

T.C.

284584

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

MÜDÜRLÜĞÜ

Orhan TURAN

TARİHTEN GÜNÜMÜZE KIBRIS TÜRK BASINI

(1879-2009)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof.Dr. S.Esin DERİNSU DAYI

Erzurum-2010

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ**

Orhan TURAN

**TARİHTEN GÜNÜMÜZE KIBRIS TÜRK BASINI
(1879-2009)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof.Dr. S. Esin DERİNSU DAYI**

Erzurum-2010

ÖNSÖZ

Bilgiye sahip olmak ve onu korumak, haber almak ve haberi vermek insan yaşamının yadsınamaz bir ögesidir. İnsan hafızası tüm bilgileri toplayacak ve koruyacak bir yapıda olmadığı için toplanan bilginin ve haberin kaydedilmesi zorunluluğu doğmuştur. Büyük ölçüde değişmeyen ve kalıcı olan bilgiler zaman içerisinde taşlara, kil tabletlere, papirüslere, parşömene ve kâğıda kaydedilmeye çalışılmıştır. Matbaa ise var olan bilginin kitaplara dönüşmesini kolaylaştırdığı gibi bilginin yayılmasını ve kalıcılışmasını sağlamıştır. Matbaalar, kişilerin tekelinde kalan haberlerin; gazeteler, dergiler ve tek yaprak halinde topluma ulaşmasını kolaylaştırmıştır.

Basın, toplumun genel düzeni ve genel kuralları içinde yaşayabilen bir kurumdur. Toplumun diğer kurumları gibi basın da içinde yaşadığı ortamdan etkilenir ve gerektiğinde toplumu da etkiler. Yazılı basın olarak gazete ve dergilerin en önemli özelliği gözle görülebilir, elle tutulabilir metinleri insanlara sunabilmesidir. Basında, basılıp yayınlananlar yarın için dünün tarihi olma niteliğine sahiptirler. Diğer taraftan gazete ve dergiler yayınlandığı devrin tarihi belgeleri olmakla beraber devrinin bir aynası olması görevi ile de günümüze ışık tutmuşlardır.

Bu çalışma, Kıbrıs'ta 1879'da başlayan Kıbrıs Türk Basını'nın 2009 yılı sonuna kadar toplamda 130 yıl devam eden tarihinin incelenmesine dayanmaktadır. Böyle bir çalışma yapılmasına beni asıl yönelten, Tez Danışman Hocam Sayın Prof. Dr. S. Esin DERİNSU DAYI'nın tavsiyesi üzerine olmuştur. Çünkü yapılan ön çalışmada Kıbrıs Türk Basın tarihine ait geçmişte yapılmış olan dört adet toplu çalışma bulunmasına rağmen, bunların tüm basın yayın organlarını içermediği ve her basın yayın organının detaylı bir şekilde incelenmediği anlaşılmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonuncusu ise 21 yıl önce yayınlanmıştır. Ayrıca, mevcut bilgilerin güncellenmesi, yeni bilgilerle zenginleştirilmesi, son yıllarda yayınlanan basın yayın unsurlarına ait bilgilerin de bir çatı altında toplanması gerekiyordu.

1879 yılında yayımlanmaya başlanan **Ümid** gazetesi, İngiliz egemenliğinde olan Kıbrıs'ta, ilk Türkçe basının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Gazete, bir Osmanlı

II

Ermenisi olan Aleksan Sarrafian tarafından çıkarılmıştır. Gazetenin nüshaları günümüze ulaşmadığından varlığı, Osmanlı Devleti ve İngiltere arasındaki yazışmalardan tespit edilebilmektedir.

Bu çalışmada, Kıbrıs Türk Basını'ndaki her türlü yayını dâhil ettiğimiz iddiasında değiliz. Özellikle bir sayı veya birkaç sayı yayınlanan bazı gazete, dergi ve bültenlerin hepsi tespit edilememiştir. Ancak şu rahatlıkla ifade edilebilir ki, bu çalışmada; Kıbrıs odaklı olarak yayınlanan, belli bir dönem yayınına devam edilen ve iz bırakmış olan gazete, dergi ve bültenlere ulaşılabilmektedir. Daha büyük bir önem arz ettiğinden ve daha yoğun olarak neşredildiğinden dolayı, gazeteler üzerinde dergi ve bültenlere nazaran daha fazla durulmuştur. Yayımlanmış olan gazeteler 2009 yılı sonuna kadar getirilmiştir. Ancak dergi ve bültenlerde bu yayın süreci 1990 yılı ile sonlandırılmıştır. Bu sonlandırmanın nedeni ise özellikle 1990 yılından sonra artan yayın çeşitliliği olmuştur. Şöyle ki; özel kurum ve kuruluşların, esnaf ve sanayi kollarının, sivil toplum örgütlerinin, spor kulüplerinin ve eğitim kurumlarının yayınladığı basın yayın organları ayrı bir çalışmanın konusu olmasından dolayı böyle bir sınırlandırmaya gidilmiştir.

Çalışmaya; Kıbrıs'ın tarihi ve siyasi mücadele evreleri hakkında bilgi veren “Giriş” bölümü ile başlanmıştır. Sonrasında “Kıbrıs Türk Basınının Kaynakları” başlığı altında Ada'nın Türkçe basın tarihi hakkında ulaşılabilen yerli ve yabancı bilgi veren resmi yayınlarla birlikte yayınlanmış olan eserler sıralanmıştır. “Kıbrıs Türk Basınının Doğuşu ve Benimsediği Yayın İlkeleri”nde, Ada Türk Basını'nın Kıbrıs'ta nasıl ortaya çıktığı ve nedenleri üzerinde durulurken yayın yaşamı boyunca Kıbrıs Türk Basını'nın temel savunularının zamana ve olaylara göre gösterdiği değişikliklerle, yayın ilkeleri irdelenmeye çalışılmıştır. “Kıbrıs Basınının İlk Yıllarında Dağıtım”da ise dönemin ulaşım ve posta hizmetleri hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışma 2 bölümden oluşmaktadır. I. BÖLÜM'de Kıbrıs Türk basınında tespit edilebilen ilk gazetenin çıkarıldığı 1879'dan başlayarak 2009'un sonuna değin neşredilmiş olan gazeteler “KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER” ana başlığı altında ele alınmıştır. II. BÖLÜM'de ise “KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE

III

DERGİLER VE BÜLTENLER” başlığı altında 1908’den başlayarak 1990 yılının sonuna kadar olan dergiler ve bültenler incelenmiştir.

Gazete ve dergilerde konunun daha iyi ve kolay anlaşılması açısından konu başlıklarında farklı tarihi sınıflandırmalara gidilmiştir. Bu tarih sınıflandırmalarında; dönüm noktası olarak kabul edilen yıllar yani Kıbrıs’ın, Osmanlı Devleti’nin, İngiltere’nin, Türkiye Cumhuriyeti’nin, II. Dünya Savaşı sonrası dönem, Kıbrıs Cumhuriyeti, 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı ve KKTC’nin kurulması gibi tarihi evreler dikkate alınmıştır. Yine bu sınıflandırmada tarihi olaylara göre ana başlıkların altında alt başlıklar oluşturulmak suretiyle de bir tasnife gidilmiştir. Ana başlıkların altında gazete ve dergiler yayın çeşidi ve anlayışlarına göre ara başlıklar altında kendi içinde kronolojik olacak şekilde sıralamaya tabi tutulmuşlardır. Bu sıralama yapılırken gazete ve dergilerin; içeriği, yayın politikası, yayıncısı, kendisini nasıl tanımladığı gibi kıstaslar göz önünde bulundurulmuştur. Böylece gazete ve dergilerin yayımlandıkları dönem içerisindeki yayın çizgileri ve yayın çeşitleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hakkında çok az bilgi elde edilebilen gazete ve dergiler de “*Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulamayanlar*” adıyla ara başlıkların en altında yer almıştır.

Gazete ve dergi hakkındaki bilgiler ve onların tarihi gelişimlerinin ele alındığı kısım çalışmanın asıl gövdesini oluşturmaktadır. İçerikte bulunan gazeteler ve dergiler elden geldikçe ayrıntılı olarak incelemeye tabi tutulmuş, ilk yayın tarihi, imtiyaz sahibi, yayın kadrosu, adresi, basımevi, yazarları, fiyatına değin detaylarıyla ortaya konulmaya çalışılmış olup bu bilgiler koyu puntolu olarak verilmeye çalışılmıştır. Özellikle yayın amacı konusunda, yayınların görüş ve amacını ifade eden başyazılarla birlikte haber örnekleri verilmiştir. Bizzat nüshasına ulaşamayan gazete, dergi ve bültenler hakkında, başka kaynaklardan bilgi verilmeye gayret gösterilmiştir. Kıbrıs Adası’nın 82 yıl İngiltere egemenliğinde kalması ve basın hayatının Sömürge Yönetimi İdaresi’nde başlamasından ötürü İngiliz kaynakları basınla ilgili bilgi veren birinci kaynak durumundadır. Bu nedenle de İngiliz kaynaklarından faydalanılmaya azami derecede hassasiyet gösterilmiştir. Bu kaynaklarda, gazetelerin yayımlandıkları dönem

içerisindeki baskı sayıları, yayın çizgileri ve gönderildiği ülkeler ile ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.

Yeni yayın yaşamına başlayan, basın yayın organlarının ilk sayılarında yer alan ve çıkış amacını ifade eden “Başlarken” , “Merhaba” , “Niçin Çıkıyoruz” , “Çıkarken” gibi başlangıç yazıları hem Kıbrıs Türk Basını’nın içinde bulunduğu sıkıntıları detaylı olarak vermesinden ötürü hem de Kıbrıs Türk Toplumu hakkında siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik veriler içermesinden dolayı, bu yazıların tümü verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temel konusu olan gazeteler ve dergilerin dışında Kıbrıs’ta 1958-1988 yılları arasında tespit edilebilen bültenler “KIBRIS’TA YAYIMLANAN TÜRKÇE BÜLTENLER” başlığı altında incelenmiştir. Ada’da; 1956-1989 yılları arasında elde edilebilen İngilizce yayın yapan Türk gazete, dergi ve bültenleri ise “İNGİLİZCE YAYIN YAPAN TÜRK GAZETE-DERĞİ VE BÜLTENLERİ” adıyla, sayıları az olduğu için bir tasnife tabi tutulmaksızın kronolojik olarak bu başlık altında toplanmıştır. Son kısımda ise Ada dışında yaşayan Kıbrıslı Türklerin çıkarmış olduğu veya Kıbrıs Türklüğü’ne yönelik olarak neşredilmiş süreli basın yayın organları “YURTDIŞINDA KIBRIS TÜRK BASININA YÖNELİK YAPILAN YAYINLAR” başlık adıyla, 1948-1990 yılları arasındaki tespit edilebilen; gazete, dergi ve bültenler sayıları az olduğundan tasnif edilmeksizin yayımlandığı ülkelere göre kronolojik olarak sıralanmıştır.

Çalışmanın metin kısmının sonunda ise Kıbrıs Türk Basını’nın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. En sonunda ise ekler kısmında yayımlanmış olan bazı gazete örnekleri verilmiştir.

Bu çalışma, Kıbrıs Türk Basın tarihi konusunda yapılan ilk çalışma olmadığı gibi son çalışma da olmayıp Kıbrıs Türk Basın tarihi yeni araştırma ve çalışmalarla zenginleşmeye devam edecektir. Bu çalışmanın hazırlanmasında; konuyu bana güvenerek öneren, çalışmanın amaç ve planı üzerinde telkin ve yardımlarını esirgemeyen, bilimsel safhasında her türlü sabır ve anlayışı gösterip destekleyen Danışman Hocam Sayın Prof. Dr. S. Esin DERİNSU DAYI’ya saygılarımı sunuyorum ve teşekkür ediyorum. Yine çalışmam esnasında; bilimsel ve metodolojik açıdan

yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Serpil SÜRMELİ ve Yrd. Doç. Dr. İsmail EYYÜPOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın hazırlık safhasında birçok kişinin yönlendirmesi ve desteği olmuştur. Girne Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi Müdürü Sayın Gökhan Şengör'ün şahsında bütün arşiv çalışanlarına, Dr. Fazıl Küçük Müzesi Müdürü Sayın Altay Sayıl'a, M. Necati Özkan Vakfı Başkanı Sayın Ahmet N. Özkan'a, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Başkanı Sayın Şener Elcil'e, Sayın Doç. Dr. Ulvi Keser'e, Araştırmacı Yazar Sayın Harid Fedai'ye, Araştırmacı Yazar Sayın Ali Nesim'e, Araştırmacı Yazar Sayın Nazif Bozatlı'ya, Sayın Taner Etkin'e, Sayın Mesut Günsev'e, KKTC Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı'ndan Sayın Neray Oykan'a, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphane Müdürü Sayın Osman Soykan'a ve Yakın Doğu Üniversitesi Kütüphanesi Arşiv Koleksiyoneri Sayın Emre Karahasan'a en derin şükranlarımı sunarım.

Orhan TURAN
Erzurum-2010

ÖZET

Kıbrıs Türk basını iki bölüm halinde ele alınmış olup çalışmanın temel içeriğini oluşturan Ada'nın Türkçe basınına ait tespit edilebilen gazete, dergi ve bültenler olmuştur. Birinci bölümde; Ada'da yayımlanmış olan gazeteler, ikinci bölümde; dergiler, bültenler, İngilizce yayın yapan Türk gazete, dergi ve bültenleri ile Ada dışındaki Kıbrıslı Türklerin, Ada'ya yönelik olarak yayımladığı süreli yayın organları başlıklar halinde bulunmaktadır. Ana başlıklar halinde verilen basın yayın organları kronolojik ve içerik olarak da tasnife tabi tutulmuş, ele alındıkları dönemin yayın anlayışı ve çeşitliliği verilmeye çalışılmıştır.

Kıbrıs Türk basın hayatı, Ümit gazetesinin 1879 yılında ilk sayısını yayınlamasıyla başlamıştır. 1879-1908 yılları arasında; Ada'nın İngiltere'ye devredilmesinden dolayı Kıbrıs Türk basınının ilk yıllarındaki süreli yayın organları, ağırlıklı olarak Osmanlı Hükümeti'ne muhalif bir yayın politikasını benimsemiştir.

1908- 1915 yılları arasında; Osmanlı topraklarında Meşrutiyetin ilan edilmesiyle İttihat ve Terakki yanlısı bir yayın anlayışını takip eden Kıbrıs Türk basını, az sayıdaki süreli yayınlarıyla Kıbrıs'taki sosyal ve siyasi hayat hakkında bilgiler veren bir süreç takip etmiştir.

1919-1923 yılları arasında Kıbrıs Türk basınının tüm süreli yayın organları Anadolu'da yürütülen Milli Mücadeleyi destekler tarzda yayınlar yaparak İstiklâl Savaşı'na taraftar bir politika sürdürmüştür.

1923-1938 yılları arasında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürk önderliğinde gerçekleşen inkılâplar, Kıbrıs Türk basın organlarının da yayınlarının odak noktası olmuştur.

1938-1950 yılları arasında Kıbrıs'ın siyasi geleceği ve adanın Yunanistan'a bağlanması üzerindeki tartışmalar, Kıbrıs Türk basınının üzerinde durduğu konuların başında yer almıştır.

1950-1960 yılları arasında Kıbrıs Türk Basını, haber ve yazılarında, ağırlıklı olarak Kıbrıs sorunun belirginleşmesi ve Türkiye'nin Kıbrıs Türkleri lehine taraf olmaya başlaması hususları üzerinde durmuştur.

VII

1960–1974 yılları arasında, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulması, 1963’te Cumhuriyetin yıkılması ve toplumlararası çatışmaların başlamasıyla birlikte 20 Temmuz 1974’e kadar olan gelişmeler, Kıbrıs Türk basınının yayınlarının ağırlıklı içeriğini oluşturmuştur.

1974–1990 yılları arasında ise siyasi partilerin artmaya başlamasıyla birlikte her parti kendi politikası doğrultusunda bir yayın organı çıkarmaya başlamıştır. Birçok seçim maksatlı ve siyasi içerikli yayın organı basın hayatında yer almıştır.

1990–2009 yılları arasında Kıbrıs Türk basını var olanlara ilave olarak özel kurum ve kuruluşlar tarafından basın hayatına sokulan yeni gazete, dergi ve bültenler ile sanal ortamlı yayın yapan yayın unsurlarının da katkılarıyla çok sesli, çeşitli ve zengin içerikleri bir politika doğrultusunda Kıbrıs Türk Basın hayatını devam ettirmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kıbrıs Türkü, Türk Basını, Mücadele, Evkaf-Halkçı

VIII

ABSTRACT

Cypriot Turkish Press has been studied in two sections. Newspapers, magazines, and bulletins belonging to Turkish Press of Island are the main contents of study. Newspapers published in the island are in the first section; magazines, bulletins in Turkish newspapers, magazines, and bulletins in English with periodical organs related with island by Cypriot Turkish being away from island. Press-publication organs in main titles were classified in terms of chronology and content; their sense of publish and variety were tried to examine.

Cyprus Turkish Press began with Ümit newspaper which was the first number in 1879. Cyprus periodical publication initially adopted policy of publication in Ottoman.

In 1908-1915 years, with the declaration of Constitutional Monarchy, Cyprus Turkish Press, which was the supporter of Committee of Union and Progress, gave news about social and political life in Cyprus.

In 1919-1923 years, all periodical publish organs of Cyprus Turkish Press supported the National Struggle in Anatolia and they continued a supportive policy about War of Liberation.

In 1923-1938 years, Turkish Republic and Revolutions, which were the leader of Atatürk, were focus of Cyprus Turkish Press.

In 1938-1950 years, political future of Cyprus and arguments about trying of island to Greece were subjects of Cyprus Turkish Press.

In 1950-1960 years, Cyprus Turkish Press focused on especially Cyprus problem and Turkey's support to Cypriot Turkish.

In 1960-1974 years, foundation of Cyprus Republic, finish of Republic in 1963, arguments among the societies and developments untill 20th July 1974 were the contents of Cyprus Turkish Press.

In 1974-1990 years, increment of political parties, every party began to publish in its political direction. Many publications, which aimed at election and were political contents, began to involve in press.

IX

In 1990-2008 years, Cyprus Turkish Press has continued its life by means of new newspaper, magazines and bulletin by private associations and institutions, publish components which are visual.

Key Words: Turkey, Cypriot Turkish, Turkish Press, National Struggle, Evkaf-People's

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
KISALTMALAR.....	XXXIII
BİBLİYOGRAFYA.....	XXXIV

GİRİŞ

A- KIBRIS'IN SİYASİ TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	1
B-KIBRIS TÜRK BASINININ KAYNAKLARI.....	14
C-KIBRIS TÜRK BASINININ DOĞUŞU VE BENİMSEDİĞİ YAYIN İLKELERİ.....	19
D-KIBRIS BASINININ İLK YILLARINDA DAĞITIM.....	24

I. BÖLÜM

KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER

A. 1879-1919 ARASINDA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER.....	26
1-1879-1908 Arasında Yayınlanan Gazeteler.....	26
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	26
Ümid	26

Zaman	28
Yeni Zaman	34
Kıbrıs	35
Feryâd.....	37
Mir'ât-ı Zaman.....	39
Sünûhât.....	43
İslâm.....	44
b.Mizâh.....	47
Kokonoz.....	47
Akbaba.....	52
c.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi	
Tutulamayanlar.....	55
Dik-î Şarkî.....	55
Saded.....	56
Maâbir.....	57
2-1908-1915 Arasında Yayımlanan Gazeteler.....	57
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	57
Vatan.....	57
Seyf.....	58
Kıbrıs.....	60

B. 1919-1923 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER.....	62
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	62
Doğru Yol.....	62
Vatan	66
Ankebût.....	66
Söz.....	71
b.Mizâh.....	77
Davul	77
C. 1923-1938 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER.....	78
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	78
Hakikat.....	78
Birlik.....	89
Masum Millet.....	91
Haber.....	82
Ses.....	95
D. 1938-1950 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER.....	101
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	101
Vakit.....	101
Halkın Sesi.....	103

XIII

Yankı	127
Hür Söz	129
Ateş.....	129
İnkılâp	131
Kurun	133
Emekçi	134
Türk Sözü	134
Kıbrıs	135
Sabah.....	135
b.Siyasi Parti.....	136
İstiklâl	136
c.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulamayanlar.....	148
Yeni Sabah.....	148
E. 1950-1960 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER.....	149
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	149
Milliyet	149
Memleket	149
Bozkurt	151
Vatan.....	161

Köylü.....	162
Nacak.....	163
b.Sendikal.....	168
Çağrı.....	168
c.Fikir-Edebiyat-Sanat.....	168
Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle.....	168
Er Meydanı.....	170
Sesimiz.....	170
Yolumuz.....	170
F. 1960-1974 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER.....	171
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	171
Cumhuriyet.....	171
Milli Birlik.....	178
Akın.....	178
Devrim	184
Mücahit.....	188
Zafer.....	188
E. s. b. a. m.....	193
Savaş	195
Ayna.....	205

Zaman.....	205
b.Öğrenci.....	207
Öğrencinin Sesi	207
Okul Postası.....	208
Bizim Kent.....	211
c.Reklam	211
Bayram.....	211
d.Magazin	212
Karnaval	212
Hafta Aktüalite.....	212
Aile Magazin.....	212
e.Mesleki.....	212
Öğretmen.....	212
f.Sosyal-Siyasi-Dernek.....	215
Kooperatif.....	215
Nizam.....	216
Ufuk.....	217
G. 1974-2008 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER	218
a.Siyaset-Kültür-Sanat.....	218
Yeni Düzen.....	218

Yarın.....	223
“H” Sanat.....	224
Kuzey Kıbrıs Postası.....	224
Yön.....	226
Yeni Devir.....	227
Gençlik.....	229
Turan.....	229
Yeni Zaman.....	229
Birlik.....	231
Öncü.....	234
Günaydın Kıbrıs.....	236
Demokrasi.....	236
Kıbrıs Postası.....	237
Bu Akşam Kıbrıs.....	241
Ortam.....	243
Doğuş.....	244
Yürüyüş.....	245
Demokrat.....	246
Hafta.....	247
Milliyetçi Düşünce.....	248

XVII

Kıbrıs.....	249
Yenigün.....	250
Vatan.....	252
Şafak.....	252
Avrupa.....	252
Çengel.....	253
Haber.....	253
Kıbrıslı.....	254
Volkan.....	254
Birleşik Kıbrıs.....	255
Star Kıbrıs.....	255
Havadis.....	255
Haberdar.....	256
b.Siyasi Parti	256
Ulus.....	256
Kurtuluş.....	257
Halkçı.....	258
Demokratik Halk.....	261
Barış.....	262
Haber	262

XVIII

Güneş.....	262
Yeni Doğuş.....	263
Ak Güvercin.....	264
Bu Memleket Bizimdir.....	264
Yeni Demokrat.....	265
15 Kasım Gençliği.....	265
Demokrat Bakış.....	265
c.Sendikal	265
Söz.....	265
İşçi Postası.....	267
Kıb-Tös.....	267
Sesimiz.....	267
Dev İşin Sesi.....	267
Genç İşçi.....	268
Dayanışma.....	268
Emek.....	269
Vatandaş.....	270
Emekçinin Sesi	270
Kamu İşçisinin Sesi.....	270
d.Mesleki	271

XIX

Ekonomi.....	271
Köylü	272
Turizm.....	272
Esnaf ve Zanaatkârın Sesi.....	273
Ses.....	273
Genç İşadamı.....	274
Ekonominin Sesi.....	274
e.Sosyal-Siyasi-Dernek	274
Sanat 75	274
Basın	274
Başak	276
Şehitlerin Sesi.....	277
Yılbaşı.....	282
Arayış.....	282
Dayanışma.....	283
Maraton.....	283
Gençlik.....	283
Cumhuriyet.....	284
Haber.....	284
Barış.....	284

Toplumsal Yaramız Thalassamia.....	285
Görmezlerin Sesi Haber.....	286
Gençyurt	286
Selâm	286
Çocuk.....	286
Çağrı.....	287
Yeşil Barış.....	288
Ana.....	288
Gazete.....	288
Cyprus Diabetes Mellitus	289
Direnış.....	289
f.Üniversite	290
Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri.....	290
Gaü Haber.....	291
Esinti.....	291
g.Spor	292
Sportmence.....	292
Süper Spor.....	292
h.Mizâh	292
Akrep.....	292
ı.Reklam	294

Flaş	294
i.Bölgesel.....	295
Güzelyurt Haber.....	295
j.Belde.....	295
Turizm Başkenti Girne.....	295
Dipkarpaz.....	296
Erenköy'ün Sesi.....	296

II. BÖLÜM

KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE DERGİLER VE BÜLTENLER

A. 1908-1920 ARASINDA YAYIMLANAN TÜRKÇE DERGİLER.....	297
a.Siyaset-Edebiyat-Kültür.....	297
İrşâd.....	297
b.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi	
Tutulamayan.....	298
Mecmûa-i Kıbrıs.....	298
B. 1920-1950 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER.....	298
a.Edebiyat-Kültür- Sanat	298
Çığ.....	298
Yeni Mecmûa	298
Ocak.....	299

Dünya.....	301
Yeni Fikirler.....	304
b.Tarım-Ziraat.....	304
İleri.....	304
Rençber.....	305
c.Sendikal.....	305
Eğitim.....	305
İşçinin Yolu Şaşmaz.....	305
d.Dini.....	306
İslâm Yolu.....	306
e.Mizâh.....	307
Zırlıtı.....	307
C. 1950-1974 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER.....	307
a.Sosyal-Siyasi-Dernek.....	307
Gençlik.....	307
Kıbrıs.....	308
Kültür	308
Mücahit'ler Sitesi	308
Türk Mukavemet Teşkilatı.....	310
Mücahit	310

b.Siyaset-Edebiyat-Kültür	314
Hür Fikir.....	314
Çardak.....	314
Kıbrıs Postası.....	316
Hilâl.....	318
Beşparmak.....	318
Uyarı.....	319
Şölen.....	321
İz.....	323
İlke.....	323
Kaynak.....	324
Bucak.....	324
Topel.....	324
Yakın.....	328
Süzgeç.....	328
Salkım.....	328
Sanat Postası.....	328
Yıldız.....	329
Kültür.....	329
Hafta.....	329

Işık.....	329
Birincisi	330
İlk Sahne	330
Çaba.....	330
Kemeraltı.....	330
c.Öğrenci	331
Çığır.....	331
Çocuk.....	334
Utku.....	334
Öğrenci.....	336
Tuncer.....	336
Yankı.....	336
Namık Kemal.....	337
Çağdaş.....	338
Minik Kardeş.....	338
Çocuk.....	338
Çağ.....	340
Kıbrıs Türk Tarih Kurumu.....	340
d.Mizâh	340
Karga.....	340

Amcabey.....	342
e.Spor.....	342
Yıldız.....	342
f.Mesleki	343
Kıbrıs Türk Tabipler Birliği.....	343
Teknik.....	343
Çiftçi.....	343
g.Magazin.....	343
Ar Magazin.....	343
h.Sendikal.....	343
İlköğretim Postası.....	343
D. 1974-1990 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER.....	344
a.Öğrenci.....	344
Afacan.....	344
Söz Çocuk.....	344
Karabey.....	344
Okul.....	344
b.Araştırma-İnceleme.....	345
Yeni Kıbrıs.....	345
Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları.....	345

Kaynak.....	345
c.Siyaset-Edebiyat-Kültür.....	346
Ocak.....	346
Olay.....	347
Kıbrıs Sanat.....	354
Aşama.....	354
Karanfil.....	355
Pan.....	355
Belge.....	355
Gençlik.....	356
Özgürlük.....	357
Türk Bankası Kültür Sanat.....	359
Söz.....	360
Kıbrıslı.....	360
Rapor.....	361
Gerçek	361
Hanımeli.....	361
Çizgi	362
Kıravatlı Virüs.....	362
d.Sendikal.....	363

Dev-İş.....	363
Halk İçin Öğretmen.....	363
Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası.....	363
Mart'ın Ondördü.....	364
İşçi Dünyası.....	364
e.Spor.....	364
Spor Şurası.....	364
Yeni Boğaziçi DoğanSpor.....	364
Dünür.....	364
Rekortmen.....	365
f.Magazin	365
Magazin Kervan.....	365
Kıbrıs Magazin.....	367
Kuzey Kıbrıs Magazin.....	368
Yeşil Kıbrıs Turizm.....	369
Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin.....	370
g.Sosyal-Siyasi-Dernek.....	371
Sanat/Yazın.....	371
Yurtsever.....	371
Kıbrısfila.....	372

XXVIII

Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği.....	373
Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Yıllığı.....	373
Kıbrıs Sanat Derneği 1984 Yıllığı.....	373
Bilinç.....	374
Gençlik.....	374
Mimar.....	374
Yasemin.....	375
Kıbrıs Türk Otomobil Kurumu Yıllığı.....	375
Halkbilimi.....	375
Üniversiteli Genç Kıbrıslı.....	376
Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde.....	376
Trafik Eğitimi.....	377
Gazibağ'ın Direnişinin 24. Yılı.....	377
Gaziler.....	377
Kuzey Kıbrıs'ta Satranç.....	378
Bayrak Radyo Televizyon Programı.....	378
Mimarca.....	378
Kıbrıs Vakıflar.....	379
h.Siyasi Parti.....	379
Çengel.....	379

i.Resmi.....	379
Sivil Savunma.....	379
Kültür.....	380
Güvenlik Kuvvetleri.....	380
i.Üniversite.....	381
Pencere	381
Somut.....	381
j.Özel Kuruluş.....	381
İletişim.....	381
E. KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE BÜLTENLER (1958-1988).....	382
Kıbrıs Türk Çarşısı.....	382
Limasol'un Sesi.....	383
Siyasi Bülten.....	389
Türk-Sen.....	390
Barış.....	391
DGD Bülteni	391
Kooperatif.....	391
Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.	392
Sağlık.....	393
Bülten	393

Bülten.....	393
Mücahit.....	393
Bülten.....	394

F. İNGİLİZCE YAYIN YAPAN TÜRK GAZETE-DERGİ

VE BÜLTENLERİ (1956-1989)	395
The Voice Of The People.....	395
Special News Bulletin.....	395
Cyprus News	395
Northern Weekly Mail.....	396
New Cyprus.....	396
Special News Bulletin Weekly Digest.....	396
Turquoise.....	396
Cyprus Times.....	397

G. YURTDIŞINDA KIBRIS TÜRK BASININA YÖNELİK YAPILAN

YAYINLAR (1948-1988)	397
a.Türkiye.....	397
Yeşilada.....	397
Türk Kıbrıs.....	403
Kıbrıs'ta Kurtuluş.....	404

Kıbrıs Bülteni.....	405
Kıbrıs Postası.....	405
Kıbrıs ve Gençlik.....	405
Yeni Batı Trakya.....	406
Kıbrıs Mektubu.....	406
b.İngiltere.....	407
Türk Sesi.....	407
Bülten.....	407
Vatan.....	407
Yeni Vatan.....	408
Toplumun Sesi.....	409
Turkish News.....	411
Son Söz.....	412
Toplum Postası.....	412
Ada.....	412
Ulusal Dava Yolunda Türk'ün Sesi ve Birliğin Sesidir.....	412
Ses.....	415
Pazar.....	416
c.Avustralya.....	416
Kuzey Kıbrıs'ın Sesi.....	416

Yeni Vatan.....	416
Avustralya’da Kıbrıslı.....	416
SONUÇ.....	417
EKLER.....	421

KISALTMALAR

BOA	:Başbakanlık Osmanlı Arşivi
BCA	:Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
b.y. ve t.y.	:Basım yeri ve tarih yok
CTP	:Cumhuriyetçi Türk Partisi
EOKA	:Ethniki Organosis Kypriou Agoniston (Kıbrıs Savaşçılarının Milli Örgütü)
KTFD	:Kıbrıs Türk Federe Devleti
KKTC	:Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
UBP	:Ulusal Birlik Partisi
TKP	:Toplumcu Kurtuluş Partisi
TMT	:Türk Mukavemet Teşkilatı
RMMO	:Rum Milli Muhafız Ordusu

BİBLİYOGRAFYA

I- RESMİ ARŞİVLER

a. Türkiye Cumhuriyeti

- 1- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Osmanlı Arşivi
- 2- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

b. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi

II-YABANCI KAYNAKLAR

Sömürge Yönetimi Resmi Kaynakları

- 1- Cyprus Blue Book (The Cyprus Blue Book For The Year, 1889-1946)
- 2- Guide To The Cyprus Press (Colonial Secretary's Office, Cyprus)

III-ÖZEL ARŞİVLER

- 1- Harid Fedai'nin Özel Arşivi
- 2- Nazif Bozatlının Özel Arşivi
- 3- Ulvi Keser Özel Arşivi
- 4- Dr. Fazıl Küçük Vakfı
- 5- M. Necati Özkan Vakfı
- 6- Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Arşivi

IV-RESMİ YAYINLAR

Düstur

V- SÜRELİ YAYINLAR

A- Gazeteler

Zaman

Yeni Zaman

Kıbrıs

Kokonoz

Akbaba

Mir'ât-ı Zaman

Seyf

Doğru Yol
Ankebût
Söz
Hakikat
Birlik
Ses
Vakit
Halkın Sesi
Hür Söz
İnkılâp
İstiklal
Bozkurt
Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle
Nacak
Cumhuriyet
Akın
Devrim
Mücahit
Öğrencinin Sesi
Zafer
E. s. b. a. m
Okul Postası
Savaş
Karnaval
Hafta Aktüalite
Nizam
Öğretmen
Zaman
Yeni Düzen
Ulus
Kıbrıs ve Gençlik
Yarın
Basın
Kuzey Kıbrıs Postası

Söz

Yön

Kurtuluş

Yeni Devir

Ekonomi

Halkçı

Şehitlerin Sesi

Yeni Zaman

İşçi Postası

Birlik

Demokratik Halk

Ortam

Öncü

Günaydın Kıbrıs

Demokrasi

Kıbrıs Postası

Arayış

Dayanışma

Bu Akşam Kıbrıs

Doğuş

Dayanışma

Barış

Güneş

Yürüyüş

Demokrat

Görmezlerin Sesi Haber

Köylü

Yeni Doğuş

Hafta

Turizm

Emek

Akrep

Flaş

Milliyetçi Düşünce

Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi Birliğin Sesidir

Çağrı

Kıbrıs

Yenigün

Şafak

Güzelyurt Haber

Genç İşadamı

Yeni Demokrat

Emekçinin Sesi

Avrupa

Kıbrıslı

Haberdar

Dipkarpaz

Erenköy'ün Sesi

Esinti

Cyprus Diabetes Mellitus

Demokrat Bakış

Ekonominin Sesi

B- Dergiler

Ocak

Dünya

Çığır

Çardak

Yeşilada

Çocuk

Kıbrıs Postası

Utku

Uyarı

Şölen

Yankı

Topel

Namık Kemal

Çocuk

Mücahit'ler Sitesi

Mücahit

Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları

Kaynak

Ocak

Olay

Toplumun Sesi

Magazin Kervan

Aşama

Kıbrısfila

Belge

Sivil Savunma

Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği

Kıbrıs Magazin

Kuzey Kıbrıs Magazin

Gençlik

Kıbrıs Sanat Derneği 1984 Yılığ

Özgürlük

Türk Bankası Kültür Sanat

Halkbilimi

Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde

Hanımeli

İletişim

Kıbrıs Vakıflar

C- Bültenler

Limasol'un Sesi

Mücahit

Barış

Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.

Bülten

Kıbrıs Bülteni

VI-KİTAPLAR

- AHMAD, Feroz, Modern Türkiye'nin Oluşumu, çev: Yavuz Alogan, Kaynak yay., İstanbul, 2005².
- ALASYA, Halil Fikret, Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri, KKTC Kültür Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Lefkoşa 1992.
- ALTAY, Hasan Şefik, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1969.
- AN, Ahmet, Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış Kitaplar Listesi (1878-1997), KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay. , Ankara 1997.
- AN, Ahmet, Dinsel Toplumdan Ulusal Topluma Geçiş Süreci ve Kıbrıs Türk Liderliğinin Oluşması (1900-1942), Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 1997.
- AN, Ahmet, Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1782-1889), I, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
- AN, Ahmet, Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1900-1920) ,II, Şadi Kültür ve Sanat Yayınları, Girne, 2005.
- ALTAN, Mustafa Haşim Atatürk Devrimlerinin Kıbrıs Türk Toplumuna Yansıması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997.
- BALABAN, Nizamettin, Kıbrıs Türk Basınında Anadolu Kurtuluş Savaşı, Lefkoşa, 2008.
- BAŞKUT, Cevat Fehmi, Gazetecilik Dersleri, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yay., Sermet Matbaası, İstanbul, 1966.
- CAHİT, Neriman, Tarihin Kapısını Çalmak Alo Buyurun Ben Bedia Okan, Mavi Basım Yayın, Lefkoşa, 2009.
- COBHAM, Claude Deleval, Excerpta Cypria Materials For A History Of Cyprus, With An Appendix On The Bibliography Of Cyprus, Cambridge University Press, 1908.
- COBHAM, Claude Deleval, Hutchinson, J. T. , Hand Book Of Cyprus, Waterlow And Sons Limited, Printers, London Wall, London, 1901-1930.
- ÇETİN, Metin, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Bir Liderin Doğuşu, Lefkoşa, 1995.
- DAYI, S. Esin, Elviye-i Selâse'de (Kars, Ardahan, Batum) Milli Teşkilatlanma, Kültür Eğitim Vakfı Yay. , Erzurum, 1998.
- DEDEÇAY, Servet Sami, Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın, II, Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları No: 5, Lefkoşa, 1989.
- DEMİRYÜREK, Mehmet, Kıbrıs Türk Basın Tarihinden Ateş Gazetesi ve Mehmet Kemal Deniz, Deniz Plaza Yayınevi, İstanbul, 2005.
- DEMİRYÜREK, Meral, Kıbrıs Türk Basın Tarihi'nden İrşad Dergisi, Deniz Plaza Yayınları, İstanbul, 2007.

- Doktor Hafız Cemal Lokman Hekim, Kıbrıs Osmanlılarına Mahsus Son Hediye-i Âcizânem veyahud Kıbrıs'ta Geçen Dört Senelik Tarih-i Hayatım ile Kıbrıs Osmanlılarına Mahsus Parlak İstikbal Programı, Yayına Hazırlayan: Harid Fedai, Çizge Tanıtım ve Matbaacılık Ltd. Şti., İstanbul, 2000.
- EGELİ, Sabahattin, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Nasıl Yıkıldı, Kastaş Yayınları, Zafer Matbaası, İstanbul, 1991.
- FEDAİ, Harid, Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı, KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1986.
- FEHİM, Teoman, Yavru Vatan Kıbrıs'ı Tanıyalım, Hakikat Yayınları, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1964.
- GAZIOĞLU, Ahmet C. , Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878), Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa, 2000².
- GAZIOĞLU, Ahmet C. , Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi (1878-1960) Bugünlere Gelmek Kolay Olmadı, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa, 1997.
- ILGAZ, Hasene, Kıbrıs Notları, Doğan Kardeş Basımevi, İstanbul, 1949.
- İSMAİL, Sabahattin, BİRİNCİ, Ergin, Kıbrıs Türkünün Varoluş Savaşımında İki Ulusal Kongre, Gelişim Ofset Yayınları, Lefkoşa, 1987.
- İSMAİL, Sabahattin, 150 Soruda Kıbrıs Sorunu, Kastaş Yay., İstanbul, 1998.
- İSMAİL, Sabahattin, Kıbrıs Sorununun Kökleri, İngiliz Yönetiminde Türk-Rum İlişkileri ve İlk Türk-Rum Kavgaları, Akdeniz Haber Ajansı Yay. , Lefkoşa, 2000.
- KESER, Ulvi, Kıbrıs'ta Yer altı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1950-1963), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- Kıbrıs'ın El Kitabı, Editör: R. HALLUMA, (Çev: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2007.
- KIZILYÜREK, Niyazi, Glafkos Klerides, İletişim Yay., İstanbul, 2007.
- KONUR, İsmet, Kıbrıs Türkleri, Bürhaneddin Matbaası, Lefkoşa, 1938.
- KÜRŞAT, Fikret, ALTAN, Mustafa Haşim, EGELİ, Sabahattin, Belgelerle Kıbrıs'ta Yunan Mezalimi, İstanbul, 1978.
- MANİZADE, M. Derviş, 65 Yıl Boyunca Kıbrıs İçin Belge ve Resimlerle Yazdıklarım Söylediklerim, Kıbrıs Türk Kültür Derneği İstanbul Şubesi Yay., İstanbul, 1993.
- MAPOLAR, H. A. , 40 Yılın Anıları, I-II, Kıbrıs Güncesi, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2002.
- NESİM, Ali, Batmayan Eğitim Güneşlerimiz, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yay., Lefkoşa, 1987.

- ÖKSÜZOĞLU, Oktay, Kıbrıs Türk Basınından Portreler-1: Mehmet Remzi Okan, Gog Yay., Lefkoşa, 1990.
- ÖZTER, Lütfi, Ulusal Mücadelede Denктаş, Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2004.
- ŞAHİNLER, Menter, Türkiye'nin 1974 Kıbrıs Siyaseti, Yeni Karar Matbaası, İstanbul, 1979, s. 110.
- TORUN, Şükrü, Türkiye, İngiltere, Yunanistan Arasında Kıbrıs'ın Politik Durumu, İstanbul, 1956.
- TURAN, Osman, Selçuklular ve İslamiyet, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1980.
- UÇAROL, Rifat, 1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı İngiliz Anlaşması, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1978.
- ÜNLÜ, Cemalettin, Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981), b. y. ve t. y.
- YILDIZ, Osman, ARIKLI, Güven, 40 Yıl Halkın Sesi Olarak Dr. Fazıl Küçük Makaleler (1942-1981), I-IV, Dr. Fazıl Küçük Vakfı Yayınları, b. y. ve t. y.
- YOLAK, Seyit, 1571'den Günümüze Kıbrıs Türk Yönetimleri, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa, 1989.
- 1821'den Bu Yana Kıbrıs Türkünün Bilinmeyen Tarafları, Gösterdiği Kahramanlıklar, Türklüğün Gurur ve Şerefini Koruma Mücadeleleri, Yayına Hazırlayan: Altay Sayıl, Yayınlayan: Dr. Fazıl Küçük Vakfı ile K. K. T. C. Kamu İşçileri Sendikası, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 2000.

VII-TEZLER

- KESİKTAŞ, Fatma Gül, *Kıbrıs Sorununun Türk-Amerikan İlişkilerine Yansıması: Johnson Mektubu (1960-1965)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2005.

VIII-MAKALELER

- ALÇİTEPE, Ali Galip “*Meclis-i Millî'nin Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihi'ndeki Yeri*”, I/1, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Manisa, 2003, s. 1-5.
- DARKOT, Besim, “*Kıbrıs*”, İslam Ansiklopedisi, VI, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.
- DEMİRYÜREK, Mehmet, “*Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri, I, (1878-1910)*”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 25-26, Mayıs-Kasım 2000, s. 119-134.
- FEDAİ, Harid, “*Anadolu Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kıbrıs Türk Basını'ndan Bir Gazete: Davul*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa 2005, s. 1-5.

- FEDAİ, Harid, “*Kıbrıs Türk Basınında ‘Vatan’*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 5-11.
- FEDAİ, Harid, “*1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s.11-31.
- FEDAİ, Harid, “*1940’lardan Bir Gazete ‘Yankı’*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 63-79.
- FEDAİ, Harid, “*Bir Değınme: Doğru Yol ve Söz Gazeteleri*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 79-83.
- FEDAİ, Harid, “*Bir Değınme: Ses Gazetesinin Yayın Süresi*”, Yeni Kıbrıs, V/1, Ekim 1987, s. 27-28.
- FEDAİ, Harid, “*Mehmet Remzi Okan’dan Sonra Söz Gazetesi*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 285-289.
- FEDAİ, Harid “*Kokonoz’un İkinci Kez Yayımlanması*”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 317-319.
- FEDAİ, Harid, “*50’lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakıl Gazete- Memleket*”, Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 325-342.
- GÜRKAN, Haşmet Muzaffer, “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 1*”, Söz, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178.
- GÜRKAN, H. M., “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 2*”, Söz, 24 Nisan 1984, Sayı: 1179.
- GÜRKAN, H. M., “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 3*”, Söz, 25 Nisan 1984, Sayı: 1180.
- GÜRKAN, H. M., “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 4*”, Söz, 26 Nisan 1984, Sayı: 1181.
- GÜRKAN, H. M., “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 5*”, Söz, 27 Nisan 1984, Sayı: 1182.
- GÜRKAN, H. M., “*1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 6*”, Söz, 28 Nisan 1984, Sayı: 1183.
- HANÇER, Eda, “*Kıbrıs Türk Basınında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri*”, Küresel İletışim, Bahar 2006, Sayı: 1.
- İSMAİL, Sabahattin “*Sabah Gazetesi*”, Yeni Kıbrıs Dergisi, V\1, Ekim 1987, s. 29.
- İSMAİL, Sabahattin “*Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi*”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 29.

XLIII

- İSMAİL, Sabahattin, “*Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet*”, Yeni Kıbrıs, IV/10, Temmuz 1987, s. 29-35.
- İSMAİL, Sabahattin, “*Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Sabah Gazetesi*”, Yeni Kıbrıs, V/1, Ekim 1987, s. 29-34.
- Mehmed Remzi Bey (Okan), “*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*”, Söz, 25 Rebî-ül-âhır 1352/17 Ağustos 1933, Sayı: 602.
- M. Necati Özkan (1899-1970), I-IV, Yazan: Ergin Birinci, Derleyen: Ahmet N. Özkan, Denetleyen: İsmail Bozkurt, Necati Özkan Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001.
- ÖZORAN, Beria Remzi; “*Anadolu Kurtuluş Yıllarında Kıbrıs Türk Toplumı*”, IV/7, Yeni Kıbrıs, Nisan 1987, s.44-47.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür –Sanat Dergilerimiz: Çardak*”, Yeni Düzen, 5 Ekim 1982, Sayı: 212.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Gençlik*”, Yeni Düzen, 12 Ekim 1982, Sayı: 213.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: İz*”, Yeni Düzen, 9 Kasım 1982, Sayı: 217.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: İlke*”, Yeni Düzen, 16 Kasım 1982, Sayı: 218.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Yakın*”, Yeni Düzen, 30 Kasım 1982, Sayı: 220.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Sanat Postası*”, Yeni Düzen, 7 Aralık 1982, Sayı: 221.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Kültür*”, Yeni Düzen, 21 Aralık 1982, Sayı: 223.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Birincisi*”, Yeni Düzen, 28 Aralık 1982, Sayı: 224.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Kemeraltı*”, Yeni Düzen, 18 Ocak 1983, Sayı: 227.
- ULUDAĞ, Sevgül, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür–Sanat Dergilerimiz: Ar Magazin*”, Yeni Düzen, 14 Aralık 1982, Sayı: 222.
- SONYEL, Salâhi Ramadan, “*Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete*”, Yeni Kıbrıs, III/3, Aralık 1985, s. 16-17.

IX-SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ

- ATUN, Suna “*Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi*”, Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler – Bildiriler (1), Samtay Vakfı Yayınları: 31, Lefkoşa, 2008.
- FEDAİ, Harid “*Ahmet Tevfik Efendi’nin Tesalya Savaşıyla İlgili Yazıları- Şiirleri*”, Yayına Hazırlayan: Doç. Dr. Ulvi KESER, I. Uluslararası Kıbrıs Sempozyumu (21-23 Kasım 2008), Kıbrıs Türk Kültür Derneği, Ankara, 2009, s. 474-475.
- SADRAZAM, Ejdan, “ ‘*Yeni Mecmua’ Kültür Sanat Dergisi Bir Transformizm Örneği*”, XI. Uluslararası Edebiyat Şöleni (23-28 Ekim 2005), Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, 2005, s. 120-129.

X -ANSİKLOPEDİLER

İslâm Ansiklopedisi

XI -SÖZLÜKLER

- ALTAY, Şakir, KESKİN, Veli, Hukuki ve Sosyal Terimler Sözlüğü, Bilgi Basımevi, Ankara, 1969.
- DEMİR, Ömer, ACAR, Mustafa, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ağaç Yay., İstanbul, 1992.
- DEVELLİOĞLU, Ferit Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, (Yayına Hazırlayan: Aydın S. GÜNEYÇAL), Ankara, 2002¹⁹.
- PAKALIN, Mehmet Zeki Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II, Milli Eğitim Basımevi, 1993.
- TUĞLACI, Pars, İktisadi ve Hukuki Terimler Sözlüğü (İngilizce-Fransızca-Türkçe), Sermet Matbaası, İstanbul 1966.

GİRİŞ

A-KIBRIS'IN SİYASİ TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

307 yıl Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kalan Kıbrıs, İngiltere'ye devredildikten sonra günümüze değin ulaşan süreçte, milli mesele olarak Türk siyasi tarihindeki yerini almıştır. Kıbrıs'ın uzun ve bir o kadar da önemli tarihi vardır. Üç kıtayı; Avrupa, Asya ve Afrika'yı birbirine bağlayan stratejik konumu nedeniyle birçok devletin egemenliğinde kalmış bu hâkimiyet kimi zaman kısa kimi zaman da uzun sürmesine rağmen Ada'ya egemen olan toplumların izleri az ya da çok etkilerini günümüze kadar devam ettirmişlerdir.

Kıbrıs Adası, Akdeniz'in kuzeydoğusunda ve 9283 km² genişliğindedir. Akdeniz'de Sicilya ve Sardunya'dan sonra üçüncü büyük ada olan Kıbrıs, 32° 27' ve 34° 45' doğu enlemiyle 34° 33' ve 35° 41' kuzey boylamları arasındadır. Anadolu'ya 40 Suriye'ye 60, Mısır'a 240 ve Yunanistan'a 1100 mil uzaklıktadır¹.

Ada, M. Ö. XV. yüzyılda Hitit egemenliğinde bulunuyordu. Hitit egemenliği M. Ö. 1450 yılında Mısır ile yer değiştirmiştir. M.Ö. 1320 yılında Ada, bir ara tekrar Hitit egemenliği altına girmiştir. Daha sonra sırası ile Fenike, Asur, Mısır, Persler, Photoleme ve Roma uygarlıkları Ada üzerinde egemenlik kurdular. M. S. 395 yılında Roma'nın doğu ve batı diye ikiye ayrılmasıyla birlikte Kıbrıs Adası, Doğu Roma'nın payına düşmüştür, İslamiyet yayılmaya başladığı sırada Ada, bu devlete tabi bulunuyordu².

Kıbrıs'a karşı ilk Müslüman seferi 649 yılında, Halife Hz Osman zamanında, Şam Valisi Muaviye tarafından açılmıştır. Ada'yı yıllık 7200 dinar (altın) vergi ile İslâm Devleti'ne bağlamıştır. Bizanslılar'ın Ada'yı geri alma teşebbüsleri üzerine Şam Valisi Muaviye, 653'te 500 gemi ile tekrar bir sefer yaparak Ada'yı fethetmiş; oraya Suriye'den halk nakletmiş; Ada'da camiler ve hatta bir rivayete göre şehir inşa etmiştir³. Öyle anlaşıyor ki, bazı akınlar neticesinde kısa süren istilalar bir tarafa bırakılmak şartı ile Emeviler zamanında Kıbrıs iki rakip devlet arasında nisbi bir muhtariyet muhafaza

¹ Metin ÇETİN, *Kıbrıs Cumhuriyeti ve Bir Liderin Doğuşu*, Lefkoşa 1995, s. 3.

² Besim DARKOT, "Kıbrıs", *İslam Ansiklopedisi*, VI, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955, s. 673.

³ Osman TURAN, *Selçuklular ve İslamiyet*, Nakışlar Yayınevi, İstanbul 1980, s. 217.

edebilmiş ve yalnız bu devletlere bir vergi bağı ile bağlanmıştı. Abbasiler devrinde de durum değişmemiştir⁴. XI. Haçlı Seferi esnasında İngiliz Kralı Aslan Yürekli Richard, gemileriyle Limasol Limanı'na çıkmış; 1191'de Lefkoşa'yı aldıktan sonra Ada'yı kolaylıkla ele geçirmiş ve ülkede müstakil olarak hüküm süren Isaac Comnenus'un hâkimiyetine son vermiştir. İngiliz Kralı, 1192 yılında Kıbrıs'ı 100.000 altın karşılığında satınca Ada'ya, Selahaddin Eyyubi'nin fetihleriyle tahtsız kalan, Kudüs Kralı Guy de Lusignan yerleşmiş ve burada yeni bir Haçlı (Fransız) Devleti kurmuştur. Krallığın dört asra yakın hayatı (1192-1571) esnasında Ceneviz ve Venediklilerin tesiri gittikçe kuvvetlenmiş ve nihayet Ada, Venediklilerin eline geçmiş ve onlardan da Türklere intikal etmiştir⁵.

Selçuklular zamanında Kıbrıs ve Anadolu ilişkilerine bakıldığında, daha çok ticari ilişkilerin olduğu görülmektedir. Gıyaseddin Keyhusrev, 1207 yılında Antalya'yı fethedince Selçuklular, Akdeniz ticaretinde faal bir şekilde rol almak için Kıbrıslılar ve Venediklilerle ticari anlaşmalar yapmaya gayret etmişler ve İzzeddin Keykavus döneminde Kıbrıs'a elçi göndermişlerdir. İktisadi zaruretlere ve dostluk anlaşmalarına rağmen fırsat geldikçe, daha büyük menfaatler sebebiyle savaşlar eksik olmamıştır⁶. Moğolların Anadolu'yu istila etmesi ve ardından Beylikler döneminin başlaması, Kıbrıs-Anadolu ilişkisinin niteliğinde bir değişiklik getirmemiştir. Kısmen savaş kısmen ticari ilişkiler bu döneme damgasını vurmuştur. Kıbrıs, 1425 yılından itibaren Memlûklülere haraç veren ve onlara bağlı bir devlet haline gelmiştir. Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim'in 1517'de Mısır'ı fethi ile de Ada hukuken Osmanlı tabiiyetine girmiş sayılmıştır⁷.

Rodos'un 1522 yılında fethinden sonra, Doğu Akdeniz'de her yönden önemli bir ada olan Kıbrıs'ın yabancı ellerde bulunması büyük sakıncalar doğurmaktaydı. Kıbrıs, Doğu Akdeniz'le Kuzey Afrika ülkeleri arasındaki konumu nedeniyle Türk Orduları için, bu ülkelere yapılacak seferlerde her türlü lojistik desteği sağlayabilirdi. Yabancı ellerde kalması halinde, Anadolu'nun güney sahilleri ile diğer yakın Osmanlı eyaletlerine karşı düşman kuvvetlerinin saldırıları Kıbrıs'tan desteklenebilir; Ada,

⁴ Besim DARKOT, "Kıbrıs", İslam Ansiklopedisi, VI, s. 673.

⁵ O. TURAN, *Selçuklular ve İslamiyet*, s. 223.

⁶ O. TURAN, *Selçuklular ve İslamiyet*, s. 226.

⁷ O. TURAN, *Selçuklular ve İslamiyet*, s. 241.

düşman için bir donanım üssü olarak kullanılabilirdi. Anadolu'nun güney ve doğu eyaletlerine ulaşan deniz yolunun üstünde ve Doğu ile Batı arasındaki uluslararası kavşak noktasında bulunan Kıbrıs'ın fethi artık kaçınılmazdı. Venediklilerin, Kıbrıs'ı kan dökmeden Osmanlı Türklerine terk etme isteğini kabul etmemeleri üzerine sefer açılmıştır. Kıbrıs Seferi'nin Ordu Kumandanlığı'na Vezir Lala Mustafa Paşa, Donanma Kumandanlığı'na da Piyale Paşa tayin edilerek Mayıs 1570'de yaklaşık 200 kadar harp gemisi, 50 bin piyade, 6 bin yeniçeri, süvari ve istihkâmcı kuvvetlerden oluşan Osmanlı Ordusu İstanbul'dan hareket etmiştir. Çetin mücadeleler sonucu Kıbrıs Adası, 1571 yılında fethedilmiştir⁸. 1571'de fethin tamamlanması üzerine Kıbrıs, Osmanlı Devleti'nin bir eyaleti haline getirilmiştir, yani paşalık olmuş ve bu statü altında Anadolu'nun dört sancağı Alanya, İçel, Adana ve Tarsus, Kıbrıs Paşalığı'na bağlanmıştır. Kıbrıs dışında dört sancağın Kıbrıs'a bağlanmasıyla buraların Tımarlı Sipahileri'nden Ada'nın da yararlanılması hedeflenmiştir. Ayrıca, Kıbrıs'ın kendisi de üç sancağa ayrılmıştı. Bunlar Mağusa⁹, Girne ve Baf Sancakları idi. Kıbrıs'a atanan ilk Türk Valisi, yani Beylerbeyi, Muzaffer Paşa olmuştur¹⁰. Kıbrıs fethedilince ilk olarak nüfus sayımı yapılmıştır. Kıbrıs'ın kalkınması ve savunması için mevcut nüfus yeterli görülmediğinden, sürgün ve iskân gibi zorunluluklar nedeniyle Anadolu'dan Kıbrıs'a nüfus kaydırılması için mecburi göç fermanı çıkarılmıştır. Güney Anadolu'nun hemen hemen her tarafından, her on haneden bir hane halkı, bütün malları ile birlikte Kıbrıs'a göç ettirilmiştir¹¹.

Kıbrıs'ın fethinden sonra sürgünde bulunan Ortodoks Başpiskoposu Lefkoşa'ya getirilerek eski görevine iade edilmiştir. Başpiskopos, Ortodoks halkın lideri ve temsilcisi olarak Hristiyan halktan vergi toplayıp Osmanlı Hükümeti'ne talep edilen miktarı öderdi. Ancak toplanan bu vergi, Osmanlı Hükümeti'ne ödenenin genellikle çok üstünde idi. Böylece zaman içinde Ortodoks Kilisesi Kıbrıs'taki en büyük mülk sahibi haline gelmiştir. Kilisenin bu gücü 1821 yılına kadar devam etmiştir. Hatta zaman

⁸ Besim DARKOT, "Kıbrıs", İslam Ansiklopedisi, VI, s. 675; Ahmet C. GAZİOĞLU, **Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878)**, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa 2000², s. 18-25

⁹ Kıbrıslı Türkler arasında çoğunlukla "Mağusa" adı kullanıldığından çalışmada da genellikle bu isim tercih edilmiştir. Ancak "Magosa" ve "Gazimağusa" isimleri de gazete ve dergi haberlerinde kimi zaman kullanıldığından dolayı, çalışmada az da olsa kullanılmıştır.

¹⁰ Ahmet C. GAZİOĞLU, **Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878)**, s. 123.

¹¹ Halil Fikret ALASYA, **Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri**, KKTC Kültür Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa 1992, s. 3.

zaman Kıbrıs'taki Türk halkının isyan etmesine varacak kadar ileri gittiği de olmuştur. 1821 yılından sonra ise, gücü kısmen azalmış ve 1830 sonlarında yapılan reformlarla kilise işlerinde halka söz hakkı tanınması ile bu güç daha da azaldı. Buna rağmen, Osmanlı İdaresi'nin Ada'dan çekilmesine kadar, etkili bir güç olarak kalmıştır¹².

1878'de Rusya'nın, İstanbul kapılarına kadar dayanması üzerine Osmanlı Devleti; İngiltere ile 4 Haziran 1878'de¹³ gizli bir anlaşma yapmak zorunda kalmıştır.

¹² Seyit YOLAK, **1571'den Günümüze Kıbrıs Türk Yönetimleri**, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Lefkoşa 1989, s. 16-17.

¹³ Kıbrıs Adası üzerindeki Osmanlı hâkimiyetini azaltan ancak buna karşın İngiltere'nin Ada'ya yerleşmesine neden olan temel antlaşma, İstanbul'da Yıldız Sarayı'nda Hariciye Nazırı Saffet Paşa ve İngiltere adına da Büyükelçi Henry Layard tarafından imzalanan Türk-İngiliz Savunma Antlaşması 4 Haziran 1878'de imzalanmıştır. Antlaşma iki maddeden oluşmakta olup, şöyle idi: 1. Madde: Rusya Devleti, Anadolu'nun doğusunda ele geçirdiği Kars, Ardahan ve Batum veya adı geçen yerlerden birini işgali altında tutup da ileride her ne vakit olur ise olsun, kesin barış sözleşmesi ile tayin olunan Osmanlı Devleti'nin Asya topraklarından bir kısmını daha ele geçirip zaptedemeye kalkışırca, bu halde İngiltere Devleti, bu toprakları silah ile korumak ve savunmak üzere Osmanlı Devleti ile birleşmeyi taahhüt eder. Ve buna karşılık Padişah Hazretleri de, ülkesinde bulunan Hristiyan ve diğer tebaanın iyi idare ve korunması ile ilgili ileride iki devlet arasında kararlaştırılacak olan gerekli ıslahatı uygulayacağını İngiltere'ye vaat ile beraber adı geçen devleti bu taahhütlerinin yerine getirilmesi için lazım gelen vasıtaları sağlayabilecek bir durumagetirebilmek amacıyla, kendisine Kıbrıs Adası'nı tahsis etmeye ve asker yerleştirerek Ada'yı idare etmesine muvafakat eder. 2. Madde: İşbu sözleşme tasdik edilecek ve tasdik edilmiş nüshâları bir ay içinde veya mümkün olduğu takdirde daha önce teati edilecektir. İki tarafın murahhasları onaylarını belirtmek üzere, işbu sözleşmeyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir. İşbu sözleşme binsekizyüzyetmişsekiz yılı haziranın dördüncü günü İstanbul'da düzenlenmiştir. Bu 2 maddeye "ek" olarak 1 Temmuz 1878'de Sadrazam Saffet Paşa ile İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Henry Layard arasında 6 maddelik sözleşme imzalanmıştır. Ek antlaşmanın maddeleri şöyleydi: " Kıbrıs Adası'nın idaresi ve asker yerleştirilmesi ile ilgili aşağıdaki şartlara, İngiltere'nin muvafakat ettiği, akid taraflar arasında kararlaştırılmıştır. (1) Ada'da halen olduğu bir Şer'i Mahkeme kurulacak ve bu mahkeme Ada'nın Müslüman halkına ait işlerde, yalnız şer'i işlere bakmaya devam edecek. (2) Camilere, İslâm mezarlıklarına, okullarına ve Ada'da bulunan diğer İslâm dini kurumlarına ait taşınır ve taşınmaz malları, İngiltere Hükümeti tarafından tayin edilecek bir memur ile birlikte idare etmek üzere, Evkaf Nezareti tarafından Ada'nın Müslüman halkından bir memur tayin edilecektir. (3) İngiltere Devleti, idare masrafları çıkarıldıktan sonra, gelir fazlasını her yıl Babiâli'ye ödeyecek ve bu gelir fazlası son beş yıllık 22.936 kese olarak kabul edilen ortalama gelir üzerine hesap edilecektir. Ve bu gelir fazlası sonradan da usulüne uygun olarak tahkik edilecek ve bunun toplamından, son beş yılda devlete ve Padişah'a ait taşınamaz malların satılmasından ve iltizama verilmesinden toplanan para hariç tutulacaktır. (4) Babiâli, Kıbrıs'ta bulunan devlete ve Padişah'a ait taşınmaz malları serbestçe satabilecek iltizama verebilecek ve bunlardan toplanan para 3. Madde'de sözü edilen ada gelirlerine dâhil sayılmayacaktır. (5) İngiltere Devleti, bayındırlık işleri ve diğer amme hizmetleri için gerekli toprağı ve ekilmemiş toprağı uygun bedelle almak için, memurlarına gereken yetkiyi verebilecektir. (6) Rusya, Kars'ı ve son savaşta Ermenistan da işgal etmiş olduğu diğer yerleri Osmanlı Devleti'ne geri verdiği takdirde, Kıbrıs Adası, İngiltere tarafından boşaltılacak ve 4 Haziran 1878 tarihli sözleşmenin hükmü kalmayacaktır. İşbu sözleşme binsekizyüzyetmişsekiz yılının temmuzunun birinci günü İstanbul'da düzenlenmiştir". Bu antlaşmayla, İngiltere; Kıbrıs'a fiilen yerleşmiş ve Doğu Anadolu'da koruyuculuk hakkına sahip olduğu gibi daha geniş ifadeyle Osmanlı Devleti üzerinde büyük bir nüfuz elde etmiştir.(Rifat UÇAROL, **1878 Kıbrıs Sorunu** ve

Antlaşmaya göre; Ruslar işgal ettikleri Kars, Ardahan ve Batum illerinden çekilmezse veya başka yerleri işgal etmeye kalkışarlarsa İngilizler, Osmanlılar'a yardım edecekti. Bu iki maddelik antlaşmaya “ek” olarak altı maddelik bir sözleşme yapılmıştır. Buna göre bu maddelerden biri de şöyleydi: Rusya, işgal ettiği topraklardan çekilirse 4 Haziran 1878 Antlaşması sona erecek ve Kıbrıs, Osmanlılar'a iade edilecekti¹⁴. Kıbrıs'ın bu özel statüsü 1914 yılına kadar sürmüştür¹⁵. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa girmesi üzerine İngiltere, Ada'yı ilhak etmiştir. Osmanlı Devleti bu ilhakı sadece protesto edebilmiştir. İngiltere, Yunanistan'ın kendi yanında savaşa girmesi halinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilebileceğini 1915 yılında bildirmiştir. Yunanistan teklifi kabul etmemiştir ama İngiltere'nin bir gün Kıbrıs'ı elden çıkarabileceği görüşü ortaya çıkmıştır¹⁶.

İngiliz İdaresi'nin Rum yanlısı tutumunun tahrik ettiği, Rumların “Enosis”¹⁷ emellerini gerçekleştirme çalışmalarını önlemek için teşkilatlanma ihtiyacı duyan Kıbrıs Türkleri, 10 Aralık 1918'de Kıbrıs Müftüsü Hacı Hafız Ziyâi Efendi başkanlığında “Meclis-i Millî” adını verdikleri bir meclis toplayarak “Ada'nın Yeniden Osmanlı Devleti'ne Verilmesi Gerekliği”ni açıklamışlardır. Bu toplantıda “Türk Haklarının Korunması” için, Paris'te yapılacak olan Barış Konferansı'na gönderilmesi kararlaştırılan Hacı Hâfız Ziyâi Efendi'nin Kıbrıs'tan ayrılmasına İngiliz İdaresi izin vermemiştir¹⁸.

Osmanlı İngiliz Anlaşması, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1978, s. 65-71.)

¹⁴ S. Esin DAYI, *Elviye-i Selâse'de (Kars, Ardahan, Batum) Milli Teşkilatlanma*, Kültür Eğitim Vakfı Yay. , Erzurum, 1998, s. 6.

¹⁵ Ahmet C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi (1878-1960)*, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa 1997, s. 2-8.

¹⁶ H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 27.

¹⁷ “Enosis”, sözcük anlamı itibariyle “İlhak” anlamına gelmektedir. Rum-Yunan siyasi terminolojisinde, Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılmasını ifade etmektedir. 18 Ekim 1828'de Yunanistan; İngiltere, Rusya ve Fransa'ya bir nota vererek “Enosis” fikrini ilk defa kullanmış ve Kıbrıs'ın kendisine bağlanmasını istemiştir. 1955'de EOKA örgütünün kurulmasına kadar tamamen Ortodoks Kilisesi'nin dini himaye ve etkisinde geliştirilmiştir. Kıbrıs Rumlarına ilkokullarda başlayan yoğun bir Helen milliyetçiliği aşılarmaya hatta zorla kabul ettirilmeye çalışılmıştır. (Menter ŞAHİNLER, *Türkiye'nin 1974 Kıbrıs Siyaseti*, Yeni Karar Matbaası, İstanbul, 1979, s. 110; Sabahattin İSMAİL, *Kıbrıs Sorununun Kökleri, İngiliz Yönetiminde Türk-Rum İlişkileri ve İlk Türk-Rum Kavgaları*, Akdeniz Haber Ajansı Yay. , Lefkoşa 2000, s. 12-13.)

¹⁸ Sabahattin İSMAİL, Ergin BİRİNCİ, *Kıbrıs Türkünün Varoluş Savaşımında İki Ulusal Kongre: Meclis-i Millî (1918), Milli Kongre (1931)*, Gelişim Ofset, Lefkoşa, s. 29- 33.

Türk Milli Mücadelesi başarıya ulaştıktan sonra 24 Temmuz 1923’de imzalanan Lozan Antlaşması ile İtilâf Devletleri tarafından resmen tanınan Türkiye, Kıbrıs’ın İngiliz mülkü olduğunu kabul etmiştir. Lozan Antlaşması’nın Kıbrıs’la ilgili doğrudan doğruya 3 maddesi vardır. Bunlar; 16. , 20. , 21. Maddelerdir.

16. Madde, “*Türkiye işbu muahedede musarrah hududlar haricinde kâin bilcümle arazi üzerinde ve bu araziye müteallik ve kezaik işbu muahede ile üzerlerinde kendi hakkı hâkimiyeti tanınmış olan adalardan gayri cezireler üzerinde ki bu arazi ve cezirelerin mukadderatı alâkadarlar tayin edilmiş veya edilecektir he ne mahiyette olursa olsun haiz olduğu bilcümle hukuk ve müstenidatından feragat ettiğini beyan eyler.*

İşbu Maddenin ahkâmı mücaveret münasebetile Türkiye ile hem hudut memleketler arasında takarrür etmiş veya edecek olan ahkâmı hususîyeyi ihlâl etmez”¹⁹. Türkiye, Lozan Antlaşması’yla belirlenen sınırlar dışındaki tüm topraklar üzerindeki haklarından vazgeçmektedir. Bunun sonucunda, Türkiye’nin Kıbrıs üzerinde hukuki bir hakkı kalmamış oluyordu.

20. Madde, “*Türkiye, Britanya Hükûmeti tarafından Kıbrıs’ın 5 Teşrinisanî 1914’de ilân olunan ilhakını tanıdığını beyan eder*”²⁰. Bu maddeyle Türkiye, İngiltere’nin 5 Kasım 1914’deki Kıbrıs ilhakını tanımıştır.

21. Madde ise, “*5 Teşrinisanî 1914’de Kıbrıs Adası’nda mütemekkin olan Türk tebaası kanunu mahallînin tayin ettiği şerait dairesinde İngiltere tabiiyetini iktisab ve bu yüzden Türk tabiiyetini zayi edeceklerdir. Maahaza işbu muahedenamenin mevkii mer’iyete vaz’ından itibaren iki senelik bir müddet zarfında Türk tabiiyetini ihtiyar edebileceklerdir; bu takdirde hakkı hıyarlarını istimal ettikleri tarihi takip eden on iki ay zarfında Kıbrıs adasını terk etmeğe mecbur olacaklardır.*

İşbu muahedenamenin mevkii mer’iyete vaz’ı tarihinde Kıbrıs Adası’nda mütemekkin olup ta kanunu mahallînin tayin ettiği şerait dairesinde vuku bulan müracaat üzerine tarihi mezkûrda İngiltere tabiiyetini ihrâz etmiş veya etmek üzere bulunmuş olan Türk tebaası dahi bundan dolayı Türk tabiiyetini zayi edeceklerdir.

¹⁹ **Düstur**, 5/3, Necmi İstikbal Matbaası, İstanbul, 1931, s. 27.

²⁰ **Düstur**, 5/3, s. 28.

Şurası mukarrerdir ki Kıbrıs Hükümeti, Türkiye Hükümeti'nin muvaffakati olmaksızın Türk tabiiyetinden başka bir tabiiyet ihraz etmiş olan kimselere İngiltere tabiiyetini teffizden imtina etmek salâhiyetini haiz olacaktır"²¹. Kıbrıs'ta Türk uyruğundaki nüfusun İngiliz vatandaşlığına geçişleri bazı koşullar içerisinde hükme bağlanmıştır. Buna göre, Türk vatandaşı olarak kalmak veya İngiliz uyruğuna geçmek için Kıbrıslılara iki yıllık bir süre tanınmıştır. Türk vatandaşlığını korumak isteyenler bu süre zarfında karar vermek ve karar verdikten bir yıl sonra da Ada'yı terk etmek zorunda kalmaktaydılar.

1925'den 1959'a kadar süren dönem içinde Rumlar, Ada'nın siyasi konumunu değiştirmek için teşebbüslerde bulunmuşlardır. 21 Ekim 1931²²de Vergi Kanunu'nu bahane eden Rumlar Ada'yı Yunanistan'a bağlamak için ayaklanarak Vali Konağı'nı yakmışlardır. İsyan kısa sürede bastırılmıştır. 1931 İsyanı bastırılınca Vali, sıkıyönetim ilan etmiştir. Ancak isyan sonucu yapılan araştırma, sanki Türkler çıkarmış gibi önlemler daha çok Türkler üzerinde baskı şeklinde ortaya çıkmıştır. Türk tarafı 1941 yılına kadar Türk bayrağını çekememiştir²³. İngiltere Hükümeti, 1931 İsyanı'ndan sonra Ada'ya yönetim bakımından değişik statüler getirme yoluna girmiş, 1937 yılında İngiltere tarafından Kıbrıs'a "Otonomî" verilmesi düşünülmüştür²⁴.

II. Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin Yunanistan'a kendi taraflarında savaşa katılmaları halinde Kıbrıs'ı, Yunanlılara verebileceklerine dair teklif Yunanlılarca reddedilmiştir. Buna rağmen Rumlar, İngilizlerle birlikte savaşmış gibi Kıbrıs'ın

²¹ **Düstur**, 5/3, s. 28-29.

²² 17 Ekim 1931'de Kıbrıs Kavânîn Meclisi üyesi ve Başpiskoposu Nikodemos'un Yunanistan'la birleşmeyi (Enosis) hedef alan açıklamaları 20 Ekim 1931'de silahlı bir isyana dönüşmüştür. Limasol'da yapılan Enosis mitingi, isyan hareketinin başlatıcısı olmuştur. Limasol'da yer alan bu olayların Lefkoşa'da duyulması üzerine faşist Rum kurum ve kuruluşları, gençlik örgütleri, milliyetçilikte Limasol Rumlarından daha geride kalmamak için onlar da İngilizler üzerine harekete geçmişlerdir. Bu olaylar sonucunda Rum Yasama Meclisi üyelerinin hepsi istifa etmişlerdir. Lefkoşa'daki Kilise çanları çalmış ve Rumlar gösterilen yerlerde toplanmışlardır. Ayaklanma sırasında 70'den fazla köyde olay çıkmış, bu arada Vali Konağı da yakılmıştır. 6 kişi ölmüş ve 70'e yakın polis ve isyancı yaralanmıştır. Yunanistan'ın desteği ile gelişen isyan kısa sürede bastırılarak elebaşlarından 10 kişi sürgüne gönderilmiştir. Bu isyan sonucu birçok kişisel hak ve hürriyet, siyasi, sosyal hakların kısıtlanması sonucu doğmuştur. En büyük zararı ise isyana katılmadıkları halde Türkler görmüşlerdir. (Sabahattin İSMAİL, Ergin BİRİNCİ, **Kıbrıs Türkü'nün Varoluş Savaşımında İki Ulusal Kongre: Meclis-i Milli (1918) Milli Kongre (1931)**, Gelişim Ofset, Lefkoşa, Kasım 1987, s. 143; **Evkaf'ın Kurtuluşu Günlerinde Mücadele Edenlerin Anısına**, Yayına Hazırlayan: Altay SAYIL, KKTC Vakıflar İdaresi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1999, s. 45-50).

²³ H. F. ALASYA, **Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri**, s. 28.

²⁴ H. F. ALASYA, **Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri**, s. 28.

Yunanistan'a ilhakını talep etmişlerdir. İngilizler bu isteği kabul etmemiş ve anayasa hazırlanmasını önermişlerdir. Rum tarafı "*Enosis*"i önermeyen hiçbir teklifi kabul etmemiştir. İngiltere Hükümeti, Ada'da muhtar bir idare kurmak üzere 1947 yılında Lord Winster'i Ada'ya Vali olarak tayin etmiştir. Ancak Winster'in muhtariyet teşebbüsü, hazırlanan anayasanın Türkler ve Rumlar tarafından benimsenmemesi üzerine başarısızlığa uğramıştır. Vali Winster bunun üzerine seçtiği bir "*İstişare Meclisi*" ile Ada'yı yönetmiştir²⁵.

15-20 Ocak 1950'de Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi önderliğinde yapılan "*Plebisit*"²⁶ ile Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı yine istenmiştir. Rumlar, barışçı yollardan "*Enosis*"i gerçekleştiremeyeceklerini anlayınca, 1953 yılında kurdukları "*EOKA*" (Ethniki Organisos Kyprion Agoniston-Kıbrıs Savaşçıları'nın Milli Örgütü) terör

²⁵ A. C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi...*, s. 93-97.

²⁶ "*Plebisit*" sözcüğü Fransızca *plebiscite* kelimesinden gelmektedir. Terimin bazı sözlük anlamları şöyledir: *Önemli bir mesele hakkında bütün ahalinin oy vermesi* (Pars TUĞLACI, *İktisadi ve Hukuki Terimler Sözlüğü (İngilizce-Fransızca-Türkçe)*, Sermet Matbaası, İstanbul 1966, s. 377); *Bir soruya karşı bütün yurttaşlardan evet ya da hayır diye oy alma şekli* (Şakir ALTAY, Veli KESKİN, *Hukuki ve Sosyal Terimler Sözlüğü*, Bilgi Basımevi, Ankara, 1969, s. 266); Halkoyuna sunma, halkın görüşünü alarak uygulamayı bu sonuca göre belirleme. Bir ülke yönetiminin önemli gördüğü siyasi, kültürel, iktisadi vb. konularda bir karar alabilmek için halkoyuna başvurma. İç sorunlarla ilgili halk oylamasına referandum; dış sorunlarla ilgili olana plebisit denir (Ömer DEMİR, Mustafa ACAR, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ağaç Yay., İstanbul, 1992, s. 158-159). Kıbrıs'da Rumlar arasında plebisit gündeme gelince, Komünist AKEL Partisi, Rum Ortodoks Kilisesi'nden daha hızlı davranarak 1949 yılı içerisinde Ada Rumları arasında Enosis için bir imza kampanyası başlatmıştır. Bu kampanya çerçevesinde seferber olan AKEL üyeleri 1949 yılı Aralık'ında ev ev gezerek, "*Enosis istiyorum*" yazılarının altında imza toplamaktaydılar. Diğer yandan Enosis bayraktarlığını elinden kaçırmak istemeyen kilise de ayrı bir plebisit düzenleme gayreti içerisine girmiştir. O zaman Baf Metropliti bulunan Makarios ise, plebisit olayının başarı ile sonuçlanması için büyük bir çaba göstermiştir. Çünkü bu başarısı ona Başpiskoposluk kapılarını açacaktır. Böylece Enosis'in bayraktarlığını yapan kilise de, 15 Ocak 1950'de bir plebisit gerçekleştireceğini açıklayarak halkın kendilerinin düzenleyeceği plebisite katılmasını istemiştir. Kilisenin kendilerine cephe alması üzerine, başarısız bir sonuç almaktansa, kiliseyi desteklemeyi uygun gören AKEL, kendi düzenlediği plebisiti iptal eder ve halka, kilisenin düzenlediği plebisite katılması için çağrıda bulunmuştur. 15 Ocak 1950'de kiliselere konan defterlere "*Enosis'e Evet*" ya da "*Enosis'e Hayır*" şeklinde imza atarak gerçekleştirilen plebisit sonucu, Rum halkının % 96'sının "*Enosis'e Evet*" kararı çıkmıştır. Bu eylemden sonra Makarios Başpiskopos seçilmiştir. Makarios'un Başpiskopos seçilmesinden sonra Enosis faaliyetleri eskiye oranla çok daha fazla yoğunlaşmıştır. Konu, daha sonra 1954'de Yunanistan tarafından Birleşmiş Milletler'e götürülmüştür. BM'in konuyu reddetmesi üzerine de 1955 yılında EOKA kurularak silahlı eyleme geçilmiştir. Amaç, politik anlamda plebisit sonuçlarını heyetler vasıtası ile tüm dünyaya duyurmak ve bu sonuçlara saygı duyulmaması halinde Kıbrıs'ın bir kan gölüne dönüştürüleceğini dünyaya göstermektir. Kısa bir süre içinde de Kıbrıs, Rumların başlattığı bir kan gölüne dönüşmüştür (Sabahattin İSMAİL, *150 Soruda Kıbrıs Sorunu*, Kastaş yay., İstanbul, 1998, s. 39; S. İSMAİL, *Kıbrıs Sorununun Kökleri...*, s. 319-320).

örgütünü 1 Nisan 1955'te faaliyete geçirmişlerdir. Yorgos Grivas²⁷,ın komutasındaki “EOKA” yayınladığı bildiriyle İngilizleri ve Türkleri düşman ilân edip onları imha edeceklerini açıklamıştır. “Enosis” uğruna birçok İngiliz ve Kıbrıslı Türk “EOKA”nın kurbanı olmuştur. İngiltere, “EOKA”nın üzerine fazla gitmemiştir. Şiddet eylemleri karşısında kendini koruma ihtiyacı duyan Kıbrıs Türk halkı, 1 Ağustos 1958'da “Kıbrıs

²⁷ 1898 doğumlu olan Yorgos Grivas, Yunan ordusunda görev yapan Kıbrıslı bir askerdir. Yunanistan'da II. Dünya Savaşı sırasında Alman-İtalyan-Bulgar işgaline karşı mücadele eden ve etkisi sadece bazı Atina mahalleleriyle sınırlı Yunan ordusundan oluşan küçük direniş örgütü “X”i yönetmiştir. 1946-1947 yılları arasında Yunanistan'da komünist güçler tarafından başlatılan ayaklanmaları bastırmak üzere Yunan Hükümeti tarafından görevlendirilmiştir. Grivas bu tarihlerde Yunanlılar tarafından “Agoratos Anthropos” yani “Görünmeyen Adam” olarak tanınmıştır. EOKA'da bulunduğu yıllarda (1955-1959) aldığı “Digenis” kod adıyla da bilinmektedir. Kıbrıs'ta, Enosis için mücadele veren ve Atina'da yaşayan bazı Kıbrıslı Rumlar tarafından Makarios'un emriyle, Enosis hareketinin içine çekilmiştir. Atina'da, yeni seçilmiş Başpiskopos Makarios ile Enosis için yemin etmiş ve silahlı çatışmanın hazırlanmasında işbirliği yapmıştır. Ada'yı ilk kez 1952'de ziyaret etmiş silahlı mücadelenin hazırlıklarını başlatmıştır. 1 Nisan 1955'de Digenis adıyla imzaladığı bir bildiriyle, Kıbrıs'ın dört büyük şehrinde ve askeri tesislerde patlamalarla self-determinasyon-Enosis hareketinin başladığını duyurmuştur. Mücadelesine 1955 yılında başlayan EOKA, bu mücadeleye 1959'da Zürih-Londra Antlaşmaları'nın imzalanması ve Kıbrıs'ın bağımsızlığının ilânıyla son vermiştir. 1964'te Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında toplumlararası çatışmaların baş göstermesiyle, Rum Milli Muhafız Ordusu ve Yunan Askeri Tümeni çeçevesinde örgütlenen Kıbrıs Rum güçlerinin başkomutanlığını üstlenmek ve olası bir Türk saldırısına karşı Ada'nın güvenliğini sağlamak amacıyla Yorgos Papandreou tarafından Ada'ya gönderilmiştir. 1967'de Köfünye Köyü'ne karşı düzenlediği saldırının ardından gelen Türkiye'nin kesin uyarısından sonra Yunan Askeri Yönetimi tarafından Yunan tümeni ve General Grivas Atina'ya çağırılmıştır. Grivas, 1971'in sonlarında gizlice Kıbrıs'a dönmüş ve EOKA-B örgütünü kurmuştur. EOKA-B'nin amacı Ada'yı derhal Yunanistan'a bağlamak için Makarios üzerinde baskı kurmaktır. Örgüt bu amaç için silahlı eylemler yapmıştır. Grivas, Ocak 1974'te Limasol'da bir evde gizlenirken kalp yetmezliğinden ölmüştür. (Fikret KÜRŞAD, Mustafa Haşim ALTAN, Sabahattin EGELİ, **Belgelerle Kıbrıs'ta Yunan Mezalimi**, Kutsun Yay., İstanbul, 1978, s. 135-138; Niyazi KIZILYÜREK, **Glaftos Klerides**, İletişim Yay., İstanbul, 2007, s. 255-256).

*Türk Mukavemet Teşkilatı*²⁸ nı (TMT) kurmuştur. TMT, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı teşebbüslerine karşı başarılı bir mücadele vermiştir²⁹.

Kıbrıs Adası'nda şiddet eylemlerinin artması üzerine Kıbrıs Vali'si Mareşal Sir John Harding, başta Makarios olmak üzere Rum liderlerle "*Self Government*"³⁰ üzerinde anlaşmaya çalışmıştır. Bu teklifi de kabul etmeyen Rum liderleri Makarios³¹ ve Spiros

²⁸ Kıbrıs Türkü'nün Ada Rumlarına karşı verdiği mücadelede çok önemli bir yere sahip olan Türk Mukavemet Teşkilatı'nın kurulması ve Ada Türklüğü'nün varlığı ve güvenliğini koruyabilmek için mücadeleye başlaması Türkiye ve Kıbrıs'taki faaliyetlerin bir bütünüyle gerçekleşmiştir. Kıbrıs Türk Mücadelesi TMT sayesinde teşkilatlanmaya başlamıştır. Kıbrıs'ta Türk Toplumu'nun düzensiz olarak bulunan, askeri disiplinden uzak ancak Türklük bilincinde olan ve Atatürk'ü yol gösterici olarak benimseyerek direnmeleri ve teşkilatlanmaları, Ankara'da birleştirilmiş ve TMT ortaya çıkarılmıştır. Kıbrıs Türk Toplumu'nun can ve mal güvenliğini, kimliğinin devamlılığını sağlamak ve Türkiye'nin güvenliğini tehdit eder durumdaki Yunan adaları zincirine yeni bir ada daha eklenmesini önlemek olarak özetlenebilecek Kıbrıs politikası içerisinde TMT'nin kuruluş amaçları şöyle açıklanabilir; *Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenliğini sağlamak, Enosis'e ve bu uğurda yapılan girişimlerle estirilen teröre karşı durmak, Türklere yapılacak saldırıları geri püskürtmek, Türk Toplumu'nun birliğini ve bütünlüğünü sağlamak, Rumlara ve İngilizlere karşı Kıbrıs Türklerinin haklarını savunmak, anavatan Türkiye ile sıcak ilişkiler ve Türk Toplumu'nun anavatanına bağlılığını sürdürmek.* (Ulvi KESER, *Kıbrıs'ta Yer altı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1950-1963)*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 218,409 .)

²⁹ H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 45.

³⁰ İngiliz Sömürge Yönetimi tarafından II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada ortaya çıkmaya başlayan bağımsızlık hareketleri ve Ada'da da Türk ve Rum toplumlarının sömürge yönetimine karşı artan hoşnutsuzlukları ve tepkileri nedeniyle ortaya attığı bir görüş olmuştur. İngiliz Sömürge Yönetimi bu etkilerle 1947'den itibaren temelde birbirine benzeyen "*Özerklik*" veya "*Self-Government*" olarak anılan çeşitli yönetim biçimlerini sömürgelerine önermeye başlamıştır (S. İSMAİL, *150 Soruda Kıbrıs Sorunu*, s. 48).

³¹ 1913'de doğmuştur. Gerçek adı Mihalis Christodoulou Mouskos'tur. 20 Ekim 1950'de yapılan Başpiskoposluk seçimlerine aday olarak katılmış ve kazanmıştır. Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi'nce "*Makarios-III*" adıyla Kıbrıs Başpiskoposluğu'na atanmıştır. Başpiskoposluğa atanmasından sonra yayınladığı bir bildiride şöyle demiştir: "*Yabancı idareye boyun eğmeyeceğiz, haklarımızdan mahrum kalmayacağımıza emin olarak yılmadan, usanmadan bütün ciddiyetimizle bütün engelleri aşarak arzu ettiğimiz sonuca ulaşacağız*" ifadelerini kullanmıştır. 1950-1977 arasında Kıbrıs Ortodoks Kilisesi'nin Başpiskoposu ve 1960'dan ölümüne kadar da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olarak görev yapmıştır. 1955'de İngiliz Sömürge Yönetimi'ne karşı Enosis amacıyla silahlı eyleme geçen EOKA örgütünü kurmuş ve bu örgütün askeri kanadının başına Yorgos Grivas'ı atamıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucu antlaşmaları olan Zürih ve Londra Antlaşmaları'nı zorlukla kabul etmiş ve Cumhuriyet kurulduktan sonra Kıbrıs Anayasası'nı değiştirmek suretiyle Enosis'i gerçekleştirmek için harekete geçmiştir. Bu amaçla kurdurduğu gizli teşkilatın başına Polikarpos Yorgacis'le Tassos Papadopoulos'u getirmiştir. 1968'de, "*Politikada özlenen şeyle mümkün olan*" arasında bir ayrım yapmak gerektiğini açıklayıp Enosis'in özlenen ama şimdilik mümkün olmayan bir şey olduğunu ileri sürmüş ve 1964'ten itibaren bir Kıbrıs Rum devletine dönüştürülen bağımsız Kıbrıs devletini yaşatma kararı almıştır. 1971'de Grivas'ın başkanlığında kurulan EOKA-B örgütü; Makarios'u, Enosis'i ilan etmek doğrultusunda baskı altına almak için silahlı eylemlere başlamış, Yunanistan'daki cunta içinde değişen şartlarla birlikte EOKA-B örgütünün de yardımıyla 15 Temmuz 1974'te Makarios'a karşı darbe yapılmıştır. Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'te Ada'ya yaptığı askeri müdahaleyle, Kıbrıs'ta darbeciler yönetimden uzaklaşmış ve aynı yılın aralık ayında Makarios Ada'ya dönmüştür. 1977'de Rauf Denktaş ile iki toplumlu, iki bölge federal çözüm tezinin temellerini atan bir

Kiprianou Atina'ya gitmek üzere iken İngiliz Yönetimi tarafından yakalanarak sürgüne gönderilmiştir³². Diğer taraftan İngiltere Başbakanı Maurice Harold Macmillan Ada'nın Türk ve Rum tarafları ile birlikte Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından ortak yönetilmesi teklifini getirmiştir. Yunanistan'ın kabul etmemesine rağmen İngiltere Macmillan Planı'nı yürürlüğe koymuştur. Plan gereğince; Türkiye temsilcisinin 1 Ekim 1958'de resmen ve fiilen göreve başlaması üzerine Yunanistan görüşme masasına oturmak zorunda kalmıştır³³.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes ve Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis 11 Şubat 1959'da 27 maddelik Zürih Antlaşması'nı imzalayarak Kıbrıs Cumhuriyeti için ilk adımı atmışlardır. Nihayet Kıbrıs Türk ve Rum liderleri de 19 Şubat 1959'da Londra Antlaşması'nı imzalayarak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını kabul etmişlerdir. Bu antlaşmalara dayanılarak hazırlanan Kıbrıs Anayasası'nın kabulüyle 15/16 Ağustos 1960 gece yarısı "*Kıbrıs Cumhuriyeti*" ilân edilmiştir³⁴.

"*Kıbrıs Anayasası*", Zürih ve Londra Antlaşmaları'na dayanılarak hazırlanmıştır. Anayasa ile Kıbrıs Türk halkına eşit statülü kurucu ortaklık hakkı tanınmıştır. Yeni anayasaya göre % 30'u Türk, % 70'i Rumlardan oluşan "*Temsilciler Meclisi*" kurulması, Cumhurbaşkanı'nın Rum, Yardımcısının Türk, Bakanlar Kurulu'nun 7 Rum ve 3 Türk bakandan oluşması, idare ve belediyelerde % 70-30 oranının korunması; ordu, polis ve jandarma teşkilatının mevcudunun % 60 Rum ve % 40 Türk'ten oluşması sağlanmıştır. Kıbrıs'ın savunması için Türkiye'den 650 ve Yunanistan'dan da 950 kişilik bir ordu oluşturulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti tehlikeye girdiği bir zamanda İngiltere, Yunanistan ve Türkiye ortak olarak ya da yalnız başlarına müdahale hakkına sahip olmuşlardır. Kıbrıs Türk ve Yunan alayları 16 Ağustos 1960'da Ada'ya ayak basmışlardır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Makarios ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı da Dr. Fazıl Küçük olmuştur³⁵.

antlaşma imzalanmıştır. Makarios, 1977'nin Ağustos'unda ölmüştür (F. KÜRSAD, M. H. ALTAN, S. EGELİ, *Belgelerle Kıbrıs'ta...*, s. 117; N. KIZILYÜREK, *Glaftos Klerides*, s. 249-250).

³² A. C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi...*, s. 140.

³³ H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 37; A. C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz...*, s. 148-149.

³⁴ H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 39.

³⁵ H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 39.

Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasında kurulan bu ortaklık, iki halkın birbirleriyle olan uyumu süresince yaşayacaktı. Kurulan devleti “Enosis”e giden yolda bir geçiş olarak gören Makarios verdiği demeçlerde “*Enosis Davası Ölmemiştir. Enosis Unutulmamıştır*” ya da “*Bu Mücadelenin Gayesi Cumhuriyet Kurmak Değil, Bu Antlaşmalar Sadece Temelleri Koymuştur*” diyerek niyetini sergilemiştir. 1963 yılının kış aylarından itibaren başlayan Rum tecavüzleri artmaya başlamış ve artık Ada’da iki taraf arasında gerginlikler hatta çatışmalar baş göstermeye başlamıştır. Cumhurbaşkanı Makarios’un, Kıbrıs Anayasası’ndaki 13 madde³⁶ üzerinde yapmayı planladığı değişiklik de ortaklık devletinin ancak üç yıl yaşamasına el vermiştir. İki halk arasında toplumlararası çatışmalar başlamıştır. Makarios, 1 Ocak 1964’de, Kıbrıs ile ilgili bütün antlaşmaları feshettiğini açıklamasıyla Kıbrıs Cumhuriyeti ortadan kalkmış, yerine gayri meşru Rum Yönetimi ortaya çıkmıştır. Bu yönetim de Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanınmıştır. Rumlar, Türklere saldırılarını sürdürmüş; evler yakılıp yıkılmış, savunmasız Türkler topluca öldürülmüş, hayat yaşanmaz hale gelmiştir³⁷.

Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıslı Türklerin 1963 yılından beri yaşadığı Rum mezalimini barışçı yollardan engellemeye bazen de Türk savaş uçaklarını ada üzerinde uçurmak suretiyle gözdağı vermeye çalışmıştır. Türkiye’nin çabaları sonuçsuz kalınca, Garanti Antlaşması’nın kendisine verdiği hak ile 20 Temmuz 1974’de Ada’ya tek taraflı olarak müdahale etmiş ve Kıbrıs Barış Harekâtı’nı gerçekleştirmiştir. 22 Temmuz akşamı Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin ateşkes kararını kabul

³⁶ Makarios, 30 Kasım 1963’de Cumhurbaşkanı Vekili Dr. Fazıl Küçük’e bir muhtıra gönderip Zürih-Londra Antlaşmaları ile kurulan **Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası**’nın 13 maddesinde değişiklik yapılmasını resmen istemiştir. Değiştirilmesi istenilen 13 madde şöyleydi: 1) Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı’nın “Veto” haklarının kaldırılması, 2) Cumhurbaşkanı yurt dışında iken veya görevlerini yerine getirmeyecek durumda olduğunda, Cumhurbaşkanı Yardımcısının ona vekâletinin kaldırılması, 3) (Rum) Temsilciler Meclisi başkanı yurt dışında ya da görevlerini yerine getiremeyecek durumda olduğunda, Meclis Başkanlığı görevinin (Türk) Meclis Başkan tarafından yerine getirilmesinin kaldırılması, 4) Meclis Başkanı Rum, Yardımcısı Türk üyelerce ayrı ayrı seçileceklerine, her ikisinin de Meclis Genel Kurulunca seçilmesi, 5) Bazı yasaların Meclis’te onaylanması için, ayrı çoğunluk şartının aranmaması, 6) Birleşik Belediyelerin Meclis’te onaylanması için, ayrı çoğunluk şartının aranmaması, 7) Adaletin dağıtımının birleştirilmesi, 8) Güvenlik Kuvvetlerinin, polis ve jandarma olarak ikiye ayrılmasına son verilmesi, 9) Güvenlik Kuvvetlerinin sayısının yasa ile belirlenmesi, 10) Hükümete ve orduya iki toplumun katılma oranlarının iki toplumun nüfus oranına göre değiştirilmesi, 11) Amme Hizmeti Komisyonu’nun üye sayısının 10’dan 5’e indirilmesi, 12) Amme Hizmeti Komisyonu’nun tüm kararları basit çoğunlukla alması, 13) Rum Cemaat Meclisi’nin yürürlükten kalkması (Sabahattin EGELİ, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Nasıl Yıkıldı, Kastaş Yay., Zafer Matbaası, İstanbul, 1991, s. 31-33).

³⁷ S. EGELİ, 1960 Kıbrıs..., s. 35; H. F. ALASYA, Kıbrıs’ta Rum ve Yunan Emelleri, s. 61-65.

etmiştir. Türk müdahalesi sonucu Yunanistan'daki Cunta İdaresi ve onun Kıbrıs'taki kuklası Nikos Samson Hükümeti de yıkılmıştır. Cenevre'de bir araya gelen taraflar konferans sonucunda, bir uzlaşmaya varamamışlardır. Rum-Yunan ikilisiyle anlaşmanın mümkün olmadığını gören Türkiye, 22 Temmuz akşamı başlayan fakat ateşkes sonucu tamamlanamayan harekâtın tamamlanması yönünde karara varmıştır. 14 Ağustos 1974'de başlamış olan harekât, 16 Ağustos'a kadar 3 gün sürmüş olup neticesinde Mağusa ve Lefke alınarak Türk tarafının sınırları çizilmiştir³⁸. Türkiye'nin gerçekleştirdiği bu müdahaleyle; Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması, Ada Türklüğü'nün bu ilhaka karşı çıktığı için yok olmaktan kurtulması ve Kıbrıs'ta her iki halk için geçerli olabilecek bir barışın sağlanabilmesinin önünü açmayı amaçlamıştır. 11 yıl boyunca Rum baskısı altında yaşayan Kıbrıs Türkleri; Rumların silahlı saldırılarına, köylerde yaptığı katliamlara maruz kalmasına rağmen direnmiş ve Türkiye'nin garantör haklarına dayanarak gerçekleştirdiği Kıbrıs harekâtıyla güvenliğini ve geleceğini borçlu olduğu bu harekâtı "*Mutlu Barış Harekâtı*" adıyla anmaya başlamıştır.

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın çizmiş olduğu sınırlar Türk tarafına devlet kurma imkânını vermiş ve **13 Şubat 1975**'de "*Kıbrıs Türk Federe Devleti*" ilân edilmiştir³⁹. Kıbrıs Rumları ve Yunanlılarla yapılacak barış görüşmelerinden bir sonuç alınamayacağını gören Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisi, **15 Kasım 1983**'de oybirliğiyle "*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*"ni ilân etmiştir⁴⁰.

³⁸ S. EGELİ, 1960 Kıbrıs..., s. 35; H. F. ALASYA, Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri, s. 103-106.

³⁹ Lütfi ÖZTER, Ulusal Mücadelede Denктаş, Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2004, s. 220.

⁴⁰ L. ÖZTER, Ulusal Mücadelede Denктаş, s. 223.

B-KIBRIS TÜRK BASINININ KAYNAKLARI

Osmanlı Devleti'nden çeşitli tarihlerde ayrılmış olan ve varlıklarını farklı coğrafyalarda devam ettiren Türk-Müslüman topluluklarının büyük bir kısmı, Kıbrıs Türk Toplumu'na nazaran daha çok nüfusa ve daha zengin olmalarına rağmen, hiçbirinin basın tarihi Kıbrıs Türk'ü kadar mücadeleci ve kararlı olamamıştır. Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesinden çekilmesinden sonra sonra bu toplulukların çoğu ya Türkiye'ye göç etmiş ya da bulundukları ülkelerin toplulukları arasında kaybolup gitmişlerdir.

Kıbrıslı Türkler; 1878'de İngiliz Yönetimi'ne girmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti'nin tarihteki yerini almasıyla Ada Türkleri koruyucusuz kalmıştır. 1926'da Kıbrıs'ın resmen Kraliyet Kolonisi ilan edilmesiyle birlikte hukuken İngiliz uyruklu Müslüman sayılmış olan Kıbrıslı Türkler, II. Dünya Savaşı sırasında İngiliz ordusunda, İngiltere adına savaşmışlardır. Büyük savaşın sona ermesinden sonra Britanya İmparatorluğu sömürgelerinden çekilmeye başlamış; bu durum Ada'nın siyasi ve hukuki konumu açısından Kıbrıs'da yaşayan halklar arasında heyecan ve gerilimin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Ada Rumları'nın Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak yani Enosis'i gerçekleştirmek için gösterdiği çaba; Rum-Yunan ikilisi tarafından uluslararası platformlara taşınmaya ve dillendirilmeye başlanmıştır. 1948-1960 yılları arasında yoğunluk kazanan bu çabalar, Kıbrıs'ın Rumlaştırılması için sürdürülen yoğun gayretlerin ortasında kendisine bir çıkar yol arayan Kıbrıs Türklüğü; bu yolu ve çizdiği amacını Ada'da vermiş olduğu onurlu mücadelesini yayımladığı gazete ve dergiler sayesinde koruyarak gelmiştir⁴¹.

Kıbrıs Türk Basınıyla ilgili ilk istatistikî bilgiye, 1889-1946 yılları arasında İngiliz Sömürge Yönetimi'nin düzenli olarak yayınladığı Hükümet Yıllığı, "*Blue Book*" adlı kitaplarda rastlanmaktadır. Ancak bu istatistikî bilgiler, bir gazetenin çıkış ve kapanış tarihlerini tam olarak belirtmemekle birlikte yayın süresi bir yıldan az olanların isimlerini de listeye dâhil etmemiştir. Buna karşın, gazetenin ebadı, sayfa sayısı, sa-

⁴¹ Servet Sami DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın, II*, Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları No: 6, Ortam Ofset, Lefkoşa, 1989, s. 4.

hibinin adı, süresi, fiyatı, baskı sayısı ve gönderildiği ülkelerin isimleri, titizlikle verilmiştir.

Cyprus Blue Book'lardaki bu istatistikî bilgilere ek olarak; 1901-1930 yılları arasında Claude Deleval Cobham ve J. T. Hutchinson tarafından ortaklaşa yayınlanan "*A Handbook of Cyprus*" adlı yıllık kitapta ve 1946-1960 yılları arasında yayınlanan "*Cyprus Colonial Report*" adlı hükümetin resmî yıllığında da Blue Book kitabındakine benzer bilgiler mevcuttur⁴².

Kıbrıs basını ile ilgili toplu ilk yayına, Claude Deleval Cobham'ın 1908'de yayınladığı "*Excerpta Cypria*" adlı kitabında rastlanır. Bu kitapta, 1878'den itibaren Kıbrıs'ta yayınlanan İngilizce, Rumca ve Türkçe gazete ve dergilerin çıkış ve kapanış tarihlerini belirten bir liste mevcuttur.

Kıbrıs Türk Basınıyla ilgili, Türkler tarafından ilk kez yapılan inceleme ise, Ağustos 1933 tarihli *Söz* gazetesinde Mehmet Remzi (Okan) Bey tarafından "*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi*" başlığı altında yayınlanmıştır.

Sadece 1889-1915 yılları arasında yayınlanan gazetelerin kimliğini konu alan bu yazı dizisine, 1938'de; İsmet Konur'un "*Kıbrıs Türkleri*"⁴³ adlı kitabında yer alan 1915-1937 yılları arasında yayınlanan Türkçe gazete ve dergileri de ekler. Böylece, 1889-1937 yılları arasında Kıbrıs'ta yayınlanan Türkçe gazetelerin isimleri ve tarihçelerinin kısa bir özeti, II. Dünya Savaşı ertesine kadar getirilmiştir.

Yine, Hasene Ilgaz'ın 1948'de yayınladığı "*Kıbrıs Notları*" adlı kitabında Kıbrıs Türk Basını ile ilgili kısa bir bölüm⁴⁴, Teoman Fehim'in 1964'de yayınladığı "*Yavru Vatan Kıbrıs'ı Tanıyalım*" adlı kitabındaki Kıbrıs Türk basını ile ilgili bölümde gazete ve dergilerin adları bulunmaktadır⁴⁵.

Mehmet Remzi (Okan) Bey'in kızı Beria Remzi Özoran'ın 1966'da Ankara Türk Kültürü Dergisi'ndeki "*İngiliz Geçici İdaresi Devrinde Kıbrıs Türk Gazeteciliği (1889-1915)*" adlı makalesi ve yine bu makaleyi Beria Özoran'ın "*Turkish Newspapers and*

⁴² Cemalettin ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*, b. y. ve t. y. , s. 7.

⁴³ İsmet KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, Bühraneddin Matbaası, 1938.

⁴⁴ Hasene ILGAZ, *Kıbrıs Notları*, Doğan Kardeş Basımevi, İstanbul, 1949.

⁴⁵ Teoman FEHİM, *Yavru Vatan Kıbrıs'ı Tanıyalım*, Hakikat Yayınları, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1964.

Magazines Published in Cyprus (1888-1915)"⁴⁶ adı altında İngilizceye tercümesi takip etmiştir. Beria Özoran'ın Türk Kültürü Dergisi'nde, yayınlamış olduğu birçok makalesinde basınla ilgili bilgiler verilmiştir.

1969'da, Hasan Şefik Altay'ın "*Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*"⁴⁷ adlı kitabı, 1981'de Cemalettin Ünlü'nün "*Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*"⁴⁸ kitabında ilk kez Kıbrıs Türk basını toplu olarak incelenmiştir.

Kıbrıs ve Kıbrıs Türk basını üzerine birçok çalışması bulunan Araştırmacı-Yazar Harid Fedai'nin 1986'da yayınladığı "*Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*"⁴⁹, Kıbrıs Türk basın tarihinde bir gazete ve yayıncısının ilk kez ele alınması bakımından önemli bir çalışma olduğu gibi yazarın neşrettiği birçok makale, bildiri ve gazetelerde çıkan çalışmalarla Kıbrıs Türk basınına ait değerli eserler ortaya koymuştur.

1988 yılında Sabahattin İsmail, "*Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*"⁵⁰ adlı önemli kitabında, yayın yaşamları hakkında az bilgi sahibi olunan gazeteleri yayınlamıştır.

Servet Sami Dedeçay'ın Kıbrıs Türk Basını'nın yüzüncü yıldönümünü kutlamak amacıyla hazırladığı "*Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın, I-II*"⁵¹ adlı eseri ile Kıbrıs Türk Basını ile ilgili en kapsamlı çalışmayı yapmıştır. Özellikle son dört değerli çalışma, Kıbrıs Türk basını hakkında kronolojik ve ansiklopedik bilgiler vermesi açısından Kıbrıs Türk basın tarihini oluşturan basın yayın organları hakkında özlü bilgiler vermiştir.

Kıbrıs Türk Basınında biyografik eser olarak Kıbrıs Türk edebiyatının önemli isimlerinden Oktay Öksüzoğlu, *Söz* gazetesinin sahibi olan "*Kıbrıs Türk Basınından Portreler-I: Mehmet Remzi Okan*" kitabında, onun *Doğru Yol* ve *Söz* gazetelerindeki yazılarından örnekler vererek Mehmet Remzi Okan'ı ve kızlarını anlatmıştır⁵².

⁴⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 4.

⁴⁷ ALTAY, Hasan Şefik, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1969.

⁴⁸ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*, b. y. ve t. y.

⁴⁹ Harid FEDAI, *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1986.

⁵⁰ Sabahattin İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yay., Ulus Off-Set, Lefkoşa, 1988.

⁵¹ Servet Sami DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın, II*, Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları No: 6, Ortam Ofset, Lefkoşa, 1989.

⁵² Oktay ÖKSÜZOĞLU, *Kıbrıs Türk Basın Tarihinden Portreler-1: Mehmet Remzi Okan*, Gog Yay., Lefkoşa, 1990.

Kıbrıs Türk Mücadelesi'nin ilk liderlerinden olan M. Necati Özkan'ın yaşamı ile birlikte siyasi ve tarihi mücadelesinin anlatıldığı 4 ciltlik; “*M. Necati Özkan (1899-1970)*” kitabı, Özkan'ın biyografisini anlatırken onun siyasi ve tarihi misyonu dışında gazetecilik yönünü de ortaya çıkaran bu çalışma, Kıbrıs Türk liderleri arasında onun ayrı bir yere konulması gerektiğini ifade etmektedir. Eser; Ergin M. Birinci, Ahmet Necati Özkan ve İsmail Bozkurt tarafından hazırlanarak yayınlanmıştır⁵³.

Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın en önemli isimlerinden olan ve yayımlanmış olduğu gazetelerle birlikte yazar olarak bulunduğu birçok basın yayın organında yazıları çıkan Hikmet Afif Mapolar'ın anıları; Kıbrıs Türk basın tarihi açısından gerek gazete ve dergiler gerekse de onların yayıncıları ve dönemin basın anlayışı hakkında verdiği bilgi ve değerlendirmeler itibarıyla önemli bir eksiği kapatmaktadır. Mapolar'ın anıları 2 cilt halinde Remzi Yektaoğlu tarafından hazırlanmıştır⁵⁴.

Araştırmacı-Yazar Ahmet An tarafından yayınlanmış olan iki ciltlik “*Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler*”⁵⁵ adlı eser; Kıbrıs Türk basınına ait verdiği bilgilerle hem biyografik hem de toplu bir kaynak olması açısından temel eser niteliğindedir.

Kıbrıs Türk aydınları içerisinde önemli bir yere sahip olan Mehmet Kemal Deniz'in mücadelesi ve yayımladığı *Ateş* gazetesi, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Demiryürek tarafından “*Kıbrıs Türk Basın Tarihinden Ateş Gazetesi ve Mehmet Kemal Deniz*” adıyla 2005'de yayınlanmıştır⁵⁶.

Yrd. Doç. Dr. Meral Demiryürek “*Kıbrıs Türk Basın Tarihinden İrşad Dergisi*” adlı eserinde bilinen birçok bilginin yanlış olduğunu ortaya çıkarmış ve derginin Kıbrıs Türk basın tarihindeki değerinin sanılandan daha önemli olduğunu ortaya koymuştur⁵⁷.

Nizâmettin Balaban “*Kıbrıs Türk Basınında Anadolu Kurtuluş Savaşı*” adlı çalışmasında, Kıbrıs Ada'sının İngiltere'ye devrinden Türk Milli Mücadelesi'nin

⁵³ M. Necati Özkan (1899-1970), I, Yazan: Ergin Birinci, Derleyen: Ahmet N. Özkan, Denetleyen: İsmail Bozkurt, Necati Özkan Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001.

⁵⁴ MAPOLAR, H. A. , 40 Yılın Anıları, I-II, Kıbrıs Güncesi, Galerî Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2002.

⁵⁵ Ahmet AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1782-1899)*, Akçağ Yay., Ankara, 2002; Ahmet AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1900-1920)*, II, Şadi Kültür ve Sanat Yayınları, Girne, 2005.

⁵⁶ Mehmet DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın Tarihinden Ateş Gazetesi ve Mehmet Kemal Deniz*, Deniz Plaza Yayınevi, İstanbul, 2005.

⁵⁷ Meral DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın Tarihinden İrşad Dergisi*, Deniz Plaza Yayınları, İstanbul, 2007.

nihayetlendiği 1922'ye kadar Ada Türklerinin sosyal, ekonomik ve siyasi yapısıyla ilgili bilgiler vermiştir⁵⁸.

Kıbrıs Türk siyasi ve basın tarihindeki önemi herkes tarafından bilinen ve **Halkın Sesi** gazetesiyle özdeşleşen Dr. Fazıl Küçük'ün gazete de yazmış olduğu birçok makalesi Yrd. Doç. Dr. Osman Yıldız ve Öğretim Görevlisi Güven Arıklı tarafından 4 cilt kitap halinde hazırlanıp yayınlanmıştır⁵⁹.

Yine yazar Neriman Cahit'in, Mehmet Remzi Okan'ın kızlarından Bedia Okan ile yaptığı "*Tarihin Kapısını Çalmak*"⁶⁰ adlı çalışması da Kıbrıs Türk basını ve dönemin siyasi, sosyal havasını gösteren ve yaşamış bir basın mensubuyla yapılması açısından çok önemlidir. Kıbrıs Türk basınıyla ilgili olarak birçok çalışma, gazete, dergi gibi basın yayın organlarında yazı dizisi halinde incelenmek suretiyle ortaya çıkarılmıştır.

⁵⁸ Nizâmettin BALABAN, *Kıbrıs Türk Basınında Anadolu Kurtuluş Savaşı*, Lefkoşa 2008.

⁵⁹ Osman YILDIZ, Güven ARIKLI, *40 Yıl Halkın Sesi Olarak Dr. Fazıl Küçük Makaleler (1942-1981)*, I-IV, Dr. Fazıl Küçük Vakfı Yayınları, b. y. ve t. y.

⁶⁰ Neriman CAHİT, *Tarihin Kapısını Çalmak*, Mavi Basım Yayın, Lefkoşa, 2009.

C-KIBRIS TÜRK BASINININ DOĞUŞU VE BENİMSEDİĞİ YAYIN İLKELERİ

Basın teriminin ifade ettiği büyük anlamının yanında Kıbrıs küçük bir adadır. Fakat burada yaşayan insanlar basının bu geniş anlamına önem verme gereğini duymuşlardır. Kitle haberleşme araçlarının en zayıf dönemlerine bile Kıbrıs'ta gazete ve gazeteci olmuştur. Ada'da başlayan İngiliz egemenliğiyle birlikte, ilk kez bir basımevi ve gazete ortaya çıkmıştır. Kıbrıs'ta ilk basımevi, İngilizlerin Kıbrıs yönetimine girmesinin (22 Temmuz 1878) hemen ardından, Larnaka'da "*Henry S. King and Co.*" tarafından kurulmuştur. Kıbrıs'ta ilk gazete ise İngilizce ve Rumca olarak iki dilde yazılar içeren "*Cyprus/Kypros*" haftalık olarak neşredilmiş ve 29 Ağustos 1878 ile 7 Ağustos 1899 tarihleri arasında 273 sayı çıkmıştır⁶¹. Haftada bir yayımlanan ve 4 sayfa olan bu gazetenin ilk iki sayfası İngilizce olup Times gazetesinin o zaman Kıbrıs'ta bulunan muhabiri Palmer tarafından hazırlanmıştır. Rumca olan üçüncü ve dördüncü sayfaları ise Theodolos Konstantinidis adlı bir Rum hazırlamıştır⁶². Kıbrıs'ta ilk Türk basımevi olan "*Zaman Matbaası*", Lefkoşa'nın Laleli Bölgesi'nde "*Kıraathane-i Osmaniye*"nin katkılarıyla kurulmuştur. Bu basımevinde; **25 Aralık 1891**'de yayın hayatına başlamış olan **Zaman** gazetesi, "*kendi adını taşıyan basımevinden*" çıkan ilk Türkçe gazete olmuştur⁶³. 1890'lı yıllardan itibaren Kıbrıs Adası'nda birkaç gazete mutlaka her yıl yayımlanmıştır. Ve az sayıda neşredilmesine rağmen bu gazeteler dünyanın dört bir yanına yayınlarını ulaştırma çabalarına girmişlerdir.

İngilizler, 1878 Temmuz'unda Kıbrıs'ta yönetime el koyarken, burada güçlü bir kilise örgütü bulmuşlardır. Osmanlı döneminde birçok "... *Ahidnâme-i hümâyûn uyarınca Osmanlı Padişahları, Rum Ortodoks kilisesine ve örgütüne bağlı tüm kilise, manastır. Metropolitlikler, Piskoposluklarla yine kilise teşkilatına bağlı her türlü emlâk, mallar ve temeddüatıyla birlikte kilise mensuplarına ölçsüz imtiyazlar bahşetmiş ve*

⁶¹ Claude Deleval COBHAM, *Excerpta Cypria Materials For A History Of Cyprus, With An Appendix On The Bibliography Of Cyprus*, Cambridge University Press, 1908, s. 512.

⁶² C. D. COBHAM, *Excerpta Cypria...*, s. 512; Ahmet AN, *Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış Kitaplar Listesi (1878-1997)*, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yay., Ankara 1997, s. 1-2.

⁶³ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891/13 Kânûn-ı evvel 1308, Sayı: 1.

*tümüyle özerk olarak tanımlanmalarına kadar gitmiştir*⁶⁴ böylece zenginleşen kilise bu maddi refahla örgütlenmeye ve Ada'yı Yunanistan'a bağlamak için yapılacak –şiddet dâhil- her türlü girişimde kullanılacak olan ekonomik güçle, Yunanistan ve Ada Rumları arasında organik bağlar oluşturulacaktır.

Daima şikâyet eden, durmadan taleplerde bulunan, devamlı olarak kaynaşan, her zaman harbe harekete hazır olan; sevilen, affedilen ve her şeye rağmen himaye edilen Avrupa'nın “*şımarık çocuğu*”⁶⁵ olan Yunanistan, Kıbrıs'ı sınırları içinde görmenin gözü dönmüşlüğüne yaşamaktan kendini kurtaramamış 1878'den 1931'e kadar başvurmadığı yol kalmamıştır⁶⁶. Kıbrıs Adası'ndaki Rum basınının doğuş nedenlerinin temelini Enosis yani Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması oluşturmuştur. Daha Ada'da, nüfusu ile kültür düzeyi ile teknik düzeyi ile bir basını gerektirecek çizgide olunmadığı halde basın yolu ile Enosis'e gitmek için denenen yollardan biri olmuştur. İlk yıllarda Rum gazetelerin tüm baskı sayısı (9 gazete) 5000–6000 civarında olup en çok satan gazetenin baskısı yaklaşık olarak 500-600 adet idi. Bu gazeteler dünyanın çeşitli ülkelerine dağıtılmak suretiyle; Enosis gayesini dile getiren birer mektup işlevinde olmuştur⁶⁷.

Kıbrıs'taki Rum basınına bir tepki olarak Türk Basını doğmuştur. Rumların bu gürültücü, gösterişli yayınının temel çizgisinde Enosis üçyüz yıldır Ada'nın sahibi durumunda olan Kıbrıs Türklerini endişelendirmeye başlamıştır.

Ada'nın Yunanistan'a teslimi, Kıbrıs Türklerinin Ada'dan sökülüp atılması anlamına geliyordu. Kıbrıs Türkleri için, Girit Adası örneği yaşanmıştı ve yaşanmaktaydı. 1760'da Girit'te, 200.000 Müslümana karşı 60.000 Hristiyan yaşıyordu. 1867'de Türk ve Rum nüfusu ikinciler lehine bariz bir şekilde değişmiştir. 120.000 Müslüman'a karşı 200.000 Hristiyan sayılıyordu. 1881'de oran Müslümanlar aleyhinde daha da düşmüş olup 73.000 Müslüman ve 203.000 Hristiyan mevcuttu. 1901'de yapılan sayımlarda ise, Müslümanların sayısı 33.496'ya inmiş ve Hristiyanlarınkı ise 303.543'e ulaşmıştı. Bugün Ada'da hemen hiç bir Müslüman ve

⁶⁴ F. KÜRŞAD, M. H. ALTAN, S. EGELİ, *Belgelerle Kıbrıs'ta...*, s. 23-24.

⁶⁵ Şükrü TORUN, *Türkiye, İngiltere, Yunanistan Arasında Kıbrıs'ın Politik Durumu*, İstanbul, 1956, s. 74.

⁶⁶ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 13.

⁶⁷ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 13.

Türk kalmamıştır⁶⁸. Bütün bu yaşananlar ve Rumların “*Enosis*” dillendirmeleri; Kıbrıs Türk basınının, Rum basınına karşı bir tepki olarak doğmasına neden olmuştur.

Başlangıcından itibaren Kıbrıs basını “*Opinyon basını*”⁶⁹ olarak yaşamış ve bu nitelikler benimsendikten sonra gerek Rum kesiminde ve gerekse de Türk basınında zamanla baş gösteren iç fikir ayrılıkları da bu kez de içe dönük tartışmaların aracı olmuştur. Her fikir kümesi fikirlerini yaymak ve kendileri gibi düşünmeyenleri eleştirmek için başvurulan ilk araç olarak gazete kullanılmaya başlanmıştır⁷⁰.

Kıbrıs Türk basınında ilk gazete yayımlanmaya başladığından itibaren, gazeteler dış politika olarak addedilen Ada’nın daha önceki sahibi durumunda olan Osmanlı Devleti’nde gelişen fikir hareketlerini benimsemiş ve desteklemişlerdir. Kıbrıs Türkleri arasında; Padişahçılık, Jön Türkçülük, İttihad ve Terakki çizgisindeki görüşler Ada’nın Türkçe basınında da etkinliğini hissettirmeye başlamıştır. Kıbrıs Türk basını; Anadolu’da Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlayan Türk İstiklâl Savaşı ile Milli Mücadeleyi destekleyen yayınlar yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin ilânıyla birlikte yapılmaya başlanan inkılâpları benimseyen Kıbrıs Türk basını, bu inkılâpların Kıbrıslı Türkler tarafından benimsenmesi için mücadele ederek Atatürk inkılâplarının Ada’da yerleşmesine öncülük etmiştir.

Kıbrıs Türk basını, kendi üzerinde yaşadığı topraklarda var olmak için karşıt olarak doğduğu “*Enosis*” e karşı mücadele etmek olmuştur. Kıbrıs Türk basınının bir diğer varlık sebebi olan İngiliz Sömürge Yönetimi’nin Kıbrıslı Türklere uyguladığı sosyo-politik haksızlıkları dile getirmek olmuştur. Kıbrıslı Türkler, basın sayesinde; çeşitli dinlerin ve Rumlaştırma hareketlerinin etkisinde kalmayarak Türklüğünü ve Müslümanlığını koruyarak Kıbrıs’taki varlığını sürekli kılmıştır⁷¹.

II. Dünya Savaşı’ndan sonra Kıbrıslı Rumlar, Enosis faaliyetlerini hızlandırmaya başlamıştır. 1950’li yıllardan itibaren Türkiye, Kıbrıs sorunda taraf olmaya başlamıştır. Kıbrıs meselesinde ortaya çıkan bu durumlar, Kıbrıs’ın konumu ve

⁶⁸ Ş. TORUN, *Türkiye, İngiltere, Yunanistan...*, s. 75.

⁶⁹ Dava veya ictihât basını olarak ifade edilmektedir (Cevat Fehmi BAŞKUT, *Gazetecilik Dersleri*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yay., Sermet Matbaası, İstanbul, 1966, s. 13).

⁷⁰ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 14.

⁷¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 7.

Kıbrıslı Türklerin sorunlarına çözüm arayışları, Kıbrıs Türk basınında daha fazla tartışılmaya başlanmıştır.

İngiliz Sömürge Yönetimi; Kıbrıs Türk Medeni Kanunu'nun Türkiye'dekine benzer biçimde düzenlenmesine, Kıbrıs Türk okullarına Türkiye'den yüksek öğrenim görmüş Türk öğretmenlerin atanmasına izin verilmesi, Evkaf'ın yönetimini Kıbrıs Türk halkına geri vermesi, Müftü'nün Kıbrıs Türk halkı tarafından seçilmesi gibi konular, Kıbrıslı Türklerin istediği biçimde çözülmesine izin vermiştir⁷². Kıbrıs Türk basını ile İngiliz Sömürge yönetimi arasında yıllardır tartışma konusu olan sorunların Türklerin istediği biçimde çözümlenmesi neticesinde Kıbrıs Türk basını; Enosis konusu ile daha yakından ilgilenmeye başlamış ve Türkiye'nin Kıbrıs konusunda taraf olmaya başlamasıyla, Ankara'nın politik görüşleri doğrultusunda yayınlar yapmaya başlamıştır⁷³.

1955 yılından itibaren EOKA'nın artan tedhiş eylemlerine ve "Enosis'e karşı, Kıbrıs Türk basını da "Ya Taksim, Ya Ölüm" şiarını benimseyerek "Kıbrıs Türktür Partisi" nin kurulmasına önderlik etmiştir⁷⁴.

16 Ağustos 1960'da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, "Enosis" ve "Taksim" politikaları kısa bir süre için arka plana atılmıştır. EOKA'cı Rumların, Enosis uğruna Aralık 1963 olaylarını yaratmasından sonra Türkler ve Rumlar arasında silahlı çatışmalar başlamıştır. 1963-1974 arasındaki Rumların kanlı eylemlerini sayfalarına taşıyan Kıbrıs Türk basını, 20 Temmuz 1974 Türk Barış Harekâtı ile Enosise karşı verdiği mücadeleyi kazanmıştır.

Kıbrıs Türk basını için büyük bir onur kaynağı olan "Enosis'i engelleme çabaları "20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı" ve ikinci safhası olan "14-16 Ağustos 1974" de başarıyla sonuçlanmıştır. Kıbrıs Türk basını bu tarihten sonra; güvenliğini ve özgürlüğünü elde eden Kıbrıs Türklerinin sorunları, savaş sonrasında ortaya çıkan sosyal, ekonomik, psikolojik sorunlarla; kurulan siyasi partiler ve geçici hükümetle ilgilenmeye başlamışlardır. Kısa süre içinde Kıbrıs Türk basını, siyasi partilerin veya

⁷² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 8; A. C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi...*, s. 102-107.

⁷³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 8.

⁷⁴ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 8; H. F. ALASYA, *Kıbrıs'ta Rum ve Yunan Emelleri*, s. 39.

ekonomik kuruluşların yayın organı durumuna dönüşmüştür. Yani kurulan her gazete ve dergi, mensup olduğu siyasi partinin veya sendikanın görüşleri ve ilkeleri doğrultusunda yayın yapmaya başlamışlardır. Kıbrıs Türk basını, bundan böyle kurduğu devletin hukuki anlamda dış dünyada tanınması ve Ada Rumları ile olabilecek ortak bir devlet paydasında yaşama noktasında iki farklı görüş etrafında toplanmıştır.

D-KIBRIS BASINININ İLK YILLARINDA DAĞITIM

Basın denince akla ilk gelen şeylerden biri de dağıtımdır. Ancak Kıbrıs basınının ilk yıllarında ada içi ulaşım çok zor ve çetin koşullarla düğümlüdür. Ayrıca nüfusun azlığı ve dağınıklığı gibi nedenlerle birlikte 300 - 500 baskılı haftalık Kıbrıs gazetelerinin dağıtımı da haliyle çok azdı. O yıllar içinde Ada içi ulaşım çok zordur. Tuzladan (Larnaka) Mağusa arası sekiz saattir. Yaya gidilememektedir, tek ulaşım aracı katırdır⁷⁵. Kıbrıs'ta yayınlanan gazetelerin Ada dışı dağıtımı ise posta ile yapılmaktadır. 1871'de, Osmanlı Posta ve Telgraf sistemine, Lazkiye ve Suriye kıyıları ile Karpaz bölgesinin, daha sonra da Larnaka'nın bağlantısıyla 1873-1878 yılları arasında üç telgraf dairesinin posta hizmetlerinde kullanılmaktadır. Kıbrıs'ın İngiliz Yönetimi'ne devredilmesinden üç-beş yıl sonra, Ada içi posta servislerinin, yurt dışı posta servislerine nazaran hiç örgütlenmemiş olduğu 1884 - 1885 Kıbrıs yıllığında ifade edildikten sonra, adanın hiç bir yerinde posta servisi bulunmadığını ve posta ile ilgili tüm yıllık gelirin on dört sterlini aşmadığı belirtilmiştir. 12 Temmuz 1878'de Ada'ya atanan İngiliz Yüksek Komiseri, bir posta servisi kurulması emrini vermiş ve sömürge postasının kurulma işleri bir hafta içinde alelacele tamamlanmıştır⁷⁶. Namık Kemal'in mektuplarında da (Nisan 1873 Haziran 1876) Ada'da posta hizmeti olduğu şöyle anlatılmıştır:

"...Ne tarik ile beyan edeyim. Veys Paşa'nın infisalinden beri gazete görmekten bütün bütün mahrum gibiyim. İstanbul'dan gönderilir ise de ekseriyet üzere kapanın elinde kalır. Binaenaleyh posta geldikçe gazete ihsan buyrulursa ona dahi ayrıca teşekkür ederim..." ve *"... Pek parasız kaldım. Akça bu postaya geldi ise makbul olur; gelmediyse önümüzdeki posta beklerim..."*⁷⁷ ifadelerini kullanmıştır.

1878'den sonra Kıbrıs'ın dış dünya ile bağlantısı düzenli posta servisleri ile sağlanabilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Ada'yı İngilizlere devretmeden önceki beş yıl içinde yani 1873-1878 yılları arasında Osmanlı Posta pullarından 14 Kıbrıs lirası değerinde pul satılmıştır. Yaşlı bir adam, Lefkoşa'da bir dükkânda kendi adına pul çıkarmıştır. Pullar o dükkândan satın alınarak zarf üzerine yapıştırılmış ve mektup posta

⁷⁵ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 10.

⁷⁶ *Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları*, Mayıs 1979, Sayı: 1.

⁷⁷ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 10.

ile gitmek üzere orada bırakılmıştır. Daha sonra bir polis piyadesi böyle mektupları toplamış, dışarı ülkelere gidecek olanları Larnaka'ya, diğerlerini de gereken adreslere götürmüştür⁷⁸.

7 Ağustos 1878'de ilk posta taşıma anlaşması imzalanmıştır. Postayı taşıma görevini üzerine alan Fransız kökenli Bay Caillard ve Yüksek Komiser'in Sekreteri Albay G. R. Greaves arasında 1 Eylül 1878'den başlayarak bir yıl sürecek bir taşımacılık antlaşması imzalanmıştır. Buna göre; Deniz aşırı Posta Servisi, Kıbrıs'a her (7 Günde bir) hafta Kıbrıs'tan; Londra'ya 10 günde, Rodos Adası'na 36 saatte, Kios Adası'na 6 saatte, Beyrut'a 14 saatte ve Kudüse 3 günde gidilip dönelecekti⁷⁹.

⁷⁸ Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları, Mayıs 1979, Sayı: 1.

⁷⁹ Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları, Mayıs 1979, Sayı: 1.

I. BÖLÜM

KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER

A. 1879-1919 ARASINDA YAYIMLANAN TÜRKÇE GAZETELER

1-1879-1908 Arasında Yayımlanan Gazeteler

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Ümid

Kıbrıs'ta yayımlandığı tespit edilebilen ilk Türkçe gazete **Ümid**'dir. Gazete bir Türk tarafından yayımlanmadığı gibi Kıbrıslı da olmayan Osmanlı Devleti'nden sınır dışı edilmiş **Aleksan Sarrafian** adlı bir Osmanlı Ermenisi tarafından 1879-1880 yıllarında çıkarılmıştır. Önce Kahire'ye gitmiş olan Sarrafian, İngilizlerin Kıbrıs'a gelmesinden sonra Ada'ya gelmiştir. İngiltere'nin Ada'yı, Osmanlı Devleti'nden devraldığından bir yıl sonra yani **1879**'da Kıbrıs'ın ticaret başkenti olarak bilinen **Larnaka**'da **Ümid**'i yayımlamıştır. Aleksan Sarrafian, gazetesinin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini de üstlenirken gazetenin yayımcısı Henry S. King and Co. idi. **Ümid**, Osmanlı Yönetimi'ni eleştiren yazılarıyla dikkat çekmeye başlamıştır⁸⁰. Kıbrıs'ta, Türkçe yayımlanan bu ilk gazete kısa bir süre içinde Osmanlı Hükümeti'nin tepkisiyle karşılaşmıştır. Çünkü gazete, 4 sayılı numarasında yayımlanan bir yazısında özetle şöyle diyordu:

“ Berlin Kongresi günlerinde, Greklerin ve Anadoluluların andırısı (muhtıra) Saffet Paşa'ya takdim edildiği sırada, İstanbul'un o büyük diplomatu, ne gibi bir yol takip etmeyi kestiremiyor ve Kıbrıs'ı Majeste Kraliçe yönetimine vermekle, Türk yönetiminin hem belalardan kurtulacağını ve hem de, bu konuda devletlerarasında kıskançlık yaratarak büyük ölçüde yararlar sağlayacağını sanıyordu. Böylece, bu küçük beyinli 'büyük' diplomat, o büyük adayı kurban etmeyi başardı...

Son günlerde İstanbul basınında çıkan yorumlara göre Kıbrıs, haklarımızın korunması için verilmiştir; fakat gerçekte yönetim, uygarlık ve özgürlükle gelişen büyük

⁸⁰

Salâhi Ramadan SONYEL, “Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete”, Yeni Kıbrıs, III/3, Aralık 1985, s.16; A. AN, **Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış...**, s. 2.

İngiliz yönetimini, bizim için adeta ikinci bir adet haline gelen bulaşıcı rüşvet hastalığıyla etkilemek amacını gütmüştür. Ama ümitlerimizin başarısızlığa uğradıklarını görerek, oyuncaklarını yitirdikleri için ağlayan küçük çocuklar gibi davranarak, adanın kaybından acı duyuyoruz. Acı duymanın zamanı geçmiştir. Frenklerin bizden yapmamızı talep ettikleri devrimleri yaparak, geriye kalan topraklarımızı koruyabilirsek, şimdilik geleceğimizi güvenlik altına almış oluruz... Bize dedelerimizden kalan mirası, birkaç çılgın temsilci, maalesef heba ediyor”⁸¹ ifadelerine yer vermektedir.

Osmanlı Devleti, siyasi yönden Ada’nın yönetimi kendisinde olmamasına rağmen hukuki zeminde kendi egemenliğinde olan bir yerde, bir gazetenin Osmanlı Hükümeti’nin Kıbrıs ile ilgili aldığı kararlarını sorgulamasını veya sert bir şekilde eleştirmesine izin vermemiştir. Kıbrıs’da yayımlanan **Ümid** gazetesinin kapatılmasıyla gazetenin yayıncısı ve yazarı **Aleksan**’ın, Dersaadet’e gönderilmesinin İngiltere Sefiri’nden talep edildiği, İstanbul’daki İngiltere Sefaret Baştercümanı’nın durumun Kıbrıs Valisi’yle görüşüleceğine dair **1 Şubat 1295** (13 Şubat 1880) tarihli ve dönemin Hariciye Nazırı Saffet Paşa’nın imzasını taşıyan belgede şunlar ifade edilmekteydi:

“ Ma’rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Emr-i âli-i hazret-i vekâlet-penâhîlerine imtisâlen bu gün İngiltere sefaretine gidilerek Sir Henry Layard ile iki buçuk saat imtidâd etmiş olan mülâkat-ı âcizânemde Kıbrıs’ta tab’ ve neşr olunan **Ümid** gazetesinin lağv ve tatili ve muharriri olan Aleksan’ın Dersaadete i’zâmını talep ve bunun üzerinde suret-i münasibe ile ısrar olundu. Sefir-i müşârûn-ileyh geçenlerde nezaret-i acizi tarafından yazılmış olan nota üzerine mezkûr gazetenin İngiliz postalarına kabul olunmaması için İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Salisbury’ye ol vakit telgraf keşîde eylediğini beyan ve bugün mezkûr gazetenin lağvını ve Aleksan’ın dersaadete i’zâmını yine ba-telgraf Lord Salisbury’ye iş’âr eyleyeceğini vaad ve te’min eylemiş olmağla arz-ı keyfiyete ictisâr olundu. Ol babda ve her halde emr ü ferman hazret-i men leh-ül emrindir. 1 Şubat 1295 Savfet”⁸²

⁸¹ Salâhi Ramadan SONYEL, “Bir Düzeltme: Kıbrıs’ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete”, Yeni Kıbrıs, III/3, s. 16.

⁸² Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Hariciye Nezareti Maruzatı; BOA, Tasnif Kodu: Y.PRK. HR. D. 4, G. 22.

Osmanlı Hükümeti'nin bu girişimi sonunda birkaç ay zarfında gazetenin yayını durmuştur. Bir süre sonra gazetenin sahibi gazetenin tekrar yayımlanabilmesi için Ada'daki İngiliz yetkililerden izin talebinde bulunmuştur. İngiliz yetkililer bu talebi olumlu karşılamışlar⁸³ ise de her nedense gazete bir daha yayımlanamamıştır. Bunun nedeni; gazetenin sahibi olan **Aleksan Sarrafian**'ın Ada'dan ayrılmış olması olabilir⁸⁴.

Ümid gazetesinin yayımlandığına dair bir başka bilgi de **Mir'ât-ı Zaman** gazetesinin **23 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1907/ 17 Zi'lka'de 1325** tarihli nüshasında "**Ümid Ceridesinde Görülen Bir Manzûmeye İbret-âmiz Bir Nazîre-i Mûzhike**" başlığıyla çıkmış olan şiirdir. Gazetede yayımlanan manzûme şöyleydi:

*“ Kış günleri çıkma yola arkanda abâ yok
Yağmura tutulmak gibi püsküllü belâ yok
Beyhude nefis yorma nasihât ile halka
Herkesde kabul eyleyecek öyle kafa yok
Âlemde bugün bin söz iki akçaya galî
Mâ-dâm o sözün kuyrucağzında para yok
Söz dinleme bir vakt imiş ammâ bu zamanda
Söz dinleyecek bin kişide bir budalâ yok
Evvelleri kadri sözün âlî idi lâkin*

*Şimdi ona rağbet edecek bay ü gedâ yok ”*⁸⁵ ifadelerine yer verilmişti.

Gazete hakkında Kıbrıs'taki yerel resmi kaynaklarda daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Zaman

1891-1892'de; 6'sı Rumca, 2'si İngilizce ve 1'i de Türkçe olmak üzere toplam 9 tane gazete yayımlanmıştır⁸⁶. Bu yayınların içerisindeki Türkçe gazete, **Zaman** idi⁸⁷. İlk sayısı **25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891** tarihlidir. Gazetenin İmtiyaz Sahibi **Tüccarbaşı**

⁸³ Salâhi Ramadan SONYEL, “Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete”, Yeni Kıbrıs, III/3, s. 17.

⁸⁴ Mehmet DEMİRYÜREK, “Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri (Osmanlı Dönemi) (1878-1910) ”, Atatürk Yolu, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Sayı: 25-26, Mayıs-Kasım, 2000, Ankara, s. 122.

⁸⁵ **Mir'ât-ı Zaman**, 23 Kânûn-ı evvel 1907/ 17 Zi'lka'de 1325, Sayı: 264.

⁸⁶ **Cyprus Blue Book, For The Year 1891-1892**, s. 298-299.

⁸⁷ **Cyprus Blue Book, For The Year 1891-1892**, s. 298.

Hacı Derviş Efendi idi ⁸⁸. **Zaman**'nın sağ üst köşesinde "Aded 1" yazmaktadır. Sağ yan tarafında ise, "Şerâit-i İştira" başlığı altında:

"Memâlik-i Mahrûsa-i Osmaniye ve Kıbrıs Ceziresi için bir seneliği posta ücretiyle beraber yarım İngiliz lirasıdır. Nefs Lefkoşa için bir seneliği yedi şilindir (Nüshası 60 paradır). Posta ücreti verilmeyen mektublar kabul olunmaz"⁸⁹ yazmaktadır. Bu ibarelerle gazetenin Osmanlı Devleti, Kıbrıs Adası ve Lefkoşa için ücret tarifesi hakkında bilgi verilmiştir. Yine bu bilgilerden gazetenin ada dışına gönderildiği anlaşılabılır. Gazetenin sol en üst köşesinde sayının "hicri tarihi" yer alır. Sol yan tarafta ise, "Mahall müracaat" başlığı altında:

"Kıbrıs Ceziresi'nde Lefkoşa şehrinde Laleli'de Zaman Matbaası Umûr-i İdâre için matbaa heyet-i umûr-i tahririye için muharrir namına müracaat olunur. Gönderilen evrak gazeteye derc olunub olunmamasından matbaa mes'ul olamaz. İlânâtın beher satırında üç gurus alınır. Efrencî Kânûn-ı evvel 25 sene 1891"⁹⁰. Gazetenin yeri ve ilan koşulları hakkında bilgi verilerek milâdi takvim tarihiyle ibareler son bulmuştur. Gazetenin başlık altı yazısında da "Şimdilik Cuma günleri neşr olunur" ifadesi yer alır. Üç sütun ve dört sayfadan oluşan gazetenin; birinci sütun üzerinde Muharrir Mes'ulü **Muzafferiddin Galib**, ikinci sütun üzerinde gazetenin genel haber anlayışını yansıtan "Siyâsiyyât, Edebiyyât ve Fünûndan Bahsdir" sözleri ve üçüncü sütun üzerinde ise 13 Kânûn-ı evvel/Aralık, Rûmî 1307⁹¹ tarihi yer almaktadır.

Gazetenin her sayfasında iç başlıklar bulunmaktaydı. Bu başlıklar şu şekilde sıralanabilir: İlk sayfaya özgü olarak "Zaman'ın Mesleği", "Kıbrıs Matbuatı"nın yanı sıra "Muharririn İfadesi" ya da "İfade-i Mahsûsa", "Ahvâl-i Âlem" (Dünyanın Durumunu Bildiren Yazılar), "Havâdis-i Mahalliyye" (Yerli Haberler), "Şuûnât-ı Osmaniye" (Osmanlı Devleti'nden Haberler), "Havâdis-i Hâriciyye" (Dış Haberler), "İlânât" (İlanlar) gibi başlıklardan oluşur⁹². **Zaman** gazetesi ilk sayısından itibaren sınıflandırdığı konu başlıklarını değişiklikler olsa da yayın hayatı boyunca devam ettirmiştir.

⁸⁸ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891/13 Kânûn-ı evvel 1308, Sayı: 1.

⁸⁹ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

⁹⁰ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel /Aralık1891, Sayı: 1.

⁹¹ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

⁹² **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

Zaman gazetesi yayın amaçlarını, ilk sayısındaki “*Zaman’ın Mesleği*” başlığı altında şöyle sıralamıştır: İngiliz sömürgeciliğiyle mücadele etmek, Osmanlı Devleti’ne güvenmek ve bağlılığı korumak, Rum basınıyla mücadele etmek, Kıbrıs’ın Yunanistan’a verilmesine karşı çıkmak, Kıbrıs Türklerinin sesini basın yoluyla duyurmak, Türk dilini yazı dili olarak Ada’da ayakta tutmak, Türk toplumunu her alanda kalkındırmak, Türk esnaf ve işçisinin haklarını korumak, Türk Toplumunun ahlâk ve eğitime hizmet etmek, kişisel çıkarları değil Türk Toplumunun çıkarlarını korumak, kimseye kin gütmemek, yansız olmak olarak sıralamış ve şu sözlerle bitirmiştir:

“ *İşte, (Zaman) menâfi-i umûmiyeye mazur ve ağraz-ı şahsiyeyi mukarrer makalâtı dercden katiyen tevki edecektir ki devamını temin ile umuma hizmet etmek gibi bir şerefi ihrâz edebilsin? Zaten “Zaman” menfaatının nısfı Lefkoşa’da İslâm’ın mahall ictimai olan Kiraathane-i Osmaniye aid olduğundan umûr-i idaresi bir heyetin uhdesine tevdi etmiştir ki âfide gösterilen zevât-ı muhteremeden mürekkebirdir:*

Kâtib-i Fahri: Faik Bey

A’zâ: Cemal Efendi

A’zâ: Asaf Efendi

A’zâ: Asım Bey”⁹³ idi.

Zaman, yayınlarında İslâm eğitimini sütunlarına taşıyacağını ve okullarında başarılı olan öğrencileri gazetede duyuracağını ilân ederek eğitimle ilgili yapacaklarını şu sözlerle sürdürerek şöyle devam etmiştir: “ ... *Zaman esasen, maarifi İslâmiyeye hizmete kendini mükellef tutacağından her sene Lefkoşa Müslüman mekteblerinin imtihanlarını müteâkib şahadetname alacaklardan, üçüncü dereceye kadar çıkanlara meccanen birer abone kaydeleyeceği gibi, ara sıra Müslüman çocuklarından küçük küçük meseleler tertib ve halledenlerin üçüncüsüne kadar isimleri takdir edilerek ilân ile beraber evlâd-ı İslâmın, usûl-i tedris ve ders ve dersinin teşkilatını makalât ile söyleyenlerin yazılarıyla sahifelerini süslemekten usanmayacaktır ...*”⁹⁴.

Gazete o günlerin koşullarıyla bir gazetenin basımı için nelere ihtiyaç olduğunu da anlatmaktadır: “ ...*Malûm, matbaa yalnız tedarik etmekle, bir gazete neşr olunamaz.*

⁹³ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

⁹⁴ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

Mürettib, muharrir, muhbir gibi vesâite tevakkuf eder ki bunlardan biri tedarik olunmayacak olsa, o gazete mümkün değildir ki neşr olunabilsin. Husûsiyetle Kıbrıs Ceziresi'nde, Lisan-ı Osmaniye bir gazete neşr olunurken baskı aletleri şöyle dursun, mürettib yokluğu, bu matbaanın vücudunu, neşrini, hayli düşündürdü. Fakat gayretin, himmetin elinden hiçbir şey kurtulmadığına isbat aranacak olsa bu delil Zaman gazetesi ve matbaasıdır... ”⁹⁵.

Zaman, “*Kıbrıs Matbuatı*” başlığı altında o dönem ki Ada basını hakkında bilgi de vermektedir: “...*Kıbrıs Ceziresi'nde, bir resmi, bir İngilizce ve Rumca yedi gazete vardır. Nefs Lefkoşa'da “Foni dis Kibru ve Evagoras” namıyla iki Rumca ve “Avil” bir İngilizce ile Türkçe, Rumca, İngilizce hükümetin Ceride-i Resmiyyesi'dir... ”*⁹⁶ ifadelerine yer vermektedir.

Yıldız Sarây-ı Hümayûnu Baş Kitâbet Dairesi'ne gönderilmiş olan 2 Muharrem 1310/27 Temmuz 1892 tarihini taşıyan belgeye göre **Zaman** gazetesi yayınlanmaya başladıktan yaklaşık yedi ay sonra, gazeteyi çıkaranlar Osmanlı Hükümeti'nden maddi yardım talebinde bulunmuşlardır. Maddi yardım talebinde bulunanlar **Mehmet Faik** ve **Mustafa** imzalarını taşımaktadır. Ada'daki Müslümanları bir ülkü etrafında birleştirmek için kurulan “*Kıraathanenin*”, amaçlarına hizmet etmek ve aynı zamanda da “*Rum gazetelerinin neşretmekte oldukları makalât-ı bedhâhâneyi red ve tezyif eylemek*” için İstanbul'da gazetenin bir nüshasıyla birlikte, maddi yardım talebinde bulunulmuştur⁹⁷.

İki hafta kadar sonra **15 Muharrem 1310/9** Ağustos 1892 tarihli bir belgeden anlaşıldığına göre, Kıbrıs'ta yayınlanan **Zaman** gazetesine aylık olarak “*binbeşyüz kuruş*” yardım yapılması kararlaştırılmış⁹⁸ ve **23 Safer 1310/16** Eylül 1892 tarihli bir belgeye göre de “... “*Zaman gazetesi*”nin te'min-i idaresi için şehri binbeşyüz kadar bir meblağın i'tası münasib olacağı beyanıyla ol babda istizan-ı emr-u-ferman-ı Şahaneyi havi reside-i dest-i ta'zim olan 20 Safer sene 310 tarihli tezkire-i cevabiye-i Sadaretpenahileri melfufla lede'd-takdim manzur-ı âli olarak mucibince ifay-ı muktezası hususuna irade-i seniye-i cenab-ı Hilafetpenahi şeref müteallik buyurulmuş ve

⁹⁵ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

⁹⁶ **Zaman**, 25 Kânûn-ı evvel/Aralık 1891, Sayı: 1.

⁹⁷ BOA, Tasnifin Kodu: İrade Hususi (İ. HUS); D. 1, G. 1310. M/32.

⁹⁸ BOA, Tasnifin Kodu: İ. HUS; D. 3, G. 1310. S/135, B. 2.

*Dahiliye Nezaret-i celilesinin tezkire-i melfufesi iadeten irsal edilmiş...*⁹⁹ gazeteye maaş tahsis edilmiştir.

Bundan sonra gazete yayınlarına devam etmiş ve yayınlarından dolayı 1895 yılında İstanbul Hükümeti tarafından ödüllendirilmiştir. 15 Şevval 1312/10 Şubat 1895 tarihli bir belgeye göre, “...*Zaman* gazetesi sahibi Tüccarbaşı Hacı Ahmet Derviş Efendi bendeleri en kadim menafi-i devlet ve memleket ve saadet hal-i ebna-yı vatan uğruna malen, bedenen hizmet ve gayrete me’luf ve meftun olduğu gibi cezirede en evvel mezkûr gazeteyi tesis ederek rıza-yı âli-i hazret-i padişah iye muvafık neştiyat-ı sadıkanede ...” ifedelerine yer verilmişti. Kıbrıs’da, Padişahçı bir görüşü benimseyen bir gazete çıkarması, devletin ve milletin çıkarlarına bağlılığından ve yaptığı hizmetlerden ötürü Tüccarbaşı Hacı Ahmet Derviş Efendi’ye, Padişah tarafından “Paşa” rütbesi verilmiştir¹⁰⁰.

1901’e gelindiğinde İstanbul Hükümeti ile gazetenin arası bozulmuştur. Çünkü “Kıbrıs’ta çıkarılan *Zaman* gazetesinde bir takım hainane bendler” yayımlanmıştır. Bu nedenle “*Mezkûr* gazete sahib-i imtiyazı Derviş Paşa’nın Ceza Kanunnâme-i Hümayûnu’nun altmış altıncı maddesinin fıkra-i ahiresine tevfiikan cinayetle ithamına karar...” verilmiştir. Bu nedenle “Hakkında heyet-i ithamiyeden tanzim ve ita olunan...” tutuklama kararının suretleri yayımlanması amacıyla gazete idarehanelerine gönderilmiş ve “ol babdaki evrak-ı ithamive ve teferruatının bera-yı muhakeme mahkeme-i cinayetle...”¹⁰¹ teslimi öngörülmüştür. Adliye Nazırı’nın imzasını taşıyan bu belge 16 Zi’l-hicce 1318/6 Nisan 1901 tarihini taşımaktadır.

Zaman gazetesinin önde gelen yazarları olan Küfîzâde Asım, Muzafferiddün Galip, Mehmet İrfan Beyler’in Osmanlı Devleti’nde gelişen Jön Türk hareketini destekleyici yayınlar yapmaları; Osmanlı Sarayı’nı rahatsız etmiştir. Gazetenin sahibi olan Derviş Paşa’ya, Padişah tarafından verilen “Paşalık” rütbesi ve nişanları geri alınmıştır. Bu durum Tüccarbaşı Hacı Derviş Efendi’yi çok korkutmuş o da

⁹⁹ BOA, Tasnifin Kodu: İ. HUS; D. 3, G. 1310. S/135, B. 2.

¹⁰⁰ Mustafa Haşim ALTAN, *Atatürk Devrimlerinin Kıbrıs Türk Toplumuna Yansıması*, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 61.

¹⁰¹ BOA, Tasnifin Kodu: Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Adliye ve Mezahib Nezareti Maruzatı (Y.PRK. AZN); D. 21, G. 78.

gazetede ki yazılara müdahale etmeye başlamıştır, bu durumdan hoşlanmayan yazarlar da gazeteden ayrılmıştır¹⁰².

Zaman gazetesi yayın hayatı boyunca birçok farklı ülke ve coğrafyaya gönderilmiştir. Gazete, 1892-1893'de; Türkiye ve Mısır¹⁰³, 1893-1894'de; Türkiye, Mısır, Londra ve Paris¹⁰⁴, 1894-1895'de; Türkiye, Mısır, Rusya, Fransa, Avusturya, İngiltere ve Bulgaristan¹⁰⁵, 1895-1896'da; Türkiye, Mısır, Rusya, Fransa, İngiltere, Avusturya, Bulgaristan ve Hindistan¹⁰⁶, 1896-1897'de; Türkiye, Mısır, Rusya, Fransa, Avusturya, Bulgaristan ve Doğu Rumeli¹⁰⁷, 1897-1898'de; Türkiye, Mısır, Rusya, Fransa, Avusturya, Bulgaristan ve Doğu Rumeli¹⁰⁸, 1898-1899'da; Türkiye, Bulgaristan, Bosna, Romanya ve Kafkasya¹⁰⁹, 1899-1900'de; Türkiye, İngiltere, Fransa, Avusturya, Mısır, Hindistan, Bulgaristan, Bosna, Romanya ve Kafkasya'ya¹¹⁰ gönderilmiştir.

Zaman'ın yayımlanmaya başladığı yıldan itibaren baskı sayısı: 1891-1892'de yaklaşık 200¹¹¹, 1892-1893'de yaklaşık 400¹¹², 1893-1894'de 500¹¹³, 1894-1895'de 500¹¹⁴, 1895-1896'da 500¹¹⁵, 1896-1897'de 400¹¹⁶, 1897-1898'de 400¹¹⁷, 1898-1899'da 300¹¹⁸ ve 1899-1900'de 300¹¹⁹ adet kayıtlı idi. Yaklaşık dokuz yıl yayın hayatı olan gazetenin son yayını 2 Eylül 1900 tarihli 423 numaralı sayısı olmuştur¹²⁰.

¹⁰² C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 22.

¹⁰³ Cyprus Blue Book, For The Year 1892-1893, b. y. ve t. y. , s. 298.

¹⁰⁴ Cyprus Blue Book, For The Year 1893-1894, b. y. ve t. y. , s. 296.

¹⁰⁵ Cyprus Blue Book, For The Year 1894-1895, b. y. ve t. y. , s. 300.

¹⁰⁶ Cyprus Blue Book, For The Year 1895-1896, b. y. ve t. y. , s. 300.

¹⁰⁷ Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

¹⁰⁸ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, b. y. ve t. y. , s. 290.

¹⁰⁹ Cyprus Blue Book, For The Year 1898-1899, s. 288.

¹¹⁰ Cyprus Blue Book, For The Year 1899-1900, s. 288.

¹¹¹ Cyprus Blue Book, For The Year 1891-1892, b. y. ve t. y. , s. 298.

¹¹² Cyprus Blue Book, For The Year 1892-1893, s. 298.

¹¹³ Cyprus Blue Book, For The Year 1893-1894, s. 296.

¹¹⁴ Cyprus Blue Book, For The Year 1894-1895, s. 300.

¹¹⁵ Cyprus Blue Book, For The Year 1895-1896, s. 300.

¹¹⁶ Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

¹¹⁷ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, s. 290.

¹¹⁸ Cyprus Blue Book, For The Year 1898-1899, s. 288.

¹¹⁹ Cyprus Blue Book, For The Year 1898-1899, s. 288.

¹²⁰ İ. KONUR, Kıbrıs Türkleri, s. 60-61; C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s.22.

Yeni Zaman

İstanbul Hükümeti'nin **Zaman** gazetesine karşı sert tutumu gazeteyi yayımlayanları ikiye bölmüş ve **Zaman**'dan ayrılanlar 22 Ağustos 1892'de **Lefkoşa**'da **Kıraathane-i Osmanî Basımevi**'nde **Yeni Zaman** adıyla bir gazete yayımlamaya başlamışlardır¹²¹. Küçük boy ve dört sayfa olarak yayın hayatına başlayan **Yeni Zaman** gazetesinin başlık altı yazısında, “*Şimdilik Pazartesi Günleri Neşr Olunur*”¹²² ibaresi haftalık olarak yayınlandığını göstermektedir. **Yeni Zaman**'la Ada'daki Türkçe gazete sayısı ikiye yükselmiştir.

Yeni Zaman'nın imtiyaz sahibi **Sandıkemini Küfizâde Mustafa Asaf Bey**'dir. Başyazıları **Zaman** gazetesinden ayrılan **Muzafferiddin Galib Bey** yazmaktadır. Gazetenin diğer yazarları ve yöneticileri ise Muhasebeci **Sadık Efendi**, **Abdullah Efendi**, **Mehmet Faik Bey**, **Asım Bey**, **Mehmed İrfan Efendi** ve **Bekirzâde Nazım Efendi**'den¹²³ meydana gelmektedir. **Yeni Zaman** gazetesini yayımlanan bu ilk sayısında amacını ve yayın anlayışını “*Yeni Zamanın Mesleği*” başlığı altında, “*Milleti İslamiyenin maarifine ve ahlakına hizmet etmek ve zamanın padişahına sadakat göstermek*”¹²⁴ olarak kabul etmiştir. Böylece **Yeni Zaman**, Osmanlı Padişahı'na bağlı olacağını ve Müslüman ada halkının eğitimine hizmet edeceğini ifade etmiştir.

İstanbul Hükümeti, Ada'daki Türk gazetelerine müdahale ederek onların kapanmalarına neden olmuş gibi görünse de, Kıbrıs'ta Türkçe yayın yapan gazete bulunmasının teşvik edildiği ya da en azından böyle bir düşüncenin varlığı da anlaşılır. Çünkü Kıbrıs'ta Türkçe yayın yapan gazeteler, Rumca yayın yapan ve sık sık adanın Yunanistan'a verileceği yolundaki yayınları ile adanın Türk halkını endişeye maruz bırakan Rum gazetelerine, yine basın yoluyla cevaplar vermekte ve adanın Osmanlı toprağı olduğunu savunmaktaydılar. Kıbrıs'taki Osmanlı yetkilileri de bu konudaki şikâyetlerini sık sık İstanbul'a bildirirken, dönemin Türkçe gazetelerinde bunlara verilen cevapları da mektuplarına eklemeyi ihmal etmiyorlardı. Bu durum İstanbul'dakilere Ada'da Türkçe yayın yapan gazetelere bir şekilde destek olma sorununu gündeme getirmiştir. Çünkü “*Mahkeme-i Temyiz Azasından Hamid Hüseyin bin Salih*” imzasını

¹²¹ **Yeni Zaman**, 22 Ağustos 1892/10 Ağustos 1308, Sayı:1.

¹²² **Yeni Zaman**, 22 Ağustos 1892, Sayı:1.

¹²³ **Yeni Zaman**, 22 Ağustos 1892, Sayı:1.

¹²⁴ **Yeni Zaman**, 22 Ağustos 1892, Sayı:1.

taşıyan ve Padişah'a yazılan bir yazıda “*Kıbrıs'ta tab' olunmakta olan Rum gazetelerine karşı bir İslam gazetesinin ne derece te'siri olacağı geçende arz olunmuştu...*”¹²⁵ denilmekteydi. 28 sayı yayınlanan **Yeni Zaman** gazetesinin son yayını 27 Şubat 1893 tarihini taşımaktadır¹²⁶.

Kıbrıs

1892-1893'de; 6'sı Rumca, 2'si İngilizce ve 2'si de Türkçe olmak üzere toplam 10 gazete yayınlanmıştır¹²⁷. Yayınlanan iki Türkçe gazete, **Zaman** ve **Kıbrıs** idi¹²⁸. **Yeni Zaman** gazetesi, altı ay kadar yayımlandıktan sonra adı değişmiş ve **Kıbrıs** adıyla 6 Mart 1893'de Lefkoşa'da, **Osmanlı Kıraathanesi Basımevi**'nde yayımlanmaya başlamıştır¹²⁹. 28 sayı çıkan **Yeni Zaman**'ın devamı olan gazete, **Kıbrıs** adıyla 29'uncu sayıdan itibaren yayın hayatına başlamıştır¹³⁰. **Kıbrıs** gazetesinin İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı olarak **Küfizâde Asaf Bey** kayıtlı idi¹³¹. Gazete yeni adıyla yayına başladığı bu ilk sayısında birinci sayfa ortasında “*Osmanlı Arması*”yla çıkmıştır. **Haftalık** yayınlanan gazete küçük boy, dört sayfa ve üç sütundan oluşmaktadır.

Gazetenin başlık adının sağ tarafında “*Şerâit-i İştira*” başlığı altında ücret tarifesi hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre; gazetenin fiyatı, Lefkoşa dışındaki yerler için bir yıllığı posta ücretiyle birlikte yarım İngiliz lirasıdır. Sadece Lefkoşa için bir yıllığı ise yedi şilindir. “*Nüshası 60 paradır*” ibaresi de ayrıca içerisinde verilmiştir. “*Posta ücreti verilmeyen mektublar kabul olunmaz*”¹³² ibaresiyle bu bölümdeki bilgiler son bulmuştur. Gazetenin başlık adının sol yan tarafında ise, “*Mahall müracaat*” başlığı altında adres ve yönetimle ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin adresi, Lefkoşa'da **Osmanlı Kıraathanesi Basımevi** idi. İdare ve Yazı İşleri için matbaa adına

¹²⁵ Mehmet DEMİRYÜREK, “*Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri (Osmanlı Dönemi) (1878-1910)*” , Sayı:25-26, Mayıs-Kasım, 2000, s. 124.

¹²⁶ **Yeni Zaman**, 27 Şubat 1893/15 Şubat 1308, Sayı: 28.

¹²⁷ **Cyprus Blue Book, For The Year 1891-1892**, s. 298-299.

¹²⁸ **Cyprus Blue Book, For The Year 1891-1892**, s. 298.

¹²⁹ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893/22 Şubat 1308, Sayı: 29.

¹³⁰ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³¹ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³² **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

başvurulacaktır. Gönderilen belge ve mektuplardan matbaanın sorumlu olmayacağı gibi ilanların her satırından da iki kuruş alınacağı kayıtlı idi¹³³.

Yeni Zaman gazetesinde olduğu gibi **Kıbrıs**'ın başlık altı yazısında da “*Şimdilik Pazartesi Günleri Neşr Olunur*” ve onun altında da “*Siyâsiyyât, Edebiyyât ve Fünûndan Bahsdir*”¹³⁴ ibareleri **Kıbrıs** gazetesinin yayın hayatı boyunca yer almıştır.

Kıbrıs gazetesi ilk sayısında yayın amaçlarını; Rum basını ile mücadele etmek, gerçek ve doğru haberden uzaklaşmamak, Türk kültürü ve milletine hizmet etmek ve Jön Türklerin davasına destek olmak diye sıralamıştır¹³⁵. Gazete, kendi içinde bazı başlıklardan oluşmuştur: başyazarın yazdığı “*İfade-i Mahsûsa*”, “*Ahvâl-i Âlem*” (Dünyanın Durumunu Bildiren Yazılar), “*Havâdis-i Ahalliyye*” (Yerli Haberler), “*Şuûnât-ı Osmaniye*” (Osmanlı Devleti’nden Haberler), “*Havâdis-i Hâriciyye*” (Dış Haberler) ve “*Mütenevvia*”¹³⁶ (Çeşitli Haberler) gibi iç başlıklardan oluşmuştur.

Osmanlı Devleti’nde 1890-1900 yılları arasında Jön Türklerle Padişahçılar arasındaki mücadele **Kıbrıs**’taki Türk basınına da yansdı. “*Jön Türklerin davalarını desteklemeyi*” ilkeleri arasına almış olan **Kıbrıs** gazetesinin bu durumu Osmanlı Devleti tarafından izlenmiştir. Bu izleme 1898’de Sultan Abdülhamid’in “*Dâhiliyye Nâzırlığını*” yapmış olan Memduh Paşa’nın “*arzusu üzerine*”, **Kıbrıs** gazetesi, sahibi **Asaf Bey** tarafından kapatılmıştır¹³⁷.

Kıbrıs gazetesi 1892-1893’de; Türkiye, Kahire¹³⁸, 1893-1894’de; Türkiye, birkaç tane Kahire’ye ve diğer yerlere¹³⁹, 1894-1895’de; Türkiye, Suriye, Mısır, İngiltere, Tunus, Girit¹⁴⁰, 1895-1896’da; Türkiye, Mısır, Suriye, Tunus, Girit¹⁴¹, 1896-

¹³³ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³⁴ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³⁵ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³⁶ **Kıbrıs**, 6 Mart 1893, Sayı: 29.

¹³⁷ İ. KONUR, **Kıbrıs Türkleri**, s. 62; C. ÜNLÜ, **Kıbrıs’ta Basın Olayı**, s. 26; **Kıbrıs** gazetesi Sahibi Asaf Bey, Dâhiliye Nazırı Memduh Paşa ile anlaşmış ve ondan aldığı emir üzerine gazeteyi kapatmıştır. Asaf Bey, ayda 500 kuruş ödenek almak şartıyla, **Kıbrıs** gazetesinin yayın hayatını sona erdirmiş ve bu parayı 1908 Meşrutiyeti’ne kadar düzenli olarak almıştır. (İ. KONUR, **Kıbrıs Türkleri**, s. 62)

¹³⁸ **Cyprus Blue Book, For The Year 1892-1893**, b. y. ve t. y. , s. 298.

¹³⁹ **Cyprus Blue Book, For The Year 1893-1894**, b. y. ve t. y. , s. 296.

¹⁴⁰ **Cyprus Blue Book, For The Year 1894-1895**, b. y. ve t. y. , s. 300.

¹⁴¹ **Cyprus Blue Book, For The Year 1895-1896**, b. y. ve t. y. , s. 300.

1897'de; Türkiye, Mısır, Suriye, Tunus, Girit¹⁴², 1897-1898'de; Türkiye, Mısır, Suriye, Tunus, Girit'e¹⁴³ gönderilmiştir.

Kıbrıs'ın yayımlanmaya başladığı yıldan itibaren baskı sayısı: 1892-1893'de 252¹⁴⁴, 1893-1894'de 260¹⁴⁵, 1894-1895'de 265¹⁴⁶, 1895-1896'da 500-750¹⁴⁷ arası 1896-1897'de 500-750¹⁴⁸, 1897-1898'de 500-750¹⁴⁹ adet kayıtlı idi.

Kıbrıs gazetesi, önce Padişahçı sonra, Jön Türk taraftarı olarak halk üzerinde etkili olmaya çalışmıştır. **Kıbrıs** gazetesi de Kıbrıs'taki diğer Türk gazeteleri olan **Zaman** ve **Yeni Zaman** gazeteleri gibi bir yandan Kıbrıs Rum basınına cevap veriyor ve Kıbrıs Türk Toplumu'nun haklarını savunan yazılar yayınlıyor; bir yandan da İstanbul Hükümeti'nin ve taraftarlarının alınabileceği yazılara yer veriyordu. Bu eleştirel yazılar, Osmanlı Yönetimi'nin tepkisini çekmiş ve gazetenin kapatılmasına neden olmuştur. **Kıbrıs** gazetesi devamı olduğu **Yeni Zaman** ile birlikte yedi yıldan fazla yayın hayatını sürdürmüş ve 31 Teşrin-i evvel/Ekim 1898 tarihli 318¹⁵⁰ sayı numarası ile yayın hayatını noktalamıştır.

Feryâd

XIX. yüzyıl biterken Ada'da yayımlanan Türkçe gazetelerden birisi de **Feryâd**'dir. **Feryâd**'ın herhangi bir sayısına ulaşamamış; gazete hakkındaki bilgileri 1933 yılında Kıbrıs Türk basınıyla ilgili ilk araştırmanın sahibi olan ve bunu gazetesi **Söz**'de "*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi* " adıyla tefrika halinde yayımlayan **Mehmed Remzi** (Okan) **Bey**¹⁵¹den öğrenilebilmektedir.

¹⁴² Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

¹⁴³ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, b. y. ve t. y. , s. 290.

¹⁴⁴ Cyprus Blue Book, For The Year 1892-1893, s. 298.

¹⁴⁵ Cyprus Blue Book, For The Year 1893-1894, s. 296.

¹⁴⁶ Cyprus Blue Book, For The Year 1894-1895, s. 300.

¹⁴⁷ Cyprus Blue Book, For The Year 1895-1896, s. 300.

¹⁴⁸ Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

¹⁴⁹ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, s. 290.

¹⁵⁰ Kıbrıs, 31 Teşrin-i evvel 1898/19 Teşrin-i sanî 1898, Sayı: 318.

¹⁵¹ 1885'de Mağusa'ya bağlı Kaleburnu Köyü'nde doğmuş, ilköğrenimini köyde tamamladıktan sonra Rüstiye ve İdadi'yi Lefkoşa'da bitirmiştir. Karpaz Bölgesi'nde öğretmenlik yaptıktan sonra, 1907'de de Galatya (Mehmetçik Kasabası)'da öğretmenlik yaparken Doktor Hafız Cemal Lokman Hekim ile karşılaşmıştır. Köylerde hastalarını tedavi eden, sahip olduğu **İslâm** gazetesine abone yazan, kurduğu "*Cemiyet-i Hayriyye-i İslâmiye*" derneği şubeleri açan Doktor Hafız Cemal, Mehmet Remzi Bey'e öğretmenliği bırakarak **İslâm** gazetesinin başına geçmeyi önermiştir. Lefkoşa'da Ortaköy'e öğretmen olarak gelen Remzi Bey, 1914'ün Eylül'ünde eşi **Ziynet Hanım**'la evlenmiştir. Bu evlilikten dört kızı olmuştur. Kızlarının isimleri; **Beria**, **Vedia**, **Bedia** ve

Feryâd gazetesi 11 Kânun-ı evvel 1315/ 23 Aralık 1899'da Hocaâde Osman Enverî Efendi tarafından yayımlanmaya başlanmıştır. Onbeş günde bir neşredilen gazetenin Başyazarlığını **İsmail Fethi Bey** yapmıştır¹⁵².

Mehmet Remzi Bey, gazetenin yayın anlayışı ve süresiyle ilgili olarak "**Feryâd** hakiki bir Jön Türk gazetesi olarak çıkmış ise de 4 nüsha çıktıktan sonra durmuş ve bir daha çıkmamıştır" bilgilerini vermekte ve **Feryâd**'ın kapatılmasıyla ilgili de " *Husûsî surette aldığımız malûmata göre Feryâd gazetesi yine Osmanlı Hükûmeti'nin işareti üzerine tatil edilmiş ve sahibi ayda üçyüz kuruş bir tahsisata bağlanmıştı*"¹⁵³ ifadelerini

Netice idi. Netice Hanım dışındaki ilk üç kızı "*Kıbrıs Türk basınının ilk üç kadın gazetecisi olarak erkekleri aratmayan birer kararlılık sembolü, meslek ve ideal aşığı olarak anılmışlardır*". Daha sonra Sarayönü Erkek Mektebi'ne Başöğretmen olarak atanan Remzi Bey; Osmanlı Devleti ve İngiltere'nin 1. Dünya Savaşı'nda ayrı cephelerde savaşa girmesinden ötürü Türk bayrağını öptükten sonra öğrencilerinin da öpmesi suretiyle bayrağı kaldırmıştır. Avukat Ahmet Raşit Bey ile **Doğru Yol** gazetesini çıkarmaya başlamıştır. Gazetenin Sorumlu Müdürlüğü'nü Mehmet Remzi Bey üstlenmiştir. Zaman zaman gazetenin başmakalelerini de yazmıştır. 30 Kıbrıs lirasına ipotek ettirdiği eşinin evi ile gazetenin maddi yükünü de üzerine almıştır. **Doğru Yol** gazetesinin sık sık sayısını 15 Şubat 1921'de neşretmiştir. Söz, bir anlamda **Doğru Yol** gazetesinin devamı olmuştur. Renzi Bey, 2 Nisan 1926 tarihli Söz'de "*İçimizde Hain Müfsidler Var*" başlıklı yazısında 150'likler listesinde yer alan Sait Molla'yı eleştiren bir yazı kaleme almıştır. İngiliz Yönetimi'nin desteğiyle Kıbrıs'a yerleşen Sait Molla'yı eleştirmiş ve neticesinde Sait Molla tarafından mahkemeye verilmiş olan Remzi Bey iki ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Mehmet Remzi Bey'in hapisliği sırasında gazete, kısa bir süre için neşredilememiştir. 4 Temmuz 1926'da hapisten çıkan Remzi Bey büyük bir sevgi ve ilgiyle karşılanmıştır. Yaşadığı yorucu hayattan yıpranan Mehmet Remzi Bey, 1941 yazında hastalanmıştır. 1941 sonlarında Girne'ye gelen Uğur adlı Türk gemisi ile iki gün süren yolculuk sonunda Antalya'ya gelen Beria Hanım ve Mehmet Remzi Bey, burada üç gün kaldıktan sonra doktorların tavsiyesi üzerine İstanbul'a gitmişlerdir. İstanbul'daki Kıbrıslı doktorlar; Dr. Hafız Cemal Lokman Hekim, Dr. Derviş Manizade ve birçok Kıbrıslı aile dostlarının ilgisine rağmen 2 ay sonra 22 Ocak 1942'de vefat etmiş ve Edirnekapı Mezarlığı'na defnedilmiştir. Remzi Bey'in ölümünden sonra kızı Vedia Okan 1943-1946 yılları arasında gazeteyi yayımlamaya devam etmiştir. 1946 yılı Ağustos'unda matbaa Fevzi Ali Rıza Bey'e devredilmiş ve böylece gazete **Hürsöz** adını almıştır. Söz gazetesinin Sahibi ve Başyazarı olan Mehmet Remzi Bey; mert, açık fikirli ve milliyetçi bir Kıbrıslı Türk'tür. Türkiye'de yapılan inkılapların Kıbrıs'ta da yayılmasına çalışmıştır. Söz gazetesi, Kıbrıs Türk Cemaati'ne yapılan haksızlıklara karşı daima haykıran ve Ada'daki milli Türk hareketinin bayraktarlığını yapan ve bu yolda sebat ve gayret içerisinde çalışan bir gazete olmuştur. Remzi Bey ve gazetesi Söz'ün Kıbrıs Türklerinin toplumsal ve ulusal bilinçlenmesi ve mücadelesi üzerindeki büyük etkisi günümüze değin devam etmiştir.. Onun başlattığı Türk kültürüne bağlılık ve Atatürk İnkılapları'nın Kıbrıs'ta uygulanması günümüzde amacına ulaşmış bir ilke olarak süregelmiştir. Demokrasi, eğitim ve kültür alanında özellikle de Remzi Bey'in Atatürkçü çizgi doğrultusunda verdiği mücadele Kıbrıslı Türkler açısından unutulmaması gerekir (İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 67; A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 79-91; A. AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1782-1899)*, s. 336-339).

¹⁵² Mehmed Remzi Bey (Okan), " *Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*", Söz, 17 Ağustos 1933, Sayı: 602.

¹⁵³ Mehmed Remzi Bey o günlerde içinde bulunulan psikolojik durumu "... İşte o tarihlerde Rumlar üst üste gazeteler tesis ederken biz de birkaç kuruş kapmak için matbaa kuruyor ve ilk fırsatta kapatıveriyorduk. İnsan bu hadiseleri tetkik ederken o zamanın Padişahı'na da Veziri'ne de lânet

kullanarak Osmanlı Hükümeti'nin Kıbrıs'taki muhalif Türkçe basın üzerindeki etkisinden bahsetmiştir.

Feryâd gazetesi ilk sayıdan itibaren İstanbul Hükümeti'nin muhalefetiyle karşılaşmıştır. Yıldız Sarayı Baş Kâtiplik Dairesi'nden yazılan ve **24 Şaban 1317/28 Aralık 1899** tarihini taşıyan bir belgeye göre “*Bu kere Kıbrıs'ta tab' ve neşrine başlanılmış olduğu dersaadete vürüd eden birinci numarolu nüshasından anlaşılan Feryâd nam hezeyannamenin memalik-i şahanenin hiç bir tarafına ithal olunmasına meydan verilmemesi şeref-südur buyurulan irade-i seniye-i cenab-ı hilafetpenahi iktizayı aliyesinden olmağla...*”¹⁵⁴ gerekenin yapılması istenmiştir. **Feryâd** gazetesi de kısa bir süre içinde yayın hayatını noktalamıştır.

Mir'ât-ı Zaman

Zamanın aynası¹⁵⁵ anlamına gelen **Mir'ât-ı Zaman**'ın ilk sayısının yayınlanma tarihi **3 Mart 1900**'dür. Gazetenin İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı önceleri **Zaman** gazetesi yazarları arasında yer alan daha sonra ise **Kokonoz** ve **Akbaba** adlı mizâh gazetelerini yayımlayan **Ahmet Tefik Efendi** idi. **Ahmet Tefik Efendi** bir basımevi kuracak kadar yeterli maddi gücü olmadığından elde ettiği birkaç kilo harfi dizip bu harflerin üstüne ağır bir mermer koymak suretiyle gazetesini basmıştır. Gazetenin ilk dört sayısı bu şekilde basılmıştır¹⁵⁶.

Jön Türk yanlısı yayınları ile dikkat çeken **Mir'ât-ı Zaman** gazetesi bazı tarihlerde yaşadığı sıkıntılardan ötürü yayınlarına ara vermek zorunda kalmıştır¹⁵⁷. **Mir'ât-ı Zaman** **27 Nisan 1901**'den itibaren düzenli olarak her hafta yayınlanmaya

edeceği geliyor” sözleriyle Osmanlı Padişahı ve Hükümeti'ni sert ve açık sözlerle sitem etmiştir, (Mehmed Remzi Bey (Okan), “*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*”, *Söz*, 17 Ağustos 1933, Sayı: 602).

¹⁵⁴ BOA, Tasnifin Kodu: İ. HUS; D. 79, G. 1317 Ş /24.

¹⁵⁵ F. DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe...*, s. 652.

¹⁵⁶ Mehmed Remzi Bey (Okan), “*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*”, *Söz*, 17 Ağustos 1933, Sayı: 602.

¹⁵⁷ **Mir'ât-ı Zaman** gazetesi bazı tarihlerde kapanmasına rağmen tekrar açılmıştır. 3 Mart 1900'de ilk sayısı yayınlanan gazete, 24 Mart 1900'de yayınına ara vermiş ve 1 yıl sonra tekrar 27 Nisan 1901'de neşredilmeye başlanmıştır. Bu dönemde gazete yine sıkıntı yaşamış ve 25 Teşrin-i sani/Kasım 1901'de yayınlarına ara vermek zorunda kalmıştır. Yaklaşık yedi ay sonra 16 Haziran 1902'de tekrar yayınlanmaya başlanan **Mir'ât-ı Zaman**'ın yayın hayatı 11 Nisan 1910'da sona ermiştir. (Mehmed Remzi Bey (Okan), “*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*”, *Söz*, 17 Ağustos 1933, Sayı: 602.)

başlamıştır. Meşhur **Vizeli Hoca Rıza Efendi** ile **İzmirli Saffet Bey**'in gazetede yazı yazmaya başlamaları **Mir'ât-ı Zaman** gazetesine olan ilgiyi artırmıştır. **Hoca Rıza Efendi** gazetenin siyasi yazılarını yazarken **Tevfik Efendi** de gazetenin edebi yazılarını yazarak Kıbrıs Türk gençliğini bilgilendirmiştir¹⁵⁸.

İlk sayılarına ulaşamayan **Mir'ât-ı Zaman** gazetesinin **20 Ağustos 1906** tarihli **200** sayı numarasında gazeteyle ilgili bilgiler elde edilebilmektedir. Gazetenin başlık üzerinde; "*Numro*"su, hicri tarih, günü, miladi tarih ile kaçınıcı yıl olduğu bilgileri verilirken başlık sağ tarafında "*Bedel-i İştira Peşindir*" başlığı altında; gazete fiyat tarifelerini Lefkoşa için "*seneliği beş şilin*", diğer kazalar için "*yedi şilin*" ve Kıbrıs adası haricindeki yerler için ise "*Onaltı Frank*" olarak belirlenmiştir. Haftada bir neşredilen **Mir'ât-ı Zaman**, "*Osmanlı Gazetesidir*" ibareleriyle satırlarına son vermiştir. Başlığın sol tarafında ise, adres bilgileri verilen gazetenin yeri Lefkoşa'da "*Eski Polisin Karşısındaki Hanedir*" , **Mir'ât-ı Zaman**'ın "*Sahib-i İmtiyaz Müdürü Tevfik*"dir. Gazetenin nüshası "*40 Paradır*" ve ilanların her satırından da "*3 Gurus Alınır*"¹⁵⁹ ibareleri yer almaktadır. Gazetenin başlık altı yazısında ise **4 Mart 1907** tarihli **225**'inci sayıdan itibaren "*Siyâsî, Edebî, Fennî, Üsbû' Osmanlı Cerîdesidir*"¹⁶⁰ ifadeleriyle gazetenin yayın amacı ve içeriği hakkında bilgiler verilerek haftalık bir Osmanlı gazetesi olduğu vurgulanmıştır. **Mir'ât-ı Zaman** genellikle sekiz sayfa ve iki sütun olarak yayınlandığı gibi dört, on ve on iki sayfa çıktığı da olmuştur.

Mir'ât-ı Zaman gazetesinin sayılarında özellikle dikkat çeken haberler; ada Rumları ve onların en büyük destekçileri Yunanistan ile ilgili haberler, adanın yöneticisi olan İngilizler ve adada yayınlanan bir Türk gazetesi olan **Sünûhât**'la¹⁶¹ rekabetidir.

Mir'ât-ı Zaman, **24 Eylül 1906** tarihli **205**'inci sayısında "*Yunan Vapuru*" başlığı altında, Yunan askeri savaş gemisi Miyaoli'nin Limasol Limanı'na gelişi işlenmiştir. Gemi kaptanı, subaylar ve öğrenciler, Rumlar tarafından ilhak ve Enosis nidaları ile karşılanmışlardır. Gemidekiler gittiği yerlerde Rum halkı tarafından coşkuyla karşılandıkları gibi yaptıkları alışverişlerde de kendilerinden para alınmamıştır. Gazete bu haberi şu şekilde okuyucularına duyurmuştur:

¹⁵⁸ Mehmed Remzi Bey (Okan), "*Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*", *Söz*, 17 Ağustos 1933.

¹⁵⁹ **Mir'ât-ı Zaman**, 20 Ağustos 1906/30 Cemâzi-yel-âhire 1324, Sayı: 200.

¹⁶⁰ **Mir'ât-ı Zaman**, 4 Mart 1907/ 19 Muharrem 1325, Sayı: 225.

¹⁶¹ 1906-1912 yılları arasında yayınlanmıştır.

“...Yunan Devleti bugün doğrusu hiçte övünülecek bir devlet değildir. Kaldı ki Kıbrıs Rumları sarf tebaa Devlet-i Âliyeden bulundukları halde Yunan devletiyle iftihar etmeleri milli hislerinden ileri gelmektedir. Ada'ya salt dinlenmek için olsa bile, uzun püsküllü, bacağı fistanlı bir Yunan palikaryası gelse hem kesesini liralarla dolduruyorlar hem de senelerce kalmış olsa bey gibi geçindiriyorlar. Bunun nedeni hep milli duygulardır. Bu halleri gördükçe biz kendimizi canlı heykeller gibi sayıyoruz. Bunlardan olsun ders almıyoruz. Bizdeki milli duygular artık tükenmiş bitmiştir. Allah sonumuzu hayır eyleye!”¹⁶² yazmaktaydı.

Mir'ât-ı Zaman aynı yıl içerisinde başka bir önemli olayı daha sütunlarına taşımıştır. Bu önemli olay Türk ve Rum nüfusun bir arada yaşadığı Paşaköy'de yaşanmıştır. **26 Kasım 1906** tarihli **212**'nci sayısında, Ramazan ayı nedeniyle ibadet için camiye giden Kıbrıslı Türkler, Rumların saldırısına uğramıştır. Her yıl yaşanan Rum saldırıları karşısında yeterli önlemleri almayan İngiliz yönetimini ve Rum saldırılarını, gazete “*Paşaköy Vukuatı*” başlığı altında şöyle duyurmuştur:

“...İngiltere Hükümeti gibi uygar, doğruluk yanlısı bir hükümetin yönetiminde bulunan bir ülke ahalisinin her bakımdan mutlu sayılması gerektiren bugün o hükümetin yönettiği Kıbrıs Adası adım adım Girit Adası'nın durumuna benzemeye başlamıştır. Dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir ki Türklerin Rumlardan olan yakınmaları yine Rumlardan soruşturulsun. (Kabahat samur kürkü olsa kimse omzuna almazmış) Rumlarca yapılan fenalığı yine Rum olan muhtardan soruşturmak; adeta bir suçluyu suçunu kabullenmesi için yapılan sorgulamaya benzer. İşte bu tür olaylardan açıkça anlaşılıyor ki polisin bu konudaki gevşekliği çok sürmez. Ada'yı Girit'in bir benzerine dönüştürecektir. Bu da İngiltere Hükümeti'nin şanına pek büyük bir gölge düşürür...”¹⁶³

29 Mayıs 1907'de İstanbul'un fethi yıldönümü nedeniyle matem tutmaya başlayan Rumlar her yana siyah paçavralar asarlar. Bu duruma tepki gösteren Türk halkı ise Lefkoşa'daki Selimiye Camisi'ni; kandiller, bayraklar ve yeşil dallarla aydınlatıp

¹⁶² **Mir'ât-ı Zaman**, 24 Eylül 1906/6 Şabân 1324, Sayı: 205.

¹⁶³ **Mir'ât-ı Zaman**, 26 Kasım 1906/13 Teşrîn-i sâni 1322, Sayı: 212.

süslerler, çalgıcılar getirilerek eğlence düzenlerler ve Evkaf Vekili Suphi Efendi'nin emriyle 6 pare top atışında bulunurlar¹⁶⁴.

1907 yılının önemli olaylarından biri de Osmanlı gemisi *Nimet*'in Baf Limanı'na uğraması ve Kıbrıs Türk halkının büyük sevgi gösterilerine sahne olmuştur¹⁶⁵. Kıbrıs Türkleri, İngilizlerin Balkanlar'da Osmanlı Devleti'ne verdiği desteğe teşekkür için Lefkoşa'da Sarayönü meydanında bir miting düzenlemiştir¹⁶⁶. Aralık ayı içinde İskele Osmanlı Kırathanesi'nde yapılan bir toplantıda oybirliği ile bir "*Îlâne-i Askeriyye*" yani askere yardım kampanyası başlatma kararı alınmıştır¹⁶⁷. 1909 yılı ocak ayında Kıbrıs Türklerinin, Osmanlı Devleti'ne olan bağlılığı ve ilgisi düzenlediği etkinliklerle devam etmektedir. İklim koşullarının sertleşmesi üzerine Bulgar sınırındaki Osmanlı askerlerinin zor durumda kalınacağı düşünülerek "*Lefkoşa'da Toplanılan Îlâne-i Şetaiyye*" başlığı altında bir yardım kampanyası başlatmıştır. Bu amaçla, Baş Kadı'nın başkanlığında bir yardım komisyonu kurulmuştur. Yine, kurban derilerinin satışından elde edilecek gelir de komisyona verilecek ve gazeteler de bağış yapanların isimlerini yayınlacaklardır¹⁶⁸.

Cyprus Blue Book'ta 1902-1903'den itibaren adını görebildiğimiz **Mir'ât-ı Zaman 1902-1903**'de; Mısır, Bulgaristan, Beyrut, İzmir, Rusya ve Londra¹⁶⁹, **1903-1904**'de; İstanbul, Beyrut, Mersin, Adana, Halep, Bulgaristan ve Bosna¹⁷⁰, **1904-1905**'de; Girit, Bulgaristan, Sakız Adası, Silifke ve Mersin¹⁷¹, **1905-1906**'da; Bulgaristan, Mısır, Bosna, Adana, Mersin ve Beyrut¹⁷², **1906-1907**'de; Bulgaristan, Mısır, Bosna, Hersek, Adana, Mersin, Bahçesaray, Sakız Adası ve Rodos¹⁷³, **1907-1908**'de; Bulgaristan, Mısır, Bosna, Mersin, Beyrut, Girit ve Hicaz'a¹⁷⁴ gönderilmiştir.

¹⁶⁴ **Mir'ât-ı Zaman**, 24 Haziran 1907/11 Haziran 1323, Sayı: 239.

¹⁶⁵ **Mir'ât-ı Zaman**, 15 Temmuz 1907/2 Temmuz 1323, Sayı: 242.

¹⁶⁶ **Mir'ât-ı Zaman**, 9 Teşrîn-i sâni/Kasım 1908, Sayı: 308.

¹⁶⁷ **Mir'ât-ı Zaman**, 7 Kânûn-ı evvel/Aralık 1908, Sayı: 312.

¹⁶⁸ **Mir'ât-ı Zaman**, 19 Kânûn-ı sâni/Ocak 1909, Sayı: 316.

¹⁶⁹ **Cyprus Blue Book 1902-1903**, s. 279.

¹⁷⁰ **Cyprus Blue Book 1903-1904**, s. 247.

¹⁷¹ **Cyprus Blue Book 1904-1905**, s. 207.

¹⁷² **Cyprus Blue Book 1905-1906**, s. 218.

¹⁷³ **Cyprus Blue Book 1906-1907**, s. 207.

¹⁷⁴ **Cyprus Blue Book 1907-1908**, s. 233.

Mir'ât-ı Zaman'ın baskı sayısı: 1902-1903'de 151¹⁷⁵, 1903-1904'de 237¹⁷⁶, 1904-1905¹⁷⁷ ve 1905-1906¹⁷⁸ da 200, 1906-1907'de 300¹⁷⁹, 1907-1908'de 350¹⁸⁰ ve 1908-1909'da da 300¹⁸¹ adet kayıtlı idi.

Dönemin gazeteleri hakkında bilgi veren “ *Excerpta Cypria*” adlı İngiliz kaynağında, **Mir'ât-ı Zaman**'ın ilk yayın tarihi olarak 29 Nisan 1901 ve gazetenin son yayın tarihi olarak da 271 sayı numarası ile 17 Şubat 1908 yılı kayıtlıdır¹⁸². 367 sayı yayınlanan **Mir'ât-ı Zaman** gazetesinin son yayını 11 Nisan 1910'a kadar sürmüştür¹⁸³ ancak günümüze ulaşan son sayısı 12 Temmuz 1909 tarihini taşıyan 340 numaralı sayısıdır¹⁸⁴.

Sünûhât

Kelime anlamı olarak “*akla, hatıra gelen, içe doğan şeyler*”¹⁸⁵ demektir. **Mehmet Arif Efendi** tarafından 1 Ekim 1906'da Lefkoşa'da haftalık olarak çıkarılan **Sünûhât** gazetesinin başyazarı Avukat **Sadrettin Bey**'dir. Gazetenin edebi kısımlarını da şair **Kaytazzâde Nazım Bey** hazırlamıştır¹⁸⁶. Önce Padişahçı olan gazete, Osmanlı Devleti'nde Meşrutiyet'in ilanı üzerine, İttihat ve Terakki Cemiyeti yanlısı olmaya başlamıştır¹⁸⁷.

Sünûhât gazetesinin maddi kaynağını **Bodamyahzâde Mehmet Münir Bey** üstlenmiştir. Bu desteği sağlamaktaki amacı ise kayınbiraderi olan Kavânîn Meclisi üyesi M. Şevket ile Evkaf Delegesi Musa İrfan Bey'e muhalefet yapmaktır¹⁸⁸.

¹⁷⁵ Cyprus Blue Book 1902-1903, s. 279.

¹⁷⁶ Cyprus Blue Book 1903-1904, s. 247.

¹⁷⁷ Cyprus Blue Book 1904-1905, s. 207.

¹⁷⁸ Cyprus Blue Book 1905-1906, s. 218.

¹⁷⁹ Cyprus Blue Book 1906-1907, s. 227.

¹⁸⁰ Cyprus Blue Book 1907-1908, s. 233.

¹⁸¹ Cyprus Blue Book 1908-1909, s. 226.

¹⁸² C. D. COBHAM, *Excerpta Cypria*..., s. 512.

¹⁸³ Mehmed Remzi Bey (Okan), “ *Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)*”, *Söz*, 17 Ağustos 1933, Sayı: 602.

¹⁸⁴ **Mir'ât-ı Zaman**, 12 Temmuz 1909/ 24 Cemâzi-yel-âhire 1327, Sayı: 340.

¹⁸⁵ F. DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe*..., s. 971.

¹⁸⁶ C. D. COBHAM, *Excerpta Cypria*..., s. 512; **Kıbrıs'ın El Kitabı**, Editör: R. HALLUMA, (Çev: Ali Çakıroğlu), Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2007, s. 360; Hasan Şefik ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1969, s. 11.

¹⁸⁷ İ. KONUR, **Kıbrıs Türkleri**, s. 64; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon**..., II, s. 43.

¹⁸⁸ Ahmet AN, **Dinsel Toplumdan Ulusal Topluma Geçiş Süreci ve Kıbrıs Türk Liderliğinin Oluşması (1900-1942)**, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 1997, s. 20.

Sünûhât, 10 Kânûn-ı evvel 1322/23 Aralık 1906 tarihli Zabtiye Nezareti imzasını taşıyan bir belgeye göre gazetenin yayınları zararlı bulunmuş ve Osmanlı Devleti'ne girişi yasaklanmıştır¹⁸⁹.

Sünûhât'ın baskı sayısı: 1906-1907'de 300¹⁹⁰, 1907-1908'de 400¹⁹¹, 1908-1909¹⁹², 1909-1910¹⁹³, 1910-1911¹⁹⁴ ve 1911-1912¹⁹⁵ yıllarında 500 adet kayıtlı idi. Yayın hayatı yaklaşık üç yıl süren **Sünûhât** gazetesi, 246 sayı çıkmış ve 3 Kasım 1912'de yayın hayatı sona ermiştir¹⁹⁶.

İslâm

İslâm gazetesi, Kıbrıs Türk kültür hayatında birçok esere imza atmış **Doktor Hafız Cemal Efendi** ya da daha çok bilinen adıyla **Lokman Hekim** tarafından yayımlanmıştır. **Dr Hafız Cemal**, Kıbrıs'ta Türkçe bir gazete yayımlamaya neden ihtiyaç duyduğunu şöyle anlatmaktadır:

“ *Rumların on dört muntazam ve mükemmel gazete ve matbaalarına mukabil, ancak iki tane gazetemiz¹⁹⁷ intişar ediyordu ki o zaman yalnız hurufatı olan bu gazetelerin matbaa makineleri olmadığından Rum matbaalarında cerideler tab' olunuyordu.*

*Bilirdim ki, matbuat ruh-ı terakkiyat, rehber-i saadet ve ulüvv'-i fikrettir. Bilirdim ki, gazeteler birer seyyar mektep-i fazilet, hatib-i kudsiyettir... Birçok Rum gazeteleri yalan dolan şeyler yazarak ahalimizi gitgide Yunanperestiye sevk ediyorlar. Bir taraftan hellenizlik büyütülüyor. Diğer cihetten İngilizlere çok meyl vaki oluyor. Bu sayede (Osmanlılık hissiyat-ı ulviyyesi) günden güne ahalimiz arasında sönüyor... Düşündüm ki (**İslâm** gazetesi) namı altında bir ceride ve mükemmel bir matbaa küşad*

¹⁸⁹ BOA, Tasnifin Kodu: Zabtiye Nezareti (ZB); D. 594, G. 28.

¹⁹⁰ Cyprus Blue Book, 1906-1907, s. 227.

¹⁹¹ Cyprus Blue Book, 1907-1908, s. 233.

¹⁹² Cyprus Blue Book, 1908-1909, s. 226.

¹⁹³ Cyprus Blue Book, 1909-1910, s. 218.

¹⁹⁴ Cyprus Blue Book, 1910-1911, s. 228.

¹⁹⁵ Cyprus Blue Book, 1911-1912, s. 228.

¹⁹⁶ İ. KONUR, Kıbrıs Türkleri, s. 65; H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 11; C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 39-40; S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 43.

¹⁹⁷ Bu gazeteler, **Mirat-ı Zaman** ve **Sünûhât** gazeteleriydi.

edeyim de hem vatandaşlarımın efkârını açayım hem de ahalimizin bünyesinde meknun ve mahfuz kalan Osmanlılık hissiyatını uyandırayım..."¹⁹⁸ ifadelerini kullanmaktaydı.

Dr Hafız Cemal Efendi, Kıbrıs'a geldikten sonra Kıbrıs'taki İngiliz Yönetimi'nden izin alarak **18 Nisan 1907**'de "**İslâm**" adıyla haftalık bir gazete yayımlamaya başlamıştır¹⁹⁹. Kıbrıs Naibi Osman Nuri Efendi, **İslâm** gazetesinin çıkışından beş gün sonra durumu İstanbul'a bildiren bir yazı yazmıştır. Böylece **İslâm** gazetesinin adadan itibaren yayın çizgisi takip edilmeye başlanmıştır. **Dr Hafız Cemal**'in çıkardığı **İslâm** adlı gazetenin "*birinci nüshasıyla ol babdaki matbu' ilânnâmesi bir paket derununda*" Kıbrıs Naibi Osman Nuri Efendi tarafından İstanbul'a gönderilmiştir²⁰⁰.

Dr Hafız Cemal, bu durum karşısında kendi üzerine düşeni yapmaya başlamıştır. Bunu için de, "*Arz-ı ubudiyyet ve izhar-ı sadakat maksadıyla*" Dâhiliye Nezareti'ne hitaben bir yazı hazırlamış ve **20 Nisan 1323/3 Mayıs 1907**'de Kıbrıs Naibi Osman Nuri Efendi aracılığıyla İstanbul'a göndermiştir²⁰¹.

Kıbrıs kökenli olan **Dr Hafız Cemal** için, **26 Mayıs 1323/8 Haziran 1907** tarihli belgede şunlar söylenmekteydi: "*Kıbrıs'a giden Doktor Hafız Cemal Efendi'nin Hükümet-i mahalliyyeden istihsâl eylediği ruhsat üzerine neşrine başladığı "İslâm" namındaki gazetenin birinci nüshası ve mumaileyhin mukadderatı acziye olan istirhamnâmesi gönderdiği mukassım Kıbrıs niyâbeti vürud idi... Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane muallim muavinlerinden iken Yemen'e memur buyrulduğu ve gözlerindeki rahatsızlık hasebiyle mahall-i memuriyetine azimet etmeyerek memleketi olan Kıbrıs'a gittiği anlaşılmış ve Yemen'e memur edilen efrad ve zubbat-ı askeriyeden bir takımlarının esna-yı rahda bu suretle savuşmakta oldukları görülmekte bulunmuştur*"²⁰² yazmaktaydı. Hem Naib Osman Nuri Efendi'nin yazılarını hem de onun gönderdiği **İslâm** gazetesinin birinci sayısını ve **Dr Hafız Cemal**'in sunduğu "*istirhâm-nâmeyi*"

¹⁹⁸ Doktor Hafız Cemal Lokman Hekim, **Kıbrıs Osmanlılarına Mahsus Son Hediye-i Âcizânem veyahud Kıbrıs'ta Geçen Dört Senelik Tarih-i Hayatım ile Kıbrıs Osmanlılarına Mahsus Parlak İstikbal Programı**, Yayına Hazırlayan: Harid Fedai, Çizge Tanıtım ve Matbaacılık Ltd. Şti., İstanbul, s. 71-72.

¹⁹⁹ Dr Hafız Cemal, **Kıbrıs Osmanlılarına...**, s. 75; **Cyprus Blue Book, 1907-1908**, s. 232; C. D. COBHAM, **Excerpta Cypria...**, s. 512; **İslâm**, 19 Nisan 1323/ 2 Mayıs 1907, Sayı: 3.

²⁰⁰ BOA, Yıldız Tasnifi Mütenevvi Maruzat Evrakı Bölümü (Y.Mtv.), D. 298, G. 140, B. 4.

²⁰¹ BOA, Y. Mtv; D. 298, G. 140, B. 4.

²⁰² BOA, Y. Mtv; D. 298, G. 140, B. 4.

inceleyen Dâhiliye Nezâreti'nin aynı belgedeki cevaptan İstanbul Hükümeti'nin Kıbrıs Türk basınına bakış açısının da bulunabileceği Nezaret'in yazısı şöyleydi:

“Mumaileyhin Kıbrıs'ta neşriyâta başlamış olduğu gazetenin melfuf nüshasında menafi-i hükümet-i seniyyeye dokunur muzır bir cihet görülemeyip ecza-yı memâlik-i şahaneden bir mahalde neşr olunan gazetenin memâlik-i saire-i şahaneye külliyyen men'i idhali cihetine gidildiği takdirde bazı emsali gibi bilâhire takvil-i lisan ile neşriyât-ı muzırreye ibtidâr etmesi muhtemel olduğundan şimdilik salif-ül ism gazeteden vürud edecek nüshâlârın matbuat-ı dâhiliye dairesince muayeneye tabi tutulması ve şayed neşriyet-ı muzırreyi itiyad ettiği görülürse o vakit külliyyen men-i idhali yoluna gidilmesi muvafık-ı maslahat olacağı varid-i hatır-ı acizi olmuş ise de isti'zan-ı muameleye mübaderet kılındı...”²⁰³ ifadeleri kullanılmıştı.

Dr Hafız Cemal'in, anılarında yazdığına göre en büyük korkusu gazetesine “Jön Türk gazetesi” denilmesiydi. Bu durumu anılarında şöyle ifade etmiştir:

“...İslâm'ın imtiyazını aldığım halde bile altı ay yayına geçmeyerek düşüncelere daldım. Doğrusu düşünülecek büyük bir işti bu! Gazetemize “Jön Türk gazetesi” dediler mi artık geçmiş ola! Hiçbir köye gidemeyecek ve kasabalarda bile yakılacak! Cahillikle doğru orantıda bir de kör tutuculuk var. Dahası, düşüp kalkarken bile, “Padişahım çok yaşa!” çağıran böylesi bir bağınazlık karşısında; içinde bulunan özgürlükten yararlanılarak İstanbul baskıcı yönetiminin yaptıkları vicdansızlıkları ve ezgileri bütün ayrıntıları ile ortaya dökmek elzem; elzem, ama Ada'da kim okuyacak ki? Bu türden önemli konuları hemen mi yoksa yavaş yavaş mı yayımlamalı? Diyerek çok düşündüm, en nihayet şu kararı verdim: Soğukkanlı, yansız, özgürlükten yana bir yol izleyeyim...”²⁰⁴ demekteydi.

Ancak, Sultan Abdülhamit döneminde İstanbul'a jurnal edilmemek çok zordu. Jurnalden dolayı bütün gazeteler İstanbul'a gönderiliyordu. Dr Hafız Cemal'in gazetesinin ilk sayısı İstanbul'a yayımlandığı anda gönderilmişti. Kendisi anılarında “her ne kadar gazetemizin ilk sayısı Osmanlı topraklarına henüz girmemiş idiyse” diye yazmışsa da bu doğru değildir. Çünkü Osmanlı Hükümeti, Kıbrıs ile bağlarını koparmadığı gibi Ada'nın hukuki olarak da sahibi idi. Bu nedenle basın ve yayın

²⁰³ BOA, Y. Mtv; D. 298, G. 140, B. 4.

²⁰⁴ Dr Hafız Cemal, *Kıbrıs Osmanlılarına...*, s. 73.

organlarını kontrolünde bulunduruyordu. Nitekim bir süre sonra **İslâm** gazetesi, Osmanlı Hükümeti tarafından “zararlı yayın” sayılarak yasaklanmıştır²⁰⁵.

Dr Hafız Cemal, 18 Nisan 1907 ile 28 Mart 1909 tarihleri arasında 95 sayı olarak yayımladığı gazetesinde; halkı sanat ve eğitime teşvik etmiş ve toplumsal birliğin sağlanmasına çalışmıştır. Gazetesi bir yıl süreyle padişah yanlısı olmuş, meşrutiyetin ilanından sonra meşrutiyete destek vermiştir²⁰⁶. **İslâm** gazetesinin baskı sayısı, 1907-1908’de 1000 adet çıkmış olup; Kıbrıs, Türkiye ve dış ülkelere gönderilmiştir²⁰⁷.

Gazetenin İmtiyaz Sahibi **Dr Hafız Cemal**, “şiddetli eleştirilerden kendisini kurtaramamıştır. Üzüntüden hastalanan **Dr Hafız Cemal**, **İslâm** gazetesini” kapatmış ve Kıbrıs’dan ayrılarak İstanbul’a gitmiştir²⁰⁸.

b.Mizâh

Kokonoz

1896-1897’de 6’sı Rumca, 3’ü Türkçe ve 1’i de Fransızca-Arabça-Türkçe olmak üzere toplam 10 gazete yayınlanmıştır²⁰⁹. Kıbrıs Türk basınında Türkçe gazete sayısı üçe yükselirken **Zaman** ve **Kıbrıs** gazetelerinin haber anlayışının dışında bir yayın politikasını benimseyen **Kokonoz** çıkarılmaya başlanmıştır²¹⁰. Sözlük anlamı itibariyle, Yeniçeriler arasında hatırı sayılanlar hakkında kullanılan bir tabir olan **Kokonoz**’un²¹¹ ilk sayısı 27 Teşrîn-i sâni 1312/9 Aralık 1896’da neşredilen gazete, Kıbrıs’ta Türkçe yayımlanmış ilk “resimsiz” mizâh gazetesidir²¹². Daha önce sözü edilen gazeteler haftada bir kez yayımlanırken **Kokonoz** gazetesi, dört sayfa ve üç sütun olarak onbeş günde bir çarşamba günü çıkarılmaya başlanmıştır. İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı, **Zaman** gazetesi yazarları arasında da olan **Ahmet Tefik Efendi** idi²¹³.

²⁰⁵ Dr Hafız Cemal, *Kıbrıs Osmanlılarına...*, s. 74.

²⁰⁶ A. AN, *Kıbrıs’ın Yetiştirdiği Değerler*, s. 255-256.

²⁰⁷ *Cyprus Blue Book, 1907-1908*, s. 232.

²⁰⁸ Mehmet DEMİRYÜREK, “*Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri (Osmanlı Dönemi) (1878-1910)*”, Atatürk Yolu, Sayı:25-26, Mayıs-Kasım, 2000, s. 133.

²⁰⁹ *Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897*, s. 284-285.

²¹⁰ *Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897*, s. 284.

²¹¹ Mehmet Zeki PAKALIN, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, Milli Eğitim Basımevi, 1993, s. 287.

²¹² **Kokonoz**, 27 Teşrîn-i sâni 1312 /9 Aralık 1896, Sayı: 1.

²¹³ **Kokonoz**, 27 Teşrîn-i sâni 1312 /9 Aralık 1896, Sayı: 1.

“ **Kokonoz**” başlığının sağ tarafında; “*Abone Bedeli: Seneliği Lefkoşa için iki buçuk şilin, kazalar üç şilin bir bakırdır. Kıbrıs’dan hariç mahaller için yirmi yedi guruş sağıdır. Altı aylığı yokdur. (Bilâ Bedel Bir Nüşadan Ziyade Yollanmaz) Nüşası 1 guruşdur.* Başlığın sol tarafında da; *İdarehanesi: Kıbrıs Ceziresi’nde, Lefkoşa’da (Zaman) Matbaası’ndadır. İlanâtın beher satırından beş guruş alınır. Mekâtib-i mevrûde iade edilemeyeceği gibi posta ücreti verilmeyenleri de kabul olunmaz. Nüşası 1 guruşdur*”. Gazete başlık adının altında ise, “*onbeş günde bir neşr olunur mizah gazetesidir*”²¹⁴ bilgileri verilmektedir. **Kokonoz** başlığının sağ tarafında verdiği bu bilgilerle üç değişik ücret tarifesini ortaya koymuştur. Lefkoşa için yıllık ikibuçuk şilin, Lefkoşa dışında kalan diğer yerler için ise üç şilin bir bakır olarak hesaplamıştır. Kıbrıs dışında olan yerler için ise yirmiyedi kuruş olarak hesaplanması, gazetenin ada dışına gönderildiğini de göstermektedir.

Kokonoz’un ilk sayısının ilk başlığı “*Fatiha*”dır. Yazı şöyle başlamaktadır:

“*Cenabı hakkın avn ve inayetiyle bugün Kokonoz’un neşrine başladık. Ahalimizi siyasetten haberdar edecek iki gazete var ise de bir mizah gazetesinin bulunmadığı ve onun neşrini de acizan biz deruhte eyledik. Ümid ederiz ki rağbet-i umumiyyeye kesb-i mazhariyet edecektir. Mesleğimizi uzun uzadıya tarife hacet yok. Bir mizah gazetesinin yazacağı şeyler tuhaflıktan ibaret olduğundan, Kokonoz da her yazdığı fıkranın okuyucularını eğlendirip güldürmesine gayret edecektir...*”²¹⁵. Gazete ilk sayısındaki bu cümlelerle yayın amacını ifade ederken hedef kitlesine karşı yararlı olma ve güldürme temennisinde olacağını da vurgulamıştır.

İlk iki sayı **Zaman Basımevi**’nde çıkan **Kokonoz**’un, daha sonraki sayıları “*Kıbrıs Ceziresi’nde, Lefkoşa’da (Kıbrıs) Matbaası*”²¹⁶nda çıkmaya başlamıştır.

Kokonoz gazetesinin yayın hayatında bulunduğu dönem, **1897 Türk-Yunan Savaşı**’nın olduğu dönemdir. Bu savaşta, Kıbrıslı Rumlar, Yunanistan taraftarlığı yaparken; Kıbrıslı Türkler de -özellikle **Kokonoz** gazetesi-Türkiye taraftarlığı yaparak **Teselya Savaşı** ile ilgili haberleri okurlarına duyurmuştur. Bunlardan bir tanesi, “*Ciddî Muhâvere*” adı başlığı altında verilen uzun haberin bir bölümü şöyledir:

“...Ne var ne yok?”

²¹⁴ **Kokonoz**, 27 Teşrin-i sâni 1312 /9 Aralık 1896, Sayı: 1.

²¹⁵ **Kokonoz**, 27 Teşrin-i sâni 1312/9 Aralık 1896, Sayı: 1.

²¹⁶ **Kokonoz**, 25 Kânûn-ı evvel 1313/6 Ocak 1897, Sayı: 3.

-Sen ne işitdin bakayım?

-Benim işitdiğim nîsânın yigirmi beşinci pazar günü akşamı alâfranka sâat sekizde Rumlara bir telgraf gelmiş, Asâkir-i Şâhânenin pek büyük muzafferiyetlere mazhar oldukları beyân olunuyormuş.

-O telgrafın bir sûretini o akşam bana getirdiler.

-Aman Kokonoz, yanınızda mıdır?

-Evet, işte şurada duruyor

-Lütfen okurmusunuz?

-Okuyayım, dinle: “ Madi Ovası’nda gayet kanlı ve imtidâdlı bir muhârebe neticesinde Yenişehir Osmanlılar tarafından zabt edildi. Yunanîler 3000 telefât verdiler. Preveze’ye top atan zırhlılardan İpsara nam Yunan zırhlısı kal’adan atılan toplar üzerine fena halde rahnedâr olarak kendini karaya atmıştır”.

-İşte telgraf bu...²¹⁷.

Bir başka “Ciddî Muhâvere” adı başlığı altında çıkan haberin bir bölümü şöyledir:

“ ...

-Hangi Yunanlılar?

-Canım kaç dane Yunan var.

-Şu bizim palikaryalar

-Öyle ya

-Ey, söyle bakayım, iş nasıl olmuş?

-Dömeke de zabt olındı, Elmiro da

-Ey, harb bitdi mi?

-Düvel-i Muazzama’ya recâ etmiş, onlar da araya girerek barışdırmak istemişler; lâkin Almanya’dan başkaları hep Yunan tarafını iltizâm etmişler.

-Ne gibi?

-Devlet, Tesalya kıt’ası taht-ı işgalinde kalmak üzere sekiz milyon lira tazminât talep eylemiş; Devletler ise Tesalya kıt’asını iâde eylemekle beraber tazminât-ı harbiye talep etmemesini ve Girid’e muhtâriyyet-i idâre vermesini teklif eylemişler.

-Galiba birkaç para da sadaka vermesini istemişler.

²¹⁷ Kokonoz, 16 Nisan 1313/28 Nisan 1897, Sayı:11.

-İstemediseler de isteyecekler.

-Ey, Devlet-i Aliyye ne cevap vermiş?

-Zât-ı Şâhâne de güzel bir cevap vermiş?

-Amân, ne demiş?

-“Tesalya kıt’asının bir karış yerinden vazgeçmem, Girid’e muhtâriyyet idâre vermem. Tazmînât-ı harbiyyenin de on parasını bağışlamam. Sâir devletlerin idâresinde bulunan mülkümü de kâmilten istirdâd edeceğim” cevâbını vermiş.

-Oh, oh, öyle ise yaşasın Padişahımız, var olsun milletimiz, artık müjdeyi kazandık...²¹⁸.

Kokonoz gazetesinde Türkleri ve Türk Ordusu’nu övücü haberler, yazılar ve şiirler yayımlanmıştır. Türk-Osmanlı taraftarlığı olmasına rağmen, gazetede yayımlanan kimi yazılar İstanbul Hükümeti’nin hoşuna gitmemiştir. Özellikle 1897 Türk-Yunan Savaşı’nda ele geçirilen *Teselya* gibi yerlerin geri verilmesi söz konusu olduğunda eleştirel yazılar yayımlanmıştır. Bu yazılardan bir tanesi yine “*Ciddî Muhâvere*” adı başlığı altında ele alınmıştır ancak bu kez gazete eleştiri ve serzenişlerde bulunmuştur. Haber şöyle verilmiştir:

“İşte bugün Rusiyye, Fransa, İngiliz kefâletleriyle Yunan paraları tedarik etmiş demek bulunduğundan çok vakit geçmeksizin Tesalya’ya hiç girmemiş gibi tahliyeye mecbûr olacağız. Bu sözlerim hakikat olduğundan, rütbe budalalarını epice dağdâr edecektir. Ben zaten işin böyle olacağını evvelden bildiğimden, yalnız milletin öyle birtakım şarlatanlar ile avk edildiklerini ve o bî-çârelerin de işi hakikat zannederek çocuk gibi kandırdıklarını gördükçe acırdım. İşte akıbet iş tezâhür etdi. Hatta Kokonoz’un Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâneye men’i duhûlinin sebebi müstakili de “Tesalya iâde edilmesün” dediği için olduğunu haber aldım. Anladın mı? Teessüf etmek değil, insân olan kendi kendisini öldürmelidir. Haniya, Tesalya, Yenişehir, Golos ve sâire tarihleri söyleyen nâzenînler nerededirler?

-Doğrudur, Kokonoz, lâkin elimizde ne var, ne yapabiliriz?

-Elimizden geleni söylemeliyiz, milleti gözleri a’mâ bırakmamalıyız. Bir insan öleceği zaman bile, gözleri kapalı olmamalıdır. Biz buna insaniyyeten, İslâmiyyeten borçluyuz.

-Lâkin dinletemezsin! Bilen bir söyler, bilmeyen bin söyler. Sen tilkiliğini bildirinceye kadar post elden gider.

-Ben, hasbete'n-lil'lâh söylerim; ister dinlesünler, ister kulaklarının birinden koysunlar, diğerinden çıkarsunlar. Zâten iş meydânda; inkâr edecek bir şey yok ki.. Tesalya, Tesalya, işte o da gitdi. Tazmînât-ı harbiyyeyi Yunan veremeyecek diyor idik. Devletler onun da yolunu buldılar. Bizimde hissemize Tesalya meydânında kanlar içinde bıraktığımız şühedâ yı 'zâmımıza, âileleriyle beraber ağlamak ve rahmetle yâd etmek düşdi"²¹⁹.

Bundan dolayı Yıldız Saray-ı Hümâyûnu Baş Kâtiblik Dairesi'nden yazılan 29 Temmuz 1313 tarih/10 Ağustos 1897 ve 2633 Numaralı "İrade-i Husûsiye" de **Kokonoz** gazetesi için şöyle denilmektedir:

" Kıbrıs'ta tab' olunan **Kokonoz** namlı Türkçe gazetenin tahdiş-i ezhanı mucip neşriyatta bulunmasına mebni Memalik-i Şahaneye men'-i idhali için icab edenlere tebligat-ı lâzime ve müessire ifası şerefsüdir..."²²⁰ denilmekteydi. Belgenin arkasındaki ek yazıdan bu emrin İçişleri, Gümrük, Zaptiye ile Posta ve Telgraf Bakanlıkları'na iletilmiştir. 29 Temmuz 1313 tarihini taşıyan bu İrade-i Seniye'nin yürürlüğe konması gazetenin kapanmasında etkili olmuştur. Böylece Kıbrıs'ta basılan **Kokonoz** gazetesi için Osmanlı Devleti'ne girişinin önlenmesi için ilgili görevlilere gerekli etki ve tebligat yapılmıştır²²¹.

Ahmet Tevfik Efendi, gazetesinin kapanmasını daha sonra yayımladığı **Akbaba** gazetesinde "Haksızlığın Neticesi" başlığı altında şöyle anlatmaktadır:

" Bundan evvel '**Kokonoz**' namıyla neşretmiş olduğum gazetemde... Yunan muharebesinde asakir-i Osmaniyyeyi teşci yolunda söylediğim şiirler milletin mazhar-ı takdiri olmuş iken, Padişahımız Efendimiz Hazretlerinin mucib-i nefret ve gazabı olarak her tarafça men'ine irade buyurmuşlar idi. Ahiren aldığım malumata nazaran **Kokonoz**'un men'ine sebep olan şey Tesalya'nın verilmemesi hakkında millet tarafından ettiğim rica ve iddialar imiş" ifadelerini kullanmıştır²²².

²¹⁹ Harid FEDAI, " Ahmet Tevfik Efendi'nin Tesalya Savaşıyla İlgili Yazıları- Şiirleri " , Yayına Hazırlayan: Doç. Dr. Ulvi KESER, I. Uluslararası Kıbrıs Sempozyumu (21-23 Kasım 2008), Kıbrıs Türk Kültür Derneği, Ankara, 2009, s. 474-475.

²²⁰ BOA, Tasnifin Kodu: İ. HUS; D. 55, G. 1315 Ra 116.

²²¹ BOA, Tasnifin Kodu: İ. HUS; D. 55, G. 1315 Ra 116.

²²² **Akbaba**, 27 Mayıs 1314 /8 Haziran 1898, Sayı: 17.

Kıbrıs Türk basınının ilk gülmece gazetesi olan **Kokonoz**'un yayın hayatı uzun ömürlü olmamıştır. Gazetenin son yayını 17 Eylül 1897 tarih ve 22 numaralı sayısı olmuştur²²³.

Kokonoz gazetesi 1896-1897'de: Türkiye ve Mısır²²⁴, 1897-1898'de; yine Türkiye ve Mısır'a²²⁵ gönderilmiştir. **Kokonoz**'un baskı sayısı: 1896-1897²²⁶ ve 1897-1898²²⁷ de 173 adet olarak kayıtlı idi.

Ahmet Tevfik Efendi, yaklaşık üç yıl sonra da **Mir'ât-ı Zaman** adlı gazete ile yeniden yayın hayatına başlayacaktır. **Mir'ât-ı Zaman** gazetesinin 1910'larda yayınına son verilince, **Kokonoz**, 2 Mayıs 1910'da yeniden yayın hayatına başlamıştır²²⁸. **Kokonoz**'un 1909-1910 yılındaki baskı sayısı olarak 300²²⁹ adet kayıtlı idi. **Ahmet Tevfik Efendi** tarafından ikinci kez yayımlanmaya başlanan **Kokonoz** gazetesi; haftalık ve sekiz sayfa olarak yayın hayatına atılmış ancak 28 Haziran 1910 tarihli 9'uncu sayısı ile maddi sorunlar yüzünden gazetenin yayın hayatı sona ermiştir²³⁰.

Akbaba

Kokonoz gazetesinin İmtiyaz Sahibi **Ahmet Tevfik Efendi**, 1 Teşrîn-i evvel 1313/13 Ekim 1897'de gazetesini bu kez **Akbaba** adı ile okuyucularının karşısına çıkarmış ve bu gazete her yönü ile **Kokonoz** gazetesinin devamı olmuştur. Öyle ki ilk sayısından itibaren bütün sayılarda, **Kokonoz**'un son sayısı kaldığı yerden **Akbaba**'nın sayılarıyla birlikte devam etmiştir²³¹.

Kokonoz'da olduğu gibi **Akbaba** gazetesinde de başlığın sağ tarafında, "abone bedeli: Seneliği Lefkoşa için ikibuçuk şilin, kazalara üç şilin bir bakırdır. Kıbrıs'dan hariç mahaller için birbuçuk mecdiyedir. Altı aylığı yokdur. Osmanlı posta pulu kabul olunur (Bilâ bedel bir nüshadan ziyade yollanmaz)" ibareleri yer alırken sol tarafta da,

²²³ İ. KONUR, Kıbrıs Türkleri, s. 62. C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 28-29.

²²⁴ Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

²²⁵ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, s. 290.

²²⁶ Cyprus Blue Book, For The Year 1896-1897, s. 284.

²²⁷ Cyprus Blue Book, For The Year 1897-1898, s. 290.

²²⁸ C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 29.

²²⁹ Cyprus Blue Book 1909-1910, s. 218.

²³⁰ Mehmed Remzi Bey (Okan), "Kıbrıs'ta Gazetenin Tarihçesi (3)", Söz, 25 Rebî-ül-âhır 1352/17 Ağustos 1933, Sayı: 602; Harid FEDAI, "Kokonoz'un İkinci Kez Yayınlanması", Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 317-319.

²³¹ Akbaba, 1 Teşrîn-i evvel 1313/13 Ekim 1897, Sayı: 1.

“ idârehânesi: Kıbrıs Ceziresi’nde, Lefkoşa’da (Kıbrıs) Matbaası’dır. İlânatın beher satırından beş gurusu alınır. Mekâtib-i mevrude iade edilebileceği gibi posta ücreti verilmeyenleri de kabul olunmaz. Mesleğimize muvafık evrak müstehiren kabul olunur” ve başlık altında ise “onbeş günde bir neşr olunur mizah gazetesidir”²³² ibareleri yer almaktadır. Gazetenin düzen ve uyumu da **Kokonoz**’a benzemektedir. Gazetenin bütün sayıları sayfa numaraları ile birbirine bağlıdır. Dört sayfa ve üç sütundan oluşan **Akbaba** küçük boy bir gazetedir.

Akbaba gazetesinin her sayısında “Ciddi Muhavere” başlığı altındaki söyleşi yazıları, öğüt, eleştiri, sitem, yergi ve gündelik yaşamla ilgili yazılar yer almaktadır. İlk sayının ikinci sayfasında “Nede tuhaf fikirdir” başlığı altında politik bir eleştiri yapılmaktadır:

“ Yunan gazeteleri öyle fikirler beyan ederler ki deve güler, taş patlar. İşitenlerin gülmemesi kabil değil. Bakınız matbaatı Yunaniye meyanında acâib acâib fikirler sarf etmekte kesb-i temeyyüz etmiş olan (Teologos) gazetesi ne diyor? İşte dediği budur:

“ Bütün devletler bize muavenet !! azminde bulunduğu halde Almanlar Yunanlıları Osmanlı menafine kurban ediyor! Bir devletin hayatı umûr-ı maliyesidir. Hâlbuki onu da Almanya, Osmanlı dostluğu namına zabt etmek istiyor.

Türkleri Hristiyanlara tercih eden Alman eskâr-ı umûmiyesini bütün Yunanlılar aforozlamışlardır .”

Şimdi sen ol da gülme. Yunanlılar Almanları aforozlamışlar... Varsın Yunanlılar da Almanları aforozlayıversin. Kimin umurunda”²³³.

Bir diğer değişmeyen başlık “Adalet”te ise kavram yarı ciddi yarı mizahi olarak ele alınmış; başta Kıbrıs, Osmanlı Devleti, İngiltere ve Dünya’da, adaleti kim incitiyorsa üstü kapalı eleştirilmiştir. Nitekim gazete 4’üncü sayısında Kıbrıs’daki “Tuzla Postahaneleri” ni böyle bir yazı yayınlayarak eleştirmiştir. Bu eleştirinin içeriği şöyledir:

“Postahanelerden şikâyet edilmedikçe galiba posta memurları rahat edemiyorlar. Şikâyet edilince de hiddet ediyorlar. Her sekiz günde bir Avrupa postası

²³² **Akbaba**, 1 Teşrîn-i evvel 1313 /13 Ekim 1897, Sayı: 1.

²³³ **Akbaba**, 1 Teşrîn-i evvel 1313 /13 Ekim 1897, Sayı: 1.

geliyor. On beşde bir İstanbul postası vürud ediyor. Hiçbir defa da görülmemiştir ki İstanbul vapuru bugün mesela öğle vakti geldiği halde akşama posta Lefkoşa'ya gelmiş olsun”.

“...Şayân-ı teessüf değil midir ki, vapur gelerek içinden yolcular çıkıp Lefkoşa'ya vasıl oldukları halde postaneye müracaat edenler (daha posta gelmedi) gibi münasebetsiz bir cevap alıyorlar”.

“Şurası şayân-ı istiğraktır ki Avrupa postası İstanbul postasından sonra gelirse tehir edilerek Avrupa'nın ki ile birlikte gönderiliyor. Avrupa'nın ki diğerinden evvel gelecek olursa hiç bekletilmeyerek hemen yola çıkarılıyor. İstanbul'un ki de bir saat sonra gelirse yine kemâl-i bitaetle ertesi güne tehir ediliyor. Bu ise pek büyük haksızlıktır ki, Posta Müdürü'nün bu gibi münasebetsiz ahvale nihayet vermesi lâzım değil elzemdir ”²³⁴.

Eleştirel yazılarıyla dikkat çeken **Akbaba** gazetesinde, Osmanlı Padişahı ile ilgili yazılar da yayınlanmakta idi. Bunlardan biri, 8 Temmuz 1314/20 Temmuz 1898'de “Zât-ı Şâhâneye Açık Arıza” başlığıyla çıkmıştır. Bu uzun yazının bir kısmı şöyledir:

“... Padişahım malumu şâhâneniz olsun ki, bugün zulüm ve istibdat ateşiyle yürekleri yanmış olan Müslümanlar Feryâd-ı istimdadkâranelerinin sem-i hilâfetpenahinize vasıl edemeyince kemâl-i suzişle yüzlerini dergâh-ı ulûhiyete çeviriyorlar. Hiçbirşey bilmeyenlerse “Yarab bu felâketimize sebep olanların hakkından sen gel, onları gadab-ı kahharına ki havale eyleriz” diyorlar...”²³⁵. Bu uzun yazıda, en başta Osmanlı yönetimi ağır şekilde eleştirilmiştir. Padişah'a her şeyi iyi gösteren ve Padişah'a övgüler düzen İstanbul basını da kınanmaktadır. Ülkenin siyasal yaşamında kimin ne istediğinin anlaşılamadığı belirtilirken o yılların ilerici aydını olarak ortaya çıkan Jön Türklere de eleştiriler vardır. Yazara göre, ilericisiyle gericisiyle Osmanlı toplumu ne istediğini bilmeyen bir toplumdur. Yazar, mevcut kötü durumdan ötürü sorumlu olanları Allah'a havale etmiştir.

Kokonoz gibi aynı yolu takip eden **Akbaba** gazetesi de, açık ve sert eleştirilerde bulunmuştur. Jön Türk yanlısı olan gazete kısa zamanda Osmanlı

²³⁴ **Akbaba**, 12 Teşrîn-i sâni 1313 /24 Kasım 1897, Sayı: 4.

²³⁵ **Akbaba**, 8 Temmuz 1314 /20 Temmuz 1898, Sayı: 20.

Yönetimi'nin tepkisini üzerine çekmiştir. Bunun içindir ki **Akbaba** gazetesini okuyanların sayısı azalmış ve gazetenin sahibi Tefik Efendi çok zor bir duruma düşmüş; bunlar yetmiyormuş gibi Sultan II. Abdülhamit kendisini idama mahkûm ettirmiş ve “*Memâlik-i mahrusa-i şahaneye duhulü ba-irade-i seniyye...*” ile Türkiye'ye girmesini yasaklamıştır²³⁶. Bundan kısa bir süre sonra da gazetenin yayın hayatı sona ermiştir.

Akbaba gazetesinin, 31 Ağustos 1898'de yayımlanan son nüsha numarası 23 idi²³⁷. Birçok zulüm ve haksızlık gören **Ahmet Tefik Efendi**, zorluklar karşısında direnerek yaklaşık iki yıl sonra **Mir'ât-ı Zaman** gazetesini yayımlamaya başlayacaktır.

c.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi

Tutulamayanlar

Dîk-i Şarkî

Doğu'nun Horozu²³⁸ anlamına gelen gazetenin varlığı ile ilgili bilgileri Osmanlı arşiv belgelerinden tespit edilebilmektedir. **Dîk-i Şarkî** gazetesi daha önce Kıbrıs'ın ilk Türkçe gazetesi, **Ümid**'i çıkaran Aleksan Sarrafian tarafından neşredilmiştir. 11 **Cemazi'l evvel 1306/ 13 Ocak 1889** tarihi belgeye göre Aleksan Sarrafian ve yayınlamayı düşündüğü gazetesi için; “...*Dîk-i Şarkî namında bir gazetenin neşri emelinde olduğu mahsûsen ber-tarafı için çâkerî irsâl eylediği ilân varakasından münfehim olması ve varakanın mezkûre takdim kılındığı cihetle nasıl bir maksad kasd ile memlû olduğu mütalâasından... Sadâretpenahîleri burulacağı derkâr-ı mezkûr gazetenin Memâlik-i Mahrûseye men'i duhûlümün icab edenlere orad vuku' bulması... İrade-i aliyye Sadâretpenahîleri olduğu ve varaka-i mezkûre bugün alınmış olduğundan bu babda hakları dahi görülerek buraca ittihaz olunacak tedabirin dahi badehu itibar olunacağı derkâr bulunmuştu*”²³⁹ ifadeleri kullanılmıştır. 17 Receb 1306/ 19 Mart 1889 tarihli belgede; İstanbul'dan uzaklaştırılmış olan Aleksan Sarrafian'ın Şubat'ın onbeşinde **Dîk-i Şarkî** adında bir gazete çıkaracağını haberini ve deneme amaçlı olarak

²³⁶ Mehmet DEMİRYÜREK, “Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri (Osmanlı Dönemi) (1878-1910)”, Atatürk Yolu, Sayı:25-26, Mayıs-Kasım, 2000, s. 129.

²³⁷ **Akbaba**, 31 Ağustos 1898/19 Ağustos 1314, Sayı: 23.

²³⁸ Ferit DEVELLİOĞLU, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, (Yayına Hazırlayan: Aydın S. GÜNEYÇAL), Ankara, 2002¹⁹, s. 185.

²³⁹ BOA, Tasnifin Kodu: Y.PRK. MK; D. 4, G. 53.

çıkarılmış olan bir nüshasının da 11 Cemazi'l evvel 1306/ 13 Ocak 1889'da takdim edildiği bilgileri verilmiş ve devamında ise şu bilgiler yer almıştır: "...*Matbuât-ı müdürîyetin Devlet-i Âliyye'ye muvafık olanların her biri dahi o yolda hazırlanarak yalnız ilk nüshasının duhûlüne intizar ediyorlardı. Şubat'ın onbeşi geçti. Mart havl etdi. Hâlâ merkurumun gazetesi intişar etmedi*" denilen belgede bunun gerekçesini de Aleksan Sarrafian'nın düşüncesinin bir gazete yayımlamaktan ziyade " o yolda bir ekmek parçası kapabilmek için hane-i ahaliyesinde bulunan hayat tabiyeti suretle bir daha intizar etmek emeli..."²⁴⁰ olarak değerlendirilmiştir. Hakkında daha fazla bilgi elde edilemeyen gazete ile ilgili olarak bir Rum kaynağında, sadece ilk yayım tarihinin 16 Haziran 1889 olduğu bilgisi elde edilebilmiştir²⁴¹.

Saded

Arapça isim olan **Saded**'in sözlük anlamı; yakınlık, civar, fikir, niyet, kasid; teşebbüs, konuşulan madde ve asıl mevzu olarak tanımlanmıştır²⁴². Kıbrıs'ta 1879-80 yılları arasında yayımlanan ilk Türkçe gazete olan **Ümid**'i, 1889 yılında yayımlanan **Saded** gazetesi izlemiştir. Gazete, Kıbrıslı bir Türk tarafından çıkarılmasından ötürü sahibi bir Türk olan "*ilk Türk gazetesi*" olarak da addedilebilir. **Saded**, **11 Temmuz 1889'da Lefkoşa**²⁴³ veya **Limasol**²⁴⁴da yayın hayatına başlamıştır. Limasol'da, Mal Müdürü olan **Ahmet Emin Efendi** emekli olduktan sonra gazeteyi yayımlamış ve gazetenin başyazarlığını da kendisi yapmıştır²⁴⁵.

1889-1890 yılı içerisinde Kıbrıs'daki İngiliz Sömürge Yönetimi'nin Kamu yayın organı olan " *Cyprus Blue Book*" un gazeteler ve dergiler bölümünde; 1'i Türkçe, 5'i Rumca, 3'ü İngilizce ve 1'i de Rumca-İngilizce olmak üzere toplam 10 tane süreli yayın kayıtlı idi²⁴⁶. Türkçe gazete olan **Saded**, ada içinde dağıtılmış ve haftalık olarak yayımlanmıştır. **64** aboneye ulaşan gazete, **16 sayı**²⁴⁷ çıkmış ve **14 Kasım 1889**²⁴⁸ da

²⁴⁰ BOA, Tasnifin Kodu: Y.PRK. MK; D. 4, G. 63.

²⁴¹ A. AN, *Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış...*, s. 2.

²⁴² F. DEVELLIOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe...*, s. 907.

²⁴³ *The Cyprus Blue Book, For The Year 1889-1890*, Printing At The Government Printing Office, Nicosia, June, 1937, s. 417; C. D. COBHAM, *Excerpta Cypria...*, s. 512.

²⁴⁴ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 16.

²⁴⁵ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 16.

²⁴⁶ *The Cyprus Blue Book, For The Year 1889-1890*, s. 416- 417.

²⁴⁷ *The Cyprus Blue Book, For The Year 1889-1890*, s. 417.

yayın hayatını noktalamıştır. Bugüne kadar **Saded**'in herhangi bir sayısı tespit edilememiştir.

Maâbir

Maâbir, kelime anlamı olarak “*çitler, geçilecek yerler, köprüler, kemerler*”²⁴⁹ anlamına gelmektedir. **Maâbir** gazetesinin varlığı ile ilgili bilgi **Kıbrıs** gazetesinin 4 Ocak 1897 tarihli 226 numaralı sayısında geçmektedir²⁵⁰. **Maâbir**'in herhangi bir nüshası tespit edilememiştir.

2-1908-1915 Arasında Yayımlanan Gazeteler

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Vatan

İlk sayısı 26 Haziran 1911 tarihini taşıyan **Vatan** gazetesi, **Lefkoşa**'da haftalık olarak yayın hayatına başlamıştır²⁵¹. **Vatan** gazetesinin Sahibi, Müdürü ve Başyazarı **Bodamyalızâde Mehmed Şevket Bey**'dir²⁵². **Mehmed Şevket Bey**'den başka, **Mustafa Hami**, **Fahri** ve **Midhat Beyler** de gazetenin yazarları arasındadır. Yazıların çoğu, “*Vatan*” imzasıyla **Mehmed Şevket Bey**'e aittir. **Mehmed Şevki Bey**'e göre; **Vatan** gazetesi, siyasal ve bilimsel bir gazetedir. Pazartesi günleri yayımlanan gazete dört sayfadır ve sayısı bir kuruştur²⁵³.

İlk sayıya “*Besmele*” ile başlanmıştır. Kendi adını taşıyan basımevi ve gazete etrafında Türk Toplumunun birleşmesinden duyduğu kıvancı anlatarak bu birliğin sürdürülmesi gereğini vurgulamıştır. Gazetenin izleyeceği yol ise; pasif bir yaşam süren Türk toplumunu bilinçlendirmek, Ada'da kökleşmesini sağlamak ve karşı unsurun yani

²⁴⁸ C. D. COBHAM, *Excerpta Cypria*..., s. 512.

²⁴⁹ F. DEVELLIOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe*...,s. 556.

²⁵⁰ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 33.

²⁵¹ *Cyprus Blue Book, 1911-1912*, s. 228; *Kıbrıs'ın El Kitabı*, Editör: R. HALLUMA, s. 361;İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s.65.

²⁵² *Kıbrıs'ın El Kitabı*, Editör: R. HALLUMA, s. 361; 1873-1955 yılları arasında yaşamış olan Bodamyalızâde Mehmet Şevket Bey, **Vatan** gazetesinden önce **Zaman** gazetesinde yazarlık yapmıştır. 23 Ocak 1905'de Kavânin Meclis'i üyesi olmuştur. Kıbrıslı Rumların Lefkoşa Belediye seçimlerine katılmayı reddetmeleri üzerine adaylığını koyup, seçimi kazanmış; 1908-1911 yılları arasında Lefkoşa'nın ilk ve tek Türk Belediye Başkanlığı'nı yaparak, şehrin en iyi Belediye Başkanı unvanını kazanmıştır (A. AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler*, s.210).

²⁵³ Harid FEDAI, “*Kıbrıs Türk Basınında Vatan*” *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1*, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s.5.

Rumların komploları karşısında Türk toplumunu uyanık tutmaktır. Bunları yaparken düşünsel tartışmaların yararlarını bilmekle birlikte, toplumun içinde bulunduğu durumu düşünerek “*ne çok yavaş ol basıl, ne çok sert ol asıl*” özdeyişi çizgisinde bir yol izleyeceğini belirtmiştir²⁵⁴.

Vatan gazetesi, Enosis hareketlerinin karşısında bir “*tepki gazetesi*” olarak doğmuş ve 14 aya yakın ömründe Türk toplumunu bir tür “*kendini bulmaya*” çağırmıştır²⁵⁵. **Vatan** gazetesi, 39’uncu sayısında okuyucularına şöyle seslenmiştir:

“ 9 sayı daha gazetenin bir yıllığı tamamlanmış olacak. Tüm zorluklara karşın İslam’ın ve Osmanlılığın yükselmesine yardımcı olan bu mesleği sürdürmek isteriz. Ancak gazetenin yaşaması sizlerin tutumuna bağlıdır. Bugün olduğu halde 350 aboneden para alınamadı; borçlarını ödemede lütfen acele etsinler. İkinci sene için gazete almak isteyenler de formları erken doldurup göndersinler. Giderlerimizi karşılayamazsak yayımın sürdürülemeyeceği doğaldır. Biz de ne yapacağımızı bilelim: Bu mesleğe devam mı edeceğiz; yoksa başka bir iş aramak durumunda mı bırakılacağız?”²⁵⁶ yazmaktaydı.

Sömürge Yönetimi’nin kamu yayın organı olan Cyprus Blue Book’un sadece 1911 yılındaki gazete listesinde görülen **Vatan** gazetesinin, baskı sayısı 852 idi²⁵⁷. Anlaşıldığına göre gazetenin geliri giderini karşılayamadığından **Bodamyalızâde Mehmed Şevket Bey**, hükümetçe yapılan teklife olumlu yanıt vererek gazeteyi kapatarak yargıçlığa başlamıştır²⁵⁸. **Vatan** gazetesinin 19 Ağustos 1912’de yayınlanan 48 sayı numarası ile yayın hayatı sona ermiştir²⁵⁹.

Seyf

2 Mart 1912’de ilk sayısı yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır²⁶⁰. **Seyf** gazetesinin elde edilebilen tek sayısında, üst orta kısımda bir kılıç resmi ve onun üzerine de gazetenin adı yazılmıştır. Başlık üzerinde gazeteyle ilgili; sayısı, yayınlandığı

²⁵⁴ H. FEDAI, “Kıbrıs Türk Basınında Vatan”, s. 5.

²⁵⁵ A. AN, Kıbrıs’ın Yetiştirdiği Değerler, s.211; A. AN, Dinsel Toplumdan Ulusal..., s. 23-24.

²⁵⁶ H. FEDAI, “Kıbrıs Türk Basınında Vatan”, s. 8.

²⁵⁷ Cyprus Blue Book, 1911-1912, s. 228.

²⁵⁸ A. AN, Kıbrıs’ın Yetiştirdiği Değerler, s.211.

²⁵⁹ H. FEDAI, “Kıbrıs Türk Basınında Vatan”, s. 8.

²⁶⁰ C. ÜNLÜ, Kıbrıs’ta Basın Olayı, s. 43; H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 14.

yıl sayısı, hicri, rumi ve miladi tarihler yer almaktadır. Başlığın sağ tarafında gazetenin İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdürü olarak **Bodamyalızâde Münir Bey**'in ismi kayıtlıdır. Adresi, Kıbrıs'ta **Lefkoşa**'da Şeriye Mahkemesi girişinde **Hürriyet** ve **Terakki Kulübü** bitişiğindeki özel dairedir. Verilen ilanların satırından da üç kuruş alınmaktadır²⁶¹. **Seyf**'in başlık altı bilgilerinde ise gazetenin sayısı 1 kuruş olup pazartesi günleri yayınlanan **haftalık** bir Osmanlı gazetesidir, ibareleri kayıtlıdır²⁶². **Seyf** başlığının sol tarafında da gazetenin fiyat tarifesi hakkında bilgi verilmiştir. Lefkoşa için seneliği 5 şilin, kazalar için 7 şilin ve Osmanlı Devleti için ise seneliği 3 mecdiyyedir. Gazete günü geçmiş sayılar için ise yarım şilinlik bir fiyat belirlemiştir²⁶³.

Kılıç anlamına gelen **Seyf** gazetesinin başlığının sol tarafında bir kılıç resmi, sağ tarafında da **Kaytazzâde Mehmet Nazım**'ın şu 4 satırlık şiiri vardır:

*“Seyf ile dava-yı rüçhan etse söz,
Akibet mağlup olur seyfi-i hadid,
Çünkü manasında bir nutku-i belîğ,
Arzı te'sirat eder toptan şedid”*²⁶⁴.

Gazete İttihat ve Terakki yanlısıdır²⁶⁵. **Seyf** gazetesinin çıktığı gün, Mevlit Kandili olduğundan gazete bu hususta, “*Seyf'in yayın günü Pazar ise de ilk nüshası böyle mübarek bir günde çıktığı için kıvanç duyarız*” diyordu. Gazete daha sonra pazartesi günleri çıkmaya başlamıştır²⁶⁶.

Seyf gazetesi, yayın amacını şu esaslara göre belirlemiştir:

- a. Ada Türkleri'nin haklarını korumak
- b. Enosis'e karşı çıkmak
- c. Ada'da her sınıftan Müslüman halkın ilerlemesi ve gelişmesine çalışarak, Ada'da varlığının kalıcı olmasını temine çalışmak.
- d. Vatana ihanet edenlere karşı durmak, ona hizmet edenleri ise desteklemek.

²⁶¹ **Seyf**, 9 Haziran 1912/ 27 Mayıs 1328, Sayı: 64.

²⁶² **Seyf**, 9 Haziran 1912, Sayı: 64.

²⁶³ **Seyf**, 9 Haziran 1912, Sayı: 64.

²⁶⁴ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 45.

²⁶⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 44.

²⁶⁶ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 14.

e. Kişisel çıkarları değil halkın çıkarlarını korumak, Ada'daki cemaate zarar verecek veya onları hiçe sayacak kanunlara karşı gelmek ve gerektiğinde hükümetle mücadele etmek²⁶⁷.

1909'larda **İslâm** gazetesini çıkarmış olan **Doktor Hafız Cemal, M. Orhan, H. Ziya, Avukat Sadrettin Bey, Doktor Eyyup Necmeddin ve Bodamyalızâde M. Necmi** gazetenin yazarları arasındadır²⁶⁸. Sömürge Yönetimi'nin Kamu yayın organı olan Cyprus Blue Book'ta gazetenin; **1911-1912**'de yaklaşık 700²⁶⁹, tek Türk gazetesi olduğu **1912-1913**'de yaklaşık 750²⁷⁰ ve **1913-1914**'de ise 600²⁷¹ baskı sayısı kayıtlı idi.

Seyf gazetesinin **15 Haziran 1914**'te çıkan **112**'nci sayısı ile yayın hayatı sona ermiştir. Aynı aylarda yayın yapan **Kıbrıs** gazetesinde, **Seyf** gazetesinin ekonomik nedenlerle yayın hayatından çekildiği belirtilmiştir²⁷².

Kıbrıs

2 Haziran 1913'de ilk sayısı yayınlanan **Kıbrıs** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı gümrükten emekli **Mehmet Derviş Efendi**, Yazı İşleri Sorumlusu ise oğlu **Mustafa Mithat Bey** idi²⁷³. Onbeş günde bir çıkan gazete bazen altı bazen de sekiz sayfa olarak pazartesi günleri neşredilirken; **Lefkoşa**'da kendi adını taşıyan basımevinde idare edilmekte idi²⁷⁴.

Kıbrıs gazetesinin yayın programı: başyazı, iç ve dış haberler, edebiyat, ilmi ve fenni konular ile ilanlardan oluşmuştur²⁷⁵. Gazetenin, **29 Eylül 1913** tarihli **9**'uncu sayısında gazetenin programı değişmemekle beraber, düzeni değişmiş ve daha düzenli bir şekil almıştır²⁷⁶.

Kıbrıs gazetesi, kuruluşunun birinci yıldönümü nedeniyle **1 Haziran 1914** tarihli **26**'nci sayısında, gazetenin başyazarı **Mustafa Mithat Efendi** bir makaleyle yayın amaçlarını belirtmiştir. Buna göre:

²⁶⁷ A. AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler*, s.228.

²⁶⁸ İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 65; A. AN, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler*, s. 228.

²⁶⁹ Cyprus Blue Book, 1911-1912, s. 228.

²⁷⁰ Cyprus Blue Book, 1912-1913, s. 235.

²⁷¹ Cyprus Blue Book, 1913-1914, s. 235.

²⁷² C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 45.

²⁷³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 44-45.

²⁷⁴ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 15.

²⁷⁵ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 15.

²⁷⁶ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 45; H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 15.

a. **Kıbrıs**, Türklüğe ve milliyete hizmet etmiş; Türklüğün sesini duyurmuş, onun dertlerine ortak olmuştur.

b. Bu gazete, Ada'daki milli menfaatlerimizi müdafaa ve muhafaza etmek için çok çalışmıştır.

c. Gazetemiz, bilhassa maarif konularına fazla değinmiş ve onları büyük bir titizlikle inceleyip değerlendirmiştir.

d. **Kıbrıs** gazetesi, şahsiyata değer vermemiştir²⁷⁷.

Kıbrıs gazetesi 1 **Haziran 1914** tarihli 26 numaralı sayısında okuyucularına şöyle seslenmiştir: “ ...Gazetemiz gerek iç ve gerekse dış haberler yönünden de daima zengin bulunmuştur. İstanbul ve ecnebi basını daima tetkik ve mütalaa edilerek okuyucularımıza doğru havadis vermiş ve Ada'daki Rum basını her hafta takip edilerek etrafımızdakilerin emelleriyle yayınları millete duyurulmuş ve gerekli hallerde müdafaaanamerler yazılmıştır. Bundan sonra dahi bu hususa pek çok ehemmiyet verilecektir ”²⁷⁸ bilgileri verilirken gazete 24 **Ağustos 1914** tarihli 36 ve 37 numaralı sayılarında **Kıbrıs** Türk halkına karşı bir serzenişi şöyle dile getirmiştir: “Hizmetlerimize mukabil bir şey istemiyoruz. Böyle olduğu halde masrafımızı bile alamaz isek ve cebimizden de para sarfına mecbur olur isek bu hal gazetemizin istikbalini katiyen temin edemez. Ada'dan onbeşten ziyade Rumca gazete intişar etmektedir. Bunlar, hem kendi masraflarını alıyorlar hem de kâr ediyorlar. Biz ise maatessüf bir gazetenin masarifini temin edemiyoruz Seyf refikimiz maatessüf tatil-i neşriyata bu yüzden mecbur oldu. Ada'da bir Türk gazetesi kaldı ki, o da **Kıbrıs**'tır. Onun da hali bundan ibaret. Ada'da hiç olmazsa bir Türk gazetesinin intişarını temin etmenin lazım olduğunu okuyucularımız elbette takdir ederler. Eğer öyle ise herkes abone bedelini göndermeye gayret eylesin. Gazetemizi bu nüshadan itibaren dört sahife çıkarmaya mecbur oluyoruz. Zaten taahhüdümüz, bundan ibaret idi. Diğer iki sahifeyi, millete fazla bir hizmet olmak üzere neşrediyorduk ”²⁷⁹.

²⁷⁷ H. Ş. ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 15; C.ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 45; A. AN, **Dinsel Toplumdan Ulusal...**, s. 24.

²⁷⁸ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 46-47.

²⁷⁹ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 47.

Sömürge Yönetimi'nin Kamu Yayın organı olan Cyprus Blue Book'ta gazetenin; 1913-1914'de 1000²⁸⁰, 1914-1915'de 1000²⁸¹ ve 1915-1916'da ise 1000²⁸² baskı sayısı kayıtlı idi. Gazetenin son yayın sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte son yayın tarihi hakkında; Cyprus Blue Book'ta gazete listeleri içerisinde yer alan **Kıbrıs** gazetesi için liste altına “ *Bu Gazetenin Kasım 1915'den Beri Yayınlanmış Sayısı Olmadığı* ”²⁸³ notu düşülmüştür.

Kıbrıs gazetesi, I. Dünya Savaşı'nın hüküm sürdüğü yıllarda kesin olarak bilinmeyen nedenlerden dolayı kapanmıştır. Bundan sonra Kıbrıs Türkü dört yıl gazetesiz kalmış; Dünya ve anavatan bir yana, Ada'nın diğer köşelerinde olup bitenlerden bile haberdar olamamıştır.

B. 1919-1923 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Doğru Yol

Birinci Dünya Savaşı boyunca gazetesiz kalmış olan Kıbrıs Türk halkının savaş sonrası ilk gazetesi **Doğru Yol**, 8 Eylül 1919'da çıkmaya başlamıştır²⁸⁴. Gazetenin Sahibi ve Başyazarı Avukat **Ahmet Raşit**, Sorumlu Müdürü ise **Mehmet Remzi (Okan)** Beyler idi²⁸⁵. İlk sayıda gazetenin yönetim yeri şöyle belirtilmiştir: “... *Kıbrıs'ta, Lefkoşa'da Belediye Dairesi Karşısında Doğru Yol...*”²⁸⁶. **Haftalık** olan bu gazetenin alt başlığı ise şöyleydi: “*Hak yolu aramak, vacibdir akliselime...*”²⁸⁷ ibarelerinden oluşmaktaydı.

Doğru Yol gazetesinin amaçları; Kıbrıs Türkünün varlığını haykırmak, onun dertlerini duygularını dile getirecek ona içinde bulunduğu durum ve dünya olayları hakkında bilgi verecek bir gazete çıkarmaktır. Birçok zorlukları hatta tehlikeleri göze almak pahasına bu karar gerçekleştirildi. Milliyetçi tutum ve faaliyetleri yüzünden

²⁸⁰ Cyprus Blue Book, 1913-1914, s. 235.

²⁸¹ Cyprus Blue Book, 1914-1915, s. 235.

²⁸² Cyprus Blue Book, 1915-1916, s. 235.

²⁸³ Cyprus Blue Book, 1915-1916, s. 235.

²⁸⁴ Harid FEDAI, “*Bir Değınme: Doğru Yol ve Söz Gazeteleri*”, **Kıbrıs Türk Kültürü: Makaleler-1**, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 79.

²⁸⁵ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 50.

²⁸⁶ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 50.

²⁸⁷ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 50.

yetkili makamların hoşnutsuzluğunu, fakat Türk aydınlarının sevgi ve güvenini kazanmış olan Lefkoşa Sarayönü Erkek Okulu Başöğretmeni **Mehmet Remzi Bey, Ahmet Raşit** isminde bir avukat arkadaşı ile birlikte **Doğru Yol** gazetesini haftalık olarak çıkarmaya başlamıştır²⁸⁸.

Bir başka ifadeyle gazetenin amaçları, “1919’lu yıllarda Kıbrıs Rumlarının birçok gazetesi olmasına rağmen Türklerin tek bir gazetesi olmaması ve her cemaatin olduğu gibi Kıbrıs Türk Cemaati’nin de milli ve toplumsal sorunlarına tercüman olacak ve bu sorun ve ihtiyaçlardan gerekenleri Kıbrıs’taki İngiliz sömürge yönetimine ulaştıracak: Türkiye’deki milli mücadele cereyanının aldığı şekil ve durumdan halkı haberdar edecek; I. Dünya Savaşı’nın sonucunda halkın üzerine çöken kötümser havayı yok edecek bir araçtan mahrum olunmaması o zamanın bazı aydınlarının bu gazeteyi çıkarmalarına neden olmuştur”²⁸⁹.

8 Eylül 1919 tarihli ilk sayısında gazete kendini tanıtırken hiçbir partiye ve hiçbir özel düşünceye alet olmayacağını, halkın ihtiyaçlarını dile getirmeye çalışacağını, Türk gazeteciliğinin piri merhum Kırımlı İsmail’i örnek tutacağını belirterek şöyle devam etmiştir: “... Karanlık yılların kimsesizliği ve yardımsızlığı içerisinde ağır fakat devamlı bir adımla yüksek düşüncelerini ileri sürmenin yolunu bulmuş olan o kıdemli, o görgülü yazarın izinden gitmeye çalışacağız. Eminiz ki, o bizi selâmet yakasına çıkaracaktır. Koca yazar, kendisinden yol soran bir yeni meslektaş “kalemimi yüreğine batır da öyle yaz” demişti. Bu altın sözler bizim de düsturumuz olacaktır... Cemaatimize, milletimize faydası dokunabilecek ciddi münakaşalara her zaman hazırız. Bu bâbda gerek lehte gerek aleyhte yazılacak makalelere sütunlarımız açıktır...”²⁹⁰ yazmaktaydı.

Kıbrıs Türkleri’nin toplumsal ve siyasal sorunlarına hiç çekinmeden elini uzatan **Doğru Yol** gazetesi yayına başladığı ilk aylarda **8 Aralık 1919** tarihli sayısında “... Teşebbüs-ü Şahsiye Numunelerinde...” başlığı altında yayınladığı bir yazıda; Girne’de İngilizler tarafından hapsedilmiş olan Antalyalı Ahmet Çavuş olayını açığa çıkarışı bu

²⁸⁸ Beria Remzi ÖZORAN; “Anadolu Kurtuluş Yıllarında Kıbrıs Türk Toplumu”, IV\7, Yeni Kıbrıs, Nisan 1987, s. 45.

²⁸⁹ İ. KONUR, **Kıbrıs Türkleri**, s. 66.

²⁹⁰ Beria Remzi ÖZORAN; “Anadolu Kurtuluş Yıllarında Kıbrıs Türk Toplumu”, IV\7, Yeni Kıbrıs, Nisan 1987, s. 45.

örneklerden biridir²⁹¹. Yine **10 Aralık 1918**'de Lefkoşa'da toplanan "*Meclis-i Milli*"²⁹² nin kararlarını **15 Aralık 1919** tarihli **Doğru Yol** gazetesi, "*Meclis-i Milli kararları şatafatsız bir eda taşıyan şu beyanname ile yayınlanmıştı*" girişi ile aradan yaklaşık bir yıl geçmesine rağmen Dünya Kamuoyu'na duyurmayı bir görev saymıştır²⁹³.

Kıbrıs, savaş zamanı kısıtlamalarından tamamen kurtulmuş değildi, Ada Türkleri bu kısıtlamaları üzerlerinde daha fazla hissediyordu. İngiliz Yönetimi, kısıtlamaları Türk milliyetçiliği üzerinde titizlikle uyguluyordu. **Doğru Yol** gazetesi, birkaç ay çıktıktan sonra **Nisan 1920**'de sansüre tabi tutulmuştu. Sömürge Yönetimi'nin getirdiği savaş sonrası olağanüstü durum hâlâ devam ediyordu. Bunlara dayanarak Hükümet, belirli bir süre için ya da süresiz olarak gazeteyi kapatabilirdi²⁹⁴.

Doğru Yol'un sahibi olan **Avukat Ahmet Raşit** ve **Mehmet Remzi** Beyler'in ateşli makaleleri hem kendi çevrelerinin hem de halkın beğenisini kazanmıştır. Gazetesi bu sayede 1200 kadar aboneye sahip olmuştu. Rumlar, Türklerin beş misli olduğu halde Rum gazeteleri bile bu kadar aboneyi elde edememişlerdir²⁹⁵.

Doğru Yol, bir sene yayınlandıktan sonra **Raşit Bey**'in "*Kavânîn Meclisi*"²⁹⁶ Mebusu seçimleriyle meşgul olması yüzünden kapanmıştır. Gazetenin Sorumlu Müdürü

²⁹¹ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 51.

²⁹² Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Bırakışması ile I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmıştır. 1878 yılından beri İngiliz egemenliğinde yaşayan Kıbrıslı Rumlar durumu sevinçle karşılamışlardır. Onlara göre Enosis yani "Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a bağlanması için hiçbir engel kalmamıştır. Durumun vahameti karşısında harekete geçen Kıbrıs Türkleri olası bir ilhak karşısında *Meclis-i Milli* adı ile bilinen toplantıyı gerçekleştirmişlerdir. Bu toplantı aynı zamanda Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin doğup gelişmesine de neden olmuştur. (Sabahattin İSMAIL, Ergin BİRİNCİ; *Kıbrıs Türkünün Varoluş Savaşımında...*, s.26-29; Ali Galip ALÇİTEPE, "*Meclis-i Milli'nin Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihi'ndeki Yeri*", I/1, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Manisa, 2003).

²⁹³ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 51.

²⁹⁴ Beria Remzi ÖZÖRAN; "*Anadolu Kurtuluş Yıllarında Kıbrıs Türk Toplumu*", IV/7, Yeni Kıbrıs, Nisan 1987, s. 46.

²⁹⁵ İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 66.

²⁹⁶ 1878'de Ada'yı Osmanlı Devleti'nden devralan İngiliz Sömürge Yönetimi'nin Kıbrıs'daki en önemli kurumlarından biri olan Kavânîn (Yasama) Meclisi, 14 Eylül 1878'de çıkarılan Kraliyet Konseyi ile ilk Yasama Meclisi (Legislative Council) 1879'un Nisan ayında kurulmuştur. İlk meclis 6 üyeden oluşurken üyelerin tümü İngiliz Yüksek Komiser tarafından atanmıştır. 6 üyenin 3 tanesi yüksek düzey sömürge yöneticisiydi. Diğer 3 üyenin 1'i Türk, diğeri Rum ve üçüncü üye de İtalyan kökenliydi. Bu ilk meclis tavsiyelerde bulunmaktan öteye gidememiştir. Rumlar, bu meclisin kurulmasından kısa bir süre sonra, üye sayısının nüfus oranına göre oluşturulmasını ve yetkilerinin artırılmasını istemişlerdir. 23 Mart 1882'de çıkarılan bir Kraliyet Konseyi Emri ile üye sayısı, iki toplumun nüfus oranına göre yeniden yapılandırılmıştır. Kavânîn Meclisi, 12 seçilmiş ve 6 atanmış olmak üzere 18 üyeden oluşmuştur. 12 seçilmiş üyeden 9'u Rum ve 3'ü de Türkler tarafından seçilmişlerdir. Meclisin Türk ve Rum üyeleri, kendi toplumları tarafından ayrı ayrı

Mehmet Remzi Bey, **Doğru Yol** gazetesinin yerine yeni bir gazetenin daha²⁹⁷ imtiyazını almıştır. **Mehmet Remzi Bey**'i buna iten sebep ise matbaanın sahibi ile olan borcun mahkemeye yansması ve gazetenin Mahkeme tarafından kapatılabileceği öngörüsü olmuştur²⁹⁸.

Doğru Yol, 28 Şubat 1921'den 1926 yılına kadar yayınlarına devam etmiştir²⁹⁹. Bu tarihten sonra Lozan Antlaşması'nın Kıbrıs Türklerine verdiği hakkı kullanarak Türk vatandaşlığına geçen **Raşit Bey**, Türkiye'ye gelmek fikriyle ve kendi isteğiyle gazeteyi kapatmıştır³⁰⁰.

Tespit edilebilen 11 Şubat 1925 tarihli 245 numarasını taşıyan nüshasında, başlık altı yazısında “*Mesleği, Ceziremizde Türk Mevcudiyetinin Selâmeti İçin Çalışmaktır*” ibareleri ve onun altında da “*Çarşamba Günleri Neşr Olunur, Edebî, Fennî, Siyâsî, İctimâî Türk Gazetesidir*”³⁰¹ ifadeleri yer almıştır.

Doğru Yol gazetesi fiyat tarifesi için; Lefkoşa ve diğer kazalar için yıllık 10 şilin, altı aylığı da 5 şilin olarak belirlemiştir. Gazete, Kıbrıs Adası dışı için de gazetenin yıllık 14 şilin olarak hesaplamıştır. **Doğru Yol**, nüshasının fiyatını da 6 kuruş olarak hesaplamıştır³⁰².

Doğru Yol gazetesinin baskı sayısı şöyleydi: 1919-1920'de 1200³⁰³, 1920'de 1200³⁰⁴, 1922³⁰⁵, 1923³⁰⁶, 1924³⁰⁷ ve 1925'de³⁰⁸ 800 adet kayıtlı idi. **Ahmet Raşit Bey**,

yapılan seçimler sonucunda belirlenmiştir (A. C. GAZİOĞLU, *Kıbrıs Tarihi İngiliz Dönemi...*, s. 25-26).

²⁹⁷ Bu gazete, daha sonraları yayımlanacak olan *Söz* gazetesidir. Harid FEDAI, “*Dövülen Kıbrıslı İlk Türk Gazeteci: Ahmed Raşid*” *Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler-1*, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 56.

²⁹⁸ Harid FEDAI, “*Dövülen Kıbrıslı İlk Türk Gazeteci: Ahmed Raşid*” *Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler-1*, s. 56.

²⁹⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 46.

³⁰⁰ İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 66-67.

³⁰¹ **Doğru Yol**, 11 Şubat 1925, Sayı: 245.

³⁰² **Doğru Yol**, 11 Şubat 1925, Sayı: 245.

³⁰³ *Cyprus Blue Book*, 1919-1920, s. 236.

³⁰⁴ *Cyprus Blue Book*, 1920, s. 156.

³⁰⁵ *Cyprus Blue Book*, 1922, s. 164.

³⁰⁶ *Cyprus Blue Book*, 1923, s. 164.

³⁰⁷ *Cyprus Blue Book*, 1924, s. 164.

³⁰⁸ *Cyprus Blue Book*, 1925, s. 174.

Türkiye'ye göç ettikten sonra çok iyi bir çevre edindiği Ankara'da 12 Ekim 1935'de vefat etmiştir³⁰⁹.

Vatan

1913-1915 yılları arasında yayımlanmış olan **Mehmet Derviş Efendi**'nin İmtiyaz Sahibi olduğu **Kıbrıs** gazetesi, o devrin genç gazetecilerine müretteplik öğretmek, onların yetişmesinde çok faydalı olmuştur³¹⁰. Bu genç müretteplerden birisi de **Hüseyin Hüsnü Cengiz** olup Nisan 1920³¹¹'de haftalık **Vatan** gazetesini yayımlamıştır³¹².

Vatan gazetesinin Sahibi **Hüseyin Hüsnü Cengiz**, Başyazarı da **Avukat Hüseyin Cemal** idi. Bağımsız bir gazete olan **Vatan** gazetesi, **Lefkoşa**'da **Cengiz Basımevi**'nde, iki sayfa olarak yayımlanmıştır³¹³.

Vatan gazetesinin baskı sayısı şöyleydi: 1919-1920³¹⁴, 1920³¹⁵, 1921³¹⁶, 1922³¹⁷, 1923³¹⁸, 1924³¹⁹ ve 1925³²⁰'de 800 adet kayıtlı idi. **Hüseyin Hüsnü Cengiz**, 1925'te gazeteyi kapatarak, İstanbul'da hukuk öğrenimi yapmak için Kıbrıs'dan ayrılmıştır. Böylece, **Vatan** gazetesinin yayın hayatı da sona ermiştir³²¹.

Ankebût

Ankebût, Farsça bir sözcük olup örümcek anlamına gelmektedir³²². İlk sayısı 8 Eylül 1920'de yayımlanmış haftalık gazetedir³²³. Gazetenin Sahibi **Derviş Ali**

³⁰⁹ Harid FEDAI, "Dövülen Kıbrıslı İlk Türk Gazeteci: Ahmed Raşid" ,Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler-1, s. 58.

³¹⁰ H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 15.

³¹¹ Cyprus Blue Book, 1919-1920, s. 236.

³¹² S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 51.

³¹³ C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 72; S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 51.

³¹⁴ Cyprus Blue Book, 1919-1920, s. 236.

³¹⁵ Cyprus Blue Book, 1920, s. 156.

³¹⁶ Cyprus Blue Book, 1921, s. 156.

³¹⁷ Cyprus Blue Book, 1922, s. 164.

³¹⁸ Cyprus Blue Book, 1923, s. 164.

³¹⁹ Cyprus Blue Book, 1924, s. 164.

³²⁰ Cyprus Blue Book, 1925, s. 174.

³²¹ C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 72.

³²² F. DEVELİOĞLU, Osmanlıca-Türkçe ..., s. 34.

³²³ Ankebût, 8 Eylül 1920, Sayı:1; The Cyprus Blue Book, 1920, Printed At The Government Printing Office, Nicosia, June 1937, s. 156.

Remmal, Başyazarı ise **Mehmet Fikri Bey** idi³²⁴. **Ankebût**, “*Haftalık Edebî ve İçtimai Türk Gazetesi*”³²⁵ biçiminde kendini tanımlarken, Sömürge Yönetimi’nin Kamu Yayın Organı olan Cyprus Blue Book’ta ise “*Edebi ve Sosyal Dergi*”³²⁶ olarak ifade edilmiştir. Gazete, Kıbrıs ve Ada dışı için farklı fiyat tarifesini belirlemiştir. Buna göre gazetenin Kıbrıs için yıllık fiyatı 5 ve Ada dışı için de 8 şilin olarak hesaplanmıştır³²⁷. Nüshası 1 kuruş olan **Ankebût**, adresini “*Kıbrıs-Tuzla*” olarak vermiş ve kendi adını taşıyan basımevinde de basımı gerçekleştirilmiştir³²⁸. Dört sayfa üzerine iki sütunla çıkmıştır³²⁹. **Ankebût**, genellikle dört ile oniki sayfa arasında basılmıştır.

Ankebût, neşredilmeye başlandığı dönem itibariyle, Anadolu’da Türk İstiklâl Mücadelesi’nin verildiği yıllarda yayın hayatına girmiştir. Gazete de Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa ile ilgili birçok haber çıkmıştır. Bu haberlerden ilki Türk kuvvetleriyle Yunan kuvvetlerinin çarpışmasını **23 Nisan 1921** tarihli yayınında okuyucularına şöyle duyurmaktaydı:

“ *İstanbul’dan varid olan resmi Türk tebliği Eskişehir mevazinde devam eden şiddetli muharebede Türklerin ihzar-ı galibiyet eylediklerini işar ediyor ki bir Yunan fırkası takip edilerek dağıtılmıştır. İş bu muzafferiyet, Yunan tebligatıyla dahi teyid eylesmiştir. İstanbul ile Anadolu halkı izhar-ı şadümanı eylemektedir*”³³⁰ yazmaktaydı.

Ankebût’un **17 Mayıs 1922** tarihli yayınında yabancı basında çıkan ve halkı ümitsizliğe düşüren yazılara değinilmiş, Anadolu’nun bir gün düşman işgalinden kurtulacağı da şöyle ifade edilmişti:

“ *Milli davamız hakkında ara sıra vücut eden ecnebi zehirli haberlerinden müteessir olarak endişe edenlerimiz diyor ki, bu kadar yükün altından nasıl çıkabileceğiz ve çıkmak için ne gibi ümit var... Filhakika mevkimiz gayet müşkül; davamız da pek mühimdir. Etrafımızda bizi tehdit eyleyen düşman kuvvetleri de az değildir. Ahval ve hadisetin ise anlaşılmasız şerait içinde cereyan eylemekte olduğu da inkâr olunamaz. İşte genel vaziyeti bu suretle görmekte olan bazı zayıf yürekli*

³²⁴ **Ankebût**, 8 Eylül 1920, Sayı: 1.

³²⁵ **Ankebût**, 8 Eylül 1920, Sayı: 1.

³²⁶ **The Cyprus Blue Book**, 1920, s. 156.

³²⁷ **Ankebût**, 8 Eylül 1920, Sayı: 1.

³²⁸ **Ankebût**, 8 Eylül 1920, Sayı: 1.

³²⁹ **Ankebût**, 8 Eylül 1920, Sayı: 1.

³³⁰ **Ankebût**, 23 Nisan 1921, Sayı: 33.

davamız hakkında endişeye düşerek ümitsiz oluyorlar. Doğrudur ki siyasi vaziyet ara sıra bize karşı gayri müsait bir cereyan alıyor. Fakat genel vaziyetimizin ne dereceye kadar iyi olduğuna kanaat getirmek için milli mücadelemizin başlangıçtan bu ana kadar geçmiş olduğu safhâları nazar-ı tetkikten geçirerek ne idik, azim ve sebatımız sayesinde ne olduğumuzu bir kere düşünelim ve milli davamızın ne gibi hayırlı neticeler vereceği hakkında bir dereceye kadar karar verelim. Görülüyor ve biliyoruz ki Türk vahdetinden husule gelmiş olan Kuvâ-yi Milliye'miz henüz ilk harekete başlayacağı zaman kuva-yi müebbede namına henüz hiçbir vesaite sahip değildi. Milli hareketimiz henüz bir fikirden ibaret iken faaliyete girildi ve hiç denecek derecede az vesaite sahip buluna Anadolu'muz bugün karşımızda bu kadar muazzam gördüğümüz davamızı müdafaa eylemeyi dini vazife telâkki etmişti. Ve davamızın mutlaka lehimize halledileceğinden zerre kadar şüphe edilmiyordu. Kemal Paşa ile arkadaşlarının dahi düşmanın sahip olduğu fevkalâde maddi vesaite karşı davamızın maksat-ı meşruiyet kutsiyeti sayesinde günün birinde mukaddes topraklarımızdan Yunan sürülerinin temizleneceğinden emin idiler. Bir yandan bu kanaat mevcut iken diğer taraftan Anadolu teşvikatına ve propagandasına devam ederek Müslüman âleminde muazzam bir inkılâp bir husule getirmiş ve milli hareketin vaziyetinden şüphe edenler kalmamıştı... İşte birkaç tüfek ve bir iki topla Yunan üzerine yürüyen Anadolu dindaşlarımız, az zaman içinde akıllara hayret verecek, dünya durdukça söylenecek ve Türk'ün yüzünü ilelebet güldürecek derecede büyük bir harekât gösterdiler..."³³¹ ifadelerine yer verilmişti.

13 Eylül 1922 tarihli **Ankebût** gazetesi ikinci sayfasında, Mustafa Kemal Paşa'nın resmiyle çıkmıştır. Resmin altında "Ordularımıza Akdeniz'i Hedef Gösteren Başkumandanımız Müşir Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri" yazmaktaydı. Resmin altındaki yazı Milli Mücadele ile ilgili açıklamasına yer vermektedir:

"Büyük asil Türk Milleti, Garp Cephesi'nde 27 Ağustos 338'den beri başlayan harekât-ı taaruziyemiz Afyonkarahisar, Altıntaş, Dumlupınar arasında büyük bir meydan muharebesi halinde beş gün beş gece devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları'nın şecaati, şiddeti, sür'at-i subhaniyeye vesile-i tecelli oldu. Zalim ve mağdur düşman ordusunun anasır-ı asliyesi akıllara dehşet verecek katiyetle imha edildi. Teşkilat ve techizatı an'anat-ı muzafferiyatı ve ismi münhasıran milletimizin şuurundan,

³³¹ **Ankebût**, 17 Mayıs 1922, Sayı: 87.

ezeli ve ebedi olan imanından vücut bulan ordularımızı fedakârlıklara layık olarak size takdim ediyorum. En büyük Kumandanından en genç neferine kadar ordularımıza hâkim olan fikre, milletin gösterdiği vazife uğrunda şehit olmaktır. Bunu muharebe meydanında yakında müşahade ederek büyük milletime haber veriyorum. Milletimizin bünyesindeki kudret ve mefkûreyi üç buçuk sene evvel rûfakay-ı mesaim ile ifade etmekten başlayarak tahammülsüz müşkülât içinde devam eden mücahedeatımızın intacı tezahür ediyor: Milletin re'y ve idaresine istinad eden her işin neticesi milliyet için hayır ve saadet olduğu sabittir. Milletimizin istikbali emindir. Ve nusret-i mevudeyi ordularımız istihsal etmesi muhakkaktır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Baş Kumandan Mustafa Kemal³³² diye yazmaktaydı.

20 Eylül 1922 tarihli Ankebût'ta, Tal'at imzalı “*Tes'id Zafer Mehdi-i Millet Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ne*” başlığıyla çıkan şiir şöyleydi:

“Aferin ey milletin sahib-i zuhuru Mustafa
 Düşmanı şîrâne bir suretle tezlil eyledin
 Hak ve adle Küfreden Yunanistan'ın kârını
 Adl ve Hakkın darb-ı kahriyle tek mil eyledin
 Kalb-i milletten kopan da'vat-ı feth u nusreti
 Peyveste Emin-i Cibril eyledin
 Kahraman askerlerin tekbir ve tehlilâtını
 Arşda ruh-i Resulullah'a tavsil eyledin
 Ra'd u berk-i gayretullah eyledi ahir zuhur
 Sende seyf-i gayreti şîrâne teslil eyledin
 Kahraman Türklerle bir tufan-ı zumlun pişine
 Darbe-i kahrınla ezdik ve mahv ü tenkil eyledin
 Hun-i İslâm'a bütün leb teşne Yunanlıların
 Dalga dalga kanların hem coşunu seyl eyledin
 Cebren zumlun sen kopardın bab-ı ahendarını
 Bazuvan-ı Hayder-i kerrhare temsil eyledin
 Azm u himmet-i kudretin fi'linle tespît eyledin
 Feth ü nusret-i âyetin seyfînle tertil eyledin

*Eyledin kalb-i vatandan hasmı mecbur-i firar
Heman ki Beytullah'tan tard-ı azâzil eyledin
Zabt-ı bahs oldun emin ol en büyük fatihlere
Nâmını şehname tarihine tescil eyledin
Mehd-i millet hakk-ı sarihindir senin*

*Dini kurtardın bugün Kur'an-ı tebcil eyledin*³³³ ifadeleriyle Mustafa Kemal Paşa'ya hitap edilmiştir.

25 Ekim 1922 tarihli **Ankebût** gazetesi yine Mustafa Kemal Paşa'ya seslenen bir düz yazıda şunları dile getirmekteydi:

*“Yakışır mı minareme çanlarını taksınlar
Mabedimin duvarına sanem putlar assınlar
Medeniyet böyle imiş dünyasında garplının
Camileri harap etmek hülyasıdır Yunanın
Mim-i gara Gazi Paşam haklarından gelecek
Bu vahşeti zulümleri birer birer serecek
Hesap sorup kalblerini kalemiyle delecek
Hakkımızı almak için kılıncını gerecek
Medeniyet bu mudur kitabında ey Efsun
Hilâlime tükürdün ayakbastın hırsınla
Kardaşımı öldürdün yakıverdin yurdumu
Küçük büyük demedin kılıcından geçirdin
Silâhını çekmiştin kaderinle büyüsün
Gazi Paşam kazandı vurdu seni yerlere
Hakka şükür kahroldun tazeledim derdimi
Ben unutmam yaptığını bayrağımı devirdin”*³³⁴.

Gazetenin yayımlandığı sürece baskı sayısı şöyleydi: **1920**³³⁵de **300** adet, **1921**³³⁶, **1922**³³⁷ ve **1923**³³⁸ yıllarında ise **310** adet kayıtlıydı.

³³³ **Ankebût**, 20 Eylül 1922, Sayı: 104.

³³⁴ **Ankebût**, 25 Teşrin-i evvel 1338/Ekim 1922, Sayı: 109.

³³⁵ **The Cyprus Blue Book**, 1920, s. 156.

³³⁶ **The Cyprus Blue Book**, 1921, s. 156.

Ankebut, yayın hayatı boyunca yaptığı ve izlediği yayın politikasıyla Türk Milli Mücadelesi ve Mustafa Kemal Paşa'nın destekleyicisi olmuştur. Yayınlarında; Anadolu'daki mücadele, Yunan mezalimi ve Mustafa Kemal Paşa temel konular olmuştur. Haberler çoğu kez resimli ya da karikatürize edilmiş çizimlerle verilmiştir. **Ankebût**'un tespit edilebilen son yayını **5 Mayıs 1923** tarihli **135** numarasını taşıyan nüshası olmuştur³³⁹.

1923'lere kadar **Larnaka**'da yerleşik durumda bulunan **Derviş Ali Remmal** ve **Mehmet Fikri Beyler** Larnaka'dan **Lefkoşa**'ya taşınmış ve **Hakikat** gazetesini çıkarmaya başlamışlardır³⁴⁰.

Söz

Kıbrıs, I. Dünya Savaşı sırasında olduğu gibi savaş sonrası da kısıtlamalardan tamamen kurtulabilmiş değildi, Ada Türkleri bu kısıtlamaları üzerlerinde daha fazla hissediyordu. İngiliz Yönetimi, kısıtlamaları Türk milliyetçiliği üzerinde titizlikle uygulamaktaydı. Bunlara dayanarak hükümet belirli bir süre için ya da süresiz olarak gazeteyi de kapatabilirdi. Bu durumda Mehmet Remzi Bey, kendi üzerine **Söz** adında bir gazetenin imtiyazını almıştır. **Doğru Yol** gazetesi kapanırsa **Söz** gazetesi yayımlanacaktır. Bu imtiyaz hakkının kaybolmaması için; yürürlükteki kanunlara göre altı ay içinde yayına başlamayan veya yayınına altı ay ara veren bir gazetenin imtiyazı hükümsüz kalacağından, **Mehmet Remzi Bey** de **Doğru Yol** gazetesi kapanmadan arada bir onun yerine **Söz** gazetesini yayımlamıştır³⁴¹. **Söz** gazetesi, böylece yayım hayatına başlamıştır.

Söz gazetesinin ilk sayısı **15 Şubat 1921**'de neşredilmiştir. Her yönden **Doğru Yol** gazetesinin benzeri olan **Söz** gazetesi, Pazartesi yerine Salı günleri yayımlanmaya başlamıştır. İkinci sayısı ise **22 Şubat 1921**'de yayımlandıktan sonra yeniden **Doğru Yol**'a dönmüştür. **Mehmet Remzi Bey**'e göre **Söz** gazetesi, **Doğru Yol** gazetesinin

³³⁷ The Cyprus Blue Book, 1922, s. 164.

³³⁸ The Cyprus Blue Book, 1923, s. 164.

³³⁹ **Ankebût**, 5 Mayıs 1923, Sayı: 135.

³⁴⁰ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 72.

³⁴¹ Beria Remzi ÖZORAN; "Anadolu Kurtuluş Yıllarında Kıbrıs Türk Toplumu", IV/7, Yeni Kıbrıs, Nisan 1987, s. 46.

bir uzantısı gibi yorumlanmış ve kuruluş tarihi de 8 Eylül 1919 olarak alınmıştır³⁴². **Mehmet Remzi Bey** bir süre hem **Doğru Yol** gazetesinde hem de **Söz** gazetesinde makaleler yazmış, sonradan sadece kendi gazetesi olan **Söz** gazetesinde yazılarına devam etmiş ve 1922 yılında Rumca Foni tis Kipru gazetesinin Sahibi ve Yönetmeni olan Kirillos Pavlidis'ten satın aldığı küçük bir baskı makinesiyle kendi basımevini kurmuştur³⁴³.

Söz gazetesi yayın hayatı boyunca Kıbrıs Türk Halkı'nın Anadolu Türklüğü'nden ayrı olmadığını savunmuş İstiklal savaşı ile ilgili haberleri yayınlarak Kıbrıs Türk Halkı'nı bilgilendirmiştir. Milli Mücadele döneminde Ada'nın her tarafında müsamereler yapılarak halktan yardım toplamak suretiyle Anadolu'ya yollanmıştır. **Söz** bu yardım kampanyasının en başlarında gelmekteydi. Bir müsamere duyurusunda “*Evdeki çocuklarınız aç kalacak olsa bile oruç tutunuz ve bir bilet alınız*” çağrısında bulunmuştur. Çeşitli etkinliklerle toplanan 2000 Kıbrıs lirası Sömürge İdaresi'nin zorluk çıkarmasına rağmen Londra üzerinden Türkiye'ye gönderilmiştir. Himaye-i Etfal Cemiyeti Başkanı Besim Ömer Paşa **Söz**'e göndermiş olduğu yazıda Kıbrıs Türklerine yardımlarından dolayı teşekkür etmiştir³⁴⁴.

Yunanlıların 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgalinden sonra Kıbrıs Rumları olayları abartmak suretiyle basına yansıtmışlardır. Kıbrıs Türkü'nün herhangi bir yabancı ajansla ilişkisi bulunmadığından Rum basını, Eskişehir'in Yunanlıların eline geçtiğini ve Mustafa Kemal Paşa'nın intihar ettiğini yazmıştır. Kıbrıs Türkleri bu habere üzülmelerine rağmen inandırıcı bulmamışlar ve bir haber ajansına üye olunması kararını almışlardır. İstanbul'daki Akşam gazetesine telgraf çekilmesine rağmen yanıt alınamamıştır. İstanbul'dan bir yanıt alınamaması üzerine Mısır'daki bir ajansla bağlantı kurulmuş ve Milli Mücadele ile ilgili haberler buradan alınmaya başlanmıştır. Akşam gazetesinin böyle bir istek almadığını bildirmesi üzerine Rumların; Türklerin telgraflarını iletmediği anlaşılmıştır. O günlerden sonra gelen haberlerin sevindirici olması gazeteye olan ilgiyi artırmış ve **Söz** gazetesi haftalık çıktığından yazıhane

³⁴² Harid FEDAI, “*Bir Değünme: Doğru Yol ve Söz Gazeteleri*”, **Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1**, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 80.

³⁴³ A. AN, **Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler**, s. 342.

³⁴⁴ Ali NESİM, **Batmayan Eğitim Güneşlerimiz**, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yay., Lefkoşa, 1987, s. 80.

kapısına asılan telgraf haberleri halk tarafından takip edilmeye başlanmıştır. Bunun üzerine telgraf haberlerinin çoğaltılarak satılmaya başlanması yöntemi, gazeteyi kâra geçirmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra da **Söz** gazetesi Atatürk İnkılâpları'nın savunucusu ve uygulayıcısı olmuştur³⁴⁵. Gazetenin Sahibi ve Başyazarı olan Mehmet Remzi Bey; Türkiye'de, Cumhuriyet'in ilânından yalnızca dokuz gün önce **20 Ekim 1923** tarihli yazdığı bir başyazıda şöyle demektedir: "...*Türk'ün yüce evlâdı Mustafa Kemal Paşa, milletin hür ve müstakil olarak yaşamaya kat'iyen karar verdiğini bütün cihana ilân etti. Kemal Paşa'nın bu beyanı Cumhuriyet'in ilânı demektir...*"³⁴⁶ ifadelerini kullanarak cumhuriyetin ilân edileceğini okurlarıyla paylaşmıştır.

Mehmet Remzi Bey, gazetesi **Söz** aracılığıyla Kıbrıs Türklerinin toplumsal sorunlarına parmak basarak Şer'i Mahkemelerin ve miras hukukunun değişmesi ve yeniden düzenlenmesi için yayınlar yapmıştır. 1930 seçimlerinde **Söz** gazetesi Evkafçılara karşı Halkçıları desteklemiş ve neticesinde Halkçılar, 3 delegeden 2'sini kazanmışlardır. **1 Mayıs 1931**'de Ada'nın her tarafından delegelerin katılımıyla gerçekleşen "*Milli Kongre*" hakkında **Söz**, geniş bilgi vererek halkı aydınlatmıştır. Gazete, Ada Türk Halkı'nın eğitim sorunlarıyla ilgilenerek köy öğretmenlerini yönlendirmiş ve "*Kıbrıs Türk Muallimin Cemiyeti*"nin yıllık toplantılarını sütunlarına taşımıştır³⁴⁷.

Yeni harflerin Türkiye'de uygulanacağı haberi üzerine hemen harekete geçilerek Kıbrıs'ta da yeni Türk harflerinin kabul edilmesi ve yerleşmesi için yoğun bir çalışma başlatılmıştır. Mehmet Remzi Bey, **Söz**'ü yeni harflerle çıkartmak için Almanya'ya siparişte bulunmuştur. Bir tesadüf eseri yeni Türkiye Hükümeti de aynı firmaya siparişte bulunmuş ve Mehmet Remzi Bey'in sipariş bedelini de Türkiye Hükümeti'nin sipariş faturasına eklenmiştir. Bu faaliyet için gönderilmiş bulunan Naşit Hakkı (Uluğ) Bey, durumu Mustafa Kemal Paşa'ya arz etmiş Mustafa Kemal Paşa da "*Hay hay Söz gazetesinin siparişi de bizim tarafımızdan ödensin. Kıbrıs'ta Türk sesi*

³⁴⁵ A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 80-81.

³⁴⁶ O. ÖKSÜZOĞLU, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 54.

³⁴⁷ A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 82-84.

sönmesin” demişlerdir³⁴⁸. Türkiye Cumhuriyeti’nde, 1928 Harf İnkılabı’ndan sonra, Kıbrıs’ta 1931’de yeni harflerle yayımlanmaya başlanan ilk gazete olmuştur³⁴⁹.

Kıbrıs’daki İngiliz Valisi H. R. Palmer Sömürgeler Bakanı Malcolm Macdonald’a “gizli kaydıyla” gönderdiği **24 Haziran 1938** tarihli bir raporda, **Söz** gazetesi ve tutumu hakkında şunları dile getirmekteydi: “*Türk Donanması okul gemisi Hamidiye’nin 20-22 Haziran tarihleri arasında Kıbrıs’ı ziyaretinin yerel ve ulusal duygular üzerindeki etkilerine ilişkin gözlemlerimi belirtmek isterim...*” şeklindeki düşünceleri şöyle devam etmekteydi:

“...Hamidiye’nin Kıbrıs’ı ziyaret haberi çok canlı bir biçimde Söz ve Ses gazeteleri tarafından istismar edilmiştir. Bu yayın organları tüm uyarılara karşın Evkaf Dairesi’ne karşı hücumla geçmiş; ayrıca ANAVATAN (Türkiye demek) ve ATATÜRKÜMÜZ deyimlerini kışkırtıcı şekilde kullanarak uzun bir süreden beri bir Türk ulusal propagandası başlatmış bulunuyorlar; aslında hükümeti küçük düşürme girişimleri bu gazetelerin ulaştığı ve satıldığı Türkiye’de zararlı yanlış izlenimler yaratma hesabı içinde yapılmaktadır. Kıbrıs’taki İngiliz Yönetimi’nin Türkiye’yi ve Türkiye Cumhurbaşkanı Atatürk’e karşı düşmanca duygular taşıdığı izlenimini yaratmaktadırlar.

Başka nedenler yanında işte bu yüzdendir ki, Türk Donanması’na bağlı okul gemisinin ziyareti öncesinden yeniden başladıkları bu saldırılar karşısında Sömürge Müsteşar Vekili tarafından Söz ve Ses gazeteleri 1934 ve 1936 tarihli “gazete, kitap ve matbaalar yasası” hükümleri adı altında sansüre tabi tutulmuştur”³⁵⁰ denilmekteydi. Söz ve Ses gazetelerinin milli bilince ve duygulara yönelik yayınları; Atatürk’ün sağlığında, Kıbrıs Türklerinin durumuna Türkiye’nin dikkatini çekmeye çalışması, İngilizleri oldukça endişelendirmiş ve bu durum Sömürge Yönetimi’nin gazetelere sansür uygulanmasına sebebiyet vermiştir. **1 Temmuz 1938** tarihli İngiliz vali raporunda Ada’daki milliyetçiliğe dikkat çekilmiş ve Kemalist propagandanın yayılması

³⁴⁸ A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 84.

³⁴⁹ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 56; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 48.

³⁵⁰ A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 85.

için Kıbrıs'taki Türk Konsolosu'nun para yardımıyla bulunduğunu bildirerek **Söz** gazetesinin Türkiye Konsolos'undan ayda 18 sterlin aldığı öne sürülmüştür³⁵¹.

Söz, sahibi **Mehmet Remzi Bey**'in **22 Ocak 1942**'de ölümü üzerine gazetenin yayın hayatı da sona ermiştir. Bu vefat nedeniyle, **Söz** gazetesinin yayınlanan son yayını **22 Ocak 1942** tarihli **2723** numaralı sayısı olmuştur³⁵². **Mehmet Remzi Okan**'ın vefatından sonra **Söz** gazetesi ve basımevi, kızları **Beria**, **Vedia** ve **Bedia Hanımlara** kalmıştır. **5 Mart 1943**'te **Vedia** ile **Bedia Okan** kız kardeşler, **Söz** gazetesini yeniden yayınlamaya başlamışlardır. Yeniden çıkarılan **Söz** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni **Vedia Hanım** üstlenmiş; günlük ve tek yaprak olarak yayın hayatına başlayan **Söz** gazetesi, **6 Mart 1943** sayısında "...*O yine aynı Söz'dür. Takip edeceği siyaset aynı siyasettir ve neşriyatına kimseye âlet olmadan devam edecektir*"³⁵³ sözleriyle yeni dönemde okurlarına seslenmiştir.

Söz gazetesi, yeniden yayın hayatına başlamasına rağmen son yayın tarihi olan **14 Ağustos 1946**'ya kadar birkaç kez açılıp kapanmıştır. **5 Mart 1943**'te yayın hayatına tekrar başlayan **Söz** gazetesi, **14 Ekim 1945**'te kapatılmıştır. Gazete, bu süre içerisinde günlük ve iki sayfa olarak neşredilmiştir. **Söz** gazetesinin kurucusu merhum **Mehmet Remzi Okan**, İmtiyaz Sahibi **Vedia Remzi Okan** ve Yazı İşleri Müdürü ise **Bedia Remzi Okan** idi. Kapanışına doğru gazete düzensiz çıkmaya başlamıştır³⁵⁴. **19 Aralık 1945**'te yayın hayatına tekrar başlayan **Söz** gazetesi, **20 Ocak 1946**'ya kadar yayınlarını sürdürebilmiştir. Günlük ve tek yaprak olarak çıkan gazetenin Müdür ve İmtiyaz Sahibi, **Vedia Remzi Okan**, İmtiyaz Sahibi Vekili ve Başyazarı **Dr. İhsan Ali** ve Yazı İşleri Müdürü de **Fevzi Ali Rıza** idi³⁵⁵. **1 Şubat 1946**'da yayın hayatına tekrar başlayan **Söz** gazetesi, önceki yayın tarihlerinde olduğu gibi günlük ve tek yaprak olarak yayınlanmıştır. Gazetenin kurucusu ve diğer personel kadrolarında herhangi bir

³⁵¹ A. NESİM, *Batmayan Eğitim Güneşlerimiz*, s. 85-88.

³⁵² C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 56; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 48.

³⁵³ Harid FEDAI, "*Mehmet Remzi Okan'dan Sonra Söz Gazetesi*" *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleleri-I*, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 286.

³⁵⁴ Harid FEDAI, "*Mehmet Remzi Okan'dan Sonra Söz Gazetesi*", *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleleri-I*, s. 286-289; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 48-49.

³⁵⁵ Harid FEDAI, "*Mehmet Remzi Okan'dan Sonra Söz Gazetesi*", *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleleri-I*, s. 286-289; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 49.

değişiklik olmaksızın gazete yayınına kapanıncaya kadar sürdürmüştür³⁵⁶. **Söz** gazetesinin 14 Ağustos 1946 tarihli 2923 numaralı sayısında, Nazif Süleyman Ebeoğlu “*Günler Boyunca*” adlı köşesinde “*Söz’ün Son Yazısı*” başlıklı yazıda okuyucuya şu bilgiyi vermiştir:

“ Elinize aldığınız bu son nüsha Söz’ ün son sayıdır. Mamefih bunu bu gazetenin neşriyatını sona erdirdiği manasına almamalısınız. Bundan böyle de doğru, dürüst, herhangi bir şahsi kin ve garazdan uzak ve memleket menfaatlerini her şeyden üstün tutan yapıcı neşriyatımıza, aynı kadro ve daha zengin neşriyatla ve Hürsöz ismi altında devam edeceğiz. Bundan böyle de gazetemiz hak ve hakikat yoldan ayrılmayarak, halkın hür sözü ve hür kürsüsü olmakta devam edecektir. Hürsöz gazetecilik sahasındaki mücadelemizde her çeşit mâniyaya ve türlü darbelemeye idealist ve imanlı göğsümüzü germek, dikenli mücadele yollarında mert ve azimli adımlar dik başlarla yürümeniz için bize daha fazla bir hız verecektir.

Hürsöz hür vicdanların bir kürsüsü olacak, hiçbir zor ve güçlük karşısında boyun eğmeden haklı bulduğu davaları, halktan gelen ve halkın malı olan meseleleri hür sözüyle haykıracaktır. Zira biz halk çocuklarıyız ve yegâne kuvvet kaynağımız halktır, siz sayın okurlarımızsınız. Yolumuz halkın yolu, menfaatimiz halkın menfaati, hedefimiz halkın uyanış, kalkınış ve refahıdır.

İşte bu sebeptendir ki Hür sözlü bütün vatandaşları Hürsöz’ün etrafında toplanmaya davet ediyoruz.

Hiç şüphemiz yoktur ki, sayın vatandaşlarımız Söz’e gösterdikleri samimi alakayı Hürsöz’e fazlası ile gösterecekler ve bizi bu çetin yolda destekleyerek gazetelerinin daha iyi daha güzel ve daha zengin çıkmalarını sağlayacaklardı. Halktan, halk için, halkın yolunda, işte parolamız³⁵⁷ sözleriyle sona eren yazı, **Söz** gazetesinin yayın hayatını artık noktaladığını ve yeni bir gazetenin yayınlanacağını okurlarına duyurmuştur.

³⁵⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 49.

³⁵⁷ **Söz**, 14 Ağustos 1946, Sayı: 2923.

b.Mizâh

Davul

18 Haziran 1922'den itibaren pazar günleri öğleden sonra yayımlanan ilk resimli **mizah** gazetesidir. **Davul** gazetesi, ilk sayısında okuyucularına özetle şöyle seslenmiştir:

“*Şimdiye dek Kıbrıs'ta bazı Türkçe mizâh gazeteleri çıkmıştır: ancak ilk resimli mizah gazetesi Davul'dur. Böyle bir gazeteye toplumun gereksinimi açıktır. Ne var ki, bunu çıkarmak isteyen özveri isteyen bir iştir. Biz bu özveriye katlanıyoruz ama toplumdan da anlayış ve destek bekleyeceğiz.*

Son zamanlarda Ada'da resimli yayınlanan üç Rumca mizah gazetesi var. Ve bunlar türlü vesilelerle bizimle alay ediyorlar. Gazetemiz onlara karşı bir 'panzehir' olacaktır”³⁵⁸ ifadeleri kullanılmıştır.

Davul, ikinci sayısının birinci sayısından üç hafta sonra neşredilmesini “*Bu fasılayı gazetemizi kabul edip etmeyecek zevatı anlamak için veriyoruz*” ifadeleriyle açıklamıştır³⁵⁹. **Davul** gazetesinin ikinci sayısının yayın tarihi **9 Temmuz 1922**'dir. Gazetenin Sahibi **Resim Öğretmeni Rıfat Bey**, Sorumlu Müdürü ise **Mehmed İhsan Bey** idi³⁶⁰. Lefkoşa'da Sarayönü'nde; Davul İdarehanesi, posta kutusu numarası 47 adresinden yönetilmiştir. Gazetenin, Kıbrıs için seneliği 10, altı aylığı ise 6 şilindir. Ada dışındaki yerler için ise seneliği 14, altı aylığı da 8 şilindir. Satış bedeli peşin olan gazetenin her nüshası 2 kuruştur. Başlık adı büyükçe dizilmiş olup başlığın hemen sağında davul çalan bir davulcu figürü bulunmaktaydı³⁶¹. “**Davul**” adının hemen altında ayraç içerisinde “*Davul'da Peşrev Olmaz, Ne Çıkarsa Bahtına*” ibareleri bulunmaktaydı. Bu ifadelerin hemen altında iki yatay çizgi arasında da “*Davul, Sahne-i Matbûâtta Tantan Edecek, Pazarları Kariîni Handan Edecek*”³⁶² şiarı ve periyodik yayın süreci hakkında bilgi veren ibareler yer almıştır. Gazetenin elde edilebilen bu

³⁵⁸ Harid FEDAI, “*Anadolu Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kıbrıs Türk Basını'ndan Bir Gazete: Davul*” Kıbrıs Türk Kültürü, Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 1-2.

³⁵⁹ Harid FEDAI, “*Anadolu Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kıbrıs Türk Basını'ndan Bir Gazete: Davul*”, s. 1-2.

³⁶⁰ **Davul**, 9 Temmuz 1922, Sayı: 2.

³⁶¹ **Davul**, 9 Temmuz 1922, Sayı: 2.

³⁶² **Davul**, 9 Temmuz 1922, Sayı: 2.

nüshasında, Davul sütunlarında bazı başlıklarla çıkmıştır. Bunlar; “ *Muhavere*”, “*Davul’un Siyaseti*” ve “*Mir’ât-ı Matbûât*” idi.

Davul, 50 numaralı nüshasının yayımlandığı **24 Haziran 1923**’e kadar; bayram nedeniyle çıkmadığı 7 Ağustos 1922 ve 20 Mayıs 1923 tarihleri dışında düzenli bir yayın hayatı olmuştur³⁶³. **Davul** gazetesinin 1’den 50’ye kadar olan sayıları Harid Fedai’nin özel arşivinde olup son yayın tarihi tespit edilememesine³⁶⁴ rağmen İngiliz Sömürge Yönetimi’nin Kıbrıs’taki resmi yayın organı olan Cyprus Blue Book’un 1922³⁶⁵ ve 1923³⁶⁶ tarihli ciltlerinde **Davul** gazetesinin baskı sayısı **600** adet olarak kayıtlıydı.

C. 1923-1938 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Hakikat

Arapça bir kelime olan Hakikat, bünyesinde birçok anlamı ihtiva etmektedir. Bir şeyin aslı ve esası, mâhiyeti. Gerçek, doğru; gerçekten, doğrusu, sadâkat, doğruluk, bağlılık, kadirbilirlik gibi anlamlarıyla isim olma özelliği taşımaktadır. Sıfat anlamı itibariyle; mecaz karşılığı esas olarak kullanılan (kelime) Hakikat, edebi bir terim olarak; bir kelime neyi anlatmak için konulmuşsa, bu kelimenin o mânâda kullanılması: “*el*” kelimesinin bilinen uzuv manasında kullanılması gibi anlamları içermektedir³⁶⁷.

Hakikat gazetesinin ilk sayısı **12 Mayıs 1923** tarihli olup **cumartesi** neşredilmiştir. Gazetenin başlık altı ibaresinde “*Her Hafta Neşr Olunur Müstakil Âlâ Efkar Türk Gazetesidir*” ifadeleri yer almaktadır³⁶⁸. Başlık isminin sağ üst tarafında; **Hakikat**’ın İmtiyaz Sahibi **Derviş Ali Remmal**, Başyazarı’nın da **Mehmed Fikri** olduğu kayıtlı idi. Adres olarak gazete, Kıbrıs’ta **Larnaka**’da kendilerine ait “*Dâire-i*

³⁶³ Harid FEDAI, “*Anadolu Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kıbrıs Türk Basını’ndan Bir Gazete: Davul*”, s. 1.

³⁶⁴ Harid FEDAI, “*Anadolu Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kıbrıs Türk Basını’ndan Bir Gazete: Davul*”, s. 3.

³⁶⁵ The Cyprus Blue Book, 1922, s. 164.

³⁶⁶ The Cyprus Blue Book, 1923, s. 164.

³⁶⁷ F. DEVELLIOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe...*, s. 313.

³⁶⁸ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1.

Mahsûsa” yı göstermiştir. Bu bilgilerin altında gazetenin yayınlanan sayısının tarihi ve günü yer almıştır³⁶⁹.

Gazetenin başlık isminin sol üst tarafında ise; Birinci sene: *Numro 135=1*³⁷⁰ bilgisi verildikten sonra gazete, Kıbrıs ve Kıbrıs dışındaki yerler olmak üzere ücret tarifesini belirtmiş ve son olarak da nüsha ücretini not düşmüştür. **Hakikat**, Kıbrıs için senelik ücretini 10 şilinden satışa sunarken Kıbrıs dışı için ise 15 şilin olarak satışa sunmuştur. Nüshasını da 2 kuruş olarak hesaplamıştır³⁷¹. **Hakikat** gazetesi, ilk sayısında dört sayfa olarak yayınlamış ve **Ankebût Basımevi**’nden çıkmıştır³⁷². Gazetenin içeriği üç sütundan oluşuyordu³⁷³.

Gazetede ilk haber çerçeve içerisinde “*Kadir Gecesi*” başlığı altında verilecek gecenin İslam dini için önemine dikkat çeken uzun bir yazı ilk sayfayı doldurmuştur. Gazetenin geri kalan üç sayfasında ise “*Şuûn-ı Dâhiliyye*” başlığı altında Kıbrıs’taki iç olaylar hakkında bilgi verilmiştir. Bunlar; Kıbrıs’ta olup bitenler, meclis ve maarif konuları, gümrük vergileri olmuştur. “*Şuûn-ı Hâriciyye*” başlığı altında da Lozan görüşmeleri, Musul’un durumu, Anadolu’ya göç edecek olan Kıbrıslı muhacirler, İskenderun Ermenilerinin Anadolu’dan firari gibi ağırlıklı konular dış haberler olarak gazetede yer alırken İngilizlerle ilgili haberlere de yer verilmiştir³⁷⁴.

Hakikat’ın son sayfasında sol alt köşede “...renkli resimli bir mizah gazetesi olan *Ankebût okuyunuz!*” duyurusu kare şeklindeki bir çerçevede yer almıştır. Bu duyurunun altında ayraç içerisinde de “*Ankebût Matbaası Larnaka*” kayıtlı idi³⁷⁵.

12 Mayıs 1923’ten itibaren yayınlanmaya başlanan **Hakikat** gazetesi bu ilk sayısında “*Birinci sene numro 1:135*” kaydı ile yayın hayatına başlamasına rağmen sonraki sayılarında hem nüsha numarası hem de yayınlandığı yıl sayısı değişmiştir. **Hakikat** gazetesinin imtiyaz sahibi olan **Derviş Ali Remmal**, böylece daha önce yayımladığı **Ankebût** gazetesinin devamı olacağı yönünde bir mesaj vermiştir.

³⁶⁹ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1.

³⁷⁰ **Hakikat** gazetesinin sahibi olan Derviş Ali Remmal daha önce **Ankebût** gazetesini yayımlamıştır. **Ankebût** gazetesinin yayına son veren Derviş Bey, **Ankebût**’un son sayısından itibaren **Hakikat**’ın sayılarını devam ettirmiştir.

³⁷¹ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1=135.

³⁷² **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1=135.

³⁷³ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1=135.

³⁷⁴ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1=135.

³⁷⁵ **Hakikat**, 12 Mayıs 1923, Sayı: 1=135.

Hakikat, bu doğrultu ve anlayışta **Ankebût**'un hem nüsha sayısının hem de yayınlandığı yıl sayısının bir devamı şeklinde yayın hayatına başlamıştır. Böylece gazetenin nüsha sayısı ilk sayıdan itibaren **Ankebût**'un son nüsha sayısının devamı şeklinde yayınlanırken yayınlandığı yıl sayısı ise 7 **Haziran 1923** tarihli 139 sayı numarası ile birlikte “*Üçüncü Sene*” kaydı yer almaya başlamıştır³⁷⁶.

Hakikat gazetesinin ilerleyen sayılarında ilânlar ve gönderilen yazılarla ilgili kıstaslar gazetenin başlık kısmının sol ve sağ alt köşesinde yer almıştır. Buna göre başlığın sol alt köşesinde ilânlar için önce “*Husûsî Pazarlık Olunur*”³⁷⁷ ibaresi yer alırken daha sonra “*idâre me'mûruyla kararlaştırılır*”³⁷⁸ şeklinde değişikliğe uğramıştır. Başlığın sağ alt köşesinde ise gazeteye gönderilen mektup ve belgeler için “*Derc Olunmayan Evrâk İade Edilmez*” bilgisinin yanı sıra gazeteye yazı göndermek isteyenlerin de “*Her Nev'i Evrâk Ser Muharrir Namına Gönderilmeli*”³⁷⁹ ibaresi değiştirilerek “*Pulsuz Mektuplar İade Edilmez*” bilgisi verildikten sonra “*Derc Edilmeyen Evrâk İade Olunmaz*” ifadesiyle birlikte “*Her Nev'i Evrâk Müdür Namına Gönderilmelidir.*”³⁸⁰ şeklinde değiştirilmiştir. “*Pulsuz Mektuplar İade Edilmez*” ibaresi de daha sonra “*Pulsuz Mektuplar Kabul Edilmez*”³⁸¹ biçiminde değişmiştir. Bu değişiklikler içerisinde **Hakikat**'ın Kıbrıs için “*Altı Aylığı*”ı da 6 şilin olarak yerini almıştır³⁸².

Gazetenin ilk sayfa düzeninde bazı değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. Gazetenin başlık kısmının sol üst köşede yer alan gazetenin satış şartları ve ilân bilgileri ile sağ üst köşedeki adres, sahib-i imtiyaz ve evrâk bilgileri; kesik kesik kalınlaştırılarak göze çarpar hale getirilen siyah çizgilerden oluşan – sol ve sağ – iki kare içerisinde yer almaya başlamıştır. Önceki sayılardan farklı olarak gazetenin yayın tarihi sol üst köşedeki karenin üzerinde verilirken yayınlandığı yıl sayısı ve nüsha numarası da sağ üst köşedeki karenin üzerinde yer almıştır³⁸³. Sol ve sağ üst köşedeki kare üzerinde bulunan bilgiler daha sonra yer değiştirerek **Hakikat** gazetesinin yayınlandığı yıl sayısı

³⁷⁶ **Hakikat**, 7 Haziran 1923, Sayı: 139.

³⁷⁷ **Hakikat**, 8 Ağustos, 1923, Sayı: 148.

³⁷⁸ **Hakikat**, 6 Teşrin-i evvel 1338/Ekim 1923, Sayı: 154.

³⁷⁹ **Hakikat**, 18 Ağustos 1923, Sayı: 148.

³⁸⁰ **Hakikat**, 6 Teşrin-i evvel 1338/Ekim 1923, Sayı: 154.

³⁸¹ **Hakikat**, 13 Teşrin-i evvel 1338/Ekim 1923, Sayı: 155.

³⁸² **Hakikat**, 18 Ağustos 1923, Sayı: 148.

³⁸³ **Hakikat**, 17 Ağustos 1925, Sayı: 247.

ve nüsha numarası sol üst köşedeki kare üzerinde yer almaya başlarken gazetenin yayınlandığı tarih de sağ üst köşedeki karenin üzerinde yer almıştır³⁸⁴. Ancak bu değişiklikler kalıcı olmayarak gazetenin yayın süreci boyunca devam etmiştir.

Osmanlı Türkçesiyle yayımlanan **Hakikat** gazetesinin tespit edilebilen nüshâları içerisinde ilk kez **17 Ocak 1931**'de başlık ve başlığın iki tarafında verilen basımevi, abone şartları, ilânlar, tarih ve periyodik yayını ile ilgili bilgiler yeni harflerle basılmıştır³⁸⁵. **Hakikat**'ın ilk sayfasından başlamak üzere sayfalarında da yeni harflerle yazılar basılmıştır. Sayfalardaki yazılar hem Osmanlı Türkçesi ile hem de "*Yeni Türk Abecesi*" ile basılmıştır. Genellikle yayınlanan yazıların çoğunun başlıkları yeni harflerle çıkarken metnin kendisi ise Osmanlı Türkçesi ile basılmıştır. Özellikle reklamların başlığı yeni harflerle yayınlanırken açıklamalar eski harflerle basılmıştır³⁸⁶.

Kısmen de olsa yeni harflerle çıkmaya başlayan **Hakikat**'ın; basımevi, abone koşulları, ilânlarla ilgili bilgileri değişmiştir. Hakikat, gotik tarzda dizilmiş başlığıyla solunda ve sağında iki çerçeve içerisinde bilgiler verilmiştir. Başlığın sol tarafında gazetenin basımevi ve idâre yeri "*Kıprıs – Lefkoşa'da =Viktorya Kız Lisesi=Karşısında Daire-i Mahsûsadır*" bilgileri verildikten sonra abone koşulları da "*Dâhilde Seneliği 10, Hariç için 15 şilin*" olarak ifade edilmiştir³⁸⁷. Başlığın hemen sağında ilânlar için "*Kelime Başına 5 Para Alınır*" ibaresi ve altında da nüshasının 2 kuruş olduğu ve cumartesi günleri yayınlandığı bilgileri verilmiştir. Verilen bu bilgilerin hemen bitişiğinde gazetenin "*No*"su, yayınlandığı yıl sayısı ve tarihi alt alta sıralanmıştır³⁸⁸. İç sayfalar da sağ üst köşede "*Sahife*" numarası ve orta da da ayrıç içerisinde (**Hakikat**) yazılı idi³⁸⁹. Reklam içerikli yazılar içerisinde başlığı yeni harflerle basılıp Türkçe olan ama açıklamaları eski harflerle yapılmış metinlerin dışında yeni harflerle basılan ama İngilizce olan eski harflerle basılan yazılar fotoğraflarıyla birlikte sayfaları

³⁸⁴ **Hakikat**, 22 Mart 1926, Sayı: 271.

³⁸⁵ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931 Sayı: 469. KKTC Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'nde bulunan **Hakikat** gazetesinin, 12 Mayıs 1923-19 Temmuz 1926 ile 17 Ocak 1931 – 5 Nisan 1933 yılları arasındaki sayılar yer almaktadır. 1931 yılından önceki sayılar arşivde bulunmadığında başlığın ve diğer bilgilerin ilk kez ne zaman yeni harflerle yayımlandığı tespit edilememiştir.

³⁸⁶ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931, Sayı: 469.

³⁸⁷ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn Ocak 1931, Sayı: 469.

³⁸⁸ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931, Sayı: 469.

³⁸⁹ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931, Sayı: 469.

süslemiştir³⁹⁰. **Hakikat** gazetesinin “*Sahibi İmtiyazı: Derviş Ali Remmal*” ve “*Müdürü Mes’ulü Mehmet Fikri*” bilgileri de gazetenin son sayfasında sol alt köşede yerini almıştır³⁹¹.

Haftalık Türk gazetesi olan **Hakikat**’ın baskı sayısının Ada’daki İngiliz Kamu yayın organı olan “*The Cyprus Blue Book*” un her yıl yayınlanan yıllıklarından öğrenebiliyoruz. Gazetenin baskı sayısı, yayımlandığı 1923 yılından 1930 yılına kadar 1.000³⁹² adet, 1931’de 420³⁹³ adet ve 1932’de de 330³⁹⁴ adet olarak kayıtlıydı.

Anadolu’da Milli Mücadele’nin askeri zaferle sonuçlandırıldığı ve Lozan görüşmelerinin sürdüğü bir ortamda yayın hayatına başlayan **Hakikat**; Türkiye, Kıbrıs ve dünya ile ilgili dönemin birçok olayını sütunlarına taşımıştır. Gazete, özellikle Lozan görüşmeleri Musul Meselesi, eğitim, sağlık gibi Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası alanda hukuki tescili ve Atatürk İnkılâpları’nın uygulanmasına hemen hemen her sayısında yer vermiştir. Bunlardan bazıları; **Hakikat**, 4 Ağustos 1923 tarihli 146 sayılı imzasız baş makalede Mağusa’daki Kıbrıs Türklerinin bir eğlence düzenleyerek Lozan Antlaşması’nın imzalanmasını kutladığını gazete haberinde şöyle vermiştir:

“Magosa’da

Sulh Şenlikleri”

Muzaffer 25 Temmuz Sene 1923.

Lozan Muâhede-i Sulhiyeyesi’nin imza edildiğini Royter Ajansının 25 Temmuz’da iş’âr ve neşir eylemesi üzerine bilcümle Magosa’da müeesesât-ı İslâmiyye ile Türk esnaf kulüpleri fevkalâde tezyinât ve tenvîrât icrâ’sına mübaşeret eylediler. Geceleyn mevâki’-i mezkûre ile meydan gayet parlak bir suretde tezyin ve tenvir edilmiş bulunuyordu.

Magosa’nın bilumûm denilecek derecede bütün hanım ve efendileri Türk Kulübü önünde ictimâ’ eylediler. Esnaf Kulübü a’zâ-yi muhteremesi dahi müctemian Türk Kulübüne gelerek cem’iyyete iştirak eylediler ve pek ziyade alkışlandılar.

³⁹⁰ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931, Sayı: 469.

³⁹¹ **Hakikat**, 17 İkinci Kânûn/Ocak 1931, Sayı: 469.

³⁹² **The Cyprus Blue Book**, 1923, s. 164; **The Cyprus Blue Book**, 1924, s. 164; **The Cyprus Blue Book**, 1927, s. 178; **The Cyprus Blue Book**, 1928, s. 182; **The Cyprus Blue Book**, 1929, s. 186; **The Cyprus Blue Book**, 1930, s. 193.

³⁹³ **The Cyprus Blue Book**, 1931, s. 195.

³⁹⁴ **The Cyprus Blue Book**, 1932, s. 199.

İctimâ' tamam olduktan sonra Da'vâ Vekili Midhat Bey Kulüb balkonuna çıkarak, olan Talâkatiyle bir sâat, üç çeyrek îrâd-ı nutk eylediler. Midhat Bey bu nutkunda hareket-i milliyenin safahat-ı tafsîl ve îzâh eyledi. Mütemâdiyen alkışlanan nutklarının şev kısmî pek sürekli alkışlar husûle getirdi.

Midhat Bey, Türkler şerefli bir sulh akdine muvaffakiyetlerinden dolayı Kıbrıs Ahâlî-yi İslâmiyyesi'nin dahi mesrur olduklarını ve fakat aynı zamanda cezirenin infikâki sebebiyle de müteessir bulunmaları tabii olduğunu beyan etdi. Mamefih vazîfemiz Ada'da mevcudiyetimizi muhafazadan ibaret bulunduğunu ihtar eyledi. Magosa Naib ve hatibi İbrahim Sıdkı Efendi'den sonra Ayasofya müezzini Abd-ül-rahman efendi gayet güzel bir kasîde inşâd eyledi. Mekteb efendileri mütemâdiyen marşlar terennüm ediyor ve halkın cûş ü hurûşu ve meserreti gittikçe ziyâd eyliyordu. Magosa bu suretle gayet müstesna bir gece ve son derece meserretli bir gün yaşamıştır.

Hakikat: Magosa Ahâlî-yi İslâmiyyesini bu tezâhürâtdan dolayı tebrik ve takdir ederiz. Bilhassa: Midhat Bey'in bundan sonraki vazîfemiz hakkında söylediği sözlere son derece nazar-ı dikkati celbeyleriz. Evet, vazîfemiz bazıları tarafından tervîc edildiği vechle Cezire'den muhaceret değil Ada'da mevcudiyetimizi muhafaza ve tersinden ibarettir. Mevcudiyetimizin aşama ve muhafazası için Hükümet-i Mahalliyye'nin şimdiye kadar mesbuk olan müzaheret ve ihtimâmına bundan sonra dahî nail olmakda berdevam bulunacağız. Binaen bizimde dört asırlık mevcudiyetimizi unutarak ve terk ederek Cezire'de İslâmiyeti ve Türklüğü kendi ellerimizle yıkmak fikirleri yerine kalplerimize ve dimağlarımıza o mevcudiyeti idame ve tersin fikirlerini iyice yerleştirmemiz ve bu gayeyi temin için her zamankinden ziyade dikkat ve ibret ve afak göstermemiz lazımdır...³⁹⁵ ifadeleri kullanılmıştı.

1 Aralık 1923 tarihli yayınındaki imzasız uzun makalede, Ankara'nın başkent olduğuna dair anayasaya madde eklendiğini duyurmuştur. **Hakikat**; haberi "Yeni Merkez Hükümetimizin Tarihi" başlığıyla şöyle duyurmuştur: "Ankara şehri artık yeni Türkiye Devleti'nin merkez ve makarr idaresidir. Büyük Millet Meclisi kararıyla Teşkilât-ı Esâsiyye kanuna Ankara'nın merkez-i hükümet olduğu hakkında bir madde-i kanûniyye dahi ilâve edilmiştir..."³⁹⁶.

³⁹⁵ **Hakikat**, 4 Ağustos 1923, Sayı: 146.

³⁹⁶ **Hakikat**, 1 Kânûn-ı evvel 1339/Aralık 1923, Sayı: 162.

21 Haziran 1924 tarihli **189** sayılı nüshasında “*Anadolu Haberleri*” başlığı altında üçüncü sayfada “*İlk Hukuk Me’zûnları*” alt başlığıyla verdiği haberde şöyle devam etmiştir:

“ *İstanbul gazetelerinde okunduğuna göre bu sene Hukuk Medresesi’nden ilk def’a olarak üç hanım me’zûn olacaklardır. Bunlar; Süreyya, Melahat ve Bedia Hanımlardır. Hanımların fikirleri meslekleri dâiresinde...*” ³⁹⁷ ifadelerine yer verilmiştir.

Hakikat gazetesi, **5 Ocak 1925** tarihli yayınında “*Yeni Seneye Girerken Maziye Bir Nazâr*” adını taşıyan imzasız uzun bir makale yayınlanmıştır. Bu makalede Türkiye ve Kıbrıs’ta meydana gelen olaylar özetlenmiştir. Buna göre:

“*1922 Senesi zafer senesi olmuşdu. 1923 senesi de sulh senesi oldu.*

Lozan’da aylarca devam eden çetin bir mücadeleden sonra istiklâlimizi, şerefimizi, zaferimizin bir sulh akd etdik.

Kendileri ile beraber harbe girdiğimiz devletlerin hiçbiri bizim gibi şerefli bir sulh elde edemediler. Çünkü onlar boyunlarına geçirilen esaret zincirini kırmak için ölmekten korkdular... Bu kadar fedakârlığı göze aldırın bir milletin, mefkûresi için o kadar îmân ile can veren bir milletin muvaffak olmaması imkânı var mı idi?

Onun içindir ki nasıl 9 Eylül 1922’de biri zafer, İzmir’in istihlâsı suretinde şanlı hilâlıdır âğuş ettiyse, 24 Temmuz 1923’de de biri sulh, (Lozan) muâhede-namesi şeklinde Türkün kucığına anıldı.

Son senelerin mühim bir hadisesi de Cumhuriyet’in ilânıdır.

1 Teşrin-i sâni 1922’de değil, 23 Nisan 1921 ‘de Ankara’da Büyük Millet Meclisi’nin başlamış olan hâkimiyet-i milliye ve Cumhuriyet idare 30 Teşrin-i evvel 1923’de resmen kabul edildi...

... Binâen aleyh Cumhuriyet, hükümet-i milliyyenin en iyi etdiği bir şekli hükümet olduğuna göre Türkiye Cumhuriyeti ile-l-ebed pâ-y-dâr olacaktır.

1924 senesinde İngiliz ve Fransız hükümetleri Lozan Muâhedesini tasdik etmişdirlerki bu muâhedename biz Türkler için sâl-i cedide girerken en kıymetdar bir hadisedir...

... 1924 senesinde son günlerin ba'z hadiseli yeni Türkiye 'de ikinci bir fırkanın meydana çıkması ile endişeye sevk edilmiş ise de bil'âhire bu iki tuğan (Terakiperver Cumhuriyet Fırkası) da neşr eylediği programından (idâre-i milliyenin her işimizde hâkim ve emr olması) gayesi istihdâf edildiği anlaşılmıştır...

... Onun içindir ki sâl-i cedidi kari'lerimize ve bütün İslamlara Tebrik ederken yeni senenin sulh senesi...

1924 Senesinde Kıbrıs

... Bir aralık meclis-i Kavânîn feshi meselesi etrafında birçok dedikodular olmuş ve gazetemize bu mevzu'u üzerinde uzun mütâlaât dermiyân edilmiştir.

Bu sırada muhtâriyyeti dâreye doğru başlangıç olmak üzere hükümetin bir takım icrasına intizâr eyleyen Rumlar ümid ettikleri neticeyi göremeyince me'yûs olmuşlardı.

Ma'mafih bu dakikalarda Türkler ada üzerindeki müstakbel bekâ ve hayatlarından kat'-i ümid eyliyor ve herkes Anadolu'ya hicret etmek mecburiyetini his eyliyordu.

Nasıl ki, birçok dindaşlarımız da gözlerini yumarak mallarını yok pahasına satmışlar ve hicret etmişlerdir...³⁹⁸.

Hakikat gazetesi, 13 Ekim 1923'de Türkiye Hâriciyye Vekâleti'nin yakında İtalya'ya (2) ve Suriye'ye (2) konsolos göndereceğini "Şehbender İ'zâmı" başlığı altında duyurarak; Türkiye'nin Kıbrıs'a henüz bir temsilci göndermesine duyulan sitem sözlerle ifade edilmişti:

"Kıbrıs şehbenderliği için hükümet-i milliyyemizin şimdiye kadar bir karar ittihaz eylememesi keyfiyeti cümlemizin de teessürünü mûcib olmaktadır"³⁹⁹.

Kıbrıs Türklerinin uzun zamandır beklediği "Şehbender" haberini İstanbul'da yayınlanan Vatan gazetesi 28 Nisan 1925'de "Şehbenderimiz Geliyor" başlığı altında Konsolos Asaf Bey'in Ada'ya geleceğini yazmıştır. Kıbrıs Baş şehbenderliğine atanan Moskova Baş şehbenderi Asaf Bey'in Rusya'dan İstanbul'a buradan da Ankara'ya ve sonrasında da Kıbrıs'a hareket edeceği bildirilmiştir⁴⁰⁰.

³⁹⁸ **Hakikat**, 5 Kânûn-ı sâni/Ocak 1925, Sayı: 217.

³⁹⁹ **Hakikat**, 13 Teşrin-i evvel/Ekim 1923, Sayı: 155.

⁴⁰⁰ **Hakikat**, 11 Mayıs 1925, Sayı: 234.

Kıbrıslı Türklerin büyük bir özlem ve heyecan içerisinde bekledikleri Konsolos Asaf Bey **24 Haziran 1925** çarşamba günü “*Kançıları*”⁴⁰¹ Zühtü Halim Bey ile Ada’ya ayak basmışlardır. **Hakikat** gazetesi, **29 Haziran 1925** tarihli sayısında konsolosun gelişini “*Lisân-ı Âşinâ Şehbenderimiz Geldi*” başlığıyla okuyucularına şöyle duyurmuştur:

*Aylardan beri ettiğimiz muhterem şehbenderimiz Asaf Bey ile kançılârı Zühdü Halim Bey geçen cehâr-şen-bih günü ceziremizi teşrif buyurmuşlardır...*⁴⁰² denilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ile İngiltere arasında ihtilâf konusu olan Musul Meselesi, **Hakikat** gazetesinin sütunlarına en fazla taşıdığı haberlerden olmuştur. Gazete, **14 Haziran 1926** tarihli nüshasında Musul meselesini “*İ’tilâfname İmzalandı*” başlığıyla ilk sayfada uzun bir makale yayınlarak antlaşmayı okuyucularına şöyle anlatmakta ve yorumlamaktadır:

“ Senelerden beri Türkiye ile İngiltere’nin bir çâre-i hall aradığı Musul meselesi, nihayet kat’î bir i’tilâfa rabt olunmuştur. Telgraf haberlerinden anlaşıldığına göre Türk hey’et-i murahhasları tarafından bundan evvel red olunan bir hatt-ı hudûd bu def’a kabul edilmiş demektir.

Fakat Hükümet-i Cumhuriyetimizin bu ferâgati elbet bir hükümet tahtındadır. Malum olduğu üzere şimdiye kadar ceryan etmiş olan müzâkerât esnasında İngilizler askeri ve iktisadi kıymeti hâiz bir karış toprak bile fedâ etmemişlerdir.

Bize evvelce teklif etmiş oldukları bin kilometrelik arazi parçası şark hudûdlarımızın kabiliyet müdâfasını edecek değildi.

Bilakis, bütün bu yerler hudûd boyundaki kuvvetimizi dağıtarak Türklerin müdâfaa vazifesini eşkâl edebilecek yerlerdi...

İngiltere ile bir haber tutuşmaktan ise mezkûr havalide bir emniyet ile daimi bir sulh tesisi edilmesinde görülmüş olmasıdır.

Cihan siyasetini takib edenler bilirler ki, Türkler Musulu elde edebilmek için müracaat vâsıtaları bırakmışlardır.

⁴⁰¹ İtalyanca kökenli bir sözcük olan “*Kançıları*”, konsolosluk kâtibi anlamına gelmektedir. (Ş. ALTAY, V. KESKİN, **Hukuki ve Sosyal Terimler Sözlüğü**, s. 175.)

⁴⁰² **Hakikat**, 29 Haziran 1925, Sayı: 241.

Fakat sarf olunan mesâibden İsmet Paşa Hükümeti'nin hiç netice çıkmamış ve en son olarak cemiyet-i Akvam da İngiliz kararını görmüştür.

Avrupalıların karşısında Türkler için iki tarık vardı:

Ya Musul'u almaksızın şimdiki kabul etmek ve yahud da senelerden beri aramızda duran Musul ihtilâfının ebedi suretde devamını tercih etmekdi.

Eğerçi ikinci şıkk intihâb edilmiş olsaydı bu kadar ki bundan sonra iki memleket arasında tabi'i bir münasebet tesisi pek güç olur. Belki de imkânsız bir hale girmezdi...⁴⁰³ diye yazmaktaydı.

Hakikat gazetesi **5 Temmuz 1926** sayılı nüshasında "*Reis-i Cumhur Hazretleri'nin Beyanatı*" başlığı adı altında modern Türkiye'nin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün İzmir ziyaretini ve "*Aziz Gazi*"ye suikast teşebbüsünü ele aldığı imzasız bir makaleyle okuyucularının karşısına çıkmıştır. Gazete, haberi ilk sayfa ortasında Atatürk'ün büyük bir fotoğrafı eşliğinde vermiştir. **Hakikat**, haberi şöyle anlatmış ve yorumlamıştır:

"Aziz Gazimize karşı müretteb menfur sû-i kasd teşebbüsünü için akd edilen mitingin mukarrerâtı kendilerine arz eden Büyük Gazimiz ber-vechi âti beyanatta bulunmuşlardır..."⁴⁰⁴.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün İzmir konuşmasını veren gazete, Gazi Paşa'nın fotoğrafının altında da şu ifadeleri kullanmıştır:

"Milletimize Şeref ve Saâdet Bahş Eden Reis-i Cumhuriyetimiz Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri"⁴⁰⁵.

Hakikat gazetesi **4 Kasım 1931** tarihli nüshasında Kıbrıs tarihi açısından çok önemli olan bir isyanı haber yapmıştır. Tarih kitaplarına "*1931 İsyanı*" olarak geçen olay **20 Ekim 1931**'de silahlı ayaklanmaya dönüşerek Rumlar tarafından eylem sahasına dökülmüştür. Gazete, Rumların çıkardığı bu olayları 505 numaralı sayısında "*Şâyân-ı Esef Vak'alar*" başlığı altında şöyle anlatmakta ve yorumlamaktadır:

"Kıbrıs Rumları memlekete verilmiş olan hürriyetleri sû-i istimal ede ede nihayet taşkınlığı isyan derecesine vardırıdılar.

⁴⁰³ **Hakikat**, 14 Haziran 1926, Sayı: 281.

⁴⁰⁴ **Hakikat**, 5 Temmuz 1926, Sayı: 282.

⁴⁰⁵ **Hakikat**, 5 Temmuz 1926, Sayı: 282.

Kitiyum Metropolitinin Kavânîn'den istifasını ve isyankâr ruh ile neşredilen beyannamesini 21 Teşrin-i Evvel akşamı "Emboriki Leski" ictimâ' ve diğer Rum azâlarının istifaları takip etti. "Leski" de irâd-ı nutk eden hatiplerin nutuklarını müteakîp cûş û hurûşu gelen Rumlar Vilâyet Dairesi'ni yaktılar ve İngiliz bayrağını indirerek Yunan Bayrağını çektiler.

Bu hadise-i cinâiyeyi Ada'nın muhtelif mahallerinde îka' edilen diğer aynı mahiyeti cinaî vak'alar takip etti.

Hükümet iktiza eden tedâbir-i âcılaneyi ittihâz etmiş ve sükûn-ı asayiş bir dereceye kadar iade kılınmış ise de, senelerden beri için için memleketi kemiren ve en nihayet buhranlı bir safhasına giren bu marazın artık kat'i bir surette tedavisi zamanın zuhul ettiğine mutekidiz...⁴⁰⁶ denilmekteydi.

Hakikat, Milli Mücadele'nin askeri safhasının tamamlandığı siyasi ve hukuki yönden uluslararası alanda Türkiye'nin devlet kişiliğinin kabul edilmeye başlandığı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülük ettiği inkılâplar sırasında ya da daha genel anlamda Cumhuriyet'in ilk on yılında yayınlanmıştır.

Hakikat temel olarak Osmanlı Türkçesi ile yayımlanmıştır. Tespit edilebilen 1931 yılından sonraki sayılarında çoğunlukla tek sütun üzerine yeni Türkçe ile verilmiş haberler yer almıştır. Bu haberlerin çoğu reklam, ilân, magazin ve bilgilendirme içerikli ve resimli olup kısa kısa tek sütuna yerleştirilmiş haberlerdir. İngilizce çok küçük haberler de yer almıştır. Aynı şekilde 1931 Rum ayaklanmasından sonra getirilen basın kanunu gereğince Kıbrıs'taki Sömürge Yönetimi'nin yayınladığı bildiriler **Hakikat** gazetesinde "Communique" başlığı altında İngilizce, nadir de olsa Türkçe yayınlanmıştır.

Hakikat gazetesinin yayın çizgisi, devamı olduğu **Ankebût**'un yolunda gitmek olmuştur. Gazetenin ilk sayfasında genellikle uzun bir makale çıkmıştır. İmzasız bu makalede; siyasi sosyal, ekonomi, sağlık, eğitim, tarım, dış politika gibi konularında yazılar yayınlanmıştır. Türkiye, Rum ve dış basından alıntılar yapılmıştır. Vefat haberleri, Kıbrıs kazalarından gelen haberler, Kıbrıs Kavânîn Meclisi ile ilgili haberler gazetenin hemen hemen her sayısında yayınlanmıştır. İlanlar ve reklamlar çoğunlukla resimli bir şekilde verilmiştir.

⁴⁰⁶ **Hakikat**, 4 Kasım 1931, Sayı: 505.

Hakikat gazetesinde, Türkiye’den gelen haberler önceleri “*Anadolu haberleri*” daha sonra ise “*Türkiye haberleri*” şeklinde yer almıştır. Gazete bu haberleri genellikle “*İstanbul gazetelerinde okunduğuna göre..., İstanbul’dan gelen haberlere göre...*” ifadeleri biçiminde vermiştir. Türkiye ile ilgili haberlerin çoğu, Lozan görüşmeleri, Musul Meselesi, dini ve milli bayramlar Atatürk’ün beyanları ve inkılâplar üzerine olmuştur. Kıbrıs Türkleri kendilerini Türkiye Türklerinden ayrı tutmamıştır. **Hakikat** gazetesi, Kıbrıslı Türklerin sesi olarak hemen hemen her sayısında Türkiye ile ilgili verdiği haberlerde;

“*Reis-i Cumhuremiz, Aziz Gazimiz, Hükümet-i Cumhuriyetimiz, Hükümet-i Milliyemiz, Devletimiz, Şehbenderimiz...*” biçiminde benimsemiş ve yazmıştır. 23 Nisan, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 9 Eylül gibi milli bayram ve günler gazetede her zaman yer almıştır. **Hakikat** gazetesinin, devamı olduğu **Ankebût**’la birlikte 13 yıllık yayın hayatı olmuştur. **5 Nisan 1933** tarihli **572** sayı numarası tespit edilebilen son nüshası olmuştur⁴⁰⁷. Gazete, yayınlanmış olduğu dönem içinde çok önemli bilgileri ile döneminin siyasi ve sosyal havasını vermesi bakımından son derece önemlidir.

Birlik

İlk nüshası **4 Ocak 1924**’de neşredilmiş olup bu tarih, gazetenin “*tesis tarihi*” olarak yayımlanan her nüshasında **Birlik** gazetesinin sütunlarında yer almıştır. Bu ibarenin sağında milâdi tarih ve solunda da hicri tarih olarak günün takvim bilgileri verilmiştir⁴⁰⁸. Gazetenin İmtiyaz Sahibi **Hacı Bulgurzâde Ahmed Hulusi** ve Müdür-i Mesulü olarak da Dava Vekili **Fadıl Niyazi** (Korkut) isimleri kayıtlıdır⁴⁰⁹. Gazetenin tam adı, “*Kıbrıs müslümanlarının fâidesine çalışır dinî, iktisadî, ictimai ve siyasi haftalık gazetedir*”⁴¹⁰ biçiminde ifade edilmiştir.

Gazete başlık adının sağ tarafında adres yeri olarak “*Leşkoşa’da Birlik Ocağı*”nı belirtirken bu bilginin altında da “*Basılmayan Yazılar Geri Verilmez*” ifadesini kullanmıştır. Başlık adının sol tarafında ise gazetenin satış fiyatıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Buna göre; Kıbrıs için seneliği yedi buçuk şilin ve altı aylığı da dört şilin

⁴⁰⁷ **Hakikat**, 5 Nisan 1933, Sayı: 572.

⁴⁰⁸ **Birlik**, 4 Kânûn-ı sâni /Ocak 1924, Sayı: 1.

⁴⁰⁹ **Birlik**, 4 Kânûn-ı sâni /Ocak 1924, Sayı: 1.

⁴¹⁰ **Birlik**, 4 Kânûn-ı sâni /Ocak 1924, Sayı: 1.

olacak belirlenmiştir. Gazete, nüshasını altmış paradan satışa sunmuştur. Bu fiyat tarifesinin altında da “*ilanât için hususi görülür*” ibareleri yer almıştır⁴¹¹. Gazete dört sütun üzerine dört sayfa yayınlanmıştır.

Birlik gazetesi ilk sayısında, “*Muhterem Karilere*” (Okuyuculara) başlığı altında okurlarına şöyle seslenmiştir:

“*Gazetemizin birinci nüshasını takdim ediyoruz. İkinci nüshamız on beş gün sonra çıkacaktır*”. Onbeş güne kadar birinci nüshayı iade etmeyen zevatı abone defterimize söyleriyle gazete, okurların ilgisi ve desteğine bağlı olarak yayın hayatına devam edeceklerini beyan etmişlerdir. Gazetenin birinci nüshası okurlar tarafından ilgiyle karşılanmış ve gazete yönetimi **18 Ocak 1924** tarihli **2** numaralı sayısında, “*Muhterem Kari'lere*” başlığı altında şöyle seslenmiştir:

“*Bugüne kadar gazetemizi iade etmeyen zevât abone kayd olunmuşlardır. Gerek bu suretle takdir etmiş tahriren beyan tebrîkat eyleyen zevâta alenen teşekkürler. Takdim ederiz.*”⁴¹².

Birlik gazetesi ilk sayısında birinci sayfanın sol tarafında Büyük Atatürk'ün askeri üniformalı bir fotoğrafı ile birlikte, “*Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri Müdebbebe ve Heycanlı Bir Filmi*” başlığı altında verdiği haberde, bir duyuruda bulunarak şöyle devam etmiştir:

“*Mudanya Mütarekesi'nden sonra Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri İzmid ve İstanbul cebhelerine tahşîd edilen kahraman ordularını teftiş buyururken şekilmiş olunan fevkalâde sinema filminin çekmeye muvaffak olduk. Gerek muhterem gazimizi ve gerek şanlı askerlerini re'y-el-ayn görmek isteyenlerin pek yakından gösterilecek olan bu tarihi ve müdebdeb filmi temaşa yaşatıp eyleyeceklerine eminiz. Türk Sineması*”⁴¹³.

Birlik gazetesinin baskı sayısı ile ilgili verileri İngiliz Sömürge Yönetimi'nin resmi yayın organı olan Cyprus Blue Book'dan öğrenebiliyoruz. Bu yıllıkların verdiği bilgiye göre gazete 1924-1929 yılları arasında yayınlanmıştır. Gazetenin baskı sayısı

⁴¹¹ **Birlik**, 4 Kânûn-ı sâni /Ocak 1924, Sayı: 1.

⁴¹² **Birlik**, 18 Kânûn-ı sâni/Ocak 1924, Sayı: 2.

⁴¹³ **Birlik**, 4 Kânûn-ı sâni /Ocak 1924, Sayı: 1.

1924'te 600⁴¹⁴, 1925'de 600⁴¹⁵, 1926'da 600⁴¹⁶, 1927'de 700⁴¹⁷, 1928'de 700⁴¹⁸ ve 1929'da 700⁴¹⁹ tane sayısı kayıtlıydı.

Birlik gazetesinin tespit edilebilen son yayını, 19 Mayıs 1928 tarihini taşıyan 217 numaralı nüshası olmuştur⁴²⁰. Bu sayıda; başlık adı, Kıbrıs haritasının içinde yer almıştır. Ayrıca harita içerisinde gazetenin kuruluş tarihi olan 1924 yılı yazmaktadır. Haritanın altında "*Cumartesi Günleri Neşr Olunur Müstakil Âlâ Efkar Türk Ceridesidir*"⁴²¹ ifadesi yer alırken bu ifadenin sağ tarafında günün Miladî tarihi⁴²² ve sol tarafında da Hicri tarihi⁴²³ yer almıştır. **Birlik** gazetesinin adresi değişmiştir. Gazete adres olarak; "*Lefkoşa'da Asma Altında 6-7 Nolu Dâire Mahsûsa, Posta Kutusu Numarası 22*" kayıtlı idi. Başlık adının sağ tarafında yer alan bu bilgiler gibi sol taraftaki satış tarifesinde de değişiklikler olmuştur. Buna göre; "*Bedel-i İştirâk Peşindir*" gazetenin, Kıbrıs için seneliği 10 şilin altı aylığı, 5 şilinden satışa sunulmuştur. Kıbrıs adası dışı için 12 şilin ve nüshası da 2 kuruş olarak hesaplanmış idi⁴²⁴.

Masum Millet

11 Nisan 1931'de Lefkoşa'da cumartesi günleri yayın hayatına başlamıştır⁴²⁵. Sahibi ve Başyazarı, **Cengiz Mehmet Rifat** (Con Rifat)⁴²⁶ Bey'dir. İngiliz Yönetimi etkisinde olan Evkafçıların amansız bir düşmanı olan **Masum Millet** gazetesi, Evkaf

⁴¹⁴ The Cyprus Blue Book, 1924, s. 164.

⁴¹⁵ The Cyprus Blue Book, 1925, s. 174.

⁴¹⁶ The Cyprus Blue Book, 1926, s. 174

⁴¹⁷ The Cyprus Blue Book, 1927, s. 178.

⁴¹⁸ The Cyprus Blue Book, 1928, s. 182.

⁴¹⁹ The Cyprus Blue Book, 1929, s. 186.

⁴²⁰ **Birlik**, 19 Mayıs 1928, Sayı: 217.

⁴²¹ BCA, 180.09.45.232.29.

⁴²² 19 Mayıs 1928.

⁴²³ 28 Zilkade 1346.

⁴²⁴ BCA, 180.09.45.232.29.

⁴²⁵ İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 68; H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 19; H. FEDAİ, *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, s. 50.

⁴²⁶ 1878'de Lefkoşa'da doğmuş olan Con Rifat, 22 yaşında kamu görevlisi olmuş, 18 yıl hizmetten sonra 1918'de Ada'dan ayrılmış ve anavatanın sağladığı olanaklardan faydalanarak avukatlığa başlamıştır. İyi düzeyde İngilizce ve Rumca bilen Con Rifat'ın asıl adı Cingizzade ya da Cingizoğlu Mehmet Rifat'tır. Ancak Jön Türklere yakınlığından ve özellikle Jön Türkler'den biri olan Kıbrıs'a yerleşmiş Vizeli Rıza Bey'le sıkı arkadaşlığından ötürü Jön kelimesine atfen Con Rırat olarak bilinmektedir. Kendisi de bu ismi benimseyerek yazılarına öyle imza atmıştır. O günlerde "Jön" demek "Karşı" demektir. Jön Türkler, Padişah'a, Con Rifat ise İngilizlere karşıydı. (H. FEDAİ, *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, s. 15).

aleyhindeki yazılara hemen hemen her sayısında yer vermiştir. Özellikle her sayısının ilk sayfasının baş tarafında büyük harflerle yazılmış, "*Kıbrıs Türk Cemaatı Evkafın Sû-i idâresinden Mağdur Olduğundan Daimî Masumane Feryadı Zaruridir*"⁴²⁷ ibaresi herkesin dikkatini çekerdi. 1933'den itibaren, haftada iki defa yayınlanmaya başlanmıştır⁴²⁸. Con Rifat'ın **Masum Millet** gazetesinde gerçekleştirmeyi istediği amaçları şöyleydi:

- a- *Türk Toplumı'nun örgütlenmesi*
- b- *Evkaf'ın halk yönetimine bırakılması*
- c- *Eğitimin teknik temele dayandırılması*
- d- *Çarşı hayatının canlandırılması*
- e- *Dinde reforma gidilmesi*
- f- *Medeni Kanun'un uygulanması*⁴²⁹.

Devrin Sömürge İdâresi aleyhinde çalıştığı için, **29 Ağustos 1934**'de ve bir kez de bundan önce olmak üzere **Masum Millet** gazetesi iki kez kapatılmıştır. Gazetenin adına sadece **1931-1933** tarihli Cyprus Blue Book adlı yıllıkarda rastlanmaktadır⁴³⁰. **Masum Millet** gazetesinde, Osmanlıca ve yeni Türkçe makalelere ek olarak İngilizce makaleler de yayınlanmıştır⁴³¹. **Masum Millet** gazetesi, üç sene kadar yayın hayatında kalmış ve **29 Ağustos 1934**'de sahibi tarafından kapatılmıştır⁴³².

Haber

Yayın hayatına **20 Ekim 1934**'de ilk sayısını yayımlamasıyla başlamıştır. **Pazartesi** ve **perşembe** olmak üzere haftada iki kez neşredilmiştir⁴³³. **Haber**'in İmtiyaz Sahibi **M. Fikri** ya da bazı yazılardaki imzasıyla **M. Fikri Yağmur** gazetenin

⁴²⁷ İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 68.

⁴²⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 51.

⁴²⁹ H. FEDAİ, *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, s. 44.

⁴³⁰ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 19; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 51.

⁴³¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 51.

⁴³² İ. KONUR, *Kıbrıs Türkleri*, s. 68.

⁴³³ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, "*1930'larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- I*", *Söz*, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178.

başyazarlığını da yürütmüştür⁴³⁴. Kıbrıs'taki İngiliz Sömürge Yönetimi'nin kamu yayın organı olan *"The Cyprus Blue Book"*un sadece 1934 yılındaki gazeteler listesinde görülen **Haber**'in baskı sayısı 500⁴³⁵ adet kayıtlı idi. **Haber** gazetesi ilk sayısında **M. Fikri** imzalı önsözde **"Haber"** başlıklı kısa bir başlangıçtan sonra *"İlk Sözlerimiz"* adı altında ikinci bir başlık atılarak yazıya devam edilmiştir:

"Haber i çıkarabilmek için kendi namıma imtiyaz aldım. Gazetem kendi matbaamda basılacaktır. İşçileri de kendim ve ailemden ibarettir. Ceziremizde herhangi bir gazetenin ne kadar büyük fedakârlıklar ile çıkarabildiğini takdir eden muhterem karilerimiz, bizden yardımını ve müzaharetlerini esirgemeyeceklerdir. Doğruluktan ayrılmamak şartı ile mesleğimizin uhdemize tahmil ettiği vezai fi kusursuz olarak ifaya uğraşırken ikiyüzlü olmamağa çalışacağız... Haber, hiçbir zaman ödünç kanaatlere hizmet etmeyecektir. Memleketin siyasetine, muzır ve hükümetle halk arasına hendek açacak yazılara gazetemizde yer verilmeyecektir... Haber'in tahrir ailesi ve husus ve ahvalde memleketin menâfiini çalışmağı ve hükümetin kanunlarına riayet eylemeğı prensip olarak kabul etmiştir.

Haberin mesleki, işi ile görülecek ve ayarı da işi ile ölçülecektir... Gazeteciliğı nasıl bildiğimizi, bu mesleğın yüksekliğini nasıl tanıdığımızı, gazetecilik vezai finin ağırlığını ne dereceye kadar sezdiğimizi, gazetemiz yaşadıkça karilerimiz bizlerden daha iyi göreceklerdir.

*"Yalnız şuna işaret etmek isterim ki ihtiyaç neticesi; içten doğan temiz bir teşebbüsün istihale meydanında uzviyetini belirtmek ve semere vermesi için etraftan teşvik hüsnü kabul görmesi lâzımdır "*⁴³⁶ ifadeleriyle gazetenin içeriğı ve yayın çizgisi hakkında bilgiler verilerek okurlardan ilgi ve destek beklenmiştir.

Haber gazetesi, orta boyda dört sayfa olarak yayınlanmıştır. Gazetenin sürekli yazarları; **M. Fikri**, **Matbaacı Akif**, **A. Reşat Tuncel**, **Necmi Sağıp Bodamyalı**zade

⁴³⁴ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, "1930'lar da Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 2", Söz, 24 Nisan 1984, Sayı: 1179.

⁴³⁵ *The Cyprus Blue Book*, 1934, s. 214.

⁴³⁶ C. ÜNLÜ, Kıbrıs'ta Basın Olayı, s. 86-87; Haşmet Muzaffer GÜRKAN, "1930'lar da Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 1", Söz, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178.

ve “*Dino*” takma adını kullanan bir başka yazardır. Yeni Türk harfleriyle⁴³⁷ çıkan haberin manşetinde sürekli özdeyişler çıkmıştır⁴³⁸.

“*Matbaacı Mehmet Akif*” adı, **Haber** gazetesinde düzenli olarak rastlanan bir imzadır. **Birlik Basımevi**’nin de Sahibi olan Matbaacı Akif, **Haber**’de “*Lefkoşa Postası-Haftanın Vukuatı*” başlıklı köşesinde haber ve röportajlar yazmıştır⁴³⁹. Matbaacı Akif’in 14 ve 18 Şubat 1935 tarihli haber gazetesindeki yazılarında; yapılan bir törende, bazı İngilizleri törende hazır bulunmadıkları halde hazır göstermesi ve kalabalığı çok abartmasından ötürü gazete tarafından yazılarına son verilmiştir⁴⁴⁰.

Haber’in önemli yazarlarından birisi de; Özel Shaekespeare Okulu Müdürü, İngilizce Öğretmeni, Edebiyatçı, Kur’an-ı Kerim’in çevirmen ve yorumcusu **Necmi Sagıp Bodamyalızâde**’dir. İngilizceden Türkçeye, Türkçeden İngilizceye şiir çevirileri gibi İngilizce mektup ve makaleleri de gazete de yayınlanmıştır⁴⁴¹.

Haber gazetesinde Larnaka’ya dair haber ve yazılar önemli yer tutmaktadır. Larnaka, o dönemin adanın tek liman ve etkin bir ticaret merkeziydi. Gazetenin, Larnaka’da **A. Reşat Tuncel** adında emekli bir gümrük memuru olan muhabiri vardı. Anadilinin yanı sıra Rumca ve İngilizceye de vakıf olan **A. Reşat Tuncel**’in ilk sayıdan itibaren başlayan “*Muhabir Mektupları*”, 1930’larda bir gelişme gösteren Larnaka kenti hakkında olduğu kadar bölgedeki Türk okulları, kulüp ve dernekleri ile ilgili verdiği bilgiler açısından da çok önemlidir. Gazetenin İmtiyaz Sahibi **Mehmet Fikri**’nin **Larnaka** kökenli olmasının yanı sıra basımevinin de burada olması kenti önemli bir konuma getirmiştir⁴⁴².

Matbaacı Mehmet Akif ve **A. Reşat Tuncel**’in muhabir mektupları ve “*Dino*” imzalı yazarın özellikle Rumca gazetelerden yaptığı çevirilerle verilen haberler,

⁴³⁷ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 84.

⁴³⁸ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: *Haber Gazetesi- 1*”, *Söz*, 23 Nisan 1984, Sayı: 1178.

⁴³⁹ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: *Haber Gazetesi-3*”, *Söz*, 25 Nisan 1984, Sayı: 1180.

⁴⁴⁰ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: *Haber Gazetesi-3*”, *Söz*, 25 Nisan 1984, Sayı: 1180.

⁴⁴¹ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: *Haber Gazetesi- 4*”, *Söz*, 26 Nisan 1984, Sayı: 1181.

⁴⁴² Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: *Haber Gazetesi-5*”, *Söz*, 27 Nisan 1984, Sayı: 1182.

1930'lardaki Kıbrıs'ın ekonomik, sosyal ve kültürel durumu üzerine olduğu kadar güncel yaşamı hakkında da bilgi ve fikir vermektedir⁴⁴³.

Haber'de sürekli yazı yazarların dışında gazetenin yazarı olmayanlarda yazı gönderebiliyordu. Gazeteci ve edebiyatçı **Hikmet Afif Mapolar** bunlardan biri olmuştur. **Mapolar**, gazeteye yazı göndermesini şöyle anlatmıştır;

“M. Fikri Basmevi sahibi Mehmet Fikri Bey, uzun yıllar çıkardığı ‘‘Ankebut’’ gazetesinden sonra ‘‘Haber’’ adlı bir gazetenin yayımına başlamıştı. Memleketin aydınları Türkiye'ye paralel olarak soyadı almaya başlamışlardı o günlerde Fikri Bey de ‘‘Yağmur’’ soyadını almıştı. O günlerde ‘‘Yağmur’un çıkardığı Haber’’ diye tanınıyordu. Ben, Girne’den Haber gazetesine yazılar gönderiyordum, Haber gazetesi bunların hemen hemen hepsini yayımlıyordu’’⁴⁴⁴.

M. Fikri Bey, 3 Ocak 1935 tarihli ve 22 sayılı **Haber** gazetesinde çıkan *“Polis, hükümet işlerinde disiplin ocağı olmalıdır”* başlıklı makalesinde ilk defa **Yağmur** soyadını kullanmıştır. Konu ile ilgili şu not düşülmüştü;

“Bugünden itibaren baba tarafından soyadımız olan Yağmur kelimesini kullanmayı bütün aile efradımız kararlaştırdık’’ bundan böyle benim adım M. Fikri Yağmur, çocuğumun adı da İlter Yağmur’’dur⁴⁴⁵. Haber gazetesi 1934-1936 yılları arasında yayımlanmıştır⁴⁴⁶.

Ses

İlk sayısı 29 Nisan 1935'de neşredilerek yayın hayatına başlamıştır⁴⁴⁷. **Haftalık** olarak yayınlanan **Ses** gazetesi, orta boy büyüklükte ve dört sayfa düzeninde **Lefkoşa**'daki **Mehmet Fikri Basımevi**'nde çıkmaya başlamıştır⁴⁴⁸. **Ses** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı **Hasan İzzet Asım Bey** idi⁴⁴⁹.

⁴⁴³ Haşmet Muzaffer GÜRKAN, “1930’larda Bir Türk Gazetesi: Haber Gazetesi- 6”, *Söz*, 28 Nisan 1984, Sayı: 1183.

⁴⁴⁴ Hikmet Afif MAPOLAR, 40 Yılın Anıları, I, Kıbrıs Güncesi, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2002, s. 30.

⁴⁴⁵ A. AN, Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1900-1920), II, s.16.

⁴⁴⁶ A. AN, Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler, II, s.14.

⁴⁴⁷ **Ses**, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

⁴⁴⁸ **Ses**, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

⁴⁴⁹ **Ses**, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

Gazete yönetimi, önce gazetenin birinci nüshasını yayınlayarak abone olabileceğini düşündüğü kişilere göndermiştir. Eğer gazete beklenen ilgiyi görürse ikinci sayısını bir ay sonra yayınlayacaktı ve bu yayından sonra da düzenli bir yayın hayatına atılacaktı. Sonraki yayınlarından anlaşılabilceği gibi gazete okurlarından ilgi görmüş ve haftalık olarak yayınlanmaya başlamıştır.

Gazetenin senelik abone bedeli, Kıbrıs'ta 5 diğer memleketlerde de 8 şilin olarak belirlenmiştir. Ayrıca gazete bu bilgilerle beraber “*Tahsilât vekillerimizin gidemediği yerlerden abone yazılmak isteyenler ya kendi kazalarında ki tahsilât vekillerimize veya doğrudan idare evimize müracaat ederek peşin olan abone bedelini gönderebilirler*” şeklinde bir not da düşmüştür⁴⁵⁰. Ses gazetesi “*Tahsilât Vekilleri*”nin de şu isimlerden oluştuğunu açıklamıştır:

Lefkoşa'da : Bay Ali Oğlu M. Reşat.

Girne'de : Bay Ali Oğlu Mustafa.

Magosa'da : Bay Galip Nayım Tükmen.

Larnaka'da : Bay Mehmet Zeki Tüccar.

Limasol'da : Bay Nusret Köprülü.

Baf'da : Bay Ali Haydar idi⁴⁵¹.

Ses gazetesinin Sahibi ve Müdürlüğü görevini yürüten **Hasan İzzet Asım Bey**, ilk nüshadaki “*İlk Söz*” başlıklı yazısında, gazetenin neşredilme nedenini şu şekilde ifade ediyordu:

“*Bugün, Kıbrıs Türk Ulusuna gazetenizin birinci sayısına takdim ediyoruz. Amacımız adanın Türk ulusuna hizmet etmek, onun varlığını korumasına ve bekâsının idamesine bütün gücümüzle çalışmaktır.*

Gazetemiz Ada'da hiçbir siyasi partiye bağlı değildir. Bütün müstakildir. Tanıdığı varlık yalnız adanın bütün Türk varlığı ve benimsediği ülkü o varlığa hizmet yolunda müstakil ruhunun samimi ilhanıdır. Gazetemiz her nüshasında bu yolda ve bu amaca doğru makale neşredecektir. Bu makaleler, sosyal, ekonomik, mali zirai, ticari, sinâî ve harsi sahâlarda ulusun durumunu göstermeye çalışacak ve bu sahâlarda tutunmak ve yükselmek çarelerini araştıracaktır. Bu nevi makalelerin yazılması için

⁴⁵⁰ Ses, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

⁴⁵¹ Ses, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

gazetemiz Ada'da fikir ve kalem sahibi kimselerin yardımını temin etmiş ve ulusa en büyük mikyasta hizmete hazırlanmıştır.

Kezalik her nüshada adanın bütün matbuatında görülen neşriyata dair de malumat verilecek ve Türk ulusu diğer ulusların durumlarından haberdar edilecektir. Aynı zamanda Avrupa ve Amerika matbuatı ve ajans telgrafları muntazam bir surette takip edilecek ve dünya hadiseleri kısaca okuyucularımıza bildirilecektir. Türk matbuatı tamamıyla ve her zaman göz önünde bulunduracak ve Türklük âleminin inkişafı ve terakkileri sütunlarımızda daima takip edilecektir. İlmi yazılara kıymet verilecek ilmi ve tarihi makaleler neşrolunacak ve dünyanın terakkiyatı ve ihtirââtı okurlarımızın ibret nazarlarına arz olunacaktır. Adanın her tarafında muhabirlerimiz bulunacak ve ada haberleri muntazaman neşredilecektir.

Hükümetin faaliyetleri, programları ve neşriyatı daima takip ve hükümet dairelerinde ki Türklerin vaziyeti tetkik edilecek ve Türk ulusunun hükümet faaliyetlerinden ve dairelerinden azami istifadesine çalışacaktır. Spora ve sinemaya dair ayrı sütunlarımız olacağı gibi kadınlık âlemini alakadar eden yazılar, dünya kadınlığının hareketleri ve faaliyetleri hakkında asli veya muktebes makaleler her zaman gazetemizde görülecek ve bu suretle Kıbrıs kadınlığının da cihan kadınları arasında layık oldukları mevkie yükselmesini temine çalışacaktır. Münevverlerimizden her kim tarafından gönderilirse gönderilsin particiliğe ait olmayan ve Türk ulusuna yarayan yazılara sütunlarımız daima açık bulunacaktır. Kutlu saydığımız bu yolda çok saygın ulusun yardımına ve korumasına güvenerek işe başlıyoruz”⁴⁵² yazmaktaydı. Ses gazetesi “İlk Söz” başlığı altında amaçlarını anlattığı yazının hemen yanında “Göç Fikirleri” başlıklı haberini ilk haber olarak vermiştir. “C” (Midhat Bey)⁴⁵³ imzasıyla yayınlanan bu yazıda, Ada Türkleri’nin Türkiye’ye olan göçü üzerinde durularak bunun nedenleri ve yansımalarını yazar şöyle değerlendirmiştir:

“ Son günlerde Kıbrıs Türk ulusu arasında Ada’dan Türkiye’ye büyük mikyasta bir göç temayülü uyandığı ciddiyetle söylenmektedir. Hatta göç arzusunda olanların sayısını yirmi bine kadar çıkanlar oluyor. Bu haber veya şayia bütün ada Türklerini ve hatta Kıbrıs Hükümeti’ni pek derin bir surette düşündürecek mahiyettedir. Fikrimize bu

⁴⁵² Ses, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

⁴⁵³ S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 83.

şayanın ne dereceye kadar aslı olduğunu veya bu arzunun ne derece genişliği bulunduğunu tetkik ve tahkik ile vakit geçirmek beyhudedir. Çünkü bir kere Kıbrıs Türkleri arasında on seneden beri hicret fikrinin uyanmış olduğu bundan evvel vuku bulan bu adetleri pek de az olmayan göçlerle sabittir. Şimdiki arzunun genişliği ise söylendiği kadar olmasa bile gene Kıbrıs Türkü'nün zaten zayıflayan bünyesini çok sarsacak bir derecede olduğu anlaşılıyor. O halde yapılması lazım gelen şey bu fikrin ve bu arzunun sebeplerini araştırmak ve o sebepleri gidererek göçe hacet bırakmamaktadır.

Bizim gördüğümüze, anladığımıza ve işittiğimize göre Kıbrıs Türk Müttetikleri ittifak derecesinde kanidirler ki göç arzusunun saiki Kıbrıs Türk köylüsünün borç altında ezilmesi, hemen umumiyetle başka unsurların murabahacıları tarafından perişan edilmesi ve kurtulmak imkânını göremeyerek yeise düşmesidir. Bu sebep giderildiği takdirde göçün önüne geçebilmek ve Kıbrıs Türkü'nü adaya eski merbutiyetle bağlamak mümkün olacaktır. Bunun için bizde bunu amaç edinerek aşağıdaki fikirleri bildirmeyi bir vazife saydık.

Henüz daha geçen sene adanın iktisadi durumunu uzun uzadıya tetkik ederek büyük ve kıymetli bir rapor neşreden iktisat Müttehassısı (Ser Ralf Okdeyn)'in tespit ettiği rakamlara göre Kıbrıs'taki malların yekûn kıymeti on sekiz milyon ve bütün Kıbrıs köylüsünün yekûn borcu, iki milyon İngiliz lirasıdır. Adanın nüfusu nazarı dikkate alındığı takdirde bu iki milyon borçtan Türk köylüsünün hissesi beş yüz bin İngiliz lirasını geçmez. Fakat köylü o derece ağır faizlere ve karışık murabahacı muamelesine tabi bulunuyor ki şimdiki şerait altında bu borçtan kurtulmak imkânı olmadığı gibi gittikçe kabaran borcun köylüyü her gün biraz daha yutup bitirdiği görülüyor.

Bu yutmak ve bitirmek meselesinde Türk köylüsü ile Rum köylüsü arasında çok büyük bir fark vardır ki onu söylemeden geçemeyeceğiz. Çünkü ancak bu fark bilinmekledir ki Türk köylüsünün ve ada Türklüğü'nün vahim durumu daha iyi tasvir edilebilecektir. O fark da borçlu Rum köylüsünün malı satıldığı zaman gene Ruma geçmesi ve neticede Ada'daki Türk varlığının sönmesidir.

Türkiye'nin Kıbrıs Türk tarihi böyle bir göç fecaatiyle kapatmamıza taraftar olmadığını tahmin ederiz. Fakat göç etmek isteyen Kıbrıs Türklerine de kapıları

kapamayacağı şüphesizdir. Bunun için göçü durdurmak vazifesi bize ve Kıbrıs Hükümeti'ne terettüp eder. Göç durdurulduğu takdirde Kıbrıs Türk varlığını kuvvetlendirmek için Kıbrıs dışındaki Türklerin yapabileceği en değerli yardım mesela (İş Bankası)'na (Kıbrıs Atina Bankası) gibi bir şube açtırmak ve Türk sanat ve ticaretinin inkişafını temin eylemektir ki öyle bir zamanı (Altın Devri) saymamak mümkün değildir.

Bu hususta Kıbrıs'ta Türk ulusunun büyükleri için büyük bir vazife ve çok ağır bir mesuliyet vardır. O da böyle bir zamanda ulusu yerinde tutundurabilecek ve koruyacak olan bu çareleri temin etmektir. Göç niyetinde olanlara da doğrudan ilk yüküm bu amaca varmak için çalışmak, büyükleri çalıştırmak ve ümidin son kapıları kapanıncaya kadar sabretmektir. Çünkü kaçmak her zaman ve herkes için olabilir. Mertlik ise durmakta ve varlığı korumaktadır ki Türk'e yakışan da budur”⁴⁵⁴ yazmaktaydı. Ses gazetesi ilk sayısında, 24 Nisan 1935 tarihli “Lefke'den Ses Gazetesine” “Lefkeli” imzasıyla gönderilen mektubu yayınlamıştır. Mektupta şu önemli ve ibret verici bilgiler yer almaktaydı:

“ 29 Nisan'da gazetenizin çıkaracağını hissettim. Yeni gazetemizi kutlar ve ulusa hayırlı hizmetlerde bulunmasını dilerim. Çok üzölmeye değer ki bu ilk mektubum size ulusa büyük ilişkisi olan acı bir haber verecektir. Şimdiye kadar büyük ve zengin bir Türk kasabası olarak varlığını korumuş olan (Lefke) miz, borçları yüzünden düşmeye başlıyor. Borçluların malları satıya çıkarılıyor, Bu satışların sonunda Lefke'de Türk varlığının çok sarsılacağına şüphe yoktur.

Bu acı neticeden evvel Kıbrıs'taki Türk müesseselerinin harekete geçmeleri ve Türk mallarının yabancı ellere geçmemesini temine çalışmaları ulusal büyük bir yükümdür. Bu vesile ile şunu da hatırladım: Kıbrıs'ta ulus ata mallarının yalnız gözetilmesi kâfi değildir. Çünkü ulusun varlığı bittiği gün bunların ne olacağı, ne gibi ellere geçeceği belli değil midir? Bu akıbet bütün acılığıyla çatmazdan evvel o mallar karşılık tutularak bir ulus bankası açmak ve Türk varlığını kurtarmak hiç tehir kabul etmeyen bir iştir.

Yani şimdiki satışların (ya onları tehir ettirmek veya satışlara iştirak eylemek yollarıyla) ulus menfaatine hallinden sonra bir banka tesisiyle ulusu büsbütün

⁴⁵⁴ Ses, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

kurtaracak kökten teşebbüslere girişmek lazımdır ki bunu da ulus müesseselerinden bekleriz”⁴⁵⁵.

3 Eylül 1937 tarihli **Ses** gazetesi, Kıbrıs’tan Türkiye’ye yapılan göçleri sütunlarına taşımış ve bir de öneride bulunduğu, “Kıbrıs’tan Kaçmayalım Cemaat Teşkilatı Yapalım” başlıklı yazısı şöyleydi:

“Mağusa’dan aldığımız 28 Ağustos tarihli bir mektupta bir gün evvel Hamit Kaptan’ın gemisiyle erkek ve kadın 122 kişinin Türkiye’ye kaçtıklarını ve Hamit Kaptan’ın on beş gün sonra geri gelerek birçok kimseleri daha götüreceği bildiriliyor. Yabancıların on parasız adamıza gelerek mükemmel teşkilatları sayesinde iş bulduklarını görüp dururken yerli Türk kardeşlerimizin mahza teşkilatsızlığımız yüzünden işsiz kalması ve geçinemediği için adadan kaçmaya mecbur olması bizi çok müteessir ediyor. Hele kaçanların adedinin günden güne çoğaldığını görmek bizi çok üzüyor. Mademki teşkilat sayesinde kendi yerimizde yaşamak mümkün oluyor niçin bizde cemaat teşkilatı yapmaya çalışmayalım?”⁴⁵⁶ diye yazmaktaydı.

Ses gazetesinin başlığının altında Kıbrıs haritası ve bu haritanın Lefkoşa’dan çıkan altı ok figürü yer almıştır⁴⁵⁷. Gazete bu amblemi ile Türkiye’ye olan bağlılığını göstermektedir. Başlangıçta pazartesi günü yayımlanan gazete sonradan cumartesi, perşembe ve cuma olarak yayın günlerini değiştirmiştir⁴⁵⁸.

Ses gazetesinin yayınlanan son sayısı **21 Haziran 1938** tarihini taşımaktadır⁴⁵⁹. Gazetenin yayın hayatının neden noktalandığını ise **25 Haziran 1938** tarihli **Söz** gazetesinde çıkan bir haberdeki:

“Yıllardan beri uğradığı hastalıktan şifa bulamayan **Ses Gazetesi** sahibi Bay Hasan İzzet Asım Bey önceki gün 45 yaşlarında olduğu halde ölmüştür. Rahmetli H. İzzet temiz kalpli, iyi huylu ve çok zeki bir adamdı ve bekâr olarak ölmüştür. Adını saygı ile anar, akrabalarına ve dostlarına başsağlığı dileriz”⁴⁶⁰ ifadelerinden anlamak mümkündür.

⁴⁵⁵ Ses, 29 Nisan 1935, Sayı: 1.

⁴⁵⁶ Ses, 3 Eylül 1937, Sayı: 109.

⁴⁵⁷ Ses, 3 Eylül 1937, Sayı: 109.

⁴⁵⁸ Harid FEDAI, “Bir Değinme: Ses Gazetesi’nin Yayın Süresi” Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 250.

⁴⁵⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 52.

⁴⁶⁰ Harid FEDAI, “Bir Değinme: Ses Gazetesi’nin Yayın Süresi”, s. 250.

D. 1938-1950 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Vakit

İlk sayısı 28 Ekim 1938’de yayımlanmaya başlanan **Vakit** gazetesi, haftalık olarak yayın hayatına başlamıştır⁴⁶¹. Gazetenin Sahibi ve Müdürü **Avukat Hakkı Süleyman Sonder Bey** idi⁴⁶². **Vakit** gazetesi, Lefkoşa’da **Mehmet Fikri Basımevi**’nde dört sayfa olarak çıkmaya başlamış ve başyazılar da **Hakkı Süleyman Bey** tarafından yazılmıştır⁴⁶³.

Vakit gazetesinin yazar kadrosunda, **Hikmet Afif Mapolar**, **Nazif Süleyman Ebeoğlu**, **Necmi Sağb Bodamyalızâde**, **Kemal Rüstem** gibi gazeteci ve yazarların makalelerine rastlanmaktadır. Gazetenin haber bölümü ve tashih işleriyle **Hikmet Afif Mapolar** ilgilenmiştir. **Vakit** gazetesinde **Nazif Süleyman Ebeoğlu** “*Asgar*” **Hikmet Afif Mapolar** da “*Mu-Go*” takma adlarıyla yazılar yazmışlardır. Bu takma adların yanı sıra kendi adlarıyla yazı yazdıkları da olmuştur⁴⁶⁴.

Vakit gazetesi yayımlanmaya başlandığı; 28 Ekim 1938-7 Eylül 1939 tarihleri arasında dört sayfa; 8 Eylül 1938’den kapanış tarihi olan 1941 yılına kadar, II. Dünya Savaşı nedeniyle kâğıt sıkıntısının baş göstermesi, gazetenin sayfa sayısını iki sayfa ile sınırlamasına neden olmuştur⁴⁶⁵. 10 Ekim 1938-18 Mayıs 1939 tarihleri arasında haftalık olarak yayın hayatına atılan **Vakit** gazetesi, 19 Mayıs 1939-22 Haziran 1939 tarihleri arasında salı ve cuma⁴⁶⁶ günleri olmak üzere haftada iki kez yayınlanırken; 23 Haziran 1939-12 Eylül 1939 tarihleri arasında çarşamba, cuma ve pazar günleri⁴⁶⁷ olmak üzere haftada üç kez ve 13 Eylül 1939-1941 tarihleri arasında ise iki kez yayımlanmıştır⁴⁶⁸. **Vakit** gazetesinin Sahibi **Hakkı Süleyman Sonder**, gazetesi ile ilgili şunları söylemektedir:

“ 1935 yılında yayına başlayan *Ses* gazetesi, 1937 yılında yayına son verdi. Kıbrıs Türkü’nün, Kıbrıs’ta; halkımızın problemlerini ortaya koyacak, sesini

⁴⁶¹ **Vakit**, 28 Ekim 1938, Sayı:1.

⁴⁶² **Vakit**, 11 Kasım 1938, Sayı:3.

⁴⁶³ **Vakit**, 11 Kasım 1938, Sayı:3; H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 33.

⁴⁶⁴ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 33.

⁴⁶⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 52.

⁴⁶⁶ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 33.

⁴⁶⁷ **Vakit**, 25 Haziran 1939, Sayı: 40.

⁴⁶⁸ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 92; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 52.

düyurmasına yardımcı olacak bir gazeteye şiddetle ihtiyaç bulunmakta idi. Bu boşluğu doldurmaya çalışmak; ticarete, sanata, tarıma önem verilmesini teşvik etmek ve dünyadaki gelişmelerden halkımızı haberdar etmek, Atatürk İnkılâp ve İlkelerine daha fazla önem vermek düşünceleri ile 28 yaşlarında genç bir hukukçu ve yazar olarak *Varlık* adında bir gazete çıkarma kararını verdim.

Gazete ruhsatı almak için o zamanki usule göre Komiserliğe başvurdum ve *Varlık* adında bir gazete çıkarmama izin verilmedi. Tekrar yaptığım başvuru ile *Vakit* adında bir gazete çıkarmam için izin aldım. *Vakit*'in ilk sayısı 28 Ekim 1938'de yayınlanabildi.

Kıbrıs, Rumların 1931'de yaptıkları isyan hareketinin tesiri altında bulunuyor ve buna ek olarak o yıllarda Kıbrıs'ta süren kuraklık ve aynı zamanda dünyadaki ekonomik sıkıntı, Kıbrıs'ı bir sıkıntılar ve yoksullar memleketi durumuna sokmuştu. Bu ekonomik ve siyasi sıkıntı, Türk Cemaati'nde kendisini daha ağır bir şekilde göstermekte idi.

Yeni harflerin kabulünden daha uzun zaman geçmediği, okuyucu nispeti az olduğu, halkın gazeteye ilgisi de az bulunduğu cihetle gazete satışı çok az bulunuyordu. Gazetelere yardım eden parti veya herhangi bir kuruluşun da bulunmayışı, gazete çıkaranlar kendi yağları ile kendi ciğerlerini kavurmak zorunda idiler. Tüccarı, zanaatkârı, çok az olan halktan gazetelere ilân verenler de çok kıt bulunuyordu.

Matbaa ve baskı durumu ise, başlı başına bir problemdi. Yazılar tek harflerle elde diziliyor, baskı makinelerini elde işçiler çeviriyor; bu nedenlerle de baskı masraflı oluyordu. Fedakâr ve cefakâr bir matbaacı olan, M. Fikri Bey, Türkçe gazetelerin çıkmasında çok emeği geçen bir kişi bulunuyordu. Kendisini saygı ile anarım.

Yukarıda özet olarak bildirmeye çalıştığım ekonomik durum, yoksulluk, Rumların Enosis propaganda ve mücadeleleri devam ederken, gazeteci, cemaatini ticarete, sanata, tarıma teşvik etmek bu konularda yazılar yazmak, Kıbrıs'ta vatan aşkını daima canlı tutmak çabaları içinde bulunuyordu.

1939 yılı Eylül ayı başında Cihan Harbi başladı. Kâğıt elde etmek çok güçleşti; gazete kâğıdı alabilmek için taşınmaz mal satmak zorunluluğu ile karşılaştık. Bu sırada, "*Palmer Devri*"⁴⁶⁹ diye bilinen sıkı idare devam ediyor, gazeteye "*Türk*" kelimesini

⁴⁶⁹ "*Palmer Devri*" diye anılan dönem, İngiliz Sömürge Yönetimi'nin Kıbrıs Valisi olan Richmond Palmer'in görev yaptığı dönemdir (C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 92).

koyamıyorduk. Birçok defalar Poliste sorguya çekildik; yılmadık, görevimize devam ettik; fakat ekonomik nedenle, üç yılsonunda yayını durdurduk"⁴⁷⁰.

11 Kasım 1938'de Vakit Gazetesi; başlığının üzerinde büyük puntolu ve koyu harflerle "**TÜRK DÜNYASI BÜYÜK DÂHİSİ İÇİN ACILAR İÇİNDE KAN AĞLAMAKTADIR**" manşetiyle çıkarak, "**KARA VE ÇOK ACI BİR HABER**"⁴⁷¹ yazısıyla Ulu Önder **Mustafa Kemal ATATÜRK**'ün ölüm haberini vermiştir.

25 Haziran 1939 tarihli **Vakit** gazetesi, küçük puntolu koyu harflerle "*Türkiye Cumhuriyeti'nin Yeni Bir Muvaffakiyeti*" manşetiyle "*Hatay Düünden itibaren Türkiye'nin olmuştur*"⁴⁷² haberini okurlarına duyurmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın getirdiği İngiliz baskıları ve maddi zorluklar daha önce çıkmış olan birçok Türk gazetesi gibi **Vakit** gazetesinin de yayın hayatını, **1941** yılı ortalarında noktalamasına neden olmuştur⁴⁷³.

Halkın Sesi

"*Her Gün Sabah Çıkan Türk Gazetesi*" olan **Halkın Sesi**'nin, ilk sayısı **14 Mart 1942** tarihini taşımaktadır⁴⁷⁴. Gazetenin Müdürü ve İmtiyaz Sahibi **Dr. Fazıl Küçük** idi⁴⁷⁵. Sayfa sayısı zamana ve olaylara göre değişen bu gazete, her boyda çıktığı gibi, iki sayfa yayınlandığı da olmuştur.

⁴⁷⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 53-54.

⁴⁷¹ **Vakit**, 11 Kasım 1938, Sayı: 3.

⁴⁷² **Vakit**, 25 Haziran 1939, Sayı: 40.

⁴⁷³ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 37-40; C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 92; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 56.

⁴⁷⁴ **Halkın Sesi**, 14 Mart 1942, Sayı: 1.

⁴⁷⁵ **Halkın Sesi**, 14 Mart 1942, Sayı: 1. Dr. Fazıl Küçük, 14 Mart 1906'da Lefkoşa'da doğmuştur. Yüksek öğrenimini İsviçre'de, Lozan Üniversitesi'nde Dâhiliye Mühassısı olarak tamamlamıştır. 1937'de Ada'ya dönerek Lefkoşa'da serbest hekim olarak çalışmaya başlamıştır. 14 Mart 1942'de "*Halkın Sesi*"ni yayımlamaya başlamıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti Kuruluş Antlaşmaları'na göre Cumhurbaşkanı Rum olurken Cumhurbaşkanı Muavini ise Türk olacaktır. Kıbrıs Türk halkı O'nu bir kurtarıcı olarak gördüğünden 3 Aralık 1959'da Kıbrıs'ın ilk Cumhurbaşkanı Muavini seçilmiştir. Rumların 21 Aralık 1963'de başlattıkları saldırıların ardından oluşturulan *Genel Komite*'nin başkanlığını yapmıştır. 27 Aralık 1967'de kurulan "*Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi*"nde Başkanlığa getirilmiştir. Dr. Fazıl Küçük, 18 Şubat 1973'de Cumhurbaşkanı Muavinliği'nden ayrılarak yerini Rauf Raif Denktaş'a bırakmıştır. Dr. Fazıl Küçük, 15 Ocak 1984'de tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak tedavide bulunduğu Londra'da, 78 yaşında hayata gözlerini yummuştur. (1821'den Bu Yana Kıbrıs Türkünün Bilinmeyen Tarafları, Gösterdiği Kahramanlıklar, Türklüğün Gurur ve Şerefini Koruma Mücadeleleri, Yayına Hazırlayan: Altay Sayıl, Yayınlayan: Dr. Fazıl Küçük Vakfı ile K. K. T. C. Kamu İşçileri Sendikası, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 2000, s.VI- IX.)

Gazetede, **M. Kâzım Bedevi** “Yavuz” takma adıyla yazılar yazmıştır. **Halkın Sesi** gazetesinin sahibi olan **Dr. Fazıl Küçük**’ün günlük politik işleri ve doktorluğu vaktinin çoğunu aldığından gazeteyle yeterince ilgilenememiştir. O günlerde, bu durumda en büyük sorumluluğu alanlardan birisi **Hikmet Arif Mapolar** olmuştur. Mapolar gazetede “*Yaprağı Çevirdikçe*” adlı köşesinde günlük yazılar yazmıştır. Çoğu kez gazetenin başyazılarını da yazan Mapolar, yazı dizileri, fıkralar, romanlar hatta gazetenin manşet haberini de yazmıştır. Yine günlük büyük aktüel olaylarla da ilgilenmiştir⁴⁷⁶.

Halkın Sesi gazetesi, ilk sayısında, “*Sayın Halkımızın Yüksek Huzurunda*” başlığıyla çıkarak; **Söz** gazetesinin kapanması üzerine ortaya çıkan boşluğu doldurmak⁴⁷⁷ için yayın hayatına başlama ihtiyacı duyduğunu şöyle ifade etmekteydi: Türk Cemaati’nin haklarını korumak ve cemaatin sorunlarını dile getirmek, bağımsız olmak, Sömürge İdaresi ve Rum emelleri ile mücadele etmek, anavatan sevgisini ve ona bağlılığı güçlendirmek, memleketteki sanat hareketlerini destekleyip teşvik etmektir⁴⁷⁸.

Dr. Fazıl Küçük, **Halkın Sesi** gazetesiyle ilgili şunları söylemekteydi:

“1933 yıllarında Paris’te tahsilde bulunduğum sıralarda hem Söz Gazetesi’ne hem de Masum Millet Gazetesi’ne, görebildiklerimi kanunun müsaade ettiği nispette yazmama rağmen İngiliz aleyhtarı olarak damgalanmış, tatilimi Kıbrıs’a geçirmeğe geldiğim günlerde Lefkoşa Kaymakamı İngiliz beni makamına çağırarak bu gibi yazılara devam ettiğim takdirde beni memlekete girmeme müsaade etmeyeceği ve ailemi de ülkeden sürgün edeceği tehdidinde bulunmuştu.

Bu tehditlere aldırış etmeyip, tatil günlerinde Kıbrıs’ta bulunduğum sıralarda yine yazmaya devam etmiş ve bundan sinirlenen Kaymakam Montekü günün birinde iki polisle beni evimden sabahın erken saatlerinde aramaya gelmişler ve yine makamına götürülmüştüm. Yanında birkaç resmî kıyafette olan İngilizler de vardı. Fransızca lisana iyi vakıf olduğundan bana Fransızca olarak “en gariz” kelimelerle hitaba başladı. Yarım saat kadar süren bir küfürden sonra suratıma bir tokat ve bir tekme atarak “defol git” diye atmıştı dairesinden...

⁴⁷⁶ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 58.

⁴⁷⁷ **Halkın Sesi**, 14 Mart 1942, Sayı: 1.

⁴⁷⁸ **Halkın Sesi**, 14 Mart 1942, Sayı: 1.

Yıllar geçiyor, tahsilimi bitirip adaya döndükten sonra gördüğüm muamelenin acısı bende biraz daha canlanıyordu... İkinci Cihan Savaşı patlak vermişti; çıkarılan olağanüstü kanunlar yalnız yazı yazarların değil sokakta yürüyenlerin bile konuşma özgürlüğünü tamamen ortadan kaldırmıştı.

1940 yılında Masum Millet kapatılmış, 1942'de de Söz Gazetesi'nin sahibi ölmüştü. Türk toplumu iç ve dış olaylardan tamamen habersiz ye kendi şikâyetlerini az birşey olsun bildirmek imkânlarından tamamen mahrum kalmıştı. Bazı dostlarım beni yeni bir gazete çıkarmaya teşvik ederken bulduğum desteğe güvenerek Halkın Sesi'nin çıkması için hükûmete resmi müracaatta bulundum. İstidam (dilekçe) aylarca bekletildikten sonra şartlı olarak kabul edilmiş ve şartların başında sömürge idamesini tenkit edecek hiçbir yazının yayınlanmayacağı taahhüdü istenmişti. Buna kayıtsız şartsız "evet" demenin mümkün olamayacağını açıkça anlattım. Sömürge idaresi sıkışık bir durumda idi. Günlük yayınladığı birçok "emirnameler" vardı. Toplum bunlardan tamamen habersiz kaldığından her gün yeni yeni müşküller çıkıyordu. Sağdan soldan hükümet kendine "yar" olabilecek olanları aramışsa da, hiçbir kimse Avrupa'da savaşın devam ettiği karanlık günlerde yaklaşmadığından bana "evet" demişlerdi.

14 Mart 1942'de Halkın Sesi'ni toplum huzuruna çıkarabilmişim. Yediğim tokat ve tekmenin acısını unutamadığımdan ilk yazılarımdan idarenin Türk toplumuna reva gördüğü haksızlıkları deşmeye başladım. Eli kalem tutan birçok kimseler içlerini dökebilecek bir yayın organı bulduklarından yazılarını gönderiyor ve biz de onları sayfalarımıza seve seve alıyorduk. Başta Evkaf Murahhası İngiliz, bunun Türk Lisesi İngiliz Müdürlerin yanlış icraatları her gün teşhir ediliyor, yine idareciler tarafından yapılan ikazlar da tesirsiz kalıyordu. Dokuzuncu ayın sonunda sömürge valisi tarafından aldığım bir yazıda gazetenin 3 ay kapatıldığı haber veriliyordu.

Bizi susturmuşlardı. Başka bir gazete daha çıkmaya başlamıştı. Ilımlı bir politika takip ediyordu. Bizim cezamız bitmiş tekrar yayın hayatına gireceğim günlerde, gazete kâğıt tevziyatını yapan İngiliz idarecileri toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek gazete çıktığından bizim için kâğıt ayırımı yapmadıklarını, bu yüzden başımın çaresine bakmamı ifade etmeleri üzerine karaborsa ile beni karşı karşıya bırakmışlardı. Hükümetin verdiği kâğıdın topu 1 sterlin Kıbrıs lirası iken karaborsada 10 sterlin Kıbrıs lirasına bulunabiliyordu. Birçok defalar 20 sterlin Kıbrıs lirası'na mal

oluyordu. Şu kadarını da söz açılmışken söyleyeyim ki o sıralarda Magosa'da avukatlık yapan Hakkı Süleyman Beyin yardımlarını unutamıyorum ve daima minnetle anıyorum...0 da o günlerde Rum matbaalarının artırdıkları kâğıdın topunu 20 sterlin Kıbrıs lirası'na sağlayabilecek çuvallar içerisinde gizlice bize ulaştırabiliyordu... Benim ve onun kâğıt bulamadığımız günlerde bakkallara müracaat ediyor ve bakkal kâğıtları üzerine gazete bastığımız günler de olmuştur. Bunlar koleksiyonlarımızda duruyor ve ara sıra onları karıştırdığım zaman o karanlık günlerde geçirdiğim sıkıntıları hâlâ bütün canlılığı ile yaşıyorum.

4 yıl devam eden bu kâğıt sıkıntısı sona erip kâğıt tüccarlarının yeniden ithalâta başlaması üzerine daha kolay ve diğer yerli gazeteler hacminde yayına başladığım zaman bu defa karşımda mahkemeleri bulmuştum. Ay geçmiyordu bir "zem ve gadih" (yergi ve sövme) davası ile hâkim huzuruna çıkarılmış olmayım. Her defasında ağır cezalar ödeyerek mahkeme salonlarından çıkıyordum. 1922'den 1957 yılına kadar 47 defadan fazla aleyhime dava açılmış ve bu süre beni mali bakımdan yere serecek kadar bitkin hale getirmişti... Bütün bunlar yanında tek tesellim mensup olduğum topluma karşı görevimi yerine getirmenin bahtiyarlığı idi⁴⁷⁹.

7 Nisan 1942 tarihli Halkın Sesi'nde Dr. M. Fadıl Küçük⁴⁸⁰ imzasıyla "Üfürükçüler" başlıklı yazıda dönemin adasında toplumsal ve siyasi tahlilin yapıldığı yazıda şunlara değinilmişti:

"20'nci asrın medeniyet ve fen devri olduğu bir zamanda memleketimizin bazı köşelerinde hâlâ devam eden çok gülünç ve batıl bir itikattan bahsetmek istiyorum. Başlığı görenlerden bazı kimseler belki de Cezire'nin her tarafında üfürükçülerin doktorlar karşısında müthiş bir rakip olduğunu ve bizi de bu satırları karalamaya sevk eden amilin hırsın ileri geldiğini zannedecekler.

Berveçhi peşin şunu söyleyelim ki Ada'nın birçok yerlerinde hocanın ve onun nefesinin kuvveti doktorların yumruğu karşısında bütün tesirini kaybetmiş ve yalnız pek mahdut muhitlerde bu kara kuvvet gizlenmiş bulunuyor... Bildiğimiz gibi her mahallede küçük, harap bir oda içinde yatan "şehidalar" adeta hocaların eczacıları idi. Duasını bitiren üfürükçü hastayı bu evciklerin önüne gönderir ve oradaki kandilin yakılmasını

⁴⁷⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 57-59.

⁴⁸⁰ Dr. Fazıl Küçük'ün gazetesindeki ilk makaleleri, "Dr. Fadıl Küçük" imzasıyla çıkmıştır.

ve pencerelerdeki demir parmaklıklara da iç çamaşırlarından bir parçanın bağlanmasını emrederdi. İşte bu kara kuvvet sıtmadan, frengiye varıncaya kadar bütün hastalıklarla meşgul oluyor ve her ilacın kendi elinde bulunduğunu iddia ediyordu. Nihayet Atatürk İnkılâbı oldu. Tekkeler kapatıldı, şarlatanlar susturuldu ve bu surette yeni fikirler ortaya çıkıyordu.

O İnkılâbın kıvılcımları bizim de kapılarımıza kadar geldi. Aramızdan eski ananeleri sildi süpürdü. Artık her akşam kandili yanan “şehidalar!” karanlık içinde kalıyor, bez parçalarıyla süslenen demir parmaklıklar bu yüklerden kurtuluyordu. Hülâsa dimağlarımız küf ve pastan temizlenmiş pırıl pırıl parlayan madeni bir levhaya benziyordu. Bütün bunlara rağmen hoca nüfuzunun icrayı hükmettiği muhitlerimiz maalesef hâlâ mevcuttur:

1-Bir gün yanıma civar köylerden son derece bitap ihtiyar bir hasta getiriliyor, yürümek değil ayakta bile duramayacak kadar bitkin bir hale gelen bu zavallıyı ilk muayeneye başladığım zaman nazarı dikkatimi celbeden garip manzara: Bütün vücudu “muskalar” içinde, hastaya refakat edenlerden biri anlatıyor: Hastamız 25 günden beri yatıyor. Köyümüzde mahir bir hocamız var. Çok defa doktorların bile ümitlerini kestiği hastaları tedavi eden bu efendi Allah için geceli gündüzlü cansiperane çalıştı uğraştı. Son açtığı kitapta bir defada doktora görünmek lüzum ediyormuş ve işte bizde yanınıza geldik.

2-Yine bir gün köylü bir kadın işiyle uğraşırken, kuyu başında muvazenesini kaybedip yere düşüyor, etraftan imdadına koşanlar hadisenin bir kuyu başında olmasından muhakkak şeytan şerrine uğradığını ve çarpıldığını iddia ederek, şehirden nefesi keskin bir hoca arıyor ve böylece ilk müdavata hocanın nefesiyle başlanmış oluyor. Günlerce okunmuş sular, banyolar, tütünmek için yazılan kâğıt parçaları hülâsa şarlatanın bütün ilaçları hastayı günden güne daha perişan bir vaziyete düşürmekten başka bir iş yapamıyor... Ne yazık ki bugünkü mikropların, basillerin hocanın nefesinden korkacak kadar zayıf ve miskin şeyler olduğu zannediliyor.

Niçin biz hâlâ taassup ve batıl itikatlardan kurtulamıyoruz. Evet, tarihin şimdiye kadar şahidi olamadığı sayfalarının hiçbir satırına kaydedemediği Türk inkılâbını düşün. Bu azim ve emsalsiz eserleri yaratan bizim kanımızda olan kardeşlerimizdir. Öğretmenler, genç dimağlar; biliyor musunuz ki içtimai işlerde omuzlarındaki yük ne

kadar ağırdır. İctimai saha diyorum. Çünkü bizim siyasi hiçbir emel ve gayemiz yoktur. Düşüneceğimiz; kendimize düstür edeceğimiz cemaat derterleri olacaktır.

Cemaatin refah bulması için de ilk yapılacak iş: hocaların nüfuzunu kırıp ezmektir. Niçin hâlâ karanlıklar içinde çırpınalım? Niçin karşıdan bize gösterilen doğru yolu tutmayalım. Biz mademki Türk'üz karşı tarafı adım adım takip etmeye mecburuz... kat'i olarak bilmeliyiz ki Türk inkılâbının ışığından yürüdükçe daima yükselecek ve mes'ud olacağız"⁴⁸¹ diye yazmıştır.

15 Nisan 1942 tarihli bir başka **Dr. Fadıl Küçük** makalesinde Kıbrıs Türk Toplumunu'nun içinde bulunduğu sosyal ortamı anlatan ve toplumsal olarak birleşmenin zaruret olduğunu ele aldığı "*Varlığımızı Nasıl Kurtarabiliriz*" yazısı şöyleydi:

"Bu gün hepimizin gözü önünde duran bir hakikat vardır ki o da; insanların tek başına iş yapıp mensup oldukları cemiyete faideler temin etmelerine imkân olmadığıdır. Cemiyet efradının mesud olması çile ocaklarının refah içinde yaşaması ancak yine o cemiyeti teşkil eden bütün fertlerin birleşmesi ittifak etmesi tek bir kelime ile ifade etmek istersek teşkilatlanması ile kabildir.

Bir de bizim gibi senelerce ihmal edilmiş rehberden mahrum kalmış, kendi halinde karanlıklar içinde yaşamaya mahkûm edilen öksüz bir ekalliyeti göz önüne getiriniz. Bu ekalliyet ki; senelerce teşkilatlandırılmış kendilerini ittifak ve ittihadın faideleri bir fiil gösterilmiş bir unsurun yanı başında mevki almak ve varlığını kurtarmak mecburiyetindedir... Bir cemiyetin haklarını arayacak, o cemiyet efradından tek veya birkaç şahıs değil yine bütün cemiyet efradı olmalıdır. Bütün fertlerin mefkûresinin aynı noktaya temerküz etmesi yine en başta gelen amillerden biridir... Yoksa önümüze çıkacak en küçük bir mümanaat veya zorluk karşısında kuvve-i maneviyemiz kırılır, azmimiz sarsalanırsa gayemizden hiçbirine erişmemize imkân ve ihtimal yoktur.

İşte ben en büyük kusurumuzu bunda buluyorum: Acı da olsa itiraf etmeliyiz ki korkak insanlarız. Sebatkâr değiliz. En küçük müşküllere bile göğüs germeyi öğrenemedik. Herhangi işe başlayacağımızda büyük bir hahişle girişir, fakat erken yorulur bıkarız.

Demek ki cemiyet kurmaya teşebbüs etmeden öğreneceğimiz ve kendimize prensip edineceğimiz düstur; azim ittifak ve cesarettir.

Amele ve esnafın istediği bir cemiyet ancak bu surette kurulabilir ve yaşar. Çocukluk hayatımı ve şimdide daima aralarında yaşamakla iftihar duyduğum bu namuskâr ve cefakâr zümreye elimden gelen her hizmeti yapmaya hazırım. Yalnız tekrar edeceğim ki; azimkâr ve cesur olalım. Menfaati şahsiyeden uzaklaşalım. Aksi takdirde kurulacak cemiyetin ömrü bir sabun köpüğü kadar devam edebilir”⁴⁸² yazmaktaydı.

Dr. Fazıl Küçük gazetenin **22 Nisan 1942** tarihli yayınında Kıbrıs Türk eğitiminin içinde bulunduğu durumu “*Lisemiz*” yazısında şu şekilde ifade etmekteydi:

“ 65 bin Türk’ün biricik yüksek ilim ocağı olan lisemiz geçen sene Lefkoşa’nın tahliyesi sıralarında melhûs felaketten uzaklaşmak için bildiğimiz gibi tahliye edilerek Lapta’ya nakledilmişti. Acaba niçin aynı bina karşısında bulunan yavrularımızın devam ettiği ilk mektep yerinde ipka edildi de yalnız lisenin nakli düşünülmüştü.

Ve yine bu taşınmadan biz Türk Cemaati ne gibi faydalar temin edebildi? Beraberce araştıralım. Yalnız belki de benim dar bir zaviyeden görüşüm olacaktır. Fakat karşı karşıya kâin iki mektepten bir tanesinin yerinden ipka diğerinin nakli yanlış bir hareket olsa gerekir. Çünkü felaket yalnız bir bina ve bir şahıs için değil umumdur. Nasıl ve kim temin edebilirdi ki liseye gelecek olan felaket Haydarpaşa’ya dokunmazdı? Görülüyor ki tahliye nakis ve yalnız bir kısım talebeyi düşürülerek yapılmıştır ve yine bana öyle geliyor ki bir felaket karşısında ilk düşünmeye mecbur olacağımız büyük talebeden ziyade küçük çocukların hayatı olmalıydı. Çünkü her hangi müşkül vaziyet karşısında bir lise talebesi ne de olsa kendini koruyacak bir merci bulabilir. Hâlbuki ilk mektep yavrusu ağlamaktan başka ne yapabilir? Tahliyeden sonra mektep askeri kumandanlık emrine verilmiş ve birkaç ay evvelde tahliye edilerek metruk bir halde bırakılmıştır.

Biz o zaman çok ümitlere kapıldık ve zannetmiştik ki lisemiz Lefkoşa’ya getirilerek ve birçok maddi ve manevi zaruret ve mahrumiyetler içinde tahsillerini devam ettirmeye uğraşan talebemiz tekrar ana baba kucağına kavuşarak huzuru fikirle derslerine çalışacaklar ve vaziyeti maliyesi dolayısıyla tahsillerini yarıda bırakmaya

mecbur olan yüzlerce fakir Türk çocuğu açık bir kapı bulup mektebini ikmal etmeye muvaffak olacaklardır.

... Diyeceğim ki lisenin nakli bize fayda yerine çok büyük zararlar vermiştir. Çünkü bir unsuruz. Ebeveyni nezdinde ikamet eden bir amele çocuğu evinde pişirilen yemekten diğer aile efradı ile yer... Mektep yerini değiştirtince bu bahsettiğimiz çocuklar için tahsillerini terk ile amele olmaktan başka çare kalmıyordu. Zira birkaç şilin yevmiye ile aile geçindirmeye mecbur olan bir baba tekrar Lapta'da okuyacak oğluna şüphesizdi ki hiçbir şey gönderemezdi. Acınacak vaziyetimiz bu merkezde iken şimdi de anlıyoruz ki mektep Rum muhacirlerinin emrine verilmiş bulunuyor.

Yalnız her şeyden evvel şunu söyleyelim ki, Türk'ün çok eski ve manevi bir meziyeti vardır: Düşkünlere yardım onları ellerinden tutup kaldırmak bizlere ecdadımızdan kalan bir mirastır. İşte bugün bile her tarafı torpillerle döşenmiş korkunç denizleri bilâperva aşır Yunanistan'daki yiyecekten mahrum insanlara zahire ve lüzumlu eşyayı taşıyan cesur Türk gemicileri bize hücum etmek isteyecek olanlara gösterilecek bir cevaptır. Bu kahraman Mehmetçikler mazinin bütün kin ve nefret sayfalarına birer sünger geçirmiş ve yalnız insaniyet ve insanlığa hizmet için en büyük felaketi gözlerine almış kardeşlerimizdir... Yalnız Lefkoşa ve civarında evvelce askerlerin işgali altında bulunup da şimdi metrûk bir halde duran birçok boş evler varken tek bir irfan ocağımızın alınması cidden bizim için acı bir şeydir. Acaba niçin lise; Lapta'dan buraya getirilmiyor da, muhacirler mektebin işgal ettiği evlere yerleştirilsin?

Eminim ki bunun böyle yapılmasına itiraz edecek tek bir Türk yoktur. Hem de böyle yapıldığı takdirde ocaklarından uzak talebemiz müşfik aile kucağına kavuşacak ve diğer taraftan tahsillerini yarıda bırakmaya mecbur olan fakir çocukları mekteplerine tekrar devam etmeye fırsat bulmuş olacaklardır”⁴⁸³ ifadelerini kullanmıştır.

Dr. Fazıl Küçük, Kıbrıs Türklerinin eğitimi için çok önemli olan “lise” ile ilgili olarak gazetenin **1 Temmuz 1942** tarihli yayınında “*Liselerimizin Türk Müdürler Tarafından İdaresini İsteriz*” yazısında şunları yazmaktaydı:

“ Lozan muahdesiyle altmış beş bin Türk'ün bütün varlığı Büyük Britanya'nın idaresine devri teslim edilirken muahedeyi imza edenler teslim edilen ekalliyetin;

⁴⁸³ **Halkın Sesi**, 22 Nisan 1942, Sayı: 34.

milliyet, lisan, din ve adetlerine hürmet edileceğinden emindiler. Filhakika 1914 senesine kadar, ekalliyetin yukarıda saydığımız bütün hukuku kiskançça himaye ediliyor ve insanca muameleye tabi tutuluyordu. Demokrat devletlere has olan bu idare sistemi çok yazık ki zamanla değişmeye başladı. Her geçen gün kendini hissettirir bir tazyikle bizi sıkıştırıyor ve ünsiyet peyda ettiğimiz hürriyet çerçevesi daralıyordu.

Bildiğimiz gibi ilk darbe milletimize indirildi. Asırlarca Türk Cemaati diye tesmiye edilen bizler ansızın Müslüman olduk. Bize bu gülünç ve manasız ismi takanların maksat ve gayelerinin ne olduğunu hâlâ anlayamadık. Acaba Müslüman bir unsura tahvil edilen Kıbrıs Türk'ü anavatandan bu vesile ile uzaklaştırılmak mı isteniyordu. Yoksa onları bizden nefret ettirmek gayesi mi güdülüyordu?

Maksat her ne olursa olsun bir milletin milliyetini unutturup ona yeni bir milliyet aşılama şimdye kadar görülmuş ve işitilmiş bir şey değildir. Bu sebeptendir ki bize hiçbir mana ifade etmeyen bu çirkin adı koyanlar istedikleri gibi çağırabilirler. Fakat biz hiçbir zaman Türklüğümüzü unutamayız. Çünkü bunu yaptığımız takdirde dejenere bir kavim haline geldiğimiz kabul etmiş oluruz. İftiharla söyleyebiliriz ki; Kıbrıs Türkü kendi benliğine tamamıyla sahip, milliyet ve milletiyle tefahür eden halis kanlı insanlardır. Bu isim değiştirme sıralarında Türk Lisesi de unutulmamış avlusunda tuğlalarla yazılan Türk Lisesi kazma ve küreklerle yıkılarak yerine İslam Lisesi çizilmiştir. Bütün bunlar yapılırken mektep komisyonu da faaliyet gösteriyor ve liselerimizi Türk müdürlerinin idare etmesine imkân olmadığını ileri sürüyordu.

Bu fikrin en büyük taraftarı hepimizin bildiği eski mebuslarımızdan biridir. Bu efendi 1931 senesinde beyanatta bulunmuş ve demiş ki: "Türkiye'de lisemizi idare edecek iktidarda yetişinceye kadar İngiliz müdürler tarafından mektebin idare edilmesi zaruridir". Bu saçma sözleri 9 Nisan 1931 tarihli "Söz" gazetesinde neşrettiğim bir yazıyla cerh etmiş ve biz Türklerin kendi mekteplerimizi idare edecek müdürlere malik olduğumuzu iddia etmiştim. Acaba bugün hâlâ aramızda yaşayan bu efendi sayının semeresinden memnun mu? Ümit ettiği gibi iyi neticeler elde edebilir mi? Cevabını yine bu efendinin idrak ve muhakemesine bırakıyoruz.

Yalnız biz Türk Cemaati'nin bugün istediği; komisyonun bu meseleyi yeniden müzakere etmesini ve mekteplerimizin idarecilerinin ecnebi bulunması 65 bin Türk'ün izzet-i nefis ve şerefini rencide edici bir keyfiyet olduğunu anlamasıdır. Aramızda her an

mekteplerimizi idare edebilecek kıymetli müdürler bulabiliriz. Artık biz de efendi olarak yaşamak istiyoruz. Bu hak niçin bizden esirgeniyor? Niçin ekalliyet haklarımıza hürmet edilmiyor? Mekteplerimizde istenildiği kadar lisan öğretmeni ecnebiler bulundurulsun buna hiç birimiz itiraz etmeyeceğiz. Tekrar ediyorum; altmış beş bin Türk'ün istediği Türk liselerinin idaresinin Türk müdürlere bırakılmasıdır"⁴⁸⁴ görüş ve düşüncelerini okuyucularıyla paylaşmıştır.

21 Nisan 1943'de yeniden yayın hayatına başlayan **Halkın Sesi** "Tekrar Başlarken" adlı yazıda, bu tarihten yaklaşık 3 ay önce kapatılmasını ve yeniden yayınlanmaya başlamasını şöyle anlatıyordu:

" Bundan tam üç ay evvel bir öğlen zamanı hükümetin resmi iki yüksek memurunun acilen beni görmek istediklerini öğrendiğim zaman fevkalade bir ahvalle karşı karşıya geleceğimi tahmin eder gibi olmuştum. Acaba ne var ne oluyor? Diye bir üzüntü kalbimi sıkıştırıyor ve adeta serbestçe darabanına mani oluyordu. Hele dimağında saniye bir bir şimşek parlıyor ve hiçbir şey düşünemez gibi olmuştum. Nezaketle yanıma yaklaşan memurların en küçük hareketlerini takip ediyor ve bir an evvel ağızlarından çıkacak sözün ne olacağını bekliyordum. Filhakika bir tanesi elini cebine uzatarak çıkardığı kâğıdı okumaya başladı. O zamandır ki beni bekleyen felaketin ne olduğunu anlamıştım. Gazete müşterilerinin emriyle üç ay müddetçe kapatılmış bulunuyordu. Bu müthiş ve ağır ceza karşısında bir adım ileri ne de geri alamayarak yan tarafında bulunan bir koltuğa yıkıldım kaldım. Acaba bir yanlışlık mı var diye yanımda bırakılan kâğıdı tekrar ve tekrar okudum. Fakat yanılmış oluyordum. Artık Halkın Sesi susturuldu. Bu hadise günlerce asabımı tahrikte devam etti. Uykularım kabahatimin ne olduğunu meydana çıkarmak için çok geceler şafak vaktine kadar sebep aramakla geçti.

Bu acı haber birkaç saat içinde Lefkoşa ve kazalarda bir bomba gibi patladı. Telefon mütemadiyen çok çalışıyor ve kapımdan başları önde müteessir çehreler yavaşça ilerliyordu. Gelenler ve telefonda konuşanlar adeta korkak ve titrek seslerle bunun bir hakikat olup olmadığını soruyor ve birçokları asabiyetten gözyaşı dökerek uzaklaşıyordu. Hele çok genç okuyucunun büyük teessürü karşısında ben de kendimi tutamayarak onunla beraber gözyaşı akıtmıştım. Bütün bu acı manzaralar ve

unutulmayacak hatıralar artık Halkın Sesi'nin bu cemaatin hakiki bir gazetesi olduğuna konsol getirmiş ve bunlarla teselli bulmaya çalışmışım. Evet, on ay cemaatin dertlerini terennüm eden bu gazete bundan böyle de aynı yolda yürüyecek hak ve adalet için haykıracaktır.

Burada açık bir kalp iyi bir niyetle bir kere daha tekrar edeceğim ki biz bazı kimselerin zannettiği gibi ne İngiliz aleyhtarıyız ve ne de bunu aklımızdan geçirmişizdir. Bizim düşman olduğumuz aksak hareketlerdir. Medeni her fertler için haksızlığa uğramak yerine olmayan bir muamele ile tabi tutulmak muhakkaktır ki ruhi bir isyan uyandırır. Demek oluyor ki bizim umdesiz öksüz bir cemaatin terakki ve tealisidir. Haykırışımız bu cemaatin arasından çıkan feryatların bir aksi sedasıdır. Hak ve adalet için çetin bir savaşa atılan ve bu mefkûre uğrunda milyonlarca evladını seve seve veren demokrat bir hükümetten bir sadık tebaaları yalnız ve yalnız yanı başımızdaki unsurlara reva görülen aynı muamelelerinin bize de baş edilmesini isteriz. Çünkü biz de Rum vatandaşlarımız kadar hassas, onlar kadar zeki ve bizim fazla olarak Türk olmak gibi büyük bir meziyetimiz vardır.

Düşünülmelidir ki biz Kıbrıs Türkü'nün milli Kâbesi olan Ankara bugün, İngiltere'nin sadık ve ayrılmaz müttefikçisi bulunurken biz nasıl olur da başka bir yol tutabiliriz? Bizim rehberimiz yolumuz bize anavatanın gösterdiği meşaledir. Eğer biz onun siyasetinden aykırı bir siyaset gittiği yoldan gitmeyip de aksi bir yoldan gidecek olursak, hem ona hem de onun müttefiklerine karşı en büyük nankörlük ve en büyük hıyaneti işlemiş bulunacağımız da pek ala biliyoruz. Böyle bir aksi hareket ise Türk Halkının hiçbir ferdinden beklenmez ve beklenilmemelidir de. Biz Kıbrıs Türk'ü de anavatan kadar açık bir kalp ve iyi bir niyetle çalışıyor ve çalışacağız. Anavatanın nasıl ki her milletin müşkül anlarında sadık bir dost gibi hareket etmekten çekinmemiştir. Biz de aynı yolun yolcularıyız. Bulanık suda balık avlamak Türk'e yaraşmaz çirkin hareketlerden biridir.

İngiliz idaresinin ilk kurulduğu günden bu ana kadar sadık bir tebaa olarak tanınan bizler yarın da aynı sadakat ve itaati göstereceğiz. Hükümetin her emrine seve seve itaat eden Türk Cemaati'nin yegâne arzusu daha evvel de söylediğimiz gibi yalnız ve yalnız aynı muhit içinde yaşayan unsurların malik oldukları hak-ı hayattan bizim de istifade etmemizdir. Bunun için sesimizi yükseltiyoruz. Şimdi artık ümit ederiz ki sadık

bir tebaaya bunlar çok görülmeyecek ve demokrat hükümetimizin bize rehber olarak terakki ve teali yollarına ulaşmamıza yardım edecektir”⁴⁸⁵ diye yazmaktaydı.

23 Kasım 1948 tarihli Halkın Sesi, Kıbrıs Türk siyasi tarihinde önemli bir tarih olduğu kadar Kıbrıs Türklerinin örgütlenmesini de gösteren ve Rumların Birleşmiş Milletlere Plebisit teklifini protesto etmek için tertip edilecek olan “28 Kasım Mitingi” ile ilgili olarak **Dr. F. Küçük** imzasıyla “Niçin Toplanacağız” yazısını yayınlamıştır. **Dr. Küçük**’ün yazısı şöyleydi:

“ Bizim olan, dedelerimizin bize kanları pahasına bir miras olarak bıraktığı bu yeşil Ada’da yaşayan Rum vatandaşlarımız ne coğrafi ve ne de siyasi hiçbir hakka sahip değillerken yalnız bir çoğunluk ve sermayelerine güvenmek memleketlerine mal etmek istedikleri karşısında şüphe yoktur ki Türk Cemaati bu güne kadar sessiz ve hareketsiz kalmış değildir.

Fakat her şeyden evvel şu kadarını itiraf ve kabul etmeliyiz ki, onların evetlerine bizim hayırlarımız yine düne kadar bir cevap teşkil etmiyordu. Onlar bundan evvelki birçok yazılarımızda belirtmeye çalıştığımız gibi bir hak talep eder mahiyetindeki büyük gösterilerine biz yalnız birkaç satırlık protesto ile iktifa ediyor ve bunu yaptığımız gün üzerimize düşen ve vazifenin hitama erdiğini zannederek yine derin uyku muza avdet etmiş oluyorduk ve bize öyle geliyordu ki başka türlü hareket etmemize de imkân yoktur. Çünkü ekseriyetteki unsurun gazap ve hiddeti başımıza her belayı getirebilir.

Hâlbuki milletin idame ve bekâsı tek bir şarta bağlı değil midir? Büyük Ata’nın ilk mücadeleye atılırken kurduğu Ya İstiklal Ya Ölüm düsturunu biz de burada tatbik etmeye mecbur değil miyiz? Anlamalıyız ki bu Ada üzerinde ilelebet yaşamak ve var olmak azmindeyse hiçbir şeyden korku getirmeden haklı davamızın haksızlığa uğramamasına çalışmalıyız. Çünkü biz Türk unsuru yetmiş seneden beri bizi anavatanımızdan kendi sinesine devri teslim alan İngiltere Hükümeti’ne hiçbir sadakatsizlik kanunlarına aykırı hiçbir harekette bulunmuş değiliz. Bulunmadık çünkü yeşil masa başında tek bir askerinin burnu kanamadan Ada’ya yerleşen İngiltere Hükümeti’nden o zaman alınan teminat anavatan zamanındaki gibi hürriyet ve haklarımızdan hiçbir şey kaybedecek değildik. İngiltere Hükümeti, Kıbrıs’a bir kiracı olarak yerleşiyordu. Fakat ne yazık ki o zaman ki başta dejenere sultanların kötü

idareleri ve kendi tamamen ihmal edilmiş ve buna karşılık Rum unsurunun önüne atılan zeki vatansever liderler Türk Cemaati'nin geçirdiği bu ümitsiz günlerden istifade etmesini bilerek cemaatlerini uyandırmış terakki ve tahliye götürülecek yolları göstermiş ve umumiyet içinde bulunduğumuz bir nazik durumu yaratmışlardır.

İşte bu Rum cemaatidir ki bu gün ellerinde müspet ve haklı delil olmadan anavatan diye mefhum bir Yunanistan'a veyahut da dünyanın huzur ve sükûnunu bozan milyonlarca insanı sefalet uçurumlarına gömen Kızıl Rusya ile birleşmek istiyorlar. Hâlbuki biz Türk unsuru ne bir taraf ve ne de diğer tarafa bağlı değiliz. Aramızda aklı şuurunu kaybeden üç beş kişi müstesna bizim bütün gayemiz anavatanımıza bağlı kalmak ve dedelerimizin eserlerini kıyamete kadar bu ada üzerinde yaşatmaktır ve bunu da ancak büyük hareketler, çalışmalar sayesinde ispat edebileceğimizi anlamalıyız. Takdir etmeliyiz ki dünya her gün değil hatta her saniye değişen başka başka manzaralarla karşımıza çıkan garip bir hal almıştır. Hareketsiz ve cansız milletler ölümü tercih eden zavallılar olduğunu tarih bize her gün ispat etmektedir.

O halde biz Türk Cemaati'ne bugün düşen vazife dünden çok daha ağır ve mesuliyetlidir. Dün basit bir hareket belki bize ümit ve teselli verebilmelidir. Fakat bugün dünyanın her tarafında sesini işittirebilen ve hatta Ada'yı bir Yunan adası gibi göstermeye muvaffak olan Rum vatandaşlarımızın çok canlı hareketleri karşısında bizim tevekkül içinde yaşamamız ve susmamız affedilmez bir suçtur. Bunu böyle bilmeli ve korku getirmeden onların çoğunluklarına kıymet vermeden bizim olan bu adanın hiçbir zaman Yunan eline geçmemesi için yapılması gereken ne varsa hepsini yapmamızı seksen bin Türk'ün üzerine düşen bir borçtur. Artık kahve köşelerinde dedikodu âlemlerinde boşu boşuna birbirlerimizi çekiştirmek ve başkalarından iş beklemek zamanı çoktan geçmiştir. Nasıl ki, Rum vatandaşlarımız şehirlisinden köylüsüne gencinden, ihtiyarına varıncaya kadar haksız davranışlarının hakikate ulaşması için uğraşıyorsa biz de yediden yetmişe teker teker mücadeleye atılmamız artık milli bir borç haline gelmiştir.

İşte 28 Kasım Pazar günü yapılacak toplantı biz Türk Cemaati'nin uyumadığını, ölmediğini ve olaylar karşısında habersiz olmadığını ispat edecektir. O gün göstereceğimiz canlılıktır ki dünyaya burada da bir Türk mevcudiyetinin var olduğunu anlatacak ve bu varlık karşısında ada'nın hiçbir zaman eskiden beri tarihte zayıf kalmış

dâhili kargaşalıklarla mücadele etmek kendisine müyesser bir millete devir teslimi kabul edilmeyecektir.

Aziz vatandaş! Anlamalıyız ki tehlike bugün olduğu gibi yarında vardır. Hiçbir zaman emniyette olduğumuzu kabul etmemeliyiz. Her gün değişen dünya siyaseti uykularımızı kaçırmalıdır. Siperlerinde düşmanı bekleyen askerler gibi bizim de daima hadiseleri günü gününe takip etmeliyiz ve her an bizim için bir tehlike melhuzdur farz ederek ayakta olmamız lazımdır. İşte biz bunları düşünerek büyük mitinglerimizi yapmaya karar vermiş oluyoruz. Bizim ne hükümet ve ne de Rum vatandaşlarımız aleyhine kötü bir düşüncemiz yoktur. Bizim didişmelerimiz, uğraşmamız ancak ve ancak kendi bekâ ve varlığımızı ilelebet burada sağlamak namus ve şerefimizi muhafaza etmektedir.

Sayın Kıbrıs Türk'ü bütün bunları bir kere daha tekrarlamak, bir kere daha Türk'ün gür sesini dünyaya işittirmek için 28 Kasım Pazar günü mutlak ve mutlak Ayasofya Meydanı'nda⁴⁸⁶ hazır bulunmalısın ve bunu yapmakla başkalarına ne bir lütuf ve ne de bir cemile yapacak değilsin. Ancak ödemeye mecbur olduğun milli vazifeni yapmış olacaksın. O gün hep birlikte bir kere daha "Kahrolsun Muhtariyet, Kahrolsun İlhak" sesleri ile yedi kat semayı çınlatalım"⁴⁸⁷ ifadeleriyle Kıbrıs Türkleri mitinge davet edilmiştir.

28 Kasım 1948 Mitingi ile gazetede çıkan yazılardan biri de "28 Kasım" başlığını taşımakta olup yazı şöyleydi:

" Kulüp ve kurumların iştiraki ile bütün Ada Türklüğüne şamil Rum vatandaşlarımızın haksız muhtariyet ve ilhak emellerini bir kere daha protesto etmek ve Kıbrıs'ta seksen bin Türk'ün mevcudiyetini bütün dünya matbuat ve umumi eskârına arz etmek için 28 Kasım 1948 Pazar günü ö.e saat 11'de Lefkoşa'da Ayasofya meydanında yapılacak miting için alınan tertibatın Adanın her tarafında bulunan Türkleri üzerinde büyük yankılar uyandırdığını gelen haberlerden öğrenmekle çok mütehasıs oluyoruz.

Yapılacak mitinge iştirak edecek halk kütlesinin fazlalığı ne kadar çok olursa Kıbrıs Türklerinin gerek muhtariyet ve gerekse ilhakin aleyhtarlığı nispette tebarüz ettirilmiş olacaktır. Bu mitingle biz, Rum vatandaşlarımız arasında olduğu gibi solcu

⁴⁸⁶ Lefkoşa'da bulunan bir meydanın adı.

⁴⁸⁷ **Halkın Sesi**, 23 Kasım 1948, Sayı: 1808.

veya sağcı diye ikiye ayrıldığımızı ve birbirimizi seven, aramızda ayrılık bulunmayan, milli hislerinden zerre kadar kaybetmemiş asil Türk yavruları olduğumuzu dünya umumi eskârına bir defa daha sunmak fırsatını elde etmiş oluyoruz.

Türk köylüsü! Türk şehirlisi! Hiçbir mâniaya ehemmiyet vermeden 28 Kasım Pazar günü yapılacak büyük mitinge iştiraki ulvi bir vatan borcu sayarak o gün sen de bütün ırkdaşların gibi, Lefkoşa'da yapılacak mitinge koş. Senin içinde bulunduğun müşkül vaziyetten kurtaracak olan ittihat ve yılmadan çalışma olduğuna iman et. Pazar günkü miting cüzi bir kütle davası değil, o, senin Ada'da seksen bin Türk'ün davasıdır”⁴⁸⁸.

Gazete, **28 Kasım 1948**'de yapılacak mitingde “Pazar Günü Yapılacak Miting” başlığı adıyla, mitingde konuşmak için söz alacakların isimleri verilmiştir. Lefkoşa'da **Ayasofya Meydanı**'nda yapılacak olan büyük mitinge; *Fadıl Korkut, Fazıl Küçük, Faiz Kaymak, M. Dâna, M. Kemal, Nazif Denizer ve Rauf Denktaş* konuşmacı olarak katılmıştır⁴⁸⁹.

Halkın Sesi, 30 Kasım 1948 tarihli yayınında, 28 Kasım mitinginin yansımalarını “*Toplantıya 15.000 Kadar Türk İştirak Etti*” başlığı kullanılarak haberin ayrıntıları şöyle verilmiştir:

“Ada'nın en uzak yerlerinden Lefkoşa'da yapılan, bütün ada Türklüğü'ne şamil mitinge 15000 kadar Türk İştirak etmiş ve miting şimdiye kadar görülmedik bir muvaffakiyetle başarılmıştır. Bir kere daha ada Türklüğü, gerek muhtariyet ve gerekse ilhaka şiddetle aleyhtar olduklarını bütün dünyaya ilan etmişlerdir. Mitinge iştirak eden halkın tasvibi ile Başvekil Hasan Saka, Cumhur Reisi İsmet İnönü, Başvekil Mr. Clement Atlee, Müstemlekât Müsteşarı Mr. Marshall, Anadolu Ajansı ve Ekselans Kıbrıs Valisi'ne aşağıdaki telgraf gönderilmiştir:

28 Kasım 1948'de Lefkoşa'da onbeş bin Türk'ün yapmış olduğu Ayasofya mitinginde bir kere daha Kıbrıs Rumlarının Yunanistan'a ilhak ve muhtariyet taleplerinin şiddetle reddedilmesi oy birliği ile kararlaştırılmıştır. Kıbrıs Türkleri ilhak ve muhtariyetin tamamıyla Türklüğün mahvına sebep olacağına ve adanın asayişini

⁴⁸⁸ **Halkın Sesi**, 26 Kasım 1948, Sayı: 1811.

⁴⁸⁹ **Halkın Sesi**, 27 Kasım 1948, Sayı: 1812.

bozacağına inanıyorlar⁴⁹⁰” ifadeleriyle, “**Sekreter Doktor Küçük**” imzasıyla gönderilen telgraflarla Kıbrıs Türkleri kendi iradelerinin dışında bir sonucun ortaya çıkmasına izin vermeyeceklerini duyurmuşlardır.

13 Aralık 1949 tarihli yayınında, Kıbrıs Türklerinin ada Rumlarının Yunanistan’a ilhakını protesto etmek için **11 Aralık 1949**’da yaptığı mitingdeki sonucu “*11 Aralık Mitinginde Alınan Karar Sureti*” şeklinde şöyle açıklamıştır:

“*11 Aralık 1949’da Lefkoşa’da miting yapan 15.000 Kıbrıs Türkü 85.000 Kıbrıs Türkü’ne tercüman olarak aşağıdaki kararı vermiştir.*

1. *Adamızın Yunanistan’a ilhak edilmesi hakkındaki arzuları gene şiddetle protesto eder.*

2. *Böyle ilhakın tahakkuku takdirinde, Kıbrıs’a iktisadi buhran ırkî, içtimai iğtişâş, dâhili harp getireceğine bu suretle adanın belki sair orta-şark memleketlerinin sülh, sükûnunu ihlâl eyleyeceğine kaniiz.*

3. *Ada’nın selâmeti ekalliyetlerin himayesi, Akdeniz’in muvazene ve müdafaasının Kıbrıs’ta statükonun devamını istilzam eylediğine Kıbrıs’ta plebisit yapılmasında lüzum ve fayda melhus bulunmadığına kaniiz.*

4. *İngiltere kendiliğinden adadan çekilecek olursa adanın eski sahibi en yakın komşusu adayı en iyi muhafaza, müdafaa edecek yegâne yakın şark devleti olan Türkiye’ye iade edilmesini talep eyleriz.*

5. *İşbu kararı Milletler Meclisi’ne, İngiltere’ye Hariciye Nezaretine, İngiltere Müstemlekât Nezaretine, İngiltere Amele ve Muhafazakâr Partilerine, Kıbrıs Valisi’ne, Türkiye Dışişleri Bakanlığına, Türkiye Halk ve Demokrat partilerine, Ankara’daki Kıbrıs Türk Kültür Derneği’ne, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği’ne ve Royter ve Anadolu ajanslarına bildirmek üzere Kıbrıs Milli Türk Birliği Sekreteri Dr. Fazıl Küçük’e salâhiyet itâ eyleriz.*

Bundan maada icabında Türkiye ve İngiltere’ye veyahut her ikisine de davamızı takip için icap ettiği takdirde Kıbrıs Türk Federasyonu’na bu heyeti seçmek salâhiyetini vermiş bulunuyoruz. Lefkoşa’da Ayasofya Meydanı’nda toplanmış bulunan 15.000’den fazla Türk halkı⁴⁹¹ ifadelerini kullanmıştır.

⁴⁹⁰ **Halkın Sesi**, 30 Kasım 1948, Sayı: 1814.

⁴⁹¹ **Halkın Sesi**, 13 Aralık 1949, Sayı: 2130.

Halkın Sesi'nin 4 Aralık 1963 tarihli yayınında “*Kıbrıs Rumlarının Tahriki Devam Ediyor*”, “*Türk Cemaati Caniyane Hareketleri Tel'in Eder*” başlıklarıyla çıkmış ve haberin ayrıntılarını şöyle vermişti:

“ *Dün akşam Baf Kapısı'nda evvelce dikilen bir heykelin kaydesinde patlatılan bir bomba, öteden beri Kıbrıs'ta huzursuzluk, anarşi, iki cemaat arasında husumet yaratmak isteyen bir takım Türk'ten başka namert ellerin işlediği bir cinayet olduğuna hiç şüphe yoktur. 1959'dan beri adada daimi surette sulh ve sükûnun devamını isteyen ve özleyen Türk Cemaati'nin bütün gayret ve hüsnüniyetine karşılık olarak Rum Cemaati tarafından yaratılan ve yaratılmakta devam edilen yeni yeni huzursuzlukların bu suretle yanına bir yenisi daha eklenmiş oluyor.*

Bilindiği gibi bundan bir müddet evvel o civardan geçmekte olan iki masum Türk köylüsü EOKA'cı bir Rum polis tarafından takip edilmiş, dövülmüş ve iş mahkemeye kadar intikal etmiştir. Yine o zaman bu kabahati işleyen Rum EOKA'cı kendini müdafaa edecek bir vesile bulmuş ve bu masum Türkler güya gündüzün o civarın en kalabalık olduğu bir saatte heykele bomba atacaklarını zan ve şüphe ederek bunları takip ettiğini ve bu sebepten doğduğunu ifade etmiştir.

Görülüyor ki hadiseler birbirine bağlanmaktadır. Dün akşam yine Rumlar tarafından kasten yerleştirilen bombadan maksat ve gaye Türk Cemaati'nin gayri kanuni yollara tevessül ettiğini dünya umumi efkârına göstermek gayesini ileri sürmek istemelerinin bir neticesidir. Aklîselim sahibi herkesin tamamen bir Rum muhiti olan bu yere Türklerin nasıl girebileceğini ve sonradan niçin ve ne maksatla bomba koyacaklarını düşünmesi ilk planda gelir. Tarih boyunca Türk milleti ve Kıbrıs Türkü hiçbir cemaatin ve milletin sevdiği ve saydığı adamlarının heykellerine hiçbir tahkirde bulunmadığı gibi onları tahrip etmekte aklından geçmiş değildir... Açık bir siyaset takip eden Kıbrıs Türkü karanlık yollarda yürüyerek ne ellerini kana bulayarak ve ne de binlerce kişiyi mateme boğmak aklından geçmiyor. Bunları yapanlar akıllarına koydukları Enosis'e ulaşmak ve ona varmak için uğraşanlardır. Biz eminiz ki yine bugünkü Rum basını yine kendi adamlarının işlediği cinayeti sıkılmadan hemen Türk Cemaati'ne yükletecek ve bu neşriyatı ile de bütün halkı ve dünya umumi efkârını Kıbrıs'ta huzur ve sükûnu bozanların Türkler olduğuna inandıracaklardır. Öteden beri soğukkanlılık ve davasından emin olan insanlar olarak yolumuza devam eden kimseler

olduğumuzu ve bu gibi delice hareketlerle bir kitleyi ve bhusus şuursuz kimseleri üzerinize saldırtarak onların tehdidi ve barbarca hareketi karşısında bizleri susturacaklarını zan ve tahayyül ediyorlarsa şimdiden peşinen söyleyelim ki sonunda büyük bir hüsrarla karşı karşıya geleceklerdir... 1955-58 senesinin karanlık ve entrika günlerini yaşayan ve onların birer kumandanı olarak tekrar yeni baştan ortaya çıkarmak sevdasında olanlar bilmelidirler ki, bu defa memlekete yapacakları hizmet ancak felaket, sefalet ve perişanlık olacaktır. Kim bilir belki de yarın mukabeleyi bin misil olarak Türk semtindeki gözlerine diken olan heykel ve abidelerimize hücum edecek onları ortadan kaldırırken “Çünkü Türkler evvelce bu gibi işlere teşebbüs etmişler onlara cevap veriyoruz” diye kendilerini masum olarak göstermeye kadar gideceklerdir. Tarihin ne kadar değiştiğinden maalesef bu adamlar habersizdir. Kabadayılık, külhanbeylik artık yerini kanuna bırakmış ve halklar tabanca ve silahtan ziyade vicdanların huzurunda meydanlara çıkacaktır”⁴⁹² denilmiştir.

19 Aralık 1963 tarihli yayınında gazete “EOKA Tedhiş Teşkilatı Mensupları İle Rum Polisler Geceleri Saat 12’den Sonra Türk Semtlerinde Köşe Başlarını Tutarak Tatbikat Yapmaya Başladı”, “Kaymaklı, Çağlayan, Ortaköy, Köşklü Çiftlik ve T. Büyükelçiliği Civarı Kordon Altına Alındı”, “İçişleri Bakanı’na Hesap Soruyoruz”, “Bu Rezaletin Sonu Nereye Varacak?” başlıkları kullanılırken haberin ayrıntıları da şöyle verilmişti:

“Cumhurbaşkanı Makarios’un Kıbrıs Anayasası’nda tek taraflı olarak kimseyi dinlemeden tadilat yapacağını açıklamasından sonra, Rum polis subayları ile EOKA tedhiş teşkilatı bölge liderleri devamlı olarak toplantı yaparak herhangi bir hadise karşısında nasıl harekete geçeceklerini müzakere etmekte ve bu hususta planlar hazırlamaktadırlar.

EOKA liderleri ile Rum polisler masa başında yaptıkları fikir teatisi ve çizdikleri planları daha sonra Türk semtinde tatbik ederek muvaffakiyet derecesini de ölçmektedirler. Bu cümleden olmak üzere geçen gece; Çağlayan, Kaymaklı, Köşklü Çiftlik, Türkiye Büyükelçiliği etrafı ve Ortaköy Rum polisler ve EOKA’cılar tarafından kordon altına alınarak bütün köşe başları tutulmuş ve vakitten sonra bu yerlerde dolaşanlar tespit edilmişlerdir... Gecenin geç saatlerinde Türk semtlerinde ancak

gestapo⁴⁹³ teşkilatlarının yapabileceği tarzda yapılan bu işler, Sayın İçişleri Bakanı'na sormak isteriz hangi hukuk kitabında, hangi polis teşkilatının Nizâmlarında mevcuttur...

Türk semtlerinde, sık sık vuku bulan bu olaylar Türk halkının İçişleri Bakanı'na karşı olan itimadını tam manası ile kaybetmesine vesile olmuştur... Rum polislerin Türk halkına karşı girişmiş olduğu bu sinir harbinin kötü neticeler doğurmasını mı bekliyor? Unutulmamalıdır ki, her şeyin olduğu gibi sabrın da bir hududu vardır. Türk halkı soğukkanlıdır, olaylar karşısında Türk, yaraşır efendiliğini muhafaza etmesini bilmektedir. Fakat sabrı hudutsuz değildir...”⁴⁹⁴ yazmaktaydı.

23 Aralık 1963 tarihli sayısında “Lefkoşa Harp Meydanı Oldu”, “Cumhurbaşkanı Muavinliği'ne Ateş Açıldı”, “Makineli Silah Sesleri Etrafa Dehşet ve Ölüm Saçıyor”, “Ölü ve Yaralıların Sayısı Katî Olarak Tespit Edilemedi”, başlıklarını kullanan gazete haberin ayrıntılarını sütunlarına şöyle taşımıştır:

“Dün akşam Lefkoşa saatlerce makineli silah sesleri altında inlemiş, vatandaş büyük bir panik içerisinde evlerine kapanmıştır. Saat on raddelerinde başlayan silah sesleri, adada sivil harp devam etmekte olduğu intibasını yaratmıştır”⁴⁹⁵.

“Öğrendiğimize göre silah sesleri Ortaköy ile Dikomo Rum köyü arasında işitilmiş ve daha sonra Lefkoşa'nın her tarafından aynı sesler gelmeye başlamıştır. Silah seslerini tabiken Türk kliniklerine ağır yaralılar gelmeye başlamıştır. Türk semtinde işitilen silah seslerinin Rum Polis arabalarından atılmakta olduğu birçok vatandaş tarafından tespit edilmiştir.

Bu arada Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük'ün Dairesi'ne de ateş açılmış ve Türk muhafızlar ateşi iade etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Türk kliniklerini ziyaret eden hususi muhabirimizin bildirdiğine göre klinikler yaralı Türklerle doludur. Bunlar arasında ağır yaralıların da bulunduğu tespit edilmiştir.

Vahşeti yaratan ve Lefkoşa'yı kana boyayan Rum polisler daha sonra Merkezi Hükümet Hastanesi'ne giderek hastaneyi işgal etmişler ve yaralılara kan verilmesini önlemişlerdir... Royter muhabirinin bildirdiğine göre, Polis Merkezi'ne haber almak için gittiğinde kendisine verilen cevap şu olmuştur: “Memlekette harp devam

⁴⁹³ II. Dünya Savaşı öncesinde Hitler tarafından kurulmuş olan Nazi Almanyası'nın rejim karşıtı her türlü muhalefeti ortadan kaldırmakla görevli olan gizli siyasi polis teşkilatının adıdır.

⁴⁹⁴ Halkın Sesi, 19 Aralık 1963, Sayı: 6257.

⁴⁹⁵ Halkın Sesi, 23 Aralık 1963, Sayı: 6261.

etmektedir. Gazetecilerle uğraşacak vaktimiz yoktur.” “Derhal buradan ayrılınız.” Muhabirin anlattığına göre, polis merkezinden ayrılır ayrılmaz sağda solda makineli silah sesleri duymaya başlamıştır. Sivil Rumların ellerinde makineli tüfekler olduğu halde Türk mahallelerine kadar sokuldukları da birçok göz şahitleri tarafından tespit edilmiştir. Rumların bu şekilde silah taşımalarına Rum polisler göz yummaktadır.

Son dakika hastaneleri ziyaret eden muhabirimizin bildirdiğine göre, Adiloğlu Kliniğinde dördü ağır olmak üzere beş yaralı yatmaktadır. Bir Türk de ölü olarak Merkezi Hükümet Hastanesine kaldırılmıştır⁴⁹⁶.

Halkın Sesi’nin 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı’ndan sonra çıktığı ilk sayısı **26 Temmuz 1974**’de yayınlanmıştır⁴⁹⁷. Gazete bu sayısında “*Selâm Ey Şanlı Ordu*” manşet haberiyle çıkmıştır. **Akay Cemal**, bu tarihi günü “*Mehmetçikler Bizi Açık Hava Hapishanesinden Kurtardı*” yazısıyla gazetesinden şöyle duyurmuştu:

“ Kıbrıs’ta gelişmeler son aylarda, özellikle son haftalarda hızla birbirini izliyordu. Dünya kamuoyunda hâkim kanaat “Yine Kıbrıs’ta Bir Şeyler Olacak” merkezindeydi. Yunan Cuntası adayı tam bir silah deposu haline getirmişti. Gaye; bir oldubitti ile Enosis’i ilan etmek, Kıbrıs’ı da Yunan topraklarına katmaktı. Yunanistan bunu hesaplayarak planlarını hazırlamış, Makarios’u devirerek, kendi direktiflerini harfiyen uygulayacak bir kukla idare kurmuştu Kıbrıs’ta. Darbe, Türk Hükümet adamlarının da deyişiyle Enosis’e doğru atılmış önemli bir adımdı. Bundan sonra sıra Türklere gelecek, Enosis gerçekleştirecekti... Ama Yunanistan hesaplarını yaparken yanılmıştı. Bu adanın gerçek sahiplerini, Türk Toplumunun hak ve hukukunun anavatan Türkiye’nin garantisi altında olduğunu unutmuştu. Samson idaresinin görüşüne göre ise Türkiye işi blöfle geçiştirecekti. Onlara göre; Makarios’a karşı yapılan darbe, Rumların bir iç meselesiydi. Hâlbuki bu darbe ile Anayasal düzen kaldırılmış, Kıbrıs’ın bağımsızlığı ayaklar altına alınmıştı. Türkiye, garantörlerden birinin Kıbrıs’ta bu tür davranışı karşısında elbette sessiz kalamazdı.

Darbeden sonra Ankara’dan yükselen sesler, Türkiye’nin eli kolu bağlı kalamayacağını bir kanıtı idi. Nitekim Başbakan Ecevit, Ada’daki son gelişmelerle ilgili olarak hiçbir oldubittiyi kabul edemeyeceğini belirtmişti. 15 Temmuz’da yer alan

⁴⁹⁶ **Halkın Sesi**, 23 Aralık 1963, Sayı: 6261.

⁴⁹⁷ **Halkın Sesi**, 26 Temmuz 1974, Sayı: 10104.

darbeden sonra gazetemizin manşet başlıkları da müdahale hakkındaydı. Kıbrıs Türk'ü o mutlu günü heyecan ve sabırsızlıkla bekliyor, Kuzey'den gelecek seslere kulak veriyordu.

Kahraman Türk silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta harekâta başladığı haberini radyolardan işitenler, gözyaşlarını tutamamış, "artık kurtulduk, açık hava hapishanesine paydos, kurtarıcılarımız çok yaşa" diye haykırmışlardır. Türk Silahlı Kuvvetleri gerektiğinde neler başarabileceğini, nelere muktedir olduğunu bütün dünyaya bir kere daha ispat etmiştir. Türkiye, Kıbrıs harekâtına girişirken dünya kamuoyu onu alkışlamış, Türk ordusuna "Kıbrıs'ta özgürlüğün müjdecileri, ortadan kaldırılan anayasal düzenin kurucuları ve de barış kartalları" gözüyle bakmışlardır.

Dünya basınının, radyoların, ajansların, hükümet yetkilerinin Türk harekâtından bu şekilde bahsetmesinin elbette nedenleri vardır. Çünkü Türkiye, bu harekâta bütün diplomatik yolları denedikten sonra kendisine ve anlaşmalara verdiği yetkiye dayanarak girişmiştir.

Bütün dünya Türkiye'yi alkışlamıştır. Çünkü Türk Silahlı Kuvvetleri masuma, savunmasız sivil halka, kadına, çocuğa silah çekmemekte, mertçe çelik yumruğunu indirmektedir. Türk Ordusu'nun insan haklarına ve anlaşmalara ne denli saygılı olduğuna Girne'de yabancı gazeteciler de tanık olmuş hiçbir evin talan edilmediğini görerek "dünyanın başka hiçbir yerinde harp esnasında bu şekilde bir durumla karşılaşmadık" demekten kendilerini alamamışlardır. Rum çapulcular gibi ihtiyarlara, çocuklara ve hatta sakatlara silah çekmenin, kahraman Mehmetçiklerimizin kitabında yeri yoktur. İşte bu harekâta alkış tutmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetlerimizle Girne'de, Boğaz'da, Zeytinlik'te, Lefkoşa'da velhasıl her yerde konuştuk. Hepsinin de moralleri çok yüksek... "Yıllardır bu günü bekliyorduk" diyorlar. Gözleri pek, attığı adımdan emin, güçlü imanı ile mücahitlerimizle birlikte bugün dosta, düşmana şunu haykırıyorlar: Türkiye artık eskisinden çok daha içinizde. Haklarımıza el uzatacak olanın vay haline..."⁴⁹⁸.

18 Ağustos 1974 tarihli yayınında "İlk Çağlardan Bugüne Misline Tesadüf Edilmeyen Rum Barbarlığı", "Bafta 3 Yaşında Bir Yavrumun Vücudunda 40 Kurşun Vardı" ve "Meclis Üyesi Ve Yorgoz Muhtarı Halil Fikret İle Eşi Ve Çocukları Yakılarak

Öldürüldü” başlıkları koyu ve iri puntolarla manşet haber olarak okurlarına duyurmuştu:

“... *Baf kasabasında masum bir yavru da kurşuna dizilenler arasındaydı. Henüz daha anne baba ve kardeşlerinden başkasını bilmeye, konuşmaya yeni başlayan Rahme Salih’in vücudunda tam 40 kurşun yarası vardı. Mübalağası yok. Tam 40 kurşun yarası... Rahme Salih Kral’ın delik deşik, kalbura dönmüş vücudunu Barış Gücü ve de Kızılhaç mensupları da gördü. Bizzat onlar da 40 kurşun yarasını saydılar...*

Bir diğer tüyler ürpertici cinayet de şu: elde ettiğimiz bilgiye göre Türk Yönetimi Meclisi üyelerinden Yorgoz Muhtarı Halil Fikret de eşi ve çocuklarıyla birlikte yakılarak öldürülmüştür. Halil Fikret bir müddet önce yerleştiği köyünde sahibi bulunduğu geniş arazisinin imarına çalışıyordu... Yine Baf’tan aldığımız haberde kendi işleriyle meşgul olan çoluk çocuğunu geçindirmek amacıyla gün işleyip, gün yiyen soydaşlarımızdan Erdoğan Çakır, Mustafa Çakır, Münür Dilaver, Hasan Kral, İzzet Pamukoğlu kurşuna dizilmek suretiyle öldürülmüştür... Ayrıca yine Baf’da 10’da ağır yaralıımız vardır. 50 soydaşımız da alınarak meçhul bir istikamete götürülmüşlerdir. Bunlar ne haldedir? Akıbetleri ne olmuştur? Baf’ın Aydın Köyü’nde de son birkaç gün içinde 5 soydaşımız öldürülmüştür. Savunmasız bu kişiler ne yapmışlardır...”⁴⁹⁹ ifadeleri yer almıştı.

23 Ağustos 1974 tarihli sayısında **“Dohni’de Katliam”** manşet haberiyle çıkan gazete, **“45-50 Türk Öldürülerek Çukura Gömüldüler”** alt başlığından sonra Rumların vahşetinden kurtulan 19 yaşındaki Fuat Hüseyin’in katliamla ilgili tanık olduklarını yazan gazete, vahşetin ayrıntılarını şöyle vermişti:

“ *Barbar Rum ve Yunan sürülerinin Mağusa ilçesinin Atlılar (Aloda) Köyünde yaptıkları katliamın yankıları devam ederken Larnaka ilçesinin Dohni Köyü halkından da 45-50 kişinin katledildiği ortaya çıkarılmıştır...*”⁵⁰⁰. *Türk Silahlı Kuvvetlerinin Barış Harekâtı’nın başladığı 20 Temmuz’da Dohni halkının silahlı Rum Milli Muhafızlarca sarıldığını söyleyen Fuat Hüseyin daha sonra Türklerin elindeki silahların toplatıldığını belirtmiş, olayın gelişmesini şöyle anlatmıştır:*

⁴⁹⁹ **Halkın Sesi**, 18 Ağustos 1974, Sayı: 10122.

⁵⁰⁰ **Halkın Sesi**, 23 Ağustos 1974, Sayı: 10127.

14 Ağustos günü 20 kadar otomatik silahlı Rum askeri köye gelerek 50 yaşına kadar olan 83 kişiyi topladılar. Zaten günde birkaç kez köyde devriye yapmaktaydılar. Ertesi gün yani 15 Ağustos'ta bu 83 kişiden çoğunluğunu gençlerin teşkil ettiği 45-50 kadarını alarak Limasol'a götürdüler.

Limasol'u geçerek Ayafila Palothia yol kavşağına kadar geldik. Hepimizi de otobüsten aşağı indirerek daha önceden hazırlanmış olduğu anlaşılan bir çukurun yanına dizdiler. Burası ıssız bir yerdi. Akabetin ne olacağını anlamıştık. Dakikaları ve saniyeleri saymaya başladık. Bu sırada Rum askerlerinin komutanı yanındakilerle konuşuyordu. Az sonra içlerinden biri yaklaşıp bizlere birer sigara ikram etti. Birkaç nefes çekmiştik ki silah sesleriyle birlikte kendimizi yerde bulduk. Karnımdan ve ayaklarımdan yaralanmışım. Yere yıkıldıktan sonra hiç nefes almadan duruyor, ne olacağını merak ediyordum.

Yunanlı olduğu konuşmasından anlaşılan komutan, yanındakilere "Bu iş tamam, şimdi gidip buldozeri getirelim ve bunları çukura doldurduktan sonra kapatalım" diyordu. Oradan biraz uzaklaşır uzaklaşmaz kendimi toparladım ve ağaçlıklar arasına gizlenmek için bütün gücümü harcadım. Arkadaşlarımdan canlı kalan yoktu. Nihayet oradan uzaklaşarak sık ağaçlar altında bir süre dinlenmeye başladım. Buldozer gelmiş, çalışmaya başlamıştı bile... Buldozer işini bitirip de oradan ayrıldıktan sonra dağ yolunu tuttum. Altı gün dağlarda gizlendim ve Mutluyaka Köyü'ne girmeye muvaffak oldum. Yaralarım ağırlaştığından B. Milletlerin bir ambulansı ile beni Piskobu üssüne götürdüler"⁵⁰¹ yazmaktaydı.

2 Eylül 1974 tarihli Halkın Sesi, sütunlarına Rumların toplu katliam yaptığı bir köyü daha manşet haber olarak okurlarına duyurmuştur: "Muratağa Köyü'nde de Bir Ölüm Çukuru Meydana Çıkarıldı", "Masum 88 Türk Daha Katledildi" başlıklarını kullandıktan sonra "Bir İsveçli Asker "Dünyada Böyle Vahşet Olayına Rastlamadım" dedi" sözlerinden sonra haber şöyle devam etmiştir:

"Rumların 88 sivil Türk'ü katlettikleri bildiriliyor. Muratağa Köyü'nde ortaya çıkartılan çukurun açılışa B.M. görevlileriyle yabancı gazeteciler de tanık oldular.

⁵⁰¹ Halkın Sesi, 23 Ağustos 1974, Sayı: 10137.

Çukurdan hava kararıncaya kadar 40 ceset çıkarılmış olup bunların çoğu otomatik silahla taranmıştır.

Rumların sivil Türk köylülerini otomatik silahlarla katlettikten sonra Topluca gömdükleri çukur, bir Türk çobanın ihbarı üzerine tespit edilmiştir. Muratağa Köyü civarında dolaşırken toprak üzerinde bir el gören çoban durumu derhal ilgililere bildirmiştir. Bunun üzerine Muratağa Köyü'ne gelen 28. Tümen İstihkâm Taburu'na mensup subay ve erler tarafından çukurun açılmasına başlanmıştır. Cesetlerin çıkarılmasıyla ilgili çalışmaları durumdan aynı anda haberdar olan Barış Gücü'ne mensup İsveçli askerler de izlenmişlerdir. Çıkarılan cesetler arasında onbeş günlük çocuktan yürüyemeyecek kadar yaşlı insanlara kadar sivil Türkler bulunmuştur. Kazı sırasında ilk olarak bir kadına mı yoksa bir erkeğe mi ait olduğu anlaşılamayan bir baş çıkarılmış, onun yarım metre sağında ise pijamalı kesik bir küçük çocuk kolu bulunmuştur. Kazı sırasında vücuttan ayrılmış çeşitli organların bulunması Rumların katliamda otomatik silahların yanı sıra kesici aletlerde kullandıklarının delili olarak gösteriliyor.

76 kişilik Muratağa Köyü halkından 70'inin Rumlar tarafından katledildiği sanılıyor. Bunların 40 kadarının çocuk, 20'sinin orta yaşlı ve 10'unun da çok yaşlı olduğu tahmin ediliyor. Katledilenlerden 18'inin ise daha önce 57 Türk'ün katledildiği Atlılar Köyü ile Muratağa Köyü arasında yer alan Sandallar Köyü halkından olduğu sanılıyor... Muratağa Köyü'nde cesetlerin çıkarılışını hava kararıncaya kadar izleyen B.M. görevlileri küçük çocuk, kadın ve yaşlıların, Rumlar tarafından kurşunlarla deliş deşik edilmiş, çeşitli organları kesilmiş cesetlerini gördükleri zaman tarihin böylesine korkunç bir vahşete tanık olmadığını söylediler..."⁵⁰².

15 Kasım 1983'de Halkın Sesi tarihi bir olayı manşetine taşımıştır. Bu tarihi olay Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilân edilmesiydi. Koyu ve iri puntolarla büyükçe dizilmiş "**DEVLETİMİZ HAYIRLI OLSUN**" başlığıyla çıkmıştır. Gazete haberi şöyle miştir:

" Kıbrıs Türk halkının mücadele tarihine bugün şerefli bir sayfa daha ekleniyor ve KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ilân ediliyor. Federe Meclis bu sabah saat

08.30'da başlayacak toplantısında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin İlânı'nı görüşecek ve kararını tüm dünyaya açıklayacak.

Devlet Başkanı Rauf Denktaş bu sabahın erken saatlerinde görüştüğü Yazı İşleri Müdürümüz Ahmet Akar'a, "Bu karar halkın kararıdır. Bu karar insanım diyen ve insanca yaşamak isteyen herkesin her şeyi göze alarak ulaşabileceği şerefli bir karardır" dedi.

Devlet Başkanı Rauf Denktaş, bu karara rağmen, Rum halkının barış istemesi durumunda eşitliğimizi tanınması gerektiğini belirtti ve "Rum liderliği var olan bu eşitliğimizi 20 yıldır yok etmeye çalıştı ve bizi ayrı bir devlete zorladı"⁵⁰³ diye ifade etmiştir.

Halkın Sesi, 1963 olaylarından bu yana yaptığı yayınlarla, Kıbrıs Türk'ünün sözcülüğünü yapmış, haklı davasını uluslararası düzeyde tanıtmak için çok emek harcaması gazeteyi Kıbrıs Türk Toplumu'nun resmî yayın organı haline getirmiştir. Kıbrıs Türk liderliğinin kurumsallaşmasını sağlayan ve 1960'da Kıbrıs'ta Rumlar ve Türkler tarafından kurulan ortak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Yardımcısı olan **Dr. Fazıl Küçük**'ün 15 Ocak 1984'de vefatı üzerine gazete; oğlu, kızı ve eşine⁵⁰⁴ kalmıştır. **Halkın Sesi**'nin yayın hayatı devam etmekte olup en yüksek baskı sayısına sahip gazetelerdendir.

Yankı

1 Ocak 1945'de ilk sayısı yayımlanmıştır. **Yankı** gazetesinin Sahibi ve Müdürü **Fadıl Niyazi Korkut**'tur⁵⁰⁵. Gazete 35x145 cm boyutlu tek yaprak olarak **haftalık** çıkmıştır. Gazete "Her Pazartesi günü çıkan Türk Gazetesidir" adıyla neşredilmiştir. Yankı gazetesi "No:24 Mecidiye Sokağı, Lefkoşa" adresinden idare edilmiştir. Nüshası 1 kuruş olan gazetenin altı aylığı 4,5 şilin yıllık abone bedeli ise 7,5 şilin olarak hesaplanmıştır⁵⁰⁶. M. Fikri Basımevi'nden çıkan gazete ilk sayısında "Yankı'nın Yolu" başlıklı yazıda:

⁵⁰³ **Halkın Sesi**, 15 Kasım 1983, Sayı: 20032.

⁵⁰⁴ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 57.

⁵⁰⁵ Harid FEDAL, "1940'lardan Bir Gazete 'Yankı' ", Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler- 1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa 2005, s. 63.

⁵⁰⁶ Harid FEDAL, "1940'lardan Bir Gazete 'Yankı' ", s. 63.

“Yankı, Kıbrıs Türklerinin fikirlerinin yankısı olmak emeli ile basın alanına atılmıştır” şeklinde başlamıştır. Gazetenin sahibi olan Fadıl Niyazi Korkut şunları ifade etmekteydi: “ Biz Kıbrıs Türkleri atalarımızın kanı pahasına olarak yerleşmiş olduğumuz bu Ada’da birlik ve düzen içerisinde şerefimizle yaşamak istiyoruz. Fakat bu isteğin sağlanması bir sürü şartlara bağlıdır. Kanaatimizce bu şartların başlıcaları şunlardır: İlk fırsatta Ada’nın hususiyetine uygun ve bilhassa Türk Cemaati’nin sesini boğamayacak meşruti bir idare kurulması, din işlerimizle cami malları üzerindeki hükümet müdahale ve kontrolünün kalkması, Türkler hakkında farklı kanun tatbik eden eski geleneğe son verilmesi ve bu geleneğin doğurduğu kanunların ortadan kaldırılması miras ve aile kanunlarımızın bir an evvel asrileştirilmesi, yüksek makamlar dahil olmak üzere hükümet memuriyetlerinde Türklere gereği kadar pay ayrılması, Türk köylüsüyle Türk işçisinin bu Ada’da yaşayan sair köylüler ve işçilerden ayırt edilmeyerek korunması, belediye idarelerinde Türklere hakiki iştirak hakkı ve verilmesi ve en nihayet Ada idaresinin her yönünde çoğunluk malik bulunduğu aynı hakların Türklere teşmil edilmesi ”⁵⁰⁷ ifadeleri kullanılmıştı.

Yankı, yayınlarında ve yer verdiği yazılarında; Ada üzerinde siyasal bir ülkünün eksikliğinden yakınmıştır. Kıbrıs Türklerinin talep ettiği hakların Sömürge Yönetimi tarafından verilmesi gereken temel haklar olduğu ifade edilmiştir. Hükümete ait olmayan toplum haklarının Kıbrıs Türk Toplumuna bırakılması, İdare işlerinde hiçbir şekilde Kıbrıs Türkleri için ayrı yasa uygulanmaması istenilmiştir. Fadıl Niyazi Korkut’a göre Hükümet’le Kıbrıs Türk Toplumuna arasındaki anlaşmazlık; İngiliz idarecilerin Ada Türklerinin haklarını savunacak ve karar alacak seviyede görmemelerinden kaynaklanmıştır⁵⁰⁸.

Gazete, toplumun bilinçlendirilmesinde olduğu gibi yeni sözcüklerin yayılıp kullanılmasında da önemli katkıda bulunmuştur. 1940’lı yıllarda gazetede geçen öz Türkçe sözcükler, yeni düşünce yanlısı gazetenin öz Türkçenin kullanımında gösterdiği önem ve özeni göstermektedir. **Yankı**’nın 18 Ocak 1946 tarihli 47 numaralı nüshası son yayını olmuştur⁵⁰⁹.

⁵⁰⁷ Harid FEDAI, “1940’lardan Bir Gazete ‘Yankı’ ”, s. 63.

⁵⁰⁸ Harid FEDAI, “1940’lardan Bir Gazete ‘Yankı’ ”, s. 65.

⁵⁰⁹ Harid FEDAI, “1940’lardan Bir Gazete ‘Yankı’ ”, s. 77.

Hür Söz

Yayın hayatı 17 Ağustos 1946'da başlamıştır. Lefkoşa'da, Hür Söz Basımevi'nde yayımlanan ve günlük olarak çıkan gazetenin Sahibi ve Başyazarı **Fevzi Ali Rıza Bey** idi⁵¹⁰. Hür Söz gazetesi, zamana ve olaylara göre her boyda çıkmış olan gazete, genellikle dört sayfa ve büyük boy olarak yayınlanmıştır. **Nazif Süleyman Ebeoğlu, Semih Sait Umar, Osman Türkay** çoğu kez takma adıyla **Hüseyin Şenol**, çeviride de **Selçuk Selim** görev almıştır. **Hikmet Afif Mapolar** da günlük fıkra, başyazı ve haberleri hazırlamıştır⁵¹¹.

Hür Söz gazetesi "*Kıbrıs'ın hür sözüdür; her zaman Atatürk'ün izinde ve her yeni güne yeni bir davranış ile*"⁵¹² şiarıyla çıkmıştır. Hür Söz gazetesinde; Enosis'e karşı savaşım veren yazılara ve **Halkın Sesi** gazetesi ile onun sahibi Dr. Fazıl Küçük'ü eleştiren yazılara da yer verilmiştir⁵¹³. Genellikle Hükümet yanlısı olan gazetenin baskı sayısı 1000 adet idi⁵¹⁴. Hür Söz gazetesinin ulaşılabilen son yayını 24 Temmuz 1958 tarihli 3661 numaralı sayısı olmuştur⁵¹⁵.

Ateş

İlk sayısı 27 Eylül 1946'da yayımlanmıştır⁵¹⁶. Ateş gazetesi, "*Kıbrıs Türk Halkının Kendi Gazetesidir*" ilkesiyle pazartesi dışında her gün sabah çıkmıştır⁵¹⁷. Cyprus Blue Book'un 1946 tarihli cildinde çarşamba hariç, Ateş'in günlük olarak yayımlandığı ve 600 baskı sayısına sahip olduğu bilgileri bulunmaktadır⁵¹⁸. Gazetenin Eylül 1947'den itibaren başlayan yayın süreci haftalık veya birkaç ayda bir olmak üzere düzensiz aralıklardaki neşriyatı 1951 yılına kadar devam etmiştir⁵¹⁹. Lefkoşa'da,

⁵¹⁰ Hür Söz, 17 Ağustos 1946, Sayı: 1.

⁵¹¹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 63.

⁵¹² H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 22.

⁵¹³ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 94.

⁵¹⁴ *Guide To The Cyprus Press*, s. 65; *The Cyprus Blue Book*, 1946, s. 234.

⁵¹⁵ Hür Söz, 24 Temmuz 1958, Sayı: 3661.

⁵¹⁶ *Guide To The Cyprus Press*, s. 66; Mehmet DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın Tarihinden Ateş Gazetesi ve Mehmet Kemal Deniz*, Deniz Plaza Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 20.

⁵¹⁷ *Guide To The Cyprus Press*, s. 66; C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 97.

⁵¹⁸ *The Cyprus Blue Book*, 1946, s. 234.

⁵¹⁹ M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 20.

Mehmet Fikri Basımevi'nde çıkarılan gazetenin Müdür ve İmtiyaz Sahibi **Mehmet Kemal Deniz**'dir⁵²⁰.

Yayın hayatı yaklaşık beş yıl kadar süren **Ateş** gazetesi ilk sayısında, yayın çizgisinin nasıl olacağını şöyle açıklamaktaydı:

a. *Maksadımız para kazanmak değildir. Yalnız cemaatımızın her hakkını en yüksek makamlara işittirmek için uğraşmaktır.*

b. *Kimseyi Çekiştirecek değiliz. Gazetemizi vasıta yaparak başkalarının birbirine hücum etmelerine müsaade etmeyeceğiz. Biz daima doğru yolumuzda yürüyeceğiz...*

c. *Biz gazetemizle daima köylünün, çiftçinin esnafın, işçinin haklarını korumak, mekteplerimizi, camilerimizi, aile kanunlarımızı vs. birçok dertlerimizi ilgilendiren mevzular üzerinde yazı yazmaktır...*

d. *Mümkün mertebe en taze havadisleri vermeye gayret edeceğiz*⁵²¹.

Kemal Deniz, **Ateş** gazetesi ile ilgili şunları söylemektedir:

“*Matbaamız olmadığı için, önce günlük çıksak da, daha sonra haftalığa dönmek zorunda kaldık. 1950'e kadar gitti. En büyük sorun dağıtımdı. Bizim gazete çıkardığımız devrelerde, bugünkü gibi düzenlenmiş dağıtım yoktu. Dağıtımı Rumlar yapıyordu. Rumlar' da Ateş'i, ya satar, ya satmazdı. Benim en fazla dayandığım nokta şuydu: Çiftçiler Birliği'ndeydim de, köylere gidiyordum. Köylerden sürekli abone yazıyordum. Hatta ayda bir, 1000 adet fazla bastırır, 30 kadar köyü kapsayan geziye çıkar, halka bu gazeteleri ücretsiz dağıtırdım. Yabancılar her gün bir gazete alır okur. Bizim halkımızda bu alışkanlık yok; bunu aşılamaya çalıştım. Konuşmalar yapar, ondan sonra da birer tane dağıtırdım.*

Bizim sorunumuz basımeviydi. Kendi basımevimizin olması gerek. Yoksa içinden çıkamazsınız sorunların. Ayrıca, gazetecilik bir kadro sorunu. Bizde nüfus az; okuyan az. Tek başına bir gazete, basımevine sahip değilse yaşayamaz.

Kısa bir süre, Vatan'ı çıkardım. Sonra da Köylü'yü; köylünün dertlerine deva bulmak için çıkardım. Köylü, 1951'den 1955'e kadar haftalık olarak çıktı. O da aynı nedenlerle kapandı. Basımevi sorunu.

⁵²⁰ Guide To The Cyprus Press, s. 66.

⁵²¹ M. DEMİRYÜREK, Kıbrıs Türk Basın..., s. 23.

Ben her zaman sorumlu hareket ettim. Millî davayı her şeyin üstünde tuttum. Gazioğlu'yla çıktığımız zaman da, bu böyle oldu. Ama 1955'lerde şartlar değişti. EOKA hareketlenmişti. Çok daha dikkatli yazmak gerekiyordu. O dönemde, gazetecilik tehlikeliydi. Gazeteye daha çok zaman ayırarak daha titiz yazılar yayınlamak gerekiyordu. Ben bunun yayınlanamayacağını tespit edince, vazgeçtim”⁵²².

Gazetede ki yazılar içerik olarak ele alındığında, **Ateş** gazetesinin; anavatana bağlılığı, siyasal, sosyal, ekonomik gibi her alanda Kıbrıs Türklerinin haklarını müdafaa ettiği, Kıbrıs Türkü'nün gelişimini desteklediği, Atatürk Prensiplerini savunduğu, Ada Rumlarının Enosis istekleri karşısında Kıbrıs Türklerini bilinçlendirdiği ve Kıbrıs Türk halkını milli bir ülkü halinde tutmaya çalıştığı çıkarımları elde edilebilecektir⁵²³.

Ateş gazetesinin 1949 yılından sonraki yayınları ile ilgili yeterli bilgi elde edilememekle birlikte gazetenin 1950-1951 yıllarında birkaç nüsha çıkmıştır⁵²⁴.

İnkılâp

İlk sayıları tespit edilemeyen **İnkılâp**'ın 4 numaralı sayısı 3 Ağustos 1945'de yayımlanmıştır⁵²⁵. “**İnkılâp, Dilde-Fikirde-Sanatta-İnkılâp**” adıyla neşredilmiştir⁵²⁶. Orta boy büyüklükte olan gazetenin başlık adı, sayfa üzerinde ortada kırmızı ve büyükçe dizilmiş bir logoyla çıkmıştır. Gazetenin Müdür ve Sahipliği'ni Avukat **A. Esad** ve Neşriyat Müdürlüğü'nü de **Hikmet Afif Mapolar** yapmıştır⁵²⁷. **Lefkoşa**'da yayınlanan gazete 1 kuruştan satılmıştır. Gazetenin basım yeri olarak **Lefkoşa**'da “*Birlik Basımevi – M. Akif*” kayıtlıydı⁵²⁸.

İnkılâp'ın aynı zamanda müdürü ve sahibi olan **A. Esad**'ın, gazetenin bu sayısından itibaren “*Mahalli İdare Sistemi Etrafında Görüşler*” yazı dizisi başlamıştır. Gazetenin neşriyat müdürü de olan **Hikmet Afif Mapolar**'a ait “*Altın Şehir*” adlı tiyatro eserinin tanıtımı yapılmıştır. “*Bugünden Portreler*” başlığı altında **Celâlettin Yermen**, bu sayıdan itibaren “*Hemşire*” imzasıyla “*Hemşirenin Köşesi*” başlığı altında,

⁵²² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 62.

⁵²³ M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 23.

⁵²⁴ M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 23.

⁵²⁵ **İnkılâp**, 3 Ağustos 1945, Sayı: 4.

⁵²⁶ **İnkılâp**, 3 Ağustos 1945, Sayı: 4.

⁵²⁷ **İnkılâp**, 3 Ağustos 1945, Sayı: 4.

⁵²⁸ **İnkılâp**, 3 Ağustos 1945, Sayı: 4.

Kıbrıslı Türk kadın yazarlar, Türk kadınlığını ilgilendiren yazılar yazmaya başlamıştır. **M. Akif** tarafından “*Geçmişten Portreler*” başlığı altında “*Müftü Hafız Ziyaettin Efendi*”nin hayatı anlatılmıştır. **Hikmet Afif Mapolar**’ın “*Mermer Kadın*”ı da tefrika halinde yayınlanmaktadır⁵²⁹.

M. Akif, “*Geçmişten Portreler*” de **Musa İrfan Bey**’i anlatmıştır. “*Bugünden Portreler*” de edebiyatçı **Emine Otan** tanıtılmıştır. “*Hemşire’nin Köşesi*”nde “*İlk Hastabakıcı Kadın*” anlatılmıştır⁵³⁰. **İnkılâp**, “*Şimdilik Her Haftanın Cuma Günü Çıkar*” yayın periyodu ile ilgili bilgiyi ikinci sayfasında vermeye başlamış, Kıbrıs’ta ve yurtdışında abone ücretlerini verdikten sonra “*P.K.363 Lefkoşa*” adresini vermiştir⁵³¹.

İnkılâp’ın, 2 Eylül 1945 tarihli yayını daha önceki tespit edilebilen sayılarından farklı olarak yayınlandığı gün olan cuma yerine pazar neşredilmiştir⁵³². **Hikmet Arif Mapolar** “*Yaprağı Çevirdikçe*” köşesinde, “*Kıbrıs Meselesi*” başlıklı yazısında, Kıbrıs’ta yaşayan Türk, Rum ve adanın yöneticisi olan İngilizlerin Kıbrıs’a bakışını şöyle yorumlamaktaydı:

“ Uzun yıllardan beri Kıbrıs meselesi, zaman zaman Rum ve Türk basınında yankılar uyandırmaktadır. Rum yazarları adanın Yunanistan’a ilhakını temine çalışmakta, Türk basını da bunu ağır surette tenkit etmektedir.

İki unsur davalarını şöyle müdafaa ediyorlar: Türkler, buranın eski sahipleri oldukları için Kıbrıs’ın Yunanistan’a değil, Türkiye’ye ilhakını arzuluyorlar. Rum vatandaşlarımız da sayım üstünlüğünü muhafaza ettikleri için bu hakkın kendilerinde olduğunu ileri sürüyorlar.

Bu dava geniş bir mevzunun mantıksız münakaşasından başka bir şey değildir. Rum, vatandaşlarımız tarafından ilhak meseleleri düşünülürken, Kıbrıs’ın Akdeniz hâkimiyetinde mühim rol oynadığı nedense hatıra getirilemiyor. Fikir ve salâhiyetlerine inandığımız Sayın Boş despot⁵³³ vekilinden tutunuz da en aşağı halk tabakasına varıncaya kadar “ilhak” duyguları ile kaynaşmış bulunmaktadırlar. Ve bu rüyayı bugün değilse yarın olmuş gibi görüyorlar.

⁵²⁹ **İnkılâp**, 3 Ağustos 1945, Sayı: 4.

⁵³⁰ **İnkılâp**, 10 Ağustos 1945, Sayı: 5.

⁵³¹ **İnkılâp**, 10 Ağustos 1945, Sayı: 5.

⁵³² **İnkılâp**, 2 Eylül 1945, Sayı: 8.

⁵³³ Metnin orijinalinde bu şekilde geçmektedir. Doğrusu “Baş despot” sözcüğü olup terim ile ifade edilmek istenen Kıbrıs Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu’dur.

Hâlbuki İngiliz İmparatorluğu eğer Kıbrıs'ı terk edecek olursa (ki sevkülceyş noktasından buna imkân yoktur) Akdeniz hâkimiyeti zayıflar ve belki de ortadan kalkar.

Kıbrıs'ı terk etmek; Mısır'dan ayrılmak, Cebelütarık'tan çıkmak ve Akdeniz hâkimiyetini başka ellere bırakmak demektir. Hâlbuki "İkinci Dünya Harbi"nde Kıbrıs'ın oynadığı siyasi ve askeri rol sayılacak kadar anlamlıdır. Bir ayna gibi aşikârdır ki Akdeniz hâkimiyetinde Kıbrıs, Mısır ve Cebelütarık birbirlerinin mütemmim olarak rol oynamışlardır. Bu bir ayna gibi hakiki yüzünü göstermiyor mu? O halde ortada savaşın, ortada mağlûp olan, ortada kazanan kim?"⁵³⁴ ifadelerini kullanmıştır.

İnkılâp, tespit edilebilen sayıları içerisinde **23 Eylül 1945** tarihli nüshasında siyah başlık adıyla çıkmıştır. Bu sayısında gazete "**İnkılâp, Pek Yakında İki Defa Çıkıyor**" ilânıyla ikinci sayfada okurlarına bir duyuruda bulunmuştur⁵³⁵. **İnkılâp**'ın görebildiğimiz son yayını **23 Eylül 1945** tarihli **11** sayı numaralı nüshası olmuştur⁵³⁶.

Kurun

"*Günlük Bağımsız Memleket Gazetesidir*" başlık altı şiarıyla çıkmış olan **Kurun**, **7 Ocak 1948**'de neşredilmeye başlanmıştır. **Kurun** gazetesinin Sahibi **Süleyman Ebeoğlu**'dur⁵³⁷. **Kurun**'un idare yeri de olan gazetenin basımı **Lefkoşa**'da **Mehmet Fikri Basımevi**'nde; 2 sayfa ve büyük boy olarak çıkmış ve 1 kuruştan satışa sunulmuştur. Hikmet Afif Mapolar "*Çerçeveden Işıklar*", A. Muzaffer Gürkan "*Zamanın Aralığından*" ve Fuat Ünel de "*Olaylara Bakışlar*" köşeleriyle gazetede yazılarıyla okurlarına seslenmişlerdir⁵³⁸.

Yaklaşık olarak bir yıl yayın hayatı olan **Kurun** gazetesi, yayın hayatı boyunca Atatürkçü bir çizgiyi takip ederek onun ilkelerini yaymak ve uygulamak için mücadele vermiş ve bunu bağdaştırdığı yayınlarıyla Kıbrıs Türk Toplumu'na yol gösterici olmuştur. Gazetenin ulaşılabilen son yayını **27 Haziran 1948** tarihli **134** numaralı nüshası olmuştur⁵³⁹.

⁵³⁴ **İnkılâp**, 2 Eylül 1945, Sayı: 8.

⁵³⁵ **İnkılâp**, 23 Eylül 1945, Sayı: 11.

⁵³⁶ **İnkılâp**, 23 Eylül 1945, Sayı: 11.

⁵³⁷ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 167.

⁵³⁸ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 167.

⁵³⁹ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 183-184.

Emekçi

1947'de yayın hayatına başlayan **Emekçi**, pazartesi dışında her gün yayımlanmıştır⁵⁴⁰. Gazetenin Sahibi ve Başyazarı **A. Sadi Erkurt** idi⁵⁴¹. Rum komünist gazetelerine sempati duyan gazete, Türk işçi haklarını savunmuştur⁵⁴². Lefkoşa'da yayınlanan gazete 1 Pence'den satışa sunulmuştur. **Emekçi**'nin baskı sayısı 250 adet idi⁵⁴³. Lefkoşa'da, **Mehmet Fikri Basımevi**'nde, iki sayfa ve küçük boy olarak yayımlanmıştır⁵⁴⁴. Gazetenin yayın hayatı **3 Eylül 1949**'da sona ermiştir⁵⁴⁵.

Türk Sözü

31 Nisan 1948'de yayın hayatına başlamıştır⁵⁴⁶. Başlık adının altında "*Özümüz Türk Sözü*"⁵⁴⁷ ibaresi yer alırken **24 Temmuz 1948**'den itibaren bu deyişin altına "*İmanımızı Kivılcımlaştıran: Atatürk*" ifadesi gelmiştir⁵⁴⁸. **Türk Sözü** gazetesi, pazar hariç her gün yayımlanmıştır⁵⁴⁹. İki sayfa ve küçük boy olarak yayınlanan gazetenin Sahibi **Ahmet Muzaffer Gürkan** ve Yazı İşleri Müdürü de **İrfan Hüseyin**'dir⁵⁵⁰. Nüshası 1 Pence'den satılan **Türk Sözü**'nün baskı sayısı 450 adet kayıtlıydı⁵⁵¹.

Gazetenin idare yeri Lefkoşa'da "*Asmaaltı No: 79*"dur. **Bozkurt Basımevi**'nden çıkmış olan gazete 5 sütun üzerine kurulmuştur. **Türk Sözü**'nün yazarları arasında; İrfan Hüseyin, Ahmet Muzaffer Gürkan "*Zamanın Aralığından*", Dr. Ali Rıza Ünal "*Sağlığımız*" ve "*Dürbin*" imzasıyla "*İğne Deliğinden*" köşe yazıları ve ayrıca "*Diplomat*" imzalı "*Siyasi İcmal*" başlığıyla düzenli olarak dış politika yazı dizileri de gazetede yayımlanmıştır⁵⁵².

⁵⁴⁰ Guide To The Cyprus Press, s. 68.

⁵⁴¹ Guide To The Cyprus Press, s. 68.

⁵⁴² Guide To The Cyprus Press, s. 68.

⁵⁴³ Guide To The Cyprus Press, s. 68.

⁵⁴⁴ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 66.

⁵⁴⁵ Guide To The Cyprus Press, s. 68.

⁵⁴⁶ Guide To The Cyprus Press, s. 67; S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 189.

⁵⁴⁷ S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 189.

⁵⁴⁸ S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 201.

⁵⁴⁹ Guide To The Cyprus Press, s. 67.

⁵⁵⁰ Guide To The Cyprus Press, s. 67; S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 189.

⁵⁵¹ Guide To The Cyprus Press, s. 67.

⁵⁵² S. İSMAİL, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 189.

Türk Sözü gazetesi izlediği yayın anlayışı ile ilk milliyetçi gazete olmuştur. Komünizmin Türk İşçi Hareketi içerisine sızmasını engellemek için düzenli yayınlar yapmıştır. Gazete Ada Türklüğü'nün sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan kendini geliştirmesi ve kalkındırması için mücadele ederek Ada Türkleri'nin Atatürk ilkeleri çerçevesinde bir araya gelmesi yönünde yayınlar yapmış; Sömürge Yönetimi'ne ve Rumlara karşı tek elden karşı konulmasını savunmuştur. **Türk Sözü** gazetesinin ulaşılabilen son yayını 10 Ekim 1948 tarihli 140 numaralı nüshası olmuştur⁵⁵³.

Kıbrıs

11 Nisan 1949'da ilk nüshası yayımlanmak suretiyle neşredilmeye başlanmıştır⁵⁵⁴. Lefkoşa'da yayın hayatına başlayan **Kıbrıs** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı M. Akif'tir⁵⁵⁵. **Kıbrıs**'ın basımı **Birlik Basımevi**'nde gerçekleştirilmiştir⁵⁵⁶. **Haftalık** olarak yayınlanan gazetenin satış fiyatı 1 pence idi⁵⁵⁷. Dört sayfa ve büyük boy⁵⁵⁸ olarak yayımlanan bağımsız **Kıbrıs** gazetesinin yayınları 1 Mayıs 1950'de noktalanmıştır⁵⁵⁹.

Sabah

İlk nüshası 24/25 Temmuz 1949'da yayın hayatına başlamış olan **Sabah** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı İrfan Hüseyin'dir⁵⁶⁰. Lefkoşa'da, **Bozkurt Basımevi**'nde iki sayfa ve küçük boy olarak çıkan **Sabah** gazetesi "*Her Sabah Türk Irkına Yeni Bir Ufuk Açar*"⁵⁶¹ ilkesiyle çıkmıştır. **Günlük** olarak neşredilen **Sabah**, Lefkoşa'da "*Asfaltlı No: 79*" adresinden idare edilmiş ve 1 kuruş fiyatından okuyucularına ulaşmıştır. İrfan Hüseyin, Ahmet Zekeriya Aktuğlu (Ahmet Muzaffer Gürkan) gazetenin yaqzarları arasındaydı⁵⁶².

⁵⁵³ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 206-209.

⁵⁵⁴ *Guide To The Cyprus Press*, s. 69.

⁵⁵⁵ *Guide To The Cyprus Press*, s. 69.

⁵⁵⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 63.

⁵⁵⁷ *Guide To The Cyprus Press*, s. 69.

⁵⁵⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 63.

⁵⁵⁹ *Guide To The Cyprus Press*, s. 69.

⁵⁶⁰ Sabahattin İSMAİL, "*Sabah Gazetesi*", *Yeni Kıbrıs Dergisi*, V/1, Ekim 1987, s. 29.

⁵⁶¹ Sabahattin İSMAİL, "*Sabah Gazetesi*", *Yeni Kıbrıs Dergisi*, V/1, Ekim 1987, s. 29.

⁵⁶² S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 216.

Sabah gazetesinin yayın politikası kısaca şöyle değerlendirilebilir; Türkiye'ye bağlı olmak, Atatürkçü ve Turancı bir yayın süreci takip etmek, Atatürk İlkelerinin takipçisi ve uygulayıcısı olmak, Kıbrıs'ın eski sahibi olan Türkiye'ye devrini koşulsuz ve ödünsüz olarak dile getirmektir. Enosise karşı savaşım veren **Sabah**; Kıbrıs Türkleri'nin başta ekonomik ve sosyal açıdan olmak üzere toplumsal alanda güçlenmek suretiyle Ada Türklüğü'nün; Kıbrıs'ta ancak bu koşulda var olabileceğini ve bu amaçla birlik ve eşgüdüm içinde hareket edilmesi gerektiği yönündeki görüşleri savunmuş ve bu çizgide yayınlarını yapmıştır. Gazetenin tepit edilebilen son yayını **89** numaralı nüshasıyla **28 Ekim 1949**'daki sayısı olmuştur⁵⁶³.

b.Siyasi Parti

İstiklâl

İlk sayısı **28 Ekim 1949**'da yayımlanan **İstiklâl** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı **M. Necati Özkan** idi⁵⁶⁴. **Lefkoşa**'da, **İstiklâl Basımevi**'nde **günlük** olarak neşredilen

⁵⁶³ S. İSMAİL, **Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar**, s. 232.

⁵⁶⁴ M. Necati Özkan, 1899'da Lefkoşa'da doğmuştur. Lefkoşa Türk Lisesi'nden mezun olmuş, I. Dünya Savaşı nedeniyle yüksek öğrenim yapamamasına rağmen Türk edebiyatı ve hukuk dersleri almıştır. İngilizce ve Rumca bilen M. Necati Özkan meslek yaşamına Lefkoşa Türk Lisesi'nde öğretmenlik yaparak başlamıştır. M. Necati Özkan, bakkal yönetmekten, hırdavat mağazasına, otel işletmeciliğinden "Altı Ok" ünvanıyla sigara fabrikasına değin birçok işkolunun işletmeciliğini yapmıştır. Yerli gazetelerde yazdığı makalelerle halkın sorunlarına çözüm yolları aramıştır. Politik yaşamının başlangıcından itibaren Necati Mısırlızade olarak tanınan M. Necati Özkan 1926'da Lefkoşa Belediye Meclisi üyeliği seçimlerini kazanmıştır. 1930'da Kıbrıs'ın en büyük seçim bölgesi olan Lefkoşa/Girne kazalarından adaylığını koyarak İngiliz Sömürge İdaresi'nin desteklediği adaya karşı büyük bir çoğunlukla seçimleri kazanıp Kavanin Meclisi'ne girmeyi başarmıştır. İngilizlerin desteklediği bir adaya karşı seçimi kazanmasından dolayı dikkatleri üzerine çekmiştir. 1931 Rum İsyanı nedeniyle Kavanin Meclisi dağıtılmış ve tüm siyasi faaliyetler yasaklanmıştır. Bu yasakları dinlemeyen Özkan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu kutlamak için 29 Ekim 1938'de Türk bayrağını çekerek ve yüzlerce kişiyi yanına alarak Atatürk Meydanı'ndan Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluğu'na kadar yürümüştür. Bu davranışından dolayı tutuklanan Özkan, Sömürge İdaresi'ne karşı savunmasını şahsen yapmış ve serbest bırakılmıştır. 1920'li yıllarda *Milli Cephe* adı altında siyasi faaliyetleri gizli olarak yürütmüştür. Atatürkçü bir Kıbrıslı Türk olan M. Necati Özkan, "*Çankaya'da Atatürk tarafından kabul edilen ilk ve tek Kıbrıslı Türk lider olup kendisine "ÖZKAN" soyadı ATATÜRK tarafından bu tarihi görüşmede verilmiştir*". 1943'de Kıbrıs Türk halkının başka bir siyasi örgütü olan KATAK (*Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu*)'ın kuruluşunda önemli rol oynamıştır. M. Necati Özkan yakın çevresine yaptığı açıklamalarda KATAK'ın gerçekte; esas adının, "*Kemal Atatürk Türk Adası Kıbrıs*" olduğunu ifade etmiştir. II. Dünya Savaşı devam ederken Necati Özkan tekrar belediye üyeliği seçimlerini kazanmış ve Lefkoşa Belediye Meclisi'ne üye seçilmiştir. **İstiklâl** gazetesini çıkarmaya başlayan ve **İstiklâl Partisi**'ni kuran Necati Özkan, Kıbrıs Türk Toplumunun siyasi yaşamına yeni bir hareketlilik getirmiştir. Onbinlerce kişinin **İstiklâl Partisi**'ne üye olduğu görülmüştür. 1950'den sonra Türkiye'de iktidara gelen Demokrat Parti Hükümeti Necati Özkan'dan gazete ve partisinin amblemi olan "*Altı Ok*"u değiştirmesini istediği zaman Özkan bunu kabul etmeyerek gerekçesini

gazetenin ilk dört sayısı sekiz sayfa çıkmasına rağmen daha sonraki sayılar dört sayfa ve büyük boy halinde basılmıştır⁵⁶⁵. “İstiklâl, Hakkıdır Hakka Tapan Milletimin İstiklâl” ilkesi ve “altı ok” simgesiyle yayımlanmıştır⁵⁶⁶. “Kıbrıs Türk Birliği İstiklâl Partisi”⁵⁶⁷ amblemiyle birlikte İstiklâl gazetesinin tüm nüshalarında yer almakla birlikte; köy ve kasabalara gönderilerek partiye üye kayıtları yapılmaya başlanmıştır⁵⁶⁸.

İstiklâl, Kıbrıs Türk basınında bir ilk olarak, renkli sayfaların çoğunlukta olduğu ilk gazete olma özelliğine sahiptir. Gazetenin yazar kadrosu ve görevleri şöyleydi: M. Necati Özkan (Başyazar), Nazif S. Ebeoğlu (Reuter Haberler Bölümü), Hikmet A. Mapolar (Günlük Haberler-Manşet), Mim Varoğlu (Şafi Alper) (Yerel Haberler-Rum Basım), Turgut Avkıran (Haberler Bölümü Sorumlusu), Reşat Süleyman Ebeoğlu (Genel-Yerel Konular), Hazım Remzi (Türkiye Radyoları-Özet Haberler), İsmet V. Güney (Karikatür), Özker Yaşın (Şiir-Yazı), Ahmet M. Gürkan (İdare Amiri), Fahri Bey (Muhasip), Engin Gönül, Necla Salih Suphi, Pembe Marmara, Urkiye Mine Balman, Cem Sual, Ahmet C. Gazioğlu isimleri yer almıştır. İmzalı ya da imzasız birçok ünlünün yazıları da İstiklâl’de ya açık ya da takma isimlerle zaman zaman yayımlanmıştır⁵⁶⁹.

de şöyle ifade etmiştir: “Türkiye’de hangi parti iktidarda olursa olsun Türkiye Hükümetleri’nin her zaman Kıbrıs Türklerini ayırım gözetmeksizin ve göğsündeki ambleme bakmaksızın desteklemesi gerektiğine inanması” diye açıklanmıştır. Bu tutumunun sonucu olarak 1953’de Türkiye’ye girmesi yasaklanmıştır. “Türkiye’ye girme yasağı” 1960 Askeri darbesinden sonra kaldırılmıştır. Kıbrıs’ta Atatürk’ün yazı ve kıyafet inkılablarının uygulanması için fes, peçe, çarşafın kaldırılması ve yeni alfabeye geçilmesi yönünde gayret gösteren “İlk Kıbrıslı Türk Liderdir”. Bu konulardaki ilk söylevlerinden itibaren Osmanlı ilkeleri ve itikatlarını bağlı olan annesi tarafından, Atatürkçülük ilkelerini benimsemesi nedeniyle evine girmesi yasaklanmış ve mirasından mahrum edilmiştir. M. Necati Özkan yaşamında ilki 1933, ikincisi ise 1939 yılında olmak üzere iki evlilik yapmıştır. 1970 yılında vefat eden M. Necati Özkan’ın mezarı Lefkoşa-Dikmen yolu mezarlığındadır. (M. Necati Özkan (1899-1970), I, s. 13-29); İstiklâl, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁶⁵ İstiklâl, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁶⁶ İstiklâl, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁶⁷ İstiklâl gazetesini partiye üye olmak isteyenlere şu çağrısı yapmaktaydı: “Kıbrıs Türkü, Kendi varlığının, kendi idealinin ve kendi hislerinin hakiki partisi olan Kıbrıs Türk Birliği (İstiklâl) Partisine diğer vatandaşlar gibi üyelik kartını alarak müteşebbis üye ol. Bu parti senin varlığından kopmuş, sana söz hürriyeti, fikir hürriyeti bahşeden ilk partin olacaktır. Partine üye olmakla 80 bin Türk’ün bu ada üzerindeki bekâsını Türke yaraşan bir şekilde muhafaza etmiş olacaksın. Senin varlığının yarattığı bu parti, sana bu memlekette hür yaşama hakkını sağlayacak olan ilk partin olacaktır. Dâhilde olduğu gibi hariçte de seni temsil ederek, haklarını müdafaa edebilecek ilk, hakiki ve siyasi partin ancak bu olabilir. Ona üye ol”. İstiklâl, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁶⁸ İstiklâl, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁶⁹ M. Necati Özkan (1899-1970), I, s. 297.

İstiklâl gazetesinin sahibi ve başyazarlık görevini yürüten **M. Necati Özkan** ilk nüshadaki başyazısında “*İstiklâl Çıkarken*” başlığını taşıyan yazıda gazetenin yayınlanma nedenini, amacını, politik çizgisini şu şekilde ifade ediyordu:

“ Adamızda intişâr etmekte olan diğer günlük ve haftalık Türkçe gazeteler arasında hiçbir partinin hususi siyasetine alet olmamak şartıyla bugünden itibaren sayın halkımıza İstiklâl’i sunmakla içinde ölümsüz bir sevinç duymaktayım. Siyasi hayatımda gerek Kavânîn Meclisi’nde ve gerekse diğer siyasi çevrelerde edindiğim tecrübelerime dayanarak bugün İstiklâl’i takdim ederken bir gazeteci sıfatıyla halkımızı sevgi ve saygı ile selamlarım. Bu vesile ile de şurasını belirtmek isterim ki, gazetecilik doğrudan doğruya siyasi bir meslektir. Şurası da ayrıca dikkate şayandır ki gazeteler mensup oldukları milletin siyasi ve içtimai seviyeleri ile görüş ve düşünüş kabiliyetlerinin birer ölçüsü olarak kabul edilmektedir.

Bütün bu hakikatleri göz önünde tutarak bugünkü yazımda açıktan açığa söylemek isterim ki gazetelerimizden beklenen teşkilata kıymet verilmediği için bugüne kadar basın âleminde bütün hadiseler hâkim olabilecek bir duruma yükselememiştir. İşte bu büyük eksiklik yüzündendir ki gayri mesul kalender Türk gazetelerinde önemli yer alabiliyorlar ve maalesef bu yüzden gazetelerimiz memlekete beklendiği nispette yararlı olamıyorlar.

Binaenaleyh herkes tereddüt etmeden kabul etmelidir ki herhangi bir melaik sahibi veyahut mütefennin gibi, bir gazeteci de memleketinin yazı mesuliyetlerini üzerine almış salâhiyetli bir fikir adamıdır. Demek istiyorum ki memleketin idari teşkilatı ve siyasi hadiseleri hakkında esaslı malumatı olmayan ve resmi makamlarla temas sağlayamamış olan ve her şeyi kulak havadisi olarak öğrenen bir yazıcı muhakkaktır ki gazetecilikte önemli bir rol oynayamaz.

Bugünkü vesile ile teessüfle kaydetmek zorundayım ki Kıbrıs’ta gazetecilik layık olduğu seviyeye yükselememiştir. Bunun da sebebi kıskançlık ve ihtiras yüzünden değerli kalemlerin matbuattan uzaklaştırılmış olmasıdır. Şayan-ı teessüftür ki bu memleketin faydalanması için doğruyu söyleyenler gazetelerde hakarete maruz kalmışlardır. Bazı müstebit ruhlu ve sandalye düşkünleri ellerindeki gazeteleri halk için değil halkın ensesine basarak yükselmek için vasıta olarak kullanmaktadırlar. Biz bunu biliyor ve görüyoruz da...

Sayın halkımız yazılarımızı takip ettikçe anlayacaklardır ki İstiklâl'in kuruluşu bu memleketin fikir âleminin kurtuluşunu sağlamakla ilgilidir.

İstiklâl, her sınıf halkımızın derterleriyle ilgilenirken yayınlayacağımız yazılarımızla Türk matbuatına karşı ulusal sempati duyguları uyandırmaya çok çalışacağız ve bu memlekette her konu hakkında salahiyyetle söz söyleyebilecek muharrirlerimizi tanıttırmayı katiyen ihmal etmeyeceğiz.

İstiklâl gazetesi ve İstiklâl matbaasının kurucusu sıfatıyla hepinizi temin ederim ki bütün ihtiyaçları karşılamak ve bu güzel adada fikir sahasında diğer unsurlardan geri olmadığımızı fiiliyat sahasında ispat için hiçbir fedakârlıktan çekinmedim ve çekinmeyeceğim. Bu iddiaların doğruluğunu İstiklâl'in gelecek sayılarındaki yazılarınızı okuyarak sizin de bu hususları kabul edeceğinize kat'i olarak emin bulunuyorum...

Emin olunuz ki İstiklâl'in bütün sayılarında daima halkımızın hakiki ihtiyaçları ile meşgul olmaya çalışacak ve genel eskârı her bakımdan ilgilendiren konulara ait yazılar ile sütunlarımızı doldurmaktan başka bir gayemiz olmayacaktır.

Bu kadar açık bir programla neşriyata başlamış bulunan İstiklâl, her gün sabahları elinize varırken hepinizi ilgilendiren konulara ait yazılar ile halkımıza hizmete çalışacak ve diğer unsurların bütün sahâlarda kaydettikleri en küçük gelişmeleri sütunlarımızda belirterek Türk genel eskârını aydınlatacağız ve gazetecilik prensiplerinden hiçbir suretle ayrılmayacağız.

Ne kadar zorluklar ile karşılaşsak, yine kalemimize hâkim olarak nezaket kaidelerinin dışına çıkmayacağız ve bu suretle Türk gazeteciliğinin şerefini üstün tutarak şahıslara hücum programımız ve prensiplerimiz dışında kalacaktır. Böyle esaslı bir programla size hizmete başlamış bulunan İstiklâl geleceğinden emin olarak huzurunuzda çıkmakla kendisini bahtiyar saymaktadır”⁵⁷⁰ diye yazmaktaydı.

İstiklâl'in ilk sayısında, Kıbrıs Türk sanat ve basın hayatının önemli isimlerinden olan **Hikmet Afif Mapolar** da ilk sayfada yer alan “*İstiklâl ve Gazeteciliğimiz*” başlığı altında; **İstiklâl**'in yayınlanan diğer gazetelerden farkı, amaçları ve yayın çizgisi ile gazetecilik anlayışının nasıl olması gerektiği hakkındaki düşüncelerini okuyucularıyla paylaşmıştır:

⁵⁷⁰ **İstiklâl**, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

“ Ada’da birkaç günlük Türk gazetesi mevcutken; neden “İstiklâl” diye yeni bir gazetenin intişârı düşünülmüştür. İlk nazarda böyle bir sûal karşısında kalanların verecekleri basit cevabı; biz bazı noktalardan incelemek fikrindeyiz:

- a- Mevcut Türk gazetelerinde aranılan yenilik ve hareket görülmediği
- b- Dava ve memleket gazetesi olmaktan çok uzak bulundukları,
- c- İdeasız neşriyatlarından Türk cemiyetinin gördüğü zararlar,
- d- Varlığımızın bu ada üzerindeki bekâsı için takındıkları çekingen ve klasik neşriyat,
- e- Gazeteciliğe yakışmayan nezaket hudutlarını aşan bir küfür edebiyatı içerisindeki münakaşa tarzı,
- f- Demokrasi asrında söz ve fikir hürriyetinin ihtisara uğratılması,
- g- Ve mevcut gazetelerin birkaç kişinin fikir ve kanaatleri için intişar etmesi.

İşte, İstiklâl’in intişarını doğuran belli başlı sebepler bunlardır.

Türk gazetelerinde aradığımız yenilik ve hareket nedir? Aşağılık duygusuna inanan bir neşriyatımız mevcuttur. İdeasız bir neşriyat. Her memlekette bir gazete bir rejimin, bir davanın organı olarak intişâr eder. Hâlbuki bizim memleketimizde siyasi idealimiz olmadığı ileri sürülerek fikir ve kanaatlerimizi gazete sütunlarına durmadan aksettiriyoruz. Bu gibi neşriyatla ne bir yenilik ve ne de bir hareket yaratmak imkânsızdır.

İstiklâl, aşağılık duygusunu ve siyasi amellerimiz olmadığı iddiasını, köhne bir saltanatın mirası olarak maziye gömerek; “Irkların üstünde Türk ulusu... Düstûruna inanarak intişâr ediyor.

Bir gazete niçin intişâr eder? Bir dava uğruna değil mi? Mesleksiz, idealsiz ve emelsiz intişâr eden bir gazete cemiyetine ne sağlayabilir? İşte bu idealsiz ve davasız neşriyatımızdır ki birçok defalar ecnebi matbuatının bize saldırmasına sebep oluyoruz. Hiç davasız ve idealsiz cemiyet olur mu?

Aşağılık duygumuz ve kendimizi herkesten geri hissetmek düşüncemiz, bu ada üzerindeki varlığımız her an tehlikeye sürükleyebilir. Sadakatimizin bunca yıldır mükâfatını hep ezilmekte görüyoruz. İçtimaî davalarımızda olduğu gibi siyasi davalarımızda da muvaffak olmayışımızın yegâne amili budur.

Karşımızda bir cemiyet ve memleket davası vardır. Biz bu ana davalarımızı bir kenara fırlatıyor ve kendi cemiyetimizin çocuklarına saldırmak için sudan bahanelerle hücumla kalkışıyor ve bir küfür edebiyatı yaratıyoruz.

*Gazete, fertlerin ve şahısların kanaatlerine ve düşüncelerine hizmet maksadıyla intişar etmez. Bu gazete her şeyden evvel cemaatin malıdır. Herkes görüş ve düşüncesini nezaket hudutları içerisinde efkârı umumiye ye sunmakta serbest olmalıdır. İkaz fikirleri düzenler, cemaatine faydalar sağlar...”⁵⁷¹ ifadeleri kullanılmıştır. **İstiklâl** gazetesi ilk gün yayınlandığında sadece Lefkoşa’da 6471 adet baskı sayısı yapmış ve ikinci baskıya geçmiştir⁵⁷².*

Gazete, 30 Ekim 1949 tarihli nüshasında okuyucularına gazeteye gösterdikleri ilgiden ötürü teşekkür ederek “İstiklâl”in Gördüğü Büyük Alaka” başlığı altında şöyle ifade etmiştir: “... Kısa zamanda bastığımız nüshâlâr tükendi ve alelade ikinci tabı yapmak mecburiyetinde kaldık. Bu ikinci tabımızın da mevcudu tükenmiş bulunmaktadır. Türk halkının “İstiklâl” e hiçbir gazeteye nasip olmayan bir alaka göstermesinin acaba sebebi nedir? Bunun izahı güç değildir. Halkımız anlayışlıdır, ileri görüşlüdür, her yeniliği, ileri hamleyi takdirle ve teşvikle karşılar. İstiklâl’in memleket gazeteciliğinde açtığı çığır herhalde anlayışlı halkımızın alakasıyla karşılaşacaktır. Türk halkı “İstiklâl” de yıllardır beklediği, özlediği gazeteyi bulmuştur.

Daha ilk günden birçok tebrik telgraflarıyla muvaffakiyet temennilerini ihtiva eden sayısız mesajla almış bulunuyoruz. Bir telgrafında (Telgraf no:1535) okurlarımızdan biri diyor ki: “80.000 Türk’ün armağanına sonsuzluklar diler, cesaret ve azimle yükselip yücelmesini temenniler tebriklerimi sunarım... Gazetecilik mesleğinde çalışanlar, Kıbrıs’ta gazete neşrederek maddi kazanç temininin imkânsızlığını bileceklerdir. İstiklâl’in yegâne mükâfatı manevidir. Biz okurlarımızın bize gösterdiği, bu samimi alaka ve sevgiden daha büyük bir zenginlik tasavvur edemiyoruz. Başarıımızdan gurur duymuyoruz. Ancak vazifesini yapan insanların vicdani huzuru içindeyiz. İstiklâl’i neşretmekle milli bir ödevimizi yerine getirmiş

⁵⁷¹ **İstiklâl**, 28 Ekim 1949, Sayı:1.

⁵⁷² **M. Necati Özkan** (1899-1970), I, s. 295.

olduğumuza inanıyoruz. Bu inançla sayın okuyucularımıza candan teşekkürlerimizi sunarız”⁵⁷³ ifadeleri kullanılmıştır.

13 Kasım 1949 tarihli **İstiklâl** gazetesi, “Kıbrıs Türk Varlığı Tehlikeye Konuyor” başlığıyla duyurduğu haberinde, protesto telgrafları çekildiğini okurlarına ilân etmiştir. Kıbrıs’ın Yunanistan’a verilmesi için ada Rumlarının ve Yunan Devleti’nin Birleşmiş Milletlere yaptığı plebisit teklifini protesto etmek için gazetenin başyazarı **M. Necati Özkan** tarafından Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye, İngiltere Başbakanı Clement Attlee’ye, Anadolu ve Royter ajanslarına telgraflar çekilmiştir. Telgraflar şöyleydi:

“Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Ankara,

Avrupa Konseyi’nde Yunan delegesinin Kıbrıs’ta plebisite başvurulması teklifini Kıbrıs Türkleri namına “İstiklâl” protesto eder ve plebisit teklifini destekleyen “Hür Söz” gazetesinin neşriyatını takbih eder. Halkımız heyecandadır. Hakkımızın müdafaasını devletimizden destekleriz”.

“Başbakan Attlee Londra,

Avrupa Konseyi’nde Yunan delegesinin Kıbrıs’ta plebisite başvurulması teklifini “İstiklâl” gazetesi şiddetle protesto eder ve haklarımızın müdafaasını devletimizden bekleriz”.

“Anadolu Ajansı Ankara,

Avrupa Konseyi’nde Yunan delegesinin Kıbrıs’ta plebisite başvurulması teklifini Kıbrıs Türkleri namına “İstiklâl” protesto eder ve plebisit teklifini destekleyen “Hür Söz” gazetesinin neşriyatını takbih eder. Halkımız heyecandadır. Hakkımızın müdafaasını devletimizden destekleriz”.

“Royter Ajansı Londra,

Avrupa Konseyi’nde Yunan delegesinin Kıbrıs’ta plebisite başvurulması teklifini “İstiklâl” gazetesi şiddetle protesto eder ve haklarımızın müdafaasını devletimizden bekleriz”⁵⁷⁴ yazmaktaydı.

8 Aralık 1949 tarihli **İstiklâl** gazetesinde Kıbrıs’ta yapılması teklif edilen plebisitle ilgili olarak “*Hadiseler*” başlığı altında “*Mim*” imzasını taşıyan bir yazı

⁵⁷³ **İstiklâl**, 30 Ekim 1949, Sayı: 3.

⁵⁷⁴ **İstiklâl**, 13 Kasım 1949, Sayı: 15.

yayınlanmıştır. Plebisitin amacı ve Rumların plebisite sarılmasının nedeni yazar tarafından şöyle açıklanmıştır:

“ Yıllardır Kıbrıs Rumları ilhak meselesini ileri sürerek biz Türkleri daima iz’ac etmişlerdir. Onların taşkın hareketlerini her vesile ile ilgili makamlara şikâyetlerden geri kalmadığımız halde, aradan geçen 70 yıl zarfında maalesef resmi makamlar tarafından Kıbrıs Rumlarını susturabilecek tedbirlerin alınmamış olması bizi daima düşündüren milli bir dava olmuştur.

Kıbrıs’ta çok şıarmış olan Rumlar, bizim bu memlekette varlığımızı tehdit eden teşebbüslerinde devam ettikçe biz de mukabil cepheden lazım geleni yapmaktan geri kalamayacağız. Bu, tabii olan bir haktır. Mamafih, Hükümet de kabul etmelidir ki Rumların ilhak dolayısı ile yarattıkları durum bizi hiçbir bakımdan memnun etmemektedir. Bu hoşnutsuzluğumuzu bugün de izhâr ederken hükümetten çok rica ederiz ki plebisit meselesi ile yakından ilgilensin ve plebisit için Baş despot tarafından atılan adımlar yerinde durdurulsun.

Hükümet şurasını da takdir etmelidir ki Rumlara plebisit için fırsat verilecek olursa biz Türkler haklarımız aramak için buradaki hayat ve bekâmızı tehdit eden yeni bir teşebbüsten başka bir şey olmayacaktır.

Bizim buradaki bekâmımız hükümetin bizi desteklenmesine bağlıdır. Biz, kendimizi Kıbrıs’ın tarihi sahibi addediyoruz. Türkiye’nin en sağlam ve en samimi bir dostu olan İngiltere Hükümeti bizi ekseriyete ezdirmemek mesuliyetini taşımaktadır. Bu mesuliyet ve mecburiyetin önemli bir takım taahhüt şartlarına dayandığı da şüphesizdir.

İngiltere Hükümetine karşı kat’i güvenimiz olmakla beraber, Türk genel efkârının bilhassa bu anlarda heyecan ve endişe içinde bulunduğunu açıklarken plebisitten dolayı husule gelen endişelerin izalesi için hükümetin en yakın bir zamanda bir beyanname yayınlanmasını önemle istirham eyleriz”⁵⁷⁵ ifadelerini kullanmıştır.

11 Aralık 1949 tarihli **İstiklâl** gazetesinde “*Büyük Miting*” başlığını taşıyan ve “*Mim*” imzasıyla yayınlanan makalede Kıbrıs Türkleri için tarihi bir gün olan 11 Aralık’ta yapılacak protesto mitingi ele alınmıştır. Bu mitingin anlam ve önemini yazar şöyle ifade etmiştir:

⁵⁷⁵ **İstiklâl**, 8 Aralık 1949, Sayı: 36.

“ Bugün Lefkoşa’da, Ayasofya’nın geniş meydanında tertip edilecek büyük miting, Sen Sinod ⁵⁷⁶ Meclisi Başkanı Baş Despot’un gelecek ayın 15’inde yaptıracağı plebisite bir karşılık teşkil edecektir. Halkımızın da gördüğü veçhile gazetemiz durmadan plebisit aleyhinde neşriyat yapmakta ve varlığımıza karşı büyük bir tecavüzlük teşkil edecek olan plebisiti baltalayarak şikâyetlerimizi hükümete sunmakta devam ediyoruz.

Şikâyetlerimize ilaveten halkımız namına en yüksek makamlara en uygun bir zamanda olmak üzere müteaddit telgraflar gönderilmiş ve haklarımız müdafaa edilmiştir. Yazı sahasında plebisit aleyhine yapılan şiddetle şikâyetlere ilaveten bugün yapılacak miting halkın iştirak ve isteğiyle meydana gelmiş olacaktır. Çok yerinde olan böyle bir toplantıya teşebbüs, buradaki Türk varlığını sezdirebilecek en doğru siyasi bir harekettir. Böyle siyasi bir mitinge müsaade etmekle hükümet Türk haklarına ve kelim hürriyetine önem verdiğini göstermiş olmaktadır. Buna karşılık olarak hükümete karşı içten gelen saygı duyguları beslediğimizi bu vesile ile izhar eylemekle gazetecilik vazifemizi yapmış olduğumuza inanıyoruz.

Biz hükümete bu sütunlarda samimi sempatilerimizi izhâr eylerken bugünkü mitingin Türk ilhak aleyhtarlığının en canlı bir şekilde olmak üzere en olgun ve dolgun bir tezahürü olduğunu belirtmek isteriz. Biz, Türkler sulhsever insanlar olduğumuz için taşkınlıktan daima sakınıyoruz. Meşru yollardan yürüyecek haklarımızı aramanın yollarını seçebilecek kabiliyetteyiz. İcap ettiğinde bu olgunluğumuzu da göstermekten geri kalamayacağız.

Hadiseler lehimizdedir. Bu adanın tarihi sahibi bizleriz. Bu noktayı belirtecek olan hatipleri bugün mitinge giderek dinlemek hepimizin de borcumuzdur”⁵⁷⁷ yazmıştır.

13 Aralık 1949’da İstiklâl gazetesi, 11 Aralık’ta sütunlarına taşıdığı mitingin akislerine yer vermiştir. Gazete, “Pazar Günü Yapılan Büyük Mitingde Kıbrıs Türk’ü Anayurda Bağlılığını Bir kere Daha Belirtti” başlığını kullandıktan sonra mitingde kullanılan “Kıbrıs El Değiştirecekse Türkiye’ye Verilmelidir”, “Yunan İdaresi Bizim İçin Ölüm Demektir” sloganlarından sonra haberin ayrıntılarını şöyle vermiştir:

⁵⁷⁶ Ortoks Kilisesi Ruhani Meclisi

⁵⁷⁷ İstiklâl, 11 Aralık 1949, Sayı: 39.

“ Pazar günü sabah 10.30’da Ayasofya Meydanı’nda yapılan bir mitingde Kıbrıs Türklüğü bir kere daha Anayurda olan sonsuz bağlılığını açıklamış ve Yunan İdaresini hiçbir şerait altında kabul edemeyeceğini tekrar belirtmiştir.

Mitingde ilhak, Muhtariyet veya plebisitin bizim için ölüm demek olacağını ve Kıbrıs Türklüğünün bunları önlemek için her mücadeleye başvuracağı bütün dünyaya ilan edilmiş ve şayet İngiltere, Kıbrıs’tan ayrılacak olursa Kıbrıs’ın eski sahibi Türkiye’ye iadesi lazım geldiği açıklanmıştır”⁵⁷⁸ yazmaktaydı.

İstiklâl, “Miting Hakkında Royter Ne Diyor” başlığı altında İngiliz haber ajansının mitinge bakış açısını da okuyucularına duyurmuştur. Ajans haberi şöyle vermiştir:

“ Türkler burada yaptıkları bir mitingde adanın savunma ve emniyet bakımından korunması için Britanya’nın burada kalması icap ettiğini belirtmiştir. Toplantıya iştirak eden büyük kalabalıklar “Kahrolsun Enosis (Yunanistan’a ilhak), İngiltere’nin Kıbrıs’ta kalmasını istiyoruz... diye bağırılmışlardır.

Miting, bir karar geçirerek Enosis’in sivil muharebe ve iktisadi felakete sebebiyet vereceğini belirtmiş ve bu mealde Birleşmiş Milletlere, İngiliz Dışişleri Bakanı Mr. Ernest Bevin’e, Türkiye Dışişleri Bay Necmeddin Sadak’a ve Kıbrıs Valisi Sir Andrew Barkwoth Wright’a telgraflar gönderilmiştir.

Türkler bu mitingi, Sen Sinod Meclisi’nin plebisit yoluyla ve “Sulh mücadelesi, Enosis’e kavuşmak için aldığı bir kararı protesto için yapmıştır”⁵⁷⁹ yazmaktaydı. Miting haberleri, gazete tarafından fotoğraflarla birlikte verilmiştir.

Gazete, 28 Ekim 1950’de birinci yılını tamamlamış olması nedeniyle “İstiklal Bir Yaşında” adıyla, bir yılın değerlendirmesini ve amaçlarını “İstiklâl” imzasıyla şöyle yazmıştır:

“ Bugün gazetemiz birinci yılını ikmal ederek ikinci neşriyat yılına giriyor. Bundan bir yıl evvel 28 Ekim 1949’da İstiklâl’in ilk nüshasını sayın okurlarımızın kadirbilir ve takdirkâr ellerine tevdi etmiştik... Nüfus az ve okuyucusu mahdud bir memlekette elinizde tuttuğunuz hacimde bol sayfalı ve renkli bir gazeteyi her sabah huzurunuzla çıkarmak herhalde kolay bir iş olmasa gerektir. Kıbrıs’ta bu hacimde bu

⁵⁷⁸ İstiklâl, 13 Aralık 1949, Sayı: 40.

⁵⁷⁹ İstiklâl, 13 Aralık 1949, Sayı: 40.

nefasette, bol muhteviyatlı gerektir. Kıbrıs'ta bu hacimde bu nefasette, bol muhteviyatlı renkli ve resimli çıkan ilk gazete İstiklâl olmuştur... İstiklâl baskı nefaseti bakımından da memleket matbaacılığına bir yenilik getirmiştir. Memlekette muhtelif renkli baskı yapan ilk müessese İstiklâl Matbaası olmuştur...

Takip ettiğimiz politikada bizim en büyük kılavuzumuz demokratik prensipler olmuştur. Muhtelif fikirlere gazetemizde yer verdik, kendi kendimizin tenkit edilmesinden zevk duyduk, İstiklâl sütunlarını her vatandaşa açacak onlara söz ve yazı hakkı verdik.

Dış politikada anavatana bağlılık ve onun izinden yürümek baş şiarımızdır. Anavatanın müttefiki olan İngiliz idaresiyle hoş geçinmek en büyük emelimiz olmuştur. Haklı hareketinde hükümeti alkışladık, haksız hareket ettiğinde şiddetle tenkitten kaçınmadık. Rum vatandaşlarımızla vatandaşlık zihniyeti içinde geçinmek için her gayreti sarf ettik. Fakat ilhaka karşı şiddetle mücadeleden de geri durmadık. İktisadi alanda cemaatimizin yükselmesini ve daha müreffeh bir hayata kavuşmasını temin için uhdemize düşen neşriyatı yaptık... İstiklâl okurlarından gördüğü büyük rağbet ve alaka dolayısıyla bundan böyle de azim ve cesaretle doğru yolunda ilerleyecek ve bunun için geçmişte olduğu gibi gelecekte de hiçbir fedakârlıktan kaçınmayacaktır.

Bizim en büyük kuvvet kaynağımız halk ve haktır. Halka ve hakka dayanarak azim ve sebatla neşriyat vazifemize devam edecek ve gelecek ay ve yıllarda okurlarımıza daha zengin, daha olgun ve daha mükemmel bir gazete takdim etmek şiarımız olacaktır”⁵⁸⁰ yazmaktaydı.

27 Kasım 1951 tarihli İstiklâl gazetesi, **2 Aralık 1951**'de Lefkoşa'da Kıbrıs Türkleri tarafından yapılacak olan ve adanın Yunanistan'a ilhakını önlemek gayesini güden büyük ve tarihi bir mitingi gazete sütunlarına şöyle taşımıştır:

“ Kıbrıslı Türk Kardeş, son günlerde istikbalimizi tehdit eden siyasi faaliyet gösterilmektedir. Yunan Hükümeti'nin resmi şahsiyetleri, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını sağlamak için; Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletler Konseyi'ne aksettirmiş bulunmaktadır. Milli mukadderatımızı tehlikeye koyan bu Yunan faaliyetine karşı, icap eden kararları almak ve Kıbrıs Türklerinin haklarını müdafaa etmek için لازم gelen heyeti seçmek veya gereken harekette bulunmak üzere önümüzdeki Pazar

yapılacak olan toplantıya iştirak et. Bu konuda parti veya şahıs bahis mevzuu değildir. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için olduğumuzu dosta ve düşmana ispat etmeliyiz”⁵⁸¹ ifadeleriyle her Türk toplantıya çağrılmıştır.

2 Aralık 1951’de gazetenin başyazarı **M. Necati Özkan** yapılacak olan mitingin tarihi önemini ifade ettiği “*Bugünkü Toplantının Önemi*” başlığı altında mitingle ilgili görüş ve düşüncelerini şöyle ifade etmekteydi:

“ Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakını önlemek için gereken sistemli faaliyeti göstermek ve icap eden mümessiller heyetini seçmek için, adanın her tarafından gelecek olan ilgili vatandaşlar bu menfaat icabıdır. Bunların ilhakı sağlamak için giriştikleri hararetli faaliyet karşısında bizim daha faal ve uyanık davranmamız icap etmektedir.

Bugün yapılacak toplantıya arzu eden her Türk vatandaşı iştirak ederek serbestçe fikrini söyleyecektir. Bu toplantı hiçbir kulüp, kurum, birlik veya partiyi değil bütün ada Türklüğü’nü alakadar etmektedir. Binaenaleyh şahsi fikirleri ve parti mülahazalarını bir tarafa bırakarak bütün ilgili şahıslar bu toplantıya iştirak etmeli ve adanın Yunanistan’a ilhakını önlemek için üzerine düşen milli ve vatani vazifeyi ifa etmelidir. Kıbrıs Türkleri bugün her zamankinden daha fazla birlik ve beraberlik halinde faaliyet göstermeye muhtaçtır. Binaenaleyh Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakı önlemeye çalışmalıyız. Bu dava, ben, sen davası değil bütün ada Türklüğü’nün davasıdır!

Rum liderleri ilhak faaliyetlerini gün geçtikçe artmakta ve ilhak tehlikesi gün geçtikçe fazlalaşmaktadır. Geçen sene Rum ilhak heyeti Yunanistan’a giderek ilhak plebisitinin imzalarını taşıyan defterleri Yunan Hükümetine takdim etmek istedikleri zaman, Yunan Hükümeti Kıbrıs Rum Heyetini kabul etmekten çekinmiş ve imza taşıyan defterleri almak istememiştir. Hâlbuki bu sene Yunan Hükümeti ilhak meselesi ile yakından ve cesaretle alakadar olarak İngiltere Hükümeti’ni müzakereye davet etmektedir. Geçen sene New York’a giden Rum ilhak heyeti ile Birleşmiş Milletlerdeki Yunan delegeleri temasa gelmekten sakınmışlardı. Halbuki bu sene Paris’te, Birleşmiş Milletlerdeki Yunan delegeleri Kıbrıs ilhak heyeti ile temasa geçmiş ve Birleşmiş Milletlere ilhak meselesi arz edilmiş bulunmaktadır!..

Bütün bu haller ilhak tehlikesinin gün geçtikçe artmakta olduğunu göstermektedir. Binaenaleyh bu tehlikeli durum karşısında hepimizin el ele vererek yekvücut halde hareket etmemiz ve ilhak tehlikesini önlememiz lazımdır. Bunun için şahsi düşünce ve parti mülahazalarını bir tarafa bırakarak ilgili her Türk vatandaşı bugünkü toplantıya gelmelidir. Bu toplantının başarılı olması bütün Kıbrıs Türklüğü'nün başarısı demek olacaktır”⁵⁸² diye yazmaktaydı.

İstiklâl gazetesinde; Kıbrıs davası, Türkiye ile ilişkiler, Ada Türklüğü'nü bilinçlendirmeye yönelik haberler, Kıbrıs Türklerinin eğitimi, dini makaleler, müftülük ve Evkaf haberleri, spor, edebiyat, yazı dizileri, karikatürler, reklamlar ve fotoğraflar yer almıştır.

5 Aralık 1953'te gerçekleşen yangında Necati Özkan'ın evi, sigara fabrikası, **İstiklâl** Matbaası kâğıt ve malzeme ambarları ve birçok dükkânı yok olmuştur. Bu yangını gerçekleştiren Hafız Ali isimli yurttaş da yıllar sonra yaptıklarından dolayı Necati Özkan'dan af dilemiş ve kundaklama olayını nasıl ve kimlerin teşviki ile yaptığını itiraf etmiştir. Tüm mal varlığı ateşe verilen M. Necati Özkan uğradığı büyük maddi sıkıntı ve diğer başka nedenlerden ötürü gazeteyi ve partisini kapatmıştır. **13 Ocak 1954**'de **İstiklâl** gazetesinde yaptığı duyuruyla, “*Tekrar Yayınlamak Umuduyla*” ifadeleriyle yaklaşık olarak dört yıl süren gazetenin yayın hayatı sona ermiştir⁵⁸³. **İstiklâl** gazetesinin son yayını **13 Ocak 1954** tarihini taşıyan **1271** numaralı nüshası olurken⁵⁸⁴; bundan sonra M. Necati Özkan'ı anmak ve onun Kıbrıs Türk tarihindeki konumunu hatırlatmak maksadıyla neşredilen **İstiklâl**, son sayıdan itibaren “*1271+...*” şeklinde yılda bir kez çıkmaya başlamıştır.

c.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulamayan

Yeni Sabah

1945 yılında **Milyahzâde M. Zeki Bey** tarafından yayımlanmıştır⁵⁸⁵. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

⁵⁸² **İstiklâl**, 2 Aralık 1951, Sayı: 640.

⁵⁸³ **M. Necati Özkan (1899-1970)**, I, s. 301-302; **İstiklâl**, 13 Ocak 1954, Sayı:1271.

⁵⁸⁴ **İstiklâl**, 13 Ocak 1954, Sayı:1271.

⁵⁸⁵ **H.Ş. ALTAY**, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 30.

E. 1950-1960 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Milliyet

İlk sayısı 14 Temmuz 1950’de yayımlanan, Sahibi ve Başyazarı M. Zeki Milyahzâde olan Milliyet gazetesi **günlük** olarak yayınlanmıştır⁵⁸⁶. Milliyet gazetesi, Lefkoşa’da M. Fikri Basımevi’nde iki sayfa ve küçük boy olarak yayınlanmıştır⁵⁸⁷. Pazar ve perşembe günleri dışında yayınlanan gazete kendini Türk Toplumu’nun çıkarlarına açıkça hizmet etmeyi amaçlamıştır. 1 Pence’den satışa sunulan gazetenin baskı sayısı 500 adet olarak kayıtlıydı⁵⁸⁸.

2 Eylül 1950 tarihli 38’inci sayısında; daha önceki sayılarda başlık altında “*Günlük Müstakil Siyasi Gazete*” yazan ifade değişmiş, yerine “*Pazartesi ve Perşembe’den başka her gün çıkar. Müstakil Siyasi Gazetedir*”⁵⁸⁹ ifadesi gelerek haftada beş kez yayınlanmaya başlamıştır.

Milliyet gazetesi; Atatürkçü ve onun devrimlerine bağlı, tarafsız, bağımsız, Kıbrıs Türklerinin çıkarlarını ön planda tutan bir yayın politikası izlemiş, akılcı ve sağduyulu bir muhalefetin gerekliliğine inanmış ve bunun örneğini vermiş, ilhak girişimlerine ve sömürge yönetiminin ayrımcı tutumuna karşı çıkmıştır⁵⁹⁰. Milliyet’in elde edilebilen son yayını 6 Ekim 1950 tarihli 61⁵⁹¹ sayı numaralı olmasına rağmen 1951 yılı içerisinde⁵⁹² yayın hayatını noktalamıştır.

Memleket

İlk sayısı 14 Kasım 1950’de yayımlanmış olan **günlük** gazetedir⁵⁹³. “*Memleket, Siyasi Müstakil Gazete*”⁵⁹⁴ adıyla neşredilmiştir. “*Her Şeyin Üstünde Memleket Var*”

⁵⁸⁶ Guide To The Cyprus Press, s. 81; Sabahattin İSMAİL, “Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 29; C. ÜNLÜ, Kıbrıs’ta Basın Olayı, s. 110.

⁵⁸⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 68.

⁵⁸⁸ Guide To The Cyprus Press, s. 81.

⁵⁸⁹ Sabahattin İSMAİL, “Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

⁵⁹⁰ Sabahattin İSMAİL, “Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

⁵⁹¹ Sabahattin İSMAİL, “Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

⁵⁹² S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 68; C. ÜNLÜ, Kıbrıs’ta Basın Olayı, s. 110.

⁵⁹³ Guide To The Cyprus Press, No. 2/1951.

şiarıyla çıkan **Memleket** gazetesinin Kurucusu **Hikmet Afif Mapolar**, Başyazarı da **Muzaffer Aktuğlu**'dur⁵⁹⁵. Gazetenin Sahibi olan Hikmet Afif Mapolar anılarında **Memleket**'in yayına başlamasını şöyle anlatmaktaydı:

“ *Basın Kanunu*’nda değişiklik olduğundan izinsiz gazete çıkarılmaya başlanmıştır. Yalnız gazeteyi yayınlatabilmek için hükümet adına kefil göstermek ya da 500 Kıbrıs lirası yatırmak gerekiyordu. Gazetenin kefil de Ahmet Muzaffer Gürkan olmuştur. Mektupla başvuru yapılmış ve yanıt alınmadan da yayına başlanabildiğinden gazete haftada iki kez olmak üzere yayına başlamıştır”⁵⁹⁶ yazmaktaydı.

Haftada iki kez yayınlanan **Memleket** gazetesinin başyazarlarını **Ahmet Muzaffer Gürkan** “*Muzaffer Aktuğlu*” takma adı ile yazmıştır. **H. Afif Mapolar** da fıkra ve denemeler yazmıştır⁵⁹⁷. **Memleket** gazetesinin amacı şöyle özetlenebilir:

- a-Bağımsız gazetecilik işlevini yerine getirmek,
- b-Partiler üstü birliğin sağlanmasına uygun bir ortam hazırlamak,
- c-Statükoculara ve Enosisçilere karşı savaşım verip Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlanmasına katkıda bulunmak⁵⁹⁸.

Memleket, **29 Ocak 1951**'de haftalık olarak yayınlanmaya başlamıştır. Gazete, Rumların Enosis'ine karşı “*Türkiye ve Sadece Türkiye*” şiarı altında Türkiye ile Kıbrıs'ın birlikteliği amacını tanıtmaktadır. Kıbrıs'ın politik geleceği ile ilgili konularda Türk Toplumunu arasındaki birliği sağlamaya gayret etmiştir⁵⁹⁹.

11 Haziran 1951 tarihli **75** numaralı sayılı **Memleket** eldeki son sayı olup, herhangi bir yerinde artık çıkmayacağına dair açıklama olmamakla birlikte yayın hayatını noktalamıştır⁶⁰⁰. Lefkoşa'da yayınlanan gazetenin baskı sayısı 500 adet olarak kaydedilmiştir. Kıbrıs Sömürge Yönetimi'nin hazırladığı “*Guide To The Cypruss Press*” raporu **Memleket** gazetesinin **18 Haziran 1951**'den itibaren yayınlanmadığını not düşmüştür⁶⁰¹.

⁵⁹⁴ Harid FEDAI, “*50'lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, **Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-I**, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 325.

⁵⁹⁵ Harid FEDAI, “*50'lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, s. 325.

⁵⁹⁶ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 90.

⁵⁹⁷ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 90.

⁵⁹⁸ Harid FEDAI, “*50'lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, s. 325.

⁵⁹⁹ *Guide To The Cyprus Press*, No. 2/1951.

⁶⁰⁰ Harid FEDAI, “*50'lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, s. 342.

⁶⁰¹ *Guide To The Cypruss Press*, s. 2.

Bozkurt

İlk sayısı 26 Ekim 1951’de yayımlanmıştır. Lefkoşa’da, Bozkurt Basımevi’nde çıkan Bozkurt gazetesinin sahibi ve başyazarı Cemal Togan’dır⁶⁰². Bozkurt’un yayın amacı ve politik çizgisi gazetenin Müdür ve İmtiyaz Sahibi Cemal Togan tarafından “Çıkarken” başlığı altında şu şekilde açıklanmıştır:

“ Bundan beş sene evvel kurulan “Bozkurt Basımevi” halkımızdan gördüğü büyük alaka ve teşvik sayesinde birçok ilerlemeler kaydetmiş ve Rum matbaaları ayarında bir müessese olarak gelişmiştir. Bugün matbaamız en son sistem baskı makineleri ile techiz edilmiş ve 20’nci asrın harika diye vasıflandırdığı “İntertype” makinesiyle de takviye edilmiştir.

Kısa bir zamanda yapılan bu hamleler ve temin edilen başarılar hiç şüphe yok ki halkımızdan gördüğümüz alaka sayesinde meydana gelmiştir. Bugün elinizde tuttuğunuz gazete sizin kendi eserinizdir. Çünkü siz Bozkurt matbaasını dün himaye etmemiş olsaydınız şimdi Bozkurt gazetesi çıkamayacaktı. Biz halkımızın alakasına yüzde yüz inanarak bu işte cesaret etmiş bulunuyoruz. Bu inancımızda haksız olmadığımızı mazi bize ispat etmiştir.

Halkın malı olan Bozkurt, halkın ihtiyacından doğan bir gazetedir. Onu yaşatmak ve öldürmek yine halkımızın elindedir. Bizim gazetecilikte takip edeceğimiz yol ciddiyet ve dürüstlüktür. Bunu kendimize şiar edinerek işe başlamış bulunuyoruz. Bilmeden ve istemeden bazı hatalara düşmemiz ihtimali her zaman mümkün olabilir. Bu gibi hallerde, bizi ikaz veya samimi olarak tenkid edenlere şimdiden aleni olarak teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Bizim yazılarımızda hiç kimsenin şahsını istihfaf eden tek bir cümleye rastlamanız kabil olmayacaktır. Bizim tenkitlerimiz samimi olacak ve katiyetle hakikate dayanacaktır. Gazetemizi hiçbir vakit kirli ellere teslim etmeyecek, kin ve garez mahsulü yazılara sütunlarımızda yer vermeyeceğiz. İyi niyetle yazılmış ve cemaati ilgilendiren yazılar kimin tarafından yazılmış olursa olsun memnuniyetle neşredilecektir. Bozkurt neşriyat sahasına yepyeni projeler ve çok büyük tasavvurlarla atılmış bulunuyor. Bu tasavvurlarımızı tahakkuk ettirmek için her türlü imkânlarla sahip bulunmaktayız.

Kıbrıs Türk gazeteciliğinde yapmayı düşündüğümüz inkılâbı başaracağımıza inanıyor ve katiyetle söylüyoruz. Katiyetle söylüyoruz çünkü evvela gazetenin dizilip ve basılması için gereken personel ve teknik vasıtaya malik bulunmaktayız. Aynı zamanda gazetenin yazı hususunda zenginlik ve fevkaladeliğini temin edecek münevver bir zümre şimdiden etrafımızda yer almış bulunmaktadır... Adanın her tarafında Türk muhabirlerimiz mevcut olduğu gibi İstanbul, Ankara ve Türkiye'nin diğer büyük şehirlerinde muhabir arkadaşlarımız bulunmaktadır.

Bunlara ilaveten gazetemizin hususi foto muhabiri ile değerli elemanlarımızdan A.C. Gazioğlu haftada bir Türk köylüsü ile yakından görüşerek onların dertlerini dinleyecektir. Aynı zamanda şehirler için bir röportaj serisi hazırlamış bulunuyoruz. Röportaj muharririmiz haftada bir veya iki defa Türk müesseselerini ziyaret ederek muhtelif konular üzerinde görüşecek, bilhassa "Ada'da iktisaden kalkınmamız nasıl mümkündür?" başlıklı anketimiz için okuyucularımızın ne düşündüklerini belirtecektir. Eğer Bozkurt neşir hayatında Türk Cemaati'ne faydalı olabilirse bu bizim için en büyük bahtiyarlık olacaktır"⁶⁰³ yazmaktaydı.

Gazetenin yazarlarından **Kerem Sel** "İlk Gün" yazısında, **Bozkurt**'un amaçlarını şöyle izah etmekteydi: "... Bozkurt'un esas gayesi her meselede doğruyu ve haklıyı müdafaa etmek; yanlış ve kötüye karşı mücadeleye girişmektir. Bozkurt bütün gayretini ve emeğini, halkın tarafsız bir Türk gazetesine olan ihtiyacını her alanda ve azami derecede karşılamak yönünde severek feda etmeye çalışacaktır. Bozkurt'un daha henüz çıkmadan önce halkın sevgisini kazanmış olduğunu müşahede ettik. Bu hepimiz için teşvik edici; kuvvet vericidir. Bozkurt gördüğü sevgiye layık olmaya ve halkın tam bir itimadını kazanmaya azmetmiş bulunmaktadır. Türk tarih ve edebiyatında milli bir sembol olarak da bozkurtların neslinden olan Kıbrıs Türkü arasında daima sevgi ile anılması samimi dileğimizdir.

Bozkurt, Oğuz destanına göre Türk ordularının önünde yürüyecek onlara yol göstermiştir. Ergenekon destanına göre ise, Göktürkler Ergenekon'dan çıkarken onlara liderlik eden Türk komutanın ismidir. Kıbrıs Türk tarihine de Bozkurt'un halkımıza

hizmet yolunda her türlü fedakârlığı ve gayreti gösteren bir gazetesi adı olarak şerefle geçmesini candan temenni ediyoruz”⁶⁰⁴ yazmaktaydı.

Bozkurt’un bir diğer yazarı olan **Mim Varoğlu** da “*Niçin Çıkıyoruz*” yazısında, gazetenin yayın amaçları için şunları anlatmaktaydı:

“ Sayın okuyucular. Evvela şunu belirtelim ki, Bozkurt’u çıkarmaya teşebbüs edenler, her zaman kalemleriyle bu memlekete faydalı olmak maksadıyla feragatle çalışmış ve bu meyanda cemaatimizin her türlü ihtiyaçlarını devamlı tetkikler sayesinde öğrenmiş bulunan bu vatanın öz evlatlarıdır.

Bozkurt’u çıkarmaktan asıl maksat ve gaye, ötekini ve berikini çekiştirme çerçevesi dışında kalarak ve her sınıf halkımızın muhtelif ihtiyaçlarını belirtirken bu ada üzerindeki benliğimizi hissettirerek haklarımızı korumaktır.

Omuzlarımıza aldığımız ağır memleket mesuliyetlerinin önemini takdir ederek çalışırken diğer ana konularımız arasında işçilerimiz ile çiftçilerimiz ve bütün sanatkârlarımız da dâhil olmak üzere esnafımızın ihtiyaçları üzerinde titizlikle durarak kendilerine her hususta yararlı hizmetler görmeye çok çalışacağız ve bu arzumuzu gerçekleştirmek için kendileri ile sık temaslar sağlayabilmek hususunda gereken tedbirlerin alınmasında katiyen hiçbir ihtimal gösterilmeyecek ve bu uğurda fedakârlıktan da kaçınılmayacaktır.

Herkes tarafından da takdir edileceği veçhile, Bozkurt, hiçbir partinin alet ve organı olmayacağı için her hadiseyi tarafsızca inceleyebileceğinden okuyuculara, her şeyin esasını gazetemizden öğrenebilmek fırsatı verilmiş olacaktır... Bozkurt’un sistemli çalışmaları arasında, adamızda olup bitenleri, Rumların İlhak propagandaları ile ilgili faaliyetleri ve Rum matbuatında bizi ilgilendiren bütün neşriyattan halkımızı günü gününe haberdar etmek için hususi tertibat alınmış bulunmaktadır.

Biz şu kanaatteyiz ki halkımız ada da olup biten birçok önemli hadiselerden habersiz kalıyor ve bu eksiklik dolayısıyla gençlerimiz varlığını ilgilendiren pek çok ana konular ile baş başa kalmak fırsatını elde edemiyor... İşte, öğretici bütün kaynakları gençlerimize sağlamak maksadıyla intişara başlamış bulunan Bozkurt, bu gün size ilk sayısını takdim ediyor. Bu vesile ile hepinizi sevgi ve saygı ile selamlarken

yüksek ve değerli himayenize mazhar olacağından ümit var olarak mesuliyetli ödevlerini ifaya bugünden itibaren başlamış bulunuyor”⁶⁰⁵ yazmaktaydı.

Gazetenin ilk nüshasında **Mustafa Özker Yaşın** imzasıyla yayınlanan “*Tarihimizde Üç Bozkurt*” başlıklı yazısıyla gazetenin böyle bir adı almasının bir başka gerekçesi ve adın Türk kültüründeki öneminin ifade edildiği uzun yazı şöyleydi:

“ *Bozkurt, Türk ırkı için kutsal bir hayvandır. Eski Göktürk destanlarına göre Türkler dişi bir kurttan türemişlerdir. Bu mevzuda birçok rivayetler olmakla mevcut olmakla beraber, bizce Bozkurt destanlarının en güzeli Çin kaynaklarından öğrendiğimiz kısımlardır... Türklüğün ve yüce Türk kahramanlığının tanrılaşmış sembolü diyebileceğimiz Bozkurt’a, Oğuz destanlarında rastlıyoruz... Ergenekon destanı da Bozkurt destanlarının genişletilmiş bir şeklidir. Ergenekon’dan çıkan Türklerin başbuğları Kayan soyundan bir beydi ve adı Börte Çine yani Bozkurt’tu...*

Türklerin bir dişi kurttan türeyişinden sayısız seneler sonra, tarihe bir ikinci Bozkurt daha girdi. Türk ulusu Orta Asya’dan dünyanın dört tarafına yayılıp birçok yüce medeniyetler kurmuş, eşsiz zaferler kazanmıştı... Fakat bu şanlı millet seneler geçtikçe gizli entrikalar çeviren vatan hainlerinin elinde oyuncak oldu. Binbir ihanet ve kancıkça vurmalar neticesi, bir an geldi ki bir zamanlar “Türk” deyince titreyen Avrupalılar, artık onu ölüme mahkûm bir hasta adam gibi görmeye başladılar... Tanrı, bu haksızlığa razı olamazdı. Vatanı kurtaracak mavi bakışlı, altın yeleli bir Bozkurt gönderdi. O sarışın Bozkurt imkânsızlıklardan imkân yarattı ve peşine taktığı ulusunu ışıklı bir dünyaya çıkarttı.

Türklük dünyası bu yüce kurtarıcısını ATA olarak tanıdı ve ona ATATÜRK soyadını verdi. Bugün Atatürk ölmüştür. Fakat Türk milleti daima onun çizdiği nurlu yoldan yürüyecek ve aziz hatırasını ebediyen kalbinde yaşatacaktır. Açtığımız isim anketine iştirak eden Kıbrıs Türklerinden büyük bir çoğunluğun Bozkurt ismi üzerinde ısrar etmeleri bizi çok mütehasşıs etmiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Bozkurt, Türklük dünyasına her zaman uğur getirmiştir... Dileyelim ki gazetemiz, Kıbrıs Türklerini bu kritik durumdan kurtaracak üçüncü bir Bozkurt olsun”⁶⁰⁶ yazmaktaydı.

⁶⁰⁵ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

⁶⁰⁶ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

Bozkurt yayınlandığı bu ilk sayısında, gazetenin yayınlanma nedenlerini izah ettikten sonra Kıbrıs Türk Toplumunda basın ve gazetelerin ne kadar önemli olduğunu anlattığı, özellikle Rum basınıyla olan davanın anlatılması mesabesinde takip edilen yoldaki rekabet açısından **Ahmet Cemal Gazioğlu**'nun imzasıyla *“Dinmeyen Ağrımız Aradaki Fark”* adlı yazısında şunlara değinilmişti:

“Gazeteler mensup olduğu cemaatin sesini dünyaya duyuran, onun hürriyet ve haklarını koruyan en önemli bir organdır. Gazeteler halkın hem gören yüzü hem işiten kulağı hem de haykıran sesidir.

... Her gün bir buçuk kuruş vererek alacakları kendilerinden olan bir gazete her türlü maddi ve manevi fedakârlığı göze alarak sırf halka faydalı olabilmek onların hak ve hürriyetlerini korumak, haklı seslerini ve şikâyetlerini gereken makama duyurabilmek için çıkmaktadır. Her gün verilecek olan bir gazete parası çok az fakat çok manalıdır. Bilhassa Kıbrıs Türkleri için bu mana çok daha büyüktür. Zira biz Kıbrıs Türkleri bu ada üzerinde bir ölüm kalım mücadelesi içerisindeyiz. Kıbrıs'taki Rumlar bizi idare etmek, emirleri altına almak ve Türk olan bu adayı Yunanistan'a ilhak ettirebilmek için canla, başla hem de yorulmadan, bıkmadan çalışıyorlar, didiniyorlar... Rumların ilhak için bütün bu çalışmalarını akamete uğratmak ve Kıbrıs Türklerini müdafaa etmek Kıbrıs Türk Halkının dili olan Kıbrıs'taki Türk gazetelerine düşer... Fakat ne yazık ki gazetelerimizin satış miktarı Rumların gazetelerine nispetle çok hem de çok azdır.

Rumlar ilhak için çalışan gazetelerini okuyorlar, destekliyorlar. Hâlbuki bizlere gelince sesimizi dünyaya duyurmak, Rumlara karşı haklarımızı korumak ve İngilizler Kıbrıs'tan bir gün çekilirlerse bu güzel adanın asıl sahipleri olan Türkiye Cumhuriyeti'ne verilmemesi hususunda çalışan, makaleler yazan ve sosyal kültürel dertlerimizi, isteklerimizi ve haklarımızı Hükümete duyuran gazetelerimizi pek azımız alıp okuyor. Pekâlâ, amma halkımız gazete alıp okumazsa Kıbrıs'taki Türk gazeteleri nasıl çıkabilir, nasıl yaşayabilir? Kıbrıs Rumlarını bu konuda da örnek almamız gerekiyor.

Kıbrıslı bir Rum işçisi sabah işine gideceği zaman yarım ekmek, biraz peynir veya zeytin satın alırken bir de gazete almayı unutmaz. Paydos vakti yemeğini yer yemez gazetesini çıkarır ve okumağa başlar... O gün herhangi bir sebeple gazete

alamamış olan arkadaş, tenezzül edip de ver ben de okuyayım demez. Benim de 60 param var. İşten kurtulunca alır okurum der. Ve öyle yapar. Fakat bizler için vaziyet tamamıyla aksidir. Bir kişi bir gazete alırsa on kişi okur...

*Kıbrıs Türk halkı; Rum baskısı altında ezilmek istemiyorsan seni daima koruyacak olan Türk gazetelerini destekle satın al ve oku...*⁶⁰⁷ ifadeleri kullanılmıştır.

Önce iki ile dört sayfa arasında değişen ve büyük boy olarak düzensiz çıkmaya başlayan **Bozkurt** gazetesi daha sonra sekiz ile oniki sayfa arasında değişen küçük boy bir gazete olarak yayınlanmıştır. **Sadi Togan, Ahmet Tolgay, Eşref Çetinel, Mustafa Afşaroğlu, Ahmet Alper, Bozkurt** gazetesinin yazarları arasındadır.

Bozkurt gazetesi, **26 Ekim 1951**'den **12 Ağustos 1957**'ye kadar haftalık olarak yayınlanmış olup bu tarihten itibaren **1985** seçimlerine kadar günlük; **1985**'ten **1 Aralık 1986**'ya kadar haftalık olarak yayınlanmış, bu tarihten **1987**'ye kadar ise günlük olarak yayınlanan **Bozkurt** gazetesi; **Kasım 1987**'den **13 Ağustos 1988**'e kadar haftalık olarak yayın hayatını noktalamıştır⁶⁰⁸.

Bozkurt gazetesi, **3 Temmuz 1958** tarihli sayısında koyu ve büyük puntolarla verdiği "*Leymosun*⁶⁰⁹ da Kanlı Çarpışmalar Oldu" başlığını kullanarak haberi okuyucularına manşet haber olarak vermiştir. Manşet haberin hemen altında da koyu ve büyük puntolarla şu başlıklara yer verilmiştir:

*"EOKA bir Türkü vurarak ağır surette yaraladı. Bir Rum'u da öldürdü. Şehirde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Rum belediye başkanının tahrikleri valiye protesto edildi"*⁶¹⁰ şeklinde verilirken haberin ayrıntıları da şöyleydi:

"Dün Leymosun'da EOKA tarafından bir Türk'ün vurularak ağır surette yaralanması üzerine cemaatler arasında çarpışmalar olmuş ve bu çarpışmalar neticesinde bir Rum bıçaklanmıştır. Emniyet makamları müdahale ederek hemen sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir... Dört Fenerler semtinde gitmekte olan Evagoras Nikolau adındaki bir Rum EOKA tarafından vurularak öldürülmüş ve bu hadiseden bir buçuk saat sonra da bir matbaada çalışmakta olan İsmail Sadık Canbulat adındaki bir Türk yine EOKA'nın kurşunları ile ağır surette yaralanmıştır. Canbulat tedavi

⁶⁰⁷ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

⁶⁰⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 68.

⁶⁰⁹ Günümüzde Kıbrıs Rum Kesimi'nde bulunan Limasol kenti.

⁶¹⁰ **Bozkurt**, 3 Temmuz 1958, Sayı: 777.

maksadıyla hastaneye kaldırılmıştır. Yayınlanan resmi bir tebliğde Canbulat yaralarının ağır olduğu fakat sıhhi durumunun kritik olmadığı bildirilmektedir.

Bu hadiseler üzerine cemaatler arasında bazı kargaşalıklar çıkmış ve bir Rum bıçaklanarak yaralanmıştır... Kargaşalıklar esnasında Rumlar tarafından Türklere dört petrol bombası atılmışsa da insanca bir kayıp mevcut değildir. Bunun üzerine çarpışmalar daha da genişlemiş ve nihayet askeri makamlar müdahale etmek zorunda kalarak kargaşalıkları yatıştıramamış ve sokağa çıkma yasağı ilan etme zorunda kalmıştır.

Leymos'un Türk liderleri Leymosun'daki son olaylar ışığında Kıbrıs valisine telgraflar çekerek Rum belediye başkanlarının Rumları Türklere aleyhine kışkırtan beyanatlarını protesto ettiler ve Kıbrıs Türkü'nün mal, can ve namusunu ancak Taksim'in koruyabileceğini valiye bir defa daha hatırlatmışlardır ⁶¹¹ *haberiyse Rum saldırıları ve çatışmalar gazete tarafından ele alınmıştır.*

Bozkurt gazetesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte adaya ayak basan Mehmetçiği büyük bir coşku ve sevinç içerisinde manşet haber yaparak 16 **Ağustos 1960** tarihli yayınında sütunlarına taşımıştır. Büyük ve koyu puntolu başlıklar kullanan gazete, haberi okuyucularına şöyle duyurmuştur:

“ Cumhuriyetin kahraman koruyucuları Hoş Geldiniz, hürriyet barış ve güvenliğimiz size emanettir. Bu topraklar sizinle bir kere daha vatanlaşıyor. 120.000 kişilik Türk kitlesi olarak sizi bağrımıza basmanın heyecanı içindeyiz ” ⁶¹² *başlıklarını kullanan gazete haberin ayrıntılarını da şöyle vermiştir:*

“ Bugün saat 12.00'de Mağusa'ya varacak olan Yarbay Remzi Tırpan'ın komutasındaki 650 mevcutlu Türk askeri birliği dün saat 18.00'de İskenderun'dan Kıbrıs'a hareket etmiştir. Birliğin kadrosunda 43 subay, 47 astsubay ve 590 er bulunmaktadır.

Birlik, Kıbrıs'a hareketinden önce İskenderun Atatürk Anıtı'na çelenk koyduktan sonra halkın coşkun tezahüratıyla uğurlanmıştır. Bugün öğle vakti Türk ve Yunan askeri birlikleri aynı zamanda adaya varacaklardır. Türk birliğinin gemisi, Mağusa Limanı'nın kuzeyinde, Yunan birliğinin ise güneyde demirleyeceklerdir. Askeri birlikler

⁶¹¹ **Bozkurt**, 3 Temmuz 1958, Sayı: 777.

⁶¹² **Bozkurt**, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

karaya çıktıktan sonra Türk birliği Mağusa'nın kuzeyine, Yunan birliği de komiserlik binası önüne toplanacak ve askeri taşıtlarla Lefkoşa'ya hareket edeceklerdir.

Kıbrıs Türkleri, Mehmetçiği bağırklarına basmak için sabırsızlanmaktadırlar. Türkler, Lefkoşa'dan Mağusa'ya kadar taklar kurmuşlar, Türk birliğinin geçeceği yolu süslemişlerdir. Binlerce Türk köylerinden Lefkoşa'ya akın etmiştir. Vatandaşlarımız Mehmetçiği milli kıyafetleriyle karşılamak için tertibat almışlardır. Bugünkü İstiklâl günü dolayısıyla Lefkoşa'nın Türk kesimi Türk Bayrakları ve milli renklerle süslenmiştir. Royter Haberler Ajansı'nın da belirttiği gibi Kıbrıs'taki İngiliz idaresi son gününü yaşarken bugün Türkiye'den Kıbrıs'a gelmesi beklenen Türk birliği, Türk toplumu arasında büyük bir heyecan yaratmıştır... Türk askerlerinden bir grup, Kıbrıs Türk Birliği Komutanı Albay Turgut Sunalp'in⁶¹³ komutası altında, Evkaf bahçesindeki Atatürk büstüne gidecek ve çelenk koyacaktır ”⁶¹⁴ ifadeleriyle, Türk askerine gösterilen ilgiyi ve birliğin istikameti hakkında bilgi vermiştir. Haber büyük boy bir Mehmetçik resmiyle verilmiştir. Mehmetçik'in bir ayağı Türkiye haritası üzerinde diğer ayağı da Kıbrıs haritası üzerinde yer almış ve sağ elinde silahıyla birlikte arka planda da ay-yıldızlı bayrakla süslenmiştir.

Bozkurt, Mehmetçik'in adaya ayak basışını “Bozkurt Görüşü” başlığı altında ele aldığı başyazıda da şöyle değerlendirmiştir:

“ Üçyüzseksendokuz yıl sonra şanlı Mehmetçiğin gölgesi Kıbrıs ufuklarına bir kere daha düşmüştür. 1 Temmuz 1570 sabahı Piyale Paşa'nın komutası altında Limasol'a çıkarma yapan Osmanlı Donanması, Kıbrıs seferi Başkomutanı Lala Mustafa Paşa'nın 1 Ağustos 1571'de Mağusa'yı zabtmesiyle Kıbrıs'ın fethini tamamlamış ve muzaffer olarak İstanbul'a dönmüştür. Kıbrıs'ın Türklere vatan olduğu o mutlu günün üzerinden dört asra yakın bir zaman geçmiştir. O tarihten bu yana ada Anadolu'nun bir parçası haline gelmiş ve Türklük dünyasının üstüne titrediği bir ülke olmuştur. Üç asırdan fazla süren Türk İdaresi esnasında Kıbrıs Türk ruhunun ve Türk zekâsının yarattığı eserlerle bezenmiştir.

Sekseniki yıl önce ada İngiliz idaresine girerken bu idarenin bu kadar devam edeceğini kimse düşünememiş kimse tahmin etmemişti. Çünkü İngilizler adaya kısa bir

⁶¹³ 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra çok partili siyasi hayata geçilince Milliyetçi Demokrasi Partisi'ni kurmuştur.

⁶¹⁴ **Bozkurt**, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

süre için üs olarak kiralamış bulunuyordu. Fakat netice hiç de beklendiği gibi tecelli etmedi. İngilizler, Osmanlı Devleti'nin Rus tecavüzüne karşı korumak şöyle dursun, anlaşmaların mürekkebi bile kurumadan Osmanlı Devleti'nin bir parçası olan Mısır'ı işgale başlamıştır.

İşte böyle bir hava içinde İngilizler, İkinci Dünya Savaşı'na kadar Kıbrıs üzerindeki idarelerini devam ettirmişler ve Türklerin Mihver Devletleriyle birlikte harbe girmesini bahane ederek adayı imparatorluklarına kattıklarını ilan etmişlerdir. Fakat bu tek taraflı ilhak devletler aykırı ve gayri meşru idi. Kıbrıs, ancak Türklerin dar bir zamanında Lozan Muahedesi'nde tasvibi üzerine İngiliz egemenliği altına girmiş ve İngiliz kolonisi olmuştur. Bu da gösteriyor ki İngilizlerin Kıbrıs üzerindeki gerçek hâkimiyetleri ve meşru sehabetleri 82 yıla değil ancak 37 yıla münhasırdır. Bu kadar kısa bir zaman önce Türk'ün öz malı olan bu adaya bugün şanlı Türk Ordusu'nun kahraman Mehmetçikleri tekrar ayak basacaklardır. Fakat bu çıkış bu ayak basış 389 yıl öncekinden çok farklıdır. O zaman bir Venedik sömürgesini fethetme gelen Türk Ordusu bugün çoktan fethedilmiş eski bir Türk vatanında sulhu ve sükûnu korumakla mükellef bulunuyor.

Türkiye ve onun bir parçası mesabesinde bulunan Kıbrıs Türkleri ideali benimsemiş ve bu uğurda savaşılmaya azmetmiştir. Bugün Kıbrıs'a ayak basacak olan Mehmetçikler bu memlekette barışın ve kardeşliğin bekçiliğini yapacaklar ve ada halkların huzur ve emniyetini garanti altına alacaklardır.

Kıbrıs, bugün yeni bir devre giriyor. Artık bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin vatandaşıyız. Kendi kendimizi idare edeceğiz. Başlarımız her zamankinden diktir. İstikbale güvenle bakıyoruz. Çünkü zaferlerin şanlı kartalı kahraman Mehmetçik aramızdadır”⁶¹⁵ ifadeleriyle bu tarihi olayı yorumlamıştır.

20 Temmuz 1974 “*Mutlu Barış Harekâtı*”ndan sonra ilk kez **25 Temmuz 1974**'de yayınlanmaya başlayan **Bozkurt**, harekâtı büyük puntolu koyu ifadelerle manşet haber olarak sütunlarına taşımıştır. Gazete haberi okuyucularına şöyle duyurmuştu:

“ *Bir asırlık Hasret Bitti*” büyük başlığını kullanan gazete hemen bu başlık altında “*Başbakan Bülent Ecevit, Kıbrıs Türkü'nün Özgürlüğüne Kavuşmasının Türk*

⁶¹⁵ **Bozkurt**, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

Milletini Mutlu Kıldığını Belirtti ”⁶¹⁶ ifadelerine yer vermiştir. Gazete bu başlıkların altında da haberi şöyle özetlemiştir:

“ *Bir asırlık hasret artık bitmiştir. Kıbrıs Türkü bir daha karanlık günlere dönmek üzere aydınlığa kavuşmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin kahraman mensupları tarafından büyük bir başarı ile gerçekleştirilen müdahale, Kıbrıs Türkü’nün hasretini çekmekte olduğu özgürlüğü de beraber getirmiş bulunmaktadır. Kıbrıs Türkleri bugün onları bağrına basmanın büyük sevinci içinde bir asırlık hasreti gidermeye çalışmaktadır. Sevincimiz büyük mutluluğumuz sonsuzdur...* ”⁶¹⁷ ifadeleri kullanılmıştır.

Bozkurt gazetesi **16 Ağustos 1974** tarihli sayısında Barış Harekâtının ikinci safhasını da sütunlarından okuyucularına koyu ve büyük puntolu başlıklarla şöyle duyurmuştur:

“ *Rum Askerleri Kaçacak Yer Arıyorlar*”, “*Mehmetçik Mağusa’da*” ve “*Omorfo ve Trikimo Deniz Üssü de Kıbrıs Türk Barış Ordusu’nun Eline Geçti* ” ifadeleri alt alta sıralandıktan sonra haberin ayrıntıları şöyle verilmişti:

“ *Barış Harekâtı’nı dün de sürdüren Kıbrıs Türk Barış Ordusu akşamüzeri Mağusa’ya girmiştir. Mehmetçik, Mağusa surlarını aşarak Türk mücahidi ile kucaklaşırken, Girne bölgesinde yıldırım harekâtı yapan birliklerimiz de Omorfo’yu ele geçirmiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin hava ve topçu atışıyla desteklenen askerlerimiz, mayın tarlalarını büyük bir cesaretle aşmışlar, düşmanın direnme noktalarını teker teker bertaraf etmişlerdir. Serdarlı bölgesinden sonra özgürlüğüne kavuşan Mağusa Türkü bayram yapmaktadır. Önüne çıkan bütün engelleri bir sel gibi aşan Türk barış kuvvetleri, Mağusa’ya varışında günlerden beri kahramanca direnen mücahitlerimiz ve halkımız tarafından karşılanmışlar, kucaklanmışlar, birbirini kutlamışlardır. Doğu yönündeki harekâta dün ayrıca Trikoma yakınındaki Boğaz Deniz Üssü de elimize geçmiştir. Türk Deniz Kuvvetlerine bağlı muhripler, harekât sırasında Trikomo deniz üssünü bombalamışlardır. Zırhlı birliklerimiz tarihi Mağusa surlarına ulaştıklarında direnmeleri kırılan RMM askerleri büyük bir panik ve moral bozukluğu içinde kaçışmaktaydılar. Türk Deniz kuvvetlerine bağlı muhripler, Girne’nin doğu*

⁶¹⁶ **Bozkurt**, 25 Temmuz 1974, Sayı: 8139.

⁶¹⁷ **Bozkurt**, 25 Temmuz 1974, Sayı: 8139.

bölgesindeki hareket süresince birliklerimizin taarruzunu kıydan ateşle desteklemişlerdir”⁶¹⁸ ifadeleri yer almıştı.

15 Kasım 1983’de kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanını **Bozkurt, 16 Kasım 1983** tarihli yayınında, büyük ve koyu puntolarla “**ARTIK BAĞIMSIZIZ**” başlığını kullanarak okuyucularına duyurmuştur. Bu tarihi olay “ *Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Kuruluşu ve Bağımsızlık Bildirisi Federe Meclis’te Oybirliği ve Alkışlarla Onaylandı* ” alt başlığından sonra haberin ayrıntıları şöyle verilmiştir:

“ *Kıbrıs Türk Toplumı’nun yazgısını belirleyecek tarihi karar alındı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluşu dün meclis tarafından kabul edildi. Kuzey Türk Federe Meclisi saat 9.00’da yaptığı olağanüstü toplantıda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluşunu ve Bağımsızlık Bildirisi’ni oybirliğiyle onayladı...*”⁶¹⁹ haberi fotoğraflarla birlikte verilmiştir. **Bozkurt, 9 Aralık 1990** tarihli **14.050** sayı numarası ile ekonomik sorunlardan dolayı yayın hayatını noktalamıştır⁶²⁰.

Vatan

24 Mart 1952’de ilk sayısı neşredilmiştir. Başlık adının altında “*Ey Vatan Gözyaşların Dinsin*” sözleriyle çıkmıştır. **Haftalık** Türkçe gazete olan **Vatan**, pazartesileri yayımlanmıştır⁶²¹. **Vatan** gazetesinin Sahibi **Kemal Deniz**, Yazı İşleri Sorumluları **Ahmet Gazioğlu** ve **Altan Yavuz**’dur. Gazetenin Başyazarlığı’nı da **Ahmet C. Gazioğlu** yapmıştır. **Kemal Deniz**’in **Ateş** gazetesinde yazıları çıkarken **Vatan**’da yazı yazmamıştır. **Lefkoşa**’da, **M. Fikri Basımevi**’nde dört sayfa ve küçük boy olarak neşredilmiştir⁶²².

Kıbrıs’ta İngiliz Sömürge yasalarına göre gazete çıkarmak için belirli bir miktar para ödemek şartıyla Sömürge Yönetimi’nden gazete çıkarma hakkı elde edilebiliyordu. **Kemal Deniz**’in yayımladığı **Ateş** gazetesi için almış olduğu bir imtiyaz hakkı vardı. **Ateş** gazetesi 1951-1952 yıllarında kapandığından mevcut imtiyaz başka bir gazete için kullanılabiliirdi. Böylece **Ahmet Gazioğlu** yayınlarına son vermiş olan **Ateş** gazetesinin

⁶¹⁸ **Bozkurt**, 16 Ağustos 1974, Sayı: 8161.

⁶¹⁹ **Bozkurt**, 16 Kasım 1983, Sayı: 11269.

⁶²⁰ **Bozkurt**, 9 Aralık 1990, Sayı: 14.050.

⁶²¹ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 275.

⁶²² S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 275-277.

imtiyaz hakkı ile **Vatan** adında bir gazete yayımlamak konusunda Kemal Deniz ile anlaşmaya varmış ve gazeteyi neşretmiştir⁶²³.

Gazetenin yazarları arasında köşeleri ve takma adla yazan imzalar şöyleydi: Nejat Konuk “Bir Fıkra”, Yavuz (Mustafa Kâzım Bedevi) “*Bu da benden*”, Altan Yavuz “*Haftanın Aynası*”, Serap Gönül, Doğru Söz, Süleyman Nazif, Saruhanoglu, Tevfik Fikri Beydoğan “*Konuşmalar*”⁶²⁴ idi.

Bir fikir gazetesi olan **Vatan** yayın yaşamında Enosis’e karşı mücadele vermiş, Kıbrıs Türkü’nün kalkınması için çaba sarfetmiş, köylünün çıkarlarını savunmuş, yayımlanan Türk gazeteleri gibi Atatürk’ü kendisine rehber edinmiş, Türkiye’ye bağlı kalmış ve Ada Türklüğü’nün çıkarlarını korumuştur. **30 Haziran 1952** tarihli **14** numaralı nüshası ulaşılabilen son yayın olmasına rağmen gazetenin bir yıl daha neşredildiği tahmin edilmektedir⁶²⁵.

Köylü

İlk sayısı **4 Haziran 1954**’de neşredilen **Köylü** gazetesinin Sahibi **Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği** adına **Kemal Deniz**’dir. **Haftalık** olan gazete, “*Bitaraf, Siyasi, Halk Gazetesi*” adıyla cumaları neşredilmiştir. **Lefkoşa**’da, **M. Fikri Basımevi**’nde dört sayfa ve küçük boy olarak yayımlanmıştır⁶²⁶. Gazetenin yazarları arasında; Kemal Deniz, Bener Hakkı Hakeri, Özel R. Kansoy, Erdoğan Malyah, Numan Ali Levent, Şinasi Tekman, Orhan H. Kâhya, M. Turgut, Hüsamettin Haktanır, N. Murat, Muammer Gökkaya bulunmaktaydı⁶²⁷.

Köy sorunlarına ağırlık veren bir gazete olan **Köylü**, Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği’nin yayın organı olup önceleri her hafta cuma günleri çıkmış, daha sonra da yine haftalık olarak pazartesi günleri neşredilmeye başlanmıştır. Gazetenin ele aldığı konular arasında; üretim sorunları, sportif etkinlikler, dış haberler, imzasız karikatürler yer

⁶²³ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 277.

⁶²⁴ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 277.

⁶²⁵ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 292.

⁶²⁶ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 299-300.

⁶²⁷ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 302.

almıştır. **Köylü** gazetesi her nüshasında okuyucularına halkın bir sorununu anlatan haberiyle çıkmıştır⁶²⁸.

Köylü gazetesi, Atatürkçü bir yayın anlayışını takip ederek komünizme karşı olmuş bir gazetedir. Gazetenin yazıları sık sık komünizmi kötüleyen ve elştiren; Türkler ve Rumlar içindeki komünistleri eleştiren yorumları kaleme almıştır. Komünist felsefeye karşı Atatürkçülüğü ön plana çıkarmıştır⁶²⁹.

Nacak

İlk sayısı **29 Mayıs 1959**'da **Lefkoşa**'da yayınlanmıştır. **Haftalık** olarak neşredilen **Nacak** gazetesinin Sahibi **Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu** Adına **Rauf R. Denктаş** idi⁶³⁰. **Nacak**, ilk nüshasında yayın hayatı boyunca bağlı kalacağı ilkeleri özetle şöyle açıklamıştır: Türk köylüsünü ekonomik, sosyal, kültürel açıdan kaldırmak ve refah düzeyini yükseltmek, Türk işçisinin haklarını korumak, Kıbrıs Türk Millî Mücadelesi'ne engel olanlara karşı çıkmak ve onlarla mücadele etmek, Rum basını ile savaşım vererek Türk Toplumunun milli şuurunu uyanık tutmaya çalışmak olarak ifade etmekteydi⁶³¹. **Rauf R. Denктаş, Fuat Veziroğlu, T. Bayraktaroğlu, Salih Çelebioğlu, H. Tacal, İlter Veziroğlu, Orbay Mehmet;** **Nacak**'ın başlıca yazarları arasındadır⁶³².

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Adına **Nacak** gazetesinin Sahibi olan **Rauf R. Denктаş**, Kıbrıs Türk Mücadelesi ve Kıbrıs Türk basını deyince en önde gelen isimlerden olan Dr. Fazıl Küçük hakkında, gazetenin **27 Kasım 1959** tarihli sayısında bir yazı kaleme almıştır. Ada Türklüğü'nün, Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Muavini için tek aday gösterdiği dönemde yazılan makalede Rauf R. Denктаş, Dr. Fazıl Küçük'ün Kıbrıs Türk Mücadelesi'nde ve basın tarihinde büründüğü lider kişiliğini; Türk Toplumunun hizmetine adanmış ve Kıbrıs Türklerinin haklarını Rum ve Sömürge Yönetimi'ne karşı koruduğu gibi işbirlikçilere karşı verdiği mücadeleyi

⁶²⁸ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 23; S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 302.

⁶²⁹ S. İSMAİL, *Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar*, s. 310.

⁶³⁰ **Nacak**, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁶³¹ **Nacak**, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁶³² **Nacak**, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

“Tanıdığım Dr. Fazıl Küçük: İcraaatı, ümidi ve imanı ile...” adlı yazısında şöyle anlatmıştır:

“Sene: 1941

Maarifimiz zencirde...

Efkaf hükümette...

Türk Cemaati bir herc ü merc içinde kendi esnafını, kendi tüccarını desteklemek aklına gelmiyor. Uğradığımız haksızlıklara karşı ses çıkaranlar “Anti-Britiş” damgası ile karalanıp her türlü takibata maruz kalıyor... Cemaat ileri gelenlerinin çoğu memur; ağız açamıyorlar İngiliz makamları Türklerin başında fes kalmadı hepsi de Kemalist oluyor diye endişe içinde. Mekteplerde Atatürk’ün resimleri yok; Türk bayrağı asmak yasak Türküz demek bile yasak. Müslüman’ım demeliyiz. Yegâne lisemizin adı “İslam Lisesi” tarih dersleri Türk çocuklarına Türk milletinin barbar olduğunu öğretmek için okutuluyor.

İlkokullarda kitap yok. Memuriyetlerden teker teker sökülüp atılıyor. Türklerden boşalan yerlere Rumlar yerleştiriliyor. Gençler her fırsat buldukça Türkiye’ye ve İngiltere’ye göç etmek kararında. Kaza komiserlerinin vazifesi köylüyü minnet altında bırakmak Türkiye’den uzaklaştırmak. İngiliz idaresi bir kâbus gibi Kıbrıs Türkü’ne nefes aldırıyor.

“Söz” gazetesi sahibi vefat etmiş memlekette Türkler namına söz söyleyici yok!

“Halkın Sesi” bu karanlığın içine bir güneş gibi doğuyor, yazılar sert ve dürüst. Türklük namına hükümete karşı bir meydan okuyuş vardır. Haksızlığa karşı bir bayrak açılmıştır. Bu yazıları okudukça sanki nabızlarımızdaki kanın deveranı sıklaşıyor.

O sene mezun olacak gençleriz. “Halkın Sesi” gençliğin sesi ile haykırıyor.

Gazetenin üçüncü sayısı çıkarken Dr. Küçük’ü ziyaret ediyorum. Bıçağa yumruk vuran bu Türk evladının elini öpmek istiyorum vermiyor. “Genç” arkadaşlarla bu davayı yürütebiliriz. Hiçbir şeyden korkmayacağız. Neye korkalım! Hak ve adalet istiyoruz. Hükümete isyan etmiyoruz ki...” diyor.

O günden bu güne Doktoru adım adım takip ettim. Sanki o ilk tanıştığımız gün söyledikleri aldığı bir prensip kararı idi: Genç arkadaşlarla bu davayı yürütebiliriz. Hiç bir şeyden korkmayacağız. Hak ve adalet istiyoruz.”

Evkafın, maarifin kurtulması için savaş başlamıştı. Doktora muhalefet eden yalnız İngiliz hükümeti mensupları değildi: Kendi içimizden belki başka insanlarda vardı... "Hükümeti Türk Cemaati aleyhine çevirecekler; mahvedecekler" diyorlardı. Kendi cemaatlerine güvenmesi yoktu!

Doktor'u kendi postlarını kapmaya gelmiş bir yabancı diye addeden bu beyler senelerdir İngiliz hükümetine külah sallamış "sadık krallar" alarak her şeye "evet efendim" demiştir. Kendi cemaatleri arasında kendilerinden başka "adam" olmadığını hükümeti telkin ediyorlar. Doktor gibi (Anarşist Kemalistlere) yüz verilmemesini tavsiye ediyorlardı.

"Halkın Sesi" kapatılıyor. Heyecan içindeyiz. Bunun arkasında hapislikte var. Acaba Doktor yılar da vazgeçer mi diyoruz. Sigarasını tellendiriyor. "Yolumuzdan dönmeyeceğiz" diyor: Ferahlanıyoruz. Etrafındaki arkadaşlar derin bir nefes alıyor. Cezalı aylar geçiyor. "Halkın Sesi" tekrar neşriyata başlıyor. Aynı gür ses tekrar işitiliyor; tekrar canlanıyoruz. İçlerinde "yeni aile kanunu" istemiyoruz. Şeriata mugayirdir. "Diye kapı kapı gezip imza toplayanlar da var. Bir elden bu şekilde hareket edenler diğer elleri ile çıkardıkları gazetelerinden "Atatürk'ün Kanunları" değiştirmeksizin kabul edelim." diye feryat ediyorlar: zavallı Kıbrıs Türkü şaşkındır...

Fakat bu şaşkınlık ve tereddüt çok uzun sürmüyor. Halka inanan Türk köylüsüne yüzde yüz itimad olan Dr. Küçük doğruluğu, fedakârlığı milliyetperverliği ile kendini çökertmeye çalışanların boyasını meydana döküyor...

Dr. Küçük, artık her mücadelenin öncüsü, her davanın bayraktarıdır. Gençlik ve köylü, halk ve esnaf onun etrafındadır.

Fakat İngiliz idaresi "Halkın Sesi"ni boğmaya karar vermiştir. Kâğıt kontrolünden istifade ederek "Halkın Sesi"ne kâğıt verilmiyor. Fakat Doktor'da bıkmak usanmak bilmeyen bir iman vardır. Karaborsa temin ettiği bakkal kâğıtları üzerinde "Halkın Sesi" bir şamar gibi İngiliz idarecilerinin yüzüne çarpıyor. Komiserlerin hakaretleri, polis müdürlerinin tehditleri, kendi içimizdekilerin çirkef söz ve hakaretleri Doktor'u yıldırmıyor. Senelerce mahrumiyet içinde kıvranmış baskı altında inleyen bir cemaat namına Dr. Küçük kendi kendini harcarcasına uğraşıyor. Senelerce başına getirtilen İngiliz sözcülerine boyun eğmek zorunda kalan zavallı Türk

Cemaati mütereddittir. Eski liderler Doktor'un karşısında cephe almışlardır. Onun etrafını en son alanlar münevver sınıf olmuştur. Bu da başka bir dava...

Doktor'u en ümitsiz, en bitkin zamanlarında gördüm. Bu kazancını kendisine hiçbir maddi karı olmayan gazetesine, davalara harcamış anlarda yanında bulundum. Bu anlarda bile "Halk" bizimle olduktan sonra bu mücadeleyi kazanacağız" dediğini işittim.

Bu gün hayatının en verimli yıllarını tek başına cemaatin en yıpratıcı mücadelelerine hasletmiş olan Doktor, başlayan kalkınma ve kurtuluş mücadelesinin sonuna gelinmediğini idrak etmektedir. "Halk bu davaya el birliği ile sarılıp kaldıktan sonra bu dava yürüyecek: Beklediğimiz günler elbette gelecektir" diyor.

23 senedir halka verdiği her sözü tutan Doktor Küçük'ü son köy ziyaretlerinde dinledim. Doktor Kıbrıs Türklüğü'ne parlak bir ati vaat ediyor. Tek bir şartla: Çalışmak, devamlı surette çalışarak uğraşmak şartıyla. Bir şart daha birbirinizi sevmek, korumak, desteklemek ve Doktor'un bize inandığı kadar kendi kendinize ve kendi cemaatinize inanmak şartı! 23 yılın şaşmayan öncüsü! Kıbrıs Türk'ü seninledir"⁶³³ yazmaktaydı.

Nacak gazetesi, 18 Aralık 1959 tarihli yayınında Cumhurbaşkanı Makarios'un "8 Asırdan Sonra Kıbrıs Yunan İdaresine Kavuşmuştur" sözlerini koyu ve büyük puntolarla okuyucularına manşetten duyurmuştur. Ayrıca alt başlık olarak da yine koyu ve büyük puntolarla "Gözümüzü Dört Değil Sekiz Açmalıyız" sözleriyle de Kıbrıs Türk Toplumu'na uyarıda bulunmuştur. Rumların kurulacak olan ortak bir cumhuriyete bakışını göstermesi açısından gerçek niyetlerini açığa vuran haber şöyleydi:

"İçinde iki cemaatin yaşayacağı bir devletin başına gelen bir cumhurbaşkanı seçimleri kazanmış olmanın sevinci içinde "8 Asırdan Sonra Kıbrıs Yunan İdaresine Kavuşmuştur" diye avaz avaz bağırırsa; 120 bin kişiden alacağı cevap soğuk bir omuz silkiştir.

Dr. Küçük Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçildiğinde "81 seneden sonra Kıbrıs, Türk İdaresi'ne kavuşmuştur" diyebilirdi ve bunu söylerken Makarios kadar, belki de ondan daha haklı bir durumda olurdu.

⁶³³ Nacak, 27 Kasım 1959, Sayı: 27.

Fakat Dr. Küçük, Zürih Anlaşmaları'na uyarak; diğer cemaatin hislerine hürmet ederek böyle bir açıklamada bulunmadı. Makarios şunu bilmelidir ki Kıbrıs'ta ne Rum ne de Yunan İdaresi kurulmamıştır ve kurulmayacaktır. Biz Kıbrıs'ta bir ortaklaşa idare kurmaya razı olduk. Hüsnüniyetle iş birliği yaparak bu Ada'da hür ve müreffeh bir hayat meydana getireceğiz diye inandık. Daha ilk adımdan "Yunan İdaresi'nin avdetinden" dem vurmak hataların ve gafların en büyüğüdür.

Başımızda bu akılda bir cumhurbaşkanı varken gözümüzü dört değil sekiz açacağız"⁶³⁴ ifadeleriyle Makarios eleştirilmiştir.

Gazete, 8 Nisan 1960 tarihli yayınında "Grivas'ın Yunan Gençliğine Beyanâtı, Kıbrıs Türkleri İçin Bir İkaz ve İhtardır. Kıbrıs Türk Gençliğinin Grivas'a Cevabı : "Kıbrıs İçin Öleceğiz ve Yaşayacağız" manşet haberiyle çıkmış ve ayrıntıları da şöyle vermiştir:

" Yunanistan'da EOKA gününü kutlamak için toplanan bin Yunanlı gencine hitap eden Grivas, gençlere: "Cumhuriyetin tam İstiklâle bir basamak teşkil ettiğini" söylemiş ve Yunan gençliğini icap ettiği takdirde tekrar mücadeleye atılmak üzere hazır olmaya davet etmiştir. Grivas, Megalo İdea (Büyük Yunanistan) tezinden vazgeçmemelerini de ayrıca gençlere ihtar etmiştir. Bu toplantıda Makarios'un Yunanistan'da ki mümessili Kranityodis de hazır bulunuyordu.

Grivas'ın bu beyanâtı Kıbrıs Türkleri için en bariz bir ikaz ve zamanında yapılmış bir ihtardır. Zürih antlaşmasının Londra'da imzalandığı günden başlayan bu oyunlar günbegün ayan beyan karşımızda bir kitap gibi açılmaktadır. Makarios-Grivas komplosu var mı? Diye düşünmeye değmez. Bu komplonun mevcudiyeti bütün çıplaklığı ile meydandadır. Bu çılgın macera kuvveden fiile konacaktır. Bu gidişle gün gele Kıbrıs'ı kan kaplayacaktır. Netice ne olacaktır diye düşünmeye tenezzül bile etmiyoruz. 120 bin Türk bu maceranın kurbanı olsa bile Türk gençliğinin bizi yardımsız ve himayesiz bırakmayacağına kat'i inancımız vardır. Haklı bir dava uğrunda ölmeye alışmış bir milletin evlatları olarak haykırıyoruz: "Kıbrıs için öleceğiz ve yaşayacağız"⁶³⁵ yazmaktaydı.

⁶³⁴ *Nacak*, 18 Aralık 1959, Sayı: 30.

⁶³⁵ *Nacak*, 8 Nisan 1960, Sayı: 46.

Nacak gazetesinin son yayını **22 Aralık 1963** tarihini taşımaktadır. Gazete, **29 Aralık 1963**'de de basılmış fakat dağıtılmamıştır. **Nacak** bu tarihten sonra yayın hayatından çekilmiştir⁶³⁶.

b.Sendikal

Çağrı

1956'dan itibaren yayımlanmaya başlanmıştır. Kıbrıs Türk Memurin Cemiyetinin yayın organıdır. Cemiyetin adı **1964** yılında Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası olarak değiştirilmiştir. 4 sayfa ve orta boy büyüklükte olan **Çağrı**, Lefkoşa'da neşredilmiştir⁶³⁷. Yayın hayatı halen devam eden **Çağrı**'nın yayın süreci bir düzenlilik arz etmemektedir.

c.Fikir-Edebiyat-Sanat

Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle

İlk sayısı saptanamayan **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**'nin ikinci sayısının yayın tarihi olarak **19 Temmuz Perşembe 1956** kayıtlı idi⁶³⁸. Tam adı "*Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, Aylık Edebiyat ve Sanat Yaprığı*" idi. Başlık adı büyük harflerle yazılmış ve özellikle "**Hamle**" adı koyu büyük puntolu bir şekilde yazılarak vurgu yapılmıştır. Başlık adının sağ tarafında, yayının takvim bilgileri ve "*Her onbeş günde bir çıkar*" ibaresiyle de periyodik bilgisi verilmiştir. Fiyatı ise 15 mildir. Başlığın solunda ise, Yazı İşleri'ni idare eden **Güven Türker**, Sahip ve İdarecileri: **Güven Türker, Doğan Hakkı, Mehmet Yorgozoğlu, Ahmet Iruz ve Münir Merter** ve Resimleri Çizen de **Aral Buka**'dır⁶³⁹.

Hamle, ikinci sayısında "*Bütün Okuyucularımızın Kurban Bayramını Kutlarız*" iletisiyle okurlarının karşısına çıkmıştır. Güven Türker imzasıyla yayınlanan "*Okuyucularla Baş Başa*" adlı yazıda "**Hamle**"nin takip edeceği yayın çizgisi ve yayın süreci hakkında uzun bir giriş yazısı yayınlanmıştır. Bu yazı şöyledir:

" Edebiyatı cemaate sevdirmek ve mal edebilmek için "**Hamle**" dergisini neşretmeye karar vermiştik. Böyle bir ihtiyaç hissediliyordu. Fakat yazı darlığı ve

⁶³⁶ Nacak, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁶³⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 70.

⁶³⁸ *Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle*, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

⁶³⁹ *Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle*, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

okulların kapanmış bulunmasından doğan tiraj düşüklüğü yüzünden dergi yerine bu yaprağı neşretmeye karar verdik. Bu yüzden sayın okurlarımızdan özür dileriz.

Bundan böyle her 15 günde bir sizlere bu yaprağı sunmaya gayret edeceğiz. İnşallah bu emelimizde muvaffak oluruz. Bu emelimizin tahakkuk etmesi de ancak siz okurlarımızın ve sanatçı kardeşlerimizin desteği ile mümkün olabilir. Yoksa "Hamle" ismi de diğerleri gibi tarihe karışacaktır.

Sanatçı kardeşler!

Sizin olan bu yaprağa elinizden gelen her türlü yardımı esirgemeyeceğinizi tahmin ediyorum! "Hamle" nin sütunları bütün sanatçı kardeşlerimize açıktır.

Büyük atalarımızın en büyük emellerinden biri de edebiyatı Türk milletine sevdirmektir. Eğer Atalarımızın bu yoldaki adımlarına biraz olsun yardım ediyorsak kendimizi bahtiyar addediyoruz.

Tekrar ediyoruz eğer bu yaprağın da diğer dergi ve yapraklar gibi tarihe karışmasını istemiyorsanız bizi desteklemelisiniz. Bize bu yolda destek olan ve olacılara teşekkürü bir borç biliriz. Bizden gayret sizden teşvik⁶⁴⁰

Bener Hakkı Hakeri, Fikret A. Demirağ, Alkan Alsancak, Hizber M. Hikmet, Özer Yusuf Kahvecioğlu, Fahir Tağluk, Ata Köseoğlu, Şinasi Başaran, Güven Türker, A. Esad, Haşmet Gürlen, Erten Sancak, Nurullah Ataç, Adnan Kanatlı, Turgut Yücel, Sabri İpçen, Gültekin Göktürk Suvarlı, Saffet Nezihi Şener, Turgut Kaya, Hikmet Afif Mapolar, Baha Galip Tunagil, Hüseyin M. Kadioğlu, İbrahim Zeki Burdurlu, Numan Levent, Hasan Tuhçer imzalı şiir ve öykü içerikli edebi türden birçok örnekler yer almıştır.

Dört sayfa ve orta boy büyüklükte yayınlanan **Hamle**, Hür Söz Basımevi'nden dizilip basılmıştır⁶⁴¹. Gazete, Kıbrıs ve Türkiye başlığı altında iki farklı ücret taksimi yapmıştır. Kıbrıs'ta; 6 aylığı (12 Tane) 125 mil, 1 seneliği: (24 Tane): 250 mil; Türkiye'de 6 aylık (12 Tane) 250 kuruş, 1 seneliği: (24 Tane): 500 kuruş olarak hesaplanmıştır⁶⁴².

Hamle imzalı "Büyük Müjdemiz" başlığı altında okuyucularına bir duyuruda bulunulmuştur:

⁶⁴⁰ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

⁶⁴¹ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

⁶⁴² Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

“ *Muhterem Okuyucularımız, Her hususta gösterdiğiniz yakın ve samimi alakaya bütün kalbimizle teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Buna güvenerek sizlere pek yakında “Hamle Yayınları” başlığı altında şimdilik Kıbrıslı yazarların, hikâye ve romanlarını en ucuz bir fiyatla satacağımızı iftiharla müjdeleriz*”⁶⁴³ yazmaktaydı. **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**’nin tespit edilebilen son yayını **1 Ekim 1956** tarihli **4** numaralı sayısı olmuştur⁶⁴⁴.

Er Meydanı

Kasım 1957’de ilk nüshası neşredilmiş olan aylık **Er Meydanı** gazetesinin Sahibi **Hizber Hikmet**’tir. **Lefkoşa**’da, **Halkın Sesi Basımevi**’nden çıkan **Er Meydanı**; dini ve millî konulara ağırlık veren fikir-sanat gazetesi olup yayın hayatı yaklaşık bir yıl sürmüştür⁶⁴⁵.

Sesimiz

23 Ocak 1958’den itibaren onbeş günde bir yayınlanmaya başlayan edebiyat, sanat ve fikir gazetesi **Sesimiz**’in Sahipleri; **Oktay Öksüzöğlü**, **Ali Şenol** olup gazetenin yayınları **1958** yılı sonunda noktalanmıştır⁶⁴⁶.

Yolumuz

20 Şubat 1958’den itibaren onbeş günde bir yayınlanmaya başlayan fikir, edebiyat ve sanat gazetesi **Yolumuz**’un İdarecileri ise **Arif Niyazi Çeliker**, **Ahmet Tolgay Albayrak** ve **Yılmaz Necati**’dir. **Lefkoşa**’da **Halkın Sesi Basımevi**’nden, iki ve bazen de dört sayfa olarak küçük boy halinde çıkmıştır⁶⁴⁷. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

⁶⁴³ **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

⁶⁴⁴ **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**, 1 Ekim 1956, Sayı: 4.

⁶⁴⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 71.

⁶⁴⁶ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 71.

⁶⁴⁷ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 71.

F. 1960-1974 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Cumhuriyet

İlk sayısı 16 Ağustos 1960'da neşredilen **Cumhuriyet**'in Sahibi Ayhan Hikmet ve Başyazarı da **Muzaffer Gürkan** idi⁶⁴⁸. “Yurtta Sulh Cihanda Sulh”⁶⁴⁹ şiarıyla yayımlanmıştır. M. Fikri Basımevi'nde basımı yapılan **Cumhuriyet** ilk sayısında, **Cumhuriyet** imzasıyla çıkan “Yolumuz ve Ülkümüz” adlı yazıda, gazetenin yayın amaçlarını ve yayın politikasını şöyle ifade etmekteydi:

“ Sevgili okuyucularım elinize aldığınız ilk sayımızın başyazısında size yolumuz ve ülkemiz hakkında hitap etmekten büyük kıvanç duymaktayız. Cumhuriyet gazetesi yıllardan beri cemaatimiz arasında hissedilen bir eksikliği tamamlamak için yayım alanına atılmaktadır. Bu eksiklik, bağımsız bir Türk gazetesinin yokluğuydu. Gerçekten Kıbrıs Türk Cemaati için bu küçümsenmeyecek bir boşluktu ve gazetemiz bu boşluğu doldurabilirse kendini bahtiyar sayacaktır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanı gibi tarihi bir hadiseyle yaşıt olarak yayım hayatına atılan Cumhuriyet, Büyük Atatürk'ün “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” prensibine ayak uyduracak ve yurdumuzun Kıbrısımızın, Akdeniz'de barışın en güzel bir örneği vermesi için yayım yoluyla gayret sarf edecektir. Bu gayreti sarf ederken bugün adımıza ayak basan ve Türkiye Devlet ve Hükümet Başkanı Sayın Orgeneral Cemal Gürsel tarafından verilen şanlı sancağı alırken Kıbrıs'ta sulhun bekçisi olmak ve buradaki halklar arasında dostluk kurmakla vazifelendirilen Mehmetçik en büyük ilham ve ümit kaynağımız olacaktır.

Gazetemiz “Hâkimiyet Milletindir” ülküsünü de yılmadan savunacaktır. Bu ülkü de Atatürk'ümüz tarafından milletimize armağan edilmiştir. Bu ülkenin altın çerçevesi içinde millet işlerinde gerçek söz sahibinin yine milletin kendisi olduğu hakikati vardır. Bu ülkenin altın çerçevesi içinde milletin, cemaatimizin baskıdan kurtulmuş olarak demokratik hayata kavuşması buyruğu vardır. Bu altın çerçeve içine “Söz Milletindir” ülküsü cemaate ait her meselede cemaatin fikrinin alınması ve millete cemaate hesap verilmesi buyruğu vardır.

⁶⁴⁸ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1.

⁶⁴⁹ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, Sayı:1.

Gazetemiz cemaatçe kalkınma hamlelerimizin demokrasi ve hürriyet havası içinde yer alması tezini de savunacaktır. İnsan hak ve hürriyetlerinin ana prensibi de zaten budur. Biz eminiz ki cemaatimizin fertleri her türlü davranışlarında şu veya bu korkudan uzak olarak hamlelerde bulunurlarsa ve bu imkâna sahip olurlarsa cemaatçe yücelmemiz bir olupbitti olur.

Gazetemiz, Kıbrıs Türk köylüsünün ve işçisinin haklarını daimi surette savunacak köylümüzün ve işçimizin daha iyi hayat şartlarına kavuşması için gayret sarf edecektir. Eminiz ki köylümüz ve işçimiz bize bu alanda yardımcı olarak dert ve dileklerini her fırsatta bize bildirmekten çekinmeyeceklerdir.

Cumhuriyet asla şahsi kin ve nefret dolu yazılara yer vermeyecek ve bu gibi yazılara cevap bile vermemek kararında olacaktır. Çünkü cemaatimizin şahsiyatla vakit geçirmek asla işine gelmez ve çünkü önümüzde muazzam cemaat davaları, yüce insanlık davaları vardır. Bu sebeple gazetemiz bir prensip gazetesidir.

Gazeteciler olarak bizim vazifemiz Cumhuriyet gazetesini günden güne geliştirerek yüksek teşvikinize daha layık bir yayım vasıtası haline getirmek olacaktır. Bu ödevimizde sizlerin yüksek desteğinizle muvaffak olacağımıza güveniyoruz.

Biz eminiz ki Cumhuriyeti okumak Kıbrıs Türk Cemaati'ne mensup her sınıf halk için bir ihtiyaç olacaktır. Gazetemizin her türlü bağımsız fikir için bir kürsü vazifesini görmek kararında olduğu gerçeği bu bakımdan bize ümit vermektedir. Hepinizi saygıyla selamlarız sayın okuyucular”⁶⁵⁰ yazmaktaydı. Gazete ilk nüshasında büyük puntolu koyu harflerle okuyucularına Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilk haber olarak manşetten şu ifadelerle duyurmuştu:

“ Kıbrıs Cumhuriyeti Akşam İlan Edildi. Kıbrıslıların Cumhuriyet Bayramı Bütün Yurttaşlara Kutlu Olsun. Bu Tarihi Günde Mehmetçiği Kıbrıs'ta Selamlıyoruz... Cumhuriyete Bağlanmak ve Onu Yaşatmak Ülkümüz Olmalıdır...”⁶⁵¹ başlıkları kullanılmıştır. Bu tarihi haberin ayrıntıları gazete tarafından şöyle verilmiştir:

“ Akşam gece yarısı Lefkoşa'da Bakanlar Kurulu binası yanında atılan 21 pare topla Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiş bulunmaktadır. Bu top atımı Cumhuriyetin Müstemleke İdaresi'nin son valisi Sir Hugh Foot tarafından resmen ilanını takip

⁶⁵⁰ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, Sayı:1.

⁶⁵¹ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, Sayı:1.

etmiştir. Bu resmi ilan törenine Bakanlar, Temsilciler Meclisi üyeleri, Cemaat Meclisleri üyeleri ve kordiplomatik iştirak etmişlerdir.

Kıbrıs'la ilgili olup Cumhuriyetin nüvesini teşkil eden muahedeler Britanya adına Vali, Türkiye Cumhuriyeti adına Sayın Başkonsolosu Vecdi Türel, Yunanistan adına Yunan Başkonsolos Hristopulos, Türk Cemaati adına Cumhurbaşkanı yardımcısı Dr. Fazıl Küçük tarafından imzalanmıştır. Bu imza merasiminden sonra her imza sahibi birer kısım konuşma yapmışlardır. Reis-i Cumhur Başpiskopos Makarios verdiği söylevde şöyle demiştir:

İmzalanan vesikalardan da aşikâr olduğu gibi yeni devletin pürüzsüzce çalışması ve ilerlemesinin kösteklenmemesi için ilgili bütün taraflar arasında samimi ve sıkı işbirliği yapılması ve Ada'nın Elen ve Türk sakinlerinin milli ve manevi ideal ve geleneklerine karşılıklı takdir ve hürmet gösterilmesi elzemdir... Reis-i Cumhur Muavini Dr. Fazıl Küçük de verdiği söylevinde demiştir ki, Zürih ve Londra Anlaşmalarına sadık kalınacak, her cemaate bahsedilen hak ve hürriyetlere saygı gösterilecek, Ada'da yaşayan her ferdin izzeti nefis ve şerefine en ufak bir tecavüzde bulunulmayacaktır. İstiklâlimizi kazanmış bulunuyoruz. Yalnız bu İstiklâlin devam edebilmesi her şeyden evvel meydana getirebileceğimiz ebedi sulh, Nizâm ve asayişle mümkündür ki bir Türk Cemaati olarak burnu yapmaya azimliyiz.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu münasebetiyle dünyanın her yerinden tebrik ve başarı dileyen mesajlar alınmaktadır. Bu arada Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel göndermiş olduğu mesajında şöyle demektedir:

“ Şu anda imzaladığınız anlaşmalarla tesis edilmiş olan ve sağlam ve adil temeller üzerinde kurulmuş bulunan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türk ve Rum cemaatlerinin bu anlaşmalar uygun bir şekilde karşılıklı hak ve menfaatlere riayetkâr bir kardeşlik ve işbirliği zihniyeti dâhilinde çalışmaları ile kültürel, siyasal ve sosyal alanlarda mesut gelişmeler kaydedeceği şüphesizdir”...

Kıbrıs Cumhuriyeti uzun ve kanlı bir devrenin sonunda adımıza, yedi bin yıllık mazisi olan bu yeşil adaya, barış güneşinin doğuşudur. Bağımsız Kıbrıs'ın hür göklerinin tekrar bulutlanmamasını temin etmek her Kıbrıslı vatandaşın tarihi vazifesi olmalıdır. Bugün bütün medeni dünyanın aşığı olduğu Birleşmiş Milletler ülküsü bu tarihi vazifenin halkımız tarafından seve seve ifa edileceğini müjdelemekte ve bu sakin

havayı bulundurmak isteyen tahrikçiler için devamlı hüsrân kaynağı teşkil etmektedir. Bugünün ikinci bir tarihi önemi Kıbrıs'ta yegâne teminatımız olan şanlı ordumuzun kahraman bir birliğini bağrımıza basmamızdır. Ümit ve iftihar kaynağımız olan şanlı ordumuzu Kıbrıs'ta karşılarken sonsuz bir gurur duymakta ve sevinç gözyaşları akıtmaktayız. Şunu önemle belirtmeliyiz ki Mehmetçik bu defa 20. Yüzyıla en fazla uyan bir ülkünün öncülüğünü ve bekçiliğini yapmaktadır. Bu ülkü Devlet ve Hükümet Başkanımız Cemal Gürsel Paşa'nın bu birliğe Hatay'da sancak verirken yaptığı tarihi konuşmada şu şekilde ifadesini bulmuştur: "Siz Oraya Sulh Götürüyorsunuz" Evet, sayın okuyucular, Mehmetçik Kıbrıs'ımıza sulh getirmektedir. Var olsun! Kıbrıs Cumhuriyeti Hepimize Kutlu Olsun!.."⁶⁵² ifadeleriyle Cumhuriyet'in ilanı ve Mehmetçik'in Ada'ya ayak basışı tahlil edilmiştir.

Cumhuriyet, "Kıbrıs Türk Birliği" başlığı altında Mehmetçiğin adaya ayak basışını ve gideceği güzergâhı da okurlarına gazetenin sütunlarında şöyle duyurulmuştu:

" Türk Ordusu'nun Kıbrıs Birliğini taşıyan gemi bugün öğleyin saat 12'de Mağusa Limanının kuzey kısmına demirleyecektir. Birliğimiz tarihi Mağusa kasabasının kuzeyinde toplanacak ve Lefkonuk yoluyla Doğu Cıkko Kampı'na varacaktır. Bugün resmi bir merasim yapılmayacaktır. Rıhtımlar kapalı olacak ve yalnız özel paslar taşıyanlar ve arada gazete muhabirleri birliğimizin karaya çıkış mntikasına girebileceklerdir"⁶⁵³ ifadeleriyle okurlar bilgilendirilmiştir.

Cumhuriyet, 26 Eylül 1960 tarihli yayınında "Bu Gazetenin Mensupları" başlıklı yazıda nasıl bir yayın politikası güdeceklerini bir kez daha ifade etme gereğini duyarak şunlar söylenmişti:

" Bu gazete mensuplarının "Siyasi Pusulası" her şeyden önce Kıbrıs Türk Toplumu'nun gerçek milli menfaatleridir. Bu gazete mensupları para, mevki ve ihtiras için milli menfaatleri ve siyaseti bir vasıta olarak asla kullanmamışlar ve kullanmayacaklardır.

Bu gazete mensupları demokrasi umdelerini ve hürriyet prensiplerini 27 Mayıs inkılâbını bir fırsat sayarak bugün savunmaya başlamamışlardır. Bu gazete mensupları bu gazeteyi çıkarabilmek için, tıpkı Sultan Hamit devrinde hürriyetperverlerin yaptığı

⁶⁵² **Cumhuriyet**, 16 Ağustos 1960, Sayı:1.

⁶⁵³ **Cumhuriyet**, 16 Ağustos 1960, Sayı:1.

gibi gizli görüşmeler ve faaliyetlerde bulunmuş ve bazı defalar Leymosun'u niçin ziyaret ettiniz" diye zamanın diktatörleri tarafından sorguya çekilmiş tehdide uğramış fakat yılmadan faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Bu gazete mensuplarının yazıları masa başı hazırlanmış şahsi fikir değil halkla temasa geçerek halkın düşüncelerini ve problemlerini aksettiren yazılardır.

Bu gazete mensupları "İngiliz burada kalmalıdır. İngilizler Türk haklarının koruyucusudur(!)" diye sömürgecilerin borusunu öttürmemişlerdir.

Bu gazete mensupları yalan haberleri vererek ve ortaya asılsız şayialar yayarak müdafaasız Türk gençlerinin tanklar altında çiğnenmesine vesile olmamıştır.

Bu gazete mensupları kardeş kanına girmemiş, Türk'ü Türk'e vurdurmamış, küçük yavruların öksüz, genç kadınların himayesiz, dul kalmasına sebep olmamıştır.

Bu gazete mensupları "aslan" Zorlular ve "yavuz" Mendereslerle el ele vererek medeni dünya nezdinde Türkiye'mizin şerefine zedelenmesine sebep olan 6-7 Eylül hadiselerinin yaratılmasında başrolü oynamamışlardır.

Bu gazete mensupları demokrasi umdelerine hür fikirlere kurşun sıkıldığı, sopa sallandığı o karanlık günlerde dahi ümidini ve Türk halkının demokratik ve hürriyetperver kuvvetlerine olan itimadını asla kaybetmemiş ve daima ufuklardan Cemal Gürsellerin, Kıbrıs'ımızın yetiştirdiği Alpaslan Türkeş gibi kahraman, hürriyetperver yiğitlerin doğmasını beklemiş ve mücadelesine devam etmişlerdir.

Bu gazete mensuplarının Kıbrıs Türkleri ve Türkiye efkârı umumiyesine açıklayabilecekleri, ilgi çekici, daha birçok meseleler vardır. Fakat bu gazete mensupları 16 Ağustos'tan önceki devreyi deşmek istemiyor ve tahrik edilmedikleri, iftiraya uğramadıkları müddetçe de bunu yapamayacaklarına söz veriyorlar.

Bu gazete mensuplarının hiç kimseye şahsi kını yoktur. Bu gazete mensupları kimin tarafından yapılırsa yapılsın iyi işleri daima alkışlayacak ve zararlı faaliyetleri korkmadan fakat yapıcı bir ruhla tenkit edecektir. Nihayet bu gazete mensupları bütün tehlikelere ve iftiralara rağmen medeni ve demokratik mücadelelerine devam edecektir. Bu gazete mensuplarının dayanağı şahıslar değil halktır"⁶⁵⁴.

30 Ocak 1961 tarihli yayınında gazete; **Cumhuriyet** imzasıyla yayınladığı başyazıda, Kıbrıs Türk Toplumu'nun İngiliz Sömürge Yönetimi'ne karşı direniş

simgelerinden olan 27-28 Ocak 1958 olaylarının yıldönümünde “27-28 Ocak” başlığını taşıyan yazıda şunlar ifade edilmekteydi:

“ Bundan üç yıl önce Kıbrıs Türk’ü sekiz şehidini toprağa vermişti. Müstemlekeci idare, senelerce, bir taraftan cemaatimizin menfaatlerini sinsi sinsi sömürüp milli hak ve hürriyetimize pranga vururken diğer taraftan da halkımıza Kıbrıs Türkü’nün koruyucusu, Kıbrıs’ta milli varlığımızın garantisi olarak tanıtılmak isteniyordu.

İşte 27-28 Ocak Kıbrıs Türkü’nün hürriyete olan susuzluğunu ifade etmek için şahlandığı, Müstemlekeci idarenin bir deneme tahtası haline getirme teşebbüslerine karşı koyduğu günlerdi. Hürriyete olan aşkını ifade etmek isteyen kardeşlerimiz ciplerle çiğnenmiş makineli tüfeklerle delik deşik edilmişti o günlerde. Vakarla yürüyüş yapmakta olan genç kızlara coplarla hücumla geçilmiş, yaşlı ninelerin bile canına kayılmıştı o günlerde. Ve sömürgeciliğin menhus maskesi yüzünden düşürülmüş iç yüzü meydana çıkarılmıştı o günlerde. Kıbrıs Türkü’nün destanlar yarattığı günlerdi bunlar. Nasıl olmasın ki... Bir avuç silahsız Türk’ün koca imparatorluk ordularına kahramanca göğüs gerdiği günlerdi bunlar. Elllerinde taş, sopa ve şişelerle müstemleke boyunduruğuna karşı çarpışan halkın kahramanlıklar gösterdiği günlerdi bunlar. Baskı, haksızlık ve çifte ölçü rejiminden usanmış halkın müstemlekecilik aleyhine şahlandığı günlerdi bunlar. Ve asil Türk halkının müstemlekeci taktiklere alet olmamaya azmettiği günlerdi bunlar... Ruhlarınız şad olsun aziz şehitler”⁶⁵⁵ ifadelerini kullanmıştır.

14 Ağustos 1961’de “Cumhuriyet” imzasıyla yayınlanan başyazıda “İki Yıldönümü” yazısında, gazeteni birinci yıldönümünü tamamlaması ve Kıbrıs Cumhuriyeti’nin ilanı ile ilgili şunlar söylenmekteydi:

“ Cumhuriyet gazetesi bugün sizlere sunmakta olduğu bu sayıyla birinci yılını doldurmuş bulunmaktadır. Öyle inanmaktayız ki çeşitli cemaat davalarını ele almak hususunda Sayın Kıbrıs Türk halkına yapmış olduğu vaadi gazetemiz yerine getirmiş bulunmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi doğru yolda olmak, mensubu olmakla iftihar ettiğimiz Kıbrıs Türk Toplumunun hizmetinde bulunmak ve toplum davalarını siyasi kaprislerin üstünde tutmakla bahtiyardır.

⁶⁵⁵ Cumhuriyet, 30 Ocak 1961, Sayı: 25.

16 Ağustos 1960 tarihine kadar aynı telden çalan ve koro halinde yayım yapan gazetelerin meddahlığına alışmış bulunan bazı çevreler, sevgili halkımızın gerçekleri öğrenmekten daima yoksun kalmasını arzuladıklarından daha ilk günden "Cumhuriyet" gazetesine saldırmaya, gazetemize ve mensuplarına iftira çamurları fırlatmaya başlamışlardır. Büyük Türk milletinin güneşi olan Atatürk'ün "Hâkimiyet Milletindir" sözünü unuturcasına hür fikre ve murakabe müessesesine düşman kesilen bu gibi gerici çevrelerden başka türlü hakaret beklenemezdi zaten... Eğer "Cumhuriyet" gazetesi kendine yapılan bütün hücumlara teker teker cevap verme yoluna gitseydi elbette ki toplumumuzun ana davalarına ve halkımızın içtimai, iktisadi ve kültürel derterine eğilemeyecek bu konularla ilgilenemeyecekti. Bize yapılan birçok hücumları cevaplandırılmayacak kadar değersiz saymamızın bir sebebini de bunda aramalıyız.

Kıbrıs Türk Cemaati arasında hür fikir hareketlerinin serbest düşüncenin hakiki toplum davalarıyla ilgilenme ülküsünün düşmanı olan malum gerici çevreler ne derlerse desinler, "Cumhuriyet" gazetesi memleketimizde ve anavatanımızda baskı ve terör rejimini savunmamakla, düşük Menderes ve hempalarını göklere çıkarmamakla vatan cephesi edebiyatı yapmamakla, Türk'ün Türk'ü dövmesi ve öldürmesi gibi vahşetleri açıktan açığa takbih etmekle bahtiyardır.

Cemaatimizin gerçek manada hizmetinde bulunan Cumhuriyet gazetesi müspet ve yapıcı bir yolda olmakla ve gericilerle işbirliği yapmamakla bahtiyardır. Kıbrıs Türk Toplumunun her türlü baskı ve yanlış propagandaya rağmen gazetemizi her gün artan bir sevgiyle desteklemeye devam etmesi bizler için en büyük ilham kaynağı olmaktadır.

İkinci bir yıldönümünü de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 16 Ağustos'ta birinci yılını tamamlayıp ikinci yılına girmesi keyfiyetidir. Cumhuriyet rejiminin içteki ve dıştaki rejim düşmanlarının bütün insafsızca baltalama hareketlerine rağmen ayakta durabilmesi yeni Kıbrıs rejiminin yaşama gücünü ispata yeter. Geçen bir yıl zarfında asrımızın demokratik icaplarından olan parlamenter rejimin, anayasa mahkemesinin cemaat meclislerinin ve kabinenin ciddi bir aksaklığa maruz kalmadan işleyişini görmekte her yurt sever Kıbrıslının iftihar ettiği muhakkaktır. Gurur vesilesi olan bu durum yanında memleketimizin hâlâ planlı bir ekonomiden mahrum bulunması, devlet müesseselerinde maalesef israf yoluna gidilmesi ve bunların neticesi olarak her gün artan işsizlik yüzünden göçlerin ve memleketimizdeki sefaletin artması cidden üzücü

olmaktadır. Biz öyle inanıyoruz ki iki toplumun karşılıklı saygıya dayanan işbirliği zihniyeti ile hareket etmesi memleketimizde huzur ve asayişin hüküm sürmesi ve Kıbrıs'ın ekonomisinin planlanması halinde iktisadi buhrana çare bulunabilir. Gazetemizi daha iyi günler görmeliğimiz ümidiyle bütün yurttaşlara Cumhuriyetin yıldönümünü kutlar"⁶⁵⁶ denilmektedir.

23 Nisan 1962 gününün gecesi, gazetenin Sahibi **Ayhan Hikmet** ve Başyazar **Muzaffer Gürkan**'ın bilinmeyen kişilerce öldürülmeleri sonucu gazetenin aynı tarihli **89** numaralı sayısı ile yayın hayatı sona ermiştir⁶⁵⁷.

Milli Birlik

Ocak 1961'de **Lefkoşa**'da, **Halkın Sesi Basımevi**'nde dört sayfa büyük boy olarak yayın hayatına başlayan **Milli Birlik** gazetesinin Sahibi **Kıbrıs Türk Milli Birliği** olup gazetenin Başyazarı **Dr. Fazıl Küçük** ve Sorumlu Müdürü de **Dr. Nevzat Uras**'tır⁶⁵⁸. Gazete, **haftalık** olarak yayınlanmıştır⁶⁵⁹.

Milli Birlik gazetesini "*tek başına*" **Hikmet Afif Mapolar** çıkarırken takma adlarla dört-beş köşe yazısı, baş makale ve diğer haberlerin de sorumluluğunu üstlenmiştir⁶⁶⁰. **Milli Birlik** gazetesinin yayın hayatından ne zaman çekildiği tespit edilememiştir.

Akın

İlk sayısı **1 Şubat 1962** tarihli olan **Akın** gazetesi, **Lefkoşa**'da **Akın Basımevi**'nde altı sayfa ve büyük boy olarak yayınlanmıştır. **Akın** gazetesinin İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Müdürü **Kemal Akıncı**⁶⁶¹ olup politik eleştiri ve sanat konulu makaleler çoğunlukta olan gazetenin Yazı İşleri Müdürü de **Kutlu Adalı** idi⁶⁶². "**Akın**"

⁶⁵⁶ Cumhuriyet, 14 Ağustos 1961, Sayı: 53.

⁶⁵⁷ Cumhuriyet, 23 Nisan 1962, Sayı: 89.

⁶⁵⁸ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 256; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 74.

⁶⁵⁹ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 256.

⁶⁶⁰ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 257.

⁶⁶¹ **Akın**, 1 Şubat 1962, Sayı: 1.

⁶⁶² **Akın**, 1 Şubat 1962, Sayı: 1.

imzası ile yayımlanan “Yayın Hayatına Girerken Birkaç Söz” başlığı altında gazete ilk sayısında şu yayın ilkelerine bağlı kalacağını vurgulamıştır:

“ Uzun ve yorucu çalışmalardan sonra bugün Akın’ın ilk sayısını sizlere ulaştırmanın sevinç ve heyecanı içindeyiz.

Yeni bir gazete çıkarmak için teşebbüse geçtiğimiz andan itibaren bugüne kadar ki hem tatlı, hem acı hikâyelerimizi burada anlatıp başınızı ağrıtabileceğimize değil. Yalnız şunu belirtmek isteriz ki başlangıçta çıkarmayı tasarladığımız gazeteyi karşılaştığımız maddi ve teknik yetersizlikler yüzünden hiç değilse şimdilik çıkaramamak gibi bir durumla karşı karşıya bulunmaktayız. Biz, her sınıf okuyucuyu tatmin edecek altı, sayfalı dolgun ve olgun bir gazete çıkarmak, basın âlemimizde yıllardan beri hissettiğimiz bir boşluğu tam manasıyla doldurmak istemiştik. Bunu yapamayacağımızı anladığımız zaman, ilk aklımıza gelen şey gazete çıkarmak fikrinden vazgeçmek olmuştur. Fakat daha sonra, gazeteyi zamanla geliştirerek arzu edilen seviyeye getirebileceğimiz düşüncesiyle şimdiki mahdut imkânlar çerçevesinde dahi olsa yayın hayatına girmeyi ve bütün gücümüzle gazeteyi geliştirmek yolunda çalışmayı daha uygun bulduk.

Akın, şimdilik dört sayfa olarak çıkacaktır. Siz okuyucularımızın desteği sayesinde şimdi elimizde olmayan imkânlara kısa zamanda kavuşacağımızı ümit etmekteyiz. Bu imkânlara kavuştuğumuz zaman daz Akın’ı altı sayfa olarak ve daha dolgun bir muhteviyatla yayınlamaktan asla geri kalmayacağız. Çünkü biliyoruz ki, Akın’ın yaşaması sizden evvel bize bağlıdır. Halkımızın desteğini hak etmek için iyi bir gazete çıkarmakla mükellef olduğumuza inanıyoruz. İşte bu inançla Akın’ı herkesin takdir edeceği ve seve seve okuyacağı bir gazete olarak çıkarmak ve onu daima geliştirmeye çalışmak en başta gelen vazifemiz olacaktır.

Yayın hayatına “Akıncı” bir ruhla giriyoruz. Gayemiz, Kıbrıs Türk Basın tarihinde çığır açmak bir devrim yaratmaktır. Muvaffak olabilirsek kendimizi bahtiyar sayacağız.

Büyük lokma yut ama büyük söz söyleme” derler. Doğru. Buna rağmen biz, yeni bir gazete çıkaracağımızı sizlere duyurmaya çalışırken büyük sözler söylemekten ve halkımıza büyük vaatlerde bulunmaktan geri kalmadık. Çünkü her ne kadar hayal ettiğimiz gazeteyi teknik imkânsızlıklar yüzünden şimdilik çıkaramazsak da bunu

zamanla yapabileceğimizden eminiz. İşte bu emniyet duygusu ile büyük iddialar ileri sürmekten çekinmedik.

Evet, iddiamız büyüktür. Basın tarihimizde devrim yapmak iddiasıyla çıkıyoruz. Basın hayatımızda gerçek demokrasi anlayışının temsilcisi olmak iddiasındayız. Olayları ve gelişmeleri tamamen objektif bir şekilde halkımıza duyurmayı kaçınılmaz bir gazetecilik vazifesi bileceğiz. Herhangi bir sebeple hür ve demokratik bir hava içinde neşriyat yapamayacağımızı görürsek hürriyet havasının yokluğundan sesi kısılmış bir gazete çıkarmaktansa Akın'ı kapatmayı tercih edeceğiz.

Akın tamamen bağımsız bir gazetedir. Hiçbir siyasi parti veya grupla ilişkisi yoktur. Neşriyatını her türlü tesirden uzak olarak yapacak, Memleketin ve halkın hayrına olan iyi icraatı överken, kötü ve hatalı icraatı cesaretle tenkit etmekten geri kalmayacaktır. Tenkidlerin her türlü hırs ve garazdan uzak ve daima samimi ve yapıcı olması üzerinde özel bir dikkatle durulacaktır.

Toplumsal hayatın gelişmesinde büyük rol oynadığına inandığımız hür fikrin ve demokrasi ruhunun cemaatimiz bünyesinde kökleşmesi için elimizden geleni yapmak azmindeyiz. Kim olursa olsun haklının hakkını savunmaktan, haksızın haksızlığını yüzüne haykırmaktan, doğruya doğru eğriye eğri demekten çekinmeyeceğiz. Binbirdertle bağıryanık Kıbrıs Türk'ü Akın'da, kendi sesinin aksi sedasını duyacaktır. Gazetecilik, matbaacılığa dayanır. Akın'ı muvakkaten durduran şey de işin matbaacılık tarafıdır.

Gazetemizin matbaa işlerini aksatan teknik sebepler şimdi kısmen bertaraf edilmiş olup bundan böyle Akın her Perşembe günü sizinle beraber olacaktır. 12 Ocak Cuma günü herkesin her yerde bir Akın araması, Akın'ın ne büyük bir sabırsızlıkla beklenen bir gazete olduğunu göstermiştir. Bu işe bizim Akın'ı kısa bir zaman için durduran teknik sebepleri ortadan kaldırmak ve Akın'ı en kısa zamanda sizlere ulaştırmak azmimize kuvvet katmıştır. Bundan sonra herkesin her yerde aradığı yerde bir Akın bulabilmesi mümkün olacaktır.

Sizleri daha fazla bekletmemek için Akın'ı bir müddet haftalık olarak yayınlamaya karar verdik. Yakında Akın'ı günlük olarak yayınlamak için gereken her türlü gayret sarf edilecektir” ⁶⁶³.

Gazete yayınlandığı dönem içerisinde Kıbrıslı Türklerle Rumlar arasındaki anlaşmazlıkları da yayınlarına taşımıştır. Rumlar ve Türkler arasındaki en önemli anlaşmazlık noktalarından olan “Belediyeler”le ilgili birçok yazı yayınlanmıştır. Bunlardan bir tanesi “Başyazı” biçiminde **Akın** imzasını taşıyan “Belediyeler Ayrılmalıdır” başlığıyla yayınlanmıştır. Başyazıda şu görüşler dile getirilmiştir:

“ Son zamanlarda belediyeler meselesinin halli için ciddi teşebbüse geçildiğini görmekte sevinen ve en nihayet belediyelerin coğrafi hudutlarının çizilerek bu meselenin kapanacağını ümit eden Türk Cemaati, Cumhurbaşkanı Makarios ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Küçük arasında yapılan son görüşmede belediyelerin yeniden birleştirilmesi hususunda Makarios'un yaptığı teklifi hayretle karşılamıştır.

Makarios'un bu teklifi, Rum ortaklarımızın hâlâ anlaşmaları ve anayasayı tatbik etmemişliklerini bilakis bazı maddeleri ihlal yoluna gittiklerini göstermektedir. Belediyelerin yeniden birleştirilmesi, bu müesseselerin ayrılmasını derpiş eden anayasa maddesinin ihlali demek olacaktır ki Türk cemaati buna asla müsaade etmek niyetinde değildir.

Makarios'un mezkûr teklifi üzerine Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Küçük ile Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denktaş'ın yaptıkları beyanatların bütün Türk Cemaati tarafından desteklendiğine şüphe yoktur. Belediyelerin coğrafi taksiminin iki cemaat arasında gerginlik ve geçimsizlik yaratacağına dair Rum çevrelerinin ileri sürdüğü iddianın mesnetsiz olduğuna inanan Türk Cemaati anayasanın belediyelerle ilgili maddesinin bir an evvel tatbikini ve belediyelerin coğrafi hudutlarının çizilerek bu meselenin artık kapanmasını arzu etmektedir” ⁶⁶⁴ ifadeleriyle gazetenin konu hakkındaki görüşlerini belirtmiştir. **3 Mayıs 1972** tarihli **Akın** “Türkiye 50 Kıbrıslı Öğretmene Emeklilik Maaşı Bağladı” başlıklı haberinde şunlar ifade edilmişti:

“ Türkiye Hükümeti, milli hudutlar dışında Türk kültürüne hizmet etmiş Türk asıllı ve yabancı uyruklu öğretmenlere sosyal yardım yapılması ile ilgili kanuni tatbikat

⁶⁶³ **Akın**, 1 Şubat 1962, Sayı: 1.

⁶⁶⁴ **Akın**, 22 Mart 1962, Sayı: 8.

sahasına koymaya başlamıştır. Bu kanun çerçevesinde 50 Kıbrıslı Türk öğretmene de 15 ile 28 sterlin arasında değişen muhtelif emeklilik maaşları bağlanmış bulunmaktadır. Böyle bir emeklilik maaşına hak kazanıp da vefat eden öğretmenlerin maaşı da dul eşlerine ödenecektir. Bu hususta gerekli tertibat alınmaktadır”⁶⁶⁵.

Gazete, 16 Ağustos 1962’de Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kuruluşunun ikinci yıldönümünde, Cumhurbaşkanı Makarios’un konuşmasını manşetine taşımıştır. Haber büyük puntolu ve koyu harflerle “Makarios’un Hayretle Karşılanan Konuşması” ve “Cumhurbaşkanı Cumhuriyet’e Karşı” başlıklarıyla okuyucularına duyurulmuştur. “Kıbrıs Cumhuriyetinin ikinci kuruluş yıldönümünün arifesinde Cumhurbaşkanı Makarios, Trodos’taki Cikko Manastırı’nda Meryem Ana yortusu münasebeti ile yaptığı bir konuşmada Kıbrıs Rumlarının “Kurtuluş kavgası kahramanları tarafından başlatılan eseri tamamlamak yolunda ilerlemeye devam edeceklerini” söylemiştir”, kısa giriş bilgisi verildikten sonra haber başlıklar altında şöyle verilmiştir:

Dine Bağlılık

“Rumların Hristiyanlık dinine derin bağlılığından övgü ile bahseden Makarios bu imanın kurtuluş mücadelelerinde daima bir ilham kaynağı olduğunu söylemiş ve şöyle demiştir:

“ Bizi birçok milli badirelerden kurtaran dinin kuvveti olmuştur. Kurtuluş mücadelelerimiz bu güne kadar Hristiyanlık dininin sancağı altında yapılmıştır. Anavatanın mücadeleleri de öyle olmuştur. Son mücadelemizde aynı sancak altında yapılmış olup bundan sonrakiler de öyle olacaktır”.

Mücadele Bitmemiş

Makarios devamla şunları söylemiştir:

“Mücadelemiz, henüz bitmedi mücadelenin sadece bir safhası tamamlanmış olup mücadele yeni bir şekilde devam etmektedir ve Kıbrıs’ın geleceğine inananlar tarafından devam ettirilecektir. Birinci safhada varılanın neticenin nihai hedef olmadığına, fakat bir durak ve yeni zaferler için bir başlangıç noktası teşkil ettiğine inananlar tarafından mücadele devam ettirilecektir”.

Muhaliflere Hücum

Makarios konuşmasına devamla “*kötümser, inkârcı ve bozguncu*” diye vasıflandırdığı muhaliflere hücum etmiş ve şunları söylemiştir:

“ *Bunlar, ileri yürüyüşümüze katılmıyorlar sadece mücadele edenleri seyrediyor ve mücadeleciler hakkındaki hükümlerini ümitsizlik naraları şeklinde veriyorlar. Yegâne gayeleri, Kıbrıs halkı arasında bozgunculuk yaratmaktır. Fakat Kıbrıs halkı, bu inkârcı ve bozguncuların yaygaralarına konacak bir halk olmadığını ispat etmiştir. Kıbrıs halkı mücadelesinin kahramanları ve ölümlerin fedakârlıkları ve alın teriyle yaratmaya muvaffak oldukları eseri tamamlamak için mücadeleye cesaretle devam edecektir. Eser bitirilecek, zafer tamamlanacaktır. Bu çetin yolda zorluklar ve engeller karşısında boyun eğmeyeceğiz. Ümidimiz hiçbir zaman kırılmayacaktır. Zorluklar ve engelleri aşarak ilerlemeye devam edeceğiz. Allah'ın yardımı ve Meryem Ana'nın lütfu ile zirveye ulaşacağız. O zaman Kıbrıs için tamamen mesut günler doğmuş olacaktır*”⁶⁶⁶ demiştir.

Akın gazetesi; 1 Şubat 1962 – 5 Eylül 1962 tarihleri (1'inci ve 31'inci sayılar arası) arasında **haftalık**, 6 Eylül 1962 – 1 Ocak 1964 tarihleri (32'nci ve 508'inci sayılar arası) arasında da **günlük** olarak yayınlanmıştır. Kıbrıs'ta, 31 Aralık 1963 olayları sırasında tutuklanan, **Akın** gazetesinin Sahibi **Kemal Akıncı**'nın tutuklandığı günün ertesinde gazete yayını durdurarak, gazeteye abone olan kişilerin küçük reklamlarını ücretsiz yayınlamıştır. 1 Ağustos 1966 – 31 Ağustos 1966 tarihleri (509'uncu ve 539'uncu sayılar arası) arasında, **haftada altı kez**, küçük boy **sabah gazetesi** olarak yayınına devam etmiştir. 1 Eylül 1966 – 1 Aralık 1968 tarihleri arasında, tarafsız bir **akşam gazetesi** olarak “*Rum Basınından Özetler*”i günü gününe okuyucularına duyurmuş olan **Akın**; 2 Aralık 1968'den son yayın tarihi olan 6 Ocak 1969⁶⁶⁷ tarihine kadar yeniden **sabah gazetesi** ve büyük boy olarak yayınlanmıştır⁶⁶⁸.

⁶⁶⁶ **Akın**, 16 Ağustos 1962, Sayı: 29.

⁶⁶⁷ **Akın**, 6 Ocak 1969, Sayı: 1242.

⁶⁶⁸ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon ...**, II, s. 74-75.

Devrim

23 Nisan 1963'de ilk nüshası neşredilerek yayın hayatına başlamıştır⁶⁶⁹. **Devrim** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni **Hikmet Afif Mapolar** yapmıştır⁶⁷⁰. **Günlük** yayınlanan gazetenin idare yeri **Lefkoşa**'da Mecidiye Sokak 11-13 ve Girne Yolu'nda kendi adını taşıyan basımevinde dört sayfa ve büyük boy olarak neşredilmiştir⁶⁷¹. Gazete ilk nüshasında başyazı olarak çıkan ve "**Devrim**" imzasını taşıyan yazıda, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

" 23 Nisan 1920 ve 23 Nisan 1963. Aradan tam 43 yıl geçmiş bulunuyor. Geçen bu yıllar zarfında Türk milletinin her alanda attığı hamleler, gösterdiği başarılar saymakla bitmeyecek kadar çoktur. Ulusal Egemenliğin getirdiği demokratik rejim, ruh ve düşünceye hürriyetini kazandırmış; görülmedik bir hızla ilerlememizi sağlamıştır.

*Devrim işte bu ruh ve düşünceden kuvvet alarak bugün okurların karşısına çıkıyor. Bu doğuşun böyle bir güne tesadüf etmesi kadar isabetli bir şey olamaz. Devrim bu düşünceye sağdik kalarak fikir ve sanat alanlarında gereken gayreti gösterecek; devrimlere devrim katacaktır. Bunda azimliyiz bu kesin kararımızı yerine getirebilmek için herhangi maddi ve manevi zorluklara karşı elimizden geldiği kadar mücadele edeceğiz. Neticenin başarılı olması, Kemalizm idealinin ilelebet devam etmesini sağlayacaktır. Bu sebeple cemaatimize hizmet etmiş ve 23 Nisan anlayışını yerine getirmiş olacağız..."*⁶⁷².

Devrim'in yayın politikası ile ilgili bir başka yazıda da gazetenin ilk sayısının ikinci sayfasında **Semih S. Umar**'ın "**Benim Gözümlerim**" adlı köşesinde "**Gayemiz ve İddiamız**" başlıklı yazıda şunlar ifade edilmiştir:

" Yeni bir gazete yayın hayatına başlarken gayelerini ve politikalarını ana hatlarıyla okuyucuya anlatmak gelenek haline gelmiştir. Bunu biz de yapmalıyız: okuyucu daha ilk sayımızdan ne olduğumuzu ve ne yapmak istediğimizi öğrenmek isteyecektir. Fakat bu konuya geçmeden bir hususu belirtmek istiyoruz.

Bir gazetenin doğuşunda karşılaşılan maddi ve manevi unsurlardan bahsetmek de usuldendir. Biz bu güçlüklerden bahsetmeyeceğiz çünkü emeksiz ve parasız hiçbir

⁶⁶⁹ **Devrim**, 23 Nisan 1963, Sayı: 1.

⁶⁷⁰ **Devrim**, 23 Nisan 1963, Sayı: 1.

⁶⁷¹ **Devrim**, 23 Nisan 1963, Sayı: 1.

⁶⁷² **Devrim**, 23 Nisan 1963, Sayı: 1.

şeyin yaratılamayacağı aşikârdır. Yayın hayatına atıldıktan sonra ise gayelerin başırlamamasını mazur göstermek için böyle güçlüklerden bahsetmek okuyucunun o gazeteyi tutmadığı gerçeğini örtmeye çalışmaktan başka bir şey ifade etmez. Tutulan bir gazetenin sıkıntıları geçicidir ve kolay halledilir. Evvela şunu belirtelim ki, Devrim iddiaları bir gazete olarak ortaya atılmaktadır ve şuna inanıyoruz ki, Kıbrıs'ta iddialı bir gazete ortaya çıkarmanın zamanı çoktan gelmişti. Aksi takdirde basınımızda bir gelişme ve ilerleme görmek daima imkânsız olacaktır. Mamefih şurasını da belirtelim ki, iddialı olmamız daima Kıbrıs'ı ve oradaki Türk Toplumunu'nun büyüklük ölçütleriyle hudutlandırılmış bulunacaktır. Bu kaçınılmazdır; aksi takdirde başırlamayacak şeylerin peşinde koşmuş oluruz. Kıbrıs'ta bir "Hürriyet veya Cumhuriyet" çıkarmaya çalışmak herhalde budalalık olur. Ama hiç şüphesiz Kıbrıs ölçüsünde iddialı olmak da mümkündür ve bu ihtiyaç çoktandır hissedilmektedir.

Binaenaleyh, Devrim'in gayelerinden birisi, kendi ölçümüzde basınımızı ileri bir merhaleye ulaştırmak veya hiç olmazsa ulaştırmaya çalışmak olacaktır.

Sağduyu, iyi niyet ve objektivite ana prensiplerimiz olarak, her gün bir yeni sayı ilavesiyle gazetenin gittikçe büyüyen dokusunda kendilerini daha bariz bir şekilde göstereceklerdir. Sağduyunun gösterdiği yollardan ayrılanlar, iyi niyete sahip olmayan ve başkalarının iyi niyetini istismar etmeye kalkışanlar ve yaratılışları itibariyle objektif olmayı beceremeyenler, bizi daima karşılarında bulacaklardır. Binaenaleyh Devrim'in ana vasıflarından birisi de dinamizm olacaktır. Muhteva bakımından iddiamız da işte budur..."⁶⁷³ diye yazmaktaydı.

Devrim gazetesi **9 Aralık 1963** tarihli yayınında Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un yapmayı planladığı anayasa değişikliklerini manşet haber olarak gazetenin sütunlarına taşımış ve bunun vahim sonuçlar doğuracağını ifade ederek şu başlıkları kullanmıştır: "Makarios Kimseyi Dinlemeden Hareket Kararında", "Tehlikeli Günler Yaşıyoruz" "Cumhurbaşkanı Anayasayı Değiştirmeyi Bir İç Mesele Sayıyor" şeklinde duyurarak haberin ayrıntılarını şöyle vermiştir:

"Cumhurbaşkanı Makarios'un Türk Toplumunu'nu ilgilendiren ve bu topraklarda Türk Toplumuna yaşamak var olmak hakkı tanıyan anayasanın bütün en önemli maddeleri değiştirmek için harekete geçmiş bulunuyor. Bilindiği gibi bu cümleden

⁶⁷³ Devrim, 23 Nisan 1963, Sayı: 1.

olmak üzere, Cumhurbaşkanı Türkiye, İngiltere ve Kıbrıs'taki Türk liderlerine hangi maddeleri değiştirmek istediğini birkaç gün önce resmen bildirmiş ve durumdan Yunan Hükümeti'ni de haberdar etmişti.

Makarios'un Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs Büyükelçiliği vasıtasıyla Türk Hükümetine gönderdiği anayasanın bazı maddelerini değiştirme planı Türk Hükümeti tarafından reddedilince Cumhurbaşkanı dün Cumhurbaşkanlığı sarayında bir toplantı yaparak basın mensuplarının çeşitli sorularını cevaplamış ve anayasada tadilat yapmanın dâhili bir mesele olduğunu iddia etmiştir... Kesin hükümlere varan Cumhurbaşkanı Makarios'un tehlikeli bir adım attığı görülmektedir. Buna rağmen Cumhurbaşkanı dilediği bir şekilde hareket etmek anayasayı dilediği gibi değiştirmek niyetindedir. Bunun çok kötü bir niyet olduğunu, olacağını kendilerine bir kere daha çok samimi olarak hatırlatmak isteriz.

Cumhurbaşkanı Makarios, büyük devletlerin tavsiyelerine kulak asmadan anayasayı tadile kalkılırsa –ki bunu yapacağı benziyor- muhakkak suretle Türkiye'nin müdahalesi gerekecektir. Çünkü gerek antlaşmaları gerekse anayasayı kendi garantisi altında bulunduran Türkiye bu adada yaşayan 120 bin Türk malından, canından, namus ve şerefinden sorumludur ve bu konuda yüklediği mükellefiyetleri yerine getirmek azmi içindedir.

Bu da ancak müdahale hakkıyla teminat altına alınmış bulunuyor. Anayasa'da değil Türk hakları, en küçük bir değişiklik dahi müdahaleyi gerektirmektedir. Makarios istediği kadar dıştan müdahale tanımayacağını ilan edip dursun. Sonuç muhakkak bu olacak ve muhakkak surette, müdahale yoluyla idealler gerçekleşecektir"⁶⁷⁴ şeklinde verilen haberde gazete, görüş ve düşüncelerini ifade etmiştir.

Hikmet Afif Mapolar, anılarında **Devrim** gazetesinin yayın hayatıyla ilgili şu bilgileri vermiştir:

“ Devrim'in çıkışında bazı oyunlarla karşılaştığımız bir gerçektir. Fakat bu oyunlar kişisel çıkarlara dayanmakta ve daha öteye geçmemektedir. Örneğin, başlangıçta hiçbir gazeteye nasip olmayan altı binin üzerinde satış yaparken sonraları gazetenin satışı bazı nedenlerle altı yüze düşmüş ve baskı masraflarını karşılamaz olmuştu. Örneğin işçilerimiz satın alınmış, gazete geç çıkmış çoğu kez baskıya verilmek

üzere hazırlanan sayfalar dökülmüş ve yayın aksatılmıştı. Bu arada bazı işçilerimiz de kaçırmış bu yüzden çalışmalarımız aksatılmıştı... Devrim gerçekten özlenen bir gazete olarak çıkıyordu. İlk kez zengin bir yazı kadrosu vardı. Fakat en yakınımız saydıklarımız gün gelmiş bizi terk etmişler ve yapayalnız bırakmışlardı. Sırası gelmişken belirtiyim ki son güne kadar benimle birlikte uykusuz geceler geçiren ve sabahın erken saatlerinde gene benimle birlikte dağıtımaya çıkan Bener Hakeri ile gazeteden hiçbir zaman ilgisini kesmeyen yazı kadromuzdaki Hüseyin Kanatlı'dan burada saygıyla ve minnetle söz etmek isterim"⁶⁷⁵ yazmaktaydı.

“Gün geldi tek başıma **“Devrim”**i çıkarmak zorunluluğu doğdu. Tek başına bu kadar işi yürütmek hiçte kolay değildi. Yazı yazacaksın, düzelteceksin, reklam işleriyle, satışla, basma işleriyle ilgileneceksin ve bu arada dinlenmeye zaman ayıracaksın. Mümkün değildi. Bir yandan da maddi zorluklar baş göstermişti. Her şey paraya dayanıyordu. Ama yine de **“Devrim”** i kapamak istemiyor, zorluklara karşın yayını sürdürmek istiyordum. Sonuç bilinen şey. İstedığımız olmadı. Gazete kalitesini kaybetti. Yazı kadrosuz yaşatılamazdı bir gazete. Parasız ise hiç imkân yoktu yaşama. Hava gergindi. Tedhiş kol geziyordu. Canlar avuçta savaşım verme zorunluluğu vardı. Direnişimize karşın **“Devrim”** i yaşatamadık ve istemeye istemeye de olsa da kapatmak zorunda kaldık ”⁶⁷⁶ ifadelerine yer vermiştir.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı, **Devrim**'e bir yıl süreyle abone olmuş ve onun parasını peşin ödeyerek yardım ve destekte bulunmuştur. **Devrim**, kendi imkânlarıyla yaşamış, halktan gördüğü ilgi ölçüsünde ancak sekiz ay yayın hayatını sürdürebilmiştir. EOKA tedhiş hareketinin başlamasından dolayı basımevi kumsal bölgesinde olduğu için basımevine gitme imkânı ortadan kalkmış ve gazete de bu yüzden kapatılmıştır⁶⁷⁷. **Devrim** gazetesinin tespit edilebilen son yayını 13 Aralık 1963 tarihli 232 numaralı nüshası olmuştur⁶⁷⁸.

⁶⁷⁵ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 272.

⁶⁷⁶ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 273.

⁶⁷⁷ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 272.

⁶⁷⁸ **Devrim**, 13 Aralık 1963, Sayı:232.

Mücahit

İlk yayın tarihi tespit edilemeyen gazetenin ikinci sayısı **21 Ağustos 1964**'de yayımlanmıştır⁶⁷⁹. Gazetenin tam adı “ *Mücahit, Kıbrıs Türkünün Bekçisidir*” söz diziminden oluşmaktadır⁶⁸⁰. Gazetenin başlık adının sağ tarafında, “ *Kıbrıs Türkü: Muhtaç olduğun kuvvet damarlarındaki asil kanda mevcuttur. ATATÜRK*” vecizesi ve sol tarafta da gazetenin günlük takvim bilgileri yer almıştır⁶⁸¹. **Mücahit** gazetesi, teksirle basılmış dört sayfadan oluşan küçük boy bir gazete olup⁶⁸² Geçitkale'de basılmıştır⁶⁸³.

Türkiye'de, Kıbrıs için yapılan mitingler, “*Kısa Haberler*” başlığı altında dış haberler, “*Genç Şairlerden Şiirler*” başlığı altında şiir köşesi, Kıbrıs tarihi, “*Mücahidin, Mücahitlerle Yaptığı Röportaj Serisi*” başlığı adı altında Kıbrıs Türk Mücahidi'nin içinde bulunduğu durum ve şartlar hakkındaki görüş ve düşünceleri, Türkiye'den haberler, spor, bulmaca köşesi ve Kıbrıs Rumları ile ilgili haberler; **Mücahit** gazetesinde en sık rastlanan konu başlıklarıdır.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı⁶⁸⁴ ve 10 Kasım⁶⁸⁵ gibi milli bayram ve önemli günler gazetenin sütunlarında yer almıştır. Bu önemseme salt kutlama ya da anma olarak kalmamıştır. Gazete, cuma günleri neşredilmesine rağmen böyle önemli günlerde yayın gününü değiştirmek ve milli günlere göre yayımlanmak suretiyle de manidar bir kutlama ya da anma biçimini de benimsemiştir. Gazetenin tespit edilebilen son yayını **8 Ocak 1965** tarihli olup **21** sayı numarası kayıtlı idi⁶⁸⁶.

Zafer

İlk sayısı **16 Nisan 1965** tarihli olan **Zafer** gazetesinin alt başlığında “*Türkündür*” ifadesi yer alırken gazete bir bütün olarak “*Zafer Türkündür*” söz dizimiyle ortaya çıkmıştır⁶⁸⁷. **Haftalık** bağımsız gazete olan **Zafer**'in⁶⁸⁸, Sahibi **Zafer**

⁶⁷⁹ **Mücahit**, 21 Ağustos 1964, Sayı: 2.

⁶⁸⁰ **Mücahit**, 21 Ağustos 1964, Sayı: 2.

⁶⁸¹ **Mücahit**, 21 Ağustos 1964, Sayı: 2.

⁶⁸² C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 131.

⁶⁸³ **Mücahit**, 21 Ağustos 1964, Sayı: 2.

⁶⁸⁴ **Mücahit**, 29 Ekim 1964, Sayı: 11.

⁶⁸⁵ **Mücahit**, 10 Kasım 1964, Sayı: 12.

⁶⁸⁶ **Mücahit**, 8 Ocak 1965, Sayı: 21.

⁶⁸⁷ **Zafer**, 16 Nisan 1965, Sayı: 1.

Ortaklığı adına önce **Mustafa Güryel** sonra **Tevfika Çelebioğlu** olurken, Yazı İşleri Sorumlusu **Salih Çelebioğlu** ve İdarî İşler Sorumlusu da **Ahmet Alper** idi⁶⁸⁹. **Zafer** gazetesi ilk sayısında Salih Çelebioğlu imzasıyla yayımlanan “*Başyazı*” da “*Zafer Kıbrıs Türkü'nündür*” başlığı altında gazetenin amacı, takip edeceği yayın politikası, Kıbrıs Türk Toplumunu'nun içinde bulunduğu durumu ve Rumlara karşı verilen mücadeleyi anlattığı yazısı şöyleydi:

“ 15 aydan beridir bizden kat kat üstün bir basımla amansız bir mücadele yapıyoruz. Bu mücadelede sayıca, silahça, imkânca onlardan daha altta olduğumuz bir gerçek. Ancak bizim mücadelemizde inandığımız bir takım mefhumlar var ki bunu karşımızdaki hasımda görmek mümkün değildir. Biz her şeyden önce, esir olmamak, hakkımızı elimizden aldirmamak, haysiyet ve şerefimizi çiğnetmemek için mücadele ediyor, bu maksatla ölmek için öldürüyoruz. Karşımızdakiler ise yıllardır tahayyül ettikleri boş ve manasız bir hayal uğrunda birtakım ahlaksız kimselerin yalan ve desiseleri ile iğfal edilerek kanlı bir vahşeti uyguluyorlar. Aramızda gaye yönünden de büyük farklar vardır. Biz yaşlılara, kadınlara ve çocuklara karşı insanca davranırken onlar karşısındakilerin yaşlı, çocuk veya kadın oluşuna bakmadan en barbar metotlarla kin ve hınçlarını onlar üzerinde boşaltmaya kalkışmaktadırlar. 15 aylık Rum vahşetinde bunun sayısız misalleri vardır.

Bizim mücadelemiz bizim kavgamız, her şeyden önce bir hak ve hukuk mücadelesi kavgasıdır. Bizim mağlubiyetimiz insanlığın hak ve hukuk mefhumlarının mağlubiyeti demektir. Bizim zaferimiz onların da zaferidir. Bu yüzdendir ki mücadelemizi hiçbir oyuna başvurmada açıkça yapmakta ve bunu dünya kamuoyundan saklamak sakıncasını duymamaktayız.

Biz zafere inanıyor ve bu inançla bu davada kendimizde büyük bir kuvvet buluyoruz. Biz haklıyız ve er geç hakkımızı alacağız. Biz hiç kimsenin hakkına ve hukukuna göz dikmiş değiliz. Biz sadece bize karşı yönetilen bunca ahlak dışı, barbarca tecavüzleri def etmek için çarpışıyor ve bununla vatanımıza ve ulusumuza karşı yöneltilen bunca ahlak dışı barbarca tecavüzleri def etmek için çarpışıyor ve bununla vatanımıza ve ulusumuza karşı olan görevimizi yerine getirdiğimize inanıyoruz.

⁶⁸⁸ **Zafer**, 16 Nisan 1965, Sayı: 1.

⁶⁸⁹ **Zafer**, 16 Nisan 1965, Sayı: 1.

Bu gün şartlar bizim bu mücadeleyi yalnız başımıza yapmamamızı gerektirmişse bu, sonuna kadar bu şekilde devam edeceği anlamına gelmez. İnandığımız ve güvendiğimiz ana vatanımız eninde sonunda ama mutlaka bir gün fiili olarak yardımımıza koşacak bize karşı işlenen bunca vahşetin hesabını karşımızdakilere pahalıya ödetecektir. Bizim dayanmamız bizim direnmemiz, anavatanın vuracağı darbeyi bir o kadar daha sertleştirip güçleştirecektir. Biz direndikçe süngüsü elde bize yardıma koşacağı günü bekleyen Mehmetçik bir kat daha büyümekte, bir kat daha devleşmektedir. Biz direnmeli biz dayanmalıyız ki Mehmet'in vuracağı yumruk heba olmasın, tam yerini bulsun ve bize karşı korkunç zehirli dişlerini göstererek saldıranlar bu yumruk altında bir daha dirilmemek üzere can versin.

Büyük gün, zafer günü uzak değildir. Hürriyet güneşi elbet bir gün bu topraklar üzerinde doğacaktır. O güne inanıyor, o günü bekliyoruz. O gün gelecek çektiğimiz bunca sıkıntının hesabını karşımızdakilerden teker teker soracağız. Soracağız ki yeryüzünde işlenen kötülüklerin cezasız kalmayacağını, kötülük işlemek meylinde olanlara ispat edelim”⁶⁹⁰ ifadelerinden sonra “Zafer eninde sonunda Kıbrıs Türkü'nün olacaktır”⁶⁹¹ sözleriyle sona ermiştir.

Zafer gazetesi 19 Kasım 1965’de **İsmet Kotak** imzasını taşıyan Türkler ve Rumlar arasındaki bir çarpışmayı manşetine taşımıştır. “*Rumların Önceden Tertiplediği Fakat Başarıya Ulaşamadığı Mağusa Saldırısının İçyüzü*” yan başlık bilgisinden sonra koyu puntolu harflerle “*Sakarya’ya Adım Atacak Düşmana “Ateş” Emri Verildi*” bilgilerine yer verilmiş ve hemen altında iri puntolu harflerle, “*Sakarya, Toplarla, Havan ve Bazuklarla Dövüldü, Fakat Türk Mücahidinin Kararı Değişmemiştir, Tırnaklarımızı Toprağa Geçirdik Çarpışmaya Devam Edeceğiz*”⁶⁹² başlıkları yer almıştır. Haberin ayrıntıları ise şu şekilde verilmiştir:

“ Ekim ayı olaylarını yakından izleyenler için bir Rum saldırısı asla sürpriz teşkil etmemiştir. Papaz idaresi çetesini Ekim ayı boyunca Mağusa Türklerini taciz etmek için Türk bölgeleri civarında dolaştırmıştır. İstenen, Mağusa sur içi ile Larnaka yolu üzerindeki Baykal, Karpaz yolu üzerindeki Boğaziçi ve mukavemetin kırılması idi. Bununla Mağusa’daki Türk kuvveti kaldırılacak, Ada da kontrol edilmeyen Türk

⁶⁹⁰ **Zafer**, 16 Nisan 1965, Sayı: 1.

⁶⁹¹ **Zafer**, 16 Nisan 1965, Sayı: 1.

⁶⁹² **Zafer**, 19 Kasım 1965, Sayı: 32.

bölgelerinin sayısı azaltılacaktı. Hele Mağusa, limana hâkim olduğu için papaz idaresine önemli bir yerdı. Genel kurul arifesinde papaz kuvvetinin üstünlüğü ispat edilmeli idi.

Mağusa 23 aydan beri kuşatılmış durumda idi. 100 bin sterlinlik lise atıl vaziyette idi. Evkaf apartmanlarında ikamet edenlerin canı avucundaydı. Limanda işleyenler paranın nasıl kazanıldığını takdir edecek durumda idiler. Sakarya'da yaşamak isteyen silahlı dolaşmak zorunda idi. Karakol, Baykal ve Boğaziçi'nde halk çok çalışıp az uyumak her an dikkatli olmak zorunda idi.

29 Ekim 1965 tarihine ulaşıldığında Rum tahriki özellikle Sakarya ve Baykal semtlerine yöneltilmişti. Silahlı Rumlar bölgede devriye gezmek istemekte yer yer semt içine dalmak için fırsat gözlemekte idiler. Bu konuda ilk Türk ihtarı radyodan yapılmış ileri bir Rum hareketinin kat'i olarak cevaplanacağı belirtilmişti...⁶⁹³ ifadelerine yer verilmiştir.

Zafer gazetesi, 14 Ocak 1966'da Hürriyet gazetesi kaynaklı bir haberi manşetine taşımıştır. Haberin konusu Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Lyndon B. Johnson'un İsmet İnönü'ye yolladığı mektuptu⁶⁹⁴. Gazete, mektubun ayrıntılarına geçmeden önce haberi başlık adının hemen sağında mektuptan yaptığı iki alıntıyla

⁶⁹³ Zafer, 19 Kasım 1965, Sayı: 32.

⁶⁹⁴ Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 21 Aralık 1963'den itibaren sistematik bir biçimde Rumların, Türklere karşı başlattığı saldırılarla fiilen yıkılmasından sonra Ada'da toplumlararası çatışmalar başlamıştır. Türkiye kamuoyunda; Ada'daki soydaşlarına karşı Rum saldırılarının artması üzerine büyük bir tepki oluşmuştur. Askeri bir müdahalenin yapılması yönündeki düşünceler artık yüksek sesle kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır. Ada'ya müdahale fikri büyük bir çoğunluk tarafından desteklenmiştir. Türkiye'nin, Ada Türkleri'ni; Rum tedhişinden kurtarmak için askeri müdahalenin tartışıldığı bir sırada Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Lyndon B. Johnson, 5 Haziran 1964'de Başbakan İsmet İnönü'ye, Kıbrıs'a müdahaleyi onaylamayan bir mektub göndermiştir. Mektup Türk kamuoyu tarafından öğrenilmiş ve ABD'ye karşı büyük bir kızgınlık oluşmuştur. Türk-ABD ilişkilerinde uzun yıllar etkisi sürecektir olan bu mektupta Başkan Johnson, Başbakan İnönü'ye; Amerikan silahlarının, ABD'nin onayı alınmadan kullanılamayacağını bildirmiş; Türk Devleti eğer NATO'daki müttefiklerinin rızası ve bilgisi dışında Sovyet müdahalesine yol açacak bir adım atarsa NATO'nun Sovyetlere karşı Türkiye'ye yardımda bulunmayacağı uyarısını yapmıştır. Türkiye, ABD'den gelen bu mektubu Yunanistan lehinde alınmış bir tavır olarak yorumlamıştır. Türk Hükümeti; Sovyetler Birliği'ne karşı ABD'yi en büyük müttefiki ve güvenliği açısından da en güvenilir ortağı olarak görüyordu. ABD bu mektupla Türkiye'nin herhangi bir müdahalesine karşı olduğunu göstermiş; Türkiye de kendisinin ve ABD'nin menfaatlerinin her zaman aynı olamayacağını anlamıştır. Mektubun tümü kamuoyunun bilgisine daha sonra sunulmasına rağmen içeriği basında hemen yer almıştır. Amerikan karşıtlığı artmış ve Türkiye; ABD ve NATO dışında, dış politikasında başka seçeneklere yönelmeye başlamıştır. (Feroz AHMAD, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, çev: Yavuz Alogan, Kaynak yay., İstanbul, 2005², s. 168; Fatma Gül KESİKTAŞ, *Kıbrıs Sorununun Türk-Amerikan İlişkilerine Yansıması: Johnson Mektubu (1960-1965)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2005, s. 90.)

okuyucularına duyurmuştur. Bu alıntılardan ilki “Mevcut şartlar altında Türkiye’nin Kıbrıs’a yapacağı bir müdahalede, Amerika tarafından temin edilmiş olan askeri malzemenin kullanılmasına ABD muvafakat edemeyecektir” ve ikincisi de “Bizimle gereken ve geniş ölçüde istişare etmeksizin yapacağınız tek taraflı böyle bir harekete tevessül etmeyeceğinize dair bana teminat vermediğiniz takdirde NATO Konseyi ile Güvenlik Konseyi’ni acilen toplantıya çağıracağım”⁶⁹⁵ ifadeleri konunun ciddiyetini göstermesi açısından koyu puntolu harflerle manşet başlığı olan “Johnson’un Mesajı Basında Açıklandı”nın hemen üzerinde Başkan Johnson’un bir fotoğrafıyla yer almıştır. Bu başlığın hemen altında da koyu harflerle “Bizimle istişarede bulununcaya kadar tasarladığınız her türlü kararı geri almanızı rica ederim” sözleri ve büyük puntolu koyu harflerle “Mesaj Toplumumuz Tarafından Nefretle Karşılandı” başlığıyla haberin ayrıntılarına geçilmiştir. Haberin ayrıntıları ve mektuba gösterilen tepkiler şöyle izah edilmişti:

“Günlerden beri dedikodu ve münakaşa konusu olan Başkan Johnson’un mektubu dünkü “Hürriyet” gazetesinde yayınlanmıştır. Birinci sayfasını tamamen bu mektuba ayıran “Hürriyet” gazetesinin bildirdiğini göre başkan Johnson, İsmet İnönü’ye gönderdiği mektubunda özetle şu hususları kaydetmiştir:

“Türkiye Hükümetinin Kıbrıs’ın bir kısmını askeri kuvvetle işgal etmek üzere müdahalede bulunmaya karar vermeyi tasarladığı hakkında büyükelçimiz vasıtası ile aldığımız haber beni ciddi surette endişeye sevk etmiştir. Böyle bir harekete tevessül etmeden önce Birleşik Amerika Devletleri ile istişare de bulunmak mesuliyetini tam olarak kabul etmenizi hassaten ricat etmek mecburiyetindeyim.

NATO’ya iltihak esası üzerinden NATO memleketlerinin birbirleri ile harp etmeyeceklerini kabul etmek lazımdır. Ayrıca Türkiye tarafından Kıbrıs’a yapılacak askeri bir müdahale Sovyetler Birliği’nin aynı şekilde bir müdahalesine yol açabilir.

Mevcut şartlar altında Türkiye’nin Kıbrıs’a yapacağı bir müdahalede Amerika tarafından temin edilmiş olan askeri malzemenin kullanılmasına Birleşik Amerika Devletlerinin muvafakat edemeyeceğini size bütün samimiyetimle ifade etmek isterim. Bizimle gereken ve geniş ölçüde istişare etmeksizin yapacağınız tek taraflı böyle bir harekete tevessül etmeyeceğine dair bana teminat vermediğiniz takdirde meselenin ciddi

⁶⁹⁵ Zafer, 14 Ocak 1966, Sayı: 40.

tutulması hususunda büyük elçimize vaki talebinizi kabul etmeyecek, NATO konseyi ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin acilen toplantıya çağırılması mecburiyetinde kalacağım. Aranızda en derin en samimi istişarelerde bulununcaya kadar sizin ve meslektaşlarınızın tasarladığı her türlü kararı geri almanızı bilhassa rica ederim..."

Öte yandan Türk basınında açıklanan ve daha sonra Türk haber kaynakları tarafından duyurulan Johnson'un mesajının metni iki yıldır büyük acı ve ıstıraplar içinde kıvranan toplumumuz tarafından nefretle karşılanmıştır. Kendi menfaatlerinin bahis konusu olduğu Vietnam'da günahsız insanları acımadan bombalayan Amerika'nın Türkiye'nin haklı olduğu bir davada hakkını korumasına mani olması ve bu tutumunda ısrar etmesi Amerika'nın küçük hesaplar peşinde koştuğu hususundaki Türk halkında beliren inanç şimdi kuvvetlenmektedir"⁶⁹⁶ yazmaktaydı.

Yaklaşık olarak beş yıl yayın hayatında kalan **Zafer**'in tespit edilebilen son yayını **29 Aralık 1969** tarihli **284** numaralı nüshası olup; maddi sorunlar, gazetenin dağıtım meselesi ve 1968 yılından itibaren gazete yöneticilerinin kamu yönetimine geçmeleri, yasa gereği sadece birini seçmek durumunda bırakılmaları yüzünden gazetenin ortaklarının ayrılmaları **Zafer** gazetesinin zayıflamasına neden olmuş bu da gazetenin yayın hayatının sonunu getirmiştir⁶⁹⁷.

E. s. b. a. m

Gazete, 5 köy adının baş harflerinden oluşan bir başlıkla yayımlanmıştır. Kıbrıs Türk Mücadelesi'ne Erenköy Savaşları olarak geçen ve Rumlar'a karşı büyük bir mücadele örneği vermiş olan bu köyler; Erenköy, Selçuklu, Bozdağ, Alevkaya ve Mansura'dır. E. s. b. a. m. imzasıyla " *Niçin E. s. b. a. m* " başlığı altında bu adın tercihinin gerekçesi ve önemi şöyle açıklanmıştır:

"...Herhangi bir şeye isim vermek hakikaten zor bir iştir. Bu güçlüğü gazetemize isim ararken müşahede etmiş olduk. Uzun tartışmalardan sonra E. s. b. a. m üzerinde mutabakata vardık. Muhakkak ki E. s. b. a. m'ın ne olduğunu neyin ifadesi olduğunu merak etmişsinizdir. E. s. b. a. m'ın her harfi bizlerin olduğu kadar, bütün Kıbrıs

⁶⁹⁶ **Zafer**, 14 Ocak 1966, Sayı: 40.

⁶⁹⁷ **Zafer**, 29 Aralık 1969, Sayı: 284.

Türkünün hürriyet mücadelesinde çok şey ifade etmektedir. Erenköy savaşlarının, Kıbrıs'ın mukadderatını değiştirmedini kim iddia edebilir?

Hürriyet için direnme ve mücadele azmimizi bütün dünyaya tanıtan bu savaşlar değil midir? Bizlerin istikbaline yeni bir yol veren, Erenköy, Selçuklu, Bozdağ, Alevkaya ve Mansura savaşları değil midir? Birer kahraman köy unvanını almış olan bu vatan toprakları, bağrında bizlerin en güzel hatıralarını saklamaktadır. Bu yerleri unutmamıza imkân ve ihtimal var mıdır? İşte bütün bunları düşünerek köy isimlerinin baş harflerini aldık ve E. s. b. a. m'i türettik. Gazetemize bu şerefli ismi vermekle göğüslerimiz kabarmaktadır ⁶⁹⁸ *ifadeleriyle gazete adının neden kısaltmadan oluştuğu ve bu adın önemi hakkında bilgi verilmiştir. Tek sayı yayımlanan gazetenin yayın tarihi 12 Haziran 1965'dir* ⁶⁹⁹. Gazetenin başlık adının sağ alt köşesinde kare çerçeve içerisinde yayının tarihi ve sol alt köşede de yine kare içerisinde bir meşale ve tüfek figürleri yer almıştır. Bu iki çerçeve arasında da "Yasamız Hür Fikir" şiarı benimsenmiştir. Bu bilgilerin altında iki çizgi arasında da gazetenin kurucusu ve sahibinin "2. BL." olduğu kayıtlı idi ⁷⁰⁰. Gazete "Çıkarken" başlığı altında E. s. b. a. m imzasıyla yayın amacını ve tek sayı çıkış gerekçesini şöyle izah etmiştir:

"Sevgili okuyucular,

Gurubumuzdaki kültür faaliyetlerini artırmak, bu faaliyetlere bir yenisini ilave etmek amacı ile bir gazete çıkarmaya karar verdik. Gazetenin günlük hayatımızda çok geniş bir yer işgal ettiği hepimizce malumdur. İçinde bulunduğumuz imkânsızlıklar en tabii haklarımızdan biri olan gazete okumayı dahi bize engellemektedir. Fakat bu şartlar altında bin bir güçlüklerle mücadele ederek ancak tek bir sayı çıkacağız. Bir anlık dahi olsa gazete okuma ihtiyacımızı giderebilirsek ne mutlu bizlere ⁷⁰¹ *ifadelerinden sonra gazete "Not" yan başlığı ile de şu açıklamayı yapmıştır:*

"Gazetemiz ayda bir çıkacaktı, fakat 30/Mayıs/1965 Pazar günü grup komutanlığı emri ile yapılan toplantıda, grup içinde onbeş günde bir gazete çıkarılması kararlaştırılmıştır. Bu karara istinaden ilk ve son defa çıkıyoruz " ⁷⁰² *bilgisi verilmiştir.*

⁶⁹⁸ E. s. b. a. m, 12 Haziran 1965, Sayı: 1.

⁶⁹⁹ E. s. b. a. m, 12 Haziran 1965, Sayı: 1.

⁷⁰⁰ E. s. b. a. m, 12 Haziran 1965, Sayı: 1.

⁷⁰¹ E. s. b. a. m, 12 Haziran 1965, Sayı: 1.

⁷⁰² E. s. b. a. m, 12 Haziran 1965, Sayı: 1.

16 sayfadan oluşan **E. s. b. a. m** yayımlandığı bu tek sayısında; Kıbrıs Türk Mücadelesi, Erenköy mücadelesi, sanat, spor, bulmaca, kısa dış haberler ve mizâhla ilgili konulara yer ayırmıştır.

Savaş

İlk sayısı **28 Ekim 1968**'de yayımlanmış olan **haftalık** bir gazetedir⁷⁰³. Gazetenin başlık adı sayfanın sol üstünde kırmızı zemin üzerine büyük ve beyaz puntolu biçimde dizilmiştir⁷⁰⁴. "**Savaş, Haftalık Bağımsız Gazete**" adıyla neşredilmiştir. **Savaş** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni ve Yöneticiliği'ni **Özker Yaşın** yapmıştır⁷⁰⁵. Gazete, "**Girne Caddesi 93-Lefkoşa**" adresinden yönetilmiştir. Dört sayfa ve küçük boy olarak yayınlanmıştır. **Savaş** gazetesi yayın hayatı boyunca farklı basımevlerinden çıkmıştır. Gazete yayımlanmaya başladığı tarih olan **28 Ekim 1968**'den itibaren **Halkın Sesi Basımevi**⁷⁰⁶, **24 Şubat 1969**'dan sonra **Akın Basımevi**⁷⁰⁷ ve **22 Mayıs 1970**⁷⁰⁸den itibaren de kendi adını taşıyan basımevinde dizilip basılmıştır.

Gazetenin Sahibi ve Yöneticisi **Özker Yaşın**, ilk sayıdaki "**Savaş Çıkarken**" başlıklı yazısında, **Savaş** gazetesinin yayın politikasını şu şekilde ifade ediyordu:

" Kıbrıs Türk Basınında imzamızın görüldüğü 1950 yılından beri bir gazete çıkarmak en büyük isteğimizdi. Mali yeteneklerimiz gazete çıkarmamıza imkân vermedi. Şimdi elinizdeki gazeteyi çıkarmakta bizim için büyük bir mali fedakârlıktır. Ancak görüş ve fikirlerimizi kendi gazetemizin aracılığı ile yayarak topluma hizmet etmek arzumuz bu fedakârlığı yapmamızı zorunlu kıldı.

1951-1963 yılları arasında süreli olarak yazdığımız Bozkurt, Halkın Sesi ve Milli Birlik gazetelerinde tam bir bağımsızlık içinde inandığımız her fikrin savunmasını yaptığımızı iddia edemeyiz. Her gazetenin belli prensipleri vardır. Veya prensipleri olması gerekir. Yazar ile gazetenin görüşleri çatıştığı an namuslu bir yazara düşen o gazete ile ilgisini kesmektir. Kimi yazar çalıştığı her gazetenin görüşlerine kendisini uydurur ve zaman zaman inanmadığı fikirlerin savunmasını yapar. Biz yazılarımızda

⁷⁰³ **Savaş**, 28 Ekim 1968, Sayı:1.

⁷⁰⁴ **Savaş**, 28 Ekim 1968, Sayı:1.

⁷⁰⁵ **Savaş**, 28 Ekim 1968, Sayı:1.

⁷⁰⁶ **Savaş**, 28 Ekim 1968, Sayı:1.

⁷⁰⁷ **Savaş**, 24 Şubat 1969, Sayı: 19.

⁷⁰⁸ **Savaş**, 22 Mayıs 1970, Sayı: 59.

böyle bir çelişmeye düşmedik. Dilediğimiz gibi yazamayınca susmayı tercih ettik. Bu gün bu haftalık gazeteyi çıkarırken görüş ve inançlarımızdan asla taviz vermeyeceğimize okurlarımızın inanmasını istiyoruz. Belki bu görüş ve inançların aksini yazdırmaya bizi kimse mecbur edemeyecektir.

Savaş bir dava gazetesi olacaktır. Bu adımın gerçek sahipleri olan Kıbrıs Türk Toplumunu'nun, Kıbrıs Rum toplumu ile eşit vatandaşlık haklarına sahip olmasını istiyor ve öz vatanımızda asla "ikinci sınıf vatandaş olarak yaşamayı" kabul etmiyoruz. Böyle bir aşağılık durumu kabul edenler bizden değildir ve gazetemiz daima karşılarında olacaktır.

Bu topraklar için canlarını vermiş olanlara karşı sonsuz bir minnet borcumuz vardır. Onların "boş yere" ölmediğine inanıyoruz. Umutsuz değiliz. Kıbrıs Türk toplumu namus ve yiğitlik imtihanını kendisinden umulandan çok daha başarılı bir şekilde vermiştir. Ulaşılan nokta bazı kendini bilmez gafillerin sandığı gibi karanlık bir nokta değildir. Toplumca umutsuzluğa düşmezsek o kanlı günlerde olduğu gibi birlik ve beraberlik halinde hareket edersek geleceğimizin mutlu olmaması için bir sebep yoktur. Yaşadığımız şu kritik günlerde her şeyi kaybedilmiş gösterenler topluma umutsuzluk aşılayanlar bu gazeteyi karşılarında bulacaktır.

Kıbrıs'ta var olma davamızda en sağlam desteğin büyük ve kudretli Türkiye'miz olduğunu inkâr edemeyiz. Ölümden, açlıktan, kölelikten o yüce kuvvetin sayesinde kurtulduk. Türkiye'ye et ve tırnak gibi bağlıyız. Yalnız geleceğimiz üzerinde verilecek kararlarda fikirlerimizi söylemek hakkımızdır. Biz kendi başımıza gelenlerin çocuklarımızın, torunlarımızın başına gelmesini asla istemiyoruz. Anavatanımızın geleceğini sağlam temeller üzerine kurmasını ve o acılı günlere hiçbir zaman dökülmeyecek sağlam garantilerin altına imza atmasını bekliyoruz. Özellikle bu konuda geçmişin acı tecrübesi bizi çok dikkatli olmaya zorunlu kılıyor.

Silahlı yapılan savaştan insanın insanı öldürmesinden nefret ediyoruz. Bu bakımdan gazetemizin adı okuyucuyu yanıltmasın. Bizim savaşımız Kıbrıs Türk Toplumunu her yönden layık olduğu mutlu günlere ulaştırma savaşı olacaktır. Bu savaş; kan, ölüm, gözyaşı yaratma savaşı değil, geceyi gündüze karanlığı ışığa, kahırını sevince döndürme savaşı olacaktır.

Gazetemizin güçlü bir kadroya sahip olacağını umuyoruz. Kıbrıs'ta, Türkiye'de, İngiltere'de yaşayan pek çok değerli arkadaşımız Savaş'a yazacaklarını vaat ettiler. Bu yazılar titiz bir incelemeden sonra yayınlanacaktır. Savaş'ın sütunlarında ne alçakça bir yergiye ne müraice bir övgüye ne "sen-ben" kavgasına rastlayacaksınız. Savaş, Atatürkçü bir gazetedir ve Kıbrıs Türk Toplumu'nu karanlığa götürecek her türlü aşırılığın karşısında olacaktır. Aziz Kıbrıs Türkü, sevgili okurum. Bu gazetenin yaşaması senin desteğinle mümkündür. Şayet her pazartesi günü bir Savaş alırsanız-okursanız demiyorum, çünkü kahvede, kulüpte Savaş'ı okumak bizi yaşatmaz-gazeteniz güçlenir ve aksamadan yayınlanır.

Sütunlarımız toplumun dertlerini aksettiren her imzaya açıktır. Bize bulunduğumuz bölgelerin durumunu, karşılaştığınız güçlükleri, uğradığınız haksızlıkları çekinmeden yazınız ki yardımcınız olabilelim. Gayret bizden destek sizden..."⁷⁰⁹ ifadeleri kullanılmıştır. Savaş gazetesi yayın politikasını bu şekilde belirttikten sonra yine aynı sayfada "Savaş Gizli Kalmış Değerleri Arıyor" adıyla yayınlanmış olan koyu ve büyük puntolu başlık altında da görüş, düşünce ve hedeflerini şu sözlerle pekiştirmiştir:

"Savaş gazetesi çizdiği prensipler içinde yazan her değerli imzaya sütunlarında yer verecektir. Kıbrıs Türk Toplumu arasında çeşitli meslek dallarında geniş bilgile sahip birçok aydın kişinin varlığından kimse şüphe edemez. Bu aydınları gerek kendi mesleki konularında gerek toplum sorunları üzerinde düşüncelerini, görüşlerini yazmaya davet ediyoruz. Belki bazıları daha önce Kıbrıs Türk Basınında imzalarının görünmesi için çaba harcayıp başarısızlığa uğramış olabilirler. Biz, Kıbrıs Türk basınının aksak çalışma sistemini pek yakından bildiğimiz için nice değerli yazının okumadan yahut okuyan kişinin yetersizliği yüzünden, çöp sepetine atıldığını ve Kıbrıs Türkleri için en gereksiz yazıların Türkiye gazetelerinden makaslanarak yayınlandığını üzümlere görmüşüzdür.

Savaş, bu "yerli imzayı hor görme" düzenini yıkacaktır. Gazetemiz kendisine gönderilen her yazıyı dikkatle inceleyecek ve gerekeni yayınlayacaktır. Kıbrıs Türk toplumu arasında gizli kalmış değerleri meydana çıkararak tanıtmaktan ayrı bir zevk duyacağız. Savaş en geniş anlamı ile bağımsız bir hak gazetesidir.

⁷⁰⁹ Savaş, 28 Ekim 1968, Sayı:1.

Bazı şüpheci kişiler yanımızda, ardımızda, saklı kuvvetler aramasınlar. Eğriye eğri, doğruya doğru demek, prensibiz olacaktır. Bizim için önemli olan Kıbrıs Türk Toplumunu'nun menfaatleridir. Bu bakımdan bize gönderilecek yazıların "sen-ben" kavgasına meydan vermeyecek seviyeli yazılar olması gerekmektedir. Kıbrıs Türk aydınları toplumumuzu daha mutlu günlere ulaştırmak için Savaş sütunlarında birleşiniz. Toplanalım ve birlikte savaşalım"⁷¹⁰.

Savaş gazetesi, **27 Ocak 1969** tarihli yayınında Kıbrıslı Türkler için çok manidar olan tarihi bir yıldönümünü, Özker Yaşın imzasıyla gazetenin sütunlarında "Başyazı" olarak hatırlanmıştır. Koyu ve büyük puntolu harflerle yazılmış, "Acı Bir Yıldönümü" başlığıyla yayınlanan yazı şöyleydi.

"Bugün 27 Ocak. Bu tarih Kıbrıs Türk Toplumunu'nun, sömürge idaresine karşı şahlanmışının onbirinci yıldönümüdür. 27 ve 28 Ocak 1958, Kıbrıs Türkü'nün ilk şuurlu direnişinin ve ulusal haysiyeti söz konusu olunca canını vermekten çekinmeyeceğini ispat edişinin yıldönümüdür. 27 Ocak 1958'den sonra adamızda birçok kanlı olaylar oldu. Kıbrıs'ın her tarafındaki Türkler sayıca ve silahça kendilerinden çok üstün düşman sürülerine karşı koydular. Fakat bütün bunların başlangıcı 27 Ocak 1958'dir ve bu günün Kıbrıs Türklerinin tarihinde özel bir yeri olması gerekir.

Ulusal Kurtuluş Savaşımızın bütün kanlı olaylarını ayrıntılarıyla yaşayan bizler, Türklüğümüzün namus ve şeref imtihanını ilk defa 27-28 Ocak 1958 tarihlerinde verdik.

27 Ocak 1958'de Kıbrıs Türkü'nü, sömürge askeri ile karşı karşıya getiren küçük bir olaydı. Öğrenciler adamızın kaderiyle ilgili anavatanda yapılan bir toplantıyı vesile ederek bir gösteri yürüyüşü düzenlemişlerdi. Ellerinde bayrakları ve o günlerin sloganı olan "Taksim" yaftaları ile Girne Kapısı'na kadar gidip tekrar okullarına döneceklerdi. Sömürge idaresi bu yürüyüşü engellemeye kalktı. Bir polis subayının yanlış hareketi ve öğrencilere gaz bombaları ile yapılan saldırı çok fena karşılık gördü. Kıbrıs Türklerinin kütle halinde ilk direnişi 27 Ocak 1956'de olmuştur. Silahımız taş ve sopa idi. Fakat içimizde öyle bir iman vardı ki "silaha karşı taşla" çarpıştık ve sömürge askerini inanılmaz bir mağlubiyete uğrattık Bütün dünya ilk defa o gün Kıbrıs Türklerinin nasıl bir kuvvet olduğunu gördü.

*İki gün süren taş ve silah savaşının bilançosu yedi şehittir. Yedi Türk kallesçe öldürüldü. Fakat Lefkoşa sokaklarında zafer Kıbrıs Türkü'nündü. Girne Kapısı üstünde şanlı bayrağımız dalgalanıyordu ve sömürge askerleri saklanacak delik arıyorlardı...*⁷¹¹ ifadeleriyle tarihi yıldönümünün Kıbrıs Türkü için anlam ve önemi üzerinde durulmuştur.

Gazete, 3 Şubat 1969 tarihli yayınında koyu ve büyük puntolu harflerle “**Savaş Gazetesinin Kıbrıs Türk Edebiyatına Armağanı: Kıbrıs’ın Romani**”, bu ifadelerin altında da siyah zemin üzerine büyük puntolu harflerle Özker Yaşın’ın “**MÜCAHİTLER**” adlı yazı dizisi ilk haber olarak verilmiştir. Üçüncü sayfada yer alan yazı dizisinin “*Desenler*”i de **Güner Pir**’e aittir⁷¹².

Savaş gazetesi 26 Mayıs 1969 tarihli yayınında, Kıbrıs Rumlarının lideri olan Makarios’un konuşmalarını sütunlarına taşımıştır. Haber, gazetede büyük ve koyu puntolu başlıklarla manşetten verilmiştir. Ada Rumlarının ve liderinin, Türklere bakışını ve niyetini göstermesi açısından önemli olan bu haberi gazete haber-yorum şeklinde şöyle değerlendirmiştir:

“*Makarios Yine Konuşma Yaptı “Makarios’a Göre “Cumhuriyet” Nihai Bir Hal Şekli Değildi” ve “Rumların Demokrasi Anlayışı Bizim Güvenliğimizi Sağlayamaz” başlıkları sıralanarak şöyle devam edilmişti:*

“*Rum Yönetimi’nin başı Başpiskopos Makarios Eylül 1956’da idam edilen EOKA’cı Stelios Mavrommatis için yapılan bir anma merasimini idare etmek ve EOKA’cının bir büstünü açmak için gittiği Larnaka dis Lapithu köyünde bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında EOKA mücadelesinin Kıbrıs’ta Koloni İdaresi’ni sona erdirdiğini iddia eden Başpiskopos Makarios “Fakat Kıbrıs problemine bir nihai hal şekli verilmemiş ve Kıbrıs halkının karşılaştığı zorluklar hâlâ devam etmektedir” demiştir. 1960’da kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti’ni nihai bir hal şekli olarak görmediğini böylece açıklayan Başpiskopos Makarios sözüne şöyle devam etmiştir: “Adamızda barışın tam olarak restore edildiğini görmek istiyoruz. Biz Türklerle barış içinde yaşamak istiyoruz. Barış içinde var olmanın hatırı için biz bir uzlaşma ve anlaşma ruhu gösterdik. Biz Türk tarafından bir karşılık görmeyen muhtelif barış jestleri de yapmış*

⁷¹¹ Savaş, 27 Ocak 1969, Sayı: 14.

⁷¹² Savaş, 3 Şubat 1969, Sayı: 15.

bulunuyoruz”⁷¹³. Makarios, barışın devamlı ve istikrarlı olması için onun bütün dünyaca bilinen ve kabul edilen demokratik prensiplere dayanması gerektiğini ileri sürmüş ve “Bu prensipler çerçevesinde bir Kıbrıs Anlaşması aranmalıdır” demiştir. Kıbrıs Türk Toplumuna karşı duruma da temas eden Makarios bu konuda şöyle konuşmuştur:

“ Biz Kıbrıslı Türklerin, Ada’nın Rum halkının malik olduğu haklara eşit olan siyasi veya diğer haklarından mahrum etmek istemeyiz. Aksine, Kıbrıs Türk Toplumuna bazı imtiyazlar vermek kararındayız. Fakat bu imtiyazlar devletin birliği ve adanın geleceği için gerekli güvenlik sınırını aşacak derecede olmamalıdır. Kıbrıs Türk Toplumuna hakkındaki iyi niyetlerini (!) böylece açıklayan Makarios ikili görüşmelerin karşılaştığı bazı zorluklara da temasla “bu güçlüklerin Kıbrıs probleminin demokratik bir çözümüne yöneltmiş gayretlerin daha fazla keşifleşmesine sevk etmesi gerektiğini” söyleyerek “Öyle bir hal çaresi ki Kıbrıs halkının menfaatlerini bir bütün olarak teminat altına alan ve daimi barışı garanti eden bir hal çaresi olması” gerektiğini ileri sürmüştür. Başpiskopos Makarios’un bu konuşması üzerine görüşlerine başvurduğumuz siyasi gözlemciler Makarios’un, Kıbrıs Cumhuriyeti’ne rağmen sömürge idaresinden sonra Kıbrıs sorununa nihai bir hal şekli verilmemiş olduğunu belirtmişlerdir. Siyasi gözlemciler ayrıca Makarios’un demokrasi anlayışı bugüne kadar çok iyi anlaşıldığından bu anlayışın Türk Toplumunun güvenliğini ve varlığını sağlayamadığını söylemişlerdir”⁷¹⁴ yazmaktaydı.

Gazete, 8 Aralık 1969 tarihli “Savaş” imzasıyla çıkan yayınında, ilk sayfasında başlık adının hemen yanında bir çerçeve içerisinde koyu ve iri puntolu harflerle “Yayınımıza Ara Veriyoruz” başlığı altında ara verilmesinin gerekçesi, gazetenin yayın sürecinde karşılaştığı sıkıntılar ve tekrar başlayacak olan gazetenin periyodik yapısıyla ilgili şu bilgileri vermektedir:

“ Büyük bir ihtimalle Savaş gelecek Pazartesi yayınlanamayacak ve bir süre siz Savaş’ı okumak imkânından mahrum kalacaksınız. Bu sürenin mümkün olduğu kadar kısa olması bizim en büyük dileğimizdir. Bir basımevine sahip olmamamız yüzünden karşılaştığımız sayısız zorluklar en sonunda bizi bu gazeteyi çıkaramayacak duruma

⁷¹³ Savaş, 26 Mayıs 1969, Sayı: 30.

⁷¹⁴ Savaş, 26 Mayıs 1969, Sayı: 30.

getirmiş bulunuyor. Savaş'ın bir yıla yakın zamandır dizgi ve baskısını yapan Akın Basımevi, kendisini tasfiye etmiş bulunuyor. Yayınımıza ara verişimizin sebebi budur.

Biz bundan bir yıl kadar önce kendi basımevimiz olmadan bu gazeteyi devam ettiremeyeceğimizi anladık ve bir basımevi kurmak için teşebbüse geçtik. Yaptığımız siparişlerin eylül ayı içinde gelmesi gerekirken “dizgi makinemiz” ne yazık ki vaat edilen tarihe gelmemiştir. Bir kısım basımevi makinesi ve malzemesi gelmiş olmakla beraber bunlar bir gazeteyi çıkarmaya yeterli değildir. Eksiklerimizin kısa bir zaman sonra tamamlayacağına inanıyoruz. O zaman Savaş, kendi basımevinde bu ilkel şartlardan kurtulmuş olarak ve büyük bir ihtimalle “günlük” yayınlanacaktır.

Çok kısıtlı olan mali imkânlarımıza rağmen böyle bir teşebbüse girişmek gücünü okuyucularımızın sıcak ilgisinden ve teşviklerinden aldık. Şimdiye kadar karşılaştığımız sayısız güçlüklerin bizi ilk sayımızda çizdiğimiz prensiplerden ayıramadığına okuyucularımız tanıktır. Bizi, yaşatmamak, susturmak için çok çaba harcanmış hakkımızda iğrenç jurnaller yapılmış, gazetemiz sattırılmamıştır. Aynı oyunların “günlük” olduğumuz zaman da devam edeceğinden şüphe yoktur. Çünkü Savaş'ın dürüst yayını, gerçekleri korkusuzca söylemesi bir kısım çevrelerin hoşuna gitmemektedir. Bunlar şüphesiz Savaş'ın bir süre susmasından da memnun olacaklardır. Ancak bu çevrelerin memnuniyet süresini mümkün olduğu kadar kısaltmaya kadar gayret göstereceğiz⁷¹⁵ yazmaktaydı. Gazete aynı tarihli yayınının üçüncü sayfasında gazetenin yayınlarına ara vermek zorunda kalmasından ötürü 57 sayısını tarayarak gazetenin çeşitli sayılarında çıkan farklı konular üzerindeki görüşlerini ifade eden yazılardan bir derleme yapmıştır.

Yaklaşık altı ay yayınına ara veren **Savaş** gazetesi, **22 Mayıs 1970**'den itibaren **günlük** olarak tekrar yayın hayatına başlamıştır. Gazete, bu ayrılıkla birlikte yeni yayın dönemine ait amaç ve planlarını “Çıkarken” yazısında, okuyucularına şöyle ifade etmekteydi:

“Savaş altı ay süren bir ayrılıktan sonra yine sevgili okuyucularına kavuşuyor. Bu ayrılık süresi, getirdiğimiz büyük baskı makinesinin kurulmasının gecikmesi yüzünden, daha da uzayacaktı. Sizlerin beklemeye tahammülünüz kalmadığı gibi, bizim

⁷¹⁵ Savaş, 8 Aralık 1969, Sayı: 58.

de susmaya tahammülümüz kalmadı. Büyük baskı makinemizin kurulması tamamlanıncaya kadar Savaş'ı küçük boyda yayınlamaya karar verdik.

Göreceksiniz bu küçücük gazeteye biz neler neler sığdıracağız. Günlük yaşantınızda bir gazete bulmanız gereken radyo-televizyon programı, hava raporu, nöbetçi eczane, piyango neticeleri yanında önemli dünya olayları da özet olarak verilecektir. Rum basınından özetlerde yayınlayacağız. Yazılarımız kısa ve öz olacaktır. Söylemek istediğimizi açık "hikâye anlatmadan" söyleyeceğiz. Bağımsız bir gazete olarak eğriye eğri, doğruya doğru demek prensibimizden şaşmayacağız. Her zaman halkın, göçmenin esnafın, işçinin köylünün, ezilen memurun yanında olacağız. Ne mürâice bir övgü ne alçakça bir yergi bu gazetenin sütunlarında yer almayacaktır.

Büyük anavatanımız Türkiye'ye et ve tırnak gibi bağlıyız. Gerçek anlamıyla Atatürkçüyüz. Kıbrıs Türk toplumunu karanlığa götürecek her türlü aşırılığın karşındayız. Bağımsız bir gazete olarak haftalık çıkan 58 sayımızda olduğu gibi aynı inanç ve güçle savaşımıza devam edeceğiz.

Savaşımız bu adanın gerçek sahipleri olan Kıbrıs Türk Toplumunu'nu, Kıbrıs Rum Toplumunu ile eşit vatandaşlık haklarına sahip olmasını sağlamaktır. İkinci sınıf vatandaşlığı asla kabul etmeyeceğiz. Savaşımız gerçek demokrasinin toplumumuz arasında yarlaşmasını sağlamaktır. Baskıya ve kaba kuvvete asla boyun eğmeyeceğiz. Halkın içinden geldik, gücümüzü halktan alıyoruz ve sizin halkımızın desteğine güveniyoruz"⁷¹⁶ görüşlerine yer ver verilmişti.

Savaş gazetesi, 7 Ağustos 1970 tarihli sayısında ilk haber olarak koyu ve büyük puntolu harflerle, "**Rum Milli Muhafız Askerleri İş Başında. Bir Arada Yaşamak Bu Mu?**" başlığıyla çıkmış ön başlıkta da "Soydaşlarımızdan Biri Öldürüldü. İkisi yaralandı, 7'si Dövüldü" ifadelerini kullanmıştır. Mağusa çıkışlı olan haber "özel" logosuyla duyurulmuştur. Haberin ayrıntıları şöyle verilmişti:

" Kıbrıs Türkleri ile Rumlarının bir arada yaşamasını öğrenmeleri gerektiği yolundaki beyanlar yalanlanmak istenircesine Çarşamba günü gece yarısına doğru tüyler ürpertici iki olay olmuştur. Kıbrıs Rumlarının, Kıbrıs Türkleri ile ilgili fikir ve görüşlerini iyice açığa vuran bu iki olayda soydaşlarımızdan birisi ölmüş birisi ağır olmak üzere diğer ikisi yaralanmış, yedisi kötü şekilde dövülmüş ve hakarete uğramıştır.

⁷¹⁶ Savaş, 22 Mayıs 1970, Sayı: 59.

Çarşamba gecesi saat 12.00'ye doğru DS 224 plaka numaralı Triumph marka arabaları ile Mehmetçik (Galatya) köyünden Mağusa'ya gitmekte olan İş Bankası'nda odacı 30 yaşında Mustafa Cemal, İş Bankası'nda memur 23 yaşında Fevzi Şevki ve Londra'da yüksek öğrenimine devam eden 22 yaşında Mehmet Hasan isimli üç soydaşımız Mağusa Karpaz yolunda Triкомо Köyü'ne dönen yolun kavşağında su dökmek için arabalarını durdurmuşlardır. Bu arada Rum Milli Muhafızı ordusundan bir asker belirmiş ve üç Türk'ün teslim olmasını istemiştir. Rum Milli Muhafız ordusu askerinin emri ile üç soydaşımız Mağusa Karpaz ve Triкомо Köyü yolu kavşağı yakınlarındaki Rum askeri kampına giderken birden bire silah sesi işitilmiş ve İş Bankası Odacısı Mustafa Cemal'in yere düştüğü görülmüştür. Mustafa Cemal ölmüştü. Bunun üzerine Fevzi Şevki ve Mehmet Hasan isimli soydaşlarımız canlarını kurtarmak için kaçmak istemişlerdir. Bu sırada Rum Milli Muhafız Askerlerinin ikinci defa açtıkları ateşten Fevzi Şevki ağır, Mehmet Hasan hafif olmak üzere yaralanmışlardır. Rum Milli Muhafız askerlerinin gaddarca açtıkları ateşten ölen ve yaralanan soydaşlarımız Mağusa Rum Genel Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Ağır yaralı olan Fevzi Şevki, öğrenildiğine göre karaciğer, akciğer ve bağırsaklarından kurşun yaraları almıştır.

İkinci olay da aynı yerde olmuştur. Mehmetçik Köyü'ne gitmekte olan AV 75 plaka numaralı Vauxhal marka arabaya soydaşlarımızdan birinin öldürüldüğü, ikisinin yaralandığı yerde, Perşembe gün sabahleyin 01.00 sularında ateş açılmıştır. Arabada bulunan Kemal Mehmet, Hüseyin Çakı, Mustafa Hasan Efe, Mehmet Kara, Tayyibe Mustafa, Meserret Mustafa ve Meliha Mustafa isimli yedi soydaşımız Rum Milli Muhafız Askerleri'nin isteği üzerine oralardaki askeri kampa gitmişlerdi. Bu yedi soydaşımız bir saatten fazla süren sorguya ve insanlık dışı işleme tabi tutulduktan sonra köylerine gidebilmişlerdir. Her şeyden habersiz, günlük yaşantılarını yaşayan bu yedi soydaşımızı Rum Milli Muhafız Askerleri kötü şekilde dövmüşlerdir.

Çarşamba akşamı saat 12.00 sularında Rum Milli Muhafız askerlerinin kallesçe ve gaddarca açtıkları ateş sonunda ölen soydaşımız Mustafa Cemal'in cenaze töreni Perşembe gün yapılmıştır. Her şeyin tozpembe gösterildiği ve Kıbrıslı Türklerle Rumların bir arada yaşaması gerektiğini öğrenmelerini salık veren beyanların bolca verildiği günlerde hayatını kaybeden Mustafa Cemal'in cenaze töreni çok hazin

olmuştur. Genç yaşında ve toplumlararası görüşmelerin mutlu bir sonuca ulaştığının sanıldığı günlerde kara topraklara verilen Mustafa Cemal'in cenaze töreninde Yürütme Kurulu Başkan Yardımcısı Rauf Denктаş ile diğer toplum ileri gelenleri de hazır bulunmuştur"⁷¹⁷ ifadeleriyle Rumların mezalimi anlatılmıştır.

Savaş, 11 Haziran 1971 tarihli sayısında Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denктаş'ın Lefkoşa'da, Kardeş Ocağı'nda yaptığı konuşmaları ilk haber olarak sütunlarına taşımıştır. Kıbrıs Türk liderliğinin, Kıbrıs sorununu çözümleyişi ve Türk Toplumunu'nun kararlı mücadelesini gösteren konuşma, gazetede koyu ve büyük puntolarla **"Dün Kardeş Ocağı'nda Konuşan Denктаş, Makarios'a cevap verdi. Denктаş "Papaz Çizmeden Yukarı Çıktı"** dedi ifadelerini kullanarak Denктаş'ın konuşmalarından satırbaşlarını şöyle sıralamıştır:

"Yedi yıldır bize mahrum bırakıldığımız mali ve maddi kaynaklarımızı vermek suretiyle bizi destekleyen yegâne ülke Türkiye'dir, anavatandır".

"Rumlar, Kıbrıs'ı Rumlaştırmak, Kıbrıs'ta bir Rum Cumhuriyeti kurup bunu Enosis'e bir sıçrama tahtası yapmak siyasetine devam ettikleri sürece Ada'daki ayrılığı köklestiriyorlar".

"Ne Türkiye, ne de biz milli davamızın ne olduğunu Makarios'dan izin alarak tayin edecek değiliz".

"Davamız daimi bağımsızlık olduğuna göre Sovyetlerin bu siyasetinden biz de ürkmüyoruz".

"Enosis ihtimali karşısında Türkiye'nin Birleşmiş Milletlerce tescil edilmiş olan ve yürürlükte olduğu herkes tarafından kabul edilen akitlere dayanarak gerekeni yapacağından hiç şüphe yoktur".

"Makarios'un Moskova'dan herhangi bir yenilik getirmediği yegâne yeni unsurun da kendi aleyhinde olduğu bağımsızlığı bir kere daha teyit ettirmekle de kendi yolunu kendi eliyle tıkadığı anlaşılmaktadır"⁷¹⁸ sözlerine dikkat çekmiştir.

Savaş gazetesi, **17 Şubat 1973**'de **178** numaralı nüshasıyla yayın hayatından çekilmiştir⁷¹⁹. Yaklaşık olarak beş yıl yayın hayatında kalan **Savaş** gazetesi, Atatürkçü bir çizgide yayınlarını sürdürmüş, bütün yayın hayatı boyunca Kıbrıs Türk Toplumunu'nun çıkarlarını her şeye ve herkese karşı savunmuştur.

⁷¹⁷ **Savaş**, 7 Ağustos 1970, Sayı: 73.

⁷¹⁸ **Savaş**, 11 Haziran 1971, Sayı: 117.

⁷¹⁹ S. İSMAIL, **Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar**, s. 400.

Ayna

İlk sayısı 1 Temmuz 1972'de yayımlanan **günlük Ayna** gazetesinin Sahibi **Cemal Togan**, Başyazarı da **Sadi Togan**'dır⁷²⁰. **Lefkoşa**'da **Bozkurt Basımevi**'nde iki sayfa ve orta boy olarak yayınlanan **Ayna** gazetesi; güncel ve sosyal konuları fotoğraflarla halka duyurmaya çalışan bir gazete olmuş, halkın ilgi duymayışından dolayı kısa süre içinde yayın hayatı sona ermiştir⁷²¹.

Zaman

İlk sayısı 1 Haziran 1973'de neşredilerek yayın hayatına başlamış olan **haftalık** gazetedir⁷²². Gazetenin tam adı "*Zaman, Bağımsız Siyasi Haftalık Dava Gazetesi*" idi⁷²³. Gazetenin başlığı renkli ve büyük harflerle çıkmıştır. Başlığın hemen sağ tarafında iki kare şeklinde, birincisinde gazetenin sahibi "*Zaman Şirketi Ltd Yazı İşleri: Özkan Elmas*" ve İkinci karede ise altta "*Ülkümüz*" yukarıya doğru bakan ay-yıldız ve ayla yıldız arasında Bozkurt başı vardır. Başlığın en sol yanında ise iki kare şekinden birincisinde büyük koyu harflerle "*ZAMANIN GİDİŞİ TÜRKİYE'YEDİR*" ibareleri yer alırken, ikinci kare de ise Mustafa Kemal ATATÜRK'ün resmi ve bu resmin altında da büyük koyu harflerle "*MEŞALEMİZ*" ibaresi yer almaktadır⁷²⁴.

Zaman gazetesi, **Lefkoşa**'da Girne Caddesi'nde Kaner İş Hanı'nın 1. Kat 2 numaralı dairesinden yönetilmiştir⁷²⁵. Dizgi ve baskısı ise **Bozkurt Basımevi**'nde gerçekleştirilmiştir⁷²⁶. Gazete 25 milden satışa sunulmuştur⁷²⁷.

Gazete ilk sayısında, "*Durum*" imzalı köşe yazısında "*Niye Çıkıyoruz*" adlı yazıda, yayın hayatına atılmasını şu şekilde ifade ediyordu: "*Zaman'ın doğuşunu zaman zorlamıştır, içinde bulunduğumuz durum gerektirmiştir. 10 yıldır toplumun büyük tarihi fedakârlıklarla yürütmekte olduğu milli dava kaçınılmaz kalmıştır. Her hafta siz sayın okuyucularımızla baş başa verdiğimizde bu nedenlerin derinliğini daha iyi bir şekilde*"

⁷²⁰ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 158.

⁷²¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 83.

⁷²² **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²³ **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²⁴ **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²⁵ **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²⁶ **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²⁷ **Zaman**, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

anlayacağınıza eminiz”⁷²⁸. Gazete aynı yazıdan devam ederek içinde bulunulan ortamla ilgili durum tespiti yaparak bazı uyarılarda bulunarak şu şekilde devam etmiştir: “...Sanki her şey olmuş bitmiş, sanki siyasi ve askeri mücadele zaferle sonuçlanmış gibi düşünenler vardır içimizde. Hâlbuki durum hiç de böyle değildir. Elde edilenleri kıymetlendirmek, elden gidenleri geri almak için var gücümüzle mukavemete devam etmek gereği vardır. Karşı taraf el attığı haklarımızı bize iade etmemek için elinden geleni yapmaktadır. 1959’da Zürih Anlaşmasına Londra’da imza atanlar; 1960 Kıbrıs Anlaşması’nı imzalayanlar 1963 olaylarını tertipleyenlerdir. Bir, Grivas’ın Ada’ya yeniden gelişi, Rum liderliğinin hakiki hedefini bütün çıplaklığıyla ortaya çıkarmıştır. Artık Lissaridis de Enosis için uğraştığını açıklayabiliyor... Akel de... Ve bağımsız Kıbrıs Devleti’nin başkanı rolündeki Makarios da! Üç kanadın birleştikleri tek nokta: Türkiye güçlü olduğu ve Enosis’e karşı koyduğu sürece Enosis’in gerçekleşmeyeceği noktasıdır...”⁷²⁹. Gazete, okuyucularına son bir uyarıda bulunarak şu şekilde seslenip satırlarına son vermiştir:

“...Gözümüzü açarsak etrafımızda dönen ve döndürülen dolapları daha iyi göreceğiz... Zaman size her şeyi göstermiştir. Daha da gösterecektir. Çünkü Zaman gerçekleri açıklığa kavuşturan bir iksirdir. Her hafta sizinle olacağız...”⁷³⁰ diye yazmıştır.

Gazete ilk sayısında 6 sayfa ve büyük boy olarak yayına başlamıştır. İlk sayısında “Durum” başlığı altındaki başyazının dışında, **Ülkü Cem** “Köşeden Bakış” yazısıyla ilk sayfada yer almıştır. Gazetenin ilk sayısındaki konu başlıkları ise; sanat sayfası Türkiye basınından alıntı yapılan köşe yazıları, reklam ve ilanlar yer alırken son sayfa ise çoğunlukla spor haberlerinden oluşmaktadır.

“Haftanın Panoraması” başlığı altında iç ve dış haberler, “Rum Basını ve Biz”, **Taşralı** imzalı adıyla yayınlanan “Köye Doğru”, **Raif Rauf Denktaş**⁷³¹ imzalı “Yol”

⁷²⁸ Zaman, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷²⁹ Zaman, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷³⁰ Zaman, 1 Haziran 1973, Sayı: 1.

⁷³¹ Kıbrıs Türk Mücadelesi’nin abidevi önderi Raif Raif Denktaş’ın oğlu olan Raif Rauf Denktaş 26 Ocak 1951’de Lefkoşa’da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Kıbrıs ve Türkiye’de tamamladıktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi’ne devam etmiş ve Ada’ya dönerek Kıbrıs Türk basınında faal olarak çalışmaya başlamıştır. Raif Denktaş sırasıyla; Zaman, Barış, Ulus, Yön, Northern Weekly Mail, Arayış gazetelerini yayımlamıştır. 1974’de Kamu Görevlileri Sendikası’nı kurmuştur. 1983’de Sosyal demokrat Partiyi kurmuştur. Raif Rauf Denktaş, 1976-1985 yılları

başlığı altında yazılar yer almaktadır⁷³². Raif R. Denктаş, **Zaman** gazetesi ile ilgili şunları söylemektedir:

“ *Gazetemiz bir siyasal dava gazetesi olarak bitmeyen mücadelemizin her gününde davayı takip eden yeni adımları anlatarak destekleme görevini omzunda hissetmektedir. Uzun vadede, toplumca kazanılan özgürlüğün ve devlet olma hakkının kaybedilmemesi için korunması ve geliştirilmesi, millî değerlere yayınumuzda önem veriyoruz ve vereceğiz. Böylelikle yalnız bugünün yaşayan halkına karşı değil, bizden sonra gelecek olan kuşaklara karşı kendimizi görevli hissediyor ve bu sorumluluk şuuru içinde, amatör denebilecek bir kadro ile gece gündüz çalışıyoruz*”⁷³³ sözleriyle gazetesinin önemini ve amacını ifade etmiştir. **Zaman**, 19 Eylül 1980 tarihini taşıyan 62 sayı numarası ile yayın hayatından çekilmiştir⁷³⁴.

b.Öğrenci

Öğrencinin Sesi

İlk sayısı 1 Mart 1965’de yayımlanmıştır⁷³⁵. İkinci sayıdan itibaren tespit edilebilen **Öğrencinin Sesi** gazetesinin sağ tarafında Büyük Atatürk’ün güzel bir sözü olan “*Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir*” deyişi sol tarafında ise 1 Nisan 1965 tarihiyle birlikte gazeteyi “*Yönetenler: Mehmet Levent, Ahmet Yaşar, Hikmet Ali, Şener Levent*” isimleriyle idareciler sıralanmıştır. Gazetenin yıl ve sayı numarası arasında da “*Onbeş Günde Bir Çıkar Okul Gazetesi*”, başlık altı bilgileri olarak verilmiştir⁷³⁶. Gazete, Lefkoşa’da Akın Basımevi’nde dizilip basılmıştır⁷³⁷. Gazetenin “*Küçüklerle Baş Başa*” sayfasını ise, Ergin Birinci hazırlamıştır⁷³⁸. **Öğrencinin Sesi**, 1 Nisan 1965 tarihli 2 numaralı sayısında “*Teşebbüsümüz Nasıl Karşılandı?*” manşetiyle çıkarak şöyle devam etmiştir:

arasında Kuzey Kıbrıs’ta kurulan çeşitli meclislerde milletvekilliği yapmıştır. 26 Aralık 1985’de Ankara’da geçirdiği bir trafik kazası sonucu yaşamını kaybetmiştir. (S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 163-164).

⁷³² **Zaman**, 15 Haziran 1973, Sayı: 3.

⁷³³ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 83.

⁷³⁴ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs’ta Basın Olayı**, s. 162.

⁷³⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon ...**, II, s. 79.

⁷³⁶ **Öğrencinin Sesi**, 1 Nisan 1965, Sayı: 2.

⁷³⁷ **Öğrencinin Sesi**, 1 Nisan 1965, Sayı: 2.

⁷³⁸ **Öğrencinin Sesi**, 1 Nisan 1965, Sayı: 2.

“ Öğrencinin öz duygularını dile getirmek, onlara uyanık bir şuur ve yüksek gayeler aşılacak amacıyla yayın hayatına atılan Öğrencinin Sesi, Türk Eğitim Dairesi Müdürü ile okul Başöğretmenlerinin, bu teşebbüs hakkındaki fikirlerini aldı” ⁷³⁹ ifadeleriyle gazete, hem amacını hem de gazete hakkındaki eğitim insanlarının görüşlerinin alındığını belirtmiştir.

Öğrencinin Sesi gazetesinde, öğrencilerin gönderdiği şiirler, fıkralar, öyküler ve bazı tematik içerikli yazıların yanı sıra bulmaca, bilgi yarışması ve garip olaylar başlığı altında konulara yer verilmiştir. İlk ve orta dereceli okullar düzeyinde eğitsel ve sanatsal yayın yapan **Öğrencinin Sesi**, dört sayfa olarak yayınlanmıştır.

Öğrencinin Sesi, görülebilen nüshâlarına göre farklı tarihlerde farklı zaman süreçleri içerisinde yayımlanmıştır. Buna göre; 1 Nisan 1965’den itibaren onbeş günde bir yayımlanan gazete, 13 Ocak 1966’dan itibaren perşembe⁷⁴⁰ ve 12 Ekim 1966’dan itibaren de çarşamba⁷⁴¹ günleri neşredilmiştir. **Öğrencinin Sesi** gazetesinin tespit edilebilen son yayını 7 Aralık 1966 tarihli 40⁷⁴² numaralı sayısı olmuştur. Gazetenin yayın içeriğinde siyasi olaylara yer vermesinden ötürü okullarda satışının yasaklanması; **Öğrencinin Sesi**’nin, yayın hayatını 1967 yılında noktalamasına neden olmuştur⁷⁴³.

Okul Postası

İlk sayıları tespit edilemeyen “Okul Postası”nın 4 sayılı numarası 1 Kasım 1966 tarihli idi.⁷⁴⁴ Gazetenin tam adı “ Okul Postası, Haftalık Öğrenci Gazetesi ” olarak neşredilmiştir.⁷⁴⁵ Gazetenin başlık adının sağ yanında, yayın tarihine ait bilgiler ve fiyatı olan 15 mil, bilgileri yer almıştır. Sol tarafta ise “Gençlik Her Zaman Ulusun Güvenidir” ifadesi büyük harflerle yazılmıştır⁷⁴⁶. Gazetenin ikinci sayfasında künye bilgileri, yayın düzeni, yönetimi, ilân ve dağıtımı ile basımevi hakkında bilgiler verilmiştir. Buna göre; **Okul Postası**, salı günleri yayınlanmıştır. Gazetenin yönetiminden **Ahmet Yaşar** sorumlu olmuştur. **Yunus Çağlar, Gürgün M. Sıtkı, Ali**

⁷³⁹ **Öğrencinin Sesi**, 1 Nisan 1965, Sayı: 2.

⁷⁴⁰ **Öğrencinin Sesi**, 13 Ocak 1966, Sayı: 14.

⁷⁴¹ **Öğrencinin Sesi**, 12 Ekim 1966, Sayı: 33.

⁷⁴² **Öğrencinin Sesi**, 7 Aralık 1966, Sayı: 40.

⁷⁴³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon ...*, II, s. 79.

⁷⁴⁴ **Okul Postası**, 1 Kasım 1966, Sayı: 4.

⁷⁴⁵ **Okul Postası**, 1 Kasım 1966, Sayı: 4.

⁷⁴⁶ **Okul Postası**, 1 Kasım 1966, Sayı: 4.

R. Mustafa ve Cemal Ertan isimleri de ilân ve dağıtım işlerini üstlenmiştir. **Okul Postası**'nın basımı **Halkın Sesi Basımevi**'nin tesislerinde gerçekleştirilmiştir, bilgileri verilmiştir⁷⁴⁷.

Sekiz sayfa ve küçük boy olarak yayınlanan gazete bu sayısında Türkiye Cumhuriyeti'nin 43. Yıldönümü olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı sütunlarına taşımıştır. Gazete haberi “29 Ekim'i Engin Anlamı İçinde Kutladık” başlığıyla koyu puntolu harflerle okuyucularına duyurmuştur. Haber öğrencilerin geçit törenlerindeki bir resmiyle birlikte şöyle verilmiştir:

“Hafta sonu, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın kutlama törenlerini izleyen yerli yabancı merkezin, şahlanmış bir toplumun milli duygularındaki derinliği hak ve hürriyet yolunda gösterdiği azim ve iradeyi en açık ve kesin bir şekilde bir kere daha görüp anladığını hatta hayran kaldığına şahit olduk. Bu gurur verici azametli görünüşün altında saklı olan ulusal duyguların, Yavru vatan olarak bizce ifade ettiği, mana çok derindir. Bir yandan anavatanımızdaki demokrasi hareketinin öncülüğünü yapan Cumhuriyet idaresinin 43. Yıldönümünü kutlamanın sevinci içinde bulunurken, diğer yandan da Kıbrıs'taki ulusal özgürlük savaşımızın verdiği milli havanın coşkunluğunu artırmış; mücadele azmini bir kat daha tazelemiştir...

...Cumhuriyet Bayramını işte bu engin hisler içinde kutladık ve Cumhuriyet'in getirdiği demokratik ilkelerin Kıbrıs'taki koruyucusu olabilmek için mücadelemize aynı hızla devam edileceğinden emin olmanın verdiği mutluluğa bir kere daha eriştik”⁷⁴⁸ yazmaktaydı.

Öğrenci ve eğitim odaklı bir gazete olan **Okul Postası**, tespit edilebilen sayıları içerisinde; eğitim, genel kültür, güncel, tarihi, edebi konuları sütunlarına taşımıştır. **Okul Postası**'nın “*Meşhurlar Geçidi, Sizlerle Baş Başa, Altın Sözler, Postamıza Gelenler, Okullarımızın Gelecek İçin Düşündükleri, Okullarımızın Özel Yönleri, Gerçek Olaylar Serisi ve Gülelim Eğlenelim*” başlıkları temel konular olmuştur.

“*Meşhurlar Geçidi*” başlığı altında yerli ve yabancı yazar, şair ve bilim insanlarının hayatları ve vasıfları anlatılmıştır. Ahmet Yaşar imzalı “*Sizlerle Baş Başa*” köşesinde öğrenci sorunları, öğrencilerden gelen mektup ve şikâyetler ile köşe sahibinin

⁷⁴⁷ **Okul Postası**, 1 Kasım 1966, Sayı: 4.

⁷⁴⁸ **Okul Postası**, 1 Kasım 1966, Sayı: 4.

öğrencilere yönelik düşünce ve önerileri yer almıştır. Yerli ve yabancı düşünürlerin özlü sözleri de “*Altın Sözler*” başlığı altında, öğrencilerin gönderdiği şiir ve yazılar “*Postamıza Gelenler*” de, öğrencilerin eğitsel – okul kol faaliyetleri içerisinde geleceğe yönelik olarak hazırlayacakları tarihi, sosyal, sağlık, eğitim çalışmaları “*Okullarımızın Gelecek İçin Düşündükleri*” başlığı altında, okullar kuruluşu, adı veya okulun bütünleştiği özel bir niteliği gibi vasıfları ise “*Okullarımızın Özel Yönleri*” başlığıyla, sadece dört nüshası tespit edilebilen **Okul Postası**’nın “*Gerçek olaylar Serisi*” başlığı altında da Missisipi Nehri’nin önemi ve özellikleri anlatılmıştır. Gazetenin daimi başlıklarından olan “*Gülelim Eğlenelim*” kısmında ise fıkra – bilmece içerikli yazılar yer almıştır. Bu konu başlıklarının dışında; tarihte bu hafta, okulların spor etkinlikleri, yarışmalar, müzik sayfası, bulmaca, garip olaylar ve dünyada neler oluyor köşeleri de yer almıştır.

Reklam ve ilanlar gazetenin her sayfasında yer almıştır. Gazete, siyah – beyaz sayfa düzeninden oluşmasına rağmen çok az da olsa gazete de renkli bölümler yer almıştır. **Okul Postası** gazetesinin sahibi ve genel yayın sorumlusu olan Ahmet Yaşar, kendisine ait olan “*Sizlerle Baş Başa*” adlı köşesinde gazetenin dokuzuncu sayısında okurlarına “*İlginiz Karşısında*” başlığıyla şöyle seslenmiştir:

“Kıymetli okuyucularımız,

“*Okul Postası*”nı sizler için hazırlarken, ümitle bakıyorduk geleceğe. Geniş ilgi göstereceğinize inanıyorduk. Ve öyle de oldu. Bugün dokuzuncu sayısını yayınlayan gazeteye karşı gösterdiğiniz ilgi bizim çalışma gücümüzü artırdı, bize sonsuz kuvvet verdi... Sizlerden gördüğümüz yakın alâkanın bir neticesi olarak, yayın hayatına yeni atılmanın güçlüklerini bir bir ortadan kaldırıyor ve “*Okul Postası*”nı her hafta daha değişik ve daha olgun bir şekilde sizlere sunmaya çalışıyoruz.

... “*Okul Postası*” sizlere mümkün olduğu kadar yardımcı olmaya çalışacaktır. Bu konudaki sorularınızı göndermeniz bizi son derece memnun edecektir...”⁷⁴⁹ ifadeleri kullanılmıştır.

Okul Postası’nın tespit edilebilen 10 numaralı nüshasında “*Sedat Simavi Anıldı*” ve “*Namık Kemal Anıldı*” haberleri yer almıştır. Gazete, ilk sayısında Limasol kaynaklı “*Sedat Simavi Anıldı*” haberini şöyle duyurmuştur:

⁷⁴⁹ **Okul Postası**, 6 Aralık 1966, Sayı: 9.

“ *Limasol Sedat Simavi İlkokulu'nda 11 Aralık günü tertiplenen bir anma töreninde, sahip olduğu “ Hürriyet” gazetesinde, yıllar öncesi cemaatimizin davasını ele almış ve haklarımızı savunmuş olan merhum Sedat Simavi anılmıştır. Merhumun ismini taşıyan okulda yapılan törende öğrencilere onun yaptığı hizmetler anlatılmıştır*”⁷⁵⁰ ifadelerine yer verilmişti.

Okul Postası'nda bir diğer anma haberi olan “*Namık Kemal Anıldı*” da şöyle duyurulmuştur: “*Büyük Vatan Ve Hürriyet Şairi Namık Kemal'in Ölümünün 78. Ölüm Yıldönümünde N.Kemal Lisesi Kültür Edebiyat Kolu ve Müsamere Kolu Birlikte Bir Anma Töreni Programı Hazırlamışlardır...*”⁷⁵¹ diye yazmaktaydı. Gazetenin yedinci sayfasında da Erdoğan Muhammet imzalı “*2 Aralık'ta Namık Kemal Magosa'da İdi*” isimli haberde, Namık Kemal için yapılan anma töreni, Namık Kemal'in şiirleri ve sahnelenen tiyatro oyunlarından bahsedilmiştir⁷⁵². Gazetenin elde edilebilen son yayını **13 Aralık 1966** tarihli **10** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur⁷⁵³.

Bizim Kent

Gazetenin başlık adı, sayfanın üst kısmında kırmızı zemin üzerine büyükçe dizilmiş beyaz puntolu harflerle çıkmıştır. Lefkoşa Türk Kız Lisesi'nin öğrenci gazetesi olan **Bizim Kent** başlık adının hemen sağında, Büyük Atatürk'e ait “*Yeryüzünde Gördüğümüz Herşey Kadınların Eseridir*” sözü bulunmaktaydı. Küçük boy bir gazete olan **Bizim Kent** 15 mil fiyatından okurlarına ulaşmıştır. Gazete de öğrencilerin okulda yapmış oldukları kültürel etkinlikler, tarihi olaylar ve Kıbrıs Türkü için önemli yıldönümleri haberleri ile yazılar çıkmıştır⁷⁵⁴.

c.Reklam

Bayram

İlk sayısı **Mayıs 1967**'de **Lefkoşa**'da dört sayfa ve büyük boy olarak yayımlanmaya başlanan **aylık** reklam gazetesi olan **Bayram**'ın Sahibi **Hasan**

⁷⁵⁰ **Okul Postası**, 13 Aralık 1966, Sayı: 10.

⁷⁵¹ **Okul Postası**, 13 Aralık 1966, Sayı: 10.

⁷⁵² **Okul Postası**, 13 Aralık 1966, Sayı: 10.

⁷⁵³ **Okul Postası**, 13 Aralık 1966, Sayı: 10.

⁷⁵⁴ **Bizim Kent**, Aralık 1970, Sayı: 4.

Şenol'dur. Sadece reklamlardan oluşan bir gazete olan **Bayram**'ın yayın hayatı 1968 ortalarında sona ermiştir⁷⁵⁵.

d.Magazin

Karnaval

İlk sayısı 1969 ortalarında **Lefkoşa**'da, **Halkın Sesi Basımevi**'nde orta boy ve dört sayfa olarak neşredilmiş olan **Karnaval** gazetesinin Sahibi ve Başyazarı **Hasan Kahvecioğlu**'dur. **Haftalık** olarak yayımlanan gazete 11 sayı çıktıktan sonra kapanmıştır⁷⁵⁶.

Hafta Aktüalite

Küçük boy yayınlanmış olan gazetenin sadece 14 Haziran 1969 tarihli yayını elde edilebilmiştir. 25 mil fiyatı olan gazetede magazin içerikli konular ağırlıktaydı⁷⁵⁷. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Aile Magazin

İlk sayısı 23 Aralık 1970 tarihli olan **Aile Magazin**'in Sahibi ve Başyazarı **Özker Yaşın** idi⁷⁵⁸. **Lefkoşa**'da, **Savaş Basımevi**'nde dört sayfa ve orta boy olarak yayınlanan gazete **haftalık** olup⁷⁵⁹; moda, sinema, tiyatro ve güzel sanatlar işlediği konular arasındadır⁷⁶⁰. **Aile Magazin**, 11 sayı çıktıktan sonra kapanmıştır⁷⁶¹.

e.Mesleki

Öğretmen

İlk sayısı Mayıs 1971'de yayımlanmış olan **aylık** bir gazetedir⁷⁶². Gazete, **Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Birliği**'nin yayın organı olup adresi de "*Bayraktar Ortaokulu "A"-Lefkoşa*"⁷⁶³ yazmaktadır. Gazetenin başlık adı büyük

⁷⁵⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 82.

⁷⁵⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 83.

⁷⁵⁷ **Hafta Aktüalite**, 14 Haziran 1969, Sayı: 69.

⁷⁵⁸ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 142.

⁷⁵⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 83.

⁷⁶⁰ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 142.

⁷⁶¹ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 142; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 83.

⁷⁶² **Öğretmen**, Mayıs 1971, Sayı: 1

⁷⁶³ **Öğretmen**, Mayıs 1971, Sayı: 1

puntolu ve kırmızı renkli harflerle çıkmıştır. Başlık adının hemen sağında bir çerçeve içerisinde Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün şu güzel sözü “*Büyük olmak için hiç kimseye iltifat etmeyeceksin; hiç kimseyi aldatmayacaksın; memleket için hakiki mefkûre ne ise onu görecektir o hedefe yürüyeceksin*” ve büyük puntolu harflerle “*Atatürkçülük Prensibimizdir*”⁷⁶⁴ şiarı yer almıştır. Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Birliği Başkanı Kusetoğlu, ilk sayıdaki “Çıkarken” adlı yazıda gazetenin yayımlanma amacını şu şekilde izah ediyordu:

“*Öteden beri özlediğimiz fakat bir türlü erişemediğimiz bir arzuya erişmenin; bir ideali gerçekleştirmenin mutluluğu içerisindeyiz...*”

Birliğimizin malı olacak ve sesimizi duyuracak bir “Mesleki yayın organına sahip olma çabası içerisinde, yıllardır çırpınıp durduk... Nihayet işte bugün, el ele vererek, güçlerimizi birleştirerek muvaffak olduk. Bu vesileyle size, zümrenize ve de Yüce Milletimiz'e daha nice başarılar dilerim!

Milletimiz, tarihin her deresinde insan faktörünün daima en asilini, en üstünlüğünü, en cevherlisini yetiştirmiştir. Bu manevi gücümüzün esası, özü sağlam bir ahlâk, her türlü ihtirastan uzak bir fazilet ve fedakârlık, şuurlu bir yurtseverlik ve vazife aşkıdır.

Zinde Kuvvetleri'ni, Yavruvatan'ın yılmaz bekçilerini yetiştirmenin engin mutluluğu içerisinde olan kutsal davaya gönülden inanan; onun yoluna göz kırpmadan başkoyan bizler, milletimize dürüst karakterli üstün bilgili ve geniş görgülü gerçekçi gençler yetiştirme ve emek vermenin; başka bir deyişle hediye etmenin büyük çabası içindeyiz...

Türk çocuğunu kültürlü, yaratıcı ve yaşatıcı ruhla yetiştirmeyi, yarının büyükleri olacak olan bugünün küçüklerini çağdaş uygarlık düzeyine erdirmeyi prensip edinmişizdir...

Ulusal eğitim ülkümüz, Türk Ulusu'nun tüm bireylerini kederde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde milli şuur etrafında toplamak, milli, ahlâki, insani, üstün değerlerini geliştirmek; ulusumuzu özgür düşüncenin, sosyal zihniyet ile demokratik düzeyin egemen olduğu, kişisel atılımlara ve toplum sorumluluğuna değer

veren bir anlayış içinde bilgi, teknik, güzel sanatlar ve ekonomi bakımından çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin ve de belirgin bir ortağı haline getirmektir.

Bütün hızımızı en büyük Türk'ten; Atatürk'ten, milli tarihimizden ve ruhumuzdaki sönmez iman ateşinden alıyoruz. O'nun kurduğu kuvvetli temeller üzerinde attığımız her adım sağlam, yaptığımız her hamle şuurlidir.

En büyük Türk Atatürk'ün en kıymetli emaneti olan Türk İstiklâl ve Cumhuriyeti mevcudiyetimizin esası olarak eğilmez başların, bükülmez kolların, yenilmez Türk evlatlarının elinde sonsuza dek yaşayacak ve nesillerden nesillere devredilecektir... En ağır koşullar ve her çeşit şartlar altında bile ATATÜRK'ün peşinde, O'nun izindeyiz... Fedakâr ve cefakâr Kıbrıs Türk Öğretmeni, bugüne dek olduğu gibi bundan böyle de Türk Bayrağı'nın dalgalandığı her yeri Vatan bilecek ve orada çalışmayı milli bir görev addedecektir.

Türk Öğretmeni ve onun oluşturduğu Sendikamız, tüm imkânsızlıklar ve de en ağır şartlar altında dahi olsa, her zaman, her yerde milli ideallere ve menfaatlere koparılmaz bağlarla bağlı kalacak; bu uğurda çalışanlara kutsal Vatan toprağına düşünceye dek her hususta yardımcı olacaktır. Ancak Türk Öğretmeni bu kutsal görevini yerine getirirken bilimin ve sağduyusunun emrinde hareket edecek; şunun ya da bunun asla oynacağı olmayacak ve de hukuk dışı keyfî kararlara katiyen boyun eğmeyecektir. Bu düşüncelerimizde tamamen samimiyiz; tüm mücadelelerimizde çıkması muhtemel fikir çatışmalarında hoşgörünün esas olarak alınması gerektiği kanısındayız...

Sözlerime son verirken mesleki gazetemizin uzun ömürlü; tüm başarıların ve mutlulukların da sizden, zümremizden ve Yüce Milletimizden yana almasını gönülden dilerim”⁷⁶⁵ ifadelerini kullanmıştır. Küçük boy olarak çıkarılan Öğretmen gazetesi, 10 sayfa ve 5 sütunluk bir sayfa yapısına sahiptir.

“Mesleki Gazete” olan Öğretmen, benimsediği isimden ve yaptığı gazetecilik anlayışından da çıkarılabileceği gibi eğitim ve eğitimin eksen merkezinde de öğretmenler olmuştur. Gazete, öğretmenin; sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarını ele almasının dışında nasıl bir eğitim yapısı ve sorunları, önde gelen eğitimcilerle yapılan mülâkatlar, “Öğretmenler Sendikası'ndan Haberler”, “Okul Köşesi” başlığı adı altında;

⁷⁶⁵ Öğretmen, Mayıs 1971, Sayı: 1.

okul müdürlerinin, okulların etkinlikleri hakkında gönderdiği yazılar, okullar arası yarışmalar ile reklam ve ilanlar, temel haber ve konu başlıkları olmuştur.

Gazete, **Haziran 1971** tarihli nüshasında “ *Bir Mesaj*” başlığı adı altında, **Öğretmen**’in yayın hayatına atılmasından ötürü gönderilen kutlama mesajlarına teşekkür ederek Türkiye Büyükelçisi Maslahatgüzarı Asaf İnhan’ın **Öğretmen**’in ilk sayısı dolayısıyla Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Birliği Başkanı Oğuz Kusetoğlu’na gönderdiği mesajı yayınlamıştır. Bu mesaj şöyleydi:

“ Yayın hayatına başlayan “Öğretmen”in ilk sayısını dikkat ve ilgi ile okudum. Nesillerin ve gençliğin bilinçli bir şekilde yetiştirilmesinde öğretmenlerin ağır görev ve mesuliyetleri vardır. Öğretmenler, Türk Toplumunu’nun hayatına Milli Şuura ve Atatürk ilkelerine, ona içten bağlı olarak ışık tutan öncülerdir ve bu özellikleri ile de büyük milletimizin kalbinde mümtaz bir yer işgal ederler. Kıbrıs Türklüğünün tarihi mücadelesi ve dayanışması büyük nispette öğretmenin eseri olduğu gibi bundan sonra da varlığının devamı onun uyanık ve fadakâr etmek ve gayretine bağlı kalacaktır.

*Geleceğin teminatı genç dimağlara Atatürk’ün izinde yol açan öğretmenlerin, eğitim ve kültür hayatına katkısı büyük olan bu kıymetli yayınlarının başarılı olmasını içtenlikle dilerim”*⁷⁶⁶ ifadelerine yer vermektedir. Gazetenin tespit edilebilen son yayını **Mart 1973**’te neşredilen 9 numaralı sayısı olmuştur⁷⁶⁷.

f.Sosyal-Siyasi-Dernek

Kooperatif

30 Ocak 1970’de yayınlanmaya başlayan **Kooperatif**’in düzenli bir yayın hayatı olmamıştır. Sahipliğini Türk Kooperatif İnkişaf Dairesi, editörlüğünü Fatih Görgün ve Yazı İşleri Müdürlüğü’nü Ekrem Ural yapmıştır. Lefkoşa’da Halkın Sesi Basımevi’nde baskısı gerçekleştirilen **Kooperatif**, 4 sayfa ve büyük boy olarak çıkmıştır. Kesintili bir yayın hayatı olan **Kooperatif**, 1979 yılının sonundan itibaren **Kooperatif Bülteni** adı altında yeniden yayınlanmıştır⁷⁶⁸. Hakkında daha fazla bilgi tespit edilememiştir.

⁷⁶⁶ **Öğretmen**, Haziran 1971, Sayı: 2.

⁷⁶⁷ **Öğretmen**, Mart 1973, Sayı:9.

⁷⁶⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 83

Nizâm

Kıbrıs Türk İslam Cemiyeti'nin yayın organı olan Nizâm ilk sayısı 5 Şubat 1971'de Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde dört sayfa olarak neşredilmiştir⁷⁶⁹. İki haftada bir yayımlanan Nizâm'ın Sahibi Hüseyin Ziya Demircioğlu ve Başyazarı da Mehmet Hasan Ateşin olup dinî konular ağırlıklı olarak işlenmiştir⁷⁷⁰. Nizâm'ın yayın amacı, "Çıkarken" başlığı altında "Nizâm" imzasıyla şu şekilde açıklanmıştır:

" Geçen haftalar içerisinde yerli gazetelerimizin sütunlarında arka arkaya ve Bayrak Radyosu'nun sabah yayınında Cemiyetimizin kurulduğu haberi birbirinden farklı ve değişik üsluplarla cemaatimize bildirilmiştir... İlk önce, her kim ne derse ne arzu ederse etsin, bugün Kıbrıs Türk İslâm Cemiyeti'nin kurulmuş olduğu serap değil gün gibi aşikâr bir hakikattir ve Allah'ın izniyle kurulduğu gayeyi tahakkuk ettirecektir. İkinci olarak; cemiyetimizin hiçbir siyasi gayesi yoktur ve başkalarının da siyasi çıkarları için alet edilmeyecektir. Biz gayemizi ve bu gayemizi gerçekleştirmek için ne yapmayı tasarladığımızı hiçbir kamuflaj hareketine saptmadan ortaya koyduk. İnancımız odur ki eğer bu yolda, bizi birisi destekler ve yardımda bulunursa bunu sadece Allah'ın rızasını kazanmak için yaptığıdır. Cemiyetin her kişiye sağlamak azminde olduğu yegâne kazanç budur. Bunun dışında verecek bir şeyimiz yoktur ve eğer bir şeyler bekleyen varsa hayal sükûtuna uğrayacaktır. Üçüncü olarak da şu hususa teması faydalı görüyoruz: Eşsiz insan en büyük Peygamber buyuruyor: "Müslümanın derdiyle dertlenmeyen bizden değildir..." işte elimize aldığımız terazilerden birisi de bu olacaktır...

İlk sayımızın ilk başyazısında Cemiyetimizin organı olacak bu gazeteye beğendiğimiz üzerinde de durmak isteriz. "Nizâm", bir fikrin tecelli planında ve madde âleminde billurlaşması ve hendeseleşmesindeki keyfiyettir. Kâinatın, bütün âlemlerin Nizâmından tutun da insan vücudundaki düzene bal peteğindeki geometrik mükemmelliğe, bir manzumedeki ölçüye kadar hep böyledir. Nizâm, topyekûn, ruhun topyekûn maddeye işlediği ölçü şiiiridir ve öyle kudretli bir varlıktır ki, her türlü oluş cevherinin bir adım önünde gider, gittiği her yerde oluş gerçekleşir, olduğu zaman her

⁷⁶⁹ Nizâm, 5 Şubat 1971, Sayı:1.

⁷⁷⁰ Nizâm, 5 Şubat 1971, Sayı:1.

şey var, olmadığı zaman da her şey yok olur. Öyle ki yeryüzünde ne fikirsiz ve hareketsiz tek Nizâm ne de Nizâmsız tek fikir ve hareket kabul edilebilir.

Böyle olunca, hüviyet cüzdanına konan fotoğraflar gibi bir ideal ve dava örgütü olacak bir cemiyetin organının kendisini “Nizâm” ölçüsüyle belirtmesinden daha yerinde bir ifade düşünülebilir mi?

Eğer bu cemaatin yeni bir Nizâma ihtiyacı varsa onu ne iktisadi ne içtimai ne siyasi ne idari planlardaki yeniliklerde aramak lazımdır. Sadece şaşının çift gördüğü eşyanın tek ve her şeyden önce göz tamamlığının şart olduğunu ispat edercesine bütün başıboş bocalamalara, aramalara “Dur! İslam ol Selamet bul” demek gerek... Çabalamak bizden muvaffakiyet ise Allah’tandır. Kıbrıs Türk İslam Cemiyeti’nin bu teşebbüste kendisine parola itti haz ettiğ i hakikat “İslam Ol Selamet bul” dur. Ne mutlu, böyle bir çabaya katılmak, onu omuzlamak ve gerekirse altında ezilmek cesaretinin gösterenlere”⁷⁷¹ diye yazmaktaydı.

Nizâm gazetesinin tespit edilebilen son yayını 28 Ocak 1972 tarihli 26 numaralı nüshası olmuştur⁷⁷². Nizâm gazetesi, uzun bir aradan sonra eski teknik olanaklardan ve eski heyecanından uzak olarak 1978 yılı içerisinde sekiz sayfa olarak yeniden Kıbrıs Türk basın hayatında görülmüşse de eskiden olduğu kadar ilgi görememiştir⁷⁷³.

Ufuk

23 Mart 1972’de yayımlanmıştır⁷⁷⁴. “Sayı” numarası bulunmayan gazetenin başlığı sayfanın üst-orta kısmında kırmızı ve büyükçe dizilmiştir. Erenköy Mücahitleri Cemiyeti’nin aylık yayın organı olan Ufuk’un başlık adının hemen sağında çerçeve içerisinde “Atatürk’ten Damlalar” başlığı altında “Sanatsız Kalan Bir Millet in Hayat Damarlarından Biri Kopmuş Demektir” ve “Hakikatı Konuşmaktan Korkmayınız” sözleri bulunmaktaydı. Başlık adının hemen solunda ise yine çerçeve içerisinde Erenköy’ün, Kıbrıs haritasındaki yeri ve güneşin batışını tasvir eden bir resim yer almıştır⁷⁷⁵.

⁷⁷¹ Nizâm, 5 Şubat 1971, Sayı: 1.

⁷⁷² Nizâm, 28 Ocak 1972, Sayı: 26.

⁷⁷³ C. ÜNLÜ, Kıbrıs’ta Basın Olayı, s. 144.

⁷⁷⁴ Ufuk, 23 Mart 1972

⁷⁷⁵ Ufuk, 23 Mart 1972.

Ufuk yayımlandığı bu sayısında, “Erenköy Mücahitleri Cemiyeti’nin Uyarısı” manşet haberiyle çıkmış ve şu uyarıda bulunmuştur: “ *Bugünkü ortamda mümkün olan çözüm siyaseti gütmeye çalışan bir Makarios ve Kıbrıs’ı hukuken bağımsız fakat fiilen Yunanistan’la birleşmiş olarak mütalaa eden bir Yunan Hükümeti mevcut oldukça toplumumuz ve Türklük için tehlike çanları bütün şiddetiyle çalıyor demektir, dikkatli olalım*”⁷⁷⁶ ifadeleriyle Kıbrıs Türkleri’nin; Rum-Yunan ikilisine karşı hazırlıklı olunması salık verilmiştir.

Orta boy büyüklükte ve 4 sayfa çıkmış olan gazetede haber başlıkları ve köşe yazıları şu başlıklardan oluşmuştu: Yönetim Kurulu adıyla çıkmış olan “*Ayin Yorumu*”, *Ortak Pazar ve Kıbrıs* (İsmet Kotak), *Yeni Hastanenin İnşaatına Başlanırken* (Dr. Mustafa Özgür), *Cemiyetimiz Esentepe’yi Ziyaret Etti* (Mustafa Güryel), “*Megali İdea ve Enosis*” ve “*Bu ne biçim hükümet*”⁷⁷⁷ başlıkları bulunmaktaydı. Ufuk hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

G. 1974-2008 ARASINDA YAYIMLANAN GAZETELER

a.Siyaset-Kültür-Sanat

Yeni Düzen

12 Aralık 1975’de ilk sayısı yayımlanmıştır⁷⁷⁸. Gazete, önce **haftalık** olarak yayımlanmış daha sonra ise **günlük** neşredilmeye başlanmıştır. Gazetenin ilk sayısında A. M. Berberoğlu imzasını taşıyan “*Yeni Düzen ve Beklenilenler*” başlığı altında yayınlanan yazıda gazeteden şu beklentiler dile getirilmekteydi:

“ *Bugün “Yeni Düzen” yayın hayatına başlıyor. Toplumumuza hizmet yolunda yararlı olmasını dilerim. Özgürlükçü demokrasi mücadelemizde basının katkısı çok büyüktür. İlerici düzeyde, bilinçli ve yapıcı yorumlar yayınlayan basın, toplumların güçlenmesinde ve kalkınmasında daima etkili olmuştur.*

Yeni Düzen, toplumumuza, yeni bir düzen kazandırmayı amaç edinmeli; politik, ekonomik ve sosyal konularda bilimsel ve gerçekçi yazılarla vatandaşları bilinçlendirmeye çalışmalıdır. Bir ülkede, vatandaşlar bilinçlenmedikçe gerçek bir demokratik düzenin kurulmasına olanak yoktur.

⁷⁷⁶ Ufuk, 23 Mart 1972.

⁷⁷⁷ Ufuk, 23 Mart 1972.

⁷⁷⁸ Yeni Düzen, 12 Aralık 1975, Sayı: 1.

*Yeni Düzenin öngördüğüne ve gerçekleştirmeyi amaçlayacağına inandığım yeni düzen, eşitliğe dayalı insan haklarına saygılı, anayasayı ve yasaları egemen kılan, sosyal adaletçi yeni bir düzen olmalıdır...”*⁷⁷⁹ yazmakta olup yine bir başka yazıda da **Yeni Düzen** gazetesinin yayın amacı ve politik çizgisi gazetenin kendi imzasını taşıyan “Niçin Çıkıyoruz” başlığı altında şöyle açıklanmıştır:

“ Kıbrıs Türk Toplumunu, 1974’ün ikinci yarısından sonra kazandığı statü, konumu ve boyutları açısından, bugüne değin gerek alt yapısında gerekse üst yapısında yapmaktan ısrarla kaçındığı yeni bir takım hamleleri yapma zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Bir yılı aşkın bir süreden beri ulaşılan yeni boyutlara rağmen ülkenin ekonomik potansiyeli bilinçli bir ekonomi politika ile baskı altında tutulmakta ve doğa kurallarına set çekme çabası içinde, küçük bir grubun çıkarları ülkenin ekonomik ve kültürel yapısına yön veren tek kaynak olarak görülmektedir. 6 ay önce halk oylamasına sunulup kabul edilen Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasa’nın uygulanmasına dönük bir çalışmanın olmaması bir yana, ülkede faşist ideolojinin propagandası siyasal iktidar tarafından yapılmakta ve devlet kurumları da bu işe alet edilmektedir.

İşsizlik pahalılık canavarı ülkede kol gezerken toplumumuzun sabit gelirli çalışan ve çalışkan sınıf ve tabakaları herhangi bir güvenceden yoksun ve örgütsüz bir durumdadır. İşçi sınıfımız sarı sendikacıların elinde işverene peşkeş çekilmekte, köylümüz sömürge artığı kooperatiflerin artığı durumundadır. Yurttaşlarımız üretimden kopuk, mutsuz ve umutsuz yığınlar halindedir. Toplum eldeki geniş imkânlarla rağmen üretici duruma geçirilememiş ve bir lüks tüketim toplumu olmaktan kurtulamamıştır.

Sanayi sektörümüz bu süre içinde organize edilememiştir. Kurulan kamu iktisadi kuruluşları, gerek kuruluş biçimleri açısından ölü örgütler olmaktan öteye gidememiştir. Ve gitme olanağı da yoktu. Sanayi sektöründeki üretimin ihracata dönük olma zorunluluğu tartışılmaz bir gerçekken, minyatür iç piyasamızın ihtiyacını karşılayacak mal üretilmemiştir. Henüz el değmemiş tesislerimizin ihracata da yönelik olarak üretmesi gereken mamuller kısır döviz kaynaklarımızla ithal edilmektedir. Ve bunun suçu kamu sektörüne yüklenerek tesisler birer ikişer elden çıkarılmakta bir avuç sermaye sahibine pervasızca peşkeş çekilmektedir.

⁷⁷⁹ **Yeni Düzen**, 12 Aralık 1975, Sayı: 1.

Tarım sektörümüz tamamen atıl durumundadır. Toprak kapitalist üretim ünitelerini ön gören bir anlayış içinde, birkaç kişiye bölüştürülmeye çalışılmaktadır. Kıbrıs sebze ve meyve ihraç eden bir ülke olmasına rağmen yurtdışından narenciye ürünleri dışındaki her çeşit meyve sebzeyi ithal eder durumuna gelmiştir. Narenciye ürünü normal fiyatının yarısı kadar bir değeri güçlkle bulabilmektedir. Damızlık hayvanlar insafsızca telef edilmiş salhanelere gönderilmişken yurtdışından damızlık cins hayvan ithal etme çalışmalarından söz edilmektedir. Hayvansal ürünler yere dökülür, piyasada değer bulamazken bu ürünler döviz karşılığı Avrupa'dan ithal edilmektedir. Sömürge döneminden kalma yasalarla ve siyasal iktidarın çiftliği haline getirilen kooperatifler köylüye hizmet edecek yerde, iltimas yuvaları haline sokulmuştur. Köylümüz, topraksız, kredisiz, kendi kaderine terk edilmiş bir haldedir.

Turizm sektörümüzde diğer sektörlerle bir paralellik içinde bulunmaktadır. Kurulan yeni organizasyonların beceriksiz çalışmaları bilançolarını olumsuz yönde etkileyerek, turizm sektörünü süratle bir uçuruma doğru sürüklerken, milyonluk tesisler uluslar arası finans kapitale ikram edilmektedir.

Kamu iktisadi teşekkülleri Bizans entrikalarının döndüğü ortaçağ saraylarını andırmaktadır. Esas görevleri olan üretim bir yana itilmiş çıkar guruplarının menfaat yuvaları haline getirilmiştir. Kaliteli ve uzman elemanlar kıyım uğramaktadır. Ve bilinçli olarak tezgâhlanan bu oyunlarla milyonlarca lira değerindeki servetlerin yok olması pahasına, kamu girişimlerini halkın nazarında küçük düşürerek üretim araçlarını özel sektöre kapatma amacı taşımaktadır. Sürdürülen bu ekonomik politikanın yanı sıra, genç anayasayı rafa kaldırma çalışmaları yapılmakta, kişi hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırmaya yönelik yasalar hazırlanmaktadır. Yıllardan beridir bir sosyal güvenlik yayası hazırlanamazken ancak anayasa ile getirilebilen bir takım özgürlüklere karşı, kendi açısından tedbir alma gereği duyan siyasal iktidar böylece besleme örgütlerle faşist ideolojiyi ülkeye hâkim kılma çalışmalarına bir de yasal kılıf uydurma çabasındadır.

Dış politikamızda ise dünya kamuoyunda yalnızlığa terk edilmiş durumdayız. Kıbrıs sorunun çözümünde takınılan tutarsız tavırlar yüzünden Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu'nda bir tek yandaş ülke bile bulamamamızı ve gerek AET ve gerek batı

ülkeleri, gerek üçüncü dünya ülkeleri gerekse sosyalist bloka dâhil ülkelerin bize karşı takındığı tutumu görmemezlikten gelemeyiz.

Dünya kamuoyunu ikna etmeye ve bağımsız, bağlantısız, üstlerden arınmış federatif Kıbrıs formülümüzü anlatacağımız yerde tehdit ve şantaj yöntemini seçerek, Donkişotvari tavırlarla kendimizi bağınaz bir yalnızlığa mahkûm etmekteyiz.

Halkımızın yeni düzen özlemi içinde bulunduğumuz bu tablodan kaynaklanmaktadır. Halkımızı gerçekten özgür bir ortamda kendi kendini yönetmek, geleceğinden emin olarak bir sosyal güvence altında çalışmak ve emeğinin karşılığını almak özlemi içindedir. Halkımız, ülkenin doğal kaynaklarının ve üretim araçlarının kendine hizmet edecek bir biçimde örgütlenmesine olanak verecek ne ezen, ne de ezilenin olmayacağı bir yeni düzen istemekte ve bunun için mücadele etmektedir. Yeni düzen bu mücadelenin bir ürünüdür. Anayasanın getirdiği özgürlüklere sahip çıkmanın mücadelesini verecektir. Başta işçi sınıfımız olmak üzere toplumu tüm sınıf ve tabakalarının özgür bir şekilde örgütlenmesinden ekonomik ve politik çıkarlarını savunmasından yana bir çizgi izleyecektir. Bu amaca dönük olarak sarı sendikalara karşı sömürge artığı yasa ve kurumlara karşı bir tavır takınacak, bu tavrı demokratik yöntemlerle yeni bir düzene değin sürdürecektir.

Yeni Düzen, ülkenin ekonomisinin darboğazlardan çıkması için toplumcu bir ekonomik planlamadan yanadır. Ülke ekonomik potansiyelinin, kamu yararına, kamu eliyle değerlendirilmesi gerektiğine inandığından, kamu iktisadi kuruluşlarının yeniden ele alınıp bu anlayışın ışığında düzenlenmesinin mücadelesini verecektir. Bunun için sanayi tesislerinin, toprağın, turistik tesisler ve bu gibi değerlerin mutlu bir azınlığa ve uluslar arası tekeli sermayeye peşkeş çekilmesine karşı savaşıacak bunun için, toplumun üretici bir toplum haline gelmesinin kavgasını verecektir.

Yeni Düzen, Kıbrıs sorunun barışçı yollarla çözümünden yanadır. Yeni Düzen, bağımsız, bloksuz, emperyalist üstlerden arınmış, federatif bir Kıbrıs Cumhuriyetini sonuna kadar savunacaktır. Yeni Düzen, antiemperyalist, antifaşist, anti militarist, yurttta ve dünyada barışı savunan, ezilen, sömürülen dünya halklarından yana bir dış politika izleyecektir.

Yeni Düzen; yeni düzen kavgası verenlerin toplandığı, demokratik güçlerin bir ileri karakolu, ülkemizin mutlu yarınlarına giden yolun bir toplanma noktası

olacaktır...”⁷⁸⁰ ifadeleriyle uzun bir başlangıç yazısı kaleme alınarak düşüncelerini okurlarına duyurmuştur. Orta boy ve sekiz sayfa olarak yayınlanan **Yeni Düzen** gazetesi; sol görüşleri savunan “**Cumhuriyetçi Türk Partisi**”nin yayın organı olup olaylara partinin programı ve görüşleri açısından bakmaktadır.

Yeni Düzen gazetesi **22 Kasım 1983** tarihli sayısında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanını; “*İnşallah Hayırlı Olur*” üst başlığını kullandıktan sonra gazete, “*KKTC İlân Edildi*” başlığıyla verdiği haberde Cumhuriyet’in ilanını şöyle duyurmuştur:

“ Federe Meclis 15 Kasım Salı günkü birleşimde Devlet Başkanı Denktaş tarafından bir karar suretini kabul ederek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilânını onayladı. 14 Kasım 1983 Pazartesi akşamı tüm milletvekillerini Başbakanlık Sarayı’nda verdiği akşam yemeğine çağıran Denktaş, 15 Kasım sabahı olağanüstü olarak toplantıya çağrılacak meclisten bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanının onaylanmasını isteyeceğini açıkladı. Aynı yemekte yaptığı konuşmada 14 Kasım’ı 15 Kasım’a bağlayan gece sürecince KTFD’nin dış dünya ile bağlantısının kesilmiş olduğunu da açıklayan Devlet Başkanı Denktaş, bağımsızlık kararının tüm partilerce desteklenmesini de istedi. Devlet Başkanı’nın bağımsızlığı destelememeleri halinde doğabilecek durum hakkındaki uyarılarını da dikkate alan TKP ve CTP aynı gece geç vakitlerde yetkili organları ayrı ayrı toplayarak sabahleyin yapılacak oylamada olumlu oy vermeyi karara bağladılar...

*Kararın onaylanmasından sonra yeniden söz alan Devlet Başkanı Denktaş, devletin temellerini atmak ve yeni bir anayasa yapmak üzere bir kurucu meclis toplanacağını, halen görevde olan milletvekillerinin de Kurucu Meclis’in temel üyeleri olacaklarını açıkladı”⁷⁸¹ ifadeleriyle ilânı ve bu ilâna siyasi partilerin yaklaşımını okuyucularına aktarmıştır. **Yeni Düzen**’nin yayın hayatı halen devam etmektedir.*

⁷⁸⁰ **Yeni Düzen**, 12 Aralık 1975, Sayı: 1.

⁷⁸¹ **Yeni Düzen**, 22 Kasım 1983, Sayı: 269.

Yarın

28 Nisan 1976'da “Bağımsız Haftalık Siyasi Gazete” adıyla ilk sayısı neşredilmiş ve yayın hayatı başlamıştır⁷⁸². Yarın gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni Yarın Gazetecilik ve Matbaacılık Ltd., Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Mahide Ergün yapmıştır⁷⁸³. Gazete, kendi adını taşıyan ofset tesislerde dizilip basılmıştır. Yarın gazetesi, Lefkoşa'da Çağlayan Bölgesi Şair Nedim Sokak No:1 adresinden yönetilmiştir. İlk nüshasında başyazı olarak çıkan ve “Yarın” imzasını taşıyan “İlke ve Amaçlarımız” adlı yazıda gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde ifade ediliyordu:

“ Yarın, doğrudan doğruya halkın gereksinimlerinden doğmuş ve de halka seslenen bir yayın organıdır. Olayları toplum sorunlarını önyargıyla değil, belli bir görüş doğrultusunda ve bağımsız olarak değerlendirecektir. Görüş doğrultusu ise demokrasi ve özgür düşünceden geçerek, toplumun, sosyal, ekonomik ve siyasal kalkınmasına yöneliktir. Güvencemiz ise anayasamız ve halkımızdır. Gazeteniz, halk zararına tüm davranış, düşünüş ve uygulamaları açığa çıkararak, böylece bir engel görevini yerine getirmeye çalışacaktır. 20 Temmuz'dan sonra, özgür düşünce alanında büyük aşamalar oldu. Ne var ki toplum olarak bu aşamaları yeterince değerlendiremedik. Yılların verdiği şartlandırılmışlık, hakkımız olan özgürce düşünme, özgürce yazma, özgürce konuşma olanaklarından yeterince yararlanmamızı engelledi. Belli bir sınırı aşamadık. İçimizde hâlâ eski günlerin çekingenlik ve ürkekliği hatta suya sabuna dokunma alışkanlığı ve nemelazımcılığın izler bulunmaktadır.

Yarın, sizlerle ve sizler için bu çemberi kıracaktır. Çizdiği doğrultuda, doğru bildiğini yazarak yanlışların, hataların karşısına çıkacaktır. Aslında gazetenin görevlerinden biri de budur. Doğruyu ve yanlış gözler önüne sermek yargıyı halka bırakmak. Güdülen amaç ise halkın kendi seçtiklerini denetleyebilmesi, haksızlık ve yolsuzlukları öğrenebilmesi, bu arada da yargıya bilinçli bir şekilde varabilmesini sağlamaktır.

Ayrıca toplumumuzun sanat ve kültür konularındaki gereksinimleri de göz önüne alan gazeteniz, hepinize mutlu yarınlar diler”⁷⁸⁴ ifadeleriyle okurlarına seslenmiştir.

⁷⁸² Yarın, 28 Nisan 1976, Sayı: 1.

⁷⁸³ Yarın, 28 Nisan 1976, Sayı: 1.

⁷⁸⁴ Yarın, 28 Nisan 1976, Sayı: 1.

Gazete sekiz sayfa ve orta boy büyüklükte çıkmıştır. **Yarın** gazetesi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir

“H” Sanat

Şubat 1977'den itibaren neşredilmeye başlamış olan “**H**” Sanat, **27** sayı çıkmıştır. **Bener Hakkı Hakeri**'nin Sahibi ve Başyazarı olduğu yayın, kültürel içerikli konulara yer veren ortaöğretim öğrencilerine yönelik yayınlar yapmıştır⁷⁸⁵. Hakkında daha fazla bilgi tespit edilememiştir.

Kuzey Kıbrıs Postası

İlk sayısı **2 Ocak 1978**'de **Kıbrıs Türk Federe Devleti Enformasyon Dairesi**'nce yayımlanmaya başlanmıştır⁷⁸⁶. Gazetenin başlık adı sayfanın en üstünde yer almış olup “**Kıbrıs Postası**” adı, Kırmızı ve büyük puntolu harflerle büyükçe dizilirken “**Kuzey**” ön adı daha küçük puntoyla “**Kıbrıs**”ın üstünde yer almıştır⁷⁸⁷. Gazetenin en solunda KTFD'nin amblemi bulunmaktaydı⁷⁸⁸. İlk sayıdaki “*Amaç*” başlığı altında, gazetenin yayın amacı şu şekilde izah edilmişti:

“ Dış Ülkelerde yaşayan Kıbrıslı Türklere hitap edecek haftalık Türkçe yayının bu ilk sayısında amaç ve hedeflerin kısaca belirtilmesi gereği açık seçik ortadadır. KTFD Enformasyon Dairesi'nce yayınlanmakta olan Kuzey Kıbrıs Postası, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza Kıbrıs'la ilgili gelişmeleri bizim açımızdan, belgeleriyle ve en doğru şekilde iletmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında, yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türklerin vatanlarıyla ilgi ve bağlarını arttıracasına inanılan sosyal ve kültürel faaliyetlerle kalkınma hamlelerine de yer verilmesine özen gösterilecektir. Yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türkler' in cemiyet ve derneklerinin faaliyetlerini yansıtmaya çalışmak haftalık yayının görev sahasına girmektedir.

Uzun yıllar devam eden ve henüz sona ermemiş olan mücadele yıllarında öz vatanlarına esirgemedikleri dayanışmayı sürdürecekleri muhakkak olan yurtdışında

⁷⁸⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 85.

⁷⁸⁶ *Kuzey Kıbrıs Postası*, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁸⁷ *Kuzey Kıbrıs Postası*, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁸⁸ *Kuzey Kıbrıs Postası*, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

yaşayan Kıbrıslı Türklere, Kuzey Kıbrıs Postası mütevazı imkânlarla sunmayı amaçladığı hizmetle her zaman iftihar edecektir”⁷⁸⁹ yazmaktaydı.

Gazetenin yayınlanmaya başlaması üzerine, **Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf R. Denktaş**’ın gazeteyle ilgili sözleri, manşet haber olarak verilmiştir. Rauf R. Denktaş’ın fotoğrafıyla birlikte verilen haberde Denktaş şunları söylemiştir:

“Kıbrıs’ın dışında yaşayan kardeşlerimize seslenmek ve onların sesini Kıbrıs’a duyurmak, karşılıklı dayanışmayı sağlayarak Kıbrıs’taki Türk varlığını güçlendirmek için atılan bu güzel adımın tüm Kıbrıslı Türkler için hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim”⁷⁹⁰ ifadelerini kullanmıştı.

Kuzey Kıbrıs Postası, yurtdışındaki Kıbrıslı Türklere ücretsiz olarak gönderilmekteydi. Gazete, tam isim ve adreslerini gönderenlere **Kuzey Kıbrıs Postası**’nı göndermeyi taahhüt etmiştir. Gazete, kendi adresini de şöyle vermiştir: “KTFD Enformasyon Dairesi Müdürlüğü P.K.828 Mehmet Akif Caddesi Lefkoşa Mersin-10 Türkiye”⁷⁹¹ olarak kayıtlıydı.

Gazete, **13 Şubat 1978** tarihli yayınında büyük ve kırmızı puntolu harflerden oluşan “**Kuzey Kıbrıs**” başlık adıyla çıkmıştır. Başlık adının hemen altında “Kıbrıs Türk Enformasyon Dairesince Yayınlanır Haftalık Gazete” ibaresi bulunmaktadır⁷⁹². Kuzey Kıbrıs bu sayısında “Kıbrıs Türk Federe Devleti 3 Yaşında” manşet haberini fotoğraflı bir şekilde okuyucularına duyurmuştur. Bu yıldönümünü anlatan haber de kısaca şöyleydi:

“Kıbrıs Federal Cumhuriyeti’nin Federe Türk kanadı 13 Şubat 1975 Perşembe günü saat 12’de ilân edilmiştir. Kıbrıs’ın Türk kesiminde Cumhuriyet’in kurulmasına ilişkin karar Kıbrıs Otonom Türk Yönetimi Yürütme Kurulu ile Yasama Meclisi’nin saat 11.30’da başlayan olağanüstü birleşik toplantısında alınmıştır. Bu toplantıdan sonra Kıbrıs Otonom Türk Yönetimi Yürütme Kurulu ve Yasama Meclisi alınan karar ile ilgili olarak tarihi bir açıklama yapmıştır...”⁷⁹³. **Kuzey Kıbrıs** aynı tarihli sayısında “Bir Süre Çıkmıyoruz” başlığı altında yayına ara vereceğini okuyucularına şöyle

⁷⁸⁹ **Kuzey Kıbrıs Postası**, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁹⁰ **Kuzey Kıbrıs Postası**, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁹¹ **Kuzey Kıbrıs Postası**, 2 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁹² **Kuzey Kıbrıs Postası**, 13 Şubat 1978, Sayı: 7.

⁷⁹³ **Kuzey Kıbrıs Postası**, 13 Şubat 1978, Sayı: 7.

duyurmuştur: “Gazetemizin yayınladığı basımevinin baskı makinelerinde meydana gelen teknik bir arıza nedeniyle gazetemiz yayına bir süre ara vermek zorunda kalmıştır. Normal yayınımıza 27 Mart 1978’den itibaren devam edeceğimizi duyurur, elimizde olmayan bu nedenden ötürü okuyucularımızdan özür dileriz”⁷⁹⁴ yazmaktaydı.

Gazetede özellikle “Denктаş Makaros’u Anlatıyor”, “27 Aralık’a Doğru” ve “20 Temmuz’a Doğru” yazı dizileri Kıbrıs Türk Mücadelesini anlatması bakımından çok önemlidir. Gazetenin tespit edilebilen son yayını “Özel Sayı” olarak çıktığı **Cilt:5, 1992** tarihli **21** sayısı olmuştur⁷⁹⁵.

Yön

15 Ocak 1978’de ilk sayısı yayımlanmıştır⁷⁹⁶. Büyük boy olarak iki ile dört sayfa arasında yayınlanan **Yön**’ün Sahibi ve Başyazarı, KKTC’nin ilk Cumhurbaşkanı olan Rauf Raif Denктаş’ın oğlu Raif R. Denктаş’tır⁷⁹⁷. **Yön** gazetesinin yayın amacı, “Yön” imzası ile “Çıkarken” başlığı altında şu şekilde açıklanmıştır:

“ 1974’ten bugüne kadar geçen süreyi gazete koleksiyonlarından inceledik ve gördük ki, toplum olarak ana meseleleri bırakıp günlük sorunlar içerisinde boğulmaya yüz tutmuşuz. Üstelik günlük sorunları da tam ve doğru olarak değerlendiremiyoruz ve yanlışlara kolayca düşürülebilien bir topluluk halini almışız. 1974’ten sonra ufkumuz genişleyeceğine, son derece daralmış. Kendimizi Ortadoğu’da önemli bir işlev kazanan bir toplum olarak ve anavatanın kaderine tesir eden bir toplum olarak gireceğimiz ve politikamızı bu seviyeye çıkaracağımız yerde, günlük, kişisel, zümresel, sendikal ve politik uğraşlarımızda baş yeri alan, maddi menfaatlerimiz veya maddi mağduriyetlerimiz olmuş... Ana meseleler yerine küçük menfaatler ve küçük sorunlar içerisinde boğulmuş, yaratılan toz duman altında gerçek ufkumuzu göremez olmuş durumdayız.

Bu gazete on beş günde bir yayınlanmak suretiyle, hiç olmazsa ayda iki kez, ana sorunları gerektiği seviyede incelemek ve değerlendirmek fırsatını toplumun her kesimine verebilme görevini yüklenmektedir.

⁷⁹⁴ Kuzey Kıbrıs Postası, 13 Şubat 1978, Sayı: 7.

⁷⁹⁵ Kuzey Kıbrıs Postası, 1992, Sayı: V/21.

⁷⁹⁶ Yön, 15 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁹⁷ Yön, 15 Ocak 1978, Sayı: 1.

Yön, toplumun geleceğine sahip çıkarak bilinçli ve idealist bir kadronun oluşumuna, “Fikirde Birleşmek” esasından hareketle sağlayacak ve bu kadronun ileriye doğru yürüyüşünü düzenleyecektir. Bu niteliğiyle, ana meseleler üzerinde ortaya konacak olan görüşler etrafında birleşenlerin yurdu, kalesi olacaktır. Çözülme temelden sapma, nemelazımcılık, umursuzluk, ilkesizlik ve gaflet uykusuna son!

Bu gazete, topluma ve olaylara yeniden doğru bir yön verme zamanının geldiğine inananlardır.

Başboşluk yerine, Fikir Öncülüğü;

Teslimiyetçilik yerine mukavemetçilik;

Yeni yollara sapma yerine, gelinmiş olan şerefli

Yola sımsıkı sarılma, temel özelliklerimiz olacaktır”⁷⁹⁸ ifadelerine yer vermektedir.

İlk sayısı **15 Ocak 1978**'de yayımlanan gazetenin ikinci sayısı **1 Şubat 1978**⁷⁹⁹de, üçüncü sayısı **1 Mart 1978**⁸⁰⁰ de ve elde edilebilen son yayını olan **7 Temmuz 1979** tarihli **29**⁸⁰¹ sayı numarasından da anlaşılacağı gibi **Yön**; onbeş günde bir ve aylık olarak yayınlanmıştır.

Yeni Devir

4 Ekim 1978'de ilk sayısı yayımlanmıştır⁸⁰². **Yeni Devir**'in Sahibi ve Genel Yayın Kurulu Adına; **Akay Cemal, Özer Hatay ve Erten Kasımoğlu** idi⁸⁰³. Gazetenin “her türlü yayın sorumluluğu” da bu üç gazeteciye ait idi⁸⁰⁴. **Lefkoşa**'da **Halkın Sesi Basımevi**'nde oniki sayfa ve orta boy olarak yayınlanan gazetenin başyazarı ise **Akay Cemal** idi⁸⁰⁵. Gazete, kırmızı renk zemini üzerine beyaz harflerden oluşan bir başlıkla çıkmıştır. “*Haftalık Bağımsız Gazete* ” olan **Yeni Devir**'in başlık adının sağ tarafında çerçeve içerisinde bir insan topluluğunun fotoğrafı ve altında da “*Halk İçin, Halkla El*

⁷⁹⁸ **Yön**, 15 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁷⁹⁹ **Yön**, 1 Şubat 1978, Sayı: 2.

⁸⁰⁰ **Yön**, 1 Mart 1978, Sayı: 3.

⁸⁰¹ **Yön**, 7 Temmuz 1979, Sayı: 29.

⁸⁰² **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

⁸⁰³ **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

⁸⁰⁴ **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

⁸⁰⁵ **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

Ele” ibaresi yer almıştır⁸⁰⁶. Gazete ilk nüshasında, **Yeni Devir** imzasıyla yayınlanan “*Yayın Hayatına Başlarken*” yazısında amaçlarını şöyle izah ediyordu:

“ Yıllardır özgürlük mücadelesi veren Kıbrıs Türk Toplumunu, her türlü baskıya göğüs gererek, direnmesini bilmiş ve anavatanın desteği ile özlemini çektiği can ve mal güvenliğine üzerine titrediği özgürlüğünü kazanmıştır. Bu yeni aşamada, kendi kendini yönetecek devletini tüm organları ile kurarken yasama, yürütme ve yargı organları ile modern bir anayasaya kavuşmuştur. Toplum bu aşamada siyasal alanda olduğu gibi ekonomik, siyasal ve kültürel alanda da savaşımını sürdürmek zorunluluğundadır. Kendi kendini yöneterek ekonomi, sosyal, kültürel ve siyasal alanda güçlü olabilmesi için özgürlükçü demokrasi anlayışı içinde, toplumun tüm kesimlerinin sorunlarının, sosyal adalet ilkelerine uygun bir şekilde, akılcı ve planlı gelişimlerle halledileceğine inanır, bu amaçla sorunların tüm açıklığıyla ortaya konmasından, medeni şekilde tartışılmasından yanayız.

Siyasal geleceğimizin sağlam bir ekonomiye ve sosyal yapıya dayanması gerektiği ilkesinden hareketle, her bakımdan güçlü bir toplum yaratılabilmesi için, basının kamuoyunu oluşturmaya, olayları kamuoyuna yansıtması ve yönetenle yönetilen arasında köprü görevini yapmasını, demokrasinin ve akılcı bir kalkınmanın kaçınılmaz temel unsurları olarak görmekteyiz.

Bu anlayış içinde, **Yeni Devir** adlı haftalık bağımsız bir gazete ile siz değerli okuyucularım karşısına çıkıyoruz. Amacımız çağdaş gazetecilik ilkeleriyle sizlere ulaşmak ve sizlerle diyalog kurarak sorunları yansıtmak, yönetenleri uyarmak ve her kademedeki sosyal yaşantımızı direk ilgilendiren sorunlara birlikte çare aramaktır. Basının da bu gün içinde bulunduğu mali ve teknik olanaksızlıkları siz değerli okuyucularımızın desteği ile yeneceğimize inanır, gelecek sayılarımızda da sizlere seslenebilmek ve sizlerden alacağımız önerilerle de çalışmalarımıza yön vermek üzere sağlıklı ve mutlu yarınlar dileriz⁸⁰⁷. **Yeni Devir**’in tespit edilebilen son yayını 18 Nisan 1979 tarihli 28 nüsha numarası olmuştur⁸⁰⁸.

⁸⁰⁶ **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

⁸⁰⁷ **Yeni Devir**, 4 Ekim 1978, Sayı: 1.

⁸⁰⁸ **Yeni Devir**, 18 Nisan 1979, Sayı: 28.

Gençlik

Ağustos 1979'dan itibaren yayımlanmaya başlamış olan aylık gazetedir. Lefkoşa'da neşredilmiş olan **Gençlik**, önceleri Kıbrıs Postası Basımevi ve Yarın Ofset tesislerinde daha sonra ise İleri Basımevi'nden çıkmıştır. Küçük boy bir gazete olan Gençlik sol görüşlü üniversite öğrencilerinin kurduğu DGD'nin yayın organıdır. Politik ortamın durumuna göre, zaman zaman çıkan gazete hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır⁸⁰⁹.

Turan

Ocak 1980'de ilk sayısı yayımlanan **Turan**, küçük boy olarak dört ile sekiz sayfa arasında çıkmıştır. Haftalık yayınlanan **Turan** gazetesinin Sahibi **Ülkü Yayınevi**'dir. Başyazarı **Faik Başaran** olan **Turan** gazetesi; Türkiye'de Milliyetçi Hareket Partisi'nin görüşlerini benimsemiş bir gazete⁸¹⁰ olup; başlığının üzerinde "*Vatan Ne Türkiye'dir Türklere, Ne Türkistan; Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir...*" sözlerinin altında "**Turan**" sözcüğüne yer verilmişti⁸¹¹. Bütün Türk Dünyası'ndan haberler veren **Turan** gazetesi, 6 sayı çıktıktan sonra 1980'de yayın hayatı sona ermiştir⁸¹².

Yeni Zaman

Daha önce yayımlanmış olan **Zaman** gazetesinin devamı niteliğindeki **Yeni Zaman**, 12 Mayıs 1980'de ilk nüshası neşredilerek yayın hayatına başlamıştır⁸¹³. **Yeni Zaman**'ın İmtiyaz Sahipliği'ni ve Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Raif Rauf Denktaş**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **M. Ali Acar** yapmıştır⁸¹⁴. **Günlük** neşredilen gazete, **Lefkoşa**'da "*43 Yediler Sokak*" adresinden yönetilmiştir⁸¹⁵. **Yeni Zaman** gazetesi, **Zaman Basımevi**'nde büyük boy ve sekiz sayfa olarak yayınlanmıştır⁸¹⁶. Gazete ilan tarifi için iç sayfalarda; tam sayfa, yarım sayfa; nişan, nikâh, doğum gibi küçük ilanlar

⁸⁰⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 88.

⁸¹⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 88.

⁸¹¹ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 189.

⁸¹² C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 190; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 88.

⁸¹³ **Yeni Zaman**, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁸¹⁴ **Yeni Zaman**, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁸¹⁵ **Yeni Zaman**, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁸¹⁶ **Yeni Zaman**, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

ve arka sayfada renkli-renksiz, santim sütunu şeklinde farklı fiyat sınıflandırmalarını son sayfasında okuyucularına duyurmuştur⁸¹⁷. İlk sayfadaki “Zaman’ın Görüşü” başyazısıyla “Yeniden Yanınızda” başlığı altında gazetenin görüş ve düşünceleri yanında yayın amaçları da şöyle ifade edilmişti:

“ 1973 ’de kurulan matbaamız ancak 1979’a kadar bizi taşıdı. Gazetemiz ne bizi ne de okuyucumuzu tatmin etmiyordu. Daha iyisini vermek imkânımız yoktu. Mevcut makinelerimizi satmaksızın yenilerini almaya gücümüz yetmiyordu. Bu kadar uzun süreceğini tahmin edememekle beraber, yayınıma bir süre ara vermeye mecbur bulunduk. Şimdi yeniden ama yepyeni bir biçimde sizlerle... Hiçbir destek görmeden hatta desteklediklerimiz tarafından bile desteklenmeden 5 yılı aşkın süre didinip durduktan sonra yeni bir arayış içine muhakkak ki biz de girecektik.

Bugün elimizdeki gazete, giderek daha da gelişecek ve İstanbul basını ile yerel basın rekabetine ön safı alacaktır. Kıbrıs’ta yayınlanan Türk gazeteleri, ulusal mücadelenin büyük yükünü taşımış, toplumun ikinci sınıf vatandaş seviyesinden, devlet kuran toplum durumuna gelmesinde çok önemli bir görev yapmıştır. Kıbrıs Türkü’nün yerel basını bir Anadolu kasabasından reklam toplamak amacıyla yayınlanan gazetelere benzemez. Tarihi işleri olan ve hiçbir desteğe sahip olmayan bir basının parçasıyız. Bugün yerel basına karşı kayıtsızlık sürerse Kuzey Kıbrıs’ta yerel gazete kalmayacağını şimdiden belirterek yayın hayatına başlarken diğer gazetelerimizin de derdini vurgulamış olacağız. Kendi gazetesi olmayan bir Kıbrıs Türk’ü düşünebiliyor musunuz? Amacımız gelir ve kâr olmadığı ancak bu gazeteyi geliştirmek ve yaşatmak amacıyla okuyucu desteğine ihtiyacımız olduğunu belirtmek zorundayız.

Geçmiş dönemde evine gazete almayan ve dairesindeki gazeteleri evine taşıyan yüksek bürokratlar hatta bakanlar gördük. Ama eline kalemi alıp da bir toplum sorununa parmak basmayı görev bilen münevvere az rastladık. Yazarların da nasıl kullanıldığını ve küçümsendiğini yani parmak arkasına saklananların medeni cesaret sahibi olanları nasıl horladığını da gördük.

Şimdi işte yerel haberleri ve toplumsal sorunları dışta güncel haberleri en taze ve özlü bir biçimde yansıtarak gerçek anlamda bir gazete yaratmak hevesiyle işe başlıyoruz. Okuyucuya hizmet vermek ve takdir edilerek destek almak içten

⁸¹⁷ Yeni Zaman, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

arzumuzdur. Böylece Zaman halka ve olaylara tercüman olacak, hepimizin yaşamında vazgeçilmez bir parça haline gelecektir. Kendimize de okurlarımıza da güveniyoruz”⁸¹⁸ yazmaktaydı.

Gazete ilk sayısında, “Arada Bir” köşesi başlığı altında yayınlanan ve imzasız olarak iç sayfalarda bulunan “Yeni Zaman’a Doğru” başlığını taşıyan bir başka yazıda da gazetenin yeni yayın dönemi için şunlar söylenmişti:

“ Zaman zaman teknik bizi aşmaktadır. Zaman gazetesinin bir süre ara vermesi, okuyucumuza duyulan saygınlığın, teknik aşama sürecini halledebilme süreciydi. Şimdi okuduğunuz Yeni Zaman gazetesi teknik sorunlarını halletmiş bir gazetedir. İçeri yönünden doyurucu olabilmesi siz okuyucularımızın ilgisi ve gazetenize sahip çıkmanızla mümkün olacaktır. Yeni Zaman isminin de ifade ettiği gibi çağdaş bir gazete olma özelliğini devam ettirecektir. Ulusal Türk halkının, sosyal, ekonomik ve siyasal sorunlarını dile getirirken hiçbir aşırı ideolojinin eseri olmayacaktır. Sözde çağdaş olacağım diye çoğunun yaptığı gibi ulusal Türk halkının yapısının dışına taşmayacaktır. Gazetemiz iktidar olsun, muhalefet olsun, doğruyu arayanı, iyiyi yapanı, güzeli bulanı alkışlayacak, halkın çizgisinden ayrılanı eleştirecektir. Halk için yapılması, aşılması gerekli aşamaları çekinmeden gösterecek, ısrarla izleyecektir. Ulusal Türk halkının uluslar arası sahada sonuçlanmayan siyasi kavgasını, mazide yaptığı savaşımdan güç alarak şiddetle savunup sürdürecektir. Ulusal Türk halkının bütünlüğünün devamı için mücadele verecek. Devletin korunmasına büyük özen gösterip katkıda bulunacaktır”⁸¹⁹ değerlendirmesi yapılmıştır. Gazetenin saptanabilen son yayını 30 Haziran 1980 tarihli 50 sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur ⁸²⁰.

Birlik

İlk sayısı 1 Ağustos 1980’de yayımlanmıştır⁸²¹. “Birlik, Günlük Siyasi Gazete” adıyla yayın hayatına atılmıştır. Sayfanın üst kısmında ve ortada, büyükçe dizilmiş başlık adının hemen yanında ay-yıldızlı Türk Bayrağı ve altında da “Ulusal Kıbrıs Türk

⁸¹⁸ Yeni Zaman, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁸¹⁹ Yeni Zaman, 12 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁸²⁰ Yeni Zaman, 30 Haziran 1980, Sayı:50

⁸²¹ Birlik, 1 Ağustos 1980, Sayı: 1.

Toplumu'nun Varlığı ve Esenliği Yolunda" ifadeleri yazılıdır⁸²². **Birlik** imzasıyla çıkan "Başyazı" da gazetenin ilk nüshasında "İnançlıyız, Güçlüyüz, Kararlıyız" başlıklı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

"...Basınımızın içinde bulunduğu çok zor koşulları bilmemize rağmen biz bu gazeteyi yaşatmak kararındayız. Bu gazetenin inançları, ilkeleri ve amaçlarıyla yaşamını vazgeçilmez seçenek olarak gördüğümüz için, basınımızın olumsuz yazgısını da kendi yayın sürecimizle değiştirecek yayın yaşamına adımı atan her yeni gazetenin geleceğine kuşku ile bakanları yanıtlayacağız. Bu, bir iddia değil kesin bir kararlılıktır ve uzun bir zaman sürecini içeren yayın öncesi hazırlık dönemimizde bu kararlığın gerektirdiği tüm önlemleri gerçekçi yaklaşımlarla aldık; halkımızla bütünleşerek, halkımızın tabanında örgütlendik... Şimdiye dek hiçbir yayın organımıza nasip olmayan bir abone nüfusunun inançlarıyla güçlerini pekiştirmiş; her türlü özveriye hazır büyük bir yazı ve teknisyen kadrosunun desteği ve katkısıyla devreye giriyoruz...

Gerek, Türkiye'de ve gerekse de Kıbrıs'ta çetin darboğazların bunalımlarına karşı ulusal bir savaşımın verdiği bir ortamda sorumluluklarımızı yüklenerek ulusal ve toplumsal çıkarlarımızı her şeyin üstünde tutarak inançlı bir kadro hareketiyle yepyeni bir yayın organında savaşıma katılıyoruz. Bu kadro hareketi içerisinde el ele, omuz omuza ve gönül gönüle verenler, yıllar boyu süren savaşımımızın içinden gelen "Mücahit" ruhlu kişilerdir ve savaşımalarını nasıl sürdürececeklerini de geçirdikleri çetin deneyimlerle bellemişlerdir..."⁸²³ ifadelerine yer verilmekteydi.

Birlik gazetesi neşredildiği ilk nüshasında "Üç Mutlu Olayın Yıldönümlerini Kutluyoruz" manşet haberiyle çıkmıştır. Bu yıldönümleri; Kıbrıs'ın Türkler, tarafından Fethinin 409'uncu, *Türk Mukavemet Teşkilatı*'nın 22'nci ve *Güvenlik Kuvvetleri*'nin 4'ncü Kuruluş, tarihi dönemleridir⁸²⁴. **Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf R. Denktaş**, bu tarihi ve anlamlı günde Kıbrıs Türk Mücadele tarihinde bir mihenk taşı olan "*Türk Mukavemet Teşkilatı*"nın önemini ve mücadeledeki yerini, ele aldığı yazısı şöyleydi:

"TMT!...

⁸²² **Birlik**, 1 Ağustos 1980, Sayı: 1.

⁸²³ **Birlik**, 1 Ağustos 1980, Sayı: 1.

⁸²⁴ **Birlik**, 1 Ağustos 1980, Sayı: 1.

Türk Mukavemet Teşkilâtı!...

Ve

Bu Teşkilâtın adsız kahramanları,

Sessizce şehit olmuş aziz kardeşlerimiz; özgürlüğün özlemini duyacak yer altına inen ve EOKA'nın Enosis mücadelesini önlemek andı içen gençler!

TMT deyince yüreklerde dalgalanan heyecan; gözlerdeki kurtuluş ışığı; her gencin göğsünde çarpan Türklük imanı; bayrağın ve ulusun şeref ve namusunu korumak, 70 bin Türk şehidin kemiklerini Yunan bayrağı altında sızlatmamak andı!

TMT-Kurtuluşun yegâne yolu : Haksızlığa, zulme, esarete karşı direniş!... Ölüm pahasına mücadele! Ve imanın gücü ile birbirine kenetlenen "Enosis'e Hayır" dedikten sonra "Dağ, Başını Duman Almış" türküleri ile özgürlük yolculuğuna çıkanların öyküsü!

İngiliz'e yapılan jurnaller... Hapisler... İhbarlar neticesinde pusuya düşürülen mert kardeşlerimiz... Yaşlı fakat mağrur analar... Düşenin yerine koşan gençler...Ve "hepimiz TMT'yiz! Vatan ve Hürriyet müdafaasında, tek yürek, tek bileğiz... Baf'tan Karpaz'a her Türk'e yapılan zulmün hesabı er geç soracağız!" sesi...

TMT, eğilmeyen başların, kurtuluş marşları söyleyen barışa susamış insanların barış için insanlık için oluşturdukları güçlü örgüt!...

TMT, mert bir halkın Yunan İstilasına, Rum Barbarlığına "Dur" deyip Anadolu'ya yol bağladığı bilinçli, barışçı Mukavemet Teşkilâtı!

TMT için bir yazı yazar mısınız? Diyorlar!

TMT için bir yazı!

Ne Gerek!

Şehitliklere gidelim!

Ve

Onlar olmasaydı, TMT olmasaydı başımızda dalgalanacak olan Yunan bayrağını düşünelim!

Ve

Bir Rahmet

Bir Fatih ile

Tanrıya şükredelim!

Gençlere

Şehitlerimizin mezarları başında TMT'nin ruhunu aşılalım, öyküsünü anlatalım!”⁸²⁵ ifadeleri kullanılmıştı. **Birlik** gazetesinin tespit edilebilen son yayını 30 Nisan 2004 tarihli 8462 numaralı nüshası olmuştur⁸²⁶.

Öncü

İlk nüshası 3 Mart 1981’de neşredilen gazete haftanın altı günü yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır⁸²⁷. **Öncü** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği’ni **Öncü Yayın Ltd.**, Genel Yayın Sorumluluğu’nu **Ekrem Ural**, Yazı İşleri Sorumluluğu’nu **Erten Kasımoğlu** yapmıştır⁸²⁸. Pazar günleri yayımlanmayan gazete, “1 Akşemseddin, Lefkoşa” adresinden yönetilmiştir. **Öncü** gazetesi, **Lefkoşa**’da bulunan **Yarın Ofset Basımevi**’nde dizilip basılmıştır⁸²⁹.

İlk nüshasındaki “Başlangıç” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu: “Çağımızın teknolojisi bu yüzyılın başında hayal bile edilemeyen binlerce buluşu kalabalığın hizmetine sunmuştur. Her gün de bunlara yenileri eklenmektedir. Nükleer silahlar gibi yeryüzündeki canlıları ve binlerce uygarlığa bir anda yok edecek korkunç buluşlardan kıvanç duymak elbette mümkün değildir. Ama sağlıktan tarıma, ulaşımdan haberleşmeye kadar birçok alanda sağlanan ilerleme hiç şüphesiz günümüz insanı için büyük bir mutluluktur... Daha dün denebilecek kadar yakın bir geçmişte televizyon hayal bile değilken bugün uydular aracılığıyla dünyadaki ülkeler birbirine bağlanmıştır...”

Kıbrıs Türk basını nüfusun ve dolayısıyla okur sayısının azlığı nedeniyle, her zaman ekonomik sıkıntı içinde olmuştur. Türkiye’de yayınlanan büyük gazetelerin ulaşım olanakları dolayısıyla Kıbrıs’a daha düzenli bir biçimde gelmeye başlamasıyla, Kıbrıs Türk halkının yerli basına olan ihtiyacı da basınının ekonomik zorluklarının arttığı açıktır. Bütün bu olumsuz faktörlere rağmen halkımızın yerli basına olan ihtiyacı da tartışma kabul etmeyen bir gerçektir.

⁸²⁵ **Birlik**, 1 Ağustos 1980, Sayı: 1.

⁸²⁶ **Birlik**, 30 Nisan 1984, Sayı: 8462.

⁸²⁷ **Öncü**, 2 Mart 1981, Sayı: 1.

⁸²⁸ **Öncü**, 2 Mart 1981, Sayı: 1.

⁸²⁹ **Öncü**, 2 Mart 1981, Sayı: 1.

Özellikle radyo ve televizyonun şarkı-türkü yayıncılığından ileri gitmeyişi ve kamuoyunun objektif biçimde aydınlatıcı bir görev yerine getirmemeli göz önünde tutulursa yerli basının güçlenmesi için olanaklar bulunduğu söylenebilir. En azından daha kapsamlı ve kaliteli bir gazetecilik yönünde atılım yapabileceği inancındayız.

KT Federe Devleti Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra, çok partili demokratik sistemin oluşmasıyla, kamuoyunun sağlıklı bir biçimde aydınlatılması her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır. BRT'yi bu konudaki yetersizliği hatta olumsuzluğu dikkate alındığında, kamuoyunun tek haber alma kaynağı olarak ortada basın kalmaktadır.

Her gazete, pek tabii, yayımlayanların çizdiği bir çerçeve içinde olacaktır. Kuzey Kıbrıs'ta da böyledir. Geçmişte de öyle idi. Ne var ki kamuoyunun da her zaman, değişik yönelişleri olmuş ve bu yeni gazetelerin yayın hayatına girmesi yeni bir sonucu getirmiştir. Öncü de böyle bir ihtiyacın sonucudur. Günlük basımdaki muhalefet boşluğunu doldurmayı amaçlayan bir gazete... Anayasa'nın öngördüğü çok partili özgürlükçü demokrasiye inanmış. Birçok kişinin bir araya gelecek, halkımıza sunduğu, Öncü, yukarıda belirtilen görüşlerden de anlaşılacağı gibi diğer günlük gazetelerin yerini alacak değildir. Onların misyonu yanında, Öncü'nün de bir misyonu, görevi olacaktır. Bu görev kişilerin değil toplumun çıkarlarını korumak, çalışan kesimin, alın teriyle geçinen emekçi halkımızın sesi olmak görevidir.

Personelin haftada bir gün tatil yapılmasına olanak sağlamak için Pazar günleri yayınlanmayacak olan Öncü'nün halkımızda ilgi ve destek göreceğinden ve bir boşluğu dolduracağından kuşku duymuyoruz. İç ve dış haberlerden, spor ve sanata kadar geniş kapsamlı bir gazete yayınlama amacımızın ilk sayfasında görülebilecek eksiklerin hoşgörüsü ile karşılanacağı umuduyla, halkımıza içten sevgilerimizi, mutluluk ve esenlik dileklerimizi sunarız⁸³⁰ diye yazmaktaydı. Gazete hakkında daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

⁸³⁰ Öncü, 2 Mart 1981, Sayı: 1.

Günaydın Kıbrıs

13 Şubat 1982’de **haftalık** olarak yayın hayatına başlamıştır⁸³¹. “*Günaydın Kıbrıs, Haftalık Siyasi Gazete*” adıyla neşredilmiştir⁸³². Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü’nü **Reşat Akar** yapmıştır⁸³³. **Günaydın Kıbrıs Lefkoşa**’da “*Cengizhan Sok No.7 Köşklüçiflik*” adresinden yönetilmiştir⁸³⁴. Orta boy büyüklükte olan gazetenin basımı, Derece Gazetecilik Matbaacılık-Reklamcılık tarafından yapılmıştır⁸³⁵. Reşat Akar “*Haftanın Yazısı*” köşesinde yazılarını yazmıştır. **Günaydın Kıbrıs**, sekiz sayfa çıkmıştır⁸³⁶.

Demokrasi

İlk nüshası 15 Mart 1982’de yayımlanmaya başlanmış olan **günlük** gazetedir⁸³⁷. **Demokrasi** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği **Demokrasi Basın Yayın Ortaklığı**’na aittir. Ortaklık; **Dr. Bekir Azgın, Şener Levent, Sabahaddin İsmail, Ahmet Okan** isimli kişilerden oluşmaktaydı⁸³⁸. Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü’nü **Şener Levent** yapmıştır. **Halkın Sesi Basımevi**’nde basımı yapılan gazete, 20 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁸³⁹. “*Demokrasi*” başlığı altında gazetenin “*Başyazısı*”sını yazan **Dr. Bekir Azgın**, ilk nüshasında gazetenin amaçlarını şöyle ifade ediyordu:

“*Demokrasi halk idaresidir, derler. Doğrumu, eğri mi bilinmez. Ama demokrasi gazetesi halkın gazetesi olma ümidi ve iddiası ile yaşama gözlerini açıyor. Aklın gazetesi olabilirse yaşayacak, gelişecek, olamazsa sararıp solacak ve geride iyi-kötü bir iz bırakıp intihar edecektir.*”

Günümüzde gazeteler iki temele dayanmaktadırlar. Birinci temel sermaye, ikincisine kadrodur. Demokrasi güçlü bir kadro oluşturarak yaşamını sürdürmek niyetindedir. Demokrasi’nin en büyük özelliği çok sesli olmasıdır. Demokrasi’nin de ismine layık olmaya çalışacak.

⁸³¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 90.

⁸³² **Günaydın Kıbrıs**, 6-13 Ocak 1987.

⁸³³ **Günaydın Kıbrıs**, 6-13 Ocak 1987.

⁸³⁴ **Günaydın Kıbrıs**, 6-13 Ocak 1987.

⁸³⁵ **Günaydın Kıbrıs**, 6-13 Ocak 1987.

⁸³⁶ **Günaydın Kıbrıs**, 6-13 Ocak 1987.

⁸³⁷ **Demokrasi**, 15 Mart 1982, Sayı: 1.

⁸³⁸ **Demokrasi**, 15 Mart 1982, Sayı: 1.

⁸³⁹ **Demokrasi**, 15 Mart 1982, Sayı: 1.

Birçok gazeteler gibi tek sesli değil, çok sesli olacaktır. Bunu da gerçekleştirebilmek için, var olan yasalar çerçevesinde, sansürsüz ve ambargosuz tüm yazılar yayınlanacaktır. Partiler üstü bir gazete olacaktır. Özgür partinin ve kesimin sesi olmadan partiler dışı ve bir gazete olacaktır. Özgür düşüncenin her zaman savunulacağı Demokrasi'de, yazarlar görüşlerinde ve düşüncelerinde özgür olacaklar ama bu yazılarda ileri sürülecek savlar gazeteyi bağlamayacaktır. Demokrasi'nin sorumlu olacağı tek yazı başyazı olacaktır.

Hoşgörü (Tolerans) geleneği toplumumuza mal edip kökleştirmek için Demokrasi üzerine düşen görevi yapacaktır. Bu görüş ve düşünce ile gazetemizde aynı konuda yazılmış çeşitli ve farklı görüşlere rastlanmanız mümkün olacaktır. Demokrasi bütünleştirici ve birleştirici olduğu oranda halka mal olacaktır. Halkla birlikte, halka hizmet yolunda, hepimize merhaba!”⁸⁴⁰ ifadelerine yer verilmişti.

Demokrasi gazetesi, 16 Nisan 1982 tarihli yayınında, gazetenin başlık adının hemen solunda ve sağında Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden **Nazım Hikmet Ran** ve **Orhan Veli Kanık**'a ait dizelerle çıkmıştır. En solda Nazım Hikmet'e ait “*Ben Yanmasam, Sen Yanmasan, O yanmasa, Nasıl Çıkar, Karanlıklar Aydınlığa*” ve en sağda da Orhan Veli Kanık'a ait “*Neler Yapmadık Şu Vatan İçin, Kimimiz Öldük Kimimiz Nutuk Söyledik*”⁸⁴¹ dizeleri yazılıdır. **Demokrasi** gazetesinin son yayını 15 Mayıs 1982 tarihli nüshası olmuştur⁸⁴².

Kıbrıs Postası

İlk sayısı 25 Ekim 1982'de neşredilmiş olan **günlük** bir gazetedir⁸⁴³. Gazete, başlık adı kırmızı zemin üzerine büyük ve beyaz puntıyla dizilmiş olup **Kıbrıs Postası** kelimeleri arasında Kıbrıs haritası bulunmaktadır⁸⁴⁴. **Kıbrıs Postası** gazetesinin başyazarlığını aynı zamanda gazetenin Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı da üstlenmiş olan

⁸⁴⁰ **Demokrasi**, 15 Mart 1982, Sayı: 1.

⁸⁴¹ **Demokrasi**, 16 Nisan 1982, Sayı: 29.

⁸⁴² S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 90.

⁸⁴³ **Kıbrıs Postası**, 25 Ekim 1982, Sayı: 1.

⁸⁴⁴ **Kıbrıs Postası**, 25 Ekim 1982, Sayı: 1.

İsmet Kotak yapmıştır⁸⁴⁵. **Mağusa'da Kıbrıs Postası Basımevi'nde** basılan gazete büyük boy ve renkli bir gazete olarak yayın hayatına başlamıştır⁸⁴⁶. Gazetenin başyazarı İsmet Kotak, “*İlk Gün*” adını taşıyan yazısında, **Kıbrıs Postası** gazetesinin yayınlanma amacını şu şekilde izah ediyordu:

“ *İçimde biriken yılların heyecanıyla sizleri selamlarım. Ben ve tüm Kıbrıs postası mensupları, yılların, ayların ve nihayet günlerin, ağır ama tatlı yorgunluğundan sonra Kıbrıs'ta, yeni, yepyeni, Kıbrıs Türkü'ne yaraşır, günümüz koşullarına ve olanaklarına denk bir gazete sunmuş olmanın kıvancını yaşamaktayız... Kıbrıs Postası, okuyucu ile bütünleşerek okuyucunun aradığı, istediği bir gazete olarak sarpandı ve de öyle hazırlanıp sunuldu. Bu çizgi saptırılmayacaktır. Kurallarımız belirlenmiştir.*

1. Kıbrıs Postası, çağdaş gazetecilik anlayışı içinde yayın yapacaktır. Bu bir bakıma bizler için Atatürk ilke ve devrimlerinden kıl payı ödün vermeksizin, her gün kendi kendini yenileme anlamını taşır.

2. Kıbrıs Postası, gazetedir. Haberde gerçek, temel taşı olacaktır. Haber yorumu içirmeyecektir. Halkı ilgilendiren iç ve dış olaylar olduğu gibi gazete sayfaların da sunulacaktır. Gazete haber demektir. Haberde heyecan, gazetede görünüm, fotoğrafta önem sırası verecektir.

3. Yazarlar, Kıbrıs Postası'nda imzalarını atarak görüş ve düşüncelerini ortaya koyacaklardır. Çağdaş yazarlık anlayışı bu gazetede temel dayanaktır.

4. Kıbrıs Postası; hazırlama, baskı, dağıtım yönünden sürekli kendini yenileme kararındadır. Kıbrıs'ın her yanına ulaşmayı hedef alırken Şimdilik Ankara ve Londra'da da pazarlamaya gidilmiştir. Başarı yeni yerlere ulaşımı getirecektir.

5. Sayfalar arasında denge korunacaktır. İç ve dış politik, ekonomik, sosyal ve kültürel haberler, sayfalarda arada nefes alabilme olanağı verecektir. Sürekli yazarlar yanında, araştırma sütunlarımızda her gün değişik imzalara rastlayacaksınız. Haftanın değişik günlerinde açık oturum, gençlik sanat çocuk sayfaları sunacağız. Spora, politik

⁸⁴⁵ **Kıbrıs Postası**, 25 Ekim 1982, Sayı: 1.

⁸⁴⁶ **Kıbrıs Postası**, 25 Ekim 1982, Sayı: 1.

haberler düzeyinde önem verip, kitle sporunu özendirici araştırma yazıları ve haberler sunacağız.

Kıbrıs Postası, başlangıç olarak iki dev yazarımızın romanlarını sunacaktır. Özker Yaşın'ın "Girne'den Yol Bağladık" ve Hikmet Afif Mapolar'ın "Şantöz'ü, Kıbrıs'ta dev yazarların bulunduğu kanıtı olacaktır.

6. "Boyalı Basın" denerek, dünyadaki gelişmelerin göz ardı etmediğimiz için renkli ve Ofset tekniğini benimsedik. Bir gazetenin hazırlanmasında sürat ve kolaylık, sunumunda temizlik elbette önemsenmelidir. Çağımızın buluşlarından gereksiz yasaklarla uzak kalamayız.

7. Kıbrıs Postası gazetedir dedim; ne var ki Kıbrıs'ta Türk halkının tutunma, güçlenme ve yücelme davasının yılmaz savunuculuğunu da yapacaktır.

Her gazete büyük umutlarla doğar. Kıbrıs postası, yıllar içinde kararı verilen bir gazetedir. Ve de hazırladığı, kadrosu, sunumu tümünden büyük düşünülürdü, öyle uygulandı. Her sabah Londra'da, Ankara'da, Güzelyurt, Yeni Erenköy, Yeşilirmak ve diğer yörelerde sizlere "Günaydın"ı, Kıbrıs Postası İle Diyeceğiz..."⁸⁴⁷ sözleriyle görüş ve düşüncelerini ifade etmiştir.

Kıbrıs Postası 15 Kasım 1983'de tarihi bir olayın ilânını okuyucularına "ikinci baskı"yı yaparak duyurmuştur⁸⁴⁸. Bu tarihi olay "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"nin ilanıydı. Başlık adının hemen üzerinde verilen haberde, en solda Atatürk'ün kalpaklı bir resmi, yanında da büyük ve koyu puntolu harflerle "KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ İLAN EDİLDİ" ibareleri ve kırmızı zemin üzerine büyük harflerle "TARİHİ KARAR MECLİS'TE OYBİRLİĞİ İLE ALINDI" ⁸⁴⁹ ifadeleri de çerçeve içerisinde verilmiştir.

Kıbrıs Postası, Cumhuriyet'in ilanını manşet haber olarak kırmızı ve büyük puntolu şekilde okurlarına duyurmuştur. "Tarihimizde Yeni Bir Sayfa Açıldı" başlığıyla duyuran gazete, bu tarihi olayı büyük bir kalabalığın sevincini yansıtan fotoğraflarıyla, ayrıca birlikte vermiştir⁸⁵⁰. Haber ayrıca gazetenin görüşünü benimsetmesi açısından

⁸⁴⁷ Kıbrıs Postası, 25 Ekim 1982, Sayı: 1.

⁸⁴⁸ Kıbrıs Postası, 15 Kasım 1983, 2. Baskı.

⁸⁴⁹ Kıbrıs Postası, 15 Kasım 1983, 2. Baskı.

⁸⁵⁰ Kıbrıs Postası, 15 Kasım 1983, 2. Baskı.

İsmet Kotak'ın “*Korkma Sönmez Bu Şafaklarda Yüzen Alsancak*” başlığını taşıyan başyazısıyla da okuyuculara şöyle duyurulmuştu:

“Selam, Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti...”

Selam, Türkiye Cumhuriyeti...

Selam, Türk Ulusu...

Selam, Kıbrıs Türk Halkı...

Bugün Kıbrıs tarihine şerefli bir sayfa daha ekledik. 20 Temmuz 1974 sabahını kucaklayanlar, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni ilân etmenin coşkusunu yaşamaktadırlar.

Kıbrıs’ta varız, Kıbrıs’ta varolacağız...

Tırnaklarımızı bu toprağa geçirdik!

Bizi bu topraklardan söküp atmak kimseye nasip olmayacaktır.

Bariş elimizi uzattık; şimdi de uzatıyoruz. Akdeniz’in bariş adasını kurmaya hazırız. Yeter ki bu topraklarda ikinci sınıf yurttaş değil; eşit ortaklık hakkınız tanınmış olsun. İki devlet, iki halk olarak Kıbrıs Federe Cumhuriyeti’ni kurmak ve yaşatmak azminde olalım! Halkımız güdülmemekte kararlıdır. Ayak patirtısına pabuç bırakmayacağımız her dönemde gösterdik. “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bunun son örneğidir”⁸⁵¹ yazmakta olup sayfa altında da “Bağımsızlık Bildirisi” yer almıştır.

Kıbrıs Postası, 16 Kasım 1983 tarihli sayısında 12 sayfa çıkmıştır. Gazete, büyük puntolu olarak çıkmış ve alt alta almak suretiyle şu başlıkları kullanmıştır. “*Türkiye Bizi Tanıyan İlk Devlet Oldu*” ve “*Cumhuriyet Tüm Ulusumuza Hayırlı ve Uğurlu Olsun*”. Haberin ilânını bu şekilde yapan gazete, Türkiye ve Kıbrıs Türk liderliğinin Cumhuriyet’in ilânı hakkındaki görüş ve düşünceleri de ayrıntılı olarak verilmiştir⁸⁵².

Kıbrıs Postası, 16 Ocak 1984 tarihli yayınında, siyah bir sayfa düzeniyle çıkmıştır⁸⁵³. Kıbrıs Türkü’nün İngiliz Sömürge yönetimine ve Rum emellerine karşı mücadelesinde sembol isimlerden birisi olmuş olan **Dr. Fazıl Küçük** vefat etmiştir. Gazete, vefat haberini büyük ve koyu puntolu harflerle “**Dr. Küçük Öldü**” manşet haberiyle okuyucularına duyurmuştur. Manşet başlığının altında da haber şöyle

⁸⁵¹ **Kıbrıs Postası**, 15 Kasım 1983, 2. Baskı.

⁸⁵² **Kıbrıs Postası**, 16 Kasım 1983, Sayı: 378.

⁸⁵³ **Kıbrıs Postası**, 16 Ocak 1984, Sayı: 438.

verilmiştir: “...Ve Bir Tarih Daha Göçtü... Kıbrıs Türkü’nün Davasını Sabırla Yıllarca Omuzlayan Dr. Fazıl Küçük’ün Ölümü Halkımızı Mateme Boğdu...” **Dr Fazıl Küçük**, gırtlığındaki rahatsızlığı nedeniyle **21 Aralık 1983**’te tedavi olmak üzere gittiği Londra’da, **15 Ocak 1984**’de vefat etmiştir. **Dr. Küçük**’ün yaşamı, fotoğraflarıyla birlikte gazete tarafından anlatılmıştır⁸⁵⁴.

Bu Akşam Kıbrıs

24 Nisan 1984’de ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin başlık adında sadece “**AKŞAM**” kırmızı ve iri puntolarla büyükçe dizilmiş olup diğer başlık unsurları küçük puntolarla yazılmıştır⁸⁵⁵. **Bu Akşam Kıbrıs** gazetesinin Genel Yayın Yönetmenliği’ni **Yılsay Barlasoğlu**, Genel Koordinatörlüğü’nü **Emirali Özkılıç**, Yazı İşleri Müdürlüğü’nü de **Ahmet Okan** yapmıştır⁸⁵⁶. “*Günlük Siyasi Gazete*” ünvanıyla çıkan **Bu Akşam Kıbrıs**; **Lefkoşa**’da Şair Nedim Sokak Çağlayan adresinden yönetilmiştir⁸⁵⁷. İlk sayıda “*Başyazı*” köşesinde “*Çıkarken*” başlığı altında, gazetenin yayın amacı şu şekilde izah edilmişti:

“ Her günün bir de akşamı vardır. Ve akşamlar bugün belirli bir zümrenindirler. Akşamlar, gündüz çalışanların değil çalıştıranlarındır. Gündüz senben, ben-sen çalışacağız gece seni-beni, beni-seni çalıştıranlar zevk yapacaklardır... ve “akşam” neyin nesi? 20. asır’ın sonuna yaklaştığımız bugünlerde, yaşama geçen elinizdeki bu minik gazete, neyi, neye ve kime karşı savunacaktır? Kestirmeden yanıt şu: Emegi, sermayeye karşı savunacaktır. Akşam Gazetesi... Büyük kitlenin, küçük bir azınlık tarafından gasp edilmiş haklarını geri alma mücadelesinde müttefiki olacaktır. Emekçi kütlelerin bir başka deyişle... Ve bu aşamada, gerçi Batı Avrupa’dan iki yüz yıl sonra, çaresiz Batı Avrupa demokrasisi savunulacaktır, bu çevreye oturtulacak mücadele ile demokratik yoldan sosyalizme geçiş amaçlanacaktır. “Demokratik sosyalizm” olacaktır açıkçası Akşam gazetesinin amacı... Ve bu amaç için, “Önce Anayasa” diyoruz. Anayasa kavgası verilecektir. Ve bu anayasa ile egemenliğin halka devri istenecektir.

⁸⁵⁴ **Kıbrıs Postası**, 16 Ocak 1984, Sayı: 438.

⁸⁵⁵ **Bu Akşam Kıbrıs**, 24 Nisan 1984, Sayı: 1.

⁸⁵⁶ **Bu Akşam Kıbrıs**, 24 Nisan 1984, Sayı: 1.

⁸⁵⁷ **Bu Akşam Kıbrıs**, 24 Nisan 1984, Sayı: 1.

Halk, seçtiklerine egemenlik hakkı değil, egemenlik hakkı kendinde kalmak koşuluyla, kendi içinden, uygun gördükleri, belirli çerçevede yetki verecektir. Ama dilediği zaman da sınırlı olarak verdiği bu yetkiyi geri alabilecektir. Bunun içinde halkın “referandum” hakkı vazgeçilmezdir.

Halk belirlenecek sayıdaki seçmenin imzasıyla, devlet başkanını da, başbakanını da, hükümetini de, Meclisi de değiştirmek için “referandum” a gidebilmelidir. Her türlü sömürüye karşı çıkacaktır... Halk, yeni anayasa ile yönetilen değil, yöneten olmalıdır. Halkın seçtikleri, halkla alay edememelidirler. Halk, kimi seçerse, kimi isterse, göreve o gelmeli, halka o hizmet vermelidir. Partiler, hiçbir yurttaşın, seçilme hakkını elinden almamalıdır. Her yurttaş, eşit şekilde, seçilme hakkı tanınmalıdır yeni anayasa ile...

Efendilerin seçilebildiği, kölelerin seçilemediği “Atina demokrasisi” türünde olan Kıbrıs Türk Federe Devleti demokrasisine son! Ve demokratik yoldan sosyalizme geçene dek halka, daha “insanca ve hakça” hizmet verecek bir sistemin kavgasını verecektir Akşam Gazetesi... Halkın, sosyalizm gelene dek, mutluluğunu ertelememelerini istemeyecektir Akşam... Bir başka değişle Akşam, demokratik yoldan sosyalizme geçişi yani emeğin iktidarını savunurken öte yandan da ilk aşamada hükümetin emekçilerin eline geçmesi kavgasını da verecektir.

Evet değerli okuyucular, Akşam’ın hedefi emeğin iktidarı... Ama bu amaca yönelik kavgada emekçi halkın daha kısa sürede milli gelirden daha büyük pay alma kavgası ihmal edilmeyecektir”⁸⁵⁸ yazmaktaydı. Bu Akşam Kıbrıs gazetesinin Yazı İşleri Müdürü olan Ahmet Okan “Notlar” adını taşıyan köşesinde “İyi Akşamlar” başlıklı yazısında gazetenin yayın amacını, şöyle anlatmaktaydı:

“Yerel basınımızın güçlükleri ortadadır. Reklam, kâğıt, çinko, film ve baskı makinelerinin çıkardığı sorunlar içerisinde, KKTC basınına gönül ve omuz verenlerin tüm bu engelleri aşarak basınımıza renk katmaları alkışlanması gereken bir olaydır... “Akşam” Gazetesi önemini adından alır.

“Akşam” gazetesinde okuyuculara aktüalite bol haberleri vermeye çalışacağız. Fakat bu sistem “Akşam”ın siyasal hedefinden kendisini uzaklaştırmayacaktır... “Akşam” gazetesini kuşkusuz yerel basınımızda büyük bir yenilik olacaktır. Baskıya

⁸⁵⁸ Bu Akşam Kıbrıs, 24 Nisan 1984, Sayı: 1.

öğleyin girecek olan gazetemiz, okurlara öğle vaktinden sonra ulaştırılmaya çalışılacaktır. Böylece sabah haberleri yanında, günün yeni çarpıcı haberleri kamuoyunun bilgisine getirmiş olacaktır.

*Bu her gün böyle devam ederken, gazeteniz "Akşam"ı, günün ikindi ve akşam saatlerinde bayinizde bulabileceksiniz. Bunun yanında, aynı tarihli gazeteyi, ertesi sabah da satıcılarınızdan alma imkânını bulabileceksiniz. Habercilikte ve toplumumuzun siyasal yazınının ilerlemesinde katkıları olacağını ümit ettiğimiz "Akşam" gazetesi hepimize hayırlı olsun. İyi Akşamlar"*⁸⁵⁹ yazılmıştır.

Gazetenin Mağusa Haberler Sorumluluğu'nu da **Mustafa Okan** üstlenmiştir. **Bu Akşam Kıbrıs** gazetesinin tespit edilebilen son yayını, yılı yazmamakla birlikte **22 Ağustos, 100** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur. Gazeteye ilgili daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

Ortam

9 Temmuz 1984'de "*Günlük Siyasi Gazete*" adıyla ilk sayısı neşredilmiş ve yayın hayatı başlamıştır⁸⁶⁰. Gazetenin büyükçe dizilmiş başlık adının hemen yanında iki kare çerçeve olup bunlardan birincisinde takvim bilgileri ve ikincisinde de "*Pazar Günleri Yayınlanmaz*" ibaresi yer almıştır⁸⁶¹.

Ortam gazetesinin Genel Yayın Yönetmeliği'ni **Erdal Süreç**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Kemal Aktunç** ve Spor Sorumluluğu'nu **Hasan Hastürer** yapmıştır⁸⁶². Kendi adını taşıyan ofset tesislerinde dizilip basılan gazete "*158 A Girne Caddesi Lefkoşa*" adresinden idâre edilmiştir. Gazete, orta boy büyüklükte çıkmış ve sayfa sayısı, muhtelif zamanlarda değişmesine rağmen 6 sayfanın üzerinde olmuştur⁸⁶³. **Ortam** gazetesinin yayın hayatı halen devam etmektedir.

⁸⁵⁹ **Bu Akşam Kıbrıs**, 24 Nisan 1984, Sayı: 1.

⁸⁶⁰ **Ortam**, 9 Temmuz 1984, Sayı: 1.

⁸⁶¹ **Ortam**, 9 Temmuz 1984, Sayı: 1.

⁸⁶² **Ortam**, 9 Temmuz 1984, Sayı: 1.

⁸⁶³ **Ortam**, 9 Temmuz 1984, Sayı: 1.

Doğuş

30 Ağustos 1984'den itibaren neşredilmeye başlanmış olan **haftalık** gazetedir⁸⁶⁴. Büyük ve kırmızı puntıyla dizilmiş başlık adının hemen solunda Türkiye ve KKTC bayrakları, hemen sağında da gazetenin Sahibi ve Genel Yönetmeni **Numan Ali Levent**'in adı mevcuttur⁸⁶⁵. **Ulus Ofset** tarafından dizilip basılan gazete, **Lefkoşa**'da, 43 Yediler Sokak'tan yönetilmiştir⁸⁶⁶. **Doğuş** gazetesi "**Kıbrıs Türk Halkının Varlığı İçin, Haftalık, Siyasi, Bağımsız Gazete**" ünvanıyla çıkmıştır⁸⁶⁷. İlk nüshasındaki "**başyazı**" imzasıyla yayımlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

"Doğuş'u; bağımsız, siyasi, haftalık, bir gazete olarak sunuyoruz, size. Doğuş; herhangi bir siyasi örgütün, sol ya da sağ bir ideolojinin hizmetinde olmayacaktır. Doğuş; Kıbrıs Türk halkının hizmetinde ve onun kutsal davasının hizmetinde olacaktır. Ana yurdumuzun koruyuculuğu olmadan Kıbrıs Türk'ü Türklüğünü korumak için verdiği görkemli direniş ve savaşında Ana yurdumuzun katkılarını, bu verilerle, bir kez daha minnet ve şükranla anıyoruz.

Kıbrıs sorunun çözümünde Kıbrıs Türk halkı ile Kıbrıs Rum halkının eşitliğinin kabul edilmesi, sorunun çözümünü kolaylaştıracak ana öğelerden biri kabul ediyoruz. Bunun yanında sonuna barışçıl bir çözüm ancak iki toplumu iki bölgeyi bir federasyonla sağlanabileceğine inanıyoruz ve çözüme baskılarla değil ikili görüşmelerle varılabileceğine inanıyoruz... 1955-1958 ve 1963-1974 dönemlerindeki yaşama koşullarına dönüş ancak ana yurdumuzun güvencesine ve "iki toplumlu, iki bölgeyi federasyon" ilkesinin benimsenmesi ile engellenebilir. Bulunacak çözüm ve varılacak anlaşma herhalde ve mutlaka "ENOSİS"e sıçrama tahtası olamayacak nitelik taşımalıdır.

Kıbrıs sorununa, çözüm aranırken Cumhurbaşkanımız Rauf Denktaş'ın yanında O'nun destekleyicisi alacağız. O'nun başarısı; halkımızın, Ana yurdumuzun koruyuculuğu ve savunuculuğu ile sürdüre geldiği görkemli direnişinin ve savaşımının başarısı olacağına inanıyoruz.

⁸⁶⁴ Doğuş, 30 Ağustos 1984, Sayı: 1

⁸⁶⁵ Doğuş, 30 Ağustos 1984, Sayı: 1

⁸⁶⁶ Doğuş, 30 Ağustos 1984, Sayı: 1

⁸⁶⁷ Doğuş, 30 Ağustos 1984, Sayı: 1

Kıbrıs konusunda “tek halk” ve Kıbrıs Türk halkı ile Rum halkını birlikte anlatan “Kıbrıslılar” gibi deyişlere katılmıyoruz. Kıbrıslıyız ama yalnız Kıbrıslı değiliz, “Kıbrıslı Türküz. Görkemli direnişimizin ve savaşımızın amacı Kıbrıslılığımızı değil, Türklüğümüzü, Kıbrıs’taki Türk varlığını korumak ve devam ettirmektedir... Ulu Önder Atatürk’ün ilke ve devrimlerine gönülden bağlıyız. Atatürkçülüğün kişinin, her şeyden önce yurdunu ve ulusunu sevmesiyle, egemenliğine ve bağımsızlığına sahip çıkmasıyla başladığına inanıyoruz. Kopmaz bir parçası olmakla övündüğümüz ulusumuzu ve yurdumuzu Anayurdumuzu ve yavru vatani seviyoruz; egemenliğimize ve bağımsızlığımızın koruyucusu ve savunucusu olacağız. Yayınımızı bu bilinç içinde sürdüreceğiz. Ve bu bilinç içinde olmayanlara karşı savaşım vereceğiz”⁸⁶⁸ diye yazmaktaydı.

Yürüyüş

İlk nüshası 27 Eylül 1985’de yayınlanmış olan haftalık gazetedir⁸⁶⁹. Yürüyüş gazetesinin Sahipliği’ni ve Yazı İşleri Müdürlüğü’nü Aydın Arif yapmıştır⁸⁷⁰. Cuma günleri yayınlanan gazetenin yazışma adresi “Lefkoşa’da Posta Kutusu 755” idi⁸⁷¹. Gazetenin yıllık abone ücreti 4800 ve altı aylık ücreti de 2400 Türk lirası olarak hesaplanmıştı. “Haftalık Siyasi Gazete” unvanıyla neşre başlayan Yürüyüş’ün ederi 100 Türk lirasıydı⁸⁷².

26 Aralık 1985’de bir trafik kazası sonucu yaşamını yitiren Raif R. Denктаş’ı anmak amacıyla onun anısına “Özel Sayı” çıkmıştır. Gazete de bununla ilgili bir tarih bulunmamaktadır. Gazetenin tespit edilebilen son yayını 19 numarasıyla 14 Şubat 1986 tarihli nüshası olmuştur⁸⁷³.

⁸⁶⁸ Doğuş, 30 Ağustos 1984, Sayı: 1.

⁸⁶⁹ Yürüyüş, 27 Eylül 1985, Sayı: 1.

⁸⁷⁰ Yürüyüş, 27 Eylül 1985, Sayı: 1.

⁸⁷¹ Yürüyüş, 27 Eylül 1985, Sayı: 1.

⁸⁷² Yürüyüş, 27 Eylül 1985, Sayı: 1.

⁸⁷³ Yürüyüş, 14 Şubat 1986, Sayı: 19.

Demokrat

İlk sayısı 5 Şubat 1986'da neşredilmiştir⁸⁷⁴. Kırmızı zemin üzerine beyaz ve büyük puntolu bir başlık adını benimseyen gazete; başlık adının hemen altında koyu ve küçük puntolu harflerden oluşan “Yurtsever Demokratların Sesi” ünvanıyla yayımlanmıştır⁸⁷⁵. Gazetenin üst bölümünde verilen bu başlık bilgilerinin dışında gazete adının hemen sağında ise “Demokrat'ın Bu Sayısında” başlığı altındaki bilgiler de bir çerçeve içerisinde verilmiştir. Bu bilgilere göre gazetenin ilk sayısında; F.Veziroğlu “Akel Günah Çıkartıyor”, E. Ural “Öncelik”, “İnceleme” başlığı altında “Onuncu Yıl Tablosu” ve “Spor”da da Erbay Gönelli ile Ertan Birinci'nin isimleri yer almıştır⁸⁷⁶. Gazete, 60 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁸⁷⁷.

“Haftalık Siyasi Gazete” olan Demokrat'ın Sahibi, Demokrat Yayın Ortaklığı, Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü de Ergin Birinci idi⁸⁷⁸. Gelişim Ofset tarafından basılan gazete, Lefkoşa'da 1, Akşemseddin Sokak'ta bulunmaktaydı⁸⁷⁹. İlk nüshasındaki “Başlarken” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şöyle izah ediliyordu:

“Her gazetenin yayın yaşamına atılışında bir amaç vardır. Bu ama amaçsız bir gazete olamaz. Demokrat'ınki amacında ötesindedir. Demokrat bir misyon gazetesidir. Kendini bir göreve adanmıştır.

Bu görev halkımızın esenliğine, geleceğin güvenlik ve güvence altına alınmasına, ülkede dürüst bir yönetim kurulmasına sosyal adaleti sağlayarak bir ekonomik sisteme geçilmesine ve ferah düzeyinin yükseltilmesine katkıda bulunma görevi, bu yolda savaşımlar verme görevidir. Bu bir misyondur. Bu misyonun özü, sosyal hukuk devleti, ferah devletini gerçekleştirmektir.

Gerçekçi, yurtsever demokrat, ülkemizin içinde bulunduğu koşullarda, yeni bir seçenek yaratmakla yükümlüdür. Menfaat İhanet ve gaflet günahları karşısında. Biz Yurtseverler sessiz kalmamalıdır... ”⁸⁸⁰ ifadeleri kullanılmıştı.

⁸⁷⁴ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁷⁵ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁷⁶ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁷⁷ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁷⁸ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁷⁹ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

⁸⁸⁰ Demokrat, 5 Şubat 1986, Sayı: 1.

Demokrat, 7 Eylül 1988 tarihli sayısında, gazetenin Yazı İşleri Müdürü **Ergin Birinci**'nin Londra'da bir toplantıya katılacak olmasından dolayı iki hafta yayınlanamayacağını okurlarına duyurmuştur⁸⁸¹.

Hafta

15 Kasım 1986'da ilk nüshası neşredilerek yayın hayatına başlamıştır. “*Haftalık Siyasi Gazete, Hafta*” adıyla yayınlanmıştır⁸⁸². **Hafta**, 100 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁸⁸³. İlk nüshasındaki “*Hafta Çıkarken*” adlı yazıda, gazetenin sahibi ve başyazarı **Reşat Akar** gazetenin yayınlanma amacını şöyle izah ediyordu:

“ Kıbrıs Türk halkı için çok anlamlı bir gün olan 15 Kasım'da Hafta gazetesini de Kıbrıs Türk halkının hizmetine sunmanın mutluluğu içerisindeyiz. Küçük bir ülkede, gereğinden çok gazete yayınlanmaktadır, diyenler ve yeni gazete çıkarılmasına tepki gösterenler olabilir. Ancak Genellikle siyasi parti organlarının ağır bastığı bugünkü basın yaşamında, tarafsız, zengin içerikli gazetelere ihtiyaç bulunmadığını söylemek olası değildir... Yaklaşık 5 yıldan biri her Salı “Günaydın Kıbrıs” ı yayınlayan ve tarafsız yayıncılığın okuyucu üzerindeki etkisini iyi bilen birisi olarak, ikinci bir haftalık gazetenin, spor daha ağırlık vererek yayınlanmasıyla, Kuzey Kıbrıs'taki basın yaşamında iyiye doğru bir adım daha atılmış olacağına inanmaktayım...”⁸⁸⁴ ifadelerine yer verilmişti. “*Haftanın Perşembe Günleri* ” “*Hafta Gazetesi Okuyun*” başlıklı yazıda da gazete için şunlar yazılıydı:

“...İlk sayısını bugün yayınlayan gazetemiz, bundan sonra her hafta, Perşembe günleri çıkacaktır. Hafta gazetesi alırken Sportmence'yi de almış olacaksınız. Böylelikle hem siyasi, hem spor hem de magazin haberlerini bir arada bulacaksınız. Hafta gazetesi tüm haberlerini tarafsız olarak yayınlamaya ve hiçbir siyasi partinin güdümüne girmemeye özen gösterecek, okurlarının hizmetinde olacaktır”⁸⁸⁵ yazılıydı. Gazeteyle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

⁸⁸¹ **Demokrat**, 7 Eylül 1988, Sayı: 131.

⁸⁸² **Hafta**, 15 Kasım 1986, Sayı: 1.

⁸⁸³ **Hafta**, 15 Kasım 1986, Sayı: 1.

⁸⁸⁴ **Hafta**, 15 Kasım 1986, Sayı: 1.

⁸⁸⁵ **Hafta**, 15 Kasım 1986, Sayı: 1.

Milliyetçi Düşünce

İlk nüshası 22 Ağustos 1988'de neşredilmiştir⁸⁸⁶. Gazetenin başlık adının bulunduğu kısım kırmızı ve beyaz renklerden oluşmuştur. Büyükçe dizilmiş “Düşünce” başlık adının hemen sol yanında daha küçük puntolarla yazılmış ve çapraz biçimde duran “Milliyetçi” sözcüğü ile yanında da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bayrağı yer almıştır. En sağda da Türk bayrağı bulunmaktadır. Bu başlık adının altında koyu ve iri puntolu harflerle Bilge Kağan’a ait “Üstte Gök Basmasa, Altta Yer Delinmese, Türk Milleti İlini Töreni Kim Bozabilirdi” veciz sözü yer almıştır. Atatürk’e ait “Biz Doğrudan Doğruya Milliyetperver ve Türk Milliyetçisiyiz” veciz sözü de sütunda yer almıştır⁸⁸⁷. 500 Türk lirasından satışa sunulan gazete, ayda bir çıkmak üzere yayınlanmaya başlanmıştır⁸⁸⁸.

Milliyet Düşünce gazetesinin İmtiyaz Sahipliği’ni Milliyetçi Düşünce Derneği, Genel Yayın Müdürlüğü’nü Zorlu Töre ve Yazı İşleri Müdürlüğü’nü de İbrahim Gökbörü yapmıştır⁸⁸⁹. İlk nüshasındaki “Başlarken” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı su şekilde izah ediliyordu:

“Yüreği vatan ve millet sevgisiyle dolu, yüce Türk Milleti’nin mensubu olmakla gurur duyan partili partisiz bütün Türk milliyetçilerini bir çatı altında toplamak gayesiyle kurulan Milliyetçi Düşünce Derneği kısa zamanda büyük mesafeler alarak KKTC’de yeni bir çığır açmıştır. Milliyetçiliği bir ideoloji olarak benimseyen derneğimize, yabancı ideoloji ve fikir akımlarının saldırısı her geçen gün şiddetle artmaktadır. KKTC’nin varlığını hazmedemeyen bazı sol içerikli gazeteler derneğimizi ve bizleri yıpratmak için yoğun çaba sarf etmektedirler. Kıbrıs Türkü’nün kendi bağımsız devletine, halkımızın hür iradesiyle kurulan KKTC’Yİ ortadan kaldıracak her türlü fikir ve eylemi açıkça sergileyen sol içerikli kuruluş ve basın organlarını taklit eden Kıbrıs Rum radyosunda Türkçe aktüalitelерinde derneğimize sürekli veryansın etmektedir.

Komünist-Marksist ideoloji mensuplarıyla kurum ve kuruluş, yayın organları ve Kıbrıs Rum Radyosu’nun saldırılarından da anlaşıldığı gibi bizim yolumuz hak yoludur.

⁸⁸⁶ Milliyetçi Düşünce, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

⁸⁸⁷ Milliyetçi Düşünce, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

⁸⁸⁸ Milliyetçi Düşünce, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

⁸⁸⁹ Milliyetçi Düşünce, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

Türklük yoludur. Bizler ne Komünistiz ne de Faşist. Biz yüce önderimiz Atatürk'ün buyurduğu gibi doğrudan doğruya Milliyetperver ve Türk Milliyetçisiyiz. Milliyetçiliği benimseyen herkesi de derneğimizin tabii bir üyesi kabul ediyoruz. Bu sebeple bütün Türk milliyetçilerini derneğimizin çatı altında kadife eldiven içinde demir bir yumruk gibi kenetlemeye davet ediyoruz..."⁸⁹⁰ ifadelerine yer verilmiştir.

Gazetenin köşe yazarları, "*Kavgamız*"da **Zorlu Töre** ve "*Meydan*"da da **Bilge Buğrahan**'ın yazıları yer almıştır⁸⁹¹. **Milliyetçi Düşünce** gazetesinin tespit edilebilen son yayını **Mayıs 1989** tarihli **8** sayı numaralı nüshası olmuştur⁸⁹².

Kıbrıs

11 Temmuz 1989'dan itibaren yayımlanmaya başlanmış olan **günlük** gazetedir⁸⁹³. Gazetenin başlık adı sayfanın en üstünde ve sağda kırmızı zemin üzerine büyük ve beyaz puntolu bir logo ile çıkmıştır. **Kıbrıs** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni **A-N Graphics (Kıbrıs) Ltd.**, Adına **Asil Nadir**, Genel Müdür ve Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Mehmet Ali Akpınar**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Süleyman Ergüçlü**, Yayın Yönetmenliği'ni **Mete Bayındır** ve Reklam Müdürlüğü'nü **Şengül Akalın** yapmıştır⁸⁹⁴. **Kıbrıs Gazetesi**, **Lefkoşa**'da "**12, Hasene Ilgaz Sokak**"tan yönetilmiştir. Gazetenin, **Kıbrıs**'ın diğer kazalarında olduğu gibi Türkiye ve İngiltere'de de büroları mevcuttur⁸⁹⁵.

Kıbrıs gazetesinin Sahibi olan **Asil Nadir**, ilk nüshasındaki "*Barışın ve Sevginin Sesi, Kıbrıs Sizindir*" başlıklı yazısında, gazetenin yayınlanma nedenini şu şekilde ifade ediyordu:

"*Kıbrıs, saygıdeğer halkımız için büyük anlam taşıyan bir yıldönümünde yayın yaşamına başlıyor. 100 yıl önce, böyle bir günde halkımızın ilk gazetesi olan Saded, yayın yaşamına girmişti. 1889 yılının 11 Temmuz'u Kıbrıs Türkü'nün yaşamında nasıl bir dönüm noktasıysa 1989 yılının 11 Temmuz günü de, toplumsal yaşamdan soyutlanamayacak olan basınımızın önemli dönem noktalarından biridir. Çünkü*

⁸⁹⁰ **Milliyetçi Düşünce**, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

⁸⁹¹ **Milliyetçi Düşünce**, 22 Ağustos 1988, Sayı: 1.

⁸⁹² **Milliyetçi Düşünce**, Mayıs 1989, Sayı: 8.

⁸⁹³ **Kıbrıs**, 11 Temmuz 1989, Sayı: 1.

⁸⁹⁴ **Kıbrıs**, 11 Temmuz 1989, Sayı: 1.

⁸⁹⁵ **Kıbrıs**, 11 Temmuz 1989, Sayı: 1.

çağımızın en ileri baskı teknolojisi ve en çağdaş içeriğiyle Kıbrıs gazetesi, halkımızın ulusal ve varoluş mücadelemizin ve ulusal çıkarlarımızın hizmetine girmektedir...”⁸⁹⁶ yazmaktaydı. **Kıbrıs** gazetesinin yayına başlamasıyla ilgili olarak “Tarafsız Ama...” başlığını taşıyan bir başka yazı da şöyleydi:

“...Basınımızın ikinci yüzyılı Kıbrıs’ın vurduğu damgayla başlıyor. Oldukça duyarlı bir ortamda yayın yaşamımıza başlıyoruz. Bu duyarlı ortamın gerektirdiği sorumlulukla donanmış, iç ve dış sorunlarımızın bilincine varmış ve fedakârca çalışmayı göze almış bir ekip, “tarafsız yayın” ilkelerini ön plana alarak toplumumuzun pasın parkurunda iddialı bir yarışa soyunmuştur. İddiamız, Kıbrıs Türk basınında yepyeni bir sayfa açarak, her gün kendimizi yenilemek, her yeni sayımızla kendimizi aşmaktır. “Tarafsızlık” derken, bir hususa önemle dikkati çekmek istiyoruz:

“Tarafsızlık” demek, renksizlik, idealsizlik, kişiliksizlik veya başboşluk demek değildir. Yüce ulusumuzun, Kıbrıs Türk halkının ve KKTC’nin çıkarları, gazetemizin taraf olacağı tek değerdir. Gazetemiz bu konularda elbette ki taraf tutacak ve taraf tuttuğu değerleri asla ödün vermeyen ve gerilemeyen bir kararlılıkla savunacaktır.

KKTC’yi dünyaya, dünyayı da KKTC’ye tanıtmayı amaçlayan tarafsız Kıbrıs, KKTC olgusunu yüceltip kökleştirmeyi; anavatan Türkiye’ye güven ve bağlılığı pekiştirmeyi; ulusal çıkarlarımızı korumayı; ulusal bilinci ayakta tutmayı; halkımızın refah ve mutluluğa katkıda bulunmayı; Kıbrıs’ta Rumlarla iç içe değil, ancak yan yana yaşayabileceğini haklı gerekçeleriyle vurgulamayı amaç edinmiştir...”⁸⁹⁷ ifadelerine yer verilmişti. **Kıbrıs** gazetesi yayın hayatına başladıktan sonra 5 gün boyunca “ücretsiz” dağıtılmıştır. Gazete yayınlarına halen devam etmektedir.

Yenigün

15 Kasım 1989’da ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır⁸⁹⁸. **Yenigün** gazetesinin Sahibi **Derece Ofset Ltd.**, adına **Asil Nadir**, Genel Müdür ve Genel Yayın Yönetmenliği’ni **Reşat Akar** yapmıştır⁸⁹⁹. Gazete 300 Türk lirasından satışa sunulmuştur. **Yenigün** gazetesinin Genel Müdür ve Genel Yayın

⁸⁹⁶ **Kıbrıs**, 11 Temmuz 1989, Sayı: 1.

⁸⁹⁷ **Kıbrıs**, 11 Temmuz 1989, Sayı: 1.

⁸⁹⁸ **Yenigün**, 15 Kasım 1989, Sayı: 1.

⁸⁹⁹ **Yenigün**, 15 Kasım 1989, Sayı: 1.

Yönetmeni olan Reşat Akar, “Günün Yazısı” köşesinde “Hoş geldin Yeni Gün” başlığını taşıyan yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu :

“ Bugün yepyeni bir gün. Tam, 6 yıl önce siyasi tarihimize Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanını yazdırmış, bu Cumhuriyeti sonsuza dek yaşatma azmimizi dünyaya duyurmuştuk. Şimdi, yine bir 15 Kasım günü, basın tarihimize yeni bir isim yazdırıyoruz; Yeni Gün...

Sizlere güzel bir gazete sunmak, beklediğiniz güncel olayları tarafsız bir şekilde aktarmak, anavatan Türkiye’de ve Dünya’da meydana gelen olayları ayağınıza getirmek temel ilkemiz olacaktır. Devletimizin daha sağlam temellere oturtulması, ekonomik kalkınmada başarı sağlanması, halkımızın hak ettiği daha mutlu, daha müreffeh bir hayata kavuşabilmesi için bir gazetenin yapması gereken ne varsa, biz onu yerine getirmeye çalışacağız... Basın mesleğinde deneyimli fedakâr arkadaşlarla omuzladığımız bu görevi en iyi şekilde yerine getirmeye ve siz değerli okurlarımızın sesi olmaya çalışacağız...”⁹⁰⁰. **Yenigün** gazetesinin son yayını **31 Mart 1991** tarihli **139** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur. Gazete, “Son Sayımız” başlığı altında yayınladığı yazıda şunları söylemiştir;

“ Değerli okuyucu iki yılı aşkın bir zamandır KKTC basını içinde önemli bir yer tutan gazetemiz Yeni Gün, bugün son sayısı ile elinize ulaşıyor. Esasen nüfusu pek fazla olmayan ülkemizde aynı gruba mensup, birbirine benzer iki gazetenin, birbiri ile rekabet edercesine yayımlanması dikkatinizi çekmişti sanıyoruz. Bu paralellik Yenigün’ün arzu edilen tirajı aşır kâr getiren bir gazete olmasını sürekli engelliyordu.

Yöneticilerimiz bir yandan Kıbrıs gazetelerine okuyucuya daha çok doyurucu bir içerik kazandırmaya çalışırken diğer yandan Yenigün’ü çok değişik bir hüviyetle, spor ve magazine ağırlık veren haftalık bir gazete olarak yeniden planlıyorlar. Bu gazetenin adı Yedigün olacak. Yenigün’ün haftalık Yedigün’e dönüştürülmesi, hiçbir zaman Sn. Asil Nadir’in dış baskıların da etkisiyle karşılaştığı sorunlarla ilgili değildir. Bu karar, son günlerde yeni tesislerinde toparlanan A-N Graphics bünyesinde başlatılan yeniden yapılanma sürecinin doğal bir sonucudur. Bu yapılanma sürecinde, Yenigün’ün fikir ve kol işçileri, tam kadro halinde Kıbrıs gazetesinde çalışacaklardır... Bizi okumaya çalışan saygıdeğer okuyucularımıza, bundan böyle bizi Kıbrıs gazetesinde izlemeye

⁹⁰⁰ **Yenigün**, 15 Kasım 1989, Sayı: 1.

devam etmelerini salık veriyor, saygılar sunuyoruz. Hoşçakalın..."⁹⁰¹ ifadelerini kullanan gazate yayınlarına veda etmiştir.

Vatan

İlk sayısı **1 Mayıs 1991**'de yayımlanmıştır. Gazete, Yorum Yayıncılık adı altında **Erten Kasımoğlu** tarafından kurulmuştur. Yorum Yayıncılık, Comment Graphics matbaa işleriyle uğraşan bir şirket ile **Vatan** gazetesinin bir araya gelmesinden oluşan bir şirkettir. Aile şirketi olan Yorum Yayıncılık ve gazete ile ilgili son kararlar; Erten Kasımoğlu ile oğulları Mehmet Kasımoğlu ve Ahmet Kasımoğlu tarafından alınmaktadır⁹⁰². **Vatan** gazetesi yayın hayatına devam eden gazetelerdendir.

Şafak

İlk sayısı **7 Ekim 1991**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. **Şafak** gazetesi, "*Günlük Bağımsız Siyasi Gazete*" adıyla neşredilmiştir⁹⁰³. **Şafak** gazetesinin Sahipliği'ni Dostluk Gazetecilik ve Matbaacılık Ltd, Genel Müdür ve Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Reşat Akar**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Süleyman Ergüçlü**, Haber Müdürlüğü'nü **Ersin Öztürk** yapmıştır⁹⁰⁴. Gazete, Lefloşa'da Cengizhan Sokak No: 7 adresinden idare edilmiştir⁹⁰⁵. Gazetenin tespit edilebilen son yayını **25 Aralık 1991** tarihini taşıyan **35** sayı numaralı nüshası olmuştur⁹⁰⁶.

Avrupa

İlk sayısı **17 Eylül 1997**'de yayımlanarak yayın hayatına başlamıştır. "*Avrupa, İcazetsiz Günlük Gazete*" adıyla neşredilmiştir⁹⁰⁷. Gazete ikinci sayısında "*Avrupa, Yankı Yarattı*" başlığı altında ilk sayısı için şunları ifade etmiştir: "*Kuzey Kıbrıs'ta*

⁹⁰¹ **Yenigün**, 31 Mart 1991, Sayı: 139.

⁹⁰² **Vatan**, 1 Mayıs 1991, Sayı: 1; Eda Hançer, "*Kıbrıs Türk Basınında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri*", Küresel İletişim, Bahar 2006, Sayı: 1.

⁹⁰³ **Şafak**, 7 Ekim 1991, Sayı: 1.

⁹⁰⁴ **Şafak**, 7 Ekim 1991, Sayı: 1.

⁹⁰⁵ **Şafak**, 7 Ekim 1991, Sayı: 1.

⁹⁰⁶ **Şafak**, 25 Aralık 1991, Sayı: 35.

⁹⁰⁷ **Avrupa**, 18 Eylül 1997, Sayı: 2.

yayın hayatına dün başlayan gazeteniz “Avrupa” yurttaşlar tarafından yoğun bir ilgi gördü...” diye yazmaktaydı⁹⁰⁸.

Şener Levent “Açı”, Arif Hasan Tahsin ise “Olaylar ve Gerçekler” adlı köşelerinde yazılar yazmışlardır. Gazete, günümüzde “Afrika” başlığı altında yayınlarına halen devam etmektedir.

Çengel

İlk sayısı **1 Aralık 1997**’de yayınlanmıştır. “Çengel, Haftalık Siyasi Gazete” adıyla neşredilmiştir. Renkli bir başlık adını benimseyen gazetenin hemen sağında KKTC haritası ve altında da “Bu Topraklar Vatanım, KKTC Devletimdir” ibareleri yer almıştır. 100.000 Türk lirasından satışa sunulmuş olan gazete bu ilk sayısında “Çıkarken” yazısında, amacını şöyle ifade ediyordu:

“...KKTC Vardır Ve Yaşayacaktır.” İşte Çengel bu inançla mücadelesini daha etkili kılmak amacıyla bugüne kadar yayınlamakta olduğu “Aylık Siyasi Dergi” yi “Haftalık Siyasi Gazete” ye dönüştürmüş ve bu şekliyle halka daha yakın olmayı hedeflemiştir... Çengel Anavatan edebiyatı yaparak her şey için Türkiye’ye avuç açan ve siyasi ikbal uğruna devamlı devlet dağıtarak siyasi gelecek sağlayan zihniyete karşıdır ve her türlü usulsüzlüğe, kaçakçılığa ve haksızlığa karşıdır... Çengel ülkesini seven herkesin içinde her zaman daha iyiye ulaşmak için bir dürtü olacaktır”⁹⁰⁹ ifadelerini kullanmıştır. Hakkında daha fazla bilgi elde edemediğimiz Çengel’in görebildiğimiz son yayını **16 Temmuz 1998** tarihli **29** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur⁹¹⁰.

Haber

İlk sayısı **2 Haziran 1998** tarihinde yayınlanmış olan **günlük** gazetedir. Ücretsiz olarak okurlarına ulaşan gazetenin tam adı “Haber Günlük Siyasi-Aktüel Gazete” olarak neşredilmiştir. **Haber** gazetesi ilk sayısında, “Haber” imzasıyla çıkan “Yayına Başlarken” yazısında kendisini şöyle tanımlamış ve okurlarına seslenmiştir:

⁹⁰⁸ Avrupa, 18 Eylül 1997, Sayı: 2.

⁹⁰⁹ Çengel, 1 Aralık 1997, Sayı: 1.

⁹¹⁰ Çengel, 16 Temmuz 1998, Sayı:29.

“Haber’den haberiniz oldu mu? Haber elinizde. Bu gazete bizim, sizin veya onun değil. Bu gazete hepimizin. Bu gazete Kıbrıs Türklüğü’nün. Sizlerle her gün birlikte olacağız. Bu birlikteliğin keyfini, onurunu, mutluluğunu paylaşacağız. Öyleyse bizlere düşen iyi bir gazete çıkarmak, sizlere layık olmak... “İyi Gazete” den kastımız; haberde doğruluk ve tarafsızlık yanında hür ve objektif olmaktır. Yanlışın yanında değil, doğrunun yanında yer almak... Hakkı teslim edip haksızlığa karşı çıkmak, Merhaba KKTC...”⁹¹¹ yazmaktaydı. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Kıbrıslı

İlk sayısı **14 Şubat 2000**’de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. *“Türkün Sesi, Kıbrıslı”* adıyla **günlük** gazete olarak neşredilmiştir⁹¹². **Kıbrıslı** gazetesinin Genel Müdür ve Genel Yayın Yönetmenliği’ni **Dr. Doğan Harman**, Yayın Yönetmenliği’ni **Erol Öney**, Yazı İşleri Müdürlüğü’nü **Oya Gürel**, Müessese Müdürlüğü’nü **Hasan Altaylızade**, Yayın Koordinatörlüğü’nü **Cevdet Alparslan** ve Reklam Müdürlüğü’nü de **Şule Altaylızade** yapmıştır⁹¹³. Gazetenin basımı Özay Matbaacılık-Ada-M Matbaacılık tarafından gerçekleştirilmiştir⁹¹⁴. Gazete yayın hayatına halen devam etmektedir.

Volkan

Volkan gazetesinin ilk nüshası **12 Aralık 2001**’de neşredilmiştir. Volkan Basın Yayın Limited tarafından yayınlanan gazete **günlük** çıkmıştır. Dört hissedarı olan şirket, kısıtlı imkânlarla gazeteyi yayımlamaktadır. Gazetede sayfaları yapan iki kişi ile bir de sekreter bulunmaktadır. Gazetenin diğer her şeyiyle ilgilenen yani gazetenin her gün basım aşamasına gelmesini sağlayan kişiler ise gazete ortaklarından **Sabahattin İsmail** ile **Aydın Akkurt**’tur⁹¹⁵. Gazete günümüzde **Yeni Volkan** adıyla yayın hayatını sürdürmektedir.

⁹¹¹ **Haber**, 2 Haziran 1998, Sayı: 1.

⁹¹² **Kıbrıslı**, 14 Şubat 2000, Sayı: 1.

⁹¹³ **Kıbrıslı**, 14 Şubat 2000, Sayı: 1.

⁹¹⁴ **Kıbrıslı**, 14 Şubat 2000, Sayı: 1.

⁹¹⁵ **Volkan**, 12 Aralık 2001, Sayı: 1; Eda Hançer, “Kıbrıs Türk Basınında Sahiplik Yapısı ve Haber Üzerindeki Etkileri”, Küresel İletişim, Bahar 2006, Sayı: 1.

Birleşik Kıbrıs

İlk sayısı **22 Mart 2003**'de yayımlanmış olan **haftalık** siyasi gazetedir. Orta boy büyüklükte olan gazetenin başlık adı sayfanın üst kısmında kırmızı zemin üzerine büyükçe dizilmiştir. **Birleşik Kıbrıs** gazetesi 750 bin Türk lirasından okurlarına ulaşmıştır⁹¹⁶.

Star Kıbrıs

İlk sayısı **12 Nisan 2007**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamış olan **günlük** gazetedir⁹¹⁷. Star Kıbrıs Medya Grubu'nun sahibi olduğu gazetenin İmtiyaz Sahipliği'ni **Ali Özmen Safa**, Genel Koordinatörlüğü'nü Cemile Yalçındağ, Genel Yayın Yönetmenliği'ni Rasih Reşat, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Ayşemden Akın, Haber Müdürlüğü'nü Selda Bektaş ve gazetenin Editörlüğü'nü de Artun Çağa yapmıştır. 1 Türk lirasından satışa sunulmuş olan **Star Kıbrıs**; Girne'de 55 A/B Karaoğlanoğlu Caddesi, Zeytinlik Kesimi'nden yönetilmiştir⁹¹⁸. Gazete yayınlarına halen devam etmektedir.

Havadis

14 Şubat 2009'da yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamış olan **günlük** gazetedir⁹¹⁹. **Havadis** gazetesi Poli Investment tarafından çıkarılmıştır. Gazetenin Genel Müdür ve Genel Yayın Yönetmeni Başaran Düzgün, Yazı İşleri Müdürü Hüseyin Ekmekçi, Spor ve Magazin Müdürü Mustafa Özsoy, Fotoğraf Editörü Serkan Yürür, Müessese Müdürü Nuri Erhat idi. **Havadis**, Mustafa Kombos İşhanı, Küçük Kaymaklı, Lefkoşa adresinden yönetilmiştir. Halkın Sesi Tesisleri'nde basımı gerçekleştirilen gazete 1 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁹²⁰. Gazete günümüzde de yayınlarına devam etmektedir.

⁹¹⁶ **Birleşik Kıbrıs**, 22 Mart 2003, Sayı: 1.

⁹¹⁷ **Star Kıbrıs**, 12 Nisan 2007, Sayı: 1.

⁹¹⁸ **Star Kıbrıs**, 12 Nisan 2007, Sayı: 1.

⁹¹⁹ **Havadis**, 14 Şubat 2009, Sayı: 1.

⁹²⁰ **Havadis**, 14 Şubat 2009, Sayı: 1.

Haberdar

22 Aralık 2009'da ilk sayısı yayımlanmak suretiyle **günlük** olarak yayın hayatı başlamıştır. **Haberdar**, “*Yazulmasını İstemiyorsan Yapma*” şiarıyla çıkmıştır⁹²¹. Gazetenin yönetim kadrosu şu isimlerden oluşmaktaydı: Genel Yayın Yönetmeni Rasih Reşat, Yazı İşleri Müdürü Artun Çağa, Yayın Yönetmeni Hüseyin Çakmak, Haber Müdürü de Misli Kadioğlu idi. Lefkoşa'da Küçük Kaymaklı Postanesi üzerinde yayınlarına başlayan gazete Yellowstone Printing Ltd. (Kıbrıs Gazetesi Tesisleri)de basımı gerçekleşmiştir⁹²². Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Rasih Reşat “*Merhaba*” başlıklı ilk yazısında, gazetenin yayımlanmasından önce bazı gazetelerin “*dedikodu sütunlarında*” yer aldıklarını belirterek, “*Arkasında kim var, parayı nereden buldular, hangi partiyle bağlantılı olacak, hangi işadama arkasında, siyasi çizgisi ne olacak*” gibi sorulara çok maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Rasih Reşat, **Haberdar**'ın hiçbir siyasi, sosyal veya ticari zümrenin yayın organı olmadığını, bir grup gazetecinin yayın organı olduğunu belirtmiştir. Halkın haber alma özgürlüğü çerçevesinde yayın takip edeceklerini kaydeden **Haberdar**'ın Genel Yayın Yönetmeni Reşat, “*yazulmasını istemiyorsanız yapmayınız*” sözünün arkasında olacaklarını söylemiştir⁹²³. 2 Türk lirasından satışa sunulmuş olan gazetenin yayınları halen devam etmektedir.

b.Siyasi Parti

Ulus

İlk sayısı **26 Mart 1976**'da neşredilmiştir. Kıbrıs Türk siyasi tarihinde önemli bir yere sahip olan **Ulusal Birlik Partisi (UBP)**'nin yayın organı olan **Ulus**'un başlığının yanında “*Ulusal Birlik Partisi Haftalık Siyasi Organı*” sözleri yer almaktadır. Gazetenin Sahibi ve Sorumlusu **Nejat Konuk** idi⁹²⁴. Gazete ilk nüshasında “*Çıkarken*” yazısında, yayın amaçlarını şu şekilde izah ediyordu:

“*Ulusal Birlik Partisi olarak giriştiğimiz demokratik tabandan tavana örgütlenme yolu ve geleceğini, parti yetkili organlarının kuruluşuna alt kademedен başlamasını içermektedir. Nitekim köy kuruluş kongrelerinde, öncümüz Sayın*

⁹²¹ **Haberdar**, 22 Aralık 2009, Sayı: 1.

⁹²² **Haberdar**, 22 Aralık 2009, Sayı: 1.

⁹²³ **Haberdar**, 22 Aralık 2009, Sayı: 1.

⁹²⁴ **Ulus**, 26 Mart 1976, Sayı: 1.

Denktaş'ın yıkılmaz dava arkadaşları köylülerimiz, katıldıkları UBP'nin köy başkanlarını ve yönetim kurullarını seçmişler, tabanda yetkili ve sorumlu organları demokratik kuruluş felsefemiz çerçevesinde, Sayın Denktaş'ın kuruluş çağrısı uyarınca kurmuşlardır... Parti gazeteleri genellikle, Merkez Yönetim Kurullarının idaresinde yayınlanır. Bizim bu organımız henüz seçilmiş olmadığı için, Ulus'un Sahipliği'ni ve Genel Sorumluluğu'nu, Geçici Genel Sekreter ve Meclis Grubu Başkanı Sayın Nejat Konuk yüklenmektedir. Yazı İşleri'ni ise kurultaya kadar, Kurucular Kurulu arasından seçilen ekip yürütecektir.

Kurultaydan sonra Merkez Yönetim Kurulu'nun oluşmasıyla, Ulus tamamen partinin demokratik organı olacak, Yazı Kurulu yeniden belirlenecektir. Bu gün gazetenin sorumluluğunu yüklenenleri, bu cemaati devredinceye kadar sürdürecekleri görevde temel ilkeleri, titizlik ve içtenlik olacaktır..."⁹²⁵ denilmekteydi.

Ulus gazetesi, önceleri haftada bir parti haberlerini vererek çıkmış daha sonraları onbeş günde bir yayımlanmak suretiyle yayınlarını sürdürmüştür. Yine çok kısa bir süre sonra gazetenin çıkış günlerindeki düzen kaybolmuş sadece gerektiği zaman yayımlanmaya başlanmıştır. Bu da kısa sürmüş, gazetenin yayınlanmasından vazgeçilmiştir⁹²⁶.

Kurtuluş

Ekim 1978'de yayın hayatına başlayan gazete **haftalık** olarak yayımlanmıştır⁹²⁷. Büyük boy bir gazete olan "**Kurtuluş**" başlık adı sayfanın üst kısmında ortada siyah zemin üzerine büyük ve beyaz puntıyla dizilmiştir⁹²⁸. Başlık adının solunda yayın organı olduğu "**Toplumcu Kurtuluş Partisi**"nin amblemi, en sağda da gazetenin takvim bilgileri, fiyatı, adresi ve basımevi bilgilerini içeren bir çerçeve yer almıştır. **Kurtuluş**'un başlık adının hemen altında da "**Toplumcu Kurtuluş Partisi Yayın Organı**"⁹²⁹ yazılıydı.

⁹²⁵ **Ulus**, 26 Mart 1976, Sayı: 1.

⁹²⁶ C. ÜNLÜ, **Kıbrıs'ta Basın Olayı**, s. 167.

⁹²⁷ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 85.

⁹²⁸ **Kurtuluş**, 5 Ocak 1979, Sayı: 12.

⁹²⁹ **Kurtuluş**, 5 Ocak 1979, Sayı: 12.

Kurtuluş gazetesinin İmtiyaz Sahipliği “*Toplumcu Kurtuluş Partisi*” ne aittir. Gazete, “13, Mahmut Paşa-Lefkoşa” adresinden yönetilmiştir. 3 Türk lirasından satılan **Kurtuluş**, Yarın Ofset tesislerinde dizilip basılmıştır⁹³⁰. Gazetenin yayınları, 1984 yılında sona ermiştir⁹³¹.

Halkçı

İlk sayısı 13 Haziran 1979’da yayımlanmış olan **haftalık** gazetedir. “*Haftalık Siyasi Gazete*” adıyla ve “*Her Çarşamba Çıkar*” periyodik düzeniyle okuyucularına ulaştırılmıştır⁹³². Gazetenin başlık adı büyük puntolu koyu harflerle çıkmış olup ilk sayfanın üst orta kısmında yer almıştır. Başlık adının sağ tarafında çerçeve içerisinde, büyük harflerle okurlarına yönelik, birlik – beraberlik ve propaganda içerikli sözler yer alırken sol tarafta ise, gazetenin takvim bilgileri, yayınlandığı gün, periyodik yayın süreci ve fiyatı olan “3 Türk lirası” gazetenin tespit edilebilen nüshâlârında yer alan kalıcı bilgiler olmuştur.

Siyah–beyaz bir gazete olan **Halkçı**, küçük boy ve dört sayfa olarak yayımlanmıştır. Sahibi *Halkçı Parti* olan gazetenin, Yazı İşleri Sorumlusu Hasan Kozoğlu idi⁹³³. **Canbulat Basımevi**’nden dizilip basılan gazete adresini de şöyle vermiştir: “Adres: 2, Kanlı Mescit – Lefkoşa”⁹³⁴ kayıtlıydı.

Halkçı ilk sayısında **Hasan Kozoğlu** imzasıyla çıkan “Başyazı”da “Çıkarken” başlığı adı altında Kıbrıs Türk Toplumuna seslenerek, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“Kıbrıs Türk toplumu 1955’den bu yana çok çekmiş bir toplumdur. Her türlü kıyım ve göçler bu toplumun yıllar süren yazgısı olmuştur. 1963’de bu toplum büyük bir iç savaş geçirmiştir. Kan ve gözyaşı gündeminden hiç eksilmemiştir.

1974 mutlu “Barış Harekâtı” ile yüzü biraz güler gibi olan bu çilekeş toplum, bu kez de vurguncunun, tefecinin, yağmacının, fırsatçının elinde bozuk para gibi

⁹³⁰ **Kurtuluş**, 5 Ocak 1979, Sayı: 12.

⁹³¹ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 181; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 85.

⁹³² **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

⁹³³ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

⁹³⁴ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1

harcanmıştır ve harcanmaktadır. Fakat bu toplum artık uyanan bir toplum görünümünde, uyanışın sancılarını çeken, şafağı sökmesi yakın bir toplumdur.

Bugüne kadar UBP hükümetleri topluma birbirinden kopuk, düzensiz masallar anlatmıştır. Ama bu gün, yoksul, cahil ve yanıltmaya yatkın insanlar bile bunlara inanmıyor artık. UBP; iktidarı elinde bulundurduğu sürece de toplumumuzda insanca ve kardeşçe bir yaşam düşünülemez. Çünkü ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımlara itilen toplumumuzda huzur ve mutluluk duyguları nefret ve öfkeye dönüşürse elbette kardeşçe yaşamdan söz edilemez.

İşte her hafta elinizin altına getirmeye çalışacağımız “Halkçı” gazetede biz, bu sancıkların ve her türlü haksızlığın canlı tanığı bir yazar olarak kalemimizi; bu toplumun dertlerine, gözyaşlarına batırıp, acılarını, sorunlarını yazacak; sosyal toplumsal olaylara özgün demokratik ilerici bakışlar getirecek katkıda bulunacağız. Bu bizim için bir görevdir. Bizim için mutlu bir borçtur.”⁹³⁵.

Halkçı ilk sayısında yayın organı olduğu Halkçı Parti’nin Genel Başkanı Alper Orhon’un, partinin siyasi ideolojisini açıkladığı konuşmasını manşetine taşımıştı. Haber okurlarına şöyle duyuruldu:

“Alper Orhon: Halkçı Parti Demokratik Sol Bir Partidir.

Faşist Baskılarla Egemenliklerini Sürdürmek İsteyen Çıkarıcı Güçler, Halkçı Parti’ye Totaliter Komünist Damgasını Vurma Çabasına Girmişlerdir”⁹³⁶ üst özet bilgisi verildikten sonra Lefkoşa kaynaklı haber şöyle devam etmiştir:

“Halkçı Parti Genel Başkanı Alper Orhon, Halkçı Partisinin Programı ile insan haklarına saygılı, demokratik, laik, özgürlükçü, milliyetçi, sosyal, hukuk devleti ve Atatürk İlkeleri’ne bağlı, Türk Ulusunu ile Kıbrıs Türk Toplumu’nun bir bütün olduğuna ve ulusal savaşlarına inanan “Demokratik Sol” bir parti olduğunu yineledi...”⁹³⁷ denilmekteydi.

Kıbrıs Türk Toplumu’nun hayatında çok önemli bir yere sahip olan “20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı” , **Halkçı** gazetesinin 18 Temmuz 1979 tarihli sayısında Hasan Kozanoğlu imzasıyla çıkan “20 Temmuz Ve İki Başlı Faşizmin Ezilmesi” başlıklı yazıda, okuyucularına Harekâtın anlamı ve önemi şöyle izah ediliyordu:

⁹³⁵ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

⁹³⁶ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

⁹³⁷ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

“ Bir 1979 sabahı Lefkoşa'yı sarsmaya başlayan silah seslerinden bu güne 5 yıl geçti. 1960'ta çıkan, 1963'te üzerlerine kan sıçrayan “Kıbrıs Cumhuriyeti” sayfaları, 15 Temmuz 1974 sabahı daha da kana bulandı. Daha da gerçeği, özü bakımından artık ömrünü doldurdu ve değişime uğrayacağını ilk işaretleri o sabah verildi. Yunan faşizminin Kıbrıs'taki uzantıları Baş Piskopos Makarios'suz bir Kıbrıs için giriştikleri silahlı eylemde bir ölçüde, geçici olarak başarılı oldular.

1974 yılı 20 Temmuz'unun Kıbrıs Türklerinin can güvenliğini sağlaması yanında onun kadar önemli bir işlevi yerine getirmiş olmasının önemi de bu noktada da ortaya çıkmıştır zaten.

O da şu Doğu Akdeniz'in Kuzey Bölümün'de kanser gibi yayılmakta olan Faşizme bir yerde dur demiş olması. Hiç değilse ilk aşamada elde edilen, gözle görülür başarılarından birisi budur. Kıbrıs Türklerinin can güvenliğini sağlaması yanında, bir de bu “Faşist tırmanış” önlenmiştir. Aşırı katı, şoven yunan albayları cuntası 20 Temmuz 1974 Harekâtı'ndan hemen sonra düştü. Makarios sonrası yasadışı Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (ki aynı özelliği, yani faşizmi ön plana çıkaracağı ilk anda belli olmuştu) “ ilk bölümü” olan Samson hükümeti de bir hafta dayanamadan sahneden çekilmek orunda kaldı. Yerini daha ılımlı bir yönetime bıraktı. Yeni koşulları daha kolaylıkla içine sindirebilecek, yan duruma daha iyi uyabilecek daha esnek bir manevra ve görüşme özelliği taşıyabilecek diye Klerides Yönetimi ortaya böylece çıkmış oldu. Daha sonra bu yönetim yerini Kiprianu yönetimine bıraktı.

“ İki Başlı Faşizmin Ezilmesi” ile Kıbrıs Türklerinin uğraşı, olası bir soykırımın önlenmesi 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı'nın yadsınamaz üç önemli sorunudur.

Bu “olayı” doğru dürüst bir sona bağlamak, barış ve istikrar meyvesini devşirmekse beş yıl geçtiği halde, hâlâ ufukta görünmüyor. Yeni durumlar, dış baskılar, Makarios'un ölümü, Klerides Yönetimi, Kiprianu Yönetimi, tarafların diyalog kurabilme olanağının azlığı, Ege anlaşmazlığı, 20 Temmuz sonrası “Meyve”nin devşirilmesini hep arkaya atmış, ertelemiştir. Şimdilik de, yakın ufukta, bu meyvenin barış masasında devşirilebileceğini gösterir hiçbir işaret yok gibidir.

İki ulus ve iki halk arasında barışın sağlanması çok önemli ve özlenir bir şeydir. Üstelik yaşamsal bir sorundur da. Yeni, kanlı bir tırmanma hem iki ulus ve iki toplum

arasındaki uçurumu büyütecek, hem de taraflardan hiçbirine bir yararı olmayacaktır”⁹³⁸ sözleriyle tarihi yıldönümü hakkında bilgi verilmiştir.

Halkçı Parti’nin programı, olayları değerlendirmesi, propaganda ve hükümete eleştiriler gazete sütunlarında en sık yer alan haberler olmuştur. Köy Sorunları başlığı altında köylerin sosyal, tarım, ekonomik ve eğitim alanlarındaki sıkıntılarına değinilmiştir. “Çarşambadan Çarşambaya 7 Günün Olayları” başlığı altında Kıbrıs’taki olaylar küçük başlıklar altında verilmiştir. **Halkçı** gazetesi “Toplumlararası Görüşmeler 15 Haziran’da Başlıyor” başlığı altında haberi okurlarına şöyle duyurmuştur:

“ Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim gözetiminde, Kiprianu ve Rauf Denktaş arasında 18- 19 Mayıs tarihlerinde yapılan görüşmelerde, toplumlararası görüşmelerin 15 Haziran’da başlatılmasına karar verilmişti. 3 gün sonra başlayacak olan toplumlararası görüşmelerin uzun bir zamandan beri çıkmazda bulunan Kıbrıs Sorunu için yeni bir aşama olarak nitelenmiştir.

Görüşmelere katılacak taraflar, görüşmeler süresince iyi niyet göstermeye v Kıbrıs sorununa köklü ve adil bir çözüm buluncaya kadar anlaştıkları esaslara aykırı beyanatlar vermekten kaçınmaya da azami titizliği göstermeleri gerekir...”⁹³⁹

Düzenli bir yayın hayatı olmayan **Halkçı**, 5 Eylül 1979 tarihi sayısında okurlarına **Halkçı** yazı ailesi imzasıyla “*Halkçı*”, “*Elimizde Olmayan Nedenlerden Ötürü Bir Süre Çıkamadı. Okurlarımızdan Özür Dileriz*”⁹⁴⁰ açıklamasını yapmıştır.

Halkçı’nın tespit edilebilen son yayını 19 Eylül 1979 tarihli 12 sayı numarası olmuş ve gazete bu nüshasında başlık adının altına küçük puntolu büyük harflerle “*Gerçeğin İfadesidir*”⁹⁴¹ ibaresiyle çıkmıştır.

Demokratik Halk

4 Ekim 1980’de ilk sayısı yayımlanan gazete, **haftalık** olarak yayın hayatına başlamıştır⁹⁴². Büyük boy ve dört sayfa çıkan gazete “*Demokratik Halk Gazetesi, Daha Mutlu Yarınlar İçin*” adıyla neşredilmiştir⁹⁴³. Gazetenin başlık adının hemen yanında

⁹³⁸ **Halkçı**, 18 Temmuz 1979, Sayı: 6.

⁹³⁹ **Halkçı**, 13 Haziran 1979, Sayı: 1.

⁹⁴⁰ **Halkçı**, 5 Eylül 1979, Sayı: 10.

⁹⁴¹ **Halkçı**, 19 Eylül 1979, Sayı: 12.

⁹⁴² C. ÜNLÜ, *Kıbrıs’ta Basın Olayı*, s. 192-193; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 89.

⁹⁴³ **Demokratik Halk**, 4 Haziran 1984, Sayı: 85.

çerçeve içerisinde “*Altı Ok*” simgesi yer almıştır⁹⁴⁴. Gazetenin “*Başyazı*”ları **İsmet Kotak** tarafından yazılmıştır. **Ahmet Gazioğlu, Ahmet Atamsoy, İbrahim Kuyumcu, İzzet Kombos**, gazetenin yazarları arasındadır⁹⁴⁵. **Mağusa**’da, **Kıbrıs Postası Basımevi**’nde⁹⁴⁶ çıkan **Demokratik Halk** gazetesi, yayın organı olduğu Demokratik Halk Partisi kapanınca gazetenin yayınları da **1985**’de sona ermiştir⁹⁴⁷.

Barış

14 Ağustos 1981’den itibaren yayımlanmaya başlamış olan **haftalık** gazetedir. Ulusal Birlik Partisi’nin yayın organı olan gazetenin Sahibi ve Başyazarı **Reşat Akar**’dır. Büyük boy ve 4 sayfa⁹⁴⁸ olarak okuyucularına ulaşan gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Haber

21 Mart 1985’de **haftalık** olarak yayın hayatına başlamıştır. **Haber** gazetesinin Sahibi Akar Yayıncılık, Başyazarı da Mehmet Akar’dır. KKTC 1985 seçimlerinde UBP’nin propagandasını yapmak amacıyla yayınlanmıştır. Lefkoşa’da, Bozkurt Basımevi’nde basımı gerçekleştirilen gazetenin yayın hayatı **7 Temmuz 1985** tarihinde sona ermiştir⁹⁴⁹.

Güneş

İlk sayıları tespit edilemeyen gazetenin **22** sayı numarasını taşıyan yayını **16 Ekim 1987**’de yayımlanmıştır⁹⁵⁰. Gazetenin adı geçen sayısında yıl numarasında “3” yazmaktadır. Gazetenin başlık adı sayfa üzerinde yer almakla birlikte başlığın hemen solunda KKTC bayrağı ve gazetenin yayın organı olduğu parti olan UBP’nin amblemi bulunmaktadır. Başlık adının hemen altında büyük puntolarla “*Ulusal Mücadelemizin İşığı*” ibaresi yer almıştır⁹⁵¹.

⁹⁴⁴ **Demokratik Halk**, 4 Haziran 1984, Sayı: 85.

⁹⁴⁵ **Demokratik Halk**, 4 Haziran 1984, Sayı: 85.

⁹⁴⁶ **Demokratik Halk**, 4 Haziran 1984, Sayı: 85.

⁹⁴⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 89.

⁹⁴⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 90.

⁹⁴⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 95.

⁹⁵⁰ **Güneş**, 16 Ekim 1987, Sayı: 22.

⁹⁵¹ **Güneş**, 16 Ekim 1987, Sayı: 22.

Güneş gazetesinin Sahipliği'ni UBP, Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Dr. Mustafa Erbilen**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Doğan Harman** yapmıştır. Gazetenin basımı **Ulus Ofset** tarafından yapılmıştır⁹⁵².

Yeni Doğuş

15 Kasım 1986'dan itibaren yayımlanmaya başlanmıştır⁹⁵³. Gazetenin başlık adı sayfanın üst kısmında yer almıştır. En solda; Kıbrıs haritası ve adaya doğan güneşle birlikte harita üzerinde küçük puntoyla “*yeni*”, sayfa ortasında da büyükçe dizilmiş “*Doğuş*” bulunmaktadır. En sağda ise gazetenin takvim, sayı ve ederi ile ilgili bilgiler çerçeve içerisinde verilmiştir. Başlık adının hemen altında siyah zeminde üzerinde “*Her Gün Yeni Bir Doğuş, Kıbrıs Türkü İçin Yeni Bir Başlangıçtır*” ibaresi bulunmaktadır⁹⁵⁴.

“*Haftalık Siyasi Gazete*” adıyla yayınlanan **Yeni Doğuş**'un Sahipliği'ni **Emin Uzun**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Özcan Özcanhan** yapmıştır⁹⁵⁵. Gazete; **Lefkoşa**'da, “*Cengiz Han Sokak, No:1*”den yönetilmiştir⁹⁵⁶. **Yeni Doğuş**'un baskısı ve dizilişi **Derece Ofset** tarafından yapılmıştır⁹⁵⁷. Gazete, 100 Türk Lirası'ndan satışa sunulmuştur⁹⁵⁸.

Yeni Doğuş gazetesinin Sahibi ve aynı zamanda Yeni Doğuş Partisi'nin Lefkoşa Milletvekili olan **Emin Uzun**, gazetede “*Merhaba*” köşesinde “*Andımız*” başlığıyla gazeteyle ilgili şunları söylemiştir:

“ *Sevgili okuyucularım, iki yıldır hasretini hep birlikte çektiğimiz Yeni Doğuş Partisi'nin sesi olan Yeni Doğuş'a kavuşmuş bulunuyoruz. Bu eseri yayın hayatına geçiren başta Sn. Başkanım Aytaç Beşerler'e ve yazı işleri müdürümüz Özcan Özcanhan arkadaşımıza teşekkür ve saygılarımı belirtmeden geçemeyeceğim. Sevgili okuyucularım Yeni Doğuş, senin kurduğun Cumhuriyeti'nin koruyucusu ve savunucusu olarak Yeni Doğuş Cumhuriyeti sonsuza dek yaşatacak olanların ve ona gönül*

⁹⁵² Güneş, 16 Ekim 1987, Sayı: 22.

⁹⁵³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 96.

⁹⁵⁴ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

⁹⁵⁵ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

⁹⁵⁶ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

⁹⁵⁷ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

⁹⁵⁸ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

verenlerin onuru ve gururu olacağından kimsenin kuşkusu olmasın. Andımız bu, inandığımız bu, gideceğimiz yol bu, bu güzel yoldan Allah kimseyi ayırmasın...”⁹⁵⁹ ifadelerine yer verilmişti.

Gazetenin yazı işleri müdürü olan **Özcan Özcanhan** “*Gün Doğarken*” köşesinde, okurlara “*Teşekkür ederiz*” başlığıyla şunları söylemiştir: “Yayın hayatına başlarken Yeni Doğuş gazetesine yazı ile telefonla ve bizzat ofisimizi ziyaret ederek başarı dileklerini duyuran dostlara ve herkese candan teşekkür ederiz. Bu vesile ile herkesi bir kez daha temin etmek isteriz ki Yeni Doğuş gazetesi sorumluluk bilinci içinde üstlenmiş olduğu görevi tam anlamı ile yerine getirecektir. Halkımızın, ülkemizin ve yüce Türk ulusunun çıkarları için gerek sosyal gerek kültürel, gerek ekonomik, siyasi ve her sahada yazıları, haberleri ve eleştirileri ile Yeni Doğuş gazetesi görevini yapacaktır...”⁹⁶⁰ diye yazmaktaydı.

Yeni Doğuş, 25 Aralık 1987’de çıkan sayısında “Yayınımıza Ara Veriyoruz” başlıklı yazısında gazetenin mali güçlükler ve teknik düzenlemeler sebebiyle yayın hayatına ara vermek zorunda kaldığını okurlarına duyurmuştur. Gazetenin aynı tarihli 58 numaralı nüshası, ulaşılabilen son yayın olmuştur⁹⁶¹.

Ak Güvercin

Toplumcu Kurtuluş Partisi’nin yayın organı olan **Ak Güvercin**, 1987 yılında yayınlanmaya başlamıştır. Ücretsiz dağıtılan gazete, TKP’nin faaliyetleri ile ilgili bilgiler bulunmaktaydı⁹⁶². Daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Bu Memleket Bizimdir

Yeni Kıbrıs Partisi’nin yayın organı olan gazetenin en solunda partinin amblemi, bu simgenin üzerinde de küçük puntolarla “**Bu**” ön adı ve sayfanın üst ortasında da büyük puntolarla “**Memleket**”, hemen yanında ise gazetenin takvim bilgileri çerçeve

⁹⁵⁹ **Yeni Doğuş**, 19 Kasım 1986, Sayı: 2.

⁹⁶⁰ **Yeni Doğuş**, 26 Kasım 1986, Sayı: 3.

⁹⁶¹ **Yeni Doğuş**, 25 Aralık 1987, Sayı: 58.

⁹⁶² **Ak Güvercin**, 1987.

içerisinde yer almış olup altında da küçük puntolarla “**Bizimdir**” tamamlayıcı adı bulunmaktaydı. Gazete 100 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁹⁶³.

Yeni Demokrat

Gazete, “*Yeni Demokrat, Demokrasinin Sesi*” adıyla neşredilmiştir. Gazetenin başlık adının solunda Demokrat Parti’nin amblemi, sağ tarafta ise çerçeve içerisinde “*DP KKTC’de Değişimin Simgesidir*” ifadeleri yer almıştır⁹⁶⁴. **Yeni Demokrat**’ın son yayın tarihini tespit edilememiştir.

15 Kasım Gençliği

İlk sayısı tespit edilemeyen gazetenin ikinci sayısı **15 Aralık 1997**’de çıkmıştır. Renkli ve büyük puntolarla çıkan gazetenin başlık adının hemen altında “*DP Gençlik Kolları Yayın Organıdır*” ibareleri yazmaktaydı. Gazete hedefini de başlık adının altında yer alan şu ifadelerle açıklamıştır: “*Düşünen Düşündüğünü Söyleyen ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni Kalkandıracak Bir Gençlik*” ibarelerini kullanmıştır. Başlık adının sağında da “*Eğer Sen İstersen O, Bir Hayal Değil*” yazmaktaydı⁹⁶⁵. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamayan gazetenin içeriğinde Kıbrıs Sorunu ve görüşmeleriyle Demokrat Parti ile ilgili haberler yer almıştır.

Demokrat Bakış

İlk sayısı **1 Mayıs 2007**’de yayınlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır⁹⁶⁶. Gazete, Demokrat Parti’nin **günlük** yayın organıdır⁹⁶⁷. Gazete yayınlarına halen devam etmektedir.

c.Sendikal

Söz

23 Ocak 1978’de ilk sayısı neşredilen **Söz**’ün Sahibi, **Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası**’dır⁹⁶⁸. Önce **haftalık** sonra **günlük** daha sonra yeniden

⁹⁶³ Bu Memleket Bizimdir, 19 Nisan 1990, Sayı: 2.

⁹⁶⁴ Yeni Demokrat, 2 Ağustos 1993, Sayı: 12.

⁹⁶⁵ 15 Kasım Gençliği, 15 Kasım 1997, Sayı: 2.

⁹⁶⁶ Demokrat Bakış, 1 Mayıs 2007, Sayı: 1.

⁹⁶⁷ Demokrat Bakış, 1 Mayıs 2007, Sayı: 1.

⁹⁶⁸ Söz, 23 Ocak 1978, Sayı: 1

haftalık ve büyük boy olarak iki ile dört sayfa arasında değişen gazetenin Başyazarlığını **Arif Hasan Tahsin** yapmıştır⁹⁶⁹. Gazete ilk nüshasındaki büyük puntolarla çıktığı imzasız, “Çıkarken” başlığı altında yayın amacını ve politik yayın çizgisini şu şekilde ifade ediyordu:

“ Kıbrıs Türk Toplumunu çok önemli günler geçiriyor. 1974 sonrasında hızla gelişip serpilen sermaye; kendi karşısında beliren demokratik güçleri ezmek için büyük bir hazırlık içindedir. Sermaye gün geçtikçe ekonomik gücünü artırmakta ve giderek hırçınlaşmaktadır. Bu aşamada ülkemizde adaletli gelir dağılımından söz etmek olanaksızdır. Oluşan büyük sermaye birikimi nedeniyle sınıflar arası denge günden güne emekçi halkın aleyhine bozulmaktadır.

1975 seçimlerini kazanan UBP içinde sermayenin örgütlendiği bir partidir. Bu nedenle kendi sınıfının çıkarlarını koruyan toplumda her oluşumu sermayenin süzgecinden geçiren bir yapıya sahip olması kaçınılmazdır. Sermayenin giderek palazlandığı böyle dönemlerde artan hırçınlığı; kendi elindeki siyasal iktidar yoluyla emekçilere karşı işlemekte ve bu yoldan sermaye sınıfı karşıda güçlü bir emekçi sınıfının oluşumu engellenmek istenmektedir. Bizler emekçiler olarak sermayenin karşısında güçlü olmak, kendi ekonomik ve sosyal durumumuzu koruyup geliştirmek zorundayız. Kurduğumuz sendikalar da bizlerin ekonomik örgütlenişidir. Bu sendikaların sermayeye karşı ses vermesi, onların çıkarlarına elbette ters düşmektedir. Bu nedenle sermaye, kendi denetimindeki iktidarı emekçilere ve onların sendikalarına karşı kullanacaktır. Elindeki gücü, bizleri ve sendikalarımızı ezmekte kullanacaktır.

Ancak sermaye iktidarlara ya da sermaye partileri, yalnız küçük bir azınlık olan sermaye sınıfına dayanırsa bu güç onu sayısal olarak iktidar yapmaya yetmez. Bu nedenle köylüye de memura da şirin görünmek zorundadır. Sermaye bir yandan emekçileri elindeki iktidar yoluyla ezmek isterken, bir yandan da buna halk huzurunda bir kılıf uyduracaktır. Bu nedenle de emekçilerin hareketini kamuoyuna ters yönden duyuracaktır.

Bu günkü iktidar devletin yayın ve basın organlarını da kullanarak kamuoyunu kendi lehine oluşturmak çabası içindedir. Bizlerin basın ve yayın organlarından yoksun oluşumuz onların daha kolay hareket etmesini sağlamaktadır. Bu nedenle bu gazeteyi

⁹⁶⁹ Söz, 23 Ocak 1978, Sayı: 1.

saygıdeğer halkımıza aracısız olarak ulaşmak için ve iktidarın sergilemekte olduğu, çirkin oyunları tüm boyutlarıyla sergilemek için çıkıyoruz"⁹⁷⁰ ifadelerine yer vermiştir.

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın sol görüşlü kanadının yayın organı olan bu gazete, birkaç kez açılıp kapanmıştır. Son kapanışı **1985** seçimlerinden hemen sonra olmuşsa da, **10 Nisan 1987**'de yeniden **haftalık** olarak neşredilmeye başlanmış ancak **Nisan 1988**'de yayınına tamamen sona erdirmiştir⁹⁷¹.

İşçi Postası

21 Mayıs 1980'de ilk sayısı neşredilen **İşçi Postası**'nın Sahibi **Kıbrıs Türk Sendikaları Konfederasyonu** ve Yazı İşleri Müdürü de **Necati Taşkın** idi. **Haftalık** bir gazete olan **İşçi Postası**, dört sayfa ve büyük boy olarak yayımlanmıştır⁹⁷². **İşçi Postası**, **26 Nisan 1984** tarihini taşıyan **198** sayı numarası ile yayın hayatından çekilmiştir⁹⁷³.

Kıb-Tös

Kıbrıs Türk Öğretmenleri Sendikası'nın yayın organı olan **Kıb-Tös**, **Kasım 1980**'den itibaren yayımlanmaya başlamıştır. **Aylık** olarak neşredilen gazete hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır⁹⁷⁴.

Sesimiz

Ekim 1982'de yayınlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. Kooperatif Görevlileri Sendikası'nın yayın organı olan **Sesimiz**, Lefkoşa'da çıkmıştır⁹⁷⁵. Daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Dev-İşin Sesi

Ocak 1985'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu'nun yayın organı olan **Dev-İşin Sesi**, önce **haftalık** sonra **iki**

⁹⁷⁰ Söz, 23 Ocak 1978, Sayı: 1.

⁹⁷¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon ...*, II, s. 85.

⁹⁷² *İşçi Postası*, 21 Mayıs 1980, Sayı: 1.

⁹⁷³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 89.

⁹⁷⁴ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 89.

⁹⁷⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 91.

ayda bir neşredilmiştir⁹⁷⁶. Gazete uzun bir aradan sonra yayınlanmaya başladığı **Ağustos 1995** tarihli “sayı” numarası yazmayan nüshasında “Yeniden Merhaba” yazısında şunları ifade etmekteydi:

“ Uzun bir aradan sonra tekrar sizlerle birlikte olmanın heyecanını ve mutluluğunu yaşıyoruz. Sendikamızın üyelerine ve çalışanlara ulaşabilmesi için yayın organının önemi yadsınamaz, sizlerin sorunlarını dertlerini dile getirecek. Sendikamızın çalışmalarını düşüncelerini ve önerilerini gündeme getirip sizlerle paylaşabilecek bir gazeteyi aylık olarak sizlere sunmayı hedefliyoruz...”⁹⁷⁷ ifadelerine yer verilmekteydi. Hakkında daha fazla bilgi tespit edilemedi.

Genç İşçi

Ocak 1985'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. 8 sayfa ve iki ayda bir yayınlanan gazetenin Sahibi Devrimci İşçi Sendikası'dır⁹⁷⁸. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

Dayanışma

Dayanışma, Kasım 1985'de yayımlanmıştır. “Sosyal ve Ekonomik Mücadele İçin Sendikal Dayanışma Gazetesi” adıyla okurlarına ulaşmıştır⁹⁷⁹. **Dayanışma** gazetesi, Kıbrıs Türk Kamu Görevlileri Sendikası'nın yayın organıdır⁹⁸⁰. Gazete, 50 Türk lirasından satışa sunulmuştur⁹⁸¹. İlk nüshasında “Başyazı” olarak çıkan “Dayanışma Yayın Yaşamına Başlarken” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“ Kamu görevlilerinin sosyo-ekonomik haklarını koruyup geliştirmek amacıyla sendikamız tarafından sürdürülen çalışmaların zaman zaman kamuoyuna yansıtılmak suretiyle hem kamuoyu oluşturmaya hem de etkinlikler hakkında örgütlü bulunduğumuz kesimi bilgi sahibi kılmaya gayret gösterdik... Dayanışma; sendikamızca düzenlenmekte olan sosyal, kültürel ve eğitsel etkinlikler yanında, sosyo-ekonomik olaylar ve sorunlar

⁹⁷⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 95.

⁹⁷⁷ Dev İşin Sesi, Ağustos 1995.

⁹⁷⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 95.

⁹⁷⁹ Dayanışma, Kasım 1985, Sayı: 1.

⁹⁸⁰ Dayanışma, Kasım 1985, Sayı: 1.

⁹⁸¹ Dayanışma, Kasım 1985, Sayı: 1.

karşısında takınmakta olduğumuz tavrı yansıtacağından Sendikal mücadelede önemli bir gereksinmeyi karşılayacağı kanaatindeyiz. Dayanışma, bir bakıma kamu görevlisinin ve Kamu-Sen'in hür sesi güçlü haykırışı olacaktır.

Dayanışma; Demokrasi, katılımcılık, kararlılık, barışçılık, açıklık, kitle sendikacılığı, örgütsel bağımsızlık, sendikalar arası iş birliği ve hür sendikacılık ilkelerini benimsemiş binlerce kamu görevlisinin sosyo-ekonomik beklentilerine tercüman olacak ve sendikal uğraşlara katkı sağlayacaktır. Dayanışma'ya sahip olalım ve kamu görevlisinin örgütlü dayanışmasını kamu-sen çatısı altında da gerçekleştirelim”⁹⁸² ifadelerine yer verilmiştir.

Emek

İlk nüshası Ekim 1987’de neşredilmiştir. “Emek, Yön-Sen, Bank-Sen, Koley-Sen Yayın Organıdır” adıyla çıkarılmıştır⁹⁸³. Gazetenin başlık adı sayfa üzerinde kırmızı zemin üzerine en solda, büyük-beyaz harflerle iri puntolu dizilmiştir⁹⁸⁴. 300 Türk lirasından satışa sunulan gazete, ilk nüshasında “Niçin Çıkıyoruz” başlıklı yazıda, gazetenin amaçları ve gerekçeleri şöyle izah edilmişti:

“ Ülkemizde işçinin, memurun sesini duyuracağı bir gazetenin çıkması artık kaçınılmaz oldu inancındayız. Genellikle ucu bana da dokunur çekingenliği içinde günlük basının hemen hemen hiç yer vermediği çalışanlarla ilgili haberleri objektif bir şekilde sizlere aktarmak için işçinin sesi olarak olan “Emek” gazetesini ayda bir çıkarmak düşüncesindeyiz.

Her okuyucunun da kabul edeceği bir şekilde sadece klasik işçi haberleri yayınlamakla yetinmeyecek, siyasal ekonomik ve sosyal konularda günlük haberlerin ötesinde ilgi çekici ve gerçek haber ve yorumlara geniş yer verecektir. İşçi eğitimine tabandan tavana geniş bir tahlile tabi tutacak üyelerimize üretme, arama, bulma, düşünme olanaklarını sağlayacağız.

Kıbrıs'ın ve özellikle toplumumuzun sendikacılık tarihi elbet bir gün yazılacaktır. Bu tarih bundan sonraki kuşaklara ışık tutacaktır. Kanımızca asıl önemli olan şimdiki kuşağın sendikacılık hareketi yaşamında var olan sendikacılık hareketinin

⁹⁸² Dayanışma, Kasım 1985, Sayı: 1.

⁹⁸³ Emek, Ekim 1987, Sayı: 1.

⁹⁸⁴ Emek, Ekim 1987, Sayı: 1.

ilke ve amaçlarını daha iyi takdir etmesidir... Bu amaç ve ilkelerden hareketle çıkaracağımız “Emek” gazetesinin siz çalışanlara önemli hizmetler vereceği inancındayız.

Çalışan kesimle bir bütün olarak sesimizi duyuracağız ve çalışan kesimin hizmetinde olmaktan duyuracağımız gurur ve mutlulukla hür ve demokratik sendikacılık hareketinin ilerlemesi için görev ve sorumluluk bilinci içerisinde hepinizi selamlar, saygılar sunarız”⁹⁸⁵ yazmaktaydı. Hakkında daha fazla bilgi elde edilemeyen gazetenin son yayın tarihi tespit edilemedi.

Vatandaş

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası’nın yayınladığı **Vatandaş**, 16 Ekim 1988’de haftalık olarak yayımlanmıştır. Gazetenin Editörlüğü’nü **Hasan Tahsin** yapmıştır. Baskısı, Gelişim Ofset Basımevi tarafından yapılan gazete, 4 sayfa ve 200 Türk Lirasından satışa sunulmuştur⁹⁸⁶.

Emekçinin Sesi

“Belediye Emekçileri Sendikası”nın yayın organı olan **Emekçinin Sesi** aylık olarak yayımlanmıştır⁹⁸⁷. Gazetenin Genel Yayın Yönetmenliği’ni **Aşkan Cemal**, Yazı İşleri Müdürlüğü’nü **Ali Aytaç**, Dış İlişkiler Sorumluluğu’nu **Haluk Giray** yapmıştır⁹⁸⁸. **Emekçinin Sesi**, 25 Kızılay Sokak Lefkoşa adresinden yönetilmiştir⁹⁸⁹. Gazetenin tespit edilebilen son yayını **Haziran 1996** tarihini taşıyan 5 sayı numaralı nüshası olmuştur⁹⁹⁰.

Kamu İşçisinin Sesi

Kamu İşçileri Sendikası’nın aylık yayın organı olan gazetenin Genel Yayın Sorumlusu Kemal Oktar’dır. **Kamu İşçisinin Sesi**, “Kamu İş Emeğinin Gelecek Güvencesidir” adıyla neşredilmiştir. Gazete, adresini, “21 Okullar Yolu, Kızılay Mahallesi-Lefkoşa” olarak vermiştir. **Kamu İşçisinin Sesi**’nin baskı ve dizgi tasarımı,

⁹⁸⁵ Emek, Ekim 1987, Sayı: 1.

⁹⁸⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 99.

⁹⁸⁷ Emekçinin Sesi, 29 Mart 1996, Sayı: 4.

⁹⁸⁸ Emekçinin Sesi, 29 Mart 1996, Sayı: 4.

⁹⁸⁹ Emekçinin Sesi, 29 Mart 1996, Sayı: 4.

⁹⁹⁰ Emekçinin Sesi, Haziran 1996, Sayı: 5.

Özyay Matbaacılık tarafından yapılmıştır⁹⁹¹. Gazetenin elde edilebilen son yayınında Kamu İş'in 17'nci kuruluş yıldönümü kutlanmıştır⁹⁹². Gazetenin yayınları düzenli olmamakla birlikte yayın hayatı halen devam etmektedir.

d.Mesleki

Ekonomi

İlk sayısı **13 Şubat 1979**'da yayımlanmış olan **haftalık** gazetedir. "*Ekonomi, Haftalık Ekonomi Gazetesi*" adıyla neşredilmiştir⁹⁹³. Gazetenin başlık adı sayfanın üst kısmında en solda bulunmaktadır. Kırmızı zemin üzerine büyük puntolu beyaz bir başlık logosuyla çıkmıştır. Bu başlık adının hemen yanında, Mustafa Kemal Atatürk'e ait "*Tüccar, milletin emeği ve üretimini kıymetlendirmek için, eline ve zekâsına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adamdır*"⁹⁹⁴ sözleri bu çerçeve içerisinde yer almıştır. Ekonomi gazetesinin İmtiyaz Sahipliği **Kıbrıs Türk Ticaret Odası** adına Genel Sekreter **Taner Ataer**, Yazı İşleri Sorumlusu **Mustafa Caner Evran** yapmıştır⁹⁹⁵. Haftalık olarak neşredilen gazete, "*1 Cengiz Sokak, Lefkoşa*" adresinden yönetilmiştir⁹⁹⁶. Gazetenin dizgi ve baskısı, **Ulus Ofset** tesislerinde gerçekleşmiştir. **Ekonomi** gazetesi bu ilk sayısında 5000 adet basılmış ve ücretsiz dağıtılmıştır⁹⁹⁷. İlk nüshasındaki "*Çıkarken*" adlı yazıda, gazetenin yayımlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

" Toplumun geleceğe güvenle bakabilmesi için sağlıklı toplumun kurulması ve dış politikada siyasal varlığımızın etkinlik ve güz kazanması, büyük bir birikim noktasına ulaşmış ekonomik sorunlarımızın çözümlenmesi ile olur. Ekonomik sorunlara radikal ve gerçekçi çözümler önermek, başta siyasal organlar olmak üzere, tüm halk ve sosyal örgütlerimizin vazgeçilmez amacıdır.

Bu bilinç içinde adamız, kalkınma uğraşında kendine düşen ödevleri daha yaygın ve etkin biçimde yerine getirmek düşüncesiyle haftalık bir gazete yayınlamaya başlamış bulunuyor. Gazetemiz amaçları ve içeriği açısından, belirli bir kesime değil, ekonomiye ulusal bir anlayışa dayalı yaklaşım ekonomik sektörlerin ve kalkınma

⁹⁹¹ **Kamu İşçisinin Sesi**, Aralık 1997, Sayı: 9.

⁹⁹² **Kamu İşçisinin Sesi**, Aralık 2005.

⁹⁹³ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

⁹⁹⁴ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

⁹⁹⁵ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

⁹⁹⁶ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

⁹⁹⁷ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

*çabasına getirmiş herkesin sesi olmayı temel ilke olarak benimsemiştir... Şu anda ilk sayısını elinizde tuttuğunuz bu gazetenin amacı; ulusal ekonomimizin gelişip güçlenmesine ve kendi kendine yeterli olabilecek bir yapıya kavuşturulmasına katkıda bulunmak, bu arada kalkınmasının tüm nimetlerinin sosyal adalet içerisinde toplum bireylerine dengeli dağıtımına hizmet etmektedir...*⁹⁹⁸. **30 Aralık 1988** tarihini taşıyan **508** sayı numaralı nüsha tespit edilebilen son yayın olmuştur⁹⁹⁹. Gazete sonraki yıllarda dergi olarak yayın hayatına tekrar dönmüştür.

Köylü

İlk sayısı **Nisan 1986**'da neşredilmiştir¹⁰⁰⁰. **Köylü** gazetesinin İmtiyaz Sahipliği'ni ve Yöneticiliği'ni **Hasan Rıfat Siber** yapmıştır¹⁰⁰¹. Gazetenin yazışma adresi şöyleydi: "**3, Yahya Kemal, Lefkoşa**"¹⁰⁰². **Halkın Sesi Basımevi**'nden çıkan gazetenin ederi ise 100 Türk lirasıydı¹⁰⁰³. Gazete **aylık** olarak yayımlanmış ve dört sayfa çıkmıştır.

Köylü gazetesi, gerekliliğini şu sözlerle "*Köy kahvehanelerinde sürekli bulundurulacak, okunacak bir gazetedir*" ve "*Ticareti köylüye yönelik müesseselerimizin, köylerde tanınmasına en iyi vasıta*"¹⁰⁰⁴. **Köylü** gazetesinin tespit edilebilen son yayını **Kasım 1986** tarihli **8** numaralı nüshası olmuştur¹⁰⁰⁵.

Turizm

İlk nüshası **22 Aralık 1986**'da neşredilmiş olan **aylık** bir gazetedir. Siyah zemin üzerine büyükçe dizilmiş başlık adı, gazetenin en üst ve solunda bulunmaktadır¹⁰⁰⁶. Başlık adının hemen sağında çerçeve içerisinde Atatürk'e ait "*Politik ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa meydana gelen*"

⁹⁹⁸ **Ekonomi**, 13 Şubat 1979, Sayı: 1.

⁹⁹⁹ **Ekonomi**, 30 Aralık 1988, Sayı: 508.

¹⁰⁰⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 96.

¹⁰⁰¹ **Köylü**, Eylül 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁰² **Köylü**, Eylül 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁰³ **Köylü**, Eylül 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁰⁴ **Köylü**, Eylül 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁰⁵ **Köylü**, Kasım 1986, Sayı: 8.

¹⁰⁰⁶ **Turizm**, 22 Aralık 1986, Sayı: 1.

zaferler uzun ömürlü olmaz ve az zamanda söner”¹⁰⁰⁷ veciz sözü, gazetenin tüm yayınlarında yer almıştır. **Turizm** gazetesinin Sahipliği’nin **Aziz Kent**, Koordinatörlüğü’nü **Süheyla Kırcahılar** yapmıştır¹⁰⁰⁸. Gazete, **Lefkoşa**’da **Derece Ofset** tarafından dizilip basılmıştır. Orta boy büyüklükte olan gazete 12 sayfa çıkmıştır¹⁰⁰⁹.

22 Şubat 1987 tarihli sayısından itibaren “*Ekonominin Pasaportu Turizm*” başlık adıyla yayımlanmıştır. **Turizm** başlık adı büyükçe dizilmişken **Ekonominin Pasaportu** ön adı da küçük puntolarla dizilmek suretiyle neşredilmiştir¹⁰¹⁰. **Ekonominin Pasaportu Turizm** gazetesinin elde edilebilen son yayını **22 Aralık 1988** tarihli **25** numaralı nüshası olmuştur¹⁰¹¹.

Esnaf ve Zanaatkârın Sesi

6 Şubat 1987’den itibaren yayımlanmış olan aylık gazetedir. Gazetenin sahipliğini Esnaf ve Zanaatkârlar Birliği Adına Ramiz Gökçe, Cahit Tilki ve Yazı İşleri Müdürlüğü’nü de Yaşar Karadoğan yapmıştır. **Esnaf ve Zanaatkârın’ın Sesi**, Lefkoşa’da Gelişim Ofset Tesisleri’nde basılmıştır. 8 sayfa yayınlanan **Esnaf ve Zanaatkârın Sesi**’nin yayın hayatı **Haziran 1987**’de sona ermiştir¹⁰¹².

Ses

Mayıs 1989’dan itibaren neşredilmeye başlamış olan aylık gazetedir. Kıbrıs Türk Esnaf ve Sanatkârlar Birliği’nin yayın organı olan **Ses**’in Yazı İşleri Müdürlüğü’nü Şinasi Başaran yapmıştır. Gazete, Lefkoşa’da Ulus Basımevi’nden 12 sayfa olarak çıkmıştır¹⁰¹³.

¹⁰⁰⁷ **Turizm**, 22 Aralık 1986, Sayı: 1.

¹⁰⁰⁸ **Turizm**, 22 Aralık 1986, Sayı: 1.

¹⁰⁰⁹ **Turizm**, 22 Aralık 1986, Sayı: 1.

¹⁰¹⁰ **Turizm**, 22 Şubat 1987, Sayı: 3.

¹⁰¹¹ **Turizm**, 22 Aralık 1988, Sayı: 25.

¹⁰¹² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 96.

¹⁰¹³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 100.

Genç İşadamı

İlk sayısı **Ağustos 1992**'de neşredilmiştir. Ücretsiz olarak okurlarına ulaşan gazete, Kuzey Kıbrıs Genç İşadamları Derneği'nin yayın organıdır¹⁰¹⁴. **Genç İşadamı**'nın Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Engin Arı**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Omaç Cin**, Genel Koordinatörlüğü'nü **Ayhan Kılıçarslan** ve Reklam Sorumluluğu'nu da **Hasan Taçoy** üstlenmiştir¹⁰¹⁵. Gazetenin son yayın tarihi tespit edilemedi.

Ekonominin Sesi

Kıbrıs Türk İnşaat Müteahhitler Birliği'nin yayın organı olan **Ekonominin Sesi** ücretsiz olarak okurlarına ulaşmıştır¹⁰¹⁶. Gazete, Kıbrıs Türk İnşaat Müteahhitleri Birliği Yönetim Kurulu tarafından yönetilmiştir. Yazı İşleri Sorumluluğu'nu Can Zayıf ve Soner Yetkili isimli kişiler yapmıştır¹⁰¹⁷. Gazete, Comment Grafik ve Yayıncılık Ltd. tarafından yayına hazırlanarak basımı gerçekleştirilmiştir¹⁰¹⁸. Ekonomi odaklı haberlerin ağırlıkta olduğu gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

e.Sosyal-Siyasi-Dernek

Sanat 75

Kasım 1975'den itibaren yayınlanmaya başlayan **aylık** gazetedir. **Sanat 75**'in Kıbrıs Türk Sanatçılar Derneği Adına Sahipliği'ni **Doğan Hakkı Haktanır**, Sorumlu Yönetmenliği'ni **Bener Hakkı Hakeri** üstlenirken; Yılmaz Hakkı Hakeri, Hasan Amir, Salih Oral isimli kişiler de Yazı Kurulu'nu oluşturmuşlardır. Kıbrıs Türk Sanatçılar Derneği'nin yayın organı olan gazete, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde çıkmıştır¹⁰¹⁹. Gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Basın

İlk nüshası **25 Aralık 1976**'da yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁰²⁰. Neşredildiği tarihte, Kıbrıs Türk gazeteciliğinin çıkış noktası olarak

¹⁰¹⁴ **Genç İşadamı**, Ağustos 1992, Sayı: 1.

¹⁰¹⁵ **Genç İşadamı**, Ağustos 1992, Sayı: 1.

¹⁰¹⁶ **Ekonominin Sesi**, 1 Aralık 2008, Sayı: 11.

¹⁰¹⁷ **Ekonominin Sesi**, 1 Aralık 2008, Sayı: 11.

¹⁰¹⁸ **Ekonominin Sesi**, 1 Aralık 2008, Sayı: 11.

¹⁰¹⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 84.

¹⁰²⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 85.

kabul edilen 25 Aralık 1891 tarihine istinaden gazete “*Basın Günü*” olarak kabul edilen 25 Aralık’ta yayımlanmıştır. Büyük puntolu kırmızı harflerle dizilmiş olan başlık adının hemen sonunda çerçeve içerisinde; yayın tarihi ve “*Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti Basın Günü*” ibareleri ve cemiyetin amblemi, solda da gazetenin çerçeve içerisinde künyesi hakkında bilgiler bulunmaktaydı¹⁰²¹.

Basın gazetesinin İmtiyaz Sahipliği’ni **Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti** Adına **Özer Hatay** yapmıştır. Gazetenin Yazı Kurulu; **Akay Cemal, Salahî Aldanmaz, Erten Kasımoğlu** ve **Ahmet Yaşar** isimli yazarlardan oluşmaktaydı¹⁰²². **Halkın Sesi Basımevi**’nde dizilip basımı yapılan gazetenin nüshası 2 Türk lirasından satılmıştır¹⁰²³. Gazete, gazeteciler gününü kutlamak ve basının sorunları ile ilgili görüş ve düşüncelerin dile getirilmesi maksadıyla yayımlanmıştır.

20 Temmuz 1978’de “*Basın, Halkın Mutluluğu İçin*” adıyla neşredilmiştir. Gazete bu sayısında “sayı” numarası olmaksızın yayınlanmıştır¹⁰²⁴. **Basın** gazetesinin 20 Temmuz 1978 yayınında; gazetenin Yayın Müdürlüğü’nü **Ahmet Yaşar**, Foto Muhabirliğini **Erdal Gökhan**, **Ahmet Şener**, Spor Muhabirliğini **Özcan Han**, **Ahmet Şener**, İlan Sekreterliğini **Reşat Akar** yapmıştır. Gazetenin Yayın Kurulu da **Emir Ersoy, İsfendiyar Altuğ, Mehmet Fehmi, Mehmet Ali Akpınar, Perihan Aziz, Sami Taşarkan** ve **Ümral Akgürgen** isimlerinden oluşmuştur¹⁰²⁵. Gazete, 250 kuruştan satışa sunulmuştur. **Basın** gazetesi, “*Yayın Kurulu*” imzasıyla yayımlandığı yazıda, gazetenin farklı tarihlerde de neşredileceğini ifade ettiği ve diğer anlamıyla da gazetenin amaçlarının izah edildiği yazı şöyleydi:

“Değerli okurlar sadece dini bayramlarda size seslenen Gazeteciler Cemiyeti bundan böyle olanak buldukça toplum için eleştiri dilek ve önerilerini gerçekçi bir yaklaşımla, tamamıyla demokratik bir anlayış içinde yansıtabilecek tarafsızlık ilkesine sıkı sıkıya sadık kalacak ne siyasal ne de ekonomik bir gücün etki çemberine girecektir.

¹⁰²¹ **Basın**, 25 Aralık 1977, Sayı: 2.

¹⁰²² **Basın**, 25 Aralık 1977, Sayı: 2.

¹⁰²³ **Basın**, 25 Aralık 1977, Sayı: 2.

¹⁰²⁴ **Basın**, 20 Temmuz 1978.

¹⁰²⁵ **Basın**, 20 Temmuz 1978.

Ekonomik sorunların kökenini araştırmak siyasal geleceğin kuşkusu içindeki halkımızın 20 Temmuz'da başlayan yeni dönemi izleyen ekonomik ve sosyal sorunlarını gerçekçi bir biçimde yılda birkaç kez de olsa vurgulamak Basın'ın görevi olacaktır.

Liderlerimizin yazı ve mesajlarının yoğunluğu matbaalardaki sıkışıklık, teknik güçlüklerin etkisi ile bu sayımızda bizden bekleneni veya vermek istediğimizi eksiksiz verme ve hedefe ulaşma olanağını bulamadık. Ama gene de, gazeteci ana sorunların birkaçını olsun yansıtmaya olanağını buldu. Gelecek bayramda gazetecinin siyasal sorunlu ilgili görüşlerini de geniş şekilde aktarmaya çalışacağız. Kalkınma savaşında kamuoyunun etkisi tartışılmazdır. Bu etkinin gereğince sağlanabilmesi için kamuoyu oluşturma görevini üstlenen Basın'ın öz sorunlarına ivedilikle çözüm getirilmesi zorunludur.

Gazeteciler Cemiyeti yönetsel düzensizliğin yarattığı sorunlar zincirinde önemli bir halka olarak duran basın sorunlarının hükümetçe ivedilikle ele alınmasını hâlâ sabırla beklemektedir. Kıbrıs basını 20 Temmuz Barış Harekâtı'nın dördüncü yıl dönümünde basın şehidi Adem Yavuz'u ve tüm şehitlerimizi saygı ile anar"¹⁰²⁶ ifadelerine yer vermektedir.

Basın, 13 Şubat 1979 tarihli yayınında; **Milliyet** gazetesi yazarı **Abdi İpekçi**'nin öldürülmesinden dolayı siyah başlıkla çıkmıştır. Gazete bu sayısında **Yarın Basımevi**'nde basılmıştır¹⁰²⁷. 31 Aralık 1991 tarihli yayınında "**Basın**" küçük boy olarak yayımlanmıştır. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği, yeni yıl vesilesiyle çıktığı sayısında; Kıbrıs sorunu ve yeni yılda karşılaşılabilecek ekonomik, sosyal ve siyasi problemlerle birlikte 1991 yılının değerlendirmesi, siyasiler tarafından yapılmıştır¹⁰²⁸. 11 Temmuz 1996'da, gazeteci **Kutlu Adalı**'nın saldırı sonucu öldürülmesinden ötürü **Basın** gazetesi siyah başlıkla çıkmıştır¹⁰²⁹.

Başak

1977'den itibaren yayımlanmaya başlanan gazete, aylık olarak çıkmıştır. Kooperatif Merkez Bankası'nın Ticaret Levazım Bölümü'nün Tarımsal Ekonomi ile

¹⁰²⁶ Basın, 20 Temmuz 1978.

¹⁰²⁷ Basın, 13 Şubat 1979.

¹⁰²⁸ Basın, 31 Aralık 1991.

¹⁰²⁹ Basın, 11 Temmuz 1996.

ilgili yayın organıdır. Ücretsiz dağıtılmış olan **Başak**, 4 sayfa yayınlanmıştır¹⁰³⁰. Daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Şehitlerin Sesi

İlk sayısı “*Şehitler Haftası*” olarak kabul edilen **21-25 Aralık 1979**’de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır.¹⁰³¹ Gazetenin başlık adı; üst orta kısımda büyük-koyu puntolu harflerle çıkmıştır. Başlık adının hemen altında, büyük puntolu harflerle “*Şehit Aileleri Ve Malûl Gaziler Derneği’nin Yayın Organıdır*” ibaresi yer almıştır¹⁰³² yazmaktaydı. Yılda bir kez yayınlanan gazete, 5 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁰³³. Sahibi Şehit Aileleri ve Malûl Gaziler Derneği ve Genel Yönetmeni **Tünay Baykara** idi. Gazetenin “*Yazı Ailesi*” de şu isimlerden oluşmuştur; **Nihat Arslan, Taylan Dersev, Emine Adanah, Emete Kırmızı, Aksen Enver, Şefik Vamık, Erten Ersan, Huriye Alpay, Ayten M. Benan, Emine Soley, Halil Ozankaya ve Fisun Aysan** idi¹⁰³⁴. **Bozkurt Basımevi**’nde dizilip basılan gazete, “*Dernek için müracaat*” adresi olarak, “*13. Kızılay Sokak, Yenişehir- Lefkoşa*”¹⁰³⁵ yazmaktadır. İlk sayısındaki “*Çıkarken*” adlı yazıda, neşredilme amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“ Sayın okuyucular; Elinizde tutmuş olduğunuz *Şehitlerin Sesi* gazetesi; Şehit hadise kurbanı aileleri, Malûl Gaziler ve Şehit ebeveynlerinin sorunlarını ortaya koymak için hazırlanmıştır.

Kıbrıs Türk Toplumu’nun yıllarca vermiş olduğu uğraşta, 1974 Mutlu Barış Harekâtı’na kadar geçen süre zarfında canları ve kanları ile bu toprakları sulayarak bize vatan yapan, yüzlerce şehitlerimizin geride bıraktıkları eş, yetimleri ve ebeveynleri ile malûl gazilerimizin sorunlarına bugüne kadar devletimiz istenen düzeyde bir yardım yapamamış, bu zümreye yoksul gözüyle bakmış ve toplum içerisinde layık oldukları mertebeye ulaşmaları için yeterli uğraşı verememiştir.

Bu zümrenin aldığı maaş ile günün rahatlığı karşısında ezilmeden insanca yaşama olanağı kalmamıştır. Devlet tarafından verilen az maaş içerisinde elektrik, su, belediye v.b. vergilerle geri alınması okula devam eden çocukların kitap, giyim ve diğer

¹⁰³⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 85.

¹⁰³¹ *Şehitlerin Sesi*, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³² *Şehitlerin Sesi*, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³³ *Şehitlerin Sesi*, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³⁴ *Şehitlerin Sesi*, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³⁵ *Şehitlerin Sesi*, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

ihtiyaçlarının karşılanması için çektikleri müşküllerin, evlenme hazırlığı içerisinde olan şehit yetimlerinin çeyiz ve möble hazırlıklarının 2000 tl gibi gülünç bir para ile baştan savuşturulmak istenmesi ayıptır. Meclislerden geçirile yasalarla devlet kadrolarına öncelik sağlanacağı belirtilmesine rağmen Ada'da lise ve üniversite mezunu 50 şehit yetiminin hâlâ daha eşsiz, geleceğinden endişeli olarak yaşamını sürdürmesi anlaşılır gibi değil.

Diğer yandan Eşdeğer Mal Yasası gereğince her şehit, hadise kurbanı ailesine ve malûl gazilere birer sosyal konut verilmesi hükme bağlanırken, henüz iskân imkânı bulamayan 75 şehit ve hadise kurbanı eşi ile 150 malûl gazinin ayrıca hayata atılacak şehit yetimlerine birer sosyal konut verilmemesi ve onarın iyi bir istikbal sağlamalarına yardımcı olunmaması bizleri üzen nedenlerdir.

Devletimizi ve bizi yönetenleri uyarmak, gerçekleri ortaya koymak ve sizlere sesimizi duyurmak için yılda bir kez de olsa Şehitlerin Sesi gazetesi vasıtası ile olayları gözler önüne sermek ve sorunlara çözüm aramak esas amacımızdır"¹⁰³⁶ diye yazmaktaydı.

Dört sayfa ve büyük boy yayımlanmış olan gazete siyah-beyaz sayfa düzeniyle çıkmıştır. Gazetenin başlık adının sağ tarafında "Hüseyin Ruso 1963" ve sol tarafında da "Kubilay Altaylı 1958" isimleri fotoğrafları ile verilen iki şehit yer almıştır"¹⁰³⁷. Şehitlerin Sesi gazetesi "Yazı Ailesi" imzasıyla "Teşekkür" yazısı yayınlamıştır. Teşekkür yazısı şöyleydi:

" Şehitlerin Sesi gazetesinin hazırlanması için bizlerden hiçbir yardımını esirgemeyen Akay Cemal, Halil Kaymaklılı, Ali Erdal, Erdoğan Şeneş beylere ve gazetenin basılmasında bizlere büyük imkânlar sağlayan fiyatta indirim yapan Bozkurt gazetesi sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Sayın Cemal Togan ile Sayın Sadi C. Togan beylere, ayrıca araştırma yapmamız için gazete arşivlerini bizlere vermiş olan Türk-Sen ilgililerine teşekkür ederiz"¹⁰³⁸.

Gazete ilk sayısında koyu puntolu harflerle " Kanlı Noel'in üzerinden tam 16 yıl geçti... Toplumumuz Bugün Eskisinden Daha Güçlü, Daha İnancılı, Daha Yenilmezdir. Şehitler Haftası Başlarken, Bizlere Bu Günleri Canları Ve Kanları Pahasına Gösteren

¹⁰³⁶ Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³⁷ Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰³⁸ Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

Aziz Şehitlerimizi Minnet Ve Şükranla Anar, Ailelerine Sabırlar Dileriz!" giriş üst özet bilgisinden sonra şöyle devam etmiştir:

" Bugün bu topraklarda hür ve bağımsız yaşayabiliyorsak bayrak direklerimizde şalı bayrağımızı korkusuzca ve şerefle dalgalandırabiliyorsak bunu 16 yıl önce 21 Aralık 1963'te başlayan Milli Mücadelemize ve Mücahitlerimizin bu mücadelede gösterdikleri kahramanlıklara borçluyuz.

Parmakla sayılabilecek kadar Mücahit'in 5-10 âdeti geçmeyen silahlarının patlamayan ve birkaç yüzü geçmeyen mermilerine ve imanlarına inanarak pür silah binlerce Rum ve Yunan çetelrine dur diyecek kudret ve kuvveti göstermemiş olsalardı, daha o günlerde zafer türküleri söyleyerek vatanımızı Yunanistan'a ilhâk "ENOSİS" etmiş olacaktı.

İşte 21 Aralık 1963'te başlayan Milli Mücadelemizi bu şekilde anlatmak, Akritas Plan'ı anlamak ve gerçekleri değerlendirmek gerekir.

Tarih boyunca hür yaşamış bir millete mensup olan Kıbrıs Türkü, her ne pahasına olursa olsun düşmana boyun eğmeyeceğini, 1958'lerde başlattığı Milli Mücadeleyi, hür yaşaması için anavatanına ve kendine tam güveni olduğunu daha o zaman tüm dünyanın düşünmesi ve ona göre değerlendirmesi gerekirdi.

Her yıl 21 Aralık'ta başlayan Şehitler Haftası, hür yaşamak isteyen Kıbrıs Türü'ne yeni bir ruh, yeni bir iman, yeni bir kuvvet getirmelidir. 1974 Mutlu Barış Harekâtı'na kadar Türk Toplumunun çektiği ızdırap, katlandığı fedakârlık ve Milli Dava'yı zaferle sonuçlandıracağına olan inancı içerisinde daima Kuzeye, anavatana bakmıştır.

İşte bu inanç ve imanla 11 yıl bekleyen kahraman Türk Toplumunu, 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı ile beklediğini taçlandırmış ve kahraman Türk ordusu ve mücahidinin omuz omuza yaptıkları savaşlarla Hürriyet ve Bağımsızlığı'na kavuşmak, kendi kendini yönetecek ileri e uygar bir toplum olduğunu bütün dünyanın gözleri önüne sermiştir. Bizlere bu günleri gösteren aziz şehitlerimizi minnetle anar, Tanrı'dan rahmet dileriz"¹⁰³⁹.

Gazete ilk sayısında üçüncü sayfada Rum vahşetini fotoğraflarıyla sütunlarına taşımıştır. "Türk Toplumunu, Sana, Yıllarca Yapılan Vahşeti Unutma" sözü Rum

¹⁰³⁹ Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

mezalimine uğramış olan Kıbrıs Türk Toplumu'na at iki fotoğrafla birlikte verilmiştir. Koyu büyük puntolarla yazılmış bu sözün altında “ *Ayvasıl, Muratağa, Atlılar, Taşkent ve Sandallar'daki Soydaşlarının Toplu Mezarlarını, Şehitlikleri Ebediyen Hatırla*” ifadeleri büyü puntolu harflerle yazılmıştır. Bu ifadelerin altında iki ayrı çerçeve içerisinde şu ifadeler bulunmaktaydı:

“ *Rumların önermiş olduğu yerleşim özgürlüğü, mülk edinme özgürlüğü, toplu katliamların ve göçlerin yeniden başlaması demek olacağına göre kesinlikle kabul edilemez. Anavatanımızın garantörlüğünü içermeyen hiçbir anlaşmaya Rumların insafına terk edilmek istemiyoruz*”.

“ *Ada'da iki bölgeyi iki toplumlu eşit ve şerefli bir barış istiyoruz. 5 Kasım 1976 tarihinde Federe Meclis'te oybirliği ile alınan karar nihai olmalıdır. İleri gitmek varken, 1963-74 öncesine yeniden dönerek “evet” diyemeyiz*”¹⁰⁴⁰.

Gazete; “*Unutmam*” *Diyorlar... Ya biz unuttur muyuz? Nasıl Unutalım?*” başlığı altında Rumlar tarafından şehit edilen Kıbrıs Türklerine ait fotoğraflarla birlikte, **Halkın Sesi** gazetesinden aldığı haberleri yayınlamıştır. **Şehitlerin Sesi** gazetesi 7 Kasım 1966 tarihli **Halkın Sesi** gazetesinden aldığı “*Papaz Girit'ten Çok Sayıda Gönüllü ve Silah Getirtiyor*” başlığı ile verdiği haber şöyleydi:

“ *Başpiskopos Makarios, Salı günü Girit Adası'na giderek Girit'in Türkler aleyhine yaptığı ayaklanmanın 100'üncü yıldönümü dolayısıyla, Arkadi Manastırı'nda tertiplenecek törende hazır bulunacaktı.*

Bu arada iyi haber alan kaynaklara göre Başpiskopos Makarios'un Girit'e gitmekten maksadı oradan daha fazla gönüllü ve silah istemektir. Makarios ve kafadarları Girit'ten getirmeye çalışacakları harp malzemesinin menfur planlarına tatbik sahasına koyabilmede kendilerine büyük faydalar sağlayacağı hususunda fikir birliğine varmışlardı. Bu konuda alınacak karar çok gizli tutulmuş olmasına rağmen, muhalefet çevrelerince geniş bilgi sızdırılmıştır. Bilindiği gibi Girit, Kıbrıs Rumlarına harp malzemesi ve asker gönderme merkezi olarak bilinmektedir. Daha da Girit'ten çok sayıda Yunan gönüllüsü ve silah gemileriyle Kıbrıs'a gönderilmiştir”¹⁰⁴¹.

1040

Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

1041

Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

“Yönetim Kurulu” imzasını taşıyan “Bağımsız Kıbrıs Türk Devleti Kurulmalıdır” başlığıyla verilen haber de şöyleydi;

“... Barış ümidi ile uzun süre devam ettirilen ikili görüşmelerde Rum tarafının anlaşmaya niyetli olmaması nedeniyle istenilen sonuca varılamamış Kıbrıs çözüm ortada bırakılmıştır. Türk Toplumunun tüm iyi niyet ve çabalarına rağmen Rumların yöneticilik ve büyüklük kompleksi ile Ada’daki Türk Toplumuna eşit vatandaşlar olarak bakmamışlar Türk olan her şeye hayat hakkı tanımak istememişlerdir.

Kıbrıs Türk limanlarına gelen yabancı bandıralı gemilerin kaptanları mahkemelere verilmiş, hapislik cezasına çarptırılmışlardır. Ercan Havaalanı’na inen tüm yabancı uçakların pilotları aynı muamele ile korkutulmuş, Türk Bölgesi’ne geçmek isteyen turistlerin barikatlardan geçmelerine izin verilmemiş, diğer yandan toplumumuzun dünya ile olan posta bağlarını koparmak gayesi ile Dünya Postalar Kongresi’nde aleyhimize kararlar çıkartmışlardır.

Denktaş-Makarios ve Denktaş-Kiprianu ilke anlaşmalarına ters düşen bunca davranışlara rağmen; Türk Toplumunu barışı aramış, görüşmelere hazır olduğumuzu belirtmemize karşın Rumlar Kıbrıs çözümünü Kıbrıs dışına itmişler, Bağlantısız ülkeler toplantılarında ve Birleşmiş Milletler toplantılarında ve en önemlisi bizlerin hazır bulunmamızı engellediği toplantılardaki kararlarla Kıbrıs’a çözüm yolu aradılar

Toplumun çektiği bunca mahrumiyet ve ızdıraptan sonra Rum lideri istiyor diye toplumumuzu Faşist ve zalim emellerine bırakamayız. Kuzey Kıbrıs’ın tüm bölgelerinde bayrak çekip çan çaldırtacaklarını sevinçle haykıran liderle 1980 Noelini Karpaz yarımadasında kutlayacaklarını her fırsatta söyleyen Rum liderlerinin vampir zihniyetleri ortadan kalkmadığı açıkça anlaşılmıştır. O halde bu insanlarla iyi komşuluk ve hatta iyi oraklık yapamayacağımıza göre Türk Toplumunu kendine düşen doğru yolu seçmeli ve Bağımsız Kıbrıs Türk Devleti’ni ilân etme yoluna gitmelidir”¹⁰⁴². Bu köşe yazısının altında da şu ifadeler yer verilmiştir:

“ Toplumumuzun yıllarca verdiği yaşam savaşının çekilen bunca acının üzerine bir çırpıda sünger çekilemez”, “ yıllık görkemli direnişimiz asla unutulamaz...”¹⁰⁴³ diye yazmaktaydı.

¹⁰⁴² Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

¹⁰⁴³ Şehitlerin Sesi, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 1

Gazetenin ikinci nüshasının yayın tarihi **21-25 Aralık 1980**'dir. Başlık adının hemen sağında çerçeve içerisinde "*bir hilâl uğruna batan güneşler misali bu toprakları bize vatan yapan aziz şehitlerimiz daima içimizde yaşayacaktır*" ibareleri yer alırken yine başlık adının hemen solunda "*Şehitlerimizin geride bıraktığı eş ve yetimlerine, ana ve babalarına destek olmak başlıca görevimizdir*"¹⁰⁴⁴ yazmaktaydı. Gazete manşetine taşıdığı "*21 Aralık 1963 Kanlı Noelinden Bugüne 17 Yıl Geçti*" başlığıyla verdiği haberin devamı şöyleydi:

"*Bugün bu topraklarda Hür ve Bağımsız yaşayabiliyorsak, bayrak direklerimizde şanlı bayrağımızı korkusuzca ve şerefle dalgalandırabiliyorsak bunu anavatanımızın büyük fedakârlığına, şehitlerimizin canı ve malül gazilerimizin kan bedeli ile sağlandığını asla unutmamalıyız*"¹⁰⁴⁵ şeklinde Kıbrıs Türk Toplumuna seslenmiştir. Haber şehit düşmüş Kıbrıs Türklerine ait fotoğraflarla birlikte okurlarına sunulmuştur.

Gazetenin sütunlarına taşıdığı temel konular, şehit ailelerinin sorunları, Rum vahşetiyle ilgili yayınlardan oluşmaktaydı. **Şehitlerin Sesi** gazetesinin tespit edilebilen son yayını **21-25 Aralık 1980** tarihli **2** sayı numaralı nüshası oluştur¹⁰⁴⁶.

Yılbaşı

1 Ocak 1981'de Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği tarafından yayımlanmıştır. Gazetenin Genel Yayın Yönetmenliği'ni Tüner Pektan yapmıştır. Lefkoşa'da neşredilen **Yılbaşı**, Yarı Ofset tesislerinde basımı gerçekleştirilmiştir. 24 sayfa çıkmış olan gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir¹⁰⁴⁷.

Arayış

İlk nüshası **Ekim 1982**'de yayımlanmıştır¹⁰⁴⁸. Onbeş günde bir neşredilen gazetenin başlık adı koyu ve büyük puntolarla dizilmiş olup başlık logosu sayfanın üst-ortasında bulunmaktadır. Başlık adının hemen sağında, "*Amacımız, Kıbrıs Türk Toplumunu Bireylerinin Partilerüstü Bir Düşünceyle Birlik ve Bütünlüğünü*

¹⁰⁴⁴ **Şehitlerin Sesi**, 21- 25 Aralık 1979, Sayı: 2

¹⁰⁴⁵ **Şehitlerin Sesi**, 21- 25 Aralık 1980, Sayı: 2

¹⁰⁴⁶ **Şehitlerin Sesi**, 21- 25 Aralık 1980, Sayı: 2

¹⁰⁴⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 89.

¹⁰⁴⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 91.

*Sağlamaktır*¹⁰⁴⁹ yer alan bu ifadelerle; **Arayış**, gayesini açıklamıştır. “*Yurtsever Aydınlar Birliği*”nin yayın organı olan gazete, büyük boy ve dört sayfa çıkmış olup 20 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁰⁵⁰.

Dayanışma

Nisan 1984’de ilk nüshası neşredilerek yayın hayatına başlamıştır. **Dayanışma** gazetesi, “*Kıbrıs Görmezler Dayanışma Derneği*”nin yayın organıdır¹⁰⁵¹. Gazete, **Lefkoşa**’da; “*Ontaş İş Hanı B40 P.K.50*” adresinden yönetilmiştir¹⁰⁵². **Dayanışma** gazetesi, sekiz sayfa ve orta boy büyüklükte yayınlanmıştır. Gazetede, Kıbrıs Görmezler Dayanışma Derneği’nin faaliyetleri ve görme engellilerin sorunlarına yer verilmiştir¹⁰⁵³.

Gazetenin, “**Ocak-Şubat-Mart-Nisan**” 1986 tarihli sayısında, başlık adı büyük puntolu kırmızı harflerle çıkmış, başlık logosunun yanında görme engelli bir vatandaş figürü bulunmaktaydı¹⁰⁵⁴. Gazete ücretsiz dağıtılmıştır. Gazetenin “*Başyazı*”ları dernek başkanı **Nevzat Adil** tarafından yapılmıştır¹⁰⁵⁵.

Maraton

1984’den itibaren yayımlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. Kıbrıs Türk Spor Yazarları Derneği tarafından neşredilen gazetenin Editörlüğü’nü **Raif Örtünç** yapmıştır. Büyük boy çıkan gazete bir spor gazetesi hüviyetindedir. Gazete 2 sayı çıktıktan sonra yayın hayatını noktalamıştır¹⁰⁵⁶.

Gençlik

19 Mayıs 1985’de tek sayı olarak yayınlanmıştır. Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği’nin yayın organı olan **Gençlik**, Dünya gençlik yılı dolayısıyla çıkmıştır. **Yıllık** olarak yayınlanan gazete, 8 sayfa ve büyük boy olarak çıkmıştır¹⁰⁵⁷.

¹⁰⁴⁹ **Arayış**, 5 Kasım 1982, Sayı: 2.

¹⁰⁵⁰ **Arayış**, 5 Kasım 1982, Sayı: 2.

¹⁰⁵¹ **Dayanışma**, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁰⁵² **Dayanışma**, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁰⁵³ **Dayanışma**, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁰⁵⁴ **Dayanışma**, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁵⁵ **Dayanışma**, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1986, Sayı: 6.

¹⁰⁵⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 95.

¹⁰⁵⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 95.

Cumhuriyet

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'nin yayın organı olan **Cumhuriyet**, 15 Kasım 1985'de yayımlanmıştır. KKTC'nin ilanını kutlamak amacıyla çıkarılmıştır. Lefkoşa'da Ulus Ofset Tesisleri'nde basımı gerçekleştirilen gazetenin Genel Yayın Koordinatörlüğü'nü Mehmet Ali Gökdel yapmıştır. Gazete büyük boy ve 20 sayfa yayımlanmıştır¹⁰⁵⁸.

Haber

Yıllık olarak yayınlanan gazetenin ilk sayısı 23 Nisan 1986'da neşredilmiştir. 12 sayfa çıkan **Haber**, Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti tarafından yayımlanmıştır. Gazetenin Başyazarlığı'nı Serdar Saydam yapmıştır. Lefkoşa'da Derece Ofset Tesisleri'nde baskısı gerçekleşen gazete, gazetecilerin sosyopolitik sorunlarına yer vermiştir¹⁰⁵⁹.

Barış

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği'nin yayın organı olan **Barış**'ın ilk sayısı 20 Temmuz 1986'da yayımlanmıştır. Gazetenin başlık adı, büyükçe dizilmiş olup kırmızı ve büyük puntolarla çıkmıştır. Gazete "*Barış, KTGB Yayın Organı*" adıyla neşredilmiştir¹⁰⁶⁰. Başlık adının hemen solunda Türkiye ve KKTC bayrakları, sağda da Atatürk'ün "*Türk Milleti'nin Tabiat ve Şiarına En Mutabık Olan İdare Cumhuriyet İdaresidir*" vecizesi çerçeve içerisinde yer almıştır¹⁰⁶¹. Gazete, 100 Türk Lirası'ndan satışa sunulmuştur. Gazete de "*Sayı*" numarası bulunmamaktadır¹⁰⁶².

20 Temmuz 1986'da neşredilen **Barış**, 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı'nın yıldönümünde yayımlanmıştır. Bu vesileyle "*Başyazı*" köşesinde, günün anlam ve önemine binaen kaleme alınan Ahmet Tolgay imzalı "*Türkiye'ye Şükran*" başlıklı yazı şöyleydi:

" 20 Temmuz'un Barış Ve Özgürlük Bayramı olarak kutlanması doğal bir olgu. Çünkü 20 Temmuz 1974'te gerçekleştirilen harekât Barış ve Özgürlük idealleriyle özdeşleşmiş, ülkemize ve halkımıza barışı ve özgürlüğü getirmiştir. Kesin olan şu ki,

¹⁰⁵⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 95.

¹⁰⁵⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 95.

¹⁰⁶⁰ **Barış**, 20 Temmuz 1986.

¹⁰⁶¹ **Barış**, 20 Temmuz 1986.

¹⁰⁶² **Barış**, 20 Temmuz 1986.

savaş, barışın tam karşıtıdır. Ama yine şurası da kesindir ki, barışın elde edilebilmesi için bazen savaşmak ve tek ve vazgeçilmez seçenek olarak gündeme gelmektedir... Hitler'e ve Mussonili'ye karşı savaşanlar, tarihe barışsever düşüncenin kahramanları; insan haklarının ve hukukun savunucuları olarak geçmişlerdir...

20 Temmuz'da Kıbrıs'ta, Yunan faşizmine karşı savaşanlarda insanlık tarihinde saygı ve sevgiyle anılacak kahramanlardırlar. Türkiye, 20 Temmuz 1974'te eğer Kıbrıs'ta savaşmayı göze almasaydı, Atina'daki serüvenci cuntacıların marifetiyle Yunan emperyalizmi Kıbrıs Adası'nı yutmuş olacak, Enosis'e karşı direnen binlerce yurtsever insan Türk veya Rum ayrımı yapılmaksızın, acımasızca toplu mezarlara gönderilmiş olacaktı.

Türkiye, Kıbrıs'ın bağımsızlığına ve bağlantısızlığına karşı uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerini büyük bir cesaret ve özveriyle yerine getirirken, tarihsel süreçte barış, özgürlük ve demokrasi uğruna yapılan savaşların en anlamlılarından birini gerçekleştiriyordu. Bizi de, Türkiye'ye şükran yürüyüşüne kalemimizle katılıyoruz”¹⁰⁶³ yazmaktaydı.

Barış; 20 Temmuz'a giden yolu, gerekçesini, önemini bu anlamlı yıldönümünde Kıbrıs Türk Toplumu'na hatırlatarak adaya barış getiren Türkiye'yi **Barış** gazetesiyle her yıl kutlamıştır. Gazetenin elde edilebilen son yayını **20 Temmuz 1991** tarihli nüshası olmuştur¹⁰⁶⁴

Toplumsal Yaramız Thalassemia

Thalassemiyalıları Koruma Derneği'nin yayın organı olan gazete, **15 Kasım 1985**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nden çıkan gazete 8 sayfa neşredilmiş olup okuyucularına ücretsiz dağıtılmıştır¹⁰⁶⁵.

¹⁰⁶³ **Barış**, 20 Temmuz 1986.

¹⁰⁶⁴ **Barış**, 20 Temmuz 1991.

¹⁰⁶⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 95.

Görmezlerin Sesi Haber

İlk sayısı **Mart 1986**'da yayımlanmıştır. **Gelişim Ofset** tarafından basılan gazete 12 sayfa çıkmıştır¹⁰⁶⁶. Gazete büyük puntolu kırmızı harflerden oluşan başlık adıyla çıkmıştır. **Şubat 1987** tarihli nüshasında gazetenin Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Derviş Yücetürk** yapmıştır¹⁰⁶⁷. **Kıbrıs Türk Altı Nokta Görmezler Derneği**'nin yayın organı olan gazete, **Lefkoşa**'da "*Yenicami Sokak No: 44, P.K. 100*"¹⁰⁶⁸ adresinden yönetilmiştir. 3 ayda bir neşredilen gazete ücretsiz dağıtılmıştır.

Gençyurt

Ekim 1987'den itibaren yayımlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. Kuzey Kıbrıs Türk Gençlik Derneği'nin yayın organı olan **Gençyurt**, Lefkoşa'da Gelişim Ofset Basımevi'nden çıkmıştır. Gazete 8 sayfa ve 100 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁰⁶⁹.

Selâm

Kıbrıs Türk İslam Cemiyeti'nin yayın organı olan **Selâm**, **27 Kasım 1987**'den itibaren yayınlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. Gazetenin Yayın Yönetmenliği'ni Hizber Hikmetağalar yapmıştır. **Selâm**, Lefkoşa'da Ulus Ofset Tesisleri'nde basılmıştır¹⁰⁷⁰.

Çocuk

Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği tarafından **yıllık** olarak yayınlanmış olan **Çocuk**, **23 Nisan 1988**'de neşredilmiştir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı münasebetiyle yayınlanan gazete Lefkoşa'da Ulus Ofset Tesisleri'nde baskısı gerçekleştirilmiştir¹⁰⁷¹.

¹⁰⁶⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 96.

¹⁰⁶⁷ **Görmezlerin Sesi Haber**, Şubat 1987, Sayı: 4.

¹⁰⁶⁸ **Görmezlerin Sesi Haber**, Şubat 1987, Sayı: 4.

¹⁰⁶⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 96.

¹⁰⁷⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 98.

¹⁰⁷¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 99.

Çağrı

Ocak 1989'da ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁰⁷². Aylık bir gazete olan **Çağrı**, başlık adı büyükçe dizilmiş olup ortada yer alan başlık adının sağ ve sol tarafında "*Türk İslam Kültür Cemiyeti*"nin amblemi bulunmaktadır¹⁰⁷³. **Çağrı** gazetesinin İmtiyaz Sahibi **Türk İslam Kültür Cemiyeti**, Genel Yönetmeni **Tanju Müezzinoğlu** ve Yazı İşleri Müdürü de **Mehmet Akay** idi¹⁰⁷⁴. Gazete, 200 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁰⁷⁵. İlk nüshasındaki "*Yayın Hayatımıza Başlarken*" adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacını şu şekilde izah ediliyordu:

"...Bizle bugüne kadar Müslüman Kıbrıs Türk halkına faaliyetler yapmak suretiyle milli ve dini hizmetlerde bulunmak için bütün imkânlarımızı seferber ettik. Bazen takdir edildik bazen de yenildik... Tek bir gayemiz vardı. Osman Gazi'nin oğlu Orhan Gazi'ye vasiyet ettiği gibi biz bunu bir cengâverlik için değil yalnız ve yalnız Allah rızası için yapmışızdır. Allah'ın birliğini bildirmek adaleti istemek, kardeşliği ve sevgiyi uzanarak halkımıza kurtuluşu göstermek, birlik beraberlik içinde güçlü ve inançlı Müslüman Kıbrıs Türk halkının olmasını sağlamak için hep uğraş vermişizdir. Şimdi de yayın hayatına girerek bu uğraşlarımıza Bir yenisini katmış oluyoruz. Yayın organımızın adını cemiyetimizin genç üyelerinin tercihinine bıraktık ve **Çağrı** ismini koyduk. **Çağrı** bütün Kıbrıs Türkü'nedir. **Çağrı**, tüm Müslümanlaradır. **Çağrı**, tüm insanlığadır..."¹⁰⁷⁶ ifadelerine yer verilmişti.

Gazetenin, **Mart 1989** tarihli yayınında başlık adına "*Gerçeğe*" kelimesi eklenerek gazete "*Gerçeğe Çağrı*" söz dizimiyle çıkmaya başlamıştır. Başlık adının sağ tarafında Mehmet Akif Ersoy'un "*Milletler topla, tüfekle ordularla yıkılmaz. Milletler ancak aralardaki birlik çözülerek herkes kendi başının çaresine, kendi heva ve menfaatinin kuygusuna düştüğü zaman yıkılır*"¹⁰⁷⁷ veciz sözü yer almıştır.

¹⁰⁷² **Çağrı**, Ocak 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁷³ **Çağrı**, Ocak 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁷⁴ **Çağrı**, Ocak 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁷⁵ **Çağrı**, Ocak 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁷⁶ **Çağrı**, Ocak 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁷⁷ **Çağrı**, Mart 1989, Sayı: 3.

Yeşil Barış

Mart 1989'dan itibaren yayımlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. **Yeşil Barış**'ın sahibi Doğa ve Çevreyi Koruma Hareketi Adına Boysan Boyra, Neşe Yaşın, Derviş Zorlu, Âşık Mene ve Ünal Fındık'dır. Gazetenin basımı Lefkoşa'da İleri Basımevi'nde gerçekleştirilmiştir¹⁰⁷⁸.

Ana

İlk sayısı **14 Mayıs 1989**'da yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. **Ana** gazetesi Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği ve Kıbrıs Türk Kadınlar Konseyi tarafından "*Anneler Günü*" nedeniyle neşredilmiştir. Gazete, Halkın Sesi Basımevi'nden çıkmıştır. 6 sayfa yayınlanmış olan **Ana**, Lefkoşa'da yayınlanmıştır¹⁰⁷⁹.

Gazete

Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti'nin yayın organı olan **Gazete**'nin ilk sayısı **20 Temmuz 1999**'da yayınlanmıştır. Ücretsiz olarak okurlarına ulaşan gazetenin başlık adının hemen solunda Kuzey Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti'nin amblemi bulunmaktaydı. 20 Temmuz 1974 tarihinde Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu Barış Harekâtı'nın yıldönümünü kutlamak amacıyla yayınlanmıştır. **Gazete**'nin, Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti Adına Sahibi Saffet Soykal, Yazı İşleri Müdürü Arslan Mengüç, Reklam ve Halkla İlişkiler Sorumlusu ise Necla Mengüç'dür. **Gazete**'nin baskısı Lefkoşa Ada-M Basın Yayın Ltd. tarafından gerçekleştirilmiştir¹⁰⁸⁰. Gazetenin ilk sayısında KKTC'nin Kurucu Cumhurbaşkanı olan Rauf Denktaş'ın ve Barış Harekâtı'nı gerçekleştiren dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in 20 Temmuz Barış Harekâtı ile ilgili mesajları yer almıştır. 1974 Barış Harekâtı ile ilgili yazıların ve haberlerin dışında turizm ve KKTC'deki üniversitelerin sorunlarına yer verilmiştir. **Gazete**'nin tespit edebildiğimiz son yayını 20 Temmuz 2002 tarihli 7 sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur¹⁰⁸¹.

¹⁰⁷⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 100.

¹⁰⁷⁹ **Ana**, 14 Mayıs 1989, Sayı: 1.

¹⁰⁸⁰ **Gazete**, 20 Temmuz 1999, Sayı: 1.

¹⁰⁸¹ **Gazete**, 20 Temmuz 2002, Sayı: 7.

Cyprus Diabetes Mellitus

İlk sayıları tespit edilemeyen gazetenin yıl sayısından 2004 yılından itibaren yayımlandığı anlaşılmaktadır. Orta boy büyüklükte olan **Cyprus Diabetes Mellitus**, “*Diabetle Yaşam Derneği*”nin aylık yayın organıdır¹⁰⁸². Dernek ambleminde yazıldığı üzere Mart 2002’de kurulmuştur. Yayının ön başlık adı olan “*Cyprus*” küçük ve siyah puntolarla yer alırken “*Diabetes Mellitus*” tamamlayıcı adı ise kırmızı ve büyük puntolarla dizilmiştir¹⁰⁸³. Gazetenin başyazıları **Bayram Kansoy** tarafından yazılmıştır. Gazete, 1 Yeni Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁰⁸⁴. Gazetede diabet hastalarının sağlık sorunları, içinde bulundukları koşullar ve diabetle ilgili tıp adamlarının görüş ve düşüncelerine yer verilmiştir¹⁰⁸⁵. Yayınlarına halen devam etmektedir.

Direnış

İlk sayıları elde edilemeyen **Direnış** gazetesinin başlık adının hemen sağında “*TMT Andı: Kıbrıs Türkü’nün yaşayış ve hürriyetine, malına, her türlü ananesine ve mukaddesatına, her nerede ve kimden olursa olsun vaki olacak tecavüzlere karşı koymak için, kendimi yüce Türk Ulusu’na adadım. Gördüğüm, duyduğum ve hissettiklerimi ve bana emanet edilenleri hiç kimseye ifşa etmeyeceğime, ifşaatın ihanet sayılacağına ve cezasının ölüm olduğuna, verilecek cezayı seve seve kabul edeceğime namusum ve şerefim üzerine and içerim*” yemini yer almış olup başlık adının hemen solunda da TMT’nin amblemi bulunmaktaydı¹⁰⁸⁶.

Kıbrıs TMT Derneği’nin aylık yayın organı olan **Direnış**; “*Kıbrıs Türk Halkının 131 Yıllık Mücadelesi Devam Ediyor*” başlığı küçük koyu puntolarla verilirken “*KKTC Sonsuza Dek Yaşatılacak*” ana başlığı da büyük ve koyu puntolarla manşet haber olarak çıkmıştır¹⁰⁸⁷. Haber, Kıbrıs sorununa dönük olup dönemin politik havasını yansıtan bir yazı olmakla birlikte Kıbrıs Türklerine içinde bulunulan durumla ilgili uyarılarda bulunmaktaydı.

¹⁰⁸² Cyprus Diabetes Mellitus, Şubat 2006, Sayı: 17.

¹⁰⁸³ Cyprus Diabetes Mellitus, Şubat 2006, Sayı: 17.

¹⁰⁸⁴ Cyprus Diabetes Mellitus, Şubat 2006, Sayı: 17.

¹⁰⁸⁵ Cyprus Diabetes Mellitus, Mayıs 2006, Sayı: 20.

¹⁰⁸⁶ **Direnış**, 4 Eylül 2009, Sayı: 33.

¹⁰⁸⁷ **Direnış**, 4 Eylül 2009, Sayı: 33.

Ahmet Sanver, Yılmaz Bora, Kemal Büyükel, Ekrem Yurdakul, İsmail Tansu, Mehmet Odabaşı, Sevda Öz, Rauf Özhun, Kâmil Özkaloğlu, Ekrem Atlı, Hüseyin Cemil Fedai ve “*Direnışçi*” müstear imzasıyla yazılar çıkmıştır. “*Unutamadıklarımız*” başlığı altında gazetede Rumların katlettiği şehitler anılmıştır. 8 sayfa ve orta boy büyüklükte neşredilmiş olan gazetenin son sayfasında yer alan başlık adının hemen sağında koyu puntolu harflerle “*Bugün mümkün olmayabilir, Belki yarında olmayacak, Ama bir gün mutlaka, Tüm Kıbrıs Türk olacak*”¹⁰⁸⁸ ifadeleri kullanılmıştır.

f.Üniversite

Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri

Aralık 1982’de ilk sayısı neşredilerek yayın hayatına başlamıştır¹⁰⁸⁹. **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri** gazetesinin Sahibi LÖTÜ Bilimsel Araştırma Merkezi, Yönetmen ve Başyazarlığını LÖTÜ Kurucu Rektörü **Dr. Servet Sami Dedeçay**, Yazı İşleri Müdürlüğü ve Pazarlama ve Dağıtım Bölümü Şefliğini **Hasan Şaşmaz** yapmıştır¹⁰⁹⁰. Gazete, Lefkoşa’da Posta Sokak, Tegi İşhanı No:23 adresinden yönetilmiştir¹⁰⁹¹. Gazete, **Kıbrıs Postası Basımevi**’nin **Lefkoşa** ve **Mağusa**’daki ofset tesislerinde dizilip basılmıştır¹⁰⁹².

Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi bünyesinde yapılan araştırmalar değerlendirildikten sonra kısa olan yazılar gazetede yayınlanırken¹⁰⁹³ gazetede çıkan bu bilimsel etütler ve makaleler **Dr. Servet Sami Dedeçay** tarafından yazılmıştır¹⁰⁹⁴.

Gazetenin tespit edilebilen sayılarına göre yayın süreci genellikle düzenlilik arz etmektedir. Bununla birlikte gazetenin başlık adının altında yer alan periyodik yayını ifade eden ibareler ve fiyat da değişmiştir. Gazetenin **Aralık 1983**¹⁰⁹⁵ ve **Ocak-Şubat 1984**¹⁰⁹⁶ tarihli yayınlarında “*Her Ayın Son Günü Çıkan Aylık Politika-Kültürel Bir Gazetedir*” ibareleri yer alırken gazetenin fiyatı da 50 Türk Lirası’dır. **Lefkoşa Özel**

¹⁰⁸⁸ **Direnış**, 4 Eylül 2009, Sayı: 33.

¹⁰⁸⁹ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 94.

¹⁰⁹⁰ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Aralık 1983, Sayı: 7.

¹⁰⁹¹ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Aralık 1983, Sayı: 7.

¹⁰⁹² **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Aralık 1983, Sayı: 7.

¹⁰⁹³ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 94.

¹⁰⁹⁴ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Aralık 1983, Sayı: 7.

¹⁰⁹⁵ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Aralık 1983, Sayı: 7.

¹⁰⁹⁶ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Ocak-Şubat 1984, Sayı: 8.

Türk Üniversitesi Haberleri gazetesinin 1984 tarihli **Mart-Nisan-Mayıs** sayısında “İki Ayda Bir Çıkan Politika-Kültürel Bir Gazetedir”¹⁰⁹⁷ ibaresiyle çıkmış ve 50 Türk lirasından satışa sunulmuştur. Gazetenin 1984 tarihli **Haziran- Temmuz- Ağustos**¹⁰⁹⁸ sayısında “Her Birkaç Ayda Bir Çıkan Politika-Kültürel Bir Gazetedir” ve 1 **Ocak 1985**¹⁰⁹⁹ tarihli yayınında ise “Her Birkaç Ayda Bir Çıkan Politik Ve Bilimsel Bir Gazetedir” ibareleri yer almış ve her iki sayı da 70 Türk lirasından satışa sunulmuştur.

Gazetenin bundan sonraki tespit edilebilen tüm yayınlarında 1 **Ocak 1985** tarihli yayında yer alan periyodik yayın sürecini ifade eden ibareler yer almıştır. **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri** gazetesinin **Ağustos 1985**¹¹⁰⁰ tarihli yayınından sonra gazete, her yıl ocak ayının ilk gününde yayımlanmaya başlanmıştır. Gazete, 1 **Ocak 1987** tarihine kadar 100¹¹⁰¹, **Ocak 1988** de 150¹¹⁰² ve tespit edilebilen son yayını olan 1 **Ocak 1989**’da da 200¹¹⁰³ Türk lirasından satışa sunulmuştur.

Gaü Haber

Girne Amerikan Üniversitesi’nin öğrenci gazetesi olan **Gaü Haber**’in ilk nüshası elde edilememesine rağmen gazetenin yıl sayısından 1994 yılı içinde neşredildiği anlaşılmaktadır. Gazete 20 bin Türk lirasından satışa sunulmuştur¹¹⁰⁴.

Esinti

Esinti, **Ocak 2005**’de aylık olarak yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin başlık adı sayfanın sol üst tarafında yer almıştır. Başlık adının sağında mavi puntolu harflerle “Doğu Akdeniz Üniversitesi Aylık İç İletişim Gazetesi” yazmaktaydı¹¹⁰⁵. **Esinti** gazetesinin Sahipliği’ni Doğu Akdeniz Üniversitesi Adına **Prof. Dr. Halil Güven**, tasarımı **Metin Ersoy** yapmıştır. Gazetenin kadrosu: Çiğdem Tekbıyık, Funda Akkeleş, İklim Durna, Oya Türkoğlu, Fatma Akilhoca, Metin Ersoy, Sinem Adalier, Düriye Yiğittürk ve Emine Esen isimli kişilerden oluşmaktaydı¹¹⁰⁶. **Esinti**, Doğu

¹⁰⁹⁷ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Mart-Nisan-Mayıs 1984, Sayı: 9.

¹⁰⁹⁸ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Haziran-Temmuz-Ağustos 1984, Sayı: 10.

¹⁰⁹⁹ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, 1 Ocak 1985, Sayı: 11.

¹¹⁰⁰ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, Ağustos 1985, Sayı: 12.

¹¹⁰¹ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, 1 Ocak 1987, Sayı: 14.

¹¹⁰² **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, 1 Ocak 1988, Sayı: 15.

¹¹⁰³ **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Haberleri**, 1 Ocak 1989, Sayı: 16.

¹¹⁰⁴ **Gaü Haber**, 10 Mart 1997, Sayı: 13.

¹¹⁰⁵ **Esinti**, Ocak 2005, Sayı: 1.

¹¹⁰⁶ **Esinti**, Ocak 2005, Sayı: 1.

Akdeniz Üniversitesi Basımevi'nde basılmıştır¹¹⁰⁷. Gazete, ilk nüshasındaki Metin Ersoy imzasıyla “*Başlarken*” yazısında şunlar ifade edilmekteydi:

“ *Sevgili Doğu Akdeniz Üniversitesi çalışanları sizler için hazırladığımız bu iç iletişim gazetesinde Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin içteki haberlerini bulacaksınız... Gazetemizin ismini bulmaya çalışırken dokuz kişilik ekip oturdu ve isimler ortaya atıldı. Daha sonra üç isim üzerinden kapalı oy, açık sayımda oylama yapıldı. Oylama sonucunda Oya Türkoğlu'nun önerdiği Esinti ismi kabul edildi... Gazetemiz Rektörlük bünyesinde kurulmuş olup dışarıdan katkı koymak isteyen herkese açık olduğunu defalarca elektronik posta göndererek duyurduk...* ”¹¹⁰⁸ ifadelerini kullanmaktaydı.

g.Spor

Sportmence

26 Şubat 1986'de yayın hayatına başlamış olan **haftalık** gazetedir. **1987** yılı içerisinde yayın hayatı sona ermiştir. **Sportmence Gazetecilik** tarafından neşredilen gazetenin Başyazarı Ertan Birinci'dir. Lefkoşa'da Gelişim Ofset'te basımı yapılan gazete, 8 sayfa çıkmıştır¹¹⁰⁹. Spor ağırlıklı olan gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Süper Spor

2 Nisan 1986'da **haftalık** olarak yayın hayatına başlamıştır. Büyük boy ve 6 sayfadan oluşan gazetenin Sahibi **Raif Örtünç**, Başyazarı **Hasan Hastürer**'dir. Lefkoşa'da Ulus Ofset Tesisleri'nde baskısı gerçekleştirilmiş olan **Süper Spor**'un yayın hayatı **17 Haziran 1986**'da sona ermiştir¹¹¹⁰.

h.Mizâh

Akrep

Ocak 1988'de çıkan bu gazete “*Akrep, Karikatür Gazetesi*” adıyla yayımlanmıştır¹¹¹¹. Küçük boy bir gazete olan **Akrep**'in başlık adı, sayfanın en üstünde ve ortada büyük puntolu yeşil harflerle dizilmiştir. Başlık adının hemen solunda bir

¹¹⁰⁷ Esinti, Ocak 2005, Sayı: 1.

¹¹⁰⁸ Esinti, Ocak 2005, Sayı: 1.

¹¹⁰⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon...,II, s. 96.

¹¹¹⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon...,II, s. 96.

¹¹¹¹ Akrep, Ocak 1988, Sayı: 1.

akrep ve fiyatı bulunmaktadır. 500 Türk lirasından satılan gazetenin kapak resminde **Alper Susuzlu**'ya ait bir karikatür mevcuttur¹¹¹².

Gazete künye bilgisinde kendisini “*Akrep, Çağdaş Karikatür Gazetesi*” adıyla tanımlamıştır¹¹¹³. **Akrep Yayıncılık**'ın Sahip olduğu gazetenin Genel Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Hüseyin Çakmak** yapmıştır¹¹¹⁴. **Akrep**, “*P.K.87 Lefkoşa*”yı yazışma adresi olarak vermiştir¹¹¹⁵. **Akrep**'in Genel Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü Hüseyin Çakmak böyle bir yayının çıkartılmasındaki amacı, gazetenin “*Başlarken*” kısmında şu şekilde ifade etmekteydi:

“ *Elinizde tuttuğunuz dergiyi yayınlamak ve sizlere ulaştırma hiç de kolay olmadı dünya karikatür sanatının tarih boyunca yaşadığı baskı ve sansür yöntemlerini, gelişip yayınlanmasını, kitlelere ulaşmamasını, Kıbrıs karikatür sanatı da yaşamış ve yaşamaktadır. İlk örnekleri gözlemlediğimiz 1800'li yılların Kıbrıs karikatürü 1987 yılına gelinceye dek sürekli olarak kesinti, sansür ve feodalist tepkiye uğramıştır. Ada'nın stratejik konumu yıllarca Kıbrıs karikatür sanatı ve sanatçıları ayrı tutmuş, çağdaş karikatür ve sanatçıları arasındaki işbirliğini önlemek istemiştir...*

Elinizde tuttuğunuz dergiyi ülkemize ihlâl yolu ile giren bol yazılı ve yalnız güldürmeye yarayan mizah dergilerinin tam karşısı olarak düşündük. Dergimizin politikası çağdaş karikatürü özü olan çizgi ile mizah ögesine dayanacaktır. Dergiyi yayımlamazdan önce birçok kişilerden “bol yazılı ve okuyucuları güldürerek” şeklinde dergi yayımlamamızı öneren teklifler aldık. Okuyucularımızı elbette ki güldüreceğiz. Ama fiziksel (görünüş) olarak değil zihinsel (düşünce) yöntemle. Sizlere sunduğumuz dergi yalnız Türk karikatür sanatını ve sanatçıları kapsamayacak, evrensel karikatür sanatını da yakından tanımak ve bu konular üzerinde net bilgi almamıza yardımcı olacaktır. Çizgi ile karikatür Dünya insanının kolaylıkla anlayabileceği ortak dilidir. Sizlere sunduğumuz karikatürlere baktığınızda bu karikatürlerin dil, din, ulus ve diğer özellikleri farklı birçok ülkelerin çizerleri tarafından çizildiğini ve kolayca anlaşıldığını

¹¹¹² **Akrep**, Ocak 1988, Sayı: 1.

¹¹¹³ **Akrep**, Ocak 1988, Sayı: 1.

¹¹¹⁴ **Akrep**, Ocak 1988, Sayı: 1.

¹¹¹⁵ **Akrep**, Ocak 1988, Sayı: 1.

göreceksinizdir. İşte evrensel karikatür özelliklerinden bir tanesi budur. Yayın organımızın ülkemizdeki çağdaş karikatür alanındaki boşluğu dolduracağını umuyoruz.

Bu nedenle sizlerden gelecek karikatür, mizah öyküsü, fıkra, mizahi fotoğraf ve taşlamalarınızı hiçbir sansüre uğratmadan yayınlayacağız. Mizah dergimizi ülkemizdeki karikatür sanatçılarının basın-yayın organlarında büyük bir özeriyle üretip, karşılığını göremedikleri eserlerini, hiçbir şekilde horlamadan kitlelere ve evrensel boyutlara sunabilmek için çıkarıyoruz ülkemizdeki karikatür sanatçıları örgütlü bir şekilde kanıtlayan Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği bu dergiyle daha güçlü olarak sesini ülkenin ve evrenin çeşitli yönlerine duyurabilecektir. Her ay değişik konularda buluşmak dileğiyle... Hoşçakalın"¹¹¹⁶ ifadelerine yer vermekteydi. Akrep'in tespit edilebilen son yayını Şubat-Mart 1995 tarih aralığında yayımlanmış olan 11 numaralı nüshası olmuştur¹¹¹⁷.

1.Reklam

Flaş

5 Nisan 1988'de yayımlanmıştır. Sayfanın üst kısmında bulunan başlık adı, mavi zemin üzerine iri puntolu beyaz harflerle dizilmiştir. "Flaş, Ar-Rek Reklam Ajansı Yayın Organıdır" adıyla neşredilmiştir¹¹¹⁸. Flaş'ın, onbeş günde bir çıkarılacağı ve ücretsiz dağıtılacağı planlanmıştır¹¹¹⁹. İlk nüshasındaki "Çıkarken" adlı yazıda, gazetenin çıkarılma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

"Sevgili okuyucularımız... Elinizdeki bu gazete "Suları tersine akıtmak" gibi bir iddiayla hazırlanıp basılmıştır... Enflasyon canavarının günden güne büyüyüp devleştiğini hepimiz biliyoruz. Enflasyon, tüm ekonomik her kesimin belini büktüğü gibi basına da büyük bir darbe vurmaktadır... Biz Ar-Rek Reklam Ajansı olarak, basının enflasyona karşı vermiş olduğu savaşına katılmak ve sizlere bu ortamda basın yayın yoluyla hizmet vermek istedik... gazetenin ilk etaptaki amaçladığı tiraj 2.000 olarak hesaplanmıştır... Önümüzdeki sayılarında ise 5.000 ve daha yukarı tirajıyla siz saygı değer ailelerimizin olmak azmindedir.

¹¹¹⁶ Akrep, Ocak 1988, Sayı: 1.

¹¹¹⁷ Akrep, Şubat-Mart 1995, Sayı: 11.

¹¹¹⁸ Flaş, 5 Nisan 1988, Sayı: 1.

¹¹¹⁹ Flaş, 5 Nisan 1988, Sayı: 1.

Şu anda elinizde tutmuş olduğunuz bu gazetenin herhangi bir siyasi görüşü olmayıp, hak'tan ve halktan yanadır. Siz sevgili okuyucularımızın her türlü fikir ve görüşlerine açıktır. Fikir ve görüşlerinizi belirten yazılarınızı bu yazılar incelenecek ve yayınlanmaya gerekli görülenler sıraya konulacak ve yayınlanacaktır"¹¹²⁰ bilgilerini veren gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

i.Bölgesel

Güzelyurt Haber

İlk nüshası **Temmuz 1992**'de yayımlanmıştır. Gazetenin Yazı İşleri Müdürü **Ali Cansu**, Magazin Sorumlusu **Salih Gürşan** ve Aktüalite Sorumlusu **Fikret Keleş** idi¹¹²¹. Gazete ilk sayısındaki "Çıkarken" adlı yazıda şunları izah etmekteydi:

*"...Bizler Güzelyurt Haber yayın ekibi olarak siz değerli okuyucularımıza, bölgemizde meydana gelen her türlü olayı, magazini, aktüalitesi ve sporu ile ilk etapta aylık olarak sizlere ulaştırmaya gayret gösterdik. Güzelyurt Haber olarak sizlerin verdiği destek ile çıkardığımız birinci sayımızda, bölgemizin sesi kulağı olmaya gayret göstereceğimizin sözünü vermek istiyoruz..."*¹¹²² ifadeleri kullanılmıştır. 2500 Türk lirasından satışa sunulmuş olan gazetenin elde edilebilen son yayını **Ağustos 1992** tarihli **2** numarasını taşıyan nüshası olmuştur¹¹²³.

j.Belde

Turizm Başkenti Girne

Girne Belediyesi'nin yayın organı olan **Turizm Başkenti Girne**'nin ilk sayısı **Şubat 1996**'da yayımlanmıştır. Ücretsiz olarak dağıtılan gazete küçük boy olarak neşredilmiştir¹¹²⁴. Girne Belediyesi'nin etkinliklerinin yer verildiği gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilemedi.

¹¹²⁰ Flaş, 5 Nisan 1988, Sayı: 1.

¹¹²¹ Güzelyurt Haber, Temmuz 1992, Sayı: 1.

¹¹²² Güzelyurt Haber, Temmuz 1992, Sayı: 1.

¹¹²³ Güzelyurt Haber, Ağustos 1992, Sayı: 2.

¹¹²⁴ Turizm Başkenti Girne, Şubat 1996, Sayı: 1.

Dipkarpaz

İlk nüshası **Temmuz 2000**'de yayımlanmıştır. Gazetenin büyükçe dizilmiş başlık adının hemen üzerinde küçük harflerle “*Güneş Dipkarpaz’dan Doğar, KKTC’yi Aydınlatır*” yazmaktaydı¹¹²⁵. Gazetenin başlık adının hemen sağında KKTC haritası yer almıştır. **Dipkarpaz** gazetesi, 250000 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹¹²⁶.

Dipkarpaz Belediyesi’nin yayın organı olan gazetenin yayın kurulu; Hüseyin Ekmekçi, Serpil Bakır, Sema Akçam, İncilay Bakır, Zeki Akçam, Ziya Alkan ve Mehmet Bakır isimli kişilerden oluşmuştur. Gazetenin Görsel Yönetmenliği’ni de Tarık Ertuğ yapmıştır¹¹²⁷. **Dipkarpaz** gazetesinin basımı AN Graphics (KIBRIS) Ltd. tarafından gerçekleştirilmiştir. Gazete, Dipkarpaz Belediye Binası’ndan idare edilmiştir¹¹²⁸. Dipkarpaz Belediyesi’nin etkinlikleri, yörenin tarihi ve turistik özelliklerini kapsayan yöresel bir yayın organıdır. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Erenköy’ün Sesi

“*Kıbrıs Türkü’nün Özgürlük Meşalesi Erenköy’de Yandı, Erenköy’ün Sesi*” adıyla neşredilmiştir¹¹²⁹. Yenierenköy Belediyesi’nin yayın organı olan gazetenin Genel Yayın Yönetmenliği’ni **Özay Öykün**, Yazı İşleri Sorumluluğu’nu **Hasan Çakmak** ve **Gürdal Hüdaoglu** yapmıştır¹¹³⁰. Gazetenin Grafik ve Tasarımı ise Takali Ajans tarafından gerçekleştirilmiştir. Gazete; Yenierenköy Belediye Binası, Yenierenköy-İskele adresinden yönetilmiştir¹¹³¹.

¹¹²⁵ **Dipkarpaz**, Temmuz 2000, Sayı: 1.

¹¹²⁶ **Dipkarpaz**, Temmuz 2000, Sayı: 1.

¹¹²⁷ **Dipkarpaz**, Temmuz 2000, Sayı: 1.

¹¹²⁸ **Dipkarpaz**, Temmuz 2000, Sayı: 1.

¹¹²⁹ **Erenköy’ün Sesi**, Ağustos 2001, Sayı: 5.

¹¹³⁰ **Erenköy’ün Sesi**, Ağustos 2001, Sayı: 5.

¹¹³¹ **Erenköy’ün Sesi**, Ağustos 2001, Sayı: 5.

II. BÖLÜM

KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE DERGİLER

A. 1908-1920 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER

a. Siyaset-Edebiyat-Kültür

İrşâd

İlk sayısı 1 Haziran 1920 tarihini taşıyan **İrşâd**, Larnaka'da yayın hayatına başlayan ve İmtiyaz Sahipliği'ni **Orundalzâde Abdülhamîd Bey**'in yaptığı dergi Lefkoşa'da **Cengiz Basımevi**'nde basılmıştır¹¹³². Ayda bir yayınlanan derginin yayın hayatına başlaması, *Larnaka Neşr-i Maârif Cemiyeti*'nin¹¹³³ kuruluşu ile ilgilidir. **İrşâd**'ın ilk sayılarında başyazarın kim olduğu kaydedilmezken 5'inci sayı ile birlikte Mehmed Nazım olduğu belirtilmeye başlanmıştır¹¹³⁴.

Dergi yayın hayatına başladığında Anadolu'da savaş sürmekte olduğundan ilk sayılarından itibaren Türk İstiklâl Savaşı ve Mustafa Kemal Paşa'dan söz eden ilk haberler, sadece gazete çevirilerinden ibarettir. Zamanla yazıların sayısı ve çeşidi artmaya başlamış, özellikle İnönü ve Sakarya Muharebeleri coşkulu bir şekilde dergide yer almıştır¹¹³⁵. **İrşâd Dergisi**'nin, İstiklâl Savaşı'nı destekleyen yazıları; yardım haberleri, çeşitli yabancı gazetelerden çeviriler ve büyük çoğunluğu Mehmet Nazım'a ait olan makaleler ve şiirlerde kendini göstermiştir¹¹³⁶. Kıbrıs Türk Toplumu'ndan gereken ilgiyi göremeyen dergi; 1 yıl 11 ay yayın hayatında kaldıktan sonra 23 sayı numaralı nüshası ile yayın hayatını noktalamıştır¹¹³⁷.

¹¹³² M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 14.

¹¹³³ C. ÜNLÜ, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, s. 68; M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 15. 4 Nisan 1920'de kurulan Larnaka Neşr-i Maârif Cemiyeti'nin amaçları şunlardır: a- Geri bir durumda bulunan Larnaka'daki okulu yarı lise şekline getirmek, b- Halka küçük tiyatrolar ve konserler vermek, zaman zaman piyangolar düzenlemek ve bu suretle eğitim için kaynak yaratmak, c- Elde edilecek geliri artırmak ve halkın bilgi seviyesini yükseltmek için bir risale yayınlamak, d- Memleketin "terakki ve teâlisi için lâzım gelen her şeyi düşünmek"tir. (M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 15-16).

¹¹³⁴ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 102; M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 15.

¹¹³⁵ M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 39.

¹¹³⁶ M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 39; H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 45.

¹¹³⁷ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 45; M. DEMİRYÜREK, *Kıbrıs Türk Basın...*, s. 24.

b.Kaynaklarda İsmen Geçen Dolayısıyla Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulamayan

Mecmûa-i Kıbrıs

Bu derginin adı, **İslâm** gazetesinin 13 Şubat 1908 tarihli 89 numaralı nüshasında geçmektedir¹¹³⁸. Hakkında daha fazla bilgi bulunamamıştır.

B. 1920-1950 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER

a.Edebiyat-Kültür-Sanat

Çığ

9 Eylül 1943’de bir defaya mahsus olmak üzere çıkarılmış düşünce ve sanat yillığı olan **Çığ**, Mehmet Fikri Basımevi’nden çıkmış daha çok bir antoloji mahiyetinde olmuştur¹¹³⁹. Bu dergide birçok yazarın hikâye ve şairin şiirleri yayınlanmıştır. **Çığ**’ı, Ergenekon Kitap Kulübü yayımlamıştır. Derginin çıkarılmasında, Türkiye Konsolosluğu memurlarından Hikmet Taşkent’in büyük rolü olmuştur¹¹⁴⁰.

Hikmet Taşkent, Urkiye Mine, Nazif Süleyman Ebeoğlu, Emine Otan, Pembe Marmara ve İsmail Hakkı Yeşilada’nın şiirleri yayınlanırken; Hikmet Afif Mapolar ve Semih Sait Umar’ın da hikâyeleri yayınlanmıştır¹¹⁴¹. Birincisine duyulan ilgi ikincisinin de yayımlanmasını gündeme getirmişse de, sanatçıların dağılmasından dolayı bu gerçekleşmemiştir¹¹⁴².

Yeni Mecmûa

Onbeş günde bir çıkan politik, kültür ve edebiyat dergisi olan **Yeni Mecmûa**’nın ilk sayısı, 29 Ekim 1944’de Sahibi ve Yayın Müdürü olan **Kemal Rüstem** tarafından yayımlanmıştır¹¹⁴³. **Yeni Mecmûa**, “*Girne Caddesi No: 13, Lefkoşa*” adresinden idare edilmiştir. Sayısı 6 kuruş olan derginin altı aylığı 8 ve üç aylığı da 4 şilin olup “*Posta Masrafları Dâhil*” idi. Derginin yazarları arasında: Kemal Rüstem, Pembe Yusuf

¹¹³⁸ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 45.

¹¹³⁹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 90-91; H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 45.

¹¹⁴⁰ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 45.

¹¹⁴¹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 91.

¹¹⁴² H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 91-92.

¹¹⁴³ Harid FEDAI, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler” *Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1*, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 12.

(Pembe Marmara), Turgud Sarıca, A. Celâleddin, Reşad Kâzım, Halil Fikret Alasya, Lütü Ekenoğlu, Nihat Gök, Fevzi Ali Rıza, Talat Yurdakul, Osman Örek¹¹⁴⁴ gibi değerli yazarlar, görüş ve düşüncelerini okurlarıyla paylaşarak Kıbrıs Türklerini bilinçlendiren ve bilgilendiren yazılarıyla dergi sayfalarında yer almışlardır.

Dergi yayın çizgisini; toplumu kalkındırmak, sosyal, kültürel, ulusal ve ekonomik sorunlara çözüm arayarak gündeme getirmek olarak ifadelendirmiştir. Dergi yayın çizgisi itibarıyla; kültür ve edebiyattan ziyade politik konuların ağırlıkta olduğu bir yayın içeriğinden oluşmuştur¹¹⁴⁵.

Yeni Mecmûa, Kıbrıslı Türk sanatçıların “arayı”ını yansıtan bir ayna işlevinde olmuştur. Dergiye olan ilgi azalmaya başlamış bu da, **Yeni Mecmûa**’nın yayınlarını 1945 tarihli 19 numaralı nüshasıyla yayın hayatını noktalamasına neden olmuştur.¹¹⁴⁶

Ocak

İlk sayısı 15 Aralık 1945’de neşredilen **Ocak**’ın kurucuları, **Hikmet Afif Mapolar** ve **İsmail Edip Anlar** (İsmail Karagözlü) birlikte kurmuşlardır. Onbeş günde bir yayımlanmış olan **Ocak**’ın amaçları; Kıbrıs’taki Türk sanat çalışmalarına hız vermek, yeni yapıtları bu dergide yayımlamak ve Türk dili ile edebiyatını Ada’da yaşatmaktır¹¹⁴⁷.

Dergi, **M. Fikri Basımevi**’nde basılmıştır. Sanat ve edebiyat dergisi olan “**Ocak**”ın yazarları arasında; **Hikmet Afif Mapolar**, hem kendi adıyla hem de **Hulki Seza** takma adıyla şiirler yazmıştır. **Semih Sait Umar**, iki takma ad kullanmıştır bunlar **Rıza Burçak** ve **İlhan Yücebaş** idi. Rıza Burçak dünya edebiyatından çeviriler ve İlhan Yücebaş da şiirler yazmıştır. **Reşad Kâzım** düz yazı ile dergide yer almış **Macit Selen** takma adıyla da şiirler yazmıştır. **Selçuk Selim**, işlediği konuları tarihsel açıdan ele almıştır. **Nejdet Nereli**, İngiliz Edebiyatı’ndan özellikle Shakespeare’den yaptığı çevirilerle beğenilmiştir. **Nejdet Nereli**, **Esen Esi** takma adıyla da şiirler, taşlamalar

¹¹⁴⁴ Harid FEDAI, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 12-13; Ejdan SADRAZAM, “ ‘Yeni Mecmua’ Kültür Sanat Dergisi Bir Transformizm Örneği”, XI. Uluslararası Edebiyat Şöleni (23-28 Ekim 2005), Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, 2005, s. 120-129.

¹¹⁴⁵ Ejdan SADRAZAM, “ ‘Yeni Mecmua’ Kültür Sanat Dergisi Bir Transformizm Örneği”, s. 121.

¹¹⁴⁶ Harid FEDAI, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 14.

¹¹⁴⁷ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 127.

yazmıştır. O günün genç ve yetenekli kadın ozanlardan **Urkiye Mine** (Balman) de şiirleriyle “**Ocak**” ta yer almıştır¹¹⁴⁸.

“**Ocak**”ın ilk sayısı yaklaşık bin âdet satış yapmıştır. İlk sayısının aksine sonraki sayılar düşmüş hatta yok olmuştur. Türk basımevleri dergiyi basmadığından iki Rum kardeşin sahibi olduğu “**Zavalli Basımevi**”nde yayımlanmıştır. Derginin ulusal sayısı olan Cumhuriyet Bayramı “*Özel Sayı*”sı bir Rum basımevinde basılırken, **Ocak** bir kez de **Larnaka**’da “**Ohanian Basımevi**”nde çıkmıştır¹¹⁴⁹.

Hikmet Afif Mapolar, derginin **Ocak-Şubat 1947** tarihli sayısında “*Ocak’ın Bir Yılı*” başlığıyla kaleme aldığı yazıda, dergi için şu değerlendirmeleri yapmıştır:

“...Bir yıl içerisinde, Milli Türk Kültürüne ve Türk edebiyatına bir bayrak halinde hizmeti kendine ödev saymış olan dergimiz, bir yol bulup basın âlemine kavuşturduğu günden beri, aynı sebatkâr hamlelerle aynı yolda yürümüş ve edebiyat yolundaki şuurlu adımlarını tek bir ideolojinin ahengine uydurmuş ve bu ideolojinin zinde çerçevesinden çıkmayarak yaşayabilmiştir. Bu bizim için en ulvi ve en kutsal yoldur, muazzam ülkülü bir yol hiç şüphe yoktur ki, gelecek yıllara da aynı şekilde hazırlanmış bulunuyoruz. İçimizdeki bu büyük iman, bize sonsuz ilham kaynağı vermektedir. Yabancı ideolojiler propagandası yapanlara karşı duyduğumuz nefret hislerini her zaman ve her fırsat düştükçe bu sütunlarda açıklamaya çalışacağız.

Ocak bir devrim yapıcısı olduğunu hiçbir zaman ileri sürmüş değildir. Fakat skolâstik bir zihniyetinde asla temsilcisi olarak kalmayı düşünmüş değildir. Türk inkılâbı safında, onun ideolojilerini kendine ülkülü bir hudut olarak çizen ve bu suretle hakiki bir yol bulan *ocak*, her zaman ve her fırsat düştükçe medeni insanlığa hitap etmesini bilmiş ve bundan dolayıdır ki Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu’nun yüksek takdir ve tebriklerine mazhar olmuştur. Bu takdir ve tebrik, bizden fazla, Kıbrıs Türklüğü için Milli bir guru ve iftihar meselesidir...

Bir bayrak halinde toplamak ve milli bir cihad yaratmak Türk idealidir ve Türk varlığını temsil eden en büyük bir gurur levhasıdır. Biz bu kaynaşmış ve akınlaşmış ideali büyük Atatürk’ün en büyük eserinden aldık. Biz bu eser içim imanlı ve tufanlıyız.

¹¹⁴⁸ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 128-129.

¹¹⁴⁹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 129-130.

Hamle, irade, enerji ve ölkü bizim sanat idealimizin eşsiz birer remzi olarak içimizde ve ufkumuzda bayraklaşmıştır...

İçinde bulunduğumuz ağır şartlar tahtında, Türk kültürüne ve Türk edebiyatına hizmet edebilmek gayesiyle toplu bir yayım yapabilen Ocak'ın sanat davasında kendine yakışan ve yaraşan bir yolda, sarsılmaz adımlarla bugüne olduğu kadar yarına da kavuşacağına ve her yarın bir derece daha güzel ve daha olgun olmaya gayret sarf edeceğine şuurlu bir imanı vardır.

Türk ölküsü ve Türk yaratıcılığı, Türk edebiyatı ve Türk sanatı için paha biçilmez bir değerdir ve dergimiz hiçbir zaman bu değeri ve bu olgunluğu suiistimal etme küçüklüğünü göstermeyecektir.

Ocak, bizim ve ölkülü arkadaşlarımızın ellerinde bir yıldan beri bir sanat meşalesi halinde parlamakta ve yarına aynı hız ve heyecan içinde hazırlanmaktadır. Nasıl bugünümüz aydınlatıcı, dürüst ve samimi bir hareketin ışığında yer almışsa yarınımızda aynı şuurlu adımların izinde parlayacaktır.

Türk idealinin projektörleşmiş meşalesini elinde tutan Ocak, Türk gençliğinin sesi, Türk çocuklarının şerefli ve ölkülü bir bayrağı olarak ufuklara, nesilden nesillere ses ve hız götürecektir. Bu ölkülü yol, bizim şerefli ve sebatlı yolumuz olacaktır”¹¹⁵⁰ yazmaktaydı.

“**Ocak**”ın sanat yönü yanında kültürel yanı daha ağır basarken dergiyi daha çok çeviriler doldurmuştur. Bunların da çoğunu İngiliz edebiyatının klasiklerinden yapılan çeviriler oluşturmıştır¹¹⁵¹.

Dünya

İlk nüshası **Temmuz 1945**'de yayımlanmış olan dergidir¹¹⁵². Orta boy büyüklükte olan **Dünya**, aylık olarak neşredilmiştir. Derginin başlık adı; sayfanın sol üst köşesinde büyük puntolarla dizilmiş olup yeşil harflerle çıkmıştır¹¹⁵³. “*Dünya, İyi, Doğruyu, Güzeli, Güden Fikir ve Sanat Dergisi*” adıyla neşredilmiştir¹¹⁵⁴. Derginin

¹¹⁵⁰ **Ocak**, Ocak-Şubat 1947, II/13-14.

¹¹⁵¹ H. A. MAPOLAR, **Kıbrıs Güncesi**, I, s. 226.

¹¹⁵² **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁵³ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁵⁴ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

başlık adının sağ tarafında “İçindekiler” başlığı altında, içerik konuları hakkında bilgi verilmiştir¹¹⁵⁵. **Dünya**’nın İmtiyaz Sahipliği’ni **H. Cahit** yapmıştır¹¹⁵⁶. 3 kuruştan satılan dergi, “*Posta Kutusu 157, Lefkoşa*” adresinde bulunmaktadır¹¹⁵⁷. **Zavalli Basımevi**’nde hazırlanan dergi **Ercüment Ekrem** tarafından tertip edilmiştir¹¹⁵⁸. Edebi, sanat ve kültürel içerikli bir dergi olan **Dünya**’da Kıbrıs Türk, Türkiye ve Batı Edebiyatı hakkında yazılar yayımlanmıştır.

Dünya, ilk nüshasında ikinci sayfasında derginin İmtiyaz Sahibi olan **H. Cahit**, “*Okuyucularla Bir Konuşma*” başlıklı yazısında, derginin yayınlanma amacı şu şekilde izah edilmiştir:

“ Her mecmua ilk sayısını takdim ederken mesleği ve istikbaldeki planları hakkında okuyucularını aydınlatmayı bir vazife sayar. İntişar sahasına çeşitli vaatler ve parlak sözlerle atılan birçok mecmualar görmüşüzdür ki aradan kısa bir müddet geçtikten sonra verdikleri sözlerde durmazlar ve gittikçe münderecatlarından hem kemiyet hem keyfiyet itibarıyla birçok şeyler kaybederek sessizce ortadan çekilip kaybolurlar. Bir kelime ile ifade etmek istenirse çıkmadan batarlar. Biz de bu çeşit mecmualara benzemek istemediğimizden intişar sahasına herhangi bir iddia ve parlak vaadlerle girmek niyetinde değiliz “*Dünya*”nın bir hususiyeti olacaksa o da herhangi bir sanat iddiasından tamamıyla uzak olmasıdır. Okuyucularımızı yersiz vaadlerle aldatmaktansa tevazu ile çalışarak elimizden geldiği kadar iyi ve özlü bir mecmua çıkarmayı yani nazariyâttan ziyade fiiliyat sahasında onlara faydalı olmayı tercih ediyoruz.

“*Dünya*” ve onu çıkaranlar Büyük Türk devriminin tabii bir neticesi olarak bir bocalama ve sarsıntı halinde bulunan bu gibi kültür cemiyetimizin kendi kendini bulmaya doğru yeniden, mütekâmil ve inkılâpçı münevverlerinin gazetesi olacaktır.

Pek tabii olarak böyle küçük Ada’da bu kadar az okuyucusu olan bir memlekette ebedi bir sanat ve fikir mecmuası çıkarmak ve bu kâğıt ve matbaa pahalılığı günlerinde

¹¹⁵⁵ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁵⁶ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁵⁷ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁵⁸ **Dünya**, Temmuz 1945, Sayı: 1.

ondan bir menfaat beklemek imkâmı yoktur. Biz mecmuamızdan hiçbir maddi menfaat beklemiyoruz. Yalnız okuyucularımızın himaye ve teşvikini istiyoruz, o kadar.

Yeni Dünyamız birçok badirelerden sınıf mücadelelerinden menfaat hırslarından dünyayı kaç yıldır kasıp kavuran çetin bir harpten henüz kurtulmuş bulunuyor. Yıllardır bir anarşi içinde bulunan ve çeşitli politika cereyanlarının çığırkanlığını yapan edebiyatımızda bu sulh devri ile beraber yeni bir istikrara doğru gideceğine bütün inancımızla inanıyoruz ki artık bugünün medeni insanı iyiyi, güzeli, doğruyu arayıp bulmaya daha fazla fırsat ve zaman bulacaktır. Edebiyat bugünün insan cemiyetinde eski ehemmiyetli mevkiini alacaktır.

İşte biz de elimizden geldiği kadar bu iyi güzel, doğru şeyleri bulmaya ve onları okuyucularımıza da duyurmaya çalışacağımızı “Dünya” yı çıkaran bütün gençlerin dayanağı yegâne nokta ve “Dünya” yı intişar sahasına koymak cesaretini bize veren en büyük kuvvet kaynağı bu idealdir. Binaenaleyh biz kurduğumuz “Dünya”nın bu idealine dayanarak size onu muntazam takdim edeceğiz. Dünya, her ne pahasına olursa olsun yaşamaya azmetmiştir¹¹⁵⁹ yazmaktaydı. Dergi, dört sayfa üzerine beş sütun yayınlanmıştır.

Dünya ikinci sayısında, ilk sayıda gördüğü rağbetten ötürü H. Cahit imzasıyla okuyucularına “Teşekkür” başlığı altında yayınladığı yazıyla okuyucularının ilgisine teşekkür etmiştir¹¹⁶⁰. Nafiz Süleyman, Hikmet Afif Mapolar, Semih Sait, Engin Gönül, Selçuk Selim dergide yazılar yazdıkları gibi Orhan Seyfi Orhon, Necip Fazıl Kısakürek ve Yusuf Ziya Ortaç gibi edebiyatçıları yazılarından iktibas yapılmıştır¹¹⁶¹.

Dergide; şiir, fıkra, vecizeler, edebi yazı dizileri, kitap ve dergi tanıtımları, batılı yazarların edebi anlayışları derginin genel olarak kullandığı konu içerikleri olmuştur. Dergi, Lefkoşa’da Birlik ve Mehmet Akif Basımevlerinden çıkmış olup Ocak 1947’de 15 sayı numarası ile yayın hayatından çekilmiştir¹¹⁶².

¹¹⁵⁹ Dünya, Temmuz 1945, Sayı: 1.

¹¹⁶⁰ Dünya, Ağustos 1945, Sayı: 2.

¹¹⁶¹ Dünya, Ağustos 1945, Sayı: 2.

¹¹⁶² Harid FEDAI, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 15; S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 103.

Yeni Fikirler

İlk sayısı **Mayıs 1946**'da başlayan, içtimâî, edebî, tarihi bir dergi olan aylık **Yeni Fikirler**'in Sahibi ve Yayın Müdürü Matbaacı **M. Akif Bey**'dir¹¹⁶³. Derginin ikinci sayısı **Ocak 1947**'de yayımlanmıştır. 28x32 cm boyutlarında çıkan dergi 6 yapraktan oluşmuş ve Lefkoşa'da Birlik Basımevi'nde baskısı gerçekleştirilmiştir. Dergideki yazılar genellikle **Matbaacı Akif Efendi**'ye ait olmakla birlikte **A. Esad ve Con Rifat** (Cengiz Mehmet Rifat)'a ait yazılar da çıkmıştır.

Yeni Fikirler'de Kıbrıs Türk sosyal ve basın tarihi için iki önemli yazı dizisi yer almıştır. Bunlardan birincisi "*Çarşı İnkılâp Müzesi*" başlığını taşımakta olup **Con Rifat** tarafından yazılmıştır. Yazı özetle şöyleydi: "*İnkılâp dilin ucunda değil çarşıdadır. Çarşı hayat kaynağı, fikir ocağı, ilim ve fen yuvasıdır*" ifadelerini kullanmıştır. İkinci yazı dizisi ise Akif Efendi tarafından ele alınmış olan ancak tamamlanamayan "*Kıbrıs'ta Türk Matbaacılığı ve Gazeteciliği*" adını taşıyan araştırması olmuştur. Akif Efendi, Kıbrıs'ın Osmanlı Devleti'nin himayesindeyken ayrı bir basımevi olmadığından resmi evrakın "*taş basması*" diye adlandırılan bir kalıpta basıldığını ifade etmiş ve Kıbrıs'ta yeni anlamda matbaacılığın 1882'de İngiliz döneminde başladığını anlatarak 1919'a kadar matbaacılık, ilk çıkan gazete ve gazeteciler konusunda emeği geçen ve bu alanda öncülük eden Türkler hakkında bilgi verilmiştir¹¹⁶⁴. Derginin yayın hayatı **1948**'de sona ermiştir¹¹⁶⁵.

b.Tarım-Ziraat

İleri

İlk sayısı **9 Şubat 1945**'den itibaren Lefkoşa'da, **Mehmet Fikri Basımevi**'nden çıkmaya başlayan **İleri**; **Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği**'nin aylık zirai, ekonomik ve sosyal dergisi olup sahibi de o zamanın Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği başkanı **Mustafa Behçet**'tir¹¹⁶⁶. **İleri** dergisinin yayın hayatı **1946** tarihli **15** numaralı sayı ile son bulmuştur¹¹⁶⁷.

¹¹⁶³ Harid FEDAI, "1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler", s. 19.

¹¹⁶⁴ Harid FEDAI, "1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler", s. 21-24.

¹¹⁶⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 106.

¹¹⁶⁶ Harid FEDAI, "1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler", s. 26.

¹¹⁶⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 103.

Rençber

1949-1954 yılları arasında aylık olarak yayımlanan **Rençber**; tarımsal konuları ön planda tutan köylü ve çiftçiye hitap eden bir dergidir¹¹⁶⁸. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

c.Sendikal

Eğitim

İlk sayısı **Ekim 1945**'de yayımlanan aylık derginin Sahibi Türk Öğretmenler Kurumu Adına, **M. Zihni Efendi** ve Yayın Müdürü de **Reşad Kâzım** ile **Osman Şakir**'dir¹¹⁶⁹. 1925'de kurulan Türk Öğretmenler Kurumu'nun yayın organı olan derginin Sahibi olan M. Zihni Efendi önsözde yayınlanma amacını şöyle açıklamıştır: “*Artık bir öğretmenin bilgisini çoğaltması ve müşterek gayeye elbirliği ile ilerlemesi günü gelmiştir. Bunu temin için ‘Eğitim’ adındaki dergimizi çıkarmaya karar verdik. Böyle bir dergi çok önceden çıkarılmalıydı, ama yine de sevinçliyiz. Dilsiz duran kurumumuz dile gelecek, yazılar birçok gereksinmelerimizi karşılayacaktır. Bu nedenle her öğretmenin dergiye yazılar yazmasını dilerim*”¹¹⁷⁰ demiştir.

24x32 cm boyutlarında çıkan dergi 6 yapraklı olup **M. Fikri Basımevi**'nde baskısı yapılmıştır. **Eğitim** dergisi, “*Lefkoşa'da Eski Cuma Pazarı, No. 42*” adresinden idare edilmiştir. Eğitimde aksaklıkların giderilmesi ve öğretmen sorunlarının dile getirilmesi için yayımlanan **Eğitim**'in kaç sayı neşredildiği saptanamamasına rağmen derginin bilinen son yayını **Aralık 1946** tarihli üçüncü sayısı olmuştur¹¹⁷¹.

İşçinin Yolu Şaşmaz

Ekim 1947'de ilk sayısı neşredilen **İşçinin Yolu Şaşmaz**'ın Sahibi **Güneş Türk İşçi Birliği** adına **Hasan Şaşmaz**, Yazı İşleri Müdürü ise **A. Sadi Erkut** olan dergi, aylık olarak yayımlanmıştır¹¹⁷².

¹¹⁶⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 106.

¹¹⁶⁹ Harid FEDAI, “1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 25; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 106.

¹¹⁷⁰ Harid FEDAI, “1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 25.

¹¹⁷¹ Harid FEDAI, “1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 25-26.

¹¹⁷² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 106; Harid FEDAI, “1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 27-28.

Lefkoşa’da, Halkın Sesi Basımevi’nden oniki sayfa olarak çıkan dergi, Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri’nin yayın organı olup; türlü zorluk ve baskılar yüzünden ancak 2 sayı yayımlanabilmiştir. Son sayı **Kasım 1947** tarihlidir¹¹⁷³. Dergiyle ilgili daha fazla bilgi elde edilememiştir.

d.Dini

İslâm Yolu

İlk sayısı **27 Aralık 1946**’da çıkmış olan derginin baskı sayısı 1000 adet idi¹¹⁷⁴. 24x32 cm boyutlarındaki 6 yapraklı bir dergi olan **İslâm Yolu** onbeş günde bir neşredilmiştir. Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü **Şeyh Nazım**’dır. Lefkoşa’da Beliş Paşa Caddesi, No: 6 adresinden idare edilmiştir. Derginin çoğu sayfaları üç sütun üzerine düzenlenmiş olup 4,5 kuruştan satılmıştır. Yazıların çoğu Şeyh Nazım’ın olup Türkiye basınından alıntılar yapılmıştır. Dergi, Kıbrıs Türk Toplumu’na dinsel yasaların egemen olmasını savunmuştur¹¹⁷⁵.

Dergi, “*Hadiseleri Muhasebemiz*” adlı yazıda din kanununda yapılan uygulama ve ihmali anlatmaya çalışarak Türkiye’den Akşam gazetesinden yaptığı şu alıntıyı okurlarına duyurmaktaydı: “*Bundan çıkan ilk netice şudur: Lâyık Türkiye Cumhuriyeti yirmibeş yıldır hata etmiş, gençliği mekteplerde en büyük ahlâk kaynaklarından yoksun bırakmıştır. Boşluk şimdi anlaşıldı; geri dönmek lâzımdır*”¹¹⁷⁶ ifadelerini kullanarak Kıbrıs Türkü’ne şunları söylemekteydi: “*Ey Kıbrıs Türkü, dini ihmal edenlerin ne kadar büyük bir hataya düştüklerini ve şimdi de o hatayı düzeltmek için nasıl soldan geri etmeye karar verdiklerini ibretle oku!*”¹¹⁷⁷ denilmekteydi. Sadece 3 sayı çıkmış olan derginin ikinci nüshası **17 Ocak 1947** ve üçüncü sayısı da **14 Şubat 1947**’de neşredilmiştir¹¹⁷⁸.

¹¹⁷³ Harid FEDAL, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 28.

¹¹⁷⁴ The Cyprus Blue Book, 1946, s. 234; H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 46.

¹¹⁷⁵ Harid FEDAL, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 29.

¹¹⁷⁶ Harid FEDAL, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 29-30

¹¹⁷⁷ Harid FEDAL, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 30.

¹¹⁷⁸ Harid FEDAL, “1940’lı Yıllarda Kıbrıs’ta Yayımlanan Türkçe Dergiler”, s. 30.

e.Mizâh

Zırlıtı

İlk sayısı **15 Şubat 1947**'de yayınlanan **Zırlıtı**'nın Sahibi ve Yayın Müdürü **M. Kâzım Bedevi**'dir. Her ayın onbeşinde çıkan edebi güldürü dergisidir¹¹⁷⁹. **Ocak** dergisinin Sahibi ve Genel Yayın Müdürü olan **Hikmet Afif Mapolar**, dergisinin **Ocak-Şubat 1947** tarihli sayısında dergi ve kitap tanıtımlarının yapıldığı "**Sanat Hareketleri**" başlıklı bölümde "**Zırlıtı**" için şunları söylemekteydi:

"Yazıcı arkadaşımız Yavuz'un aylık, Zırlıtı isimli bir mizah dergisi çıkarmaya başladığını müjdeleriz. Memleketimizde çıkan birkaç ağır başlı dergi yanında Yavuz arkadaşımızın çıkardığı Zırlıtı; mizah edebiyatımız için, boş kalmış bir sahayı doldurmuş oldu..."¹¹⁸⁰ ifadelerini kullanmıştır. **Lefkoşa**'da, **Birlik Basımevi**'nden çıkan **Zırlıtı**, 11 sayı çıkmış ve 1948 yılında yayın hayatı sona ermiştir¹¹⁸¹.

C. 1950-1974 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER

a.Sosyal-Siyasi-Dernek

Gençlik

1950-1959 yılları arasında aylık olarak Lefkoşa'da yayımlanmış olan dergi, **Kıbrıs Türk Lise Mezunları Birliği**'nin yayın organıdır¹¹⁸². Dergi yayınlarını uzun aralıklarla sürdürmüştür. **Mart 1958**'de **Gençlik**'in 12 numaralı nüshası yeni bir düzenlemeyle "**Sanat Düşünce Dergisi**" olarak çıkarılmaya başlanmıştır. Derginin Sorumluluğu'nu Fuat Veziroğlu ve Kutlu Adalı üstlenmiştir. Neriman Cahit, Fuat Veziroğlu ve Salih Çelebioğlu gibi isimler de "**Yazı Kurulu**"nu oluşturmuşlardır. **Gençlik**, "**Sanat aşkıyla yananlarla okuyucu elbirliği etmiş görmeyi**" ilkesiyle okuyucularına ulaşmıştır¹¹⁸³.

Derginin en önemli özelliği dilin yabancı sözcükler yerine öz Türkçe ile kullanılması ve yabancı sözcükler yerine Türkçe karşılıklarını vererek dilin arılaşmasına

¹¹⁷⁹ Harid FEDAI, "1940'lı Yıllarda Kıbrıs'ta Yayımlanan Türkçe Dergiler", s. 17.

¹¹⁸⁰ **Ocak**, Ocak-Şubat 1947, II/13-14.

¹¹⁸¹ H. Ş. ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 46; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 106.

¹¹⁸² S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 106.

¹¹⁸³ Sevgül ULUDAĞ, "**Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Gençlik**", **Yeni Düzen**, 12 Ekim 1982, Sayı: 213.

önayak olmuştur. Gençlik dergisi Türkiye’den sanatçılara da yer vermek suretiyle bazı yazarlar adına “*özel sayı*”lar yaparak onları okuyucularına tanıtmaya yoluna gitmişlerdir. Dergide yazılarıyla emeği geçen yazarlar: Kutlu Adalı, Fuat Veziroğlu, Hikmet Afif Mapolar, Cevdet Çağdaş, Özker Yaşın, Neriman Şenay Cahit, Zeki Özer, İzzet Rıza Yalın, Osman Türkay, Haşmet Gürkan, Bozkurt Tezel, Vural Savaş isimleri **Gençlik**’te yazılarıyla okurlarına seslenmişlerdir. **Şubat 1959**’a kadar **18** sayı çıkmış olan **Gençlik** dergisi parasal sıkıntılar yüzünden yayınlarına son vermek zorunda kalmıştır¹¹⁸⁴.

Kıbrıs

Şubat 1956’dan itibaren yayımlanmaya başlanmış olan aylık dergidir. **Kıbrıs** dergisinin Sahibi Lefkoşa’da ki İstihbarat Dairesi (PIO)’dır. Prodas Basın ve Yayın Şirketi tarafından basımı gerçekleştirilmiştir. 30 sayfadan oluşan dergi, İstihbarat Dairesi’nin Halkla İlişkiler Bölümü tarafından yayımlanmaya başlanmış; 1942’de İngilizce çıkan Cyprus Review adlı derginin Türkçe çevirisidir. **Mart 1956**’da derginin yayını sona ermiştir¹¹⁸⁵.

Kültür

Lefkoşa Kültür Ocağı’nın yayın organı olan **Kültür**’ün ilk sayısı **Aralık 1966**’da neşredilmiştir. **Kültür** dergisinin Sahibi Lefkoşa Kültür Ocağı, Başyazarı Kâmil Özbay, Teknik İşler Sorumlusu Omaç Başat’tır. Derginin basımı Lefkoşa’da Halkın Sesi Basımevi’nde gerçekleştirilmiştir. **17** sayı yayınlanmış olan derginin yayın hayatı **Haziran 1967**’de sona ermiştir¹¹⁸⁶.

Mücahit’ler Sitesi

İlk nüshası **27 Mart 1969**’da yayımlanmıştır¹¹⁸⁷. **Mücahit** dergisinin kapağı kırmızı olarak çıkmıştır. Derginin başlık adı “**Mücahit**” adı kapak resminde koyu ve iri puntolarla dizilmişken “...ler Sitesi” eki de küçükçe dizilmiştir. Başlık adının hemen yanında Kıbrıs haritası üzerinde, silahlı bir Mücahit figürü yer almıştır. Bunların hemen altında da kapağın orta kısmında Atatürk’ün silueti bulunmaktadır. En altta ise hilâl ve

¹¹⁸⁴ Sevgül ULUDAĞ, “Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Gençlik”, **Yeni Düzen**, 12 Ekim 1982, Sayı: 213.

¹¹⁸⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 108.

¹¹⁸⁶ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 112.

¹¹⁸⁷ **Mücahit’ler Sitesi**, 27 Mart 1969, Sayı: 1.

yıldız arasında bozkurt figürü mevcuttu¹¹⁸⁸. Derginin bu ilk sayısında, tarih öğretmeni Kemal Tekakkınar tarafından “Mücahitler Sitesinin Tarihi Önemi” başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Bu yazı şöyleydi:

“...Kıbrıs 1571 yılında fethedildikten sonra Venedik zulmü altında inleyen Rumlar Osmanlı İdaresi'nde insan hakkına saygı gösteren bir yönetim ile karşılaşmışlardır. İngiliz idaresi Rumlara her türlü serbestiyi verirken Türk halkına daima baskıyı reva görmüştür. Bütün baskılar Kıbrıs Türk halkının benliğini kaybettirememiştir. Beş seneden beri devam eden var olma mücadelemiz bunun en canlı örneğini teşkil eder. Bu mücadele ile mukaddes Kıbrıs topraklarında Türklüğün devam edeceğini ve asla Türk meşalesini kimsenin söndürmeye gücü yetmeyeceğini bütün dünyaya ispat ettik.

Mücahitler sitesi de tamamen, Türk Mücahidi'nin emeği ve alın teri ile meydana gelmiş ve Kıbrıs Türkü'nün bu var olma mücadelesini ileriki nesillerimize aktaracak olan mukaddes bir eserdir. Bu eser kütüphanesi, spor salonu ve bankası ile birlik ve beraberliğin sembolü haline gelecek, Kıbrıs Türklüğü'nün kalbi burada atacaktır. İstikbalde çocuklarımız var olmak için mücadele etmenin birlik ve beraberlik sayesinde başarılacağını anlayacaklardır... İstikbalde torunlarımız Kıbrıs'ta Milli beraberlik sayesinde geçmişlerinin neler yaptıklarını ve mücahitler Sitesi ile nasıl birliğin temelini attıklarını görüp anlayacaklar ve bunu ebediyete kadar sürdürmek için aynı yolda yürüyeceklerdir. Bu bakımdan mücahitler Sitesi; Kıbrıs'ta hürriyetin ve milli birliğin sembolü olarak sinelerimizde yaşayacak olan mukaddes bir eserdir”¹¹⁸⁹ yazmaktaydı. Kıbrıs Türk Mücahitler Sitesi Müteşebbis Heyeti Başkanı Dr. Necdet Ünel'de “Önsöz” başlığı altında şunları ifade etmekteydi:

“ 1968 Mart'ında yani tam üç yıl önce; dedelerimizin şehit kemikleriyle kıymetlenmiş ve vatanlaşmış bir burç üzerinde mütevazı fakat kararlı bir törenle sitemizin temeli atılmıştı... Açılış konuşmasında söylemiş ve birinci sayımızda yazılmış olduğu gibi site inşaatı maddi ve manevi hiçbir engel tanımadan sureti katiyete çok kıymetli ve yapıcı bir kültür abidesi olarak bitirilecek ve Mücahit gençliğimize ve bütün

¹¹⁸⁸ Mücahit'ler Sitesi, 27 Mart 169, Sayı: 1.

¹¹⁸⁹ Mücahit'ler Sitesi, 27 Mart 169, Sayı: 1.

Türklük dünyasına vatanperverlik ve Kemalizm ilkelerini en ilmi ve en güzel bir şekilde yapacak bir meşale olacaktır.

Mücahidimizin A'dan Z'ye kadar çeşit Kültür ve Spor ihtiyacını karşılayacak şekilde inşa edilmekte olan Mücahitler sitesi bugünkü aktüel hava içerisinde Türkçe konuştuğu halde Rusça, Çince veya Arapça düşünme gafleti içerisinde olanlara da güzel cevapların hazırlanacağı ve en güzel derslerin verileceği bir kuvvet kaynağı olacaktır...”¹¹⁹⁰ diye yazmaktaydı.

Türk Mukavemet Teşkilatı

Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı tarafından **1 Ağustos 1971**'de yayımlanmıştır. Ağustos 1958'de kurulan Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı'nın 13'üncü kuruluş yıldönümünü kutlamak amacıyla çıkarılmıştır. “Özel Sayı” olarak neşredilen derginin basımı kuşe kâğıt üzerine yapılmıştır. Dergi Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nden çıkmıştır¹¹⁹¹. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Mücahit

İlk nüshası **Mart 1972**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹¹⁹². İki ayda bir yayınlanan **Mücahit** dergisini **G. Çakıroğlu** yönetmiştir¹¹⁹³. **Mücahit** dergisine gönderilecek olan yazılar yayımlansa da yayınlanmasa da iade edilmemiştir. Dergide imzalı yayınlanacak yazılardan yazarlar sorumlu tutulmuştur. Dergi, **Halkın Sesi Basımevi**'nde dizilip basılmıştır¹¹⁹⁴. **Mücahit**'e yazı yazmak isteyenler yazılarını, Lefkoşa'da “P.K.456” adresine göndermeleri kaydı düşülmüştür. **Mücahit**, **Mayıs** sayısında 6000 adet basılmıştır¹¹⁹⁵. 160 mil satış fiyatından sunulan derginin yöneticisi **G. Çakıroğlu** “*Mücahit'in Ardından*” başlıklı yazısında dergiyle ilgili şunları söylemiştir:

“ *Mücahit'in geçirmekte olduğu özgürlük savaşını dile getirecek olan Mücahit mecmuasının I. sayısını Mart 1972'de çıkışı, adanın her ilçesinde gerek büyüklerimiz*

¹¹⁹⁰ **Mücahit'ler Sitesi**, 27 Mart 169, Sayı: 1.

¹¹⁹¹ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 113.

¹¹⁹² **Mücahit**, Mayıs 1972, Sayı: 2.

¹¹⁹³ **Mücahit**, Mayıs 1972, Sayı: 2.

¹¹⁹⁴ **Mücahit**, Mayıs 1972, Sayı: 2.

¹¹⁹⁵ **Mücahit**, Mayıs 1972, Sayı: 2.

gerekse mücahit saflarında beğenildiği ve takdirle karşılandığı müşahede edilmiştir. Halkımıza, büyüklerimize ve mücahitlere ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Yalnız her eser gibi Mücahit mecmuası da bazı yapıcı tenkitlerle karşılaşmıştır. Bütün bu yapıcı tenkitleri nazar-ı itibara alarak, 2'nci sayımızda aynı hatalara düşmemeye gayret ettik.

Bütün gayret ve çalışmalarımız milli mücadelemizde olduğu gibi el ele, omuz omuza vererek her geçen sayıda göreceğimiz hatalara düşmeden Mücahit'i daha iyiye daha güzele götürerek yaşatmaktır. Bu hepimizin milli vazifesi olmalıdır. Ancak Türk Kıbrıs'ın Mücahit mecmuası, belirtilen ortam içerisinde, bütün burçlarda dalgalanan ay yıldızlı bayrağın ılık gölgesinde yaşayabilir"¹¹⁹⁶. Eylül 1972 tarihli Mücahit'te, G. Çakıroğlu imzasıyla çıkan "Safhâlarla Mücadelemiz T.M.T'nin Oluşumu ve Zafer Yolu" başlığını taşıyan yazısında Kıbrıs Türk Mücadelesi ve bu mücadelenin kurumsallaştığı Türk Mukavemet Teşkilatı'nın savaşındaki rolü şöyle anlatılmaktaydı:

“ Ada'da Türk hâkimiyetinin son bulup el değişmesiyle Kıbrıs Türkleri, ada yadigârı kutsal topraklardaki varlığını idame ettirebilmek, hür ve özgür yaşayabilmek için 1978 yılından beri kendini mücadeleye atmış ve bu mücadele safha safha o gün, bugün halen devam etmektedir.

Mücadelenin ilk safhasında sömürge idaresine karşı Rum Toplumu'nun Enosis için hamle yaptığı ve buna Türk Toplumu'nun da karşı durduğu görülmektedir. Bu karşı durma nedeniyle Türk toplumu çok geçmeden kendini mücadelenin tam içinde bulmuştur. Bir yandan sömürge idaresine karşı öbür yandan da Rum toplumuna karşı uzun yıllar kansız olarak iki cephede de savaşmış ve mücadelenin birinci safhasından başarıyla çıkmıştır.

1955 yılında mücadelenin ikinci safhasında, Enosis'in gerçekleştirilmesi için Rum Toplumu'nun EOKA tedhiş teşkilatı etrafında toplandığı ve Türkler ile İngilizlere karşı silahlı tedhiş hareketlerine giriştikleri görülmektedir. EOKA tedhiş teşkilatının suçsuz, silahsız birçok masum Türk kanı akıtması, Ada'daki Türk varlığının emniyetini, canını, malını, namus ve şerefini her an tehdit etmesi, 1 Ağustos 1958 yılında T.M.T. örgütünü oluşturmuş, T.M.T. örgütünün vazifesi Kıbrıs'taki soydaşlarının can, mal,

¹¹⁹⁶ Mücahit, Mayıs 1972, Sayı: 2.

namus ile şerefini korumak ve Enosis'e karşı durmaktı. İşte bu gaye ile faaliyete geçen T.M.T. önce vazifeye soydaşlarının can, mal, namus ve emniyetini iade etmekle başlamış ve buna paralel olarak da Rum Toplumu'nun Enosis emellerinin gerçekleşmemesi için daima karşısında aşılması güç bir kale olarak durmuştur. Bu güçlü direniş ve beraberlik sayesinde Kıbrıs Türkü mücadelenin ikinci safhasını da kapatmış, 1960 Londra ve Zürih antlaşmalarıyla ada üzerinde söz sahibi olduğunu ve şerefli bir cemaat olarak yaşamak hakkı bulunduğunu tarihe ve bütün dünyaya kabul ettirme başarısına ulaşmıştır.

Kıbrıs Türkü, Cumhuriyetin kurulmasıyla mücadelenin bitmediğini, üçüncü bir safhada olduğunu, Rumların tekrar bir bahane ile saldırıya geçeceklerini biliyordu. Ve neticede beklenen gün geldi 1963 hadiseleri patladı, T.M.T. ruhlu yedisinden yetmişine bütün Kıbrıs Türkü hemen yekvücut oldu. Rumların Silahıyla, topuyla, tankıyla, zırhlısıyla yaptığı menfur imha saldırıları Türk'ün iman ve inanç yüklü direnişi sayesinde eriyip gitti. Kahpe düşman Türk'ün varlığını ve kuvvetini bir daha görmüş oldu. Böylece de Rumlar bu savaşla elleriyle" Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yıkarak bu safhada da mağlup oldular.

Evet, geçen mücadele yüklü yıllarımız içerisinde çok karanlık ve çok acı dolu günlerimiz olmuştur. Bu gün içimizdeki T.M.T'nin mukavemetçi ruhundan peyda olan disiplinli, eğitilmiş, bilinçli ve inançlı Mücahit Ordusu ile anavatanımızın kararlı tutumu ve desteği sayesinde elbet dördüncü safhada olan mücadelemizden de zaferle çıkacağız..."¹¹⁹⁷. Mücahit, Ekim 1973 tarihli sayısından itibaren Çağatay Hasan tarafından yönetilmeye başlanmıştır¹¹⁹⁸.

Son yayın olarak Aralık 1973¹¹⁹⁹ tarihli nüshası tespit edilebilen Mücahit'in 1 Ağustos 1986'de "Özel Sayı 2" adıyla bir nüshası yayımlanmıştır¹²⁰⁰. Derginin özel sayısının basımı Derece Ofset tarafından gerçekleştirilmiştir¹²⁰¹. Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği'nin yayın organı olan dergi kadrosu şu isimlerden oluşmaktaydı: Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Genel Merkez Yönetim Kurulu adına Genel Başkanı

¹¹⁹⁷ Mücahit, Mayıs 1972, Sayı: 2.

¹¹⁹⁸ Mücahit, Ekim 1973, Sayı: 9.

¹¹⁹⁹ Mücahit, Aralık 1973, Sayı: 10.

¹²⁰⁰ Mücahit, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

¹²⁰¹ Mücahit, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

Halil Paşa'dır. **Sadeddin Celaleddinoğlu**, **Mehmedali Gökdel**, Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi de olan **Ergül Uysal** ve Dernek İdare Amiri de olan **Ali Osman Ünver**, yazı kurulundan sorumlu kişilerdir¹²⁰². Derginin yazışma adresi ise, Kıbrıs Türk Mücahitleri Derneği Genel Merkezi, 47 II. Selim Caddesi, Lefkoşa-Kıbrıs, P.K.515 kayıtlıydı¹²⁰³. Derginin KKTC'deki fiyatı 300 Türk lirasından, yurtdışında da 50 penceden satışa sunulmuştur¹²⁰⁴. Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Genel Başkanı **Halil Paşa**, Türk Mukavemet Teşkilatı'nın 28'inci yıldönümü vesilesiyle kaleme aldığı yazıda şunları ifade etmekteydi:

“ Her yılın 1 Ağustos'unda TMT'nin kuruluş yıldönümünü kıvanç ve gururla kutlarken, T.M.T. mücadelesinin kesinlikle başarıya ulaşmasının huzurunu yaşarız. TMT'nin amacı kendi mücadele ilkeleri içinde halkımızı Enosis'i hedefleyen kanlı Rum ve Yunan saldırılarından korumak, özgürlüğe, kurtuluşa ve bağımsızlığa ulaştırmaktı. TMT çatısı altında görev alan herkes bu amacın andını içerek görevine başlıyordu.

Bugünkü toplumsal düzeyimize ve durumumuza baktığımız zaman, TMT mücadelesinin kutsal amaçlarına kesinlikle ulaştığını net biçimde görmüş oluruz. TMT'nin düşmana karşı açıkta savaşım verdiği 11 yıldan sonra TMT direnişçilerinin Kıbrıs'ta tuttuğu köprübaşında 20 Temmuz 1974 güneşi doğmuş halkımız Rum saldırılarından ve Enosis tehdidinden kurtularak kendi coğrafi konumunda kurtuluşuna ve özgürlüğüne kavuşmuştur. Sağlıklı biçimde çalışan demokratik organlarıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, TMT'nin ve 20 Temmuz 1974 harekâtının yarattığı askeri zaferi, siyasal, ekonomik ve sosyal başarılarla taçlandırma savaşımındadır. Başarı yolunda küçümsenemeyecek mesafelerde alınmıştır... Anavatan Türkiye TMT mücadelemizde olduğu gibi siyasal varoluş mücadelemizde de yanı başımızdadır. Anavatan'a sonsuz şükranlar... ”¹²⁰⁵ diye yazmıştır.

¹²⁰² **Mücahit**, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

¹²⁰³ **Mücahit**, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

¹²⁰⁴ **Mücahit**, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

¹²⁰⁵ **Mücahit**, 1 Ağustos 1986, Özel Sayı: 2.

b.Siyaset-Edebiyat-Kültür

Hür Fikir

Edebi ve politik konulara ağırlık veren **Hür Fikir**, 1952 yılı içinde, **Ahmet C. Gazioğlu** tarafından yayımlanmış olup sadece 3 sayı çıkabilmiştir¹²⁰⁶. Dergi ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

Çardak

İlk sayısı 1 Mayıs 1952’de çıkmış aylık fikir ve sanat dergisi olan **Çardak**’ın Sahibi **Çardak Yayınevi** olup ilk sayısında Yazı İşleri Sorumlusu Özker Yaşın, Hikmet A. Mapolar, Özker Yaşın, Cevdet Çağdaş, A. Muzaffer Gürkan ve Hami T. Özsaruhan’dan oluşan oldukça zengin bir yazı ailesi ile **Çardak**, Kıbrıs Türk Kültür ve sanat hayatına büyük hizmet etmiş bir dergidir¹²⁰⁷. **Çardak**, yayın hayatında şu ilkelere bağlı kalacağını belirtmiştir:

- a) Anavatan Türkiye ile kültür bağlarını devam ettirmek,
- b) Atatürk’ün izinde yürümek,
- c) Türk sanat ve kültürünün yükselmesine yardımcı olmak. Bu arada Kıbrıs Türk sanat çalışmalarını tanıtmak,
- d) Bütün Kıbrıslı Türk sanatçıları bir çatı altında toplamak,
- e) Hiçbir şahsın veya zümrenin aleti olmamaktır¹²⁰⁸.

Derginin yazar kadrosu Kıbrıs’ın yetiştirdiği sanatçılardan oluşmuştur. Zengin sanatçı kadrosuyla dergi, Kıbrıs Türk Sanat ve Edebiyatı’nın sesi olmuştur. İlk sayı bir sanat dergisi için rekor sayılabilecek bin âdetin üzerinde satmıştır. Ancak sonraki sayılarda bu ilgi yok olmaya başlamıştır¹²⁰⁹. Uzun ömürlü olmayan **Çardak**’ın yayın hayatından çekilişini ve bu aşamadaki sıkıntı ve kişisel anlaşmazlıkları Hikmet Afif Mapolar anılarında şöyle anlatmıştır:

“ Abone usulünü denemek zorunluluğu hâsıl oldu. Birer mektupla memleketin aydın sayılan kişilerine ve öğretim üyelerine öğretmenlerine eğitimcilere gönderdik

¹²⁰⁶ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 46; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 106.

¹²⁰⁷ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 47; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 107.

¹²⁰⁸ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 47.

¹²⁰⁹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 226-227.

dergiyi. Sonuç ne oldu biliyor musunuz? Hepsi de geri çevrildi. Bunun acıklı öyküsünü derginin ilerideki sayılarında özellikle ben yazmıştım. Amacımız satışı üç yüzde tutabilmektir. Üç yüz okuyucu sağlarsak dergi yaşayacaktı. Olmadı. Tüm imkânlarımızı seferber ettik. Bir yılı biraz aşan bir yaşamdan sonra öldü Çardak. Çok acıklı bir öyküsü var bu derginin. Sırasıyla anlatmaya çalışacağım:

Önce dergi içerisinde kavgalar başladı... O günlerin genç şairlerinden Özker Yaşın, Mustafa İzzet Adiloğlu, Taner Baybars birbirlerini yercesine dövüşüyorlardı adeta. Konu neydi biliyor musunuz? Onun şiiri neden benimkinden önce geldi? Neden benim şiirimin çerçevesi ince? Neden onun şiirine motif koydunuz da benimkine koymadınız? Sanatçılarla söyleşiler yapma kararı aldığımız zaman paparalar koptu. Söyleşi ilk benimle yapılacak ilk benim ki yayınlanacak. Kimse sıraya girmek istemiyordu¹²¹⁰.

...Beğenilen bu dergiden Bir miktar da Ankara Kıbrıs Türk Kültür Derneği'ne gönderdik. Birileri teşvik etmişti bizi. Her sayıdan 50-60 kadar göndermeye başladık. Her ay gönderiyorduk. Ses çıkmıyordu. Aradan 6-7 ay gibi uzun bir zaman geçti. Yolumuz Ankara'ya düşmüştü Kültür Derneği'ne uğradım ve dergiler hakkında bilgi almak istedim. Kimselerin haberi yoktu. Mehmet Ali Pamir Bey'i aramıştık, bulamadık. Doğrusu akıbetini merak ediyordum Çardak'ın.

Bir gün gene gittim Kültür Derneği'ne. Kimseler yoktu, yalnız kahveci vardı. Tanımadığım birisi. Sordum bu adamcağıza. Düşündü ve hemen yanıt verdi:

-Kıbrıs'tan bir aradır bazı paketler geliyor, doğrudur.

-Peki, ne oluyor o paketler?

Adamcağız söylemek istemiyor gibiydi. Bense ısrar ediyorum

-Ne yalan söyleyeyim Bey, dedi, burada duruyorlar.

-Nerede? Diye merakla sordum.

-Gel, gel dedi

Birlikte büfenin bulunduğu odaya girdik. Ocağın altında dolaba benzer bir yer vardı, önü de örtülerle kaplıydı. Kahveci bu örtüleri çekti ve:

-İşte sözünü ettiğimiz ve Kıbrıs'tan paketler burada duruyor.

¹²¹⁰ H. A. MAPOLAR, Kıbrıs Güncesi, I, s. 226-227.

Baktım. Evet, bunlar bizim Kıbrıs'tan paketlediğimiz Çardak dergileriydi. Örümcekler sarmıştı ve tozun içindeydi. Donakaldım. Üzülmüştüm. Kıbrıs'tan bir Kıbrıs Derneği'ne gönderiliyordu bu paketler, hem de bir Kültür Derneği'ne. Uzandım ve aldım. Kömür tozlarından kararmıştı ellerim, avuçlarım.

Sonra sonra öğrendik ki dergilerden birisinde Taner Baybars'ın bir öyküsü varmış. Bu öykünün erkek kahramanı bir Türk bir Rum kıızıyla sevişiyormuş. Olmazmış olamazmış böyle bir şey. Ulusal değilmiş bu öykü. Bu yüzden de Kültür Derneği yöneticileri, Kıbrıs'ta çıkan bu sanat ve edebiyat dergisinin üyelere satılmasını yasaklamışlar. Daha daha sonraları da Mehmet Ali Pamir bu gerçeği itiraf etti ve üzüntülerini bildirdi bize. Çatışan iki ayrı görüş, iki ayrı fikir devlet olumlu bakıyor kültürçüler yasak! diyor. Acı fakat gerçek bir ibret levhası¹²¹¹ şeklinde o günleri ifade etmiştir.

Çardak, Türkiye'de hem sanat çevreleri hem de Devlet tarafından beğenilmiş ve az da olsa desteklenmiştir. Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi hem **Ocak**'ı hem de **Çardak**'ı liselere ve üniversitelere tavsiye etmiştir. İsmet İnönü'nün isteğiyle Devlet Kitaplıklarına bu dergilerden satın alınmış ve bu surette sanat çalışmalarına dergi yöneticilerine destek olunmuştur¹²¹². İlk edebiyatçılar derneği **Çardak** çıtısı altında kurulmuştur. 1954'de kurulan dernek, “ *Sanat, Sanat İçindir ve Kıbrıs Türk Edebiyatçılar Derneği; Kıbrıs Türk Sanat Çalışmalarında Kuyruk Değil Önderdir* ” ilkeleriyle ortaya çıkmıştır. Dergi, maddi sıkıntılar yüzünden 17 sayı çıkabilmiş ve 1955'in sonlarında yayın hayatından çekilmiştir¹²¹³.

Kıbrıs Postası

İlk sayısı 1 Ocak 1955'de yayımlanmış olan aylık dergidir. “*Kıbrıs Postası Kültür ve Sanat Dergisi*” başlık adıyla neşredilmiştir¹²¹⁴. Aylık kültür ve sanat dergisi olan **Kıbrıs Postası**'nın Sahibi ve Yazı İşlerini fiilen idare eden **Özker Yaşın**'dır¹²¹⁵. Dergi, Lefkoşa'da, Asmaaltı No:82, adresinden idare edilmiştir. **Kıbrıs Postası**

¹²¹¹ H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 229-230.

¹²¹² H. A. MAPOLAR, *Kıbrıs Güncesi*, I, s. 228.

¹²¹³ Sevgül ULUDAĞ, “*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz-3: Çardak*”, *Yeni Düzen*, 5 Ekim 1982, Sayı: 212.

¹²¹⁴ *Kıbrıs Postası*, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

¹²¹⁵ *Kıbrıs Postası*, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

dergisinin mektup ve havale adresinde de, “*Kıbrıs Postası Dergisi, Posta Kutusu: 324, Lefkoşa*” bilgileri kayıtlıdır¹²¹⁶. Ankara’daki adresi de “*Talat Taşer, Mithatpaşa Cad. No:10 Yenişehir*” idi¹²¹⁷. **Kıbrıs Postası**’nın nüshası Ada’da 1 şilin ve Türkiye’de de 50 kuruştan satışa sunulmuştur. Derginin yıllık bedeli 12 şilindir. Dergi öğretmen ve öğrenciler için de yıllık 10 şilinlik bir meblağ belirlemiştir. **Kıbrıs Postası**’nın altı aylık abone bedeli de yıllık ücretlerin yarısını oluşturmuştur. **Kıbrıs Postası**’nın Türkiye’deki yıllık abone fiyatı 60 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹²¹⁸. Dergi yayınlandığı ilk sayısında Lefkoşa’daki **Bayraktar Cami**’yi kapak resmi yaparak çıkmıştır. Bunun gerekçesi dergi tarafından şöyle açıklanmıştır:

“ *Kıbrıs’ın Türkler tarafından fethi sırasında başkent Lefkoşa hisarlarına tırmanıp Türk bayrağını diken ve şehit olan adsız askerin hatırasını yaşatmak için yapılan tarihi eser. Lefkoşa’nın Kostanza Tabyası üzerindeki bu küçük caminin bir ortasında “Bayraktar” ismiyle anılan şehidin mezarı bulunmaktadır. Bayraktar’ın türbesi Kıbrıs Türklerinin meçhul asker abidesi haline gelmiş kutsal bir yerdir. İşte Kıbrıs’ın Türk olduğunu ve ebediyen Türk kalacağını ispat eden eserlerden biri*”¹²¹⁹ yazmaktaydı. Derginin İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri’ni yürüten **Özker Yaşın**, ilk nüshadaki “Çıkarken” yazısında, amaçlarını şöyle ifade ediyordu:

“ *Bu bir gelenek halini almıştır. Her yeni çıkan dergi ilk sayısında ülküsünü açıklar. Yeni derginin basın alanına niçin atıldığı bir ideal uğruna yayınladığı ilk cümlelerden okuyucuya bildirdikten sonra daha önce çıkıp batmış dergilerin bir tarihçesi yapılır Asla yerine getirilemeyecek birçok vaatlerde bulunur, bu vaatleri yaparken dergi sahibi muhakkak ki samimidir ve her geçen sayı derginin biraz daha güzelleşeceği sanat alanında bir boşluğu dolduracağı ilan edilir.*

Aziz okuyucu, biz size hiçbir vaatte bulunmayacağız. Elinizde tuttuğunuz şu “Kıbrıs Postası” isimli dergi, birçok fedakârlıklar karşılığı yayınlanabilmiştir. Onu devam ettirmek mükemmel bir şekle sokmak bizden çok sizin alakanıza bağlıdır. Bu dergi yaşama gücünü sizin alakanızdan alacaktır. Eğer siz Kıbrıs Postasının hiç

¹²¹⁶ **Kıbrıs Postası**, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

¹²¹⁷ **Kıbrıs Postası**, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

¹²¹⁸ **Kıbrıs Postası**, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

¹²¹⁹ **Kıbrıs Postası**, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

aksamadan çıkmasını, her geçen sayı biraz daha olgunlaşmasını istiyorsanız onu okumalı ve okutmalısınız.

Şunu da belirtelim ki, dergimiz sizi memnun edecek bir şekilde çıkması için imkânı olan her fedakârlığı yapmaktan çekinmeyeceğiz. Dergimizin Atatürkçü ve devrimci asil Kıbrıs Türk Toplumunun ruhunu anavatanımıza sevgili Türkiyemize aksettiren bir pencere olmasına çalışacağız. Bu derginin mühim bir kısmını Türkiye'deki "Kıbrıs Kültür" idealini benimsemiş kardeşlerimize ulaştırmak için imkânlar arayacağız. Bu düşüncenin bir neticesi olarak derginin ismi "Kıbrıs Postası" konmuştur.

Eğer bu tahayyüllerimizi gerçekleştirebilir, her gün gelişip serpilen Kıbrıs Türk Edebiyatına şu mütevazı dergi ile karınca kaderince bir yardımda bulunabilirsek bize ne mutlu" ¹²²⁰ ifadelerine yer verilmişti. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

Hilâl

18 Şubat 1958'den itibaren neşredilmiştir. Onbeş günde bir yayımlanan derginin idarecileri; Cemal M. Ertürk, Salâhi H. Tuncel, Özer Esenyel, Ertan Cemal Gürsoy'dur. Edebi içerikli bir dergi olan **Hilâl**, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde 4 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin yayınları **1959** yılı içerisinde son bulmuştur¹²²¹. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Beşparmak

İlk sayısı **15 Mart 1959'**de yayınlanan **Beşparmak**, onbeş günde bir çıkan sanat ve düşünce dergisidir. Sahibi **Kutlu Adalı**, Yazı İşleri Müdürü **Osman Türkay** ve Sekreter de **Fuat Veziroğlu**'dur¹²²². Edebi ve sanatsal konulara ağırlık veren **Beşparmak** dergisi, ilk sayısında tüküsünü şöyle özetlemiştir:

- a) Anavatan Türkiye'ye bağlı kalarak Kıbrıs'ta sanat çalışmaları yürütmek,
- b) Kıbrıs'ta; muhabir, Türk Dili ve Edebiyatı yaratma çalışmaları yürütmek,
- c) Türkçe karşılığı olan yabancı kelimeleri kullanmamaktır¹²²³.

¹²²⁰ **Kıbrıs Postası**, 1 Ocak 1955, Sayı: 1.

¹²²¹ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 108.

¹²²² S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 107.

¹²²³ H. Ş. ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 47.

Beşparmak, anayurdu “bizden önce ve her zaman gören dağ silsilesinin adıdır”. Zengin bir yazı ailesi olan dergide zaman zaman Türkiye ile ilgili sanat ve edebiyat çalışmalarından söz edilerek aktarmalar yapılmıştır¹²²⁴. **Beşparmak**, Mayıs 1961 tarihli 23 sayı numarası ile yayın hayatı sona ermiştir¹²²⁵.

Uyarı

İlk sayısı **Mart 1960**'da yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamıştır¹²²⁶. “*Uyarı, Sanat Düşünce Dergisi*” adıyla okurlarına ulaştırılmıştır. Derginin başlık adının solunda künye bilgileri ve “*Bu Sayıda*” başlığı altında dergide yazısı olan yazarların isimleri verilmiştir. **Uyarı** dergisi 25 milden satışa sunulmuştur. Derginin altı aylık abone bedeli 150 ve bir yıllık bedeli de 300 mil olarak hesaplanmıştı¹²²⁷. Derginin bu ilk sayısında yerli ve yabancı şu yazarların yazılarına yer verilmiştir: Osman Türkay, Kutlu Adalı, T. Rousseau, Erol Erduran, İlhan Geçer, Üner Ulutuğ, Haluk Pekar, Lütfü Gülşen, Halil Adalı, Ahmet H. Aker, E. Ural Aratan, İ. Z. Burdurlu, Fuat Veziroğlu, Alajandro Carrion, Yüksel Adal, Hasan Daniş ve Recai Altinel idi¹²²⁸. **Uyarı** dergisinin Sahipliği'ni **Hasan Daniş** yaparken Yazı İşleri'ni de **Kutlu Adalı** yönetmiştir¹²²⁹. Kültür, sanat, edebiyat ağırlıklı bir dergi olan **Uyarı**, **Lefkoşa**'da, Beşparmak Yayınevi Ankara Sokak No:7'den idare edilmiştir¹²³⁰.

Uyarı'nın yazarlarından **Osman Türkay** derginin ilk nüshasında amacını ve edebiyatın bir toplumda genç nesiller üzerindeki etkisini anlatıştı “*Genç Kuşaklar*” başlıklı uzun yazısının bir bölümü şöyleydi:

“ Zaman yıldırım hızıyla ilerliyor. Üç beş yıl gibi kısa bir süre içinde, uluslar ve toplumlar değil tüm insanlık sanat ve düşünce alanında devrimlerle karşılaşılıyor. Bilimsel gelişmeler, düşünce üzerinde derin etkiler yaratıyor. Gelecek kuşaklar, geçmiştekilere nispeten üstünlüklerini göstermekte gecikmiyorlar.

¹²²⁴ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 47.

¹²²⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 107.

¹²²⁶ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

¹²²⁷ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

¹²²⁸ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

¹²²⁹ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

¹²³⁰ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

Yakın bir geçmişte Atatürk'ün önderliği altında büyük devrimler yaratmış bulunan Türk Ulusunun, uygar acun ile bilim ve sanat yarışına çıktığı böyle temel bir çağda, en büyük ümidimiz, yaşlılardan fazla gençlerdedir. Çünkü daha şimdiden, bizim çağda olanlar bile, yollarını ve yönlerini belli etmişler. Kazanacakları başarının derecesini göstermişlerdir.

Sanat ve düşünce konusunda geçmiş; karışık ve karanlık bir görüntü özelliği taşıyor. Bilim alanında da, bizim için önemli başarılar bulunmuyor. Ancak genç kuşaklar ve onların arkasından yetişecek daha yeni kuşaklar yüzümüzü aka çıkaracak ve Türk ulusuna evrensel sanat alanında itibarlı bir yer sağlayacaklardır. Bugün için, bu, bir ümittir... Sanat ve edebiyata karşı yeteri kadar ilgi olmamakla birlikte, bugün Türk ulusunun Kıbrıs'taki küçük bir parçası durumunda bulunan toplumumuz arasından birçok kabiliyetli gençler yetişmiştir. Bu gençler çeşitli dergiler yayınlamakta ve bu suretle eserlerini halk kütlelerine sunabilmektedir. Birinci yılını başarı ile dolduran Beşparmak sanat ve Düşünce Dergisi'nden başka, bu aydan itibaren Çevre adında bir başka dergi yayın alanına atılmış bulunuyor. Fakat bu iki dergi etrafına toplanmış olan çeşitli yaştaki aydınlar ve sanatçılardan başka daha genç kuşaklar da vardır. Bunlar nispeten ilerlemiş bulunan ağabeylerinin aralarına karışmaktansa, kendi eserlerini, kendi dergilerinde vermek amacındadırlar. İşte "Uyarı" adı ile yayınlanmaya başlanan bu dergi, bu yurdun en genç sanatçılarını temsil edecektir... Bilimsel gelişmeler karşısında, sanat ve edebiyat alanında devrimler yaratılmakta; insanlık yeni bir çağa girmeye hazırlanmaktadır. Bugün dünya üzerinde egemenlik kurmuş bulunan Batı uygarlığı, Mısır, Sümer ve Hint uygarlıklarının etkisi altında gelişen eski Yunan uygarlığının temeli üzerinden yükselmiş bulunuyor. Bu çağda kâşifler Hindistan'ı aramayacaktır.

İşte bu çağlarda yaşayacak ve yaşatacak olan sanatçılar, bizden sonra gelecek olan kuşaklar içinden yetişecektir. Bu aydan itibaren Uyarı dergisi ile huzurunuzda çıkacak olan gençler, o çağların adamı olacaklardır. Bu satırların yazarı da, henüz ihtiyar olmamakla birlikte kendinden daha genç olanlara en büyük öğüdü çağlarının adamı olmalarıdır. Gençler sanatlarını bilim ışığından yoksun bırakmadıkları nispete

başarı sağlayacaklar ve Batı'daki akranlarını kim bilir belki de alt edebileceklerdir"¹²³¹ diye yazmaktaydı. Aylık olarak yayınlanan **Uyarı**'nın tespit edilebilen son yayını **Haziran 1960** tarihli 4 sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur.

Şölen

1 Aralık 1961'de ilk nüshası yayımlanmış olan sanat ve fikir dergisidir¹²³². Aylık olarak yayınlanan derginin yöneticileri; **Oğuz Kusetoğlu, Mehmet Kansu, Fikret Demirağ, Ertan Akansoy, İbrahim Kahvecioğlu, Celal Emin ve Ali Atakan** isimli kişilerden oluşmuştur¹²³³. **Şölen**; Kıbrıs, Türkiye ve İngiltere için farklı yıllık abone fiyat tarifelerini benimsemiştir. Buna göre; Kıbrıs'da 0,600 mil, Türkiye'de 15 Türk lirası ve İngiltere'de 18 şilin olarak saptanmıştır¹²³⁴. Dergi, "21 Selimiye Sokak, Lefkoşa" adresinden yönetilmiştir¹²³⁵.

Sekiz sayfa yayınlanan **Şölen**, görülebilen tüm sayılarında **Bozkurt Basımevi**'nde dizilip basılmıştır¹²³⁶. **Şölen**'in künye bilgilerini verdiği kısımda şu ifadeler: "Dergimiz basın ahlak yasasına uymayı kabul etmiştir. Yayımlanan yazıların ve resimlerin sorumluluğu sanatçıların kendilerine aittir. Gönderilen yazı ve resimler yayımlansın, yayımlanmasın geri verilmez"¹²³⁷ bulunmaktaydı. İlk nüshasındaki, "Şölen" imzasıyla yayınlanan "Çıkarken" adlı yazıda, derginin yayınlanma amacı şu şekilde ifade ediliyordu:

"...Yazın (edebiyat), fikir ve sanat çevremiz durgundu. Genç sanatçılar seslerini duyurmak istiyorlardı. Toplumumuz genç sanatçılara karşı ilgisizdi. Dergiler ömürsüz oluyordu... Nihayet şimdi karşınızdayız. Dergimiz toplumumuza sanat ve fikir tadımını vermek ve bu boşluğu kısmen de olsa doldurmak için kurulmuştur. Şölen en aşağı iki yıl önce ortaya atılmış; fakat mevsimi gelmediğinden gönüllerde yaşamıştır.

Şölen gelip geçici bir esinti değildir. Uzun yıllar görülen bir boşluğun yerini doldurmaktır. Belki bu boşluk için küçüktür. Şimdilik, fakat göreceği destek üzerine kısa

¹²³¹ **Uyarı**, Mart 1960, Sayı: 1.

¹²³² **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³³ **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³⁴ **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³⁵ **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³⁶ **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³⁷ **Şölen**, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

zamanda daha olgun bir dergi olacaktır. Yeni yeni kalemlere ve yen yeni sanatçılara bir çevre hazırlayacaktır. Küçük bir meyve olan Şölen ayda bir sunulacaktır.

Toplumumuzun her türlü fikir ve sanat sorunlarına, Şölen'in kapıları herkese açıktır. Sanat ve fikir meyvesidir Şölen. Anadolu'nun esen sıcak hava ile yeşil adanın yeşilini, Akdeniz'in kokusu ve parlaklığı ile Şölen yaprakları arasında bulacaksınız.

Türk dilinin çok eski bir geçmişi vardır. Fakat uzun yıllar Arapça ve Farsçanın etkisinde kalmıştır. Kıymetli ozanlarımız en güzel duygularını bugün okumakta ve anlamakta güçlük çektiğimiz sözcüklerle yazmışlardır. 1839 Tanzimat Fermanı ile dilimizde özleşme ve yenilik başlamıştır. Türk dili uzun bir devre yeni bir şekil almış ve öz Türkçe sözcüklerimiz günden güne çoğalmaya başlamıştır. Öz Türkçe karşılığı olan ve tutunan sözcüklerimizi kullanmak ülkümüzdür. Söylenişi zor, anlamı güç olan sözcükleri kullanmaktansa yeni sözcüklerimiz kullanmak daha uygundur.

Şölen'i küçük bir meyve olarak sunuyoruz. Onu büyütmek ve olgunlaştırmak ülküsündeyiz"¹²³⁸ diye yazmaktaydı. Şölen, 1 Ocak 1962 tarihli ikinci sayısında ilk nüshasında gördüğü ilgiden dolayı okurlarına "Şölen'den Sevgiler" başlığı altında şunları söylemiştir:

"Sanatseverlerin birinci sayımızda gösterdikleri yakın ilgi, bizleri bir kez daha mutlu kılmıştır. Dergimizin uzun ömürlü olmasını isteyen ve ilgi gösteren sanatçılara içten sevgilerimiz göndermeyi bir borç saydık. Okuyucularımıza daha verimli olmak için çabalarımızı artırmış bulunuyoruz. Bu ilişkiyle Şölen bu sayıda öte oniki sayfa olarak çıkacağını sevgili okuyucularına mutlar. Toplumumuza daha verimli olmak için siz sayın okuyucularımızın yerinde eleştirme ve uyarılarınızı bekliyoruz. Şölen bütün okuyucularının yeni yılını en iyi dileklerle kutlar"¹²³⁹ ifade edilmekteydi.

Şölen dergisi her sayısında kapak resminde farkı bir figürle çıkmıştır. Dergi, ilk sayısında Ayhan Menteş'e ait "Güvercinler"¹²⁴⁰, ikinci sayısında Fikri Direkoğlu'na ait "Düşünen Kadın"¹²⁴¹, üçüncü sayısında Cevdet Çağdaş'a ait "Tarlada Çalışan Kadınlar"¹²⁴², dördüncü sayısında Nevzat Özveren'e ait "Aynalı Kadın"¹²⁴³, beşinci

¹²³⁸ Şölen, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²³⁹ Şölen, 1 Ocak 1962, Sayı: 2.

¹²⁴⁰ Şölen, 1 Aralık 1961, Sayı: 1.

¹²⁴¹ Şölen, 1 Ocak 1962, Sayı: 2.

¹²⁴² Şölen, Şubat 1962, Sayı: 3.

¹²⁴³ Şölen, Mart 1962, Sayı: 4.

sayısında **Ergün Şoforoğlu**'na ait "*Desen*"¹²⁴⁴ ve son olarak altıncı sayısında da **Cevdet Çağdaş**'a ait "*Sini*"¹²⁴⁵ bulunmaktaydı. **Şölen** dergisi tüm sayılarında farklı kapak renkleriyle çıkmıştır. Derginin tespit edilebilen son yayını **Mayıs 1962** tarihli 6 sayı numaralı nüshası olmuştur¹²⁴⁶.

İz

Ocak 1962'den itibaren yayınlarına başlamış olan aylık dergidir. **İz** dergisinin Sahibi ve Başyazarı **Numan Ali Levent**'dir. Edebi ve sanatsal içerikli bir yayın anlayışını benimseyen **İz**, Limasol'da yayınlanmıştır. İlk ve orta dereceli okul öğrencilerine seslenen derginin ilk üç sayısı Limasol'da diğer sayıları ise Lefkoşa'da yayınlanmıştır. Derginin yayın hayatı **1962** yılı içerisinde sona ermiştir¹²⁴⁷.

İlke

İlk ve son sayısı **Haziran 1963**'de Lefkoşa'da neşredilmiştir. **İlke**, **Kıbrıs Türk Sanatçılar Ocağı**'nın yayın organı olarak çıkmıştır¹²⁴⁸. Derginin Mes'ul Müdürlüğü'nü Nafi Koryürek, Yazı İşleri Müdürü Ersin Taşer, Desen ve Pantür İşleri'nden Sorumluluğu da Osman Güvenir üstlenmiştir. **İlke** ilk ve son yayınında amaçlarını şöyle ifade etmekteydi: "*İlke dergisi gerçek sanat ve gerçek fikirde hizmet etmek ve Ada Türk Toplumunu arasında fikir ve sanat hareketlerinin her bölümünde hizmetini yaymak amacındadır. Tek ve kısa olarak belirtmek gerekirse dergi, siyasetten moda, her türlü fikir ve sanat konularına vermiş olacaktır*" anlayışında yayınlanacağını duyurmaktaydı. Hasan Şefik Altay, Ömer Ulutağ, Ali Şenol, İlkây Adalı, Kutlu Adalı, Aydın Adamoğlu, Oktay Öksüzoğlu, Ahmet Köroğlu, Ergül Akcan derginin yazarları arsında olmuştur¹²⁴⁹.

¹²⁴⁴ **Şölen**, Nisan 1962, Sayı: 5.

¹²⁴⁵ **Şölen**, Mayıs 1962, Sayı: 6.

¹²⁴⁶ **Şölen**, Mayıs 1962, Sayı: 6.

¹²⁴⁷ Sevgül ULUDAĞ, "*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: İz*", **Yeni Düzen**, 9 Kasım 1982, Sayı: 217; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 109.

¹²⁴⁸ H. Ş. ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 48; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 109.

¹²⁴⁹ Sevgül ULUDAĞ, "*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: İlke*", **Yeni Düzen**, 16 Kasım 1982, Sayı: 218.

Kaynak

İlk sayısı **15 Mart 1965** neşredilen **Kaynak**, Limasol'da onbeş günde bir yayımlanmaya başlamış olup derginin sahipleri; **Doğan Hakkı Haktanır** ve **Bener Hakkı Hakeri**'dir. Bener Hakkı, aynı zamanda derginin Yazı İşlerinden Sorumludur¹²⁵⁰. Sanatsal ve edebi konulara ağırlık veren **Kaynak**, 1966 tarihli **30** sayı numarası ile yayın hayatını noktalamıştır¹²⁵¹.

Bucak

1965- 1968 yılları arasında Baf'ta teksir halinde yayımlanan siyaset, düşünce ve sanat dergisi olan **Bucak**, ilkin **Subutay Ali Ratıp** ve daha sonra da **Mustafa Adaoglu** tarafından yönetilmiştir¹²⁵². Başlangıçta **haftalık** daha sonra ise **onbeş** günde bir ve en sonunda da **aylık** olarak çıkan **Bucak**, yirmi dört sayfa neşredilmiştir¹²⁵³.

Topel

İlk nüshası **Ekim 1965**'de yayımlanmış olan **aylık** dergidir. Dergi, **Topel Kültür Derneği**'nin yayın organıdır¹²⁵⁴. Derginin kapak kısmında büyük puntolu kırmızı harflerle adı ve adının altında da büyük kırmızı harflerle "**TOPEL KÜLTÜR DERNEĞİ ORGANI**" ibaresi yer almıştır. Bu bilgilerin altında da 1964 Erenköy Savaşı'nda şehit düşen **Hava Yüzbaşı Cengiz Topel**'in üniformalı bir fotoğrafı kapak resmi olarak yer almıştır. Dergi bu ilk sayısında "**Topel Özel Sayısı**" olarak yayınlanmıştır. Derginin fiyatı 50 mildir. Dergi Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde dizilip basılmıştır¹²⁵⁵. Topel'in ilk sayısında "**TOPEL'ciler**" imzasıyla yayınlanan "**Başlarken**" de derginin benimsediği ad ve amacı şu şekilde izah edilmekteydi:

" Sanatsever Kıbrıs Türk halkına bugün "TOPEL" ismini taşıyan bir kültür dergisi sunuyoruz. "Topel" ismi, geçen Ağustos ayından beri bütün Kıbrıs Türklerinin kalbinde, vicdanında, gönlünde yaşayan bir kahramanlık ve asalet destanıdır. Hava Yüzbaşı Cengiz Topel, Kıbrıs Türkü'nün kutsal yaşama davasına gönül vermiş ve bu

¹²⁵⁰ H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 49.

¹²⁵¹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 109.

¹²⁵² H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın kaynakları, s. 49.

¹²⁵³ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 109.

¹²⁵⁴ Topel, Ekim 1965, Sayı: 1

¹²⁵⁵ Topel, Ekim 1965, Sayı: 1

aşkla gelerek, 1571'deki şanlı ataları gibi, Kıbrıs toprağına şehit düşmüştür. Cengiz Topel'in adı etrafında birleşen bir avuç sanatsever Türk genci, bu ismi ebediyen yaşatmak ve yükseklerde tutmak amacıyla geçen ağustostan beri çeşitli kültür faaliyetlerine girişmişler, Türk Cemaati'ne faydalı olmaya çalışmışlardır.

Şimdi ise "Topel" in ulu adını ve şanlı hatırasını başka bir kültür hizmeti olan bir fikir ve sanat dergisinin çalışmasıyla taziz etmek kararındayız. "Topel" in şanlı adını taşıyan bu dergi, işte bu ulvi karardan doğmuştur. "Topel" dergisi, uzun zamandır yokluğu hissedilen bir fikir ve sanat muhiti yaratmak, yeni sanat heveslilerine fırsat vermek ve sanatsever gençliğe sanat kapılarını açmak gibi gayeler güdecektir. Amacımız, yükseklerde Kahraman Topel'imizin yaptıklarını, Türk gençliğinin milli şuuruna işlemek, Kıbrıs'tan da yeni Topeller bulup çıkararak Türklük dünyasına armağan etmektir.

Türklük ulu bir ağaçtır. Biz de bu ulu ağacın dalını teşkil etmekteyiz. Bize indirilen her darbe, bu ulu ağaçta da tesirini gösterir. Biz Kıbrıs'ta ulu Türklük ağacının duygulu ve temiz bir dalı olarak omuzlarımıza aldığımız yüce vatan vazifesini seve seve yapacak bir nesil yaratmak çabası içindeyiz. Türklük burada ve her yerde ebediyen var olacak ve her davadan alnının akıyla çıkacaktır. Bu topraklardan Türklüğün özel damgası silinmeyecektir. Buna teşebbüs eden hain elleri, biz Topel'ciler bütün Türk gençliğiyle birlikte koparacak, Türklüğümüze leke sürdürmeyeceğiz. "Topel" ideali etrafında birleşen Türk gençlerine dergimizin sayfaları açıktır. Sanat değeri olan her nevi edebi çalışmayı memnurlukla karşılayacağız. Sanatsever gençlerimizi aramıza davet ediyoruz. "Topel" in şanlı adını taşıyan bu dergi hepimizindir. Her Türk çocuğunun bu çalışmada bir payı olmalıdır. Bizim başarımız, "Topel" ismini bu vatan topraklarında ebedi kılmaktır. Sizin de aynı ideali taşıdığınıza eminiz. "Topel" dergisine ilgi göstermek ve onu desteklemekle, müşterek idealimize hizmet edeceğiniz şüphesizdir. Türk gençleri; vazife başına! Bu toprakları, kültür alanında da sizin yardımınızla hep beraber fethedecek şanlı Topel'i ebediyen aramızda yaşatacağız"¹²⁵⁶ şeklinde ifade edilmiştir.

Dergi bu ilk sayısında Cengiz Topel'e atfedilmiştir. Cengiz Topel'in hayatı ve mesleki yaşamına ilişkin yazılar yayınlanmıştır. Bu yazılardan bir tanesi Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel imzasıyla büyük puntolu harflerle “**Şehit Yzb. Cengiz Topel'in Biyografisi**” olmuştur. Şehit Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'in biyografisi şöyledir:

“ Aziz şehit Cengiz TOPEL, aslen Trabzon'un Of kazasından Hakkı Bey'in oğludur. Annesinin adı Mebuse'dir. Cengiz TOPEL, 2 Eylül 1934'de babasının görevli bulunduğu İzmit'te doğmuştur. Çocukluğunu İzmit'te geçiren TOPEL 1941 yılında naklettikleri İstanbul'da ilkokula başlamış, 1946 yılında ilkokulu, 1949'da ortaokulu bitirdikten sonra İstanbul, Kuleli Askeri Lisesi'ne girmiştir. 1953 yılında Kuleli Askeri Lisesi'nden, 1955 yılının 30 Ağustos'unda da Ankara Kara Harp Okulu'nu bitirerek Asteğmen rütbesi ile ordu saflarına katılmıştır.

Daha küçük yaştan beri arzuladığı havacılık mesleğine intisap için Eskişehir'de bulunan Hava Harp Okulu'na müracaat etmiş ve buradan pilotaj tahsili için Kanada'ya gitmiştir. Kanada'da mükemmel bir tahsilden sonra 20 Ocak 1958'de tayin edildiği ilk kıt'a olan 4 üncü Hv. Üs. K.lığı emrine Merzifon'a katılmıştır. 21 Ağustos 1961'de F-100 birliği olan İnci Ana Jet Üs K.lığı emrine tayin olunmuş ve şahadeti tarihine kadar bu birlikte görev almıştır.

Örnek bir insan, mükemmel bir asker olan Cengiz TOPEL, 8 Ağustos 1964 Cumartesi günü mazlum ırkdaşlarımızın yardımına koşan dörtlü bir kolun liderliğine verilmiş ve büyük bir sevinçle Kıbrıs semalarında uçmuştur. Görevini ifa ederken tayyaresinin aldığı bir isabet neticesinde yanması üzerine çok alçak mesafeden atlamış paraşütle yere inmiştir.

Düşman tarafından hastaneye kaldırıldığı istihbar edilmiş ve fakat 9 Ağustos 1964 Pazar günü şehit haberi dünya basın ve radyolarında açıklanmıştır. Kıbrıs üzerinde harb şehidi olmak mazhariyetine ulaşan Yzb. TOPEL'in manevi varlığı önünde şükranla eğiliriz”¹²⁵⁷ ifadeleriyle Cengiz TOPEL'in mesleki kariyeri ve şehit edilmesini anlatmıştır. Türk Hava Kuvvetleri komutanı Orgeneral İrfan Tansel, Pilot Yüzbaşı Cengiz TOPEL'in şahadeti üzerine, şehidin annesi Mebuse Hanım'a da bir mesaj göndermiştir. Bu mesaj şöyleydi:

¹²⁵⁷ Topel, Ekim 1965, Sayı: 1

“ *Duydum ki; oğlunuz Cengiz Topel’in şahadeti için; “Ben onu bugün için doğurdum, Vatan sağ olsun” demişsiniz. Bu duygunuzu; Türk anasının millet için evlat yetiştirme sağlamlığı olarak kabul ediyorum. Artık siz yalnız Topel’in annesi değil Türk anası oldunuz. Boşalan kucagınızı; millet gururu, insanlık ideali ile birlikte Kıbrıslı soydaşlarımızı yetim çocukları doldurmaktadır. Şimdi siz bir oğla karşılık binlerce Kıbrıslının da anası oldunuz. Oğlunuzun da, ana sütü ile birlikte ana kahramanlığını da sizden emdiğini ispat etmiştir. Bu erişilmez gururun, büyük acınızı hafifleteceğini ümit eder “Vatan sağ olsun” duanızın gözyaşınızı durdurmasını temenni ederim.*

“*Türk Milleti böyle evlat yetiştirmeyi vazife kabul eden anaların omzundadır*”¹²⁵⁸ ifadelerini kullanmıştır. T. YURDAKUL imzasıyla “21 AY” başlığı adı altında yayınlanan yazı da şöyleydi:

“ *Geride kalan 21 ayın bu muhasebesini yapmayı bilmem denediniz mi? Bu 21 ayın içinde gözyaşı, kan ve ölüm den başka ne var ki!.. Yıkılan köyler... Tütmeyen ocaklar... Sallanmayan beşikler... Öldürülenler, meçhul semtlere kaçırılanlar... Mezarlar, yerlerde kan pıhtıları. Yas tutan analar, bacılar, yaşlılar. İşte 21 ayın muhasebesi. Bu topraklar bizim vatanımızdır. Kılıcımızla fethettik. Bayrağımız, yasamız asırlarca bu ada halkına adalet, hak, refah, din ve vicdan özgürlüğü gibi nimetleri dağıttı.*

Kıbrıs Rum’u nüfuz ve iktidar sahibi olunca, ilk işi Türk’ün hakkına tecavüz etmek oldu. Türk’ün hürriyetini kısıtı, refahını, kan ve gözyaşına buladı. Dinimize, mabedimize saldırdı. Kıbrıs tarihinde bu 21 ay, Kıbrıs Rum’u için ebedi bir yüzkarası, ebedi bir utanç vesilesi olarak kalacaktır.

Kıbrıs Rum’u, tarihlerinde bu kara, bu şerefsiz satırlar dururken ne ile övünebileceklerdir. Soruyoruz? Ne ile!!!”¹²⁵⁹ ifadeleriyle 1963 sonrası Kıbrıs Türkü’nün maruz kaldığı sıkıntılar “21 Ay” zaman diliminde özetlenmiştir. 1966 yılına kadar 6 sayı yayınlanan **Topel**, ilk sayısında Cengiz Topel’e atfedilmişse de sonraki sayıları öğrencilere yönelik olarak sanat ve edebi bir içerikle neşredilmiştir¹²⁶⁰.

¹²⁵⁸ **Topel**, Ekim 1965, Sayı: 1

¹²⁵⁹ **Topel**, Ekim 1965, Sayı: 1

¹²⁶⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 111.

Yakın

1965 Kasım'ından itibaren yayınlanmaya başlanmış olan **aylık** dergidir. Sanat içerikli bir yayın çizgisini takip eden **Yakın** dergisinin Sahibi ve Başyazarı **Oktay Öksüzöğlu, Osman Güvenir ve Erdoğan Saraçoğlu**'dur. Dergi, "...*Sanatta iyiyi, güzeli ve hoşunu sunmak*" prensibiyle yayımlanmıştır. 7-8 sayı çıkan derginin yayın hayatı **1966** yılı içerisinde sona ermiştir¹²⁶¹.

Süzgeç

1965 yılı içerisinde birkaç sayı çıkmış olan **aylık** dergidir. Bener Hakkı Hakeri tarafından yayınlanan **Süzgeç**, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde basılmıştır. **Süzgeç** dergisi; edebi ve sanatsal konulara ağırlık veren bir yayın çizgisi izlemiştir¹²⁶².

Salkım

Bener Hakkı Hakeri tarafından yayımlanan **Salkım**, **1965**'de **4** sayı çıktıktan sonra yayın hayatından çekilmiştir. Sanatı ve sanatçının sesini halka duyurabilmek amacıyla yayınlanmıştır¹²⁶³. Dergi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Sanat Postası

Onbeş günde bir yayımlanan derginin ilk nüshası **15 Mart 1966**'da çıkmıştır. **Sanat Postası**'nın Sahibi ve Başyazarları Fikret Demirağ, Aydın Adamoğlu ve Adnan Bozkırlı'dır. Edebi ve sanatsal içerikli bir dergi olan **Sanat Postası**; eğitim öncelikli olmak üzere, toplumun sanata olan ilgisizliğini, gerçek "*okurların*" bulunmayışını, devletin ve kuruluşların sanata kaygısızlığını dile getirmiştir. Arı bir Türkçe kullanmış olan dergi; yaşanan dönemin bunalımını dile getirmiş, yerli şairlerin şiirlerine, söyleşilere, çevirilere yer verilmiştir¹²⁶⁴.

Fikret Demirağ, Adnan Bozkırlı, Aydın Adamoğlu, M. Kansu, Emine Gür, Romans Mapolar, Ahmet Tolgay, Bener Hakeri, Oben Yelkenci, Ferit Gören ve Şafak

¹²⁶¹ Sevgül ULUDAĞ, "*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Yakın*", **Yeni Düzen**, 30 Kasım 1982, Sayı: 220.

¹²⁶² S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 111.

¹²⁶³ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 111.

¹²⁶⁴ Sevgül ULUDAĞ, "*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Sanat Postası*", **Yeni Düzen**, 7 Aralık 1982, Sayı: 221.

Kent dergide yazılar yazmışlardır. **Sanat Postası**, 3 sayı çıktıktan sonra **15 Nisan 1966**'da yayın hayatını noktalamıştır¹²⁶⁵.

Yıldız

Mart 1966'dan itibaren yayınlanmaya başlamış olan aylık dergidir. **Yıldız** dergisi Ergün Aydoğan ve Hüseyin Alper tarafından yönetilmiştir. Lefkoşa'da Bozkurt Basımevi'nden 18 sayfa çıkan dergi; sinema, spor, mizâh ve aktüalite içerikli yayınlar yapmıştır¹²⁶⁶.

Kültür

İlk sayısı **Aralık 1966**'da çıkmış aylık dergidir. **Lefkoşa Kültür Ocağı**'nın yayın organıdır. **Kültür** dergisinin Yazı İşleri'ni **Kâmil Özbay**, Teknik İşleri de **Omaç Başat** yönetmiştir¹²⁶⁷. **Kültür** dergisi, Kıbrıs Türk Toplumu'nu ülkücü ve kültürlü bir toplum hâline getirmeye çalışmak amacıyla yola çıkmıştır. **Kültür**, **Haziran 1967**'de 7 sayı numarasıyla yayın hayatı sona ermiştir¹²⁶⁸.

Hafta

9 Mart 1968'de ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamıştır. **Haftalık** yayımlanan **Hafta** dergisinin Sahibi ve Başyazarı Sadi Cemal Togan'dır. Edebi ve aktüel konuları içeren derginin basımı, Lefkoşa'da Bozkurt Basımevi'nde yapılmıştır¹²⁶⁹. Dergiyle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

Işık

İlk nüshası **1 Aralık 1968**'de yayımlanmıştır. Aylık fikir ve sanat dergisi olan **Işık**'ın Sahipliği'ni Numan Ali Levent yapmıştır. Lefkoşa'da Zafer Basımevi'nden

¹²⁶⁵ Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Sanat Postası", **Yeni Düzen**, 7 Aralık 1982, Sayı: 221.

¹²⁶⁶ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 111.

¹²⁶⁷ H. Ş. ALTAY, **Kıbrıs Türk Basın Kaynakları**, s. 50; Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Kültür", **Yeni Düzen**, 21 Aralık 1982, Sayı: 223.

¹²⁶⁸ Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Kültür", **Yeni Düzen**, 21 Aralık 1982, Sayı: 223; S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 112.

¹²⁶⁹ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 112.

çıkan **Işık**'ın yayın hayatı 1969 yılı içerisinde son bulmuştur¹²⁷⁰. Dergiyle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Birincisi

1968 yılında tek bir sayı çıkmış olan **Birincisi**'nin Sahibi ve Başyazarı **Bener Hakkı Hakeri** olup dergideki tüm şiir ve makaleler yazarın kendisine aittir. **Birincisi** bir sanat dergisinden çok "*Hakeri*"nin sanatçı kişiliğini yansıtan bir "*göldeste*" olarak tanımlanmıştır¹²⁷¹.

İlk Sahne

Kasım 1969'da ilk ve tek sayısı çıkan **İlk Sahne**'nin Sahibi Kıbrıs Türk Tiyatroları'dır. Halka; tiyatroyu sevdirmeyi amaçlayan ve geçmişteki tiyatro ve tiyatrocuların yaşamı ile ilgili bilgiler veren dergi, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nden çıkmıştır¹²⁷².

Çaba

Ekim 1970 ve 1971 yılları arasında yayınlanan **Çaba**'nın Sahibi Genç Sanatseverler Derneği'dir. Fikir, sanat ve edebiyat konularında ilk ve orta dereceli okul öğrencilerine yönelik yayın yapan bir dergidir¹²⁷³. **Çaba** dergisi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Kemeraltı

1973 yılı içerisinde 6 sayı çıkmış olan derginin Sahibi **Bener Hakkı Hakeri** olup dergi; haftalık sanat, düşünce ve reklam dergisi olarak neşredilmiştir¹²⁷⁴. Bener Hakkı Hakeri, Özden Selenge, Akil Aslan, Ülkü İrfan Akkuş, Nurhayat Musa, Ali

¹²⁷⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 112.

¹²⁷¹ H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 50; Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Birincisi", Yeni Düzen, 28 Aralık 1982, Sayı: 224.

¹²⁷² H. Ş. ALTAY, Kıbrıs Türk Basın Kaynakları, s. 51.

¹²⁷³ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 112.

¹²⁷⁴ Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Kemeraltı", Yeni Düzen, 18 Ocak 1983, Sayı: 227; S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 113.

Osman, Limasollu Âşık Ömer, Tuncer Bahadır, Doğan Hakkı Haktanır isimleri dergide; öyküler, denemeler, şiirler, mülâkatlarla dergiye katkıda bulunmuşlardır¹²⁷⁵.

c.Öğrenci

Çığır

Dergi ilk olarak 1952-1954 yılları arasında yayımlanmıştır. Yılda bir veya iki defa yayınlanan **Çığır, Lefkoşa Türk Lisesi**'ne ait bir okul dergisidir¹²⁷⁶. Dergiyi öğretmenlerin gözetiminde lise öğrencileri çıkarmıştır. Lefkoşa'da Bozkurt Basımevi'nden çıkan derginin adı 1953'te **Bayraktar** olarak değiştirilmiştir¹²⁷⁷.

Aralık 1968 tarihli 6 numaralı sayısından itibaren tespit edilen **Çığır**, kırmızı renk üzerine büyük puntolu beyaz harflerden oluşan başlık adıyla yayınlanmıştır. Başlık adının hemen sağında çerçeve içerisinde "*Bu Sayıda*" başlığı adı altında "*Zeki Ali, Osman Ali, Mehmet Ahmet, Akay Gündoğdulu, Hasan, E. Kahvecioğlu, Haluk Ali Ruhi, Yusuf Mustafa, Artemel Salih, Hüseyin Mehmet, Naim Bilal, Turgay Kara, Mehmet Taşlıpınar, Tunay Mustafa ve Türkmen Hakkı*" isimli kişilere ait yazılar yer almıştır. Başlık adının hemen solunda ise çerçeve içerisinde bir meşale figürü bulunmaktadır¹²⁷⁸. Dergi bu sayısında "*Namık Kemal*"i kapak resmi olarak kullanmıştır.

Derginin başlık adının altında ise şu bilgiler verilmiştir. "*Lefkoşa Türk Lisesi Aylık Sanat Dergisi, Yıl:2-Sayı:6-Aralık, 1968, Adres: Çığır-Lefkoşe Türk Lisesi-Kültür-Edebiyat Dergi ve Kitaplık Kolu tarafından yönetilmektedir*" bilgileri yer almıştır. Dergi, Kültür Edebiyat ve Dergi Kolu adına Haluk Ali Ruhi ve Hasan E. Kahvecioğlu tarafından yönetilmiştir¹²⁷⁹. Renkli logo ve küçük boy olarak yayınlanan dergi de öğrencilere ait şiir, öykü, kompozisyon ve eğitim haberleri yer almıştır.

Çığır'ın **Mart 1969** tarihli sayısında "*Bu Sayıda*" başlığı adı altında, *Mehmet Ali Talat, Hasan E. Kahvecioğlu, Zeki Ali, Hüseyin Mehmet, Akay Gündoğdulu, Haluk Ali*

¹²⁷⁵ Sevgül ULUDAĞ, "*Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: Kemeraltı*", *Yeni Düzen*, 18 Ocak 1983, Sayı: 227.

¹²⁷⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s.129.

¹²⁷⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s.129.

¹²⁷⁸ **Çığır**, Aralık 1968, Sayı:6.

¹²⁷⁹ **Çığır**, Aralık 1968, Sayı: 6.

Ruhi, Mehmet Taşlıpınar, Osman Ali, Erten Ahmet ve Özgüven Kâmil isimli kişilere ait yazılar yer almıştır¹²⁸⁰.

Çığır'ın elde edilebilen son yayını **Ekim 1973** tarihli **18** sayı numarası olmuştur¹²⁸¹. **Çığır**, bu sayısında orta boy büyüklükte bir gazete biçiminde yayınlanmıştır. Büyük puntolu kırmızı harflerle çıkan **Çığır**'ın başlık adının hemen sağında Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün “*Ey Yükselen Yeni Nesil! İstikbal Sizziniz. Cumhuriyeti Biz Kurduk, Onu Yükseltecek Ve Yaşatacak Sizziniz*” sözü büyük harflerle yer alırken başlık adının hemen solunda ise Lefkoşa Türk Lisesi'nin amblemi ve kuruluş tarihi olan 1897 yılı vardır¹²⁸². Başlık adının sağ ve solunda verilen bu bilgilerin altında ise büyük puntolu harflerle “*Lefkoşa Türk Lisesi Yayın Organı*” ve “*Ekim 1973 Sayı:18*” kayıtlı idi¹²⁸³.

Çığır bu sayısında “*Cumhuriyetin 50'inci Yıldönümünü Heyecanla Kutluyoruz*” kırmızı puntolu harflerden oluşan manşet haberiyle çıkmıştır. Sayfa ortasında kırmızı renkli çizimle yapılmış olan bir “*ATATÜRK*” resmi yer almıştır¹²⁸⁴. Günün tarihi önemi ve anlamı vesilesiyle yazılar yazılmıştır. Bu yazılardan bir tanesi koyu puntolu harflerle “*Atamızın En Büyük Armağanı*” başlığı adı altında şöyleydi:

“ *Hâkimiyetin kayıtsız şartsız milletin olduğunu kabul eden ve halkın kendi kendini idare etme esasına dayanan cumhuriyet en iyi idare şeklidir. Bugün hükümet şekli cumhuriyet olan birçok devletin tarihlerine göz atacak olursak, içlerinde en dikkat çekenin Türkiye'miz olduğunu görürüz. Çünkü dünya tarihinde hürriyetini her şeyden üstün tutan “Türk Mucizesi” gibi yoktan var olma mücadele ve başarısının eşsiz örneğini vermiş başka bir millete rastlanamaz. Kahraman Türk Uslu en büyük evladı ATATÜRK'ün önderliğinde çok büyük işler bsaşarmıştır. Bunlardan en önemlisi, İstiklal Savaşı'ndan hemen sonra kurulan Cumhuriyet'tir. Bu, O'nun çok sevdiği milletine en büyük armağanıdır.*

Cumhuriyet Bayramı'nı her yıl gurur içinde kutlamaktayız. Fakat 50.yıldönümüne diğerlerinden daha fazla önem verdik. Bunun nedenini bulmak için

¹²⁸⁰ **Çığır**, Mart 1969, Sayı:7.

¹²⁸¹ **Çığır**, Ekim 1973, Sayı: 18

¹²⁸² **Çığır**, Ekim 1973, Sayı: 18

¹²⁸³ **Çığır**, Ekim 1973, Sayı: 18

¹²⁸⁴ **Çığır**, Ekim 1973, Sayı:18.

tarihimizin kırk yıl öncesine dönüp, eşsiz ve büyük insan ATATÜRK'ün, Cumhuriyetimizin 10.yıldönümünde yaptığı konuşmaya kulak kabartalım:

“Türk Milleti!

Ebediyete akıp giden her on yılda bu büyük millet bayramını daha büyük şerefle, saadette, huzur ve refah içinde kutlamayı gönülden dilerim”¹²⁸⁵.

Her hareketinde büyük ATA'sını kendine rehber edinmiş olan Türk Milleti, 1933 yılından bu yana, Atatürk'ün bu konuşmasını vasiyet kabul ederek Cumhuriyet Bayramlarımızı her on yılda bir, diğerlerinden daha coşkun bir şekilde kutlamayı gelenek haline getirmiştir. İşte bunun için 50 yıl kutlamasına daha büyük önem vermiş bulunuyoruz...” III Fen C sınıfından Ali Vehbi Rauf imzalı ve “29 Ekim ve Gençlik” adını taşıyan yazı da şöyleydi:

“ Bu gün Atatürk'ün bizlere emanet ettiği Cumhuriyet 50 yaşında. Sevinçliyiz, gururluyuz, böyle bir günde böyle olmamak elde mi? Biz Türkler tarihte olmayacakmış gibi görünen şeyleri mucizeler yaratarak yapmakla isim yaptık. Elli yıl önce düşmanlar tarafından elde edilmiş topraklarda halk savaştan yeni çıkmış ve en önemlisi padişahı satılmış bir ülkede mücadele sonucu Cumhuriyeti kurduk.

Böyle tarihi bir günde Türk gençliği Atatürk'ün izinde emin adımlarla inançlı ve bilinçli olarak hızla yürüyor. Bugünkü devletlerin birçoğuna bakarsak kurulalı değil 50 yıl, yüzyıllar geçmiş. Fakat yine yerinde sayıyorlar. Biz Atatürk gençliği, bizden öncekilerden devraldığımız kutsal görevi canla başla yapıyoruz. Bu yüzdendir ki az bir zaman içinde yüzyılların geri kalmışlığını üzerimizden atıp her yönde hızla ilerliyoruz.

Bu ilerleyiş yalnız Türkiye için değil aynı zamanda Kıbrıs Türkü için de mevcuttur. Biz Kıbrıs Türkleri de Rumların bizi 24 saat içinde imha edeceklerini zannederek başlattıkları savaşın dokuzuncu yılındayız. Bu süre içinde her geçen gün kuvvetlenmiş ve Rumların Enosis hülyasını suya düşürmüş durumdayız. Artık saldırı sırası, zafer kazanma sırası bizde. Ve bütün Dünya biliyor ki bizler bir şey yapmayı istediğimizde karşımızda hiçbir kuvvet duramaz. Bunu tarih de her zaman ispat etmiştir. Biz Türk gençliği olarak azimli, bilinçli ve milliyetçiyiz. Bizi başlattığımız mücadelede

*başarıya ulaştırmayı engelleyecek hiçbir kuvvet yoktur ve olamaz da*¹²⁸⁶ ifadeleri kullanılmıştır.

Çocuk

İlk nüshası **Nisan 1954**'de yayımlanmış olan dergidir¹²⁸⁷. Kıbrıs Maarif Dairesi tarafından **Lefkoşa**'da yayınlanan dergi **Kosmos Ltd. Basımevi** tarafından basılmıştır¹²⁸⁸. Çocuklara yönelik olan dergi, Kıbrıs ağırlıklı konuları sütunlarına taşınmıştır. Nasreddin Hoca Hikâyeleri, ev idaresi, kooperatifçilik, Arkeoloji, Sanat, Tarih, Tarım, Eğitim içerikli yazılar yayınlanmıştır. "*Mektuplaşma*" köşesi adı altında çocuklardan gelen mektuplar yayınlanmıştır. Küçük boy olarak çıkan dergi ilk sayısında 34 sayfadan oluşmakta idi¹²⁸⁹.

Çocuk dergisi, öğretmenlerden de yazı kabul ettiğini bildirmiştir. Yazılar, **Çocuk** dergisi "*Maarif Dairesi, Lefkoşa Adresine Gönderilmelidir*"¹²⁹⁰ notuyla içindekiler kısmında yer almıştır.

Çocuk dergisinin Yazı İşleri'ni fiilen idare eden Lefkoşa'da Türk Maarif Dairesi'nden **H. Musa** kayıtlı idi¹²⁹¹. Tüm yayınları görülemeyen **Çocuk** dergisinin son yayını, 9 numaralı **Mayıs 1961** tarihi taşıyan nüshası olmuştur¹²⁹².

Utku

15 Nisan 1958 tarihli sayısı görülen **Utku**, **Lefkoşa**'daki **Viktorya Türk Kız Lisesi**'nin dergisidir¹²⁹³. Küçük boy bir dergi olarak yayımlanan **Utku**'nun başlık adı, iri ve kırmızı puntıyla büyükçe dizilmiştir¹²⁹⁴. **Utku** dergisinde "*Bu sayıda*" başlığı altında; Şenay Cahit, Sultan Enver, Ülkü Münür, Ayla Ahmet, Sümer Ratıp, Ülkü Besim, Erbil Enver, Tuncay Kâzım, Ünal Raif, İlbilge Raşid, Müzeyyen Raif, Melek Cemal, Yücel Asaf, Özcan Ziya, Emine M. Bedrettin, İlkâ Niyazi, Vahide Zeki,

¹²⁸⁶ Çığır, Ekim 1973, Sayı:18.

¹²⁸⁷ Çocuk, Nisan 1954, I/1.

¹²⁸⁸ Çocuk, Nisan 1954, I/1.

¹²⁸⁹ Çocuk, Nisan 1954, I/1.

¹²⁹⁰ Çocuk, Ekim 195, II/1.

¹²⁹¹ Çocuk, Ocak 1960, XIII/1.

¹²⁹² Çocuk, Mayıs 1961, XVI/9.

¹²⁹³ Utku, 15 Nisan 1958, Sayı:23.

¹²⁹⁴ Utku, 15 Nisan 1958, Sayı:23.

Huriye Ali, Z. Gündüz ve V. Akın isimli kişilerin yazıları mevcuttu¹²⁹⁵. **Utku** imzasıyla yayınlanan “ *Dergimiz Çıkarken*” başlıklı yazıda, dergi için şunlar ifade edilmekteydi:

“ Geçmiş senelerde her devre çıkan dergimiz, bu yıl bazı imkânsızlıklar yüzünden gecikti. Bu durumun hoş karşılanacağını ümit ederken, tekrar okuyucularımızla karşılaşmanın sevinci içindeyiz.

Okul dergilerinin öğrencilere sağladığı faydalar pek çoktur. Bunlar saymakla bitmez. Biz burada en mühimlerinden bir kaçını üzerinde duracağız.

Herkeste mevcut olan kendini gösterme arzusu gençlerde daha fazladır. Bu heves öğrenciyi, gazete veya dergiye yazı yazmaya sevk edecektir. Beğenilme ateşi ile yanan genç fikirlerini bir araya toplarken, konusu için yardımcı kitaplar arayacak, dergi ve gazetelerle yakından ilgilenecek ve nihayet yazmak için okumanın şart olduğunu anlayarak kendisini okumaya verecektir... İnsan nerede kendini bulursa oraya doğru yönelir. Bir okul dergisi ise okulun öğrencileri ve onların halleriyle ilgili şeyleri ihtiva ettiği için, öğrenciler orada kendi benliklerinden bir parça bulmak ümidi, arkadaşlarının yazılarını görmek arzusuyla mecmualarına karşı daha büyük bir alaka duyarlar. Böylece de onlar da yeni meraklar ve çeşitli yazılar okuma sevgisi uyanır. Bunların dışında öğrencinin kendi nefesine itimat etme, yazma, fikirlerini ifade edebilme kabiliyeti kazandığını da ilave etmek lazımdır.

Matbaaya gidip gelmek, bu işle ilgili şahıslarla temasta bulunmak, yazı ve tashih işlerine bakmak, dergiyi satışa çıkarmak işbirliği yapmak ayrıca öğrenciyi teknik hayata alıştıır.

Dergilerin sağladığı bu psikolojik ve pedagojik faydaların yanında cemiyetin kalkınma ve gelişmesindeki rolü de büyüktür. Kültür ve edebiyatımızın gelişmesi, teknik bilgilerin sağlanması, anadilin inkişafı, çıkaracağımız neşir vasıtalarının çokluğu ve sağlam birer örnek olmalarıyla mütenasıptir.

Son zamanlarda gazetelerimizin yanında gerek okulların gerekse kurulların yaptığı böyle müspet hamlelere şahit oluyor, gurur duyuyoruz. Kültür alanında yapılan çalışmaları görmek, yeni isimlerle karşılaşmak ve bu isimlerin ilerideki edebiyat hayatımızda bir yer alacaklarını, bir kıymet olacaklarını ümit etmek cidden

memnuniyetimizi mucip olmaktadır. Utku da bu faaliyet kervanında bir rol alabilirse kendimizi bahtiyar addedeceğiz" ¹²⁹⁶ diye okuyucularına seslenmekteydi.

Öğrenci

15 Kasım 1965'te yayın hayatına başlayan dergi, önce **onbeş günde bir** sonra **aylık** olarak çıkmıştır. Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nden çıkan derginin Sahibi Ergin Birinci'dir. **Mayıs 1968**'de yayın hayatı sona ermiştir. Dergi ilkokulun ikinci ve üçüncü sınıflarına hitap ediyordu ¹²⁹⁷.

Tuncer

1965 Aralık'ında yayınlarına başlayan **Tuncer** dergisi önce **onbeş günde bir** daha sonra **aylık** olarak çıkmıştır. Ergin Birinci tarafından yayınlanan derginin; Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde baskısı gerçekleştirilmiştir. **Kasım 1970**'de yayın hayatı sona eren **Tuncer** ilkokulun dördüncü, beşinci ve altıncı sınıflarına hitap ediyordu ¹²⁹⁸.

Yankı

10 Kasım 1966'da ilk sayısı neşredilmiş olan öğrenci dergisidir. **Yankı**, Lefkoşa'daki **Bayraktar Ortaokulu**'nın yayın organıdır ¹²⁹⁹. Kapak resminde Atatürk'ün resmiyle çıkmıştır. Dergi, **Rifat Atalay Çomunoğlu** tarafından yayımlanmıştır. **Zafer Basımevi**'nde basımı yapılan dergi; Edirne Sokağı No:5 Lefkoşa P.K. 636 adresinde bulunmaktadır. Derginin yayıncısı Rifat Atalay Çomunoğlu, ilk nüshadaki "Önsöz" yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

" Olayların başladığı günden bu yana birçok öğrenci dergisi yayınlanmış ve halen yayınlanmaktadır. Bunların öğrenciler için hiçbir faydası olmadığını söyleyemeyiz. Ancak öğrenci olarak diyebiliriz ki arzu edildiği nispette bir fayda sağlanamadı. Bunun sebebi gayet basittir. Ve kültürel gelişmemize yazı yazmak veya dergi çıkarmak yolu ile hizmet etmek isteyenlerin düşünmeleri gereken bir şeydi bu: Okuyucunun Seviyesine İnmek.

¹²⁹⁶ Utku, 15 Nisan 1958, Sayı:23.

¹²⁹⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 109.

¹²⁹⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 109.

¹²⁹⁹ Yankı, 10 Kasım 1966, Sayı: 1.

Gerçek odur ki öğrenci olmayan kişinin, öğrenci seviyesine inme çabası, bütün didinmeye ve iyi niyete rağmen imkânsızdır. Biz bunu görerek ve bilerek, öğrenci olmanın verdiği hazla, bütün öğrenci kardeşlerimizin ihtiyaçlarına cevap verecek bir seviyede adım atmayı prensip sayacağız.

Yankı öğrenci dergisinin bu ağır işi desteğinizle başaracağından emin olabilirsiniz”¹³⁰⁰ ifadelerine yer vermektedir. Yankı dergisiyle ilgili daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Namık Kemal

1967-1968 Öğretim yılında ilk sayısı neşredilmiştir. Derginin tam adı, “*Mağusa Namık Kemal Lisesi Dergisi*” idi¹³⁰¹. Mağusa’da Namık Kemal Lisesi’nin dergisi olan yayının Sahibi **Namık Kemal Lisesi Kültür ve Edebiyat Eğitsel Kolu**’dur. Derginin yönetici kurulu da Kültür ve Edebiyat Eğitsel Kolu üyelerinden oluşmuştur. Dergi, Kültür Edebiyat Kolu imzasıyla yayınlanan “*Başlarken*” yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

“ Yeşil Ada’nın en büyük en güzel okullarından biri olan lisemiz, geleceğin her sahasına kol atarak “memur ve müreffeh bir yurt” yaratmak ülküsüyle çalışacak olan bir nesli daha yetiştirmek durumundadır. Biz istedik ki her sahada olan çalışmalarımız sadece bu dev binada kalmasın. Onları ve eğitsel kol faaliyetlerimizi daha geniş bir kitleye duyuralım. Durmadan yazmak isteyen genç kalemleri tanıtırken geriye kalanları da aynı yönde çalışmaya teşvik edelim.

Ve yine istedik ki Kemallerin çocukları olarak bu gün çifte görev yaparken dimdik ayakta durduğumuzu gür sesimizle cihana haykıralım ”¹³⁰² diye yazmaktaydı.

Namık Kemal dergisinin ilk nüshasında, Erdoğan Muhammet, Ayhan Derviş, Özkan Şenol, Hanife Mustafa, Ahmet İzzi, Orhan Kemal, Jale şen, Aysel M. Ali, Mediha Yusuf, Aybike Mustafa, Gülçin Mustafa, Bumin Aytaç, Emirali Yeşilırmak, Nevin Cevdet, Nadir Hasan, Gökçen Veziroğlu, Atilla Ateş, Akın Kemal, Mustafa Tahir

¹³⁰⁰ Yankı, 10 Kasım 1966, Sayı: 1.

¹³⁰¹ Namık Kemal, 1967-1968, Sayı: 1.

¹³⁰² Namık Kemal, 1967-1968, Sayı: 1.

Türk, İttram Ahmet, Öcal Kasım, Ahmet Asker ve ilkin Ahmet isimli kişilerin yazıları yer almıştır¹³⁰³.

Çağdaş

İlk sayısı 1 Kasım 1967’de yayımlanan **Çağdaş**’ın Sahibi ve Sorumlusu **Hasan Kahvecioğlu**’dur. Bozkurt Basımevi’nden çıkan dergi **haftalık** olup okul öğrencilerini edebi ve sanatsal konulara özendiren bir yayın takip etmiştir¹³⁰⁴. **Çağdaş**’ın 1963 tarihli 3 sayı numarasıyla yayın hayatı sona ermiştir¹³⁰⁵. **Çağdaş** dergisiyle ilgili daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Minik Kardeş

1968 Eylül’ünden itibaren yayınlanmaya başlanmış olan **aylık** dergidir. **Ergin Birinci** tarafından yayınlanan **Minik Kardeş** dergisi, Lefkoşa’da Halkın Sesi Basımevi’nden çıkmıştır. Dergi, ilkokulun birinci sınıflarına hitap etmekteydi. 1969’un Mayıs’ından itibaren yayın hayatından çekilmiştir¹³⁰⁶.

Çocuk

Tespit edilebilen tek nüshası olan 8 numaralı sayısından öğrenildiğine göre derginin ilk sayısı **Ekim 1970**’de neşredilmiştir¹³⁰⁷. Dergi bu sayısında; Türk Milli Mücadelesi’nin önderlerinden ve Mustafa Kemal ATATÜRK’ün en yakın arkadaşlarından olan Türkiye Cumhuriyeti’nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye atıfla “*İnönü Sayısı*” olarak çıkmıştır. Dergi, İsmet İnönü’ye ait bir fotoğrafı da kapak yapmıştır. Derginin kapak düzeni; sağ üst köşede siyah puntolu küçük harflerle derginin adı **Çocuk** yazarken sol tarafta bir çerçeve içerisinde İsmet İnönü’nün doğum ve ölüm tarihleri olan 1884-1973 yazmaktaydı. Ortada İsmet İnönü’nün fotoğrafı yer alırken sağ alt köşede büyük harflerle “**İNÖNÜ SAYISI**” ve kapağın en altında da “*Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu*” yazılmıştır.¹³⁰⁸

¹³⁰³ Namık Kemal, 1967-1968, Sayı: 1.

¹³⁰⁴ H. Ş. ALTAY, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 50.

¹³⁰⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 112

¹³⁰⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 109-110.

¹³⁰⁷ **Çocuk**, 23 Nisan 1974, Sayı; 8.

¹³⁰⁸ **Çocuk**, 23 Nisan 1974, Sayı; 8.

Derginin ilk sayfasındaki kapak düzeni de şöyleydi: Sol üst köşede siyah puntolu küçük harflerle derginin adı olan **Çocuk** ve altında da “*Çocuk Ailenin Neşe Kaynağı Toplumun Temeli, Yarının Ümididir*” ifadeleri yer almıştır. Başlık adının hemen sağ yanında ise bir çerçeve içerisinde şu bilgiler verilmiştir; “*Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu Yayın Organı*” başlığı kullanılmış ve derginin adresi, “*17 Eski Saray Sk., Lefkoşa P.K. 616*”dır. Yayın Sorumlusu, Lefkoşa’da Haydarpaşa Ticaret Lisesi Müdürü A. H. Evrensel, Yazı İşleri Müdürü Hasan Ahmet Binatlı ve Reklam İşleri’nden de Necdet Neşeli isimleri kayıtlı idi. Bu bilgilerin altında da iki paralel çizgi arasında en solda derginin sayı numarası “*SAYI: 8*” ve en sağda da yayın tarihi “*23 Nisan 1974*”¹³⁰⁹ yer almıştır.

Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkez Kurulu adına kurumun başkanı olan Ahmet Sami imzasını taşıyan, “*23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlu Olsun*” başlığı altında derginin, ilk sayısı, basım adedi, yayın amacı, yapılan çalışmalar ve periyodik düzeniyle ilgili bilgiler verilmiştir. Yazı şöyleydi:

“*Birinci nüshası Ekim 1970’de neşrolunan Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu’nun yayın organı Çocuk dergisi önceleri 1000 nüsha olarak bastırılarak dağıtılmıştı; bilhassa okullarımızın gösterdikleri yakın alaka neticesi bastırılan sayılar 2,000; 3,000 ve 4,000 olarak artırılmış ve 50.Yıl Dönümü münasebetiyle çıkarılan yedinci sayısı ise 5,000 nüsha olarak bastırılmıştı. Bir sayımız ise yine 4,000 nüsha olarak bastırılmıştır. Çocuk dergisi 100 mil karşılığı satılmaktadır.*

Bütün şubelerimizin ve çok muhterem halkımızın mali yardımlarıyla ve Lefkoşa Şubemizin kontrolünde çalıştırılmakta olan Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu’nun, mali yardımlarıyla yaşatılmaktadır. Halen kreş ve Gündüz Bakımevi’nde 50 çocuk bulunmaktadır. Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu Merkez Yönetim Kurulu’nca her yıl yaz aylarında açılarak yürütülmekte olan Yaz Çocuk Kampları’na olan alaka her geçen gün artmaktadır; bu yaz Yeşilırmak, Mağusa, Larnaka ve Yalova’da yine Yaz Çocuk Kampları açılacaktır. Kuruluşundan bu yana, ilk defa olarak Kıbrıs Türk Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkez Kurulu ile Lefkoşa Şubesi 17 Eski Saray Sokağı’nda bir lokale kavuşturulmuştur. Kurumun bütün evrakları bu lokalde tamim edilmişler ve bütün toplantılar bu adreste yer almaktadır.

¹³⁰⁹ **Çocuk**, 23 Nisan 1974, Sayı:8.

1974 yılı zarfında şubelerimizde Çocuk kitaplıkları kurulması için gayretler sarf edilmektedir. 23 Nisan ve 29 Ekim tarihlerinde yılda iki defa yayınlanmakta olan Çocuk dergisine gösterilen alakaya kurumumuz adına teşekkür ederken, 23 Nisan 1974 Çocuk Bayramının bütün çocuklarımız için neşeli ve başarılı geçmesini temenni eder, başta büyüklerimiz olmak üzere Sayın halkımızın ve çocuklarımızın bayramlarını candan kutlarız”¹³¹⁰ denilmektedir.

Çağ

İlk sayısı 20 Nisan 1971’de yayımlanmıştı. Çağ dergisinin Sahipliği’ni Behzat Cevdet Ünel yapmıştır. Dergi ilk ve orta dereceleri okul öğrencileri ne yönelik olarak neşredilmiştir. 2 sayı çıkan derginin yayın hayatı 1 Kasım 1971’de sona ermiştir¹³¹¹.

Kıbrıs Türk Tarih Kurumu

10 Kasım 1972’de Büyük Önder Atatürk’ün ölüm yıldönümü nedeniyle tek bir sayı olarak neşredilmiştir. Okul öğrencilerine hitab eden dergi, Kıbrıs Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştır¹³¹². Daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

d.Mizâh

Karga

İlk sayısı 1 Eylül 1964’de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. 33 x 21 boyutunda ve “Siyasi Mizah Dergisi-Onbeş Günde Bir Yayınlanır” başlığıyla neşredilmiştir¹³¹³. Derginin Yazı İşlerinden fiilen Sorumlusu İsmet Kotak’dır. Hasan Tuncer, Nazım Turanlı, Necati Erozan, Mehmed Niyazi, Hüseyin Cemal, Yıldırım Fenercioğlu, Erdoğan Muhammet, Kadriye Cemal ve Zehra Özalp derginin yazar kadrosunu oluşturmaktaydı. Derginin karikatüristi Dr. Ramiz Gökçe, Yıldırım Demircioğlu, Mehmed Niyazi, Hüseyin Cemal ve Erdoğan Muhammet de baskı

¹³¹⁰ Çocuk, 23 Nisan 1974, Sayı:8.

¹³¹¹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 112-113.

¹³¹² S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 113.

¹³¹³ Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler – Bildiriler (1), Samtay Vakfı Yayınları: 31, Lefkoşa, 2008, s. 9.

işlerinden sorumlu isimlerdi¹³¹⁴. Canbulat Radyosu Haberler Merkezi'ni adres olarak gösteren **Karga**, ilân tarifesinde; yarım sayfası 0.500, tam sayfası 1.000 ve çeyrek sayfası da 0.350 mil olarak belirlenmiştir. Derginin nüshası da 25 mil olarak hesaplanmıştır¹³¹⁵. Yazı İşlerinden Sorumlu olan İsmet Kotak, derginin ilk nüshasında “Merhaba” yazısında **Karga**’nın çıkış nedenini ve derginin “**Karga**” ismini nasıl aldığını şöyle anlatmıştır:

“Aralık ayından beri gerginleşen yüz hatlarınızın değiştiğine rastlamak, marifet olmuştur. Bunu bildiğimizden karşınıza yeni bir hüviyetle çıkmaya karar verdik. Canbulat Radyosu vasıtasıyla sizlere beklenen veya çoğu defa beklenmeyen haberler verirken basından yankılar sunarken yorumla en ciddi konuları elemeye çalışırken dudaklarınıza hafif bir tebessüm kondurmanın yollarını aradık ve nihayet bunu, siyasi bir mizah dergisi yayınlamakta bulduk.

Dergiye **Karga**¹³¹⁶ ismini koyduk. Peşinen şunu söylemek gerekmektedir ki, bu satırların yazarı da Mağusalıdır ve şehrinin bir kuşla ifadesine olumlu manalar vermektedir. Yani isim, Mağusa’nın **Karga** ile olan yakın ilgisinden gelmektedir; ancak biz bu kadarla karar varmadık, ortada ikinci bir münasebet vardır. Bugün Kıbrıs’ı alt üst eden, ortalarda insan kılığı ile dolaşan gerçek bir **Karga** vardır! Kıbrıs’tadır veya başa yeni gaileler açmak için Mısır’da veya Yunanistan’dadır. Durduğu veya insanlık leyhine bir teşebbüs yaptığı görülmez.

İşte bunu da dikkate alarak **Karga**’yı kendimize maskot addettik! Mizah dergisi olarak çıkmaya karar verdik, Mağusamızın bir basımevine sahip olmadığını da dikkate alıyorduk. Her şeyi bugünün şartlarına uydurduk. Elinizde tuttuğunuz ve bir zamanlar acı günlerimizin tatlı bir hatırası olarak kalacak olan **Karga** dergisini teksir

¹³¹⁴ Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, s. 9-10.

¹³¹⁵ Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, s. 10.

¹³¹⁶ Mağusalıların bir zamanlar ‘Karga’ kuşunu yedikleri yönünde genel bir kanı olduğundan, Kıbrıslı Türklerin büyük çoğunluğu bir tür hiciv olarak Mağusa sakinlerine ‘Karga Yiyiciler’ veya ‘Kargacılar’ şeklinde takılmaktadır (Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, s. 10).

*makinesinde bastık. Yirminci asrın ortasında pek acaip görünse de imkânsızlık karşısında elden gelen yapılır...*¹³¹⁷ ifadeleri kullanılmıştır.

Kıbrıs Türk Karikatür Sanatçısı ve Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği Başkanı Hüseyin Çakmak da dergi ile ilgili şunları söylemekteydi:

*“...15 günde bir 20 sayfa olarak yayınlanmaktaydı. Toplam 30 sayı yayınlandığı bilinmektedir. Kıbrıs Türk Toplumu'nda yayınlanan mizah dergilerindendir. Kıbrıslı Türk – Rum çatışmalarının sürdüğü dönemlerde (1963-1967) Kıbrıslı Türkler ulaşım ve iletişim zorlukları çekmekteydiler. Günlük Türkçe gazeteler uzak şehirlere ve köylere ulaşamıyordu. Mağusa'da yaşayan Kıbrıslı Türkler, bu ortamda Karga mizah dergisini yayınladılar. Dergi, teksir halinde ve çok kısıtlı basılıyordu. Bölgesel bir dergi olmasına rağmen çok yüksek tiraja sahipti...”*¹³¹⁸ denilmekteydi.

Amcabey

İlk sayısı **Aralık 1965**'de yayımlanmaya başlanan **aylık** mizah dergisi olan **Amcabey**, sadece **3** sayı çıkmıştır. **Ersin Taşer** ve **Hüseyin Kanatlı** tarafından **Lefkoşa**'da çıkan **Amcabey**'in, Teknik İşler Sorumlusu **Meral Üstün Ertürk**'tür¹³¹⁹.

e.Spor

Yıldız

Kasım 1965'den itibaren yayımlanmaya başlanmış olan **haftalık** dergidir. **4** sayı çıkan derginin Sahibi **Raif Örtünç** idi. Spor ağırlıklı bir dergi olan **Yıldız**, **Lefkoşa**'da **Halkın Sesi Basımevi**'nde basılmıştır. Ekonomik sorunlardan ötürü derginin yayın hayatı **Aralık 1965**'de sona ermiştir¹³²⁰.

¹³¹⁷ Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, s. 10.

¹³¹⁸ Suna ATUN, “Kıbrıs Türk Milli Mücadele Tarihinde Toplumsal Moral Değere İki Örnek: ‘Canbulat’ Radyosu” ve ‘Karga’ Mizah Dergisi”, s. 11.

¹³¹⁹ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 111.

¹³²⁰ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 111.

f.Mesleki

Kıbrıs Türk Tabipler Birliği

Yıllık olarak neşredilen Kıbrıs Türk Tabipler Birliği'nin yayın organı olan derginin ilk sayısı **14 Mart 1966**'da çıkmıştır. Dergi, 14 Mart Tıp Bayramı'nı kutlamak amacıyla yayınlanmıştır¹³²¹.

Teknik

Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin yayın organı olan **Teknik**'in ilk sayısı **12 Aralık 1970**'de yayımlanmıştır. Lefkoşa'da Bozkurt Basımevi'de neşredilen dergi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir¹³²².

Çiftçi

1966'dan Kıbrıs Türk Yönetimi Tarım Dairesi tarafından **iki ayda bir** yayımlanmak suretiyle neşredilmiştir. Dergi 32 sayfa çıkmıştır. Köylü ve çiftçiye tarımsal konularda bilgilendirmek gayesiyle yayımlanmıştır. 1978-1979 arasında yayınlarına ara veren **Çiftçi**, 1980'den itibaren **üç ayda bir** yeniden yayımlanmaya başlamıştır¹³²³.

g.Magazin

Ar Magazin

2 sayı çıkmış olan **Ar Magazin**'in ilk nüshası **1 Aralık 1966**'da yayımlanmıştır. Aylık neşredilen derginin Sahibi ve Başyazarı İsmet Vehit Güney, Ersin Taşer ve Ümit Ali'dir. İsmet Güney, Ümit Ali, Bener Hakeri, Tezel Asena ve Mustafa Süleyman derginin yazarları arasındadır. Fotoğrafçılığı ön planda tutan sanat ve aktüalite konulu **Ar Magazin**'in yayın hayatı **1967** yılı içerisinde sona ermiştir¹³²⁴.

h.Sendikal

İlköğretim Postası

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın yayın organı olan **İlköğretim Postası** **1968**'den itibaren yayımlanmaya başlanmıştır. İlkokul Öğretmenler Sendikası

¹³²¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 111.

¹³²² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 112.

¹³²³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 112.

¹³²⁴ Sevgül ULUDAĞ, "Tarihin Tozlu Sayfalarındaki Kültür-Sanat Dergilerimiz: *Armagazin*", *Yeni Düzen*, 14 Aralık 1982, Sayı: 222; S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 112.

tarafından hazırlanan dergi, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde çıkmıştır¹³²⁵. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

D. 1974-1990 ARASINDA YAYIMLANAN DERGİLER

a.Öğrenci

Afacan

Aralık 1976'dan itibaren yayımlanmaya başlanmıştır. **Afacan** dergisinin Sahibi ve Başyazarı **Hasan E.Kahvecioğlu**'dur. Dergi Lefkoşa'da yarın Ofset Tesisleri'nde basılmıştır. 4 Türk lirasından satışa sunulan dergi önce 22 sonra 34 sayfa çıkmıştır. Kıbrıs Türk Maarif Dairesi'nin gözetiminde yayımlanan **Afacan** dergisinin yayın hayatı **Şubat 1980**'de sona ermiştir¹³²⁶. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Söz Çocuk

Söz dergisinin kapanmasından sonra **11 Ocak 1986**'da yayın hayatına başlamış olan aylık dergidir. İlkokul öğrencilerine yönelik olarak yayın yapan **Söz Çocuk**'un Sahibi ve Başyazarı Arif Hasan Tahsin'dir. 5-6 sayı neşredilmiş sonra kapanmış olmasına karşın **15 Ocak 1987**'den itibaren tekrar çıkmaya başlamıştır. Lefkoşa'da Gelişim Ofset Matbaası'nda baskısı yapılan dergi, 30 sayfa çıkmış ve 500 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹³²⁷.

Karabey

Nisan 1986'da tek sayı çıkmış olan çocuk dergisidir. **Karabey** dergisinin Sahibi ve Başyazarlığı'nı Güner Pir yapmıştır. Lefkoşa'da Kıbrıs Postası Basımevi'nde baskısı yapılmış olup 48 sayfa çıkmış ve fiyatını da 400 Türk lirası olarak hesaplamıştır¹³²⁸.

Okul

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından **1988**'den itibaren **üç ayda bir** neşredilmeye başlanmıştır. Basıldığı yer ve tarih hakkında ayrıntılı bilgi vermeyen

¹³²⁵ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 112.

¹³²⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 113.

¹³²⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 116.

¹³²⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 117.

dergi Lefkoşa'da çıkmıştır. 52 sayfa yayınlanmış olup ücretsiz olarak okuyucularına ulaşmıştır. Dergi, okulların yaz tatilinde neşredilmiştir¹³²⁹.

b.Araştırma-İnceleme

Yeni Kıbrıs

Şubat 1977 yılında ilk sayısı yayımlanan aylık **Yeni Kıbrıs** dergisinin Sahibi ve Başyazarı **Ahmet C. Gazioğlu**'dur. Teknik güçlüklerden dolayı yayınına **Eylül 1977**'de ara vermiş olup, **Ekim 1984**'de yeniden başlamıştır. Ancak **1988**'de yayın hayatından tamamen çekilmiştir¹³³⁰.

Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları

İlk sayısı **Mayıs 1976**'da neşredilen derginin Sahibi **Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Araştırma Enstitüsü** adına **Dr. Servet Dedeçay**'dır. Mağusa'da; **Kıbrıs Postası Basımevi**'nden çıkan dergi yılda birkaç kez yayımlanmış olup Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi'nin politik-kültürel yayın organıdır. **Kıbrıs'ta Türk Uygarlığı Araştırmaları**, **Ekim 1980**'de 6 sayı numarası ile yayın hayatından çekilmiştir¹³³¹.

Kaynak

İlk sayısı **Eylül 1976**'da yayımlanmıştır. Dergi, "*Kaynak, Kültür ve Araştırma Mecmuası*" adıyla neşredilmiştir¹³³². **Kaynak** bu ilk sayısında iç kapak kısmında yayınlandığı bu nüshada, "*Kıbrıs'ın fethinin 405'inci ve TMT'nin kuruluşunun 18'inci yıldönümü münasebetiyle Aziz Şehitlerimize ve Kahraman Türk Milletine ithaf olunmuştur*" ibarelerini kullanmıştır. **Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi**'nin yayını olan **Kaynak**, ilk nüshasındaki "*Sunuş*" adlı yazıda, derginin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

" 20 Temmuz Harekâtıyla toplumuz on bir yıllık Rum baskınından kurtularak özgürlüğüne kavuşmuştur. Harekât toplumumuza bir asırdan bu yana ilk kez devlet kurma ve kendini yönetme imkânlarını yaratmıştır. Kurtarılmamış bölgede kalan Türklerin kurtarılmış bölgeye aktarılması tamamlanmış, Şanlı Mehmetçikle Kahraman

¹³²⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 118.

¹³³⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 113.

¹³³¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 113.

¹³³² **Kaynak**, Eylül 1976, Sayı:1.

Mücahidin koruduğu sınırlar içerisinde Federe Türk Devleti ilan edilmiştir. Mücadelenin ilk dönemi böyle kapanmıştır.

Şimdi toplum olarak hedefimiz kalkınmaktır. Kalkınmış toplum niteliğini kazanabilmek için sadece iktisadi yönden hayat seviyemizin yükseltilmesi yeterli değildir. Gerçek kalkınma halkın kültür seviyesinin yükseltilmesi, sosyal örgütlenme ve iktisadi şartların geliştirilmesi ile mümkün olur. Kalkınmakta olan toplumlarda, halkın çeşitli konularda eğitilmesine ve değişen şartlara göre hazırlanmasına büyük önem verilir. İşte Kaynak bu gerçeklerin ışığında doğmuştur. Türk Toplumunun ve Türk kültürünün geçmişini bugününü her yönü ile araştırarak ortaya koyacaktır. Toplumumuzun kültür yönünden beslenmesi yanında, geçmişimizi araştırmak isteyenler için de ciddi bir kaynak mecmua olmak iddiasındadır. Belgelere ve ilmi temelle dayalı bilgiler verecek, toplumun tarihi, sosyolojik, kültürel ve ekonomik gelişimini okuyucularına aktaracaktır. Bunları yaparken meseleleri hakikatlerin ışığında tahrif etmeden genç nesillere vermeyi prensip kabul ediyoruz.

Kaynak, Lise ve Yükseköğrenim görmüş kişilere hitap etmeyi esas almıştır. Her konuda okuyucuya sunulacak bilgiler, konu üzerinde söz sahibi kişilerin kaleminden çıkması ilkesine uyacaktır. Dili, yaşayan ve toplumun benimsediği canlı Türkçedir. Şimdilik yılda üç defa yayınlanacak olan Kaynak imkân olursa her üç ayda bir de yayınlanabilecektir”¹³³³ diye yazmasına rağmen Kaynak dergisi, Mart 1977 tarihli 2 numaralı sayısı ile yayın hayatını noktalamıştır¹³³⁴.

c. Siyaset-Edebiyat-Kültür

Ocak

İlk sayısı tespit edilemeyen Ocak'ın ikinci sayısı 1 Şubat 1977'de yayımlanmıştır¹³³⁵. Lefkoşa'da, Yediler Sokak No: 56 adresinden yönetilen derginin Sahibi Kıbrıs Türk Ocağı Derneği idi¹³³⁶. Derginin Kıbrıs'ta yıllık abone fiyatı 50, altı aylık aboneliği de 25 Türk lirasından satışa sunulmuştur. Türkiye fiyatı ise uçak postası

¹³³³ Kaynak, Eylül 1976, Sayı: 1.

¹³³⁴ Kaynak, Mart 1977, Sayı: 2.

¹³³⁵ Ocak, 1 Şubat 1977, Sayı: 2.

¹³³⁶ Ocak, 1 Şubat 1977, Sayı: 2.

ile yıllık 75 ve altı aylığı da 40 Türk lirası olarak belirlenmiştir¹³³⁷. Derginin bu sayısında “*Bayrak Şairi*” olarak anılan **Arif Nihat Asya**’nın “*Onlar Bu Dilden Anlar*” adlı yazısını yayınlamıştır:

“*Onlar “lütfe!” den anlamaz. “Ulan” dan anlar.*

Onlar çiçekten anlamaz. Dikenden anlar. Güvercinden, kelebekten değil, doğandan, kartaldan anlar.

Ve onlar, kanattan anlamaz, gagadan anlar, pençeden anlar.

Onların kitap mantığından değil, Afyon Kocatepe, Dumlupınar mantığından anladığını biz, kırk yıl önce biliyorduk... Fakat unutmuşuz. Bu bilgiyi tazelemek için harcadığımız aylar, onlara, bile bile vakit kazandırmamız gibi oldu.

Onlar şarkıdan anlamaz, türküden, ağıttan anlamaz, belki marştan anlar.

Onlar yaydan anlamaz; oktan anlar. Aylarca dil döküp durduk... Onlar dilden anlamaz, elden anlar.

Anlaşmak için el uzattık, bunu el açmak sandılar, düşünmedi ki tokatla yumrukla beslenmeye alışmış olanlar, el işaretinden değil, tokattan, yumruktan anlar. Onlar soğukkanlılıktan anlamaz. Öfkeden anlar. Onlar aydınlıktan anlamaz, ateşten anlar... Onlar, ipekten, kâğıttan değil, demirden, çelikten, kurşundan anlar. Onlar, yazışmadan, çizişmeden, buluşmadan, görüşmeden anlamaz, dövüşmeden anlar.

Yanlarında Kıbrıs konusu açıldığı zaman, suç kendilerindeymiş gibi asker dostlardan kumunun yüzü öfkeden, kiminin yüzü utançtan kızarıyordu, karacısı da, havacısı da, denizcisi de pek iyi biliyordu ki, Kıbrıs’ta meydanı boş bulanlar, uçurtmadan, balondan anlamaz, roketten anlar.

Altı ayın acısını üç saatte çıkardığımız doğrudur. Altı ayı tebrik etmem; üç saati tebrik ederim. Onlar, önsözden anlamaz... Son sözden anlar”¹³³⁸ ifadelerine yer veren dergi hakkında daha fazla bilgiye ulaşılammıştır.

Olay

İlk sayısı 17 Nisan 1978’de yayımlanmış olan dergidir. Dergi, “*Haftalık Haber ve Yorum Dergisi*” adıyla neşredilmiştir¹³³⁹. **Olay** dergisinin basım ve yayımını **Kıbrıs**

¹³³⁷ Ocak, 1 Şubat 1977, Sayı: 2.

¹³³⁸ Ocak, 1 Şubat 1977, Sayı: 2.

Postası Basın Yayın Ltd. Genel Yönetmenliği'ni **İsmet Kotak** ve Teknik Sorumluluğu'nu da **Necmi Astan** yapmıştır. Prof. Türkkaya Ataöv, Prof. Oğuz Çataloğlu, Hüseyin Yakış, Fuat Veziroğlu, Mehmet Altınay, Ferruh Eralp ve Fahri İbrahim de derginin yazar ve muhabir kadrosunu oluşturmuştur. Lefkoşa, Mağusa ve Londra'da derginin büroları bulunmaktadır. Dergi, Lefkoşa'da M. İrfan Bey Sokak'ta, Mağusa'da 5. Hükümet Yolu'nda ve Londra'da 43 Navigation No:16 adreslerinde bulunan bürolardan yönetilmiştir. 5 Türk lirasından satışa sunulan dergi, ilk sayısında 32 sayfa çıkmıştır¹³⁴⁰.

Dergi, **Olay** imzasıyla yayınlanan "*Olay'dan Size*" başlığı altında ilk sayısında, yayın amaçlarını şu şekilde ifade etmekteydi: "*İlk kez birlikte oluyoruz sevgili okurlar. İlk sayısını okumakta olduğunuz dergimizde her hafta birlikte olacağız. Haber ve yayın derginiz Olay yayın hayatına yeni bir yaklaşım getiriyor. Hizmeti sunmada gerçekçi olmaya özen göstererek olayları derinliğe perde arkasını da içerir bir şekilde vererek düşün yaşamımıza geniş ufuklar açmak kararındayız. Kültür hayatımızı çağdaş olgularla besleyerek toplum dinamizmini sürekli geliştirmeyi amaçladık...*"¹³⁴¹. Dergi, Mağusa'da **Canbulat Basımevi**'nde dizilip basılmıştır¹³⁴².

Olay dergisi ilk sayısında, Kıbrıs'taki hükümet bunalımı ve bu bunalımın Türkiye'deki akisleri, narenciye ve Akdeniz ülkelerinin ortak bir sağlık sorunu olan "*Kan Uyumsuzluğu*" gibi siyasi, tarım ve sağlık içerikli konuları ele almıştır.

Olay dergisi yayınlandığı her sayıda iç kapak kısmında "*Olay'dan Size*" başlığı altında, ele aldığı konular hakkında bilgiler vererek siyasi, sosyal, iktisadi ve kültürel içerikli tahliller yapmış ve dergiyle ilgili olabilecek değişiklikleri okuyucularına duyurmuştur. Dergi **24 Nisan 1978** tarihli ikinci nüshasında, ilk sayısında gördüğü ilgiden dolayı, okuyuculara teşekkür edilerek derginin ileriki sayıları için düşünülen planlar da şöyle ifade edilmişti:

"*Sevgili Okuyucu, Olay'ın ilk sayısı büyük ilgi gördü. İlk günden elimizde pek az olay kaldı. İkinci gün istekleri karşılayamadık. Bürolarımıza telefon edip telgraf gönderilecek kutlayanlar oldu. Bizlere Olay'ın büyük bir boşluğu doldurduğundan*

¹³³⁹ **Olay**, 17 Nisan 1978, Sayı: 1.

¹³⁴⁰ **Olay**, 17 Nisan 1978, Sayı: 1.

¹³⁴¹ **Olay**, 17 Nisan 1978, Sayı: 1.

¹³⁴² **Olay**, 17 Nisan 1978, Sayı: 1.

*bahsedildi. Bu ilgi bize haftalık haber ve yorum dergisi Olay'ı 32 sayfadan 40 sayfaya çıkarma cesareti verdi. Konularımız zenginleşirken sizlere en iyiyi sunmaya devam edeceğiz. Konu ve sayfa âdetini artırarak ülkemizdeki ve dünyadaki tüm olayları sizlere aktarmak kararındayız. Fiyatımızda bir değişiklik yapmadık...*¹³⁴³ yazmaktadır. Bu yazının devamında ilk sayıdaki işlenen konuların okuyucular üzerindeki olumlu etkileri, ikinci sayıda ele alınacak olan Kıbrıs görüşmeleri, ambargo meselesi, Güney Kıbrıs'taki yer altı örgütlerinin Rum Yönetimi ile ilişkileri ve Filistin halkının göçmenlik meseleleri üzerinde durulmuştur. **Olay**, yayınlarının hazırlanışı ve yayınlanmasında emeği geçen **Canbulat** ve **Bozkurt** basımevlerinin sahip ve personellerine "*Olay Yazı Ailesi*" adıyla teşekkür edilmiştir.

Olay dergisi, **24 Temmuz 1978** tarihli yayınında Kıbrıs Türk Mücadele tarihinde çok önemli bir yere sahip olan ve Mutlu Barış Harekâtı ile özgürlüğüne kavuştuğu 20 Temmuz 1974'ün tarihi yıldönümünde, "*Olay'dan Size*" köşesinde "*Olay Yazı Ailesi*" adıyla yıldönümü için şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Sevgili okuyucu, dört yıl önce bugünlerde Başbakan Bülent Ecevit'in emriyle başlayan özgürlük mücadelesi adanın her yanında kan ve barut kokuları ile devam ediyordu. Mehmetçikle-Mücahit kucaklaşmış, yılların özlemi dindirilmiş, ulaşılan her köyde halklar bütünleştirilmiştir..."

*Temmuz 1974'de Yunan mücadelesi Kıbrıs'ta doruğa ulaşmış Yunan birlikleri adanın her yanında yönetime el koymuştu. Buna rağmen Kıbrıs Türk Yönetimi ile görüşmeler sürdürülmek istenmiş, örtülü Enosis ile yetinilip, Türkiye'nin sert hareketinin savuşturulmasına çalışılmıştı. Samson, Dışişleri Bakanı'nı Lidra Palas barikatına kadar göndererek Türk liderliği ile görüşme olanağı araması, daha sonra Klerides'in işbaşına gelir gelmez Denktaş'la görüşmek istemesi hep bu planlı hareketin sonucu idi. Ne var ki Türk cephesi oyuna gelmedi ve sonuç olumlu oldu. Barış ve özgürlüğümüzü şehitlerimize borçluyuz. Bu dava uğruna can verenlerin önünde saygı ile eğiliriz"*¹³⁴⁴ yazılmıştı.

11 Eylül 1978 tarihli **Olay**, "*Olay'a Ara Veriyoruz*" başlığı altında çıkarak okuyucularına "*ara*" nedenlerini şöyle izah etmiştir:

¹³⁴³ **Olay**, 24 Nisan 1978, Sayı: 2.

¹³⁴⁴ **Olay**, 24 Temmuz 1978, Sayı: 15.

“ Sevgili Okuyucu, 17 Nisan Pazartesi gününden beri zor koşullar altında Olay’ı sunmaya gayret ettiğimizi zaman zaman vurgulamıştık. İlkın Canbulat Basımevi’nde basılan Olay, basımevinin dizgi sorunu ortaya çıkınca devamını sağlayabilmek için Emek Basımevi’nin olanakları zorladı. Her iki basımevi de işbirliğini en ileri dereceye götürerek sizlere yardımcı oldular. Daha sonra Kıbrıs Postası Basımevi kendi makinelerini ithal etmeye başladı. Uzun zamandan beri yapılan değerlendirme sonucu gereken siparişler verilmiş Londra ve Kıbrıs’tan 24 kadar kişinin bir araya gelmesi ile kurulan ‘Kıbrıs Postası Basın Yayın Ltd’ şirketi kendi basımevini kurabilmenin çabası içine girmiştir. Gazi Mağusa kuruluş yeri olarak seçilmiş Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin doğuşundaki bu tarihi ve turistik liman kentinin ihtiyaçlarına da cevap verebileceği düşünülmüştü. Ne var ki bizleri bekleyen sürprizler vardı: Enerji Sorunu.

21 Aralık 1963’deki Rum saldırıları ile Kıbrıs Cumhuriyeti’nin tüm olanaklarından yararlanma hakkı Rumlar tarafından kaldırılan yerlerden biri de Gazi Mağusa idi. O tarihten bu yana Gazi Mağusa’nın sur içine yeni trafo eklenmedi, hatlara el sürülmedi, gelişmesi için ek enerjiye olan ihtiyacı karşılanmadı... Elektrik, Olay için de büyük talihsizlik oldu. Büyük baskı makinemizi devreye sokamadık. Tüm çabalarımıza karşın bugüne kadar sonuç alamadığımız için hiç istemediğimiz bir kararı aldık: Olay’ın yayınına bir süre ara vereceğiz. Bunun da eylül ayında uygulanması yerinde olacaktır...”¹³⁴⁵. Olay, yaklaşık dört aylık bir aradan sonra yayınına 22 Ocak 1979’dan itibaren tekrar başlamıştır. Dergi, bu arayışı ve dergideki değişiklikleri “Olay’dan Size” köşesinde şöyle açıklamıştır:

“ Uzun bir aradan sonra sizlerle birlikte olmaktan kıvanç duymaktayız. Olay’ın gerçekten sevildiğini ısrarla aranmasından anladık. Teknik yetersizliklerin verdiği olumsuzlukları yenmeye çalışırken, bizleri arayanlar bir an önce Olay’ın yayın hayatına getirmiş olduğu yeni sunuş yöntemi aranır oldu... Enerji sorunu büyük mali külfet yükledi. Fakat bugünkü isteklerimizi karşılar duruma gelebildi. Dizgi makinemizi devreye soktuk. Çeşitli ülkelerde Ofset tekniği ile baskı yapan basımevlerinde kullanılmakta olan elektronik dizgi makinesi ‘phototypesster’ Kıbrıs’ta ilk defa Kıbrıs Postası Basımevi’nde devreye sokuldu. Dizgi, sayfalama, film işleri, montaj ve sonuçta baskı gereken çizgiye oturtuldu. Renk ayrımlarının da aynı çatı altında yapılabilmesi

¹³⁴⁵ Olay, 11 Eylül 1978, Sayı: 22.

için girişimlere başlandı... Kıbrıs'tan da elemanları Türkiye'ye gönderip eğitmeye özen göstermekteyiz. Nilgün Aslan, mevcut bilgilerini pekiştirmek için İstanbul'a gönderildi. Tercüman gazetesinin gösterdiği sıcak ilgi, bu elemanlarımızın istenen düzeye ulaşmasında yardımcı oldu bu vesile ile Tercüman Gazetesi sahiplerine ve yönetenlerine sonsuz teşekkürlerimizi sunarız"¹³⁴⁶ ifadeleriyle yayınlarına yeniden başlamıştır.

Dergi, 12 Şubat 1979 tarihli yayınında, Milliyet gazetesi Genel Yayın Yönetmeni *Abdi İpekçi*'nin vurularak öldürülmesini sayfalarına taşıyarak birçok yazı yayınlanmış ve saldırıyı kınamıştır. Derginin iç kapak resmide siyah olarak çıkmış ve *Abdi İpekçi*'ye hasredilmiştir¹³⁴⁷.

16 Nisan 1979'da *Olay* dergisi, 35 sayı numarasına ulaşmıştır. Bu tarihle birlikte dergi yayın hayatında birinci yılını tamamlamıştır. "*Olay'dan Size, Olay 1 Yaşında*" başlığıyla çıktığı yazıda, yayındaki ilk yılını, dergiye emeği geçenleri ve karşılaşılan sıkıntıları şöyle ifade ediyordu:

" Sevgili Okuyucu, 17 Nisan 1978 sabahı elinize birinci sayımız ulaşmıştı. Bugün tam 1 yıl sonra 35. sayımızla yine sizlerleyiz. Araya Olay'ın yayınlanamadığı haftalar oldu. Bir yandan elektronik sorunu, diğer yandan makinelerin devreye konması mali konuların aşılabilmesi için yaptığımız girişimlerin geç sonuç vermesi bunun başlıca etkeni idi. Koca bir yıl geride bırakılırken Olay'ın sevildiğini, desteklendiğini, arandığını bizlere de kabul ettirdiniz. Her türlü engellemelere dağıtımında çıkarılan zorluklara malzeme yokluklarına bunun için göğüs germeyi kabullendik ve bu çizgide devam edeceğiz... Olay, sadece Kıbrıs ve Türkiye haberleri ile yetinmedi. Dünya olaylarını da en geniş şekilde sunmadaki kararlılığını sürdürdü. Kıbrıs Türk Federe Devleti yurttaşlarının dış dünya ile bağları olduğunu, başımızı deve kuşu gibi kuma gömemeyeceğimizi; Ortadoğu'nun en kritik bölgesinde olduğumuzu bilerek olayların üzerine gitti ve dünya olaylarını da ayrıntılarına kadar sundu. Fahri Tunalier'in kişisel çalışması gerçekten kıvanç vericidir. Yıl boyunca Prof. Türkkaya Ataöv ve Prof.Dr. Oğuz Çataloğlu'nun ilginç inceleme yazıları geniş ilgi gördü. Bizlere başvuran okuyucularımız yazarlar hakkında özel bilgiler istediler. İbrahim Zeki Burdurlu'nun

¹³⁴⁶ *Olay*, 22 Ocak 1979, Sayı: 23.

¹³⁴⁷ *Olay*, 12 Şubat 1979, Sayı: 26.

güçlü kaleminden çıkan çeşitli dallardaki yazıları; Özker Yaşın ile Doğan Kamer'in seçtikleri yazıları *Olay*'i daha güçlü kıldı. Dr. Alsev Apaydın'ın sağlık yazıları; Celal Bayar'ın röportajları ve nihayet haberler izlenen yöntem *Olay*'i basınımızda yeni bir alanda başarıya götürdü.

Olay'ı yaşatmak için gecesini gündüzüne katarak teknik görevi yerine getirenleri ve zaman sınırı tanımadan bunda ısrar edenleri burada belirtmeden geçemeyiz. Nilgün Aslan'ın yıl boyunca Kıbrıs Postası Basımevleri'nde gösterdiği çalışma azmi; Canev Oraloğlu'nun dizgide, teknik alanda Nahit Akyalçın, Metin Tekmenler, Mehmet Karip, Ayhan Kansu, Sevim Tekmenler ve Zafer Mıstık'ın sabırla *Olay*'i yaşatma konusundaki kararlılıkları; İbrahim Apaydın, Ramazan Kaplan, Kıvanç Kâzım'ın fedakârane çalışmaları gelecek çalışma dönemi için gerçekten büyük güç katmaktadır¹³⁴⁸ yazmaktaydı.

Dergi, 22 Eylül 1980 tarihli yayınında Türkiye'de meydana gelen askeri müdahalenin başındaki Orgeneral Kenan Evren'i kapak resmi yaparak çıkmış ve "Olay'dan Size" başlığı altında şunları yazmıştır: "Sevgili okuyucu, 12 Eylül sabahından beri Türkiye'de silahlı kuvvetler yeniden görev başındadır. Olay'ın yayınlandığı döneme rastlayan gelişmeleri sizlere sunmaktadır. Ancak anavatanındaki durumu olduğu gibi bu sayımızda sizlere sunmaya gayret ettik. 1960, 1970 ve nihayet 1980'de olmak üzere her on yılda bir Silahlı Kuvvetler kışladan çıkarak partiler düzeyinde kötü ilişkilerinden ötürü yürümeyen yönetime el koymak durumunda kalmışlardır. Nedenleri ayrı ayrı değerlendirmek kaydıyla ihtilâl, ihtilâldir. Ne var ki 12 Eylül'e varan dönemde kardeşin kardeşi vurduğu bir ortamda, ciddi olarak ülke sorunlarını ele alacak herhangi bir makamın da kalmadığı açık ve kesindi..."¹³⁴⁹ ifadelerini kullanmıştır.

Dergi, 9 Kasım 1981 tarihli nüshasında kapak resmi olarak iri puntolu kırmızı harflerden oluşan **ÖLÜMSÜZ ATATÜRK** ibaresi ve bu sözlerin altında da ayrıca içerisinde (Gerçek Atatürkçülüğe Özlem...) ibareleriyle çıkmıştır. Bu ibareler bayrak ve Atatürk'ün bir resmiyle süslenerek verilmiştir¹³⁵⁰. 19 Nisan 1982 tarihli *Olay*, 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekâtı'nın mimarlarından olan Türkiye Dışişleri eski

¹³⁴⁸ *Olay*, 16 Nisan 1979, Sayı:35.

¹³⁴⁹ *Olay*, 22 Eylül 1980, Sayı: 100.

¹³⁵⁰ *Olay*, 9 Kasım 1981, Sayı: 154.

bakanlarından Turan Güneş'in vefat haberini "*Olay'dan Size*" köşesinde okuyucularına şöyle duyurmuştur:

*"Sevgili Okuyucu, Türk ulusu 9 Nisan Cuma günü büyük bir politikacı ve devlet adamını yitirdi. İstanbul'dan feribotla İzmir'e giderken aniden hastalanan Dışişleri eski bakanlarından Turan Güneş gösterilen bütün ihtimama rağmen kurtarılamadı. Mutlu Barış Harekâtı döneminin Dışişleri Bakanlığı sırasında Türkiye'de ve dünyada adından en çok söz ettiren diplomat unvanını kazanırken, Kıbrıs Türk Toplumu'nun da büyük sevgisini kazanmış, Bülent Ecevit'le Kıbrıs'a yaptığı ziyaret sırasında kendisine büyük sevgi gösterisinde bulunulmuştu. Türk toplumu, Cenevre kahramanı olarak kalbinde taht kuran Turan Güneş'i minnet ve şükranla anacaktır"*¹³⁵¹ biçiminde duygu ve düşüncelerini ifade eden derginin yazı ailesi, kapakta merhum Turan Güneş'in resmiyle çıkmıştır.

Dergi, 16 Ağustos 1982 tarihli sayısında Ermeni terör örgütü Asala'ya mensup teröristlerin Ankara Esenboğa Havalanı'na saldırısını, "*Ermenilerin Cüreti*" kapak başlığıyla vermiş ve iç kapak kısmında haberin ayrıntılarını ve Kıbrıs'la ilgisini de "*Olay'dan Size*" takdim yazısında şöyle yorumlamıştır:

"Geçen haftanın Kıbrıs'ta ve Türkiye'de hatta dünyadaki olayı, Ermeni teröristlerinin büyük bir cüretle ta Ankara'ya kadar sızarak Esenboğa Havaalanı'nda giriştikleri kanlı eylemdi. ASALA adlı ermeni tedhiş örgütüne mensup üç teröristinin giriştiği saldırıda yedi masum insan hayatını kaybederken, tedhişçilerden de ikisi güvenlik kuvvetleri tarafından öldürüldü. Esenboğa'daki olaylardan sonra tedhişin Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne sarkabileceği yönünde haberler alındı. K. T. F. D. yetkilileri giriş limanlarındaki kontrollerini sıklaştırdılar. Nitekim pazartesi akşamı Mersin'den feribotla Kıbrıs'a hareket etmek üzere olan şüpheli bazı kişiler Türk yetkililerince tutuklanarak Kıbrıs'a gelişleri engellendi. Gemi ertesi sabah Gazi Mağusa Limanı'na geldiği zaman burada da sıkı bir denetim göze çarpıyordu. Limana giriş- çıkışlar bir süre kontrol altına alındı ve yolcuların kimlikleri sıkı bir kontrolden

¹³⁵¹ *Olay*, 19 Nisan 1982, Sayı: 177.

geçirildi"¹³⁵². Olay dergisinin tespit edilebilen son yayını 9 Şubat 1983 tarihli 214 sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur¹³⁵³.

Kıbrıs Sanat

Eylül 1981'de ilk nüshası yayımlanmış olan aylık dergidir¹³⁵⁴. Her ayın ilk haftası neşredilen derginin Sahibi ve Genel Yayın Sorumlusu Timur Öztürk, Sanat ve Kültür Danışmanı Hikmet Afif Mapolar, Teknik Yönetmen de Musa Kayra'dır. Dergi, yazışma ve abone adresini "Mehmet Akif Caddesi No: 50 Lefkoşa" olarak vermiştir. Sayısı 50 Türk lirasından satışa sunulan derginin yıllık abone bedeli de 600 Türk lirası olarak belirlenmiştir. Dizgi ve Baskısı Özle Ofset'le yapılan Kıbrıs Sanat hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir¹³⁵⁵.

Aşama

Ekim 1981'de ilk sayısı yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamıştır. Dergi, "Aşama, Aylık, Siyasi, Teorik Dergi" adıyla neşredilmiştir¹³⁵⁶. Aşama dergisinin Sahipliği'ni Ahmet Karaman, Genel Yönetmenliği'ni Ahmet Okan ve Yazı İşleri Yönetmenliği'ni de Sabahattin İsmail yapmıştır¹³⁵⁷. 50 Türk lirasından nüshası satılan derginin dizgi ve basımı Özle Ofset Tesisleri'nde gerçekleştirilmiştir¹³⁵⁸. İlk nüshasındaki Aşama imzasıyla yayınlanan "Neden Çıkıyoruz" adlı yazıda, derginin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

"...Özet olarak söylemek gerekirse dergimizin tüm diğer noktalar yanında en belirgin amacı ve görevi CTP içindeki ve CTP dışındaki tüm sosyalist kadroların aynı ideolojik temelde birleşerek, Kuzey Kıbrıs'ta işçi sınıfının kendi öz örgütünü oluşturma sürecine katkıda bulunmalarını teşvik etmektedir...

... Dergimiz hiç olmazsa bu güne kadar tartışılması tabu olan bu konuların sosyalist kadrolar ve bilinçli işçi ve emekçiler arasında tartışılmasını sağlaması halinde bile görevini yapmış olacaktır. Bir senteze varmak için mutlaka tez-anti tez çatışmasının

¹³⁵² Olay, 16 Ağustos 1982, Sayı: 193.

¹³⁵³ Olay, 9 Şubat 1983, Sayı: 214.

¹³⁵⁴ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 114.

¹³⁵⁵ Kıbrıs Sanat, Ocak-Şubat 1982, Sayı: 5-6.

¹³⁵⁶ Aşama, Ekim 1981, Sayı: 1.

¹³⁵⁷ Aşama, Ekim 1981, Sayı: 1.

¹³⁵⁸ Aşama, Ekim 1981, Sayı: 1.

olması yani görüşlerin tartışılması gerekir. Ama uygarca seviyesizce saldırılara girişmeden, gülünç iftira ve suçlamalarda bulunmadan, soğukkanlılıkla. Ve hepsinden önemlisi hepimizin aynı amaca hizmet ettiğimizi halkımızın mutluluğu ve ülkemizin bağımsızlığı için çalıştığımızı unutmadan. Biz tüm bunlara uyacağımızı şimdiden taahhüt ederiz”¹³⁵⁹ denilmekteydi.

Karanfil

Tek bir sayı çıkmış olan **Karanfil**, Ekim-Kasım-Aralık 1981’de yayımlanmıştır. Derginin Sahipliği ve Editörlüğü’nü M. C. Azizoglu yapmıştır. “74 Kuşağı Şairleri” adlı topluluğun yayın organı olarak görülen kültür sanat içerikli bir dergidir. Lefkoşa’da Özle Ofset’ten çıkarılan **Karanfil**, 32 sayfadan oluşurken 70 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹³⁶⁰.

Pan

1981’den itibaren aylık yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. **Pan** dergisinin Sahipliğini Pan Basın-Yayın Ajansı Başyazarlığı’nı ise Arman Ratip yapmıştır. Türkçe-İngilizce çıkmış olan dergi, Lefkoşa’da Sultan Ofset Tesisleri’nde basılmıştır¹³⁶¹. Daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

Belge

13 Şubat 1982’de ilk sayısı yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹³⁶². Dergi ilk nüshasında kapak resminde Atatürk’ün silüetiyle çıkmıştır. “*Belge, Sosyal, Siyasal, Dava ve Aktüalite Dergisi*” adıyla yayımlanmıştır¹³⁶³. Derginin Genel Yönetmenliği’ni **Cafer Elgin** yapmıştır¹³⁶⁴. Miltaşı yayını olan **Belge**, 30 Türk lirasından, İngiltere’de de 20 penceden satılmıştır. **Belge**, Mağusa’da, Larnaka Yolu, 106 A 15 Ağustos Bulvarı’ndaki Vatan Tipo-Ofset tesislerinde basımı

¹³⁵⁹ **Aşama**, Ekim 1981, Sayı: 1.

¹³⁶⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 114.

¹³⁶¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 114.

¹³⁶² **Belge**, 13 Şubat 1982, Sayı: 1.

¹³⁶³ **Belge**, 13 Şubat 1982, Sayı: 1.

¹³⁶⁴ **Belge**, 13 Şubat 1982, Sayı: 1.

gerçekleştirilmiştir¹³⁶⁵. İlk nüshasındaki “Yayına Başlarken” adlı yazıda, derginin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“Yayınımızın adına Belge dedik. Bu ülkede ideolojiler adına kirletilmeyen kişi kalmadı. Dava, ideolojiler çatışmasının arasında tanınmaz hale getirildi ve tüm bunlar “özgürlük” ve “demokrasi” adına “kötü düzen” değişsin diye yapılıyor dendi”

Bu gün bu ülkede “bu topraklar benimdir” diyerek şaha kalkan, her gün Kıbrıs’ın tapusuna sahipmiş gibi konuşan Rum’a gereğince cevap veren yayınlar mumla aranır hale gelmiştir! Partili demokrasimizde partiler iç sorunlara kendi objektifleri açısından eğilirken, Rum liderlerinin Kıbrıs Türk halkının haklarına vaki vahim saldırılarına kale almamaktadırlar!

Belge, ulusal ve kutsal direnişimizi genç kuşaklara belgelerle açıklayarak, bu konuda yanlış ve çarpık şekiller çizmeyi görev bilenlerin oyunlarını aydınlığa çıkartmak amacındadır! Geçmiş bilmeyenlere geçmiş yanlış öğretmek, hiç öğretmemekten çok daha vahim sonuçlar verir. Geleceğin dava kervanı bugünün gençleriyle hedefe doğru şaşmadan ilerleyecektir.

Belge, Kıbrıs Türk halkının devam etmekte olan ulusal kurtuluş mücadelesine belgelerle ışık tutacaktır. Dergimiz her köyün, her mukavemetçinin öyküsüne, ulusal şiir ve yazılara gençlik sorunları ile ilgili yazılara açıktır¹³⁶⁶ denilmekteydi.

Gençlik

Mayıs 1984’de ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹³⁶⁷. Gençlik dergisinin Sahibi **Gençlik Basın Yayın Ortaklığı** ve Yazı İşleri Müdürü de **Özkan Murat** idi¹³⁶⁸. “Aylık Gençlik Dergisi” adıyla yayımlanan derginin yazışma adresi “P.K. 597 Lefkoşa” kayıtlı olup **Lefkoşa**’da bulunan **İleri Basımevi**’nde dizgi-baskısı yapılmıştır¹³⁶⁹. Dergi 200 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹³⁷⁰. **Gençlik** dergisi ilk nüshadaki “Çıkarken” yazısında amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

¹³⁶⁵ Belge, 13 Şubat 1982, Sayı: 1.

¹³⁶⁶ Belge, 13 Şubat 1982, Sayı: 1.

¹³⁶⁷ Gençlik, Mayıs 1984, Sayı: 1.

¹³⁶⁸ Gençlik, Mayıs 1984, Sayı: 1.

¹³⁶⁹ Gençlik, Mayıs 1984, Sayı: 1.

¹³⁷⁰ Gençlik, Mayıs 1984, Sayı: 1.

“...Genel hatlarıyla dergimiz gençlerin tüm sorun ve problemlerini dile getirirken diğer taraftan da gençlerin ilgi duyduğu kültürel, sportif, aktüel ve sanatsal her tür yayın yapmak amacıyla olacaktır. Dergimiz gençlerin ekonomik, akademik, demokratik sorunları dile getirirken tüm bunların yanı sıra genç olmanın getirdiği sosyal ve duygusal sorunlara da cevap arayacaktır. Ülkemizde ve dünyadaki sportif, sanatsal, kültürel, bilimsel, teknik ve müzik alanındaki etkinlikler hakkında haber, yorum, eleştiri dergimizde yer alacaktır.

Kısaca gençlerin tüm sorunlarına değinirken gençliğin her türlü ilgi merak ve beklentilerine cevap vermeye çalışacağız. Dergimiz her türlü eleştiriye açık olduğu gibi, dergide çalışmak isteyen her arkadaşına kapılarımızın açık olduğunu da belirtmek isteriz. Değerli gençler dergimizi yaşatmak ve geliştirmek azminde olduğumuzu belirtirken eleştirilerinizi de önerilerinizi ve mektuplarınızı beklediğimizi de anımsatmak istiyoruz”¹³⁷¹. Dergi ilk sayısında “Gençlik” adını bir “İsim Yarışması” neticesinde bulunduğunu şu ifadelerle açıklamıştır:

“...Çalışmaların başında yayın hayatına girecek olan derginin ismi gelir. Bundan hareketle dergiye okurlarımızın da katkısı olmasını düşündüğümüzden isim yarışması açılıp başında ilan edildi. Gençler böyle bir yayın organına ne kadar ihtiyaç duyduklarını gönderdikleri mektuplarla belli ediyorlardı. Açılan isim yarışmasına yüzlerce mektup gönderildi. Gençler mektuplarında bir değil, üç, beş isim birden öneriyordu.

Böylece elimizde bir birinden güzel, birbirinden nadide isim önerileri gelmiş oldu. Aralarında dergimizin ismini seçerken oldukça zorlandık ve sonunda “Gençlik” isminde karar verdik...”¹³⁷². **Mart 1987** tarihli sayısıyla yayın hayatı sona eren dergi, son nüshası olan **19** numaralı sayısında fiyatı 500 Türk lirasıydı¹³⁷³.

Özgürlük

İlk nüshasında **Eylül 1985**'de yayımlanmış olan dergidir. Derginin başlık adının kapak üst kısmında kırmızı zemin üzerine iri puntolu sarı harflerle büyükçe dizilmiştir.

¹³⁷¹ **Gençlik**, Mayıs 1984, Sayı: 1.

¹³⁷² **Gençlik**, Mayıs 1984, Sayı: 1.

¹³⁷³ **Gençlik**, Mart 1987, Sayı: 19.

Bu durum, derginin elde edilebilen tüm sayılarında devam etmiştir¹³⁷⁴. **Özgürlük**'ün Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü **Hürrem Tulga** idi¹³⁷⁵. “P.K.886 Lefkoşa” derginin yazışma adresi olarak kayıtlıydı¹³⁷⁶. 200 Türk lirasından satılan derginin ilk nüshasında, kapağında bulunan “Başyazı” başlığı altında “Çıkarken” yazısında derginin yayın amacı ve çizgisi şöyle ifade ediliyordu:

“ Her yeni günün yeni dertlerle doğduğu ülkemizde, sorunlar bilimsel olmaktan uzak küçük burjuva dar kafalılığıyla tartışılıyor. Bilimsiz anlayışlar ve yöntemlerle sürdürülen tartışmaların dünyayı yorumlama ve yöntemlerle sürdürülen tartışmaların dünyayı yorumlama ve değiştirme mücadelesiyle çeliştiği açıktır... **Özgürlük** işte böyle bir anlayışın ürünü olarak doğdu. Aylık bir dergi olarak yayın hayatını sürdürecektir olan **Özgürlük**'ün amacı, devrimci-demokrat unsurları ülkemizdeki ve özgürce tartışmaktan çekinmeyen yaşadığımız dünyayı tanımaya ve değiştirmeye çalışan düşünmesini bilen dinamik ve üretken bir kitle oluşturma doğrultusunda bir araç olacaktır. **Özgürlük** bu görevini yerine getirmeye çalışırken tek başına bir hiç olduğunun da bilincindedir.

İstenilen amaca ulaşmada yığınların örgütlenmesi esas belirleyici unsur olacaktır. Yığınlar kenetlendiği ve örgütlendiği ölçüde **Özgürlük** de güçlenmiş olacaktır. Açıktır ki bu dergideki tartışmalar örgütlenmeye hizmet ettiği ölçüde önem kazanacak ve **Özgürlük** de bu ölçüde görevini yapmış sayılacaktır.

Paranın egemen olduğu koşulların tüm engellemelerine karşın insan bilinci ve iradesinin birçok şeyin üstesinden gelebileceğinin bir kanıtı olarak çıkıyor **Özgürlük**.

İyiden, güzelden ve doğrudan yana ne varsa yozlaştırılma ve giderek yok edilmeye çalışıldığı ülkemizde, insana yaraşan tüm değerlerin savunucusu olacaktır **Özgürlük**! Gelecek güzel günlerin bizlerden yana olacağının ama kolay kazanılmayacağının bilinciyle, dostça selamlar”¹³⁷⁷ denilmekteydi. Aylık bir dergi olan **Özgürlük**'ün kapak resmi tespit edilebilen sayılarında, son sayfada yer alan “**Özgürlük Kültür/Sanatı**” başlığıyla birlikte renkli çıkmıştır.

Gazetenin içeriğinde dikkat çeken konuları; başyazı, içindikiler, başyazı, gençlik, eğitim, Dünya'da ve Kıbrıs'ta, Dünya'da Bu Ay, **Özgürlük**'ten Okurlara,

¹³⁷⁴ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁷⁵ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁷⁶ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁷⁷ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

Okurların Dilinden, Haber-Yorum-Röportaj ve Kültür-Sanat başlıklarında toplayabilmek mümkündür¹³⁷⁸. Dergide; sosyal, siyasi, ekonomik, sanat ve kültürel alanlarda, araştırma ve inceleme yazı dizileri de yer almıştır.

Fikir ve değerlendirmeleriyle dergiye renk katan politikacı, gazeteci, köşe yazarları şu şekilde sıralanabilir: Rasih Keskiner “*Tavır*”, Alpay Ertaç “*Yaklaşım*”¹³⁷⁹, Çetin Veziroğlu “*Somut*”, Hasan Hastürer, Özker Özgür, Kutlu Adalı, Arif Hasan Tahsin, Kemal Aktunç,¹³⁸⁰ Kutlu Adalı “*Dağarcık*”, Ahmet Karaman “*Görüş*”¹³⁸¹ Rauf Denktaş, Alpay Durduran, M. Ali Tremeşeli, Hüseyin Çakmak,¹³⁸² Ömer Şakir,¹³⁸³ Niyazi Kızılyürek, Özdemir Göçer, Muzaffer Ulaş ve konuk yazar olarak da Yaşar Ersoy yazılar yazmıştır¹³⁸⁴. Derginin tespit edilebilen son yayını **Ekim-Kasım 1988** tarihli **30** sayı numaralı nüshası olmuştur¹³⁸⁵.

Türk Bankası Kültür Sanat

İlk nüshası **Eylül 1985**’de neşredilmiştir¹³⁸⁶. Dergi, ardından da anlaşılacağı gibi sanat, kültür ve edebiyat ağırlıklıdır. Derginin İmtiyaz Sahipliği’ni **Türk Bankası Ltd.**, Yönetmenliği’ni **Bekir Azgın**, Kapak Tasarımını **Emin Çizenel** yapmıştır. Grafik ve Tasarım, Repro Grafik tarafından yapılmıştır. Dergi, **Kema ofset** tarafından basılmıştır¹³⁸⁷. Bu bilgilerin altında derginin yayın amacını ifade eden kısa bir not da şöyle verilmiştir:

“ *Kültür araştırmaları ve sanatçılarımızı seçkin eserler vermeye özendirmek, ülkemiz kültür-sanat birikimine olumlu katkıda bulunmak amacıyla oluşturulan “Kültür-Sanat ödülü” ne ek olarak Türk Bankası Ltd. bir de kültür-sanat dergisi yayımlamaktadır*”¹³⁸⁸. 250 Türk lirasından satışa sunulan dergi, **Lefkoşa**’da, Çığır Apartmanı, Mehmet Akif Caddesi’nden yönetilmiştir. **Türk Bankası Kültür Sanat**

¹³⁷⁸ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁷⁹ **Özgürlük**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁸⁰ **Özgürlük**, Ekim 1985, Sayı: 2.

¹³⁸¹ **Özgürlük**, Kasım 1985, Sayı: 3.

¹³⁸² **Özgürlük**, Aralık 1985, Sayı: 4.

¹³⁸³ **Özgürlük**, Ocak 1986, Sayı: 5.

¹³⁸⁴ **Özgürlük**, Şubat-Mart 1986, Sayı: 6.

¹³⁸⁵ **Özgürlük**, Ekim-Kasım 1988, Sayı: 30.

¹³⁸⁶ **Türk Bankası Kültür Sanat**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁸⁷ **Türk Bankası Kültür Sanat**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁸⁸ **Türk Bankası Kültür Sanat**, Eylül 1985, Sayı: 1.

dergisinin yönetmeni **Bekir Azgın**, Böyle bir derginin çıkartılmasındaki amacı, “Çıkarken” başlıklı yazısında şu şekilde ifade etmekteydi:

“ *Türk Bankası Kültür Sanat Dergisi, uzunca bir hazırlık döneminden sonra ilk sayısıyla karşısızdadır. Uzunca bir süredir Kıbrıs Türk Kültür ve Sanat yaşamında eksikliği duyulan sürekli ve nitelikli sanat dergisi gereksinimine doyurucu bir yanıt olabilir. Bir boşluğu doldurabilirse sevincimiz ve mutluluğumuz artacaktır. Kıbrıs Türk yayın tarihine adını kazımış birçok kültür ve sanat dergisi olmuştur. Ne var ki, dergicilik karlı bir alan, dergiler sürümlü olamadığı için genellikle kısa sürede kapanmak zorunda kalmışlardır. Bu nedenle, toplumumuz yazar, sanatçı ve kültür adamları uzun bir süredir seslerini duyurabilecekleri bir kültür ve sanat dergisinden yoksundular. Türk Bankası Kültür-Sanat Dergisi, bu eksikliği doldurma amacına yönelik olarak hiçbir kazanç amacı gütmeyen yayın yaşamına başlamış oluyor.*

*Bir dergi kuşkusuz, birkaç kişinin çabasıyla değil ancak bir ekibin çalışma ve katkılarıyla biçimlenip ortaya çıkabilen bir üründür. Dolayısıyla, bu dergi Kıbrıs Türk Kültür ve sanat adamlarının ortak katkı ve çabalarıyla dolmuştur; onların yakın ilgisiyle de yaşamını sürdürecektir...”*¹³⁸⁹. Derginin tespit edilebilen son yayını **Mart 2003** tarihli **25** numaralı nüshası olmuştur¹³⁹⁰.

Söz

İlk sayısı **18 Ekim 1985**'de yayımlanmaya başlanmış olan **haftalık** dergidir. **Söz** dergisinin Sahibi Gelişim Ofset ve Söz Yayıncılık, Başyazarlığı'nı da Arif Hasan Tahsin yapmıştır. Lefkoşa'da yayınlanan dergi satış fiyatını 200 Türk lirası olarak belirlemiştir¹³⁹¹. Dergiyle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Kıbrıslı

5 Ocak 1987'de **aylık** olarak neşredilmiştir. **Kıbrıslı** dergisinin Sahibi ve Başyazarı **Ahmet Okan**'dır. Sanat ve politik içerikli konuları işleyen dergi Lefkoşa'da

¹³⁸⁹ **Türk Bankası Kültür Sanat**, Eylül 1985, Sayı: 1.

¹³⁹⁰ **Türk Bankası Kültür Sanat**, Mart 2003, Sayı: 25.

¹³⁹¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 116.

yayımlanmıştır. 38 sayfa çıkan **Kıbrıslı** 100 Türk lirasından satılmış ve sadece tek sayı çıkmıştır¹³⁹².

Rapor

Ekim 1987'de de neşredilmeye başlanmıştır. **Rapor** dergisinin Sahibi ve Başyazarı Yaşar Karadoğan olup 32 sayfa çıkmıştır. Dergi, Lefkoşa'da Kıbrıs Postası Basımevi'nde basılmıştır¹³⁹³. Daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Gerçek

Kasım 1987'de yayımlanmaya başlanmış olan aylık dergidir. **Gerçek** dergisinin Sahibi Süreli Yayıncılık Şirketi Ltd. ve Ufuklar Şirketi Ltd. adına **Ufuk Akan Üçay**'dır. Kültür sanat içerikli yayınlar yapan **Gerçek** dergisi Lefkoşa'da çıkmış olup 40 sayfadan oluşmuş ve 1000 Türk lirasından okurlarına ulaşmıştır¹³⁹⁴.

Hanımeli

İlk nüshası **Mayıs 1988**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹³⁹⁵. Büyükçe dizilmiş "**Hanımeli**" başlık adının altında büyük harflerle küçük puntolarla "**Kadın Dergisi**" yazmaktaydı¹³⁹⁶. Derginin yayın kurulu şu isimlerden oluşuyordu: **Fatma Azgın, Pembe Afşaroğlu, Özay Kalyoncu, Özden Selenge ve Şefika Beren**, sayfa düzenini **Pembe Afşaroğlu** ve baskısını da **İleri Basımevi** yapmıştır¹³⁹⁷. Derginin yazışma adresi de "**Hanımeli Dergisi Posta Kutusu 231**" olarak kayıtlıydı¹³⁹⁸. **Hanımeli** dergisi yayınlandığı ilk nüshasında amaçlarını şöyle ifade ediyordu:

"Uzun süreden beri çeşitli çevrelerde bir kadın dergisinde duyulan gereksinim beklenti dile getiriliyor, olanaklar değerlendiriyordu. Bu arada Neşe Yaşın ve Fatma Azgın arkadaşların girişimleriyle çeşitli görüşten kadınların katıldığı bu tarihi toplantıda ortak olan tek bir görüş vardı. Asırlar boyunca kadınların sosyo-ekonomik,

¹³⁹² S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 117.

¹³⁹³ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 117.

¹³⁹⁴ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 118.

¹³⁹⁵ **Hanımeli**, Mayıs 1988, Sayı: 1.

¹³⁹⁶ **Hanımeli**, Mayıs 1988, Sayı: 1.

¹³⁹⁷ **Hanımeli**, Mayıs 1988, Sayı: 1.

¹³⁹⁸ **Hanımeli**, Mayıs 1988, Sayı: 1.

politik ve kültürel alanda geri bırakıldığı toplum ve aile içinde yasal ve bilfiil olarak erkeklerle eşit tutulmadığı, eşit haklara da sahip olmadığıdır.

Toplantıya katılanların hepsi, derginin işlevinin, nüfusun yarısından çoğunu oluşturan kadınların kendi ezilmişliklerinin bilincine varmaları, kendi geleceklerinde söz sahibi olabilmeleri ve özde kadın haklarına genelde toplum ve dünya sorunlarına sahip çıkmalarına katkıda bulunmak olduğu görüşünde birleşiyorlardı... Böylece bir dergiye ülkemizin güzel bir çiçeği ve kadınların emeğini simgeleyen Hanımeli yakıştırdı...”¹³⁹⁹ ifadeleriyle derginin yayın hayatına atılışının gerekçelerine değinilmiştir. Dergi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Çizgi

Ekim 1988'de ilk nüshası yayımlanmış olan **aylık** dergidir. Çevre Yayıncılık tarafından neşredilen derginin Genel Yayın Müdürü Hüseyin Azer Özkan ve Yazı İşleri Müdürü de Yusuf Karşılı'dır. Lefkoşa'da, Dilman Matbaası'nda çıkan **Çizgi**, 38 sayfadan oluşmuştur¹⁴⁰⁰.

Kıravath Virüs

Mayıs 1990'da ilk sayısı yayınlanmak suretiyle yayın hayatına başlamış olan **aylık** dergidir. “*Kendi Halinde Bir Geçlik Dergisi*” adıyla neşredilmiştir¹⁴⁰¹. **Kıravath Virüs**'ün Sahibi **Yıldan Taşçı**'dır. Levent Bayram, Uğur Serincan, Murat Kanatlı ve Engin Bayram isimli kişiler derginin hazırlayıcıları arasındadır. Şebnem Çobanoğlu, Ülkü Anık, Nilhan Tayfunlu, Cemay Onalt, Direnç Doğruöz, Nadiri Uslugil: Ebru Olgun, Mesut Saygılı ve Ergun Akman isimli kişilerinde derginin hazırlanmasında emeği geçmiştir. Derginin baskısı Özdilek Ofset Tesisleri'nde yapılmıştır¹⁴⁰².

Dergi ilk sayısında okurlarına şöyle seslenmiştir: “*Derginin tüm elemanları adına size merhaba diyorum. En büyük sevincimiz, biz gençlerin ilk genel dergisi olabilmek. Röportajları, müzik sayfaları, sorunların işlendiği sayfaları ile kahkahası bol bir gençlik dergisi... Her sayfasının size ilginç geleceğini umduğumuz bu dergide her*

¹³⁹⁹ **Hanımeli**, Mayıs 1988, Sayı: 1.

¹⁴⁰⁰ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 118.

¹⁴⁰¹ **Kıravath Virüs**, Mayıs 1990, Sayı: 1.

¹⁴⁰² **Kıravath Virüs**, Mayıs 1990, Sayı: 1.

şey var. Dopdolu kahkaha, dobra dobra konuşularak yazılmış röportajlar, en yeni müzik haberleri, her şey var. Okur sayfasını da sanatçı arkadaşlarımıza bıraktık..."¹⁴⁰³ ifadeleri kullanılmıştır. Dergi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

d.Sendikal

Dev-İş

Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu'nun yayın organı olan **Dev-İş**'in ilk sayısı **Ağustos 1978**'de yayımlanmıştır. **Aylık** olduğu belirtilmesine rağmen düzenli bir yayın hayatı olmamıştır. Derginin Editörlüğü'nü önce Dr. Bekir Azgın daha sonra ise Hasan Sarıca yapmıştır. Lefkoşa'da Kıbrıs Postası Basımevi'nde basımı yapılan **Dev-İş**, 30 sayfa çıkmış ve 10 Türk lirasından satılmıştır¹⁴⁰⁴. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Halk İçin Öğretmen

İlköğretim Sendikası'nın **aylık** eğitim ve düşünce dergisi olan **Halk İçin Öğretmen**, **Mart 1982**'de tek sayı yayımlanmıştır. Derginin Sahipliği'ni ve Genel Yayın Sorumluluğu'nu Hasan Hastürer yapmıştır. Lefkoşa'da Özle Ofset Basımevi'nden çıkan dergi 14 sayfa olup 50 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴⁰⁵.

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası

Haziran 1985'de ilk sayısı yayımlanmış olan **aylık** dergidir. Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın yayın organı olan dergi yayınlarına bir dönem ara vermesine rağmen **Eylül 1986**'da yeniden neşredilmeye başlanmıştır. Derginin dizgisi İleri Basımevi'nde baskısı da Gelişim Ofset tarafından yapılmıştır. Ücretsiz olarak çıkan dergi 22 sayfa yayımlanmıştır¹⁴⁰⁶.

¹⁴⁰³ Kıravatlı Virüs, Mayıs 1990, Sayı: 1.

¹⁴⁰⁴ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 113.

¹⁴⁰⁵ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 114.

¹⁴⁰⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 116.

Mart'ın Ondördü

Kıbrıs Türk Hekimler Sendikası'nın yayın organı olan **Mart'ın Ondördü**, **Mart 1986**'da yayımlanmaya başlanmış olan **yıllık** dergidir. Lefkoşa'da Halkın Sesi Matbaası'nda ücretsiz olarak okurlarına ulaşmış ve 40 sayfa çıkmıştır¹⁴⁰⁷.

İşçi Dünyası

İlk nüshası **Eylül 1988**'de neşredilmiş olan **aylık** dergidir. 1975'de kurulan Yön-Sen'in yayın organıdır. **İşçi Dünyası**'nın Sahibi Kıbrıs Türk Kamu Hizmeti İşçileri Sendikası Yön-Sen Adına Niyazi Düzgün, Yazı İşleri Sorumlusu Arslan Bıçaklı'dır. Dergi, Lefkoşa'da Türk-Sen Matbaası'nda 48 sayfa çıkmış ve 1000 Türk lirasından satışa çıkmıştır¹⁴⁰⁸.

e.Spor Spor Şurası

3 yılda bir yayımlanan derginin ilk sayısı **Ekim 1979**'da neşredilmiştir. KKTC'de faaliyet gösteren **Spor Şurası**, KKTC Gençlik Spor ve Gençlik ve Çalışma Başkanlığı tarafından çıkarılmıştır. Derginin basımı Kıbrıs Postası Basımevi'nde Lefkoşa-Mağusa'da yapılmıştır¹⁴⁰⁹.

Yeni Boğaziçi Doğanspor

1983 yılı içerisinde Doğan Spor Kulübü'nün 50'nci kuruluş yılını kutlamak amacıyla yayımlanmıştır. Kulüp tarafından neşredilen dergi, 34 sayfa çıkmış olup 200 Türk lirasından satılmıştır¹⁴¹⁰. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

Dünür

1983'de yayımlanmaya başlamış olan dergidir. Yalova Spor Kulübü tarafından neşredilen **Dünür**, **26 Ağustos-4 Eylül 1983** aralığında Yalova Spor Kulübü Festivali dolayısıyla ilk kez çıkarılmıştır. Dergide sadece 3 sayfa yazı bulunurken geri kalan

¹⁴⁰⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 117.

¹⁴⁰⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 118.

¹⁴⁰⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 114.

¹⁴¹⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 114.

sayfalar reklamlara ayrılmıştır. Lefkoşa’da Gelişim Ofset’ten basımı yapılan dergi ücretsiz olarak okurlarına ulaşmıştır¹⁴¹¹.

Rekortmen

Kasım 1983’de ilk sayısı yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamış olan aylık dergidir. **Rekortmen** dergisinin Sahipliği ve Genel Yayın Yönetmenliği’ni Yılan Tozakı yapmıştır. Spor dergisi olan **Rokertmen** Lefkoşa’da Ortam Ofset Tesisleri ve Rokertmen Reklam ve Yayıncılık tarafından basılmıştır. 32 sayfadan meydana gelen dergi fiyatını da 150 Türk lirası olarak belirlemiştir. Bir yıl düzenli çıkan dergi, satışlarının azalması vesilesiyle düzensiz çıkmaya başlamış ve **Kasım 1984**’de yayınına son vermiştir¹⁴¹².

f.Magazin

Magazin Kervan

30 Ocak 1980’de ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamıştır¹⁴¹³. “*Magazin Kervan, Haftanın Aktüel Olayları*” adıyla neşredilmiştir. **Magazin Kervan** dergisinin Sahipliği’ni Asya Tanıtma Ajansı, Yazı İşleri Müdürlüğü’nü Şevket Akçit, Magazin Yönetmenliği’ni Hüseyin Kanatlı ve grafikerliğini de Nejat Çelik yapmıştır¹⁴¹⁴. Mağusa’da Kıbrıs Postası Basımevi’nde hazırlanan **Magazin Kervan**, “P. K. 639 Lefkoşa” adresinden yönetilmiştir¹⁴¹⁵. Dergi, 10 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴¹⁶. İlk nüshasındaki “*Merhaba*” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“ Sizlere yeni bir yayın sunmanın heyecanı ile “merhaba” diyoruz değerli okurlar. Yaşam sürecinin yeni bir aşamasında olan toplumumuzun öteki ülkelere ayak uydurabilme durumunda olduğu şu dönemde büyük uğraşlarla karşı karşıya olduğu hiç yadsınamaz kuşkusuz. Dünya kamuoyunun “basın” etkinliğinde bulunduğu ve insanların kollarının altındaki gazete koltuklarının karşısında ki televizyonla

¹⁴¹¹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 115.

¹⁴¹² S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 115.

¹⁴¹³ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

¹⁴¹⁴ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

¹⁴¹⁵ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

¹⁴¹⁶ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

bütünleştigi bu dönemde ülkeler etkinliklerinin önemli bir bölümünü dev rotatifler, büyük TV istasyonları, tröst ajanlarla sağlama yolunu yeğlemektedirler.

Bu varsayımlarımıza en yakın örnek Rum kesimindeki basın işkolunun kanalize biçimini gösterebiliriz. Söz konusu toplum yıllar yılı “zorbalık” yaparak kan dökerek elde etmek istediğini ağır bir darbe yiyip başaramayınca, bir süre köşesine çekilmiş üzerlerindeki şok biraz dağılınca demagog ilkelere başvurmuş bu eyleminde de “Basın”ı silah olarak kullanmaya başlamıştır. “Hem suçlu hem güçlülüğün “Arsız Çağırkanlığına “ karşın Rum basını geniş teknik olanakları sağlamayı başarmıştır.

Bize gelince; daha çok siyasi podyumda uğraş veren günlüklerimiz dışında öteki sosyal yaşantımızı yansıtacak bir yayınıımız yoktur. Magazin okuyucumuz Türkiye’den gelen yayınlarla yetinme durumundadır, bu yayınlar ise iç bünyemizdeki sosyal gelişmeleri yansıtmaktan uzaktır. Yükselen maliyet koşullarına karşın “Magazin Kervan” bu görevi üstlenmeyi göze almış bulunuyor. Bu ağır yükte ise güvencemiz pek doğal ki sizlersiniz değerli okurlar. “Magazin Kervan” eğer benimsenirse okurlarının yönlendireceği bir yayın olma arzusundadır. Sayfaları bir tür “Serbest Kürsü” olacaktır. Sizlerin görüşmeleri çalışmalarınız birbirlerinize olan mesajlarınız gene sizin arzuladığınız biçimde yer alacaktır. Bunun için bize yazmanız yetecektir...”¹⁴¹⁷. Dergi ilk sayısında, iri ve koyu puntolarla dizilmiş “Türk Diplomatları Şehit Eden Katil Ermenileri Rumlar Destekliyor” başlığıyla çıkmıştır. Dergi, haberin ayrıntılarını şöyle vermektedir:

“ Türk Haber Alma Örgütü, Türk Diplomatlarını şehit eden ve bir takım sabotajları gerçekleştiren sapık Ermenilerin Kıbrıs Rum kesiminde eğitilip buralı ve Yunanlı milyonlarca finanse edildiklerini saptamışlardır. Sapık ideal peşinde koşan bir takım Yunan ve Rumların Türkiye’deki anarşik olayları köklemede paraları ile etken olduklarını belirleyen Türk Güvenlik Örgütü, Ermeni tedhişçilerin Kıbrıs Rum kesimini üs hale getirdiklerini ortaya çıkarmışlardır. Türkiye ve KTFD aleyhine girişilen bu tedhiş eylemleri destekleyen paralı Rum ve Yunanlıların Rum toplumu başpiskoposu Hristomos’un gözetiminde çalıştıkları da ortaya çıkarılan konular arasındadır...

Kıbrıs’ta Türk toplumuna yaşama hakkı tanımayacağını duyuran ve ölene dek bu ideali için çalışacağını sık sık duyuran faşist papaz Hristomos’a Ermeni tedhişçileri

¹⁴¹⁷ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

eğitmekte PEAM adlı faşist örgütü de yardımcı olmaktadır. Türk varlığı yok ederek tüm adaya sahip olmak isteyen bu örgüt ve yandaşları ile liderleri Hristomos'un ileri amaçları arasında Türkiye toprakları gibi bir hayalinin bulunduğu da sözlerinden ortaya çıkarılmaktadır"¹⁴¹⁸ haberi, Ermeni tedhişçilerin silahlı fotoğrafı ve Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez'in şehit edildiği olay yerinin fotoğrafıyla verilmiştir. **Magazin Kervan** dergisinin ikinci sayısı **20 Şubat 1980**'de yayınlanmıştır. Bu sayı, derginin aynı zamanda tespit edilebilen son yayını olmuştur¹⁴¹⁹.

Kıbrıs Magazin

İlk nüshası **1 Kasım 1983**'de "*Bağımsız Aylık Dergi*" adıyla neşredilmeye başlamıştır¹⁴²⁰. **Kıbrıs Magazin** dergisinin Sahipliği'ni **Kıbrıs Magazin Ortaklığı** Genel Yayın Yönetmenliği'ni **İmre Utku**, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Meral Ertürk** ve Dış Haberler Müdürlüğü'nü de **Gürol Öksüzoğlu** yapmıştır. Derginin Sanat Muhabirleri, **İsmet Kür**, **Raif Özgüren** ve **Neptün Üner**; Spor Muhabirleri **Hasan Kahraman**, **Fatoş Kâmil** ve **Sadık Özbilgehan** yapmışlardır. Derginin Londra muhabirliğini de **İbrahim Kavçın** üstlenmiştir¹⁴²¹. Derginin adresi, **Lefkoşa**'da, "*Kıbrıs Magazin P.K. 466*" olarak kayıtlı idi¹⁴²².

Dergi ilk sayısında **Kıbrıs Magazin** imzasıyla yayınlanan "*Başlarken*" yazısında, yayınlanma amacını şöyle izah etmiştir;

"... *Kıbrıs Magazin halkımızın basın yayın dünyasına açılan renkli bir pencere olacaktır. Bu pencereden yurt dışındaki soydaşlarımıza da seslenmek ve onların yaşamlarından çeşitli kesintiler yansıtmak uğraşı vereceğiz. Olaylara her zaman sevecenlik, anlayış ve yapıcı bir yaklaşım amaçlayan dergimiz kesinlikle bağımsız bir çizgi izleyecek tüm halkımızın aynası olmak dileği yönünde ilerleyecektir...*"¹⁴²³. Derginin ilk sayısında, İmren Utku'nun "*Her Ay Bir Konuk*", Meral Ertürk'ün "*Unutamayacaklarımız/Unutamadıklarımız*" ve Gürol Öksüzoğlu'nun "*Olayların*"

¹⁴¹⁸ **Magazin Kervan**, 30 Ocak 1980, Sayı: 1.

¹⁴¹⁹ **Magazin Kervan**, 20 Şubat 1980, Sayı: 2.

¹⁴²⁰ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²¹ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²² **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²³ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

İçinden” köşesi adını verdikleri yazılar yayınlanmıştır¹⁴²⁴. Bu köşe adları, derginin sonraki sayılarında da yer almıştır.

Kıbrıs Magazin, Aralık 1983 tarihli yayınında büyük ve koyu puntolu “*KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ HAYIRLI OLSUN*” ifadelerini kapak yaparak çıkmıştır. Bu ifadelerin hemen altında ay-yıldızlı Türk bayrağı ve hilâlin hemen yanında büyük puntolu koyu harflerle “*Ne Papaz Cehennemi Ne Kan Gömlekli Yollar, Artık Kuzey Kıbrıs’ta Özgür Türk Devleti Var*” ibareleri yer almıştır. Bayrağın hemen altında Bülent Ecevit ve Rauf Denktaş’ın resimleri yer almıştır. Bülent Ecevit’in resminin bitişiğinde büyük puntolu koyu harflerle *KIBRIS FATİHİ BÜLENT ECEVİT CUMHURİYETİMİZİ ALKIŞLADI* ve Rauf Denktaş’ın resminin hemen yanında da Denktaş’a ait “*Kıbrıs’ta Derebeylik Geçmez*” ibareleri yer almıştır¹⁴²⁵.

Kıbrıs Magazin dergisi, Kıbrıs ve dış devletler olmak üzere farklı fiyat tarifeleri hesaplamıştır. Buna göre dergi, Kıbrıs’ta 100 Türk lirası, Türkiye’de 130 Türk lirası, İngiltere’de 75 Pence ve Avustralya için ise 1 Dolar olarak belirlenmiştir¹⁴²⁶. **Kıbrıs Magazin** dergisinin son yayını 6 sayı numarasıyla 1984 yılında yayımlanmıştır¹⁴²⁷.

Kuzey Kıbrıs Magazin

Nisan 1984’den itibaren neşredilmeye başlanan aylık, sanat, fikir ve aktüalite dergisidir¹⁴²⁸. **Kuzey Kıbrıs Magazin** dergisinin Sahibi **Kuzey Kıbrıs Magazin Ltd.**, Genel Yönetmeni **İmren Utku**, Yazı İşleri Müdürü **Kemal Utku**, yetkili Türkiye temsilcisi **Gürol Öksüzoğlu** ve Lefkoşa Bürosu Müdürü de **Tansu Konuralp** idi. İstanbul’da **A.Vedat Akın**, Ankara’da **Doç. Aysel Aziz**, Batı Almanya’da **Zühal Sait**, İngiltere’de **Timur Öztürk**, Avustralya’da **Çağatay Hasan** ve İtalya’da **Ayşe Alpaslan** derginin Kıbrıs dışındaki temsilcileridir¹⁴²⁹.

Derginin yazışma adresleri ise, **Lefkoşa’da Saray Otel 303** ve **Girne’de de Castle Court 15, P.K. 224** idi¹⁴³⁰. **Kuzey Kıbrıs Magazin** dergisinin yurtiçi altı aylık

¹⁴²⁴ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²⁵ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²⁶ **Kıbrıs Magazin**, 1 Kasım 1983, Sayı: 1.

¹⁴²⁷ **Kıbrıs Magazin**, 1984, Sayı: 6.

¹⁴²⁸ **Kuzey Kıbrıs Magazin**, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁴²⁹ **Kuzey Kıbrıs Magazin**, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁴³⁰ **Kuzey Kıbrıs Magazin**, Nisan 1984, Sayı: 1.

abone ücreti 900, yıllık ise 1800 Türk lirasından hesaplanmıştır. Yurtdışı aboneliklerde posta giderleri de eklenecektir ifadesi de bu bilgilerin altında yer almıştır¹⁴³¹. Dergi **Kema Ofset** tesislerinde basılmış ve 150 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴³². Derginin ilk nüshasında, **Kuzey Kıbrıs Magazin** imzasıyla yayınlanan “*Merhaba*” adlı yazıda, amaçları şöyle izah edilmişti:

“ 1983 yılının olayı kuşkusuz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin doğuşu... Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bizindir, bizim ülkemizdir... Bu genç, şerefli, pırıl pırıl Cumhuriyetin ve onun iyi yürekli, sevecen, cömert insanların ele alınır, göz atmaya değer bir dergisi olmak dilek ve niyetiyle karşınızdayız işte... Kuzey Kıbrıs Magazin gerçekçi bir sanat, fikir ve aktüalite dergisinin özelliklerini arayan ve ısrarla kovalayan, bağımsız ve partiler üstü bir dergi olacaktır. Daha iyiye daha güzele ve hatta mükemmele ulaşmak gibi ciddi amaçların yörüngesini, siz okurlarımızın esirgemeyecekleri öneri ve eleştiri ile bulacağı umundadır.

*Bu umut ne kadar uzakta? Bunu hep birlikte göreceğiz. Diliyoruz ki sizlerle birlikte, daha iyiye, güzele ve mükemmele en erken bir gelecekte ulaşmış alalım. Buram buram Kuzey Kıbrıs kokan ve Türkiye, İngiltere, Avustralya, Kanada, Amerika ve ötedeki ülkelerde yaşayan Kıbrıs Türklerine de ulaşmayı başaran bir dergi olmaktır dileğimiz...”*¹⁴³³ ifadelerini kullanarak okurlarına seslenmiştir.

Kuzey Kıbrıs Magazin dergisi **Mayıs 1984** tarihli **2** numaralı sayısında Türkiye Başbakanı Turgut Özal’ın fotoğrafını kapak yapmıştır¹⁴³⁴. Derginin tespit edilebilen son yayını **9** sayı numarasını taşıyan **15 Aralık 1984-15 Ocak 1985** tarih aralığındaki nüshası olmuştur¹⁴³⁵.

Yeşil Kıbrıs Turizm

Tespit edilebilen **7** sayılı nüshası **1984** yılını taşımaktadır. “*Yıl*” sayı numarasında **2** yazan derginin periyodik yayın bilgisinde neşredildiği “*ay*” ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. “*Bağımsız Aylık Dergi*” olan **Yeşil Kıbrıs Turizm Magazin**

¹⁴³¹ Kuzey Kıbrıs Magazin, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁴³² Kuzey Kıbrıs Magazin, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁴³³ Kuzey Kıbrıs Magazin, Nisan 1984, Sayı: 1.

¹⁴³⁴ Kuzey Kıbrıs Magazin, Mayıs 1984, Sayı: 2

¹⁴³⁵ Kuzey Kıbrıs Magazin, 15 Aralık 1984-15 Ocak 1985, Sayı: 9.

yayımlandığı bu sayısında ay-yıldızlı bayrak ve bayrağın hemen altında da Toğal Baytaroğlu imzasını taşıyan “*Hüseyin Ruso İçin*” adlı şiirden oluşan kapak resmi ile çıkmıştır¹⁴³⁶. Derginin Sahibi Atalay Hiçkorkmaz, Genel Yayın İşleri Müdürü ve Dış Haberler Sorumlusu Raif Özgören, Spor Sorumlusu İsmet Özgören’dir. Hüseyin Şirinoğlu, Neptün Üner, Bengü Yüncü, Salâhi Döşemeci, Kutlu Adalı, Tijen Erşangil, Figen Reis, Hüseyin Şensoy, Sadık Özbilgehan, Mustafa Özsoy, Adem İlideniz ve Cemal Taşkent isimleri de derginin yazar ve muhabir kadrosunu oluşturmuştur. Derginin Londra muhabirleri de şu isimlerdi: İbrahim Kavçın, Mete Kavçın, Necati Mafuz ve Dilek Hasan’dır. İbrahim Özsoy ise derginin foto muhabirliği görevini üstlenmiştir¹⁴³⁷. **Yeşil Kıbrıs Turizm Magazin** dergisi Kıbrıs’ta Lefkoşa ve İngiltere’de de Londra olmak üzere iki farklı adres vermiştir. Kıbrıs’ta “*İstanbul Sokak No: 46 A. Lefkoşa, P.K. 446*” ve İngiltere’de de “*16. Barrow Fiflebse Road. N.9 Edmanton-London*” adreslerinden yönetilmiştir¹⁴³⁸.

Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin

Temmuz 1987’de neşredilmeye başlanmıştır¹⁴³⁹. **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin** dergisinin Sahibi Yorum Tanıtım Basım ve Yayın Hizmetleri A.Ş. adına **Osman Uslu**, İlân ve Halkla İlişkiler Sorumlusu **Tahir Etgür**, Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Tansu Konuralp** idi¹⁴⁴⁰. Üç ayda bir yayınlanan dergi, **Lefkoşa**’da Cengiz Han Sokak, Yuva Apartmanı Kat:1 Daire:5, Köşklüçiflik’den yönetilirken İstanbul’da da Cumhuriyet Caddesi 16/8-9 Elmadağ adresinden idare edilmiştir¹⁴⁴¹. Dergi, Yorum ve Yayın bölümü ve Yorum Grafik Bölümü’nde hazırlanmıştır. Dergi, **Matbaacı Ofset** tesislerinde dizilirken **Mataş Matbaacılık** da basılmıştır. Derginin, renk ayrımı ise **Ofset Yapımevi** tarafından yapılmıştır¹⁴⁴².

“ *Kıbrıs Türk Hava Yollarının Yolcularına Armağanı*” olan derginin ilk sayısında “*Önsöz*” başlığı altında yayının amacı **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti**

¹⁴³⁶ **Yeşil Kıbrıs Turizm**, 1984, Sayı: 7.

¹⁴³⁷ **Yeşil Kıbrıs Turizm**, 1984, Sayı: 7.

¹⁴³⁸ **Yeşil Kıbrıs Turizm**, 1984, Sayı: 7.

¹⁴³⁹ **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Temmuz 1987, Sayı: 1.

¹⁴⁴⁰ **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Temmuz 1987, Sayı: 1.

¹⁴⁴¹ **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Temmuz 1987, Sayı: 1.

¹⁴⁴² **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Temmuz 1987, Sayı: 1.

Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Bakanı Nazif Borman tarafından şöyle izah edilmiştir:

“ Huzura kavuşmuş yaşamı, doğal güzellikleri tarihi değerleri ve turizm ağırlıklı yapısıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini tüm dünyaya tanıtmak, inancı isteği ve azmindeyiz. Bu amaçla atılmış olumlu her adımın her akılcı ve özverili çalışmanın da yanındayız, destekçiyiz. Milli düşünce ve amacın birleşmesinden kaynaklanan bu haklı isteğimizin duyurulmasında basına önemli görevler düştüğünün bilincindeyiz.

*Uluslar arası Kuzey Kıbrıs Magazin'in yayın hayatına başlayacak olması, içerik, sonuç ve kalite açısından genç cumhuriyetimizin milli dış politikası ve turizme yönelik bulunması; tanıtım amaçlarımız doğrultusunda yayınlanması sevindiricidir. Uluslar arası Kuzey Kıbrıs Magazin'in yazı ailesine başarılar diler yayın hayatlarının devamlı olmasını dilerim”¹⁴⁴³. Dergi “Üç Ayda Bir Yayınlanır” ibaresine rağmen ikinci sayısı **Şubat 1988**'de yayımlanmıştır. Bu sayıda, derginin ilk sayısında Lefkoşa olarak gösterilen yönetim yeri **Girne/10 Milopetres Apartmanı A Blok** biçiminde değişikliğe uğramıştır¹⁴⁴⁴.*

g.Sosyal-Siyasi-Dernek

Sanat/Yazın

Birkaç sayı yayımlanmış olan derginin ilk nüshası **1 Nisan 1979**'da neşredilmiştir. **Aylık** çıkmış olan derginin Sahibi **Çağdaş Sanatçılar Derneği**'dir. Derginin Editörlüğü'nü **Fikret Demirağ** yapmıştır. Lefkoşa'da **Halkın Sesi Basımevi**'nde basımı gerçekleştirilen dergi 4 sayfa çıkmış olup 3 Türk lirasından satılmıştır¹⁴⁴⁵. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Yurtsever

Liseli Gençlik Komitesi tarafından yılda birkaç kez yayımlanmıştır. **Yurtsever**'in ilk sayısı **1979**'da neşredilmiştir. Lefkoşa'da çıkan derginin Sahipliği'ni **Teoman Kuran** yapmıştır¹⁴⁴⁶. Yurtsever ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁴⁴³ **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Temmuz 1987, Sayı: 1.

¹⁴⁴⁴ **Uluslararası Kuzey Kıbrıs Magazin**, Şubat, 1988, Sayı: 2.

¹⁴⁴⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 113.

¹⁴⁴⁶ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 114.

Kıbrısfila

İlk nüshası **Kasım- Aralık 1981**'de yayımlanmış olan dergidir¹⁴⁴⁷. Büyük puntolu kırmızı harflerle dizilmiş **Kıbrısfila** başlığı altında şu ifadeler mevcuttu: "*Kıbrıs Türk Filateli Derneği Yayın Organı*" yazılıydı¹⁴⁴⁸. Derginin kapak resmi bir çerçeve içinde "*Atatürk'ün Doğumun 100. Yılı*" ibaresi yazmakta ve altında da bu doğum yıldönümü anısına, Kıbrıs Türk Federe Devleti Postaları'nın bastırdığı posta pulu bulunmaktadır¹⁴⁴⁹.

Kıbrısfila dergisinin İmtiyaz Sahibi **Türk Filateli Derneği**, Yazı İşlerinden Sorumlu Müdür ise dernek adına **Kemal Atay** yapmıştır. Hasan Madi, Kemal Atay, Halil Altuner, Ali Yapıcıoğlu ve Bahir Pulhan derginin "*Teknik Komitesi*"'nden sorumlu kişilerdir¹⁴⁵⁰. **Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül ve Kasım** ayları olmak üzere yılda altı kez yayınlanan derginin yazışma adresi olarak "*Kıbrıs Türk Filateli Derneği, P.K. 824- Lefkoşa Kıbrıs/ Mersin 10 Turkey*" kayıtlıydı¹⁴⁵¹. Dergi, ilk nüshasında 75 Türk lirasından satışa sunulurken 500 Türk lirasını da yıllık abone bedeli olarak hesaplamıştır¹⁴⁵². **Kıbrısfila, Lefkoşa**'da Mehmet Akif Caddesinde, No:50'de bulunan **Özle Ofset Basımevi**'nde dizilip basılmıştır¹⁴⁵³.

Derginin yazı işlerinden sorumlu müdürü ve aynı zamanda da Kıbrıs Türk Filateli Derneği Başkanı **Kemal Atay**, ilk nüshadaki "*Çıkarken*" yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

"*Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde bilinçli filatelinin yaşanmaya başlandığı süre fazla uzun sürmedi. Şöyle ki K.T.F.D. filateli derneğinin kurulup çalışmalarına başlamasından bu yana, sadece iki yıl geçmiştir. Komuştuğumuz bütün arkadaşlar yayın olmadan gerçek anlamda filatelik çalışma olmayacağını vurguluyorlar ve filateli derneği ile üye filatelistler arasındaki bağlantıyı, bir dergi kanalı ile sağlamanın gerekli olduğunu belirtiyorlardı. Derneğimiz bu isteklerden hareket ederek bir derginin*

¹⁴⁴⁷ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁴⁸ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁴⁹ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁵⁰ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁵¹ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁵² **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁵³ **Kıbrısfila**, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

çıkarılmasının zorunlu olduğuna karar vermiştir. Elinizde tuttuğunuz derginiz, bu kararın ürünüdür.

K.T. Filateli Derneği'nin diğer bir olumlu çalışması da Kıbrıs Posta İdaresi'nin işbirliği ile Atatürk Pul Sergisi'ni Lefkoşa'daki gerçekleştirmiş olmasıdır. Bu sergi Kıbrıs Federe Devleti sınırları içinde açılan ilk sergi olması dolayısıyla yeni bir dönemin başlangıcıdır. Bütün gayretlerimizle hepimizin yüzünü ak edecek güzellikte bir dergi meydana getirmeye çalışacağız. Bu zamanla olacaktır. Her sayıda size çok az bile olsa yeni bilgiler verebilirsek, kendimizi mutlu sayacağız...”¹⁴⁵⁴ ifadelerine yer verilmekteydi. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği

Yılda bir kez yayımlanan derginin tespit edilebilen yayın tarihi **14 Mayıs 1983** idi¹⁴⁵⁵. Dergide, sayı numarası yazmazken sadece tarihi vardır. Dergi, her yıl Eczacılık günü olarak kutlanan **14 Mayıs**'da çıkmaktadır¹⁴⁵⁶. **Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği**'nin yayın organı olan dergi, **Lefkoşa**'da Bedrettin Demirel Caddesinde No:85'de bulunan **İleri Basımevi**'nde dizilip basılmıştır¹⁴⁵⁷.

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Yıllığı

İlk sayısı **1984**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatı başlamıştır. Bayrak Radyo Televizyon Kurumu tarafından neşredilmiştir. Gazimağusa'da Kıbrıs Postası Basımevi'nde çıkmıştır. 50 sayfa olan yıllık 150 Türk lirasından satılmıştır¹⁴⁵⁸.

Kıbrıs Sanat Derneği 1984 Yılı

Ocak 1985'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁴⁵⁹. Derginin İmtiyaz Sahibi **Kıbrıs Sanat Derneği** idi. Derginin Genel Yayın Yönetmenliği'ni **Yeter Zorlu** ve **Soner Erdenizci** yapmıştır. **Taçgey Debeş** ve **Soner Erdenizci** kapak düzeninden sorumludur¹⁴⁶⁰. Yılda bir yayınlanan dergi; “*34 Larnaka Yolu, Baykay-*

¹⁴⁵⁴ Kıbrısfile, Kasım-Aralık 1981, Sayı: 1.

¹⁴⁵⁵ Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği, 14 Mayıs 1983.

¹⁴⁵⁶ Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği, 14 Mayıs 1983.

¹⁴⁵⁷ Kıbrıs Türk Eczacılar Birliği, 14 Mayıs 1983.

¹⁴⁵⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 115.

¹⁴⁵⁹ Kıbrıs Sanat Derneği 1984, Ocak 1985, Sayı: 1.

¹⁴⁶⁰ Kıbrıs Sanat Derneği 1984, Ocak 1985, Sayı: 1.

Mağusa” adresinden yönetilmiştir¹⁴⁶¹. Kıbrıs Sanat Derneği Başkanı **Yeter Zorlu** ilk nüshadaki “Önsöz” yazısında amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu.

“ *Kıbrıs Sanat Derneği 1984 yıllığı bir avuç insanın bir yıllık çabasının ürünüdür. Üç yıllık geçmişi olan gencecik bir sanat derneğinin üyelerinin emeği sonucudur. Bu bir ilk denemedir. Kusurları en aza indirme çabamıza rağmen mutlaka vardır. Toplumumuzun kültür düzeyinin çok yüksek olduğu her zaman iddia edilse de okuma alışkanlığı olmayan bir toplum olduğumuz gerçektir. Aslında bu yıllığın temel amacı okumanın önemi bir kez daha vurgulanmaktadır. Dilimizde de okunabilir şeylerin bulunduğunu ortaya koymaktır.*

*K.K.T.C de bir yılda bir basılan ciddi kitap sayısının azlığı düşünen insanları endişe ettirecek boyutlardadır. Bu aydınlara bildiklerini ortaya koyma, topluma bildiklerini aktarma için dostça bir çağrıdır. Kıbrıs Sanat Derneği Yılığın olanaklar elverdiği takdirde yılda bir kez ocak ayında yayınlanacaktır...”*¹⁴⁶² ifadeleri kullanılmıştır.

Bilinç

1 Mart 1985’de yayımlanmaya başlanan aylık **tarım** dergisidir. Teksire basılan derginin Sahibi KKTC’de bir yerleşim bölgesi olan Mehmetçik Türk Çiftçiler Birliği’dir. 13 sayfa çıkan derginin yayın hayatı **1986** yılı içerisinde sona ermiştir¹⁴⁶³.

Gençlik

19 Mayıs 1985’te tek sayı çıkmış olan derginin Sahipliği’ni Kıbrıs Türk Gazeteciler Birliği yapmıştır. Derginin Başyazarlığı’nı Sadı Togan üstlenmiştir. Dergi, Bozkurt ve Kıbrıs Postası Basımevleri’nde basılmıştır¹⁴⁶⁴.

Mimar

Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’nin yayın organı olan derginin ilk nüshası **Ağustos 1985**’de yayımlanmıştır. **Üç ayda bir** çıkan derginin baskısı Lefkoşa’da Halkın Sesi Basımevi’nde yapılmıştır¹⁴⁶⁵. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

¹⁴⁶¹ Kıbrıs Sanat Derneği 1984, Ocak 1985, Sayı: 1.

¹⁴⁶² Kıbrıs Sanat Derneği 1984, Ocak 1985, Sayı: 1.

¹⁴⁶³ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 116.

¹⁴⁶⁴ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs’ta Enformasyon..., II, s. 116.

Yasemin

Nisan 1986'da tek sayı çıktıktan sonra yayımlanmamıştır. Çağdaş Yazarlar Birliği tarafından neşredilen **Yasemin**'in Başyazarlığı'nı **A. Mene** yapmıştır¹⁴⁶⁶. **Yasemin** dergisi hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Kıbrıs Türk Otomobil Kurumu

30 Mart 1986'da yayın hayatına başlamıştır. Kıbrıs Türk Otomobil Kurumu'nun yayın organı olan derginin Başyazarlığı'nı Dr. Mehmet Uluğ yapmıştır. Yılda birkaç kez yapılan otomobil rallisi nedeniyle neşredilmiştir. Lefkoşa'da Gelişim Ofset Matbaası'nda baskısı gerçekleştirilen dergi 24 sayfa çıkmış ve okuyucularına ücretsiz olarak ulaşmıştır¹⁴⁶⁷.

Halkbilimi

Temmuz 1986'da ilk sayısı neşredilmiştir. Sahibi ve Yazı İşleri Sorumlusu Halk Sanatları Derneği adına **Kâni Kanol** idi¹⁴⁶⁸. İlker Özova, Hasan Bulunç, Öcal Erten, Ertan Osman, Engin Anıl isimli kişiler yayın kurulunda görevliydi¹⁴⁶⁹. Yılda beş kez yayınlanan **Halkbilimi**, Ortam ofset tesislerinde basımı yapılmıştır¹⁴⁷⁰. Nüshası 350, yıllık abonelik fiyatı da 1500 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴⁷¹. İlk nüshasındaki “Çıkarken” adlı yazıda, derginin yayınlanma amacı şöyle izah ediliyordu:

“... *Halk Sanatları Derneği (HAS-DER) çağdaş düşünceyle ve dört elle sarıldığı folklorumuzun, her geçen gün daha da ileriye götürülmesi gerektiğine olan inancıyla tüm güçlüklerle karşın Halkbilimi isimli bu dergiyle halkının hizmetinde şimdi de Folklor sözcüğünün bu güne dek yanlış anlaşılması ve kullanılmasını da göz önüne alarak ismini Halkbilimi olarak belirledik dergimizin. Bu folklor sözcüğünü reddediyoruz anlamında değil, ancak bu sözcük yerine kullanılması dileğiyle böyle belirlenmiştir. Bu nedenle bizler en azından şimdilik bu sözcüklerin her ikisini de kullanmaktan kaçınmayacağız.*”

¹⁴⁶⁵ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 116.

¹⁴⁶⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 117.

¹⁴⁶⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 117.

¹⁴⁶⁸ **Halkbilimi**, Temmuz 1986, Sayı: 1.

¹⁴⁶⁹ **Halkbilimi**, Temmuz 1986, Sayı: 1.

¹⁴⁷⁰ **Halkbilimi**, Temmuz 1986, Sayı: 1.

¹⁴⁷¹ **Halkbilimi**, Temmuz 1986, Sayı: 1.

Dergimizin kısa denecek bir zaman dilimi içerisinde folklor alanında ortaya koyduğu etkinlikler özellikle gençlerimiz arasında bir folklor sevgisi doğurmuştur. Ancak ne var ki bu sevgi salt Halkoyunları üzerinde yoğunlaşmakta ve bilisel araştırma ve çalışmalara kanalize edilmeyi beklemektedir. İşte dergimizin bu işlevi de yükleneyeceğini umarak yayın hayatına adım atıyoruz. Elbette ülkemizde ilk kez bir folklor dergisi çıkarmanın haklı gururunu da yaşıyoruz. HAS-DER olarak... Biz inanıyoruz ki ülkemizde araştırmalar arttıkça gerçekler su yüzüne çıkacak ve bugünkü karmaşa ortadan kalkacaktır. Özellikle değişik bölgelerde konuya ilgi duyan arkadaşlarımızın yapacakları araştırmaları, merakla bekleyeceğiz. Bu araştırmalar aynı zamanda sanatçılarımıza da hizmet edecektir. Sanatın mayası olarak bilinen folklorun, sanatçılarımıza yeni yaratmalarında kaynaklık edebilmesi için önce tüm yönleriyle araştırılması ve elde edilen bulguların ortaya konarak incelenmesi gerektiğini hepimiz biliyoruz.

Değerli okurlarımıza şu önemli noktayı da açıklamakta yarar görüyoruz. Dergimizin ilk sayıları araştırmaların daha çok yorumsuz olarak yayınlandığı sayılar olacaktır.. Kıbrıs'ın ilk Türkçe folklor dergisi olan HAS-DER (Halk Sanatları Derneği)'nin yayın organı Halkbilim dergisini yılda beş sayı yayınlayacağız. Bu yıl üç sayı yayınlayacağımız dergimize araştırmalarınızı ve eleştirilerinizi bekler tüm folklor severlere yürekten merhaba deriz"¹⁴⁷² şeklinde ifade edilmiştir.

Üniversiteli Genç Kıbrıslı

Üniversite Temsilciler Konseyi tarafından 1986'da yayımlanmaya başlanmıştır. Yıllık olarak neşredilmiş olup 48 sayfa çıkmış ve 700 Türk lirasından satılmıştır. Lefkoşa'da, İleri Basımevi'nde basımı yapılmıştır¹⁴⁷³.

Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde

Nisan 1987 tarihli ikinci sayısı tespit edilebilen Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde dergisinin Sahipliği'ni Kıbrıs Türk Hava Kurumu Adına Hilmi Aka, Genel Yayın Yönetmeni de Sadettin Celaleddinoğlu idi¹⁴⁷⁴. Dergi, Lefkoşa'da Kuzey Kıbrıs

¹⁴⁷² Halkbilimi, Temmuz 1986, Sayı: 1.

¹⁴⁷³ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 117.

¹⁴⁷⁴ Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde, Nisan 1987, Sayı: 2.

Türk Hava Kurumu Genel Merkezi, Eski Kırıkkale binalarından yönetilmiştir. Dergi, **Derece Ofset**'ten basılmıştır¹⁴⁷⁵. Yayının Kıbrıs'taki fiyatı 1000 Türk lirası ve İngiltere'deki fiyatı 1 sterlinden satışa sunulmuştur¹⁴⁷⁶.

Trafik Eğitimi

Yılda birkaç kez çıkan derginin ilk sayısı **1 Kasım 1987**'de neşredilmiştir. KKTC Trafik Kazalarını Önleme ve Yardım Derneği tarafından çıkarılmıştır. Trafik kuralları ile ilgili bilgiler veren derginin Editör'ü Erkan Ekmekçi'dir. Lefkoşa'da Günaydın Kıbrıs Tesisleri'nde baskısı gerçekleştirilmiştir. 62 sayfa yayınlanmış ve 1500 Türk lirasından satılmıştır¹⁴⁷⁷.

Gazibaf'ın Direnişinin 24. Yılı

9 Mart 1988'de Lefkoşa'da Kıbrıs Türk Tarih Kurumu tarafından neşredilmiştir. Bolan Ofset'te baskısı yapılan dergi 36 sayfa çıkmıştır¹⁴⁷⁸. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Gaziler

20 Temmuz 1988'den itibaren üç ayda bir yayınlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Dergi'nin tam adı "*Gaziler, Kahramanlık, Fikir ve Kültür Dergisi*" dir. **Gaziler**, yayımlandığı ilk sayısında **Temmuz-Ağustos-Eylül** aralığında çıkmıştır. Kıbrıs Türk Barış Harekâtı Gazileri ve Şehit Aileleri Derneği'nin yayın organı olan dergi bu ilk sayısında "*20 Temmuz Özel Sayısı*" olarak çıkmıştır¹⁴⁷⁹. Derginin kapak resminin üst en solunda Türkiye ve en sağda da KKTC bayrakları yer almıştır. Kapak resmi olarak Kıbrıs Haritası, Türkiye bayrağı ve bir Mehmetçik'ten oluşan bir fotoğrafla çıkmıştır. **Gaziler** dergisinin Sahibi Kıbrıs Türk Barış Harekâtı Gazileri ve Şehit Aileleri Derneği, Genel Yönetmeni Argun Aşıkoğlu'dur. Derginin dizgi ve pikajı

¹⁴⁷⁵ Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde, Nisan 1987, Sayı: 2.

¹⁴⁷⁶ Kıbrıs Türk Gençliği Göklerde, Nisan 1987, Sayı: 2.

¹⁴⁷⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 118.

¹⁴⁷⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 118.

¹⁴⁷⁹ **Gaziler**, Temmuz-Ağustos-Eylül 1988, Sayı: 1.

Enformasyon Dairesi'nce yapılmıştır. Gaziler'in yazışma adresi "P.K. 33-Girne" dir. Dergi 2000 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴⁸⁰.

Gaziler dergisi ikinci sayısında Mustafa Kemal ATATÜRK'ü kapak resmi yaparak çıkmıştır. Dergi, yıllık abone bedelini 8000 Türk lirası olarak hesaplamıştır. Derginin İmtiyaz Sahibi, Sorumlu ve Genel Yayın Yönetmeni İ. Argun Aşıkoğlu olmuştur¹⁴⁸¹. Derginin tespit edilebilen son yayını **Ağustos 1989** tarihli **5** numaralı nüshası olmuştur¹⁴⁸².

Kuzey Kıbrıs'ta Satranç

Yılda birkaç kez yayımlanan derginin ilk nüshası **Ağustos 1988**'de neşredilmiştir. Lefkoşa Satranç Derneği tarafından yayımlanan derginin Genel Yönetmeliği'ni Reha Caner yapmıştır. Dergi, Lefkoşa'da Türk-Sen Matbaacılık ve Ofset Tesisleri'nde basılmış olup derginin kapak düzeni Işıl Reklam'da gerçekleştirilmiştir. Dergi 48 sayfa çıkmış ve 1500 Türk lirasından satışa çıkmıştır¹⁴⁸³.

Bayrak Radyo Televizyon Program

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu tarafından ilk sayısı **16 Ocak 1989**'da neşredilmiştir. Onbeş günde bir yayımlanan **Radyo-Televizyon Program** dergisi Lefkoşa'da Devlet Basımevi'nde basılmıştır. 28 sayfadan oluşan dergi 200 Türk lirasından okurlarına ulaşmıştır¹⁴⁸⁴.

Mimarca

Kıbrıs Türk Mimarlar Odası'nın aylık bülteni olan **Mimarca**'nın ilk sayısı **Nisan 1989**'da neşredilmiştir. Bültenin ilk sayısı 4 sayfa, ikinci nüshası da 10 sayfa çıkmıştır¹⁴⁸⁵. Dergi yayınlarına halen devam etmektedir.

¹⁴⁸⁰ **Gaziler**, Temmuz-Ağustos-Eylül 1988, Sayı: 1.

¹⁴⁸¹ **Gaziler**, Ekim-Kasım-Aralık 1988, Sayı: 2.

¹⁴⁸² **Gaziler**, Ağustos 1989, Sayı: 5.

¹⁴⁸³ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 118.

¹⁴⁸⁴ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 119.

¹⁴⁸⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 119.

Kıbrıs Vakıflar

Kıbrıs Vakıflar dergisinin ilk sayısı 1990'da yayımlanmıştır¹⁴⁸⁶. Dergi, “Amacımız, Dini, Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hizmettir” gayesiyle yayımlanmıştır¹⁴⁸⁷. Derginin iç kapak kısmında “Ata yadigârı Vakıflarımız bizden önceki neslin bizim neslimizin ve gelecek yeni nesillerindir...” ve “Vakıflara sahip çıkalım, koruyalım ve geliştirelim”¹⁴⁸⁸ ibareleri bulunmaktadır. Derginin kapak kısmı kıdemli Evkaf Memuru **Sevinç Andız** tarafından hazırlanmıştır¹⁴⁸⁹. Dergi ile ilgili daha fazla bilgi elde edilememiştir.

h.Siyasi Parti

Çengel

Ocak 1986'da ilk sayısı yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. **Aylık** olarak neşredilen derginin Sahibi Erdal Andız'dır. UBP'nin yayın organı olan dergi, Lefkoşa'da Ulus Ofset Basımevi'nde basılmıştır. 48 sayfadan oluşan Çengel fiyatını 300 Türk lirası olarak belirlemiştir¹⁴⁹⁰.

ı.Resmî

Sivil Savunma

İlk sayısı **Ocak 1983**'de neşredilmek suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁴⁹¹. **Sivil Savunma** dergisinin İmtiyaz Sahipliği'ni **Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı** yapmıştır¹⁴⁹². Dergi, **Lefkoşa**'da Sivil Savunma Teşkilat Başkanlığı'ndan yöneltilmiştir¹⁴⁹³.

Sivil Savunma dergisinin “*Dergi Komitesi*”, **Mahmut Yüksek**'in başkanlığında; **Yıldan Muslu**, **Ahmet Şenol**, **Nurter Peker**, **Ceylan Dimililer** ve **Ömer Ayral** isimli üyelerden meydana gelmiştir¹⁴⁹⁴. Dergi, 1979 yılı Sivil Savunma Teşkil ve

¹⁴⁸⁶ Kıbrıs Vakıflar, 1990.

¹⁴⁸⁷ Kıbrıs Vakıflar, 1990.

¹⁴⁸⁸ Kıbrıs Vakıflar, 1990.

¹⁴⁸⁹ Kıbrıs Vakıflar, 1990.

¹⁴⁹⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 116.

¹⁴⁹¹ Sivil Savunma, Ocak 1983, Sayı: 1.

¹⁴⁹² Sivil Savunma, Ocak 1983, Sayı: 1

¹⁴⁹³ Sivil Savunma, Ocak 1983, Sayı: 1.

¹⁴⁹⁴ Sivil Savunma, Ocak 1983, Sayı: 1.

Tedbirler Tüzüğü'nün 17(b) maddesi gereğince yayınlanmıştır¹⁴⁹⁵. Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, ilk nüshadaki “*Sunuş*” yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

“ *Genç Devletimizin genç bir kuruluşu olan Sivil Savunma Teşkilatı sizlere yeni bir hizmet sunmaktadır. Bu dergiyi çıkarmaktan amacımız; Kıbrıs Türk Toplumunun 1963-1974 yılları arasında yaşadığı sıkıntılı günleri bir kere daha yaşatmamak için genç devletimizin Sivil Savunmanın Kıbrıs Türk Toplumundaki yeri ve önemini kadirşinas halkımıza anlatabilmektir.*

Günümüzde cereyan etmekte olan İran-Irak savaşında Afganistan, Beyrut'un işgalinde ve Kıbrıs Barış Harekâtımızda, silahlı kuvvetlerle birlikte sivil halkında düşman saldırılarına maruz kaldığını müşahade etmekteyiz.

Sivil halkın düşman saldırılarına nasıl karşı koyacağına, silahlı kuvvetlerimizi nasıl ve ne şekilde takviye edebileceği ve olağanüstü durumlarda sivil savunma hizmetlerinin ne şekilde yürütüleceği hususundaki açıklamalar ilk ve müteakip sayılarımızda sayın halkımıza anlatılmaya çalışılacaktır...”¹⁴⁹⁶ diye yazmaktaydı. Dergi yayın hayatına halen devam etmektedir.

Kültür

KKTC Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından **Temmuz-Ağustos 1986**'da yayımlanmıştır. Derginin Genel Yönetmenliği'ni Hasan Kahvecioğlu yapmıştır. Lefkoşa'da Devlet Basımevi'nde baskısı yapılan **Kültür**, 50 sayfa ve 200 Türk lirasından satılmıştır. KKTC'yi turistlere tanıtmaya gayesini güden dergi **2** sayı çıktıktan sonra yayımlanmamıştır¹⁴⁹⁷.

Güvenlik Kuvvetleri

Mart 1987'den itibaren yılda 3 kez neşredilmeye başlanmış olan dergidir. KKTC Güvenlik Kuvvetleri Sivil İşler ve Halkla İlişkiler Başkanlığı'nın yayın organı

¹⁴⁹⁵ **Sivil Savunma**, Ocak 1983, Sayı: 1.

¹⁴⁹⁶ **Sivil Savunma**, Ocak 1983, Sayı: 1.

¹⁴⁹⁷ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 117.

olan dergi, Lefkoşa'da neşredilmiş olup 48 sayfa çıkmıştır¹⁴⁹⁸. Dergi, yayınlarına halen devam etmektedir.

i.Üniversite

Pencere

Aylık gençlik dergisi olan **Pencere**'nin ilk nüshası **Mayıs 1989**'da neşredilmiştir. Derginin Sahibi Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Öğretmen Koleji öğrencileri Adına **Cengiz Sarper**, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Osman Aydın** idi. **Pencere** dergisi Mağusa'da Toplumcu Ltd. Basımevi'nden çıkmıştır. 18 sayfadan oluşan dergi 1000 Türk lirasından satışa sunulmuştur¹⁴⁹⁹. Daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Somut

Yılda birkaç kez yayımlanan derginin ilk sayısı **Ekim 1988**'de neşredilmiştir. **Somut** dergisinin Sahibi ve Yazı İşleri Sorumlusu **Vural Tangül Yazgan**'dır. Dergi, Lefkoşa'da İleri Basımevi'nde 50 sayfa çıkmıştır¹⁵⁰⁰. Daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

j.Özel Kuruluş

İletişim

Ocak 1990'da neşredilmeye başlanmıştır¹⁵⁰¹. Büyük puntolarla dizilmiş “*İletişim*” başlığı altında şu ifadeler mevcuttu: “*Nadir Şirketler Grubu*”¹⁵⁰². Kapak resminde “*Amacımız Ülke Ekonomine Katkıda Bulunmaktır*” şiarıyla çıkan derginin Sahibi **Asil Nadir**, Genel Müdür **İlker Nevzat**, Yayın Koordinatörü ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü de **Mesut Günsev** idi¹⁵⁰³. Derginin yazışma adresi ise, “*Lefkoşa'da Nadir Şirketler Grubu Basın ve Halkla İlişkiler Danışmanlığı*” gösterilmiştir. **İletişim**

¹⁴⁹⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 117.

¹⁴⁹⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 119.

¹⁵⁰⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 118.

¹⁵⁰¹ *İletişim*, Ocak 1990, Sayı: 1.

¹⁵⁰² *İletişim*, Ocak 1990, Sayı: 1.

¹⁵⁰³ *İletişim*, Ocak 1990, Sayı: 1.

dergisinin grafik düzeni *Gelişim Yayınları*, baskısı da *Mısırlı Matbaacılık A.Ş.* tarafından gerçekleştirilmiştir¹⁵⁰⁴.

Derginin imtiyaz sahibi **Asil Nadir**, ilk nüshadaki “İletişim Üzerine” başlığını taşıyan yazısında, amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu: “ Çağımıza çeşitli adlar veriliyor, uzay çağı, atom çağı, vb. fakat çağımızın en önemli olgularından biri de iletişimdir kuşkusuz. Tenkitler hızla değişiyor gelişen dünyamızda ancak iletişimin üç temel ögesi yani basın, yayın ve insan üçlüsünün önemi hiç eksilmiyor.

İşte Nadir Şirketler Grubu- İletişim adıyla yayın hayatına atılan ve üç ayda bir yayınlanması planlanan grubumuzun periyodik dergisi bu iletişimin basın halkasını oluşturacak bir çalışma. Kuruluşundan bu yana Kıbrıs'ta devamlı gelişim gösteren grubumuz, büyüyen ailemiz böyle bir yayının gereksinimini epeydir duyuyor fakat kendi tesislerimizde basmak için matbaa kompleksinin tamamlanmasını bekliyoruz.

Çeşitli sektörlerde çalışan personelimizin bilgilendirilmesini sağlayacak ve toplumumuzun grubumuzca yapılan çalışmalardan haberdar olmasını temin edecek olan iletişim, kısaca iç ve dış haberleşmenizi de sağlayacak olan bir dergi... Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Danışmanlığımızca başlatılan kültür ve iletişim ağırlıklı çalışmalar bu dergi ile sınırlı kalmayacak kuşkusuz. KKTC'nin kültür, spor, sanat v.b. sahâlarında da çorbada tuz misali bazı katkıları planlanmaktadır...”¹⁵⁰⁵. Derginin ilk nüshasındaki “Üç Aylık Dergi” ifadesine rağmen 2 numaralı sayısı **Temmuz 1990**'da yayınlanmıştır.

E. KIBRIS'TA YAYIMLANAN TÜRKÇE BÜLTENLER (1958-1988)

Kıbrıs Türk Çarşısı

1958-1963 yılları arasında yayımlanan **Kıbrıs Türk Çarşısı**, aylık olarak neşredilmiştir. Bültenin Sahipliği'ni Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Editörlüğü'nü Özker Yaşın yapmıştır. Okurlarına ücretsiz olarak ulaşan bültenin basımı, Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde gerçekleştirilmiştir¹⁵⁰⁶. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

¹⁵⁰⁴ *İletişim*, Ocak 1990, Sayı: 1.

¹⁵⁰⁵ *İletişim*, Ocak 1990, Sayı: 1.

¹⁵⁰⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 71.

Limasol'un Sesi

İlk sayısı **25 Kasım 1964**'de yayımlanmıştır. “*Limasol'un Sesi, Haftalık Haber Bülteni*” adıyla neşredilmiştir¹⁵⁰⁷. Başlık adı iri puntolu kırmızı harflerle büyükçe dizilmiş olan **Limasol'un Sesi**, 15 mil fiyatından satışa sunulmuştur¹⁵⁰⁸. Bültenin başlık adının hemen solunda çerçeve içerisinde “*Ya İstiklâl, Ya Ölüm*”, solunda ise takvim bilgileri bulunmaktaydı¹⁵⁰⁹. Küçük boy ve sekiz sayfa olarak yayınlanmıştır. Limasol Türk'ü ve Mücahidi'ne destek vermek için yayınlanan bültende, bültenin kimlik bilgileri bulunmamaktadır. **Limasol'un Sesi** yayınlandığı ilk nüshasında, “*Niçin Çıkıyoruz*” yazısında amaçlarını ve yayın politikasını şöyle ifade etmekteydi:

“ *İlk başyazımızın ruhuna ve ifadesine uygun bir fazilet duygusunu ispat etmek için çıkıyoruz. Biz, hakikatleri gün ışığına çıkartmak için çıkıyoruz. Biz faziletleri ile karakterli bir toplum olduğumuzu ispat etmek için çıkıyoruz. Biz, karşı unsura, fazilet ve doğruluk dersi vermek için çıkıyoruz. Biz, milletimizin asil duygularını, milli birlik ruhu içinde faziletlerini ispat için çıkıyoruz. Biz tarihsel varlığımızla yaşadığımız çağdaş asrın en medeni ve en haysiyetli bir toplumu olduğumuzu bir defa daha dünyaya göstermek ve ispat etmek için çıkıyoruz. Biz, nihayet hürriyet ve fazilet mücadelemizin maksat ve gayelerini bütün cihana duyurmak için çıkıyoruz. Sesimiz tükenene, kalemimiz kırılana, tek canlı varlığımız kalana kadar mücadele etmeye azimli olduğumuzu ispat için çıkıyoruz*”¹⁵¹⁰ diye yazmaktaydı. **Limasol'un Sesi**, yayınlandığı bu ilk sayısında “*Fazilet ve Hürriyet Mücadelesi*” adlı başyazıda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Rumlar tarafından fiilen yıkılmasından sonra başlayan Kıbrıs Türk mücadelesinin anlatıldığı yazı şöyleydi:

“ *21 Aralık 1963'ten beri içinde bulunduğumuz milli mücadele, geçmişte yapılmış olan bütün Türk savaşları gibi bir fazilet hürriyet mücadelesidir. Gayemiz, Rumların alçakça ve hile ile çalmış oldukları hürriyetimizi, Türk geleneğine uygun olarak fazilete dayanan bir mücadele ile geri kalmaktır.*

¹⁵⁰⁷ **Limasol'un Sesi**, 25 Kasım 1964, Sayı: 1.

¹⁵⁰⁸ **Limasol'un Sesi**, 25 Kasım 1964, Sayı: 1.

¹⁵⁰⁹ **Limasol'un Sesi**, 25 Kasım 1964, Sayı: 1.

¹⁵¹⁰ **Limasol'un Sesi**, 25 Kasım 1964, Sayı: 1.

Fazilet, kelimesi birçok manalar taşımaktadır. Bu manalar da her millete aynı değildir. Bizim görüşümüze göre, Fazilet dediğimizde itidal, cesaret, uzağı görüş, sebat, sabır ve doğruluk gibi meziyetler anlaşılır.

Kıbrıs mücadelemizde daima itidalli olarak hareket ettik. Bizi kökten mahvetmek için üzerimize çullanan yüzlerce Türk'ü öldüren, evsiz barksız bırakan barbar Rumlara karşı kendimizi sadece koruduk. Biz isteseydik, Limasol mücadelesi esnasında, Rumları en can alıcı yerlerinden darbeleyebilirdik. Fakat gerek dünya kamuoyunun ve gerekse Rumların (bir gün akılları başlarına gelirse) hangi cemaatin efendi olduğunu öğrenmesini istedik. Kıbrıs mücadelemizde, cesaret sahibiyiz. Çünkü uzağı gören, akıllı bir cemaat olduğumuz için ümitliyiz. Ümit ise insana daima cesaret verir.

Uzağı gören bir cemaatiz. Çünkü şimdiye kadar zulme diktatörlüğe, silah zoruyla başkasının hakkını çalmaya dayanan tarafın asla, nihai zafere erişmemiş olduğunu biliyoruz. İşte Hitler ile Mussolini'nin akıbetleri. İşte Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra üzerimize saldıran Yunanlıların akıbetleri.

Kıbrıs mücadelemizde sabırlı ve sebatkâriz. Sebatkâriz; çünkü haklıyız. Çünkü biz, Anayasa'nın uygulanmasını, Kıbrıs anlaşmalarına saygı gösterilmesini istemekten başka bir harekette bulunmadık. Onun için haklı davamızda sebat ediyoruz. Sebat ile sabır beraber gittiği içinde sabırlıyız. Ve sabırlı olmaya da çok dikkat ediyoruz. Çünkü kuvvetliyiz. Arkamızda büyük Türkiye'miz ve bütün medeni dünya var. Eğer bir gün sabrımız tükenirse, vay sabrımızı tüketenlerin haline.

Nihayet Kıbrıs mücadelemizde esas prensibimiz doğruluktur. Çünkü biliyoruz ki her mücadelede ancak doğru olan taraf zafere ulaşır. Doğru olmayan, hilekârlığa başvuran taraf bu suçu yalnız hasmına karşı değil kendi arkadaşlarına karşı da işler. Bunun ise sonu parçalanma, dağılmadır. Bu bakımdan yapılan mütareke anlaşmalarına daima saygı gösterdik. Hâlbuki Rumlar her vesile ile bizi tahrik ettiler. Tarlalarına giden Türkleri verdikleri sözün hilafına öldürdüler. Bu da onların tarih sayfalarına geçmiş hilekârlıklarının bir sonucu olsa gerek. Çünkü malum olduğu gibi eski Latin şairi Virgil yüzlerce yıl önce "Sana hediye getiren Yunanlıdan bile sakın!" demişti.

İşte barışta olduğu gibi savaşta da faziletten ayrılmayan biz Türkler, hürriyetimize bir gün mutlaka kavuşacağız. Çünkü fazilet ancak hür yaşamaya alışmış cemiyetlerde var olabilir. Biz Türkler ise, faziletsiz yaşayamayız. Onun için hürriyetsiz

de olamayız. Zafer bizimdir; çünkü fazilet en büyük kuvvetimizdir”¹⁵¹¹ denilmektedir. **Limasol’un Sesi**, 7 Aralık 1964 tarihli yayınında “Neden Rumlarla Birlikte ve Beraber Yaşayamayız” yazısında şöyle izah edilmektedir:

“Ayrı bir mille cemaat oluşumuzun bugün bütün dünyaca kabul edilmiş olması bile bizim Rumlarla birlikte beraber yaşayamayacağımızın en açık ve en bariz bir delilidir. Esasen tarihin hiçbir devrinde Türk Milleti, Türk Cemaati gerek kültür gerekse sosyal bakımdan bu milletle hiçbir zaman bağdaşmamıştır. İngiliz sömürgecilik idaresinde devlet mekanizmasının idari organlarında birlikte çalışmaya mecbur edilmiş olmamız mazide de birlik ve beraberlik içinde olduğumuzu ispata kâfi bir delil sayılamaz.

Adayı işgal etmemizle birlikte bu millete geniş hürriyetler tanıdığımız zamandan beri Rumlar, Türk düşmanlığını kutsal bir gelenek haline getirmişlerdir. Nihayet 21 Aralık 1963’te azami haddine ulaşan Türk düşmanlığı, Afrika vahşilerini dahi utandıracak bir alçaklık seviyesine inmiştir. Rumların bu alçaklıkları, binlerce acı misali ile Türk’ün milli şuurunda ebediyen silinmeyecek kin ve nefret duyguları yaratmıştır.

Bugün utanmadan, sıkılmadan, “Beraber Yaşayabiliriz” diyen seslerinde başaramadıkları bir ihanetin yalvarışları duyulmaktadır. 120 bin Kıbrıs Türkü’nün 11 aydan beri çekmiş olduğu ıstırap, Milli Mücadele’ye olan azim ve idaresini çelikleştirmiş ve dolayısıyla Rum milletinin seviyesini bize bir kat daha iyi anlatmıştır. Şimdi soruyoruz size!

Kiminle beraber yaşamak istiyorsunuz? Evlerini soyduğunuz, yuvalarını yıktığınız, ibadet yerlerini tarumar ettiğiniz insanlarla mı, dağda tarlasında, yolda, yakalayıp kallesçe öldürdüklerinizle mi, banyoda çocuklarını kurşuna dizdiklerinizle mi, yoksa Limasol çarpışmalarında “Tek Canlı Türk Kalana Kadar Öldürün” diye emir verdiklerinizle mi şimdi birlikte beraber yaşamak istiyor musunuz?”¹⁵¹² ifadeleriyle birlikte yaşayamamanın gerekçeleri anlatılmaktaydı. Bülten aynı tarihli yayınında “Davamız” başlığı altında kutsal mücadelesini bir başka şekilde şöyle ifade etmiştir:

¹⁵¹¹ **Limasol’un Sesi**, 25 Kasım 1964, Sayı: 1.

¹⁵¹² **Limasol’un Sesi**, 7 Aralık 1964, Sayı: 7.

“ Davamız inanmak ve liderimize itimatla kazanılacaktır. Davamız birlik ve beraberlik içinde oldukça zafere ulaşacaktır. Davamız “Ya İstiklal Ya Ölüm” parolamızı duyurabildiğimiz takdirde hedefine ulaşacaktır. Davamız bütün bir toplum olarak ona istediği her şeyi vermekle kazanılacaktır. Davamız birbirimizi sevmekle, birbirimize inanmakla, birbirimizi desteklemekle muzaffer olacaktır. Davamız çağdaş medeniyet seviyesine erişmiş bir toplum olduğumuzu ispat ettiğimiz takdirde kazanılacaktır. Davamız milli varlığımızı, milli bir şuur, milli bir vicdan ve milli bir anlayış içinde muhafaza ve devam ettirdiğimiz takdirde muzaffer olacaktır. Davamız şahıs davası mevki davası, servet veya şöhret kazanma davası yapılmayıp toplum davası millet davası hürriyet ve vatan davası olarak düşünüldüğü takdirde mutlaka kazanılacaktır. Davamız hiçbir zaman ümitsizliğe düşmediğimiz ve en kötü şartlarda bile iman ve inancımızı kaybetmediğimiz takdirde kazanılacaktır. Davamız üstün fedakârlıklarla her türlü mahrumiyet ve ıstıraba dayanmak ve icabında ölümün ve yokluğun her türlü eza ve cefasına inanarak, iman ederek sonuna kadar katlamamakla muzaffer olacaktır. Davamız, davamıza inanmış ve iman etmiş bir toplum olduğumuzu ispat ettiğimiz için milletimizin ebedi zaferi olacaktır. Davamız “Ne Mutlu Türküm” diyenlerin davası olduğu için muzaffer olacaktır. Davamız, davada bir, imanda bir, ülküde bir oldukça biz, Yavru Vatanımız, sevgili Kıbrıs’ımız, sen bizimsin, bizim kalacaksın. Şehitlerimizin kanı üzerine and içeriz ki sen benim milletimin olacaksın”¹⁵¹³ yazmaktaydı.

Limasol’un Sesi, 21 Aralık 1964 tarihli yayınında, **21 Aralık 1963**’de Rumlara karşı başlayan mücadelenin yıldönümünde “*Bir Toplumun Şahlanması Rum Vahşetine Karşı Milli Mücadelemiz Bir Yıl Önce Bugün Başlamıştı*” yazısı şöyleydi:

“ Bugün yıllar boyunca Ada’dan Türklüğü silmek için çeşitli şekillere bürünmüş, en nihayet de katliam hareketleri kılığında ortaya çıkmış olan Rum tecavüzlerine karşı Türklüğün şahlanması yıldönümüdür. Sömürge idaresi devrinde, kâh sinsi kâh açık bir şekilde cereyan etmiş olan Rum saldırganlığı, daha ziyade ekonomik ve kültürel cephelerimize yönelmişti...

Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra da Rumlar Türklüğü imha yoluyla Enosis’i gerçekleştirme siyasetlerine devam ettiler. Anayasanın Türk haklarıyla ilgili

¹⁵¹³ **Limasol’un Sesi, 7 Aralık 1964, Sayı. 3.**

maddelerini bunun için ayaklar altına aldılar. Kıbrıs Ordusu'nu bunun için kırmadılar, sivil idarede 30:70 oranını bunun için uygulamadılar. Anayasa Mahkemesi'ni bunun için tanımadılar. Diğer taraftan da çoğunlukta olmanın sağladığı imkânlardan faydalanarak Türkler aleyhine rahatça teşkilatlandılar. Rum polislerini ve "Özel Polis" adı altında binlerce tedhişçiye silahlarla teçhiz ettiler. Türkler aleyhine açmış oldukları tahrik kampanyasını şiddetlendirdiler. Türklerin evlerini, arabalarını, üstlerini kanunsuz aramalara tabi tuttular. Nihayet önceden planlamış oldukları 21 Aralık olaylarını yarattılar...

Fakat bir mücadele sadece silahla çarpışma şeklinde ortaya çıkmaz. Ekonomik, psikolojik, maddi manevi her sahada cereyan eder. Buna karşımızdaki gâvurların kalleşliğini ve hilekârlığını da katarsak mücadelemizin çetinliği ortaya çıkar.

Nitekim silahlı saldırılarda başarı sağlayamayınca, bizi içten çökertmek için çeşitli çarelere başvurdular. Sinirlerimizi gergin tutmak, sabır ve enerjimizi tüketmek, bıkkınlık ve usanç yaratmak yoluna gittiler. Bunun içinde yollarda, bağlarda rastladıkları masum Türkleri kaçırdılar. Türk kesimlerini ekonomik abluka altına aldılar. Kızılay yardımına bile engel olmak istediler. Gündüzün ve geceleyin Türk semtlerine ateş açtılar. Sağda solda barikatlar kurarak bize saatlerce eziyet yaptılar. Soygunculuğa başvurdular. Bir yenden bu rezaletleri devam ettirirken diğer yandan da hiç utanmadan birlikte yaşama propagandaları yaptılar. Böylece bizi şaşırtmak, şüphe içinde bırakmak liderlerimizle aramızı açmak istediler.

Bir yıldan beri sürüp giden Rum saldırılarına karşı durabilmişsek bu milli birlik ve beraberliğimizin kuvveti, milli davaya inancımızın sağlamlığı neticesi olmuştur...

Fakat elde ettiğimiz bu neticelerle asla yetinmemeliyiz. Milli birlik ve beraberliğimizi kuvvetlendirmek için, tembellik, çekememezlik, bencillik, saygısızlık, itaatsizlik, dedikodu ve iftira gibi yıkıcı kuvvetlerle de mücadele etmeliyiz.

Bunun için de her şeyi milli mücadelenin ışığ altında görmeli kendimizi değil milli davayı düşünmeliyiz. Askerliğin gerektirdiği disiplin, Nizâm ve intizamı hayatımızın her cephesine uygulamalıyız. Zafer bizindir; çünkü mücadelemiz fazilete ve hakka dayanan bir mücadeledir"¹⁵¹⁴ ifadelerine yer verilmişti.

¹⁵¹⁴ Limasol'un Sesi, 21 Aralık 1964, Sayı: 5.

Limasol'un Sesi, 15 Şubat 1965 tarihli sayısında, “İkinci Plevne Müdafaası Tarih Olmuş Üç Günün Gerçek Hikâyesi” ve “11-13 Şubat Limasol Türk'ünün Şahlanışının Yıldönümüdür” başlıklarını kullanarak “Özel Sayı” olarak çıkmıştır. Bülten, Limasol Türkü için önemli olan tarihi yıldönümünü şöyle anlatmaktaydı:

“ Limasol çarpışmaları Kıbrıs faciasında özellikleri itibarı ile olduğu kadar Limasol Türk Mücahitlerinin gösterdiği kahramanlık ve cesaret bakımından da örnek bir hamaset numunesidir. Bu çalışmalarını anlatmadan evvel arazi, silah, mühimmat, personel ve taktik imkânları hakkında bilgi vermeyi faydalı bulmaktayız. Limasol Türk semti belli başlı ayrıntılarıyla sınırlandırılmış bir semt manzarası arz etmemektedir. Bu kasabada yaşayan 7000 Türk'ün 3000'i Rumlarla karışık mahallelerde yaşamakta idi. Tamamen Türk olan merkezi kesim tam bir daire şeklinde Rumlarla sarılı idi. Düşmanlarımız bundan azami şekilde istifade etmişler ve çarpışmalardan evvel etrafımızı çepeçevre ve çok kuvvetli mevziler ile tam muhasara altına almışlardı.

Bu durum hiçbir çarpışma olmadan tabii olarak meydana gelmiş bulunması bakımından bizim için çok büyük bir talihsizlik eseridir. Tarihte harpler de mağlup olan ordular bile böyle kötü şartlara düşmemişlerdir. Limasol, adanın düşman nüfusu ile kıyaslandığında en azınlıkta olan bir Türk kasabasıdır. Yine savunma taktik, ikmal ve ulaştırma imkânları bakımından da diğer Türk kasabalarıyla kıyas edilemeyecek zorluklar içerisinde bulunuyordu.

Bunları biliyor bu imkânsızlıklara ve bu zorluklara karşı mücadele azim ve irademizi hiç bozmadan bütün maddi ve manevi imkânlarımızı seferber ederek bir Gaziantep bir Plevne müdafaası yaratmak için yediden yetmişe kadar hazırlıklarımızı bütün ihtimalleri düşünerek yapıyorduk. Düşmanlarımızın bize iyi görünme siyasetlerine karşılık harp hazırlıklarını da yakından takip ediyorduk. Biz de imkânlarımız nispetinde çalışmalarımızı her geçen gün biraz daha hızlandırıyorduk. Milli şuur, milli irade ve milli heyecan Limasol Türk halkında en son seviyeye ulaşmış bulunuyordu. İşte tarihin kaydettiği en talihsiz şartlar içerisindeki çarpışmalara bu manevi kuvvet ve bu ulvi hisler içerisinde girmiş bulunuyorduk. Düşmanımızın gayesi, kendileri için çok müsait bir durumda bulunan bizi yıldırım sürati ile bir iki saat içerisinde mağlup etmek ve bu suretle Ada Türklüğünün moralini bozmak ve Güvenlik Konseyinde bu zaferin verdiği kuvvet ile daha fazla söz hakkına sahip olmak maksadını

gütmekteydi. Bunun için Yunan subaylarının idaresinde Yunanistan'dan gelen askerlerle birlikte adanın dört bir tarafından gelen EOKA çetecileri, Nikos Samson ve Lissaridis'in kuvvetleriyle birlikte bizlere taarruz için her türlü hazırlıklarını yapmış bulunuyorlardı.

10 Şubat 1964 günü hiçbir sebep yokken basit bir karakol olayını bahane ederek Yalova'ya saldırdılar. Kahraman mücahitlerimizin kahramanca müdafaaları karşısında en küçük bir muvaffakiyet elde edemediler. İki üç saat devam eden çarpışmalar İngiliz kuvvetlerinin araya girmesi ile sona ermiş ve düşmanlarımız kahraman mücahitlerimizden ilk darbeyi burada yemişlerdi..."¹⁵¹⁵ ifadelerine yer vermektedir.

Limasol'un Sesi, 22 Kasım 1965 tarihli yayınında **Selim Türkoğlu** imzasını taşıyan "*İki Yaşına Basarken*" yazısında okuyucularına şöyle seslenmekteydi: "Sevgili Okuyucu, **Limasol'un Sesi** bir yaşına daha basarken karşınızda daha olgun ve orijinal bir şekilde çıkabilmek için hummalı bir faaliyet içerisinde. Birkaç haftaya kadar, sizlere bu sayfalarda daha büyük bir kadro, daha çeşitli yazılar daha geniş iç ve dış haberler, güzel hikâyeler, sağlık ve güzellik öğütleri, ilginç ve acayip olaylar, fıkralar, haftalık zayıç ve bunlar gibi nice yenilikler sunacak bir yandan sizi aydınlatmaya bir yandan da dinlendirip eğlendirmeye çalışacağız.

Eh, biz müjdemizi verdik. Ama bir dakika! Siz bu durumda bize borçlu kalacaksınız; değil mi? Sanırım ki herhalde, sizler de bunu daha büyük, daha candan bir ilgi göstermek, bizi desteklemek suretiyle ödersiniz. Hepinize sıhhat, iyi günler ve yakında zafer gününü görebilme mutluluğunu dilerim"¹⁵¹⁶. Haftalık haber bülteni olan **Limasol'un Sesi**'nin tespit edilebilen son yayını **14 Şubat 1966** tarihli **64** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur¹⁵¹⁷.

Siyasi Bülten

Şubat 1966'dan itibaren aylık olarak yayınlanmıştır. Kıbrıs Türk Vatanseverler Birliği'nin yayın organı olan **Siyasi Bülten**'de; Seferoğlu Ömer Mehmet, Aziz Gözlemci, Sendikası gibi isimlerin yazıları çıkmıştır. Kapaksız olarak çıkmış ve sadece

¹⁵¹⁵ **Limasol'un Sesi**, 15 Şubat 1965, Sayı: 13.

¹⁵¹⁶ **Limasol'un Sesi**, 22 Kasım 1965, Sayı: 53.

¹⁵¹⁷ **Limasol'un Sesi**, 14 Şubat 1966, Sayı: 64.

7 ve 8 numaralı sayıları tespit edilebilmiştir. 16 sayfa çıkmış olan bültenin üzerinde Lefkoşa yazarken basımevine ait bir bilgi bulunmamaktadır¹⁵¹⁸.

Türk-Sen

İlk sayısı 1 Şubat 1971’de yayımlanmıştır. Yayınnın başlık adı sayfanın üst orta kısmında büyükçe siyah puntolu harflerle dizilmiştir. Başlık adının hemen altında siyah zemin üzerine beyaz puntolarla “ *Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Federasyonu Yayın Organıdır* ” ibareleri bulunmaktaydı¹⁵¹⁹. **Türk-Sen** bülteni her ayın son günü yayımlanmış ve Türk-Sen’in bütün üyelerine ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Bülten isteyenlere “ *12 adet 5 millik Türk Cemaat Meclisi Damga Pulu*” ile beraber adreslerini sendikaya gönderenlere ulaştırılmıştır. Lefkoşa’da Savaş Basımevi’nde baskısı yapılan bülten, “*Türk-Sen, 13 15, Müftü Zia Sokak* ” adresinden yönetilmiştir. Bülten, bu ilk sayısında 4200 adet basılmıştır¹⁵²⁰.

Bülten ilk sayısında “*Ayın Sohbeti*” başyazısıyla çıktığı “*Çıkarken*” yazısında amacını şöyle izah etmekteydi: “*Türk-Sen ile üye kuruluşları ve üyeler arasında irtibatı kuvvetlendirmek, Türk-Sen tüzüğüne uygun olarak Türk-Sen’in ve üye sendikalarının faaliyetlerini üyelerimize aktarmak ve gerek adamızdaki işçi ve sendikal gerekse uluslararası hür işçi hareketinin gelişiminden üyelerimizi aydınlatmak bültenimizin hedefi olacaktır... Türk-Sen olaylardan önce haftada bir defa olmak üzere Radyo vasıtasıyla ve yayınladığı haftalık teksir edilmiş bir bülten sayesinde çalışmaları hakkında üyelerini aydınlatmak için imkânlar ölçüsünde bir gayret gösterdi... Şimdi aylık olarak ve bir ay zarfındaki bütün işçi haberlerine yer verilecek biçimde yayınlanacak bültenimizi zamanla ve imkânlar nispetinde her onbeş günde bir ve daha sonra da haftada bir yayınlamayı tasavvur etmekteyiz... Bültenimizde siyasi yazılara yer verilmeyecektir. Çalışma hayatımızla ilgili olarak Türk-Sen bünyesi dâhilinden veya haricinden gönderilecek yazılar, objektif kriterlere dayandığı takdirde, bültenimizde*

¹⁵¹⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 111.

¹⁵¹⁹ **Türk-Sen**, 1 Şubat 1971, Sayı: 1.

¹⁵²⁰ **Türk-Sen**, 1 Şubat 1971, Sayı: 1.

yayınlanacaktır...”¹⁵²¹ ifadeleri kullanılmıştı. Tek sayısına ulaşılabilen **Türk-Sen**’in bu ilk sayısında sendikanın faaliyetleri, bildirileri hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Barış

İlk sayısı **Ağustos 1975**’de yayımlanmıştır¹⁵²². Başlık adının hemen altında çerçeve içerisinde Kıbrıs haritası ve bu haritanın altında da Atatürk’ün “*Türk Öğün Çalış Güven*” veciz sözü yer almıştır. Başlık adının altında büyük harflerle “*Aylık Haber Bülteni*” yazarken bu ibarenin altında da yayının “sayı”sı ve tarihi bilgileri vardır. Başlık adının hemen solunda ise Atatürk’ün bir fotoğrafı yer almıştır¹⁵²³. Derginin bu sayısı 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı’nın şenliklerine ayrılmıştır. Kıbrıs’ın tarihi ve turistik tanıtımı yapılmıştır. Yayında renkli ve siyah-beyaz resimler kullanılmıştır.

Barış bülteni, **Halkın Sesi** gazetesinin grafik stüdyolarında hazırlanıp ofset tesislerinde basılmıştır¹⁵²⁴. **Barış**, **Mart 1976** tarihli 8 numaralı sayısından itibaren *Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Basımevi*’nde basılmıştır “*Bülten, Psk. Hrb. Tk. Yayınıdır*” ibaresi de son sayfada yer almıştır¹⁵²⁵. **Barış** bülteninin son yayını **Ekim 1976** tarihini taşıyan 15 sayı numaralı nüshası olmuştur¹⁵²⁶.

DGD Bülteni

Devrimci Gençlik Derneği’nin yayın organı olan **DGD Bülteni**, 1978 yılı içerisinde yayımlanmaya başlamıştır. **Aylık** olarak neşredildiği bilgisi verilmesine rağmen düzensiz aralıklarla teksir halinde çıkmıştır. **DGD Bülteni**’nin Sahibi DGD Basın-Yayın-Propaganda Bürosu idi¹⁵²⁷. Son yayın tarihine ulaşamamıştır.

Kooperatif Bülteni

Aralık 1979’da itibaren yayımlanmaya başlamış olan **aylık** bültendir. 4 veya 6 sayfa arasında çıkmış olan **Kooperatif Bülteni**’nin Sahibi Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Ltd. Başyazarı da Eray Camgöz idi. Ücretsiz olarak okurlarına ulaşan

¹⁵²¹ **Türk-Sen**, 1 Şubat 1971, Sayı: 1.

¹⁵²² **Barış**, Ağustos 1975, Sayı: 1.

¹⁵²³ **Barış**, Ağustos 1975, Sayı: 1.

¹⁵²⁴ **Barış**, Ağustos 1975, Sayı: 1.

¹⁵²⁵ **Barış**, Mart 1976, Sayı: 8.

¹⁵²⁶ **Barış**, Ekim 1976, Sayı: 15.

¹⁵²⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 87.

bültenin amacı Kıbrıs Türk köylüsü ve çiftçisine hizmet etmek olmuştur¹⁵²⁸. Hakkında daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.

İlk nüshası **Aralık 1984**'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁵²⁹. Bültenin **2 sayı** numaralı yayını **Temmuz 1985** tarihli dir. Kıbrıs Vakıflar Bankası'nın yayın organı olan bülten 2 numaralı sayısında Kıbrıs Vakıflar Bankası'nın kapak resmiyle çıkmıştır. Banka, Kıbrıs Türk Toplumunun en büyük mal varlığına sahip ve en güçlü kamu iktisadi teşebbüsü olan Vakıflar İdaresinin bir yan kuruluşu olarak bilinmektedir¹⁵³⁰.

Bülten, **Lefkoşa**'da, "**11 Girne Caddesi Posta Kutusu 212**" yazışma adresi kayıtlıydı¹⁵³¹. Yayın sorumlusu **Ahmet H. Evrensel** olan bülten, **Bolan Ofset** tesislerinde basılmıştır¹⁵³². Bültenin yayın süreci yılda bir kez yayımlanmak suretiyle neşredilmiştir.

Temmuz 1986 sayısında, K. Vakıflar Bankası Ltd.'nin "**Güzelyurt Şubesi**" kapak resmi yapılmıştır. Bülten, **Sultan Ofset** basımevinde basılmıştır¹⁵³³. Bültenin **Şubat 1987** tarihli sayısında, bankanın "**Girne Şubesi**" kapak resmi yapılmış olup karikatürler de **Cemal Tunçeri** tarafından çizilmiştir¹⁵³⁴.

Nisan 1988 sayısında bültende yer alan karikatürist sayısı **Serhan Gazioğlu**'yla ikiye yükselmiştir¹⁵³⁵. Bu sayıda, "**KKTC Merkez Bankası Takas Odası**" kapak resmi olarak çıkarken bu resim **Kadir Kaba** tarafından çekilmiştir. **İsmet V. Güney** de renk ayrımını gerçekleştirmiştir. Yayının dizgi ve baskısı da **Dilman Ofset** tarafından yapılmıştır¹⁵³⁶.

Bülten'in **Ocak 1989** sayısında, Kıbrıs Vakıflar Bankasına ait "**Girne Şubesi**"nin ilk harcını atan dönemin Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'ın, **Kadir Kaba** tarafından

¹⁵²⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 88.
¹⁵²⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 115.
¹⁵³⁰ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Temmuz 1985, Sayı: 2.
¹⁵³¹ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Temmuz 1985, Sayı: 2.
¹⁵³² **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Temmuz 1985, Sayı: 2.
¹⁵³³ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Temmuz 1986, Sayı: 3.
¹⁵³⁴ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Şubat 1987, Sayı: 4.
¹⁵³⁵ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Nisan 1988, Sayı: 5.
¹⁵³⁶ **Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.**, Nisan 1988, Sayı: 5.

çekilen fotoğrafı kapak olmuştur. Bültenin Dilhan Ofset tarafından dizgi ve baskısı yapılmıştır. Renk ayrımları **Çali Grafik** tarafından gerçekleştirilmiştir¹⁵³⁷.

Bültenin **Haziran 1990** sayısında **Kadir Kaba**'nın fotoğrafladığı bankanın **Lefkoşa**'daki merkez şubesinin yeni hizmet binası kapak resmi yapılmıştır. Bu sayıda bülten, **Bolan Printing Ltd.** tarafından dizilmiş ve basılmıştır¹⁵³⁸.

Sağlık

Sağlık Örgütleri Dayanışma Kurulu'nun yayın organı olan **Sağlık** bülteni **Ocak-Şubat 1987**'den itibaren yayımlanmaya başlamıştır. İki ayda bir çıkan bültenin başyazarı Dr. Mustafa Hami'dir. 12 sayfa çıkmış olan bülten ücretsiz olarak çıkmıştır¹⁵³⁹.

Bülten

15 Ekim 1987'den itibaren yayımlanmaya başlamış olan **aylık** yayındır. Kanserle Savaşım Derneği'nin yayın organı olan **Bülten**, Lefkoşa'da Gelişim Ofset Basımevi'nden çıkmıştır¹⁵⁴⁰. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

Bülten

Gazimağusa Belediyesi'nin yayın organı olan **Bülten**, **1987**'den itibaren yayımlanmaya başlanmıştır. Yılda birkaç kez çıkan **Bülten**, Halkın Sesi Basımevi'nde basımı gerçekleştirilmiştir. Gazimağusa Belediyesi'nin yayın organı olan **Bülten**'in Editörlüğü'nü Türkay Altay yapmıştır¹⁵⁴¹.

Mücahit

Şubat 1988'de ilk nüshası yayınlanan **Mücahit**, **Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği**'nin yayın organıdır¹⁵⁴². İlk nüshasındaki "*Mücahit*" imzasıyla yayınlanan başyazıda, "*Yeniden Çıkarken*" adlı yazıda derginin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

¹⁵³⁷ Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd., Ocak 1989, Sayı: 6.

¹⁵³⁸ Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd., Haziran 1990, Sayı: 7.

¹⁵³⁹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 96.

¹⁵⁴⁰ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 98.

¹⁵⁴¹ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 98.

¹⁵⁴² **Mücahit**, Şubat 1988, Sayı: 1.

“ Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği'nin sesini içte ve dışta duyuracak belirli mesajları kamuoyuna aktararak ve üyeleri ile diyalogu sağlayacak bir yayın organının gerekliliği tartışmasız ilk konu olmalıydı. Ve de öyle oldu Bu gün ilk sayısını okumakta olduğunuz Mücahit bülteni alınan kararlar doğrultusunda siz üyelerimize ve kamuoyuna ilk mesajı verirken mutludur. Üç ayda bir yayınlamayı düşündüğümüz Mücahit bültenini sizlerinde katkısıyla ayda bir beklide her hafta yayınlama olanağına kavuşacağız.

Mücahit bülteni, Mücahidin gür sesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kökleşmesi ve tanıtma ve tanınmasında gerçekleri dünya kamuoyuna duyurarak en önemli kaynaklardan biri olacaktır.

Mücahit bülteni, Mücahit sorunlarını dile getirecek, çözümü için ve doğru olarak siz üyelerine görüş ve yorumlarıyla sunacaktır. Derneğin yapacağı çalışmaları, hükümet katında yapılacak müzakereleri en sıhhatli Eleştirilerini ağır başlılıkla ve yol gösterici bir düşünce olgunluğu içerisinde yapacak fakat kesin sonuçlara alışıcaya kadar ısrarla takibini sürdürecektir. Kendini Kıbrıs Türk Mücahidinin hizmetine adayacak ve hiçbir güç karşısında gerçeği haykırmaktan asla çekinmeyecektir.

“Mücahit” bülteni yayın politikasını mücahit zümresinden gelecek istekler doğrultusunda geliştirecek ve yayın hayatında yerini alacaktır.

Mücahit bülteni yazı ailesi tüm Mücahit halkımızın yeni yılını sevgi dolu başarı dilekleri ile candan kutlar yeni yılda mutluluklar diler”¹⁵⁴³ ifadeleri kullanılmıştır.

Bülten

3 sayı çıkmış olan **Bülten**'in ilk nüshası **Mayıs 1988**'de neşredilmiştir. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Basımevi hakkında bilgi edinilemeyen **Bülten**, Lefkoşa'da 20 sayfa çıkmıştır¹⁵⁴⁴.

¹⁵⁴³ Mücahit, Şubat 1988, Sayı: 1.

¹⁵⁴⁴ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 119.

F. İNGİLİZCE YAYIN YAPAN TÜRK GAZETE-DERGİ VE BÜLTENLERİ (1956-1989)

The Voice Of The People

İlk sayısı 8 Temmuz 1956'dan itibaren yayımlanmaya başlanmış olan **haftalık İngilizce** gazetedir. “ *Weekly English Edition Of Halkın Sesi (The Voice Of The People)*” adıyla neşredilmiştir. Gazetenin başlık üst bilgisinde “*EOKA'yı Kınayan Tek İngilizce Gazete*” ibaresi yer almıştır. Nüshası 10 mil olan gazetenin yıllık abone bedeli 500, altı aylığı 250 ve üç aylığı da 125 mil olarak hesaplanmıştır. **Dr. Fazıl Küçük** gazetenin Sahibi olduğu gibi Başyazarlığı'nı da yapmıştır¹⁵⁴⁵. Rumların, İngilizce yayınlar yapmak suretiyle hem Ada Türkleri hem de Kıbrıs'ın hukuki ve yapısal durumuyla ilgili yanlış yönlendirmelerine cevap verebilmek ve dünya kamuoyuna kendini ifade edebilmek için neşredilmiştir. Londra'da da dağıtımı yapılmış olan gazetenin yayınları 9 Şubat 1959'da sona ermiştir.

Special News Bulletin

21 Aralık 1963'den itibaren yayımlanmaya başlamıştır. **Günlük** haber bülteni olan **Special News Bulletin**, Enformasyon Dairesi tarafından neşredilmiştir. Önceleri Halkın Sesi Basımevi'nde daha sonraları ise Devlet Basımevi'nden çıkmıştır. 2-8 sayfa arasında çıkan yayın okurlarına ücretsiz olarak ulaşmıştır. 24 Mart 1981'den itibaren yayınlarını **Kıbrıs** adıyla, **haftalık** olarak çıkmaya başlamıştır. **Mart 1985-12 Ekim 1987** tarihleri arasında Tanıtma Birimi tarafından günlük olarak yayınlanmıştır. 19 Ekim 1987'den itibaren de yayınlarını haftalık olarak tekrar Enformasyon Dairesi'nce yayımlanmaya başlamıştır¹⁵⁴⁶. Bültenle ilgili daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

Cyprus News

Kasım 1975'den itibaren **haftalık** olarak yayın hayatına başlamış olan İngilizce gazetedir. Gazetenin Sahibi Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan İngiliz topluluğudur. Başyazar **Akay Cemal** idi. Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nde basımı yapılan **Cyprus News**, 12 sayfa olarak okurlarına ulaşmıştır. Girne'deki İngiliz topluluğu tarafından

¹⁵⁴⁵ The Voice Of The People, 8th July 1956, Vol.1, No:1.

¹⁵⁴⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 121.

neşredilmiş olup Kıbrıs'ın tarihi kültürel ve turistik zenginliklerini tanıtmayı amaçlayan bir gazete olmuştur. **Cyprus News**'in yayın hayatı Eylül 1976'da sona ermiştir¹⁵⁴⁷. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Northern Weekly Mail

Ekim 1980'den itibaren yayımlanmaya başlamış olan **haftalık** gazetedir. Ulusal Birlik Partisi'nin İngilizce yayın organı olan gazetenin Sahipliği'ni **Raif Rauf Denktaş** Başyazarlığı'nı ise **Hüsrev Çağın** yapmıştır. Lefkoşa'da, Ulus Ofset Tesisleri'nde basımı yapılan **Northern Weekly Mail**'in yayın hayatı 1984'ün sonunda noktalanmıştır¹⁵⁴⁸.

New Cyprus

Şubat 1985'de yayımlanmaya başlanmış olan **aylık** İngilizce dergidir. Sahibi ve Başyazarı Ahmet C. Gazioğlu'dur¹⁵⁴⁹. Daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

Special News Bulletin Weekly Digest

1 Haziran 1985'de ilk sayısı neşredilmek suretiyle yayın hayatına başlamıştır. KKTC Başbakanlık Tanıtma Birimi tarafından haftalık olarak yayımlanmıştır. Genel Yönetmeni Hüsrev Çağın olan bültenin basımı Devlet Basımevi'nde gerçekleştirilmiş ve parasız olarak okuyucularına ulaştırılmıştır. 9 Ağustos 1986'da yayın hayatını noktalamıştır¹⁵⁵⁰.

Turquoise

Yılda 4 kez çıkan derginin ilk sayısı **Ekim 1988**'de yayımlanmıştır. Derginin Sahibi Asil Nadir ve Şirketi A. N. Graphics (Kıbrıs) Ltd. İngilizce neşredilen dergi, Türkiye ve KKTC'ye hitap etmektedir. Derginin Genel Müdürü Mehmet Ali Akpınar, Yazı İşleri Müdürü Metin Münir ve Editör de Gary Chapman'dır. İlk sayısında

¹⁵⁴⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 84.

¹⁵⁴⁸ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 88-89.

¹⁵⁴⁹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 116.

¹⁵⁵⁰ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 121.

“deneme” yayın olarak çıkan **Turquoise**’nin ilk gerçek sayısı **1 Aralık 1988**’de neşredilmiştir. 64 sayfa çıkan dergi 3000 Türk lirasından satılmıştır¹⁵⁵¹.

Cyprus Times

11 Temmuz 1989’dan itibaren yayınlanmaya başlamış olan **haftalık** gazetedir. **Cyprus Times** gazetesinin Sahibi Asil Nadir veya A.N Graphics (Kıbrıs) Ltd. olup Lefkoşa’da A.N Graphics Ltd. Basımevi’nde 24 sayfa çıkmıştır¹⁵⁵². Haftalık İngilizce gazete olan **Cyprus Times** gazetesi daha çok bir tanıtım amacı gütmeye çizgisinde yayınlanmıştır¹⁵⁵³.

G. YURTDIŞINDA KIBRIS TÜRK BASININA YÖNELİK YAPILAN YAYINLAR (1948-1988)

a.Türkiye

Yeşilada

İlk sayısı **8 Kasım 1948**’de yayımlanmıştır¹⁵⁵⁴. Derginin kapak resminde kırmızı zemin üzerine beyaz puntolu harflerle başlık adı yer almıştır. Büyükçe dizilmiş **Yeşilada** başlığının altında en solda küçük puntolarla “*Ülkümüz Tanımak ve Tanıtmaktır*” ifadeleri ve bu şiarın hemen yanında da büyük ve koyu puntolarla derginin İngilizce karşılığı “*The Green Island*” ibareleri yer almıştır¹⁵⁵⁵.

Yeşilada dergisinin İmtiyaz Sahipliği’ni ve Yazı İşleri Müdürlüğü’nü **Hasan Nevzat Karagil**¹⁵⁵⁶, İngilizce Editörlüğü’nü de **Derviş Manizâde** yapmıştır. Türkiye, Kıbrıs ve yurtdışında Kıbrıs davasını, Türkler’in gözüyle yabancılara anlatabilmek için dergi; İngilizce ve Türkçe yayımlanmıştır¹⁵⁵⁷. İstanbul’da, posta kutusu 724 yazışma adresi olan **Yeşilada**’nın basımı **Kader Basımevi**’nde yapılmıştır¹⁵⁵⁸. Derginin iç kapak kısmında başlık adının altında İngilizce adı ve yayın içeriğini ifade eden “*Siyasi,*

¹⁵⁵¹ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 118.

¹⁵⁵² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 100.

¹⁵⁵³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 110.

¹⁵⁵⁴ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

¹⁵⁵⁵ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

¹⁵⁵⁶ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

¹⁵⁵⁷ M. Derviş MANİZADE, *65 Yıl Boyunca Kıbrıs İçin Belge ve Resimlerle Yazdıklarım Söylediklerim*, Kıbrıs Türk Kültür Derneği İstanbul Şubesi Yay., İstanbul, 1993, s. 527.

¹⁵⁵⁸ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

İçtimai, Kültürel, Milliyetçi Aylık Türkçe-İngilizce Mecmua” ibareleri yer almıştır¹⁵⁵⁹. Dergi; Kıbrıs, Türkiye ve İngiltere için farklı abone ücreti belirlemiş olup buna göre Kıbrıs’da; 12 sayısı 8 ve 6 sayısı 4 şilin, Türkiye: 12 sayısı 300, 6 sayısı 150 kuruş ve İngiltere için ise 12 sayısı 12 ve 6 sayısı da 6 şilin olarak hesaplanmıştır¹⁵⁶⁰.

Derginin İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Hasan Nevzat Karagil, ilk nüshadaki “*Yeşilada’nın Çıkış Maksatı*” başlığını taşıyan yazısında, Kıbrıs’ın kısa bir tarihiyle birlikte derginin amaçlarını şu şekilde ifade ediyordu:

“ 1572 yılında bir sürgün fermanıyla Silifke, Anamur, Konya Karaman, İçel ve daha bazı güney şehir ve kasabalarından Kıbrıs adasına gönderilen Türk halkı 1914 senesine kadar muhtelif sebeplerle bazen çoğalmışlar bazen de azalmışlardır. Ancak 1914 senesine kadar İngilizlerin icarından olan Ada’dan Türkiye’ye muhaceret çok azdı. Yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ve adanın anavatanından gelen ve hukuken ayrılması üzerine 1923’den sonra Ada’dan anavatanına bir muhaceret başladı. Bu akın o kadar süratli oldu ki bir anda adanın bir kısım Türk köyleri boşaldı veya yarıya indi. Buna yüksek tahsil maksadı ile gelip de burada yerleşip kalan Kıbrıs Türk Lisesi mezunlarını da ilave ederek, bu akının 15-20 sene içinde Ada’daki Türk nüfusunun artışında Türk kültür ve iktisadiyatında ne büyük bir boşluk hâsıl ettiğini, derhal anlarız.

Bugün Ada’da 85 bin Türk vardır. Rumlar 365 bini bulmaktadır. Bir asır önce Ada’daki Türk- Rum nüfus nispeti bire iki idi. Durum bugün aleyhimize olarak maalesef çok değişmiştir. Bu aleyhimize değişen durum karşısında nüfus bakımından değilse bile sosyal kültürel ve ekonomik alanda orada kuvvetli olmamız lazımdır. Yoksa her bakımdan ve bilhassa iktisadi alanda çok kuvvetli olan ve dünyanın hemen her tarafında bulunan evlatlarından, anavatanları olan Yunanistan’dan türlü yardım ve ilgi gören ada Rumlarına karşı hayat mücadelesine devam etmek Kıbrıs Türkleri için hayli zordur. Yeşilada’nın en büyük gayesini temsil eden bu mukaddes davanın, anavatan efkârında çok geniş akisler yaratacağına ve kendisine sayısız taraf bulacağına hiç şüphe etmiyoruz... Bir an için anavatanından ayrılınız. Bütün yabancı memleketleri baştan ayağa geziniz. Büyük Türk inkılâbının-durum icabı eksik de olsa- en yakın, en

¹⁵⁵⁹ Yeşilada, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

¹⁵⁶⁰ Yeşilada, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

samimi ve en şuurlu olarak Kıbrıs adasında takip ve tatbik edildiğini içiniz ferah dolu olarak görürsünüz.

İşte Yeşilada, Kıbrıs Türklerini mukaddes Türk inkılâbının nimetlerinden daha kolay daha süratli ve daha fazla müstefit kılmak için böyle yayın sahasına atılıyor. Yeşilada, Kıbrıs'ı ve Kıbrıs Türklerini anavatanın her köşesinde tanıtmaya, senelerden beri adanın Yunanistan'a ilhakı hususunda yersiz ve haksız olarak yapılan neşriyat ve hareketlere karşı ilmi siyasi tarihi ve hukuki esaslar dâhilinde mücadeleye ve merkezi İstanbul'da bulunan Kıbrıs Okullarından Yetişenler Cemiyeti'nin her türlü faaliyetlerini yaymaya çalışacaktır.

20 sayfa ile Yeşilada'nın 5 veya 6 sayfasını İngilizce yazılar teşkil edecektir. Bununla Yeşilada, Kıbrıs'taki Rumlara İngilizlere, Arap dünyasında bizleri öğrenmek isteyenlere, İngiltere ve Amerika'da bulunan Kıbrıslı Türklere Türkiyeli öğrenciler vasıtasıyla az da olsa bir kısım İngiliz ve Amerikalılara güzel yurdumuzu, genç demokrasimizi ve 25 yılda hemen her sahada neler yaptıklarımızı ikinci sayısından itibaren planlı bir şekilde tanıtmaya çalışacaktır.

"Yurdu Tanımak ve Tanıtmak" kadar çok ulvi fakat ağır ve mesuliyetli bir davada münevverlerimizin, orta ve yüksek tahsil gençliğimizin ve halk efkârımızın Yeşilada'yı her bakımdan destekleyeceklerine inanmakla kendimizde büyük bir cesaret hissediyoruz..." denilmekteydi¹⁵⁶¹. **Yeşilada**'nın yayın hayatına başlaması dolayısıyla Derviş Manizâde de dönemin politik havasını ve derginin yayın çizgisini şöyle izah etmekteydi:

" 'Cennetin eşi olarak Peygamber'in rüyasına giren Yeşilada...' Akdeniz'in sedef köpüklü, firuze dalgalarının koynunda uyuyan Zümrüt ada... Yüzyıllarca Akdeniz, korsanlarının, kalelerini büyüleyen gönüllerini çalan eşsiz belde... Görenlerin sevdasını, görmeyenlerin hasretini, çektiği güzel yurt... Seni ömründe bir defacık gören unutmazken, her zerren, dedelerimizin kanı ile yoğrulmuşken seni biz öz evlâtların mı unutacağız? ... Ey Yeşilada Türklüğü, evet, sen yıllarca ihmal ve cehaletin kurbanı oldun... Bir yandan gözlerini fani dünya hırsları bürütenlerin kısa görüşleri, bir yandan Türk'ün ezeli düşmanı kara kuvvetin hâin entrikaları ve nihayet eski uşaklarının, senin büyüklüğünün müsamahasından fırsat bulan sinsi politikası, senin

¹⁵⁶¹ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

*eski sahip ve efendisi olduğun “Yeşilada”daki varlığını sarsmaya başladı... Bak, yıllarca senden uzak olan evlâtların nihayet sevgi ve hasretinle tutuşan gönüllerindeki ateşi birleştirerek koca bir meşale yaktılar. İşte Yeşilada dergisi, bu meşalenin ilk ışığından sızan bir huzmedir. Sana daha çok kuvvetli ışıklar göndereceğiz. Ve sen, günden güne parlayacak olan bu birlik meşalesinin ışığında nihayet doğru yolunu bulacak ve alevinde ısınarak yeniden canlanacaksın. Bu duygu ile Yeşilada’yı ve onu çıkaran, yorulmak bilmez idealist sahibini tebrik ederim”*¹⁵⁶² ifadeleri kullanılarak derginin yayın hayatına atılışı hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

Yeşilada dergisinin 2 numaralı sayısı **24 Aralık** Cuma günü yayımlanmıştır¹⁵⁶³. Dergi bu gecikmenin gerekçesini yayınladığı **8 Kasım 1948** tarihli ilk nüshasında, yurt içi ve yurt dışında inceleme gezisinde olacağı için okuyucularını önceden bilgilendirmiştir¹⁵⁶⁴.

Dergi, **24 Aralık 1948** tarihli yayınında, **Lefkoşa**’daki Ayasofya Cami’sini kapak resmi yapmıştır. İlk nüshada iç kapaktan yer alan “*Siyasi, İctimai, Kültürel, Milliyetçi Aylık Türkçe-İngilizce Mecmua*” ibarelerinin yerini, derginin ikinci sayısında iç kapak kısmında İngilizce “*Turkish- English Monthley Magazine*” ifadeleri ve derginin bu periyodik yayın sürecini belirten sözlerin altında da sekreterin **Nail Genel** olduğu ifade edilmekteydi¹⁵⁶⁵. **Yeşilada**’nın kapak resminin sayfa düzeninde bazı değişiklikler göze çarpmaktadır. Derginin başlık adının altında, İngilizce karşılığı “*The Green Island*” ın hemen solunda “*Ülkümüz Tanımak ve Tanıtmaktır*” şiarı ve en sağda da bu sözlerin İngilizcesi karşılığı olan “*Our Aim Is To Learn And To Teach*” yer almıştır. Bütün bu ifadelerin altında da derginin içerik ve yayın anlayışını gösteren “*Siyasi, İctimai, Edebi Aylık Türkçe-İngilizce Dergi*” söz dizimi mevcuttu¹⁵⁶⁶.

Yeşilada’nın ikinci sayısında **Hasan Nevzat Karagil**, Kıbrıs Türk mücadele tarihinde çok önemli bir yere sahip olan 28 Kasım mitingini ele aldığı bir yazı yayınlamıştır. Kıbrıs’taki mevcut siyasi havayı yansıtmaya ve tarafların birbirlerine

¹⁵⁶² M. D. MANİZEDE, **65 Yıl Boyunca Kıbrıs...**, s. 527-528.

¹⁵⁶³ **Yeşilada**, 24 Aralık 1948, Sayı: I/2.

¹⁵⁶⁴ **Yeşilada**, 8 Kasım 1948, Sayı: I/1.

¹⁵⁶⁵ **Yeşilada**, 24 Aralık 1948, Sayı: I/2.

¹⁵⁶⁶ **Yeşilada**, 24 Aralık 1948, Sayı: I/2.

bakışları hakkında önemli bilgiler veren “Kıbrıs Meselesinde Görüş Ayrılıkları” adlı yazısı şöyleydi:

“ 28 Kasım günü Lefkoşa’da çok heyecanlı, şuurlu büyük bir miting yapıldı. Mitingde adanın her köşesinden akın halinde gelmiş 15 binden fazla Türk bulundu. Bu rakam, ada Türk nüfusunun yüzde onsekizini teşkil etmektedir. Bu büyük mitinge iştirak eden ve 85 bin Türk’e tercüman olan bu 15 bin kişi ne istiyor, maksatları nedir?... Bilindiği gibi Ada’da sağcı ve solculardan mürekkep 300 küsur bin Rum vardır. Sağcılar adanın Yunanistan’a ilhakını, solcular da adaya muhtar bir idarenin verilmesini en kaba taşkınlıklar içinde talep edip duruyorlar. Bu iki talebe, Yunan devlet ekranı ve matbuatının ada hakkında yaptıkları beyanat ve neşriyatı da ilave edersek Kıbrıs Türkünün ne ağır siyasi şartlar ve emrivakiler karşısında bulunduğunu takdir ederiz.

Kıbrıs Türkü bugüne kadar bütün bunları reddetmiş adeta yalnız başına mücadeleden bulunmuştur. Ada’da komünist fikirlerin revaç bulması ada Türklerini düşündürüyor. Zira Türkler günün birinde bu iğrenç fikirlerin kendi aralarına da gireceğini ve kendilerini Rumlar gibi ikiye ayırıp milli birlikte çok zayıf bir duruma düşüreceğini hesaba katmaktadırlar. Böyle bir halde adanın Yunanistan’a ilhaki tahakkuk etmese bile zaten ekseriyetti teşkil eden Rum komünistleri, Türk birliğinden ayrılacak olanları da kendi aralarına almaya muvaffak olacaklar ve bu takdirde adaya muhtar bir idarenin verilmesi mümkün olacaktır.

İşte bulunduğum o büyük mitingde konuşan dokuz Türk hatibi, bu husus üzerinde durdular ve “Bizi Yunanların idaresine bırakmayın bizi komünist uşaklarının kucağına atmayın” diye haykırdılar...¹⁵⁶⁷. Yeşilada’nın 20 Ocak 1949 tarihli sayısından itibaren derginin başlık adının hemen solunda bir küre ve içerisinde Kıbrıs haritası yine başlık adının altında da büyük harflerle “Aylık Milliyetçi Dergi” ifadeleri yer almıştır. “Ülkümüz Tanımak ve Tanıtmaktır” şiarının İngilizce karşılığı da hemen altında olmak suretiyle “Our Aim Is To Know And To Make Know” şeklinde önceki sayıdan farklı olarak çevirisi yer almıştır¹⁵⁶⁸.

¹⁵⁶⁷ Yeşilada, 24 Aralık 1948, Sayı: I/2.

¹⁵⁶⁸ Yeşilada, 20 Ocak 1949, Sayı: I/

Yeşilada, 15 Şubat 1949 tarihli 4 numaralı yayınıyla birlikte bu tarihten başlamak üzere ayın 15'inde çıkmaya başlamıştır. “*Bir Dava Dergisi Olan Yeşilada'yı Okuyunuz ve Okutunuz*” ibareleri yer almıştır¹⁵⁶⁹.

Yeşilada, Nisan 1949 tarihli, 6 sayı numaralı yayınında 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı vesilesiyle Mustafa Kemal Atatürk'le manevi kızı Ülkü ve İsmet İnönü'yü kapak resmi yaparak çıkmıştır¹⁵⁷⁰. Dergi, **Mayıs 1949**'da 7 sayı numaralı yayınında da 19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı nedeniyle Ulu Önder Atatürk'ü kapak resmi olarak benimsemiştir¹⁵⁷¹. **Yeşilada** imzasıyla yayınlanan ve derginin 19 Mayıs hakkındaki düşüncelerini belirten yazı şöyleydi:

“İstiklal savaşımızın büyük zaferlerini ve onu takip eden inkılâplarımızı bir tarih rakamıyla hülasa etmek mümkündür: 19 Mayıs.

Bugün herhangi bir şenlik günü değil bizi düne götüren ve yarına bağlayan kutlu bir yıldönümüdür. Bugün esir edilmek istenen Türk milletinin vatan ve hürriyet uğrunda kanının son damlasını dökünceye kadar dövüşmek azmiyle şahlandığı gündür. Otuz yıl önce bugün Türklüğün ve Türkiye'nin hali ne idi, bugün ne olmuştur. Bunu bir an düşünelim: 19 Mayısın manasını o zaman iyice kavrarız.

*Bunu düşünürsek anlarız ki bu güne yüce kahraman Atatürk'e borçluyuz. Bunu dünürsek anlarız ki 19 Mayıs gününün azim ve imanı kalplerimizde yaşadıkça bu millet ve memleket de yaşayacaktır. Bu kutlu yıldönümünde vatan ve millet uğrunda can veren şehitlerimizi bir kere daha saygı ile analım”*¹⁵⁷². Bu yazı, dergide İngilizce tercümesiyle birlikte yayınlanmıştır.

Yeşilada, 29 Ekim 1949 tarihli 12 numaralı nüshasında, Cumhuriyet Bayramı'ndan ötürü kapağında modern Türkiye'nin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün resmiyle çıkmıştır. Atatürk'ün “*Türk Gençliğine Hitabesi*” Türkçe ve Şinasi Siber'in İngilizce çevrisiyle yer almıştır¹⁵⁷³. Dergi, bu sayısında ikinci yılına giriş yapmış ve bu vesileyle de **Hasan Nevzat Karagil**; **Yeşilada**'nın ilk yılını ve ikinci yıldaki hedeflerini şöyle anlatıyordu:

¹⁵⁶⁹ **Yeşilada**, 15 Şubat 1949, Sayı: I/4.

¹⁵⁷⁰ **Yeşilada**, Nisan 1949, Sayı: I/6.

¹⁵⁷¹ **Yeşilada**, Mayıs 1949, Sayı: I/7.

¹⁵⁷² **Yeşilada**, Mayıs 1949, Sayı: I/7.

¹⁵⁷³ **Yeşilada**, 29 Ekim 1949, Sayı: I/12.

“...Yeşilada, yayın alanına atılmadan önce, Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleri, gerek anavatanında gerek diğer yabancı memleketlerde pek o kadar meşgul olunmuyordu... Bugün en büyük şehrimizden en küçük şehir ve kasabamıza kadar girmiş, bütün vitrinleri doldurmuş bulunan çeşitli Amerikan, İngiliz, Fransız, İsviçre, alman, İtalyan, yunan gazete mensuplarına karşı bizim neşriyatımızın da yabancı memleketlerde takip edilmesi hiç olmazsa milli hudutlar dışında kalmış ırkdaşlarımızın eline bir Türk mecmuası iletmeyi kendimize en büyük milli vazife edindik.

...Hiç şüphesiz böyle muazzam bir davanın öncüsü olan bir mecmuanın iyi bir teşkilata, zengin imkânlarla sahip olması gerektir. Biz bu teşkilatı kurmak, icap eden imkânları bulmak, ayrıca, anavatan dışında kalmış milyonlarca ırkdaşımızın sosyal kültürel ve ekonomik durumlarını tetkik edebilmek fırsatını kazanmak için acı da olsa, neşriyatımızı yalnız iki ay için durdurmaya karar vermiş bulunuyoruz.

Türkçe ve İngilizce olan Yeşilada'nın her okuyucuyu tatmin edebilmesi için bu sayımızdan itibaren mecmuamızı 28 sayfaya çıkarmış bulunuyoruz. Böylece, bizden fazla İngilizce yazıllar isteyen Amerika, İngiltere, mısır, Pakistan, Hindistan, Avustralya ve diğer yabancı memleketlerdeki kıymetli okuyucularımızın da arzularını nispeten yerine getirmiş olacağız...”¹⁵⁷⁴ diye yazmaktaydı.

Kıbrıs'ın milli bir dava olarak tanıtılması ve bunun bir süreklilik arz ederek yurtiçinde ve yurtdışında kalıcılaşmasını sağlayan Yeşilada'nın düzenli olarak neşredilmesi ve dağıtımı zor bir süreç olmuştur. Derginin Sahibi olan Hasan Nevzat Karagil, Yeşilada'nın dağıtımı ve satışıyla bizzat ilgilenmiş; “basın kartı”nı kullanarak trenlerde kompartımanları dolaşmak suretiyle yolculara Kıbrıs davasını anlatarak dergiyi satmıştır. Derginin yayınları Ekim 1951'e kadar düzenli olarak devam etmiştir¹⁵⁷⁵.

Türk Kıbrıs

İlk sayısı 14 Ocak 1958'de yayınlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Gazete, “Kıbrıs Türktür, Türk Kıbrıs” adıyla neşredilmiştir. Başlık adının hemen üzerinde Mehmet Akif'in “Uyan Ey Âlem-i İslâm Uyan Allah İçin Olsun, Gözet Namus-

¹⁵⁷⁴ Yeşilada, 29 Ekim 1949, Sayı: I/12.

¹⁵⁷⁵ M. D. MANİZEDE, 65 Yıl Boyunca Kıbrıs..., s. 528.

u Kur'an-ı Resulillah İçin Olsun!" sözleri bulunmaktaydı. "*Her şey Türk Milleti İçin*" ibareleri de başlığın hemen altında yer almıştır¹⁵⁷⁶. Cumartesi günleri yayınlanan *Türk Kıbrıs* gazetesinin Sahibi Mustafa Kızıltan, Yazı İşleri Müdürü Oğuz Özdeş'dir. Siyasi gazete olan **Türk Kıbrıs**'ın baskısı Vakit Basımevi'nde gerçekleştirilmiştir. Gazete, Ankara Cad., No.45 Güncer Han adresinden yönetilmiştir¹⁵⁷⁷. Gazete hakkında daha fazla bilgi tespit edilememiştir.

Kıbrıs'ta Kurtuluş

İlk sayısı 20 Şubat 1971'de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Gazete "*Kıbrıs'ta Kurtuluş, Faşizme ve Emperyalizme Karşı Halk Cephesi*" adıyla neşredilmiştir. Siyasi gazete olan **Kıbrıs'ta Kurtuluş**, onbeş günde bir yayınlanmıştır¹⁵⁷⁸. **Kıbrıs'ta Kurtuluş** gazetesinin Sahibi Nurhan Bahtiyar, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Erdoğan S. Saldır'dır. Gazete, Türkiye'de "*Hüdavendigâr Cad. No.7 Sirkeci İstanbul*" ve Kıbrıs'ta da "*Müftü Raci Efendi Sok. No. 48, Lefkoşa*"dan adreslerinden yönetilmiştir. Gazetenin Kıbrıs Genel Dağıtım Sorumlusu Av. Hüseyin M. Celâl'dir. Gazete, Türkiye'de yıllık 12 ve altı aylığı da 6 Türk lirasından Kıbrıs'ta da yıllık 1000 ve altı aylığı 500 mil olarak abone fiyatı belirlenmiştir. Gazetenin dizgisi Yüksel Matbaası'nda, baskısı ise Ulutaş Matbaası'nda gerçekleştirilmiştir¹⁵⁷⁹.

Gazete "*Kıbrıs'taki Okuyucularımıza*" başlığı adı altında şunları yazmaktaydı: "*Kıbrıs'ta Kurtuluş çeşitli nedenler yüzünden Kıbrıs'tan uzakta, ta Türkiye'nin İstanbul'unda çıktığından Kıbrıs'taki olayları gereklilikleri zamanında ve yeterli bir şekilde değerlendiremeyebilir. Bunun giderilmesi Kıbrıs'ta Kurtuluş'un yeterli olabilmesi için özellikle Kıbrıs'taki devrimci arkadaşların katkıda bulunması gerek. Zaten İstanbul'da çıksa da, Kıbrıs'ta Kurtuluş bizden çok onların faşizmin bütün baskılarını yığitçe göğüsleyen pratiğin içindeki devrimcilerin gazetesidir. Ancak onların çabalarıyla yayın hayatını sürdürebilir, ancak onların çabalarıyla toplumumuzdaki devrimci kavgaya katkıda bulunabilir...*"¹⁵⁸⁰ yazmaktaydı. **Kıbrıs'ta Kurtuluş**

¹⁵⁷⁶ **Türk Kıbrıs**, 14 Ocak 1958, Sayı: 1.

¹⁵⁷⁷ **Türk Kıbrıs**, 14 Ocak 1958, Sayı: 1.

¹⁵⁷⁸ **Kıbrıs'ta Kurtuluş**, 20 Şubat 1971, Sayı: 1.

¹⁵⁷⁹ **Kıbrıs'ta Kurtuluş**, 20 Şubat 1971, Sayı: 1.

¹⁵⁸⁰ **Kıbrıs'ta Kurtuluş**, 20 Şubat 1971, Sayı: 1.

gazetesinin tespit edilebilen son yayını 7 Nisan 1971 tarihli 3 numaralı nüshası olmuştur¹⁵⁸¹.

Kıbrıs Bülteni

İlk sayısı Nisan 1973’de yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır¹⁵⁸². Bültenin başlık adı büyük puntolarla dizilmiştir. Başlık adının hemen solunda ay yıldız arasında bir Kıbrıs haritası figürü bulunmaktadır. Aylık olarak yayınlanan bülten kapak resminde Rauf Denktaş’ın resmiyle çıkmıştır¹⁵⁸³. **Kıbrıs Bülteni**, **Kıbrıs Türk Kültür Derneği**’nin **İstanbul Bölgesi** yayınıdır. **Kıbrıs Bülteni**’nin dizgisi Erenkler ve basımı da **Yaylacık** basımevlerinde yapılmıştır¹⁵⁸⁴. Bülten, Hâlâskârgazi Cad. No: 137, Kat: 7, No: 10 Pangaltı adresinden yönetilmiştir. İlk nüshasında “*Başlarken*” adlı yazıda, bülten için şunlar yazmaktaydı:

“ *Derneğimizin yayınlamakta olduğu Bülteni birkaç aydır maalesef hazırlayıp yayınlayamadık. Okuyucularımızdan, hemşerilerimizden özür dileriz. Bu duraklamadan emin olunuz. Sizler ve hatta sizlerden fazla üzgünüz, yalnız biz kendimize göre üzgünlüğümüzü hafifleten sebepler bulmakta ve teselli olmaktayız. Bunları açıkladığımız zaman sizlerinde bize kısmen olsun hak vereceğinize inanıyoruz...*”¹⁵⁸⁵ şeklinde ifade edilmiştir. Daha fazla bilgi elde edilemedi.

Kıbrıs Postası

Ekim 1973-13 Şubat 1982 tarihleri arasında yayınlanmış olan **Kıbrıs Postası**’nın Sahibi Kıbrıs Türk Kültür Derneği’dir. Ankara’da Doğu Basımevi’nde basımı yapılan dergi **yıllık** olarak yayınlanmıştır. Derginin Başyazarlığı’nı Mehmet Ertuğruloğlu yapmıştır¹⁵⁸⁶.

Kıbrıs ve Gençlik

6 Ağustos 1977 tarihli sayısı tespit edilebilen **Kıbrıs ve Gençlik**’in başlık adı sayfa üzerinde orta kısımda kırmızı puntolu büyük harflerle dizili bir logoyla

¹⁵⁸¹ Kıbrıs’ta Kurtuluş, 7 Nisan 1971, Sayı: 3.

¹⁵⁸² Kıbrıs Bülteni, Nisan 1973, Sayı: 1.

¹⁵⁸³ Kıbrıs Bülteni, Nisan 1973, Sayı: 1.

¹⁵⁸⁴ Kıbrıs Bülteni, Nisan 1973, Sayı: 1.

¹⁵⁸⁵ Kıbrıs Bülteni, Nisan 1973, Sayı: 1.

¹⁵⁸⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 122.

çıkıştır¹⁵⁸⁷. Başlık adının hemen solunda kırmızı renkli Kıbrıs haritası üzerinde bir eylemci figürü ve hemen sağında da “*Emperyalizme ve Faşizme Karşı Tüm Demokratik Güçlerin Eylem Birliği*”, çerçeve içinde bulunmaktadır¹⁵⁸⁸. Başlık adının hemen altında da büyük puntolu beyaz harflerle “*Bağımsız Bağlantısız Üslerden Arınmış Toprağı Bütün Kıbrıs*” ibareleri yazılıydı¹⁵⁸⁹. Gazetede “*Sayı*” numarası yazmamaktaydı. **Kıbrıs ve Gençlik**, 250 kuruştan satışa sunulmuştur¹⁵⁹⁰.

Kıbrıs ve Gençlik gazetesinin Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni **Burhan Şölen** idi¹⁵⁹¹. Gazetenin dizgisi **Özal Basımevi**’nde ve baskısı da İstanbul’da **Özakın Basımevi**’nde yapılmıştır¹⁵⁹². **Kıbrıs ve Gençlik** gazetesi **Ankara**’da, Menekşe sokak, 21 A5 Demirtepe’den yönetilmiştir. Gazetenin “*son baskısı*”nın **4 Ağustos 1977** tarihli olduğu kayıtlıydı¹⁵⁹³.

Yeni Batı Trakya

1981 yılından itibaren yayınlanmaya başlamış olan **aylık** dergidir. Derginin Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni Süleyman Sefer Cihan, Yazı İşleri Müdürü ve Hukuk Danışmanı Nevzat Karagil’dir¹⁵⁹⁴. Hakkında daha fazla bilgi tespit edilememiştir.

Kıbrıs Mektubu

21 Ocak 1987’de üç ayda bir yayınlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. Ankara’daki Kıbrıs Türk Kültür Derneği’nin yayın organı olan derginin basımı Ongun Kardeşler Matbaacılık Sanayi tarafından gerçekleştirilmiştir. Siyasi, kültürel içerikli bir dergi olan **Kıbrıs Mektubu**’nun Yazı İşleri Müdürlüğü’nü İbrahim Gündoğdu yapmıştır¹⁵⁹⁵.

¹⁵⁸⁷ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁸⁸ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁸⁹ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁹⁰ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁹¹ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁹² **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁹³ **Kıbrıs ve Gençlik**, 6 Ağustos 1977.

¹⁵⁹⁴ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 123.

¹⁵⁹⁵ S. S. DEDEÇAY, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 123.

b.İngiltere

Türk Sesi

Haziran 1959'da yayımlanmış olan müstakil siyasi gazetedir. Gazetenin kurucusu A. Necati Sager, Sahibi İdeal Basımevi, Yazı İşleri Müdürü Erol Fehim'dir. Londra'da yayınlanan **Türk Sesi**, "*Halkın ve Hakikatın Sesidir*" ilkesini benimsemiştir. Menderes Hükümeti'nin ve Kıbrıs Türk Liderliğinin propagandasını yürütmek amacıyla kısa bir süre yayınlanmıştır¹⁵⁹⁶.

Bülten

Ağustos 1963 tarihli sayısı görülebilen **Bülten**, Londra'daki **Kıbrıs Türk Cemiyeti**'nin resmi yayın organıdır¹⁵⁹⁷. Kapak resminde Mustafa Kemal Atatürk'ün silüetiyle çıkan yayın, iri puntolarla "*30 Ağustos Zafer Bayramı*" ve "*Zafer Türk Ordusunundur*" ibareleriyle, tarihi yıldönümünü anmıştır¹⁵⁹⁸. Her ayın sonunda yayınlanan **Bülten**, üyelere parasız olarak gönderilmiştir. **Bülten**'nin Yazı İşleri, Genel Sekreter tarafından yürütülmüştür¹⁵⁹⁹. Kıbrıs Türk Cemiyeti, 34/35, D'arblay Street, London W.1 adresinde bulunmaktaydı¹⁶⁰⁰.

Bülten bu sayısında; "*Büyük Zafer*", "*Atatürk Zaferi Anlatıyor*", "*Anavatan, Kıbrıs'taki Türk Haklarını Koruyacak*", "*Makarios Kışkırtıcı Beyanlara Devam Ediyor*", "*Kilisedeki Nutuklar*", "*Denктаş'ın İhtarı*", "*Gürsel'in Gür Sesi*", "*Dr. Küçük'ün Cevabı*", "*Cemiyet Haberleri*" ve "*Bulmaca ve Reklamlar*" başlığını taşıyan konu ve köşeler oluşturmuştur¹⁶⁰¹. **Bülten** hakkında daha fazla bilgi edinilemedi.

Vatan

1967 yılında yayınlanmaya başlanmış olan **haftalık** gazetedir. Gazetenin sahibi Vatan Gazetecilik ve Matbaacılık Müessesesi Adına F. Ahmet Genel Yayın Yönetmeni

¹⁵⁹⁶ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 124.

¹⁵⁹⁷ **Bülten**, Ağustos 1963, Sayı: 8.

¹⁵⁹⁸ **Bülten**, Ağustos 1963, Sayı: 8.

¹⁵⁹⁹ **Bülten**, Ağustos 1963, Sayı: 8.

¹⁶⁰⁰ **Bülten**, Ağustos 1963, Sayı: 8.

¹⁶⁰¹ **Bülten**, Ağustos 1963, Sayı: 8.

Ahmet Yusuf'tur. 8 sayfa çıkan gazete, Kıbrıslı Türk Yöneticileri'nin Londra'daki yayın organıdır¹⁶⁰². Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Yeni Vatan

İlk sayısı 30 Ağustos 1968'de yayınlanmaya başlamış olan onbeş günde bir neşredilen gazetedir. Gazete "*Yeni Vatan Londra'da On beş Günde Bir Çıkar Bağımsız Gazete*" adıyla yayınlanmıştır¹⁶⁰³. Gazete yayınlandığı ilk sayısında başlık adının hemen üzerinde "*30 AĞUSTOS'UN 46'NCI YILDÖNÜMÜNDEYİZ, TÜRK MİLLETİ ZAFERİN KUTLU OLSUN*" ifadelerini kullanarak kırmızı puntolu büyük harflerden oluşan ibarelerle çıkmıştır. Başlık adının hemen sağda Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait "*VATAN VERİLMEZ ALINIR*" sözü koyu puntolu büyük harflerle yer almıştır¹⁶⁰⁴. Gazete çıkış gerekçesini "...Biz kendi cemaatimize hizmet etmek ve yararlı olmak için elimizden geleni yapmaya çalışacağız... Vazifemiz bir Kıbrıslı Türk olmak hasebile, Türkiye-Yunanistan-Kıbrıs üçgeninden gördüklerimizi ve duyduklarımızı cemaatimize iletmek olacaktır" şeklinde ifade etmiştir¹⁶⁰⁵. Gazetenin genel yayın içeriğinde; havadis, fikir, fıkra, müzik, sinema, kadın, moda ve spor haberlerinden oluşmuştur.

Yeni Vatan gazetesinin elde edilebilen son yayını 31 Ağustos 1973 tarihini taşıyan 214 numaralı nüshası olmuştur. Gazete, bu sayısında "*Vatan*" adıyla çıkmıştır. Başlık adının hemen altında "*Türk'ün Batıda Yankılanan Öz Sesidir*" ibaresi koyu puntolu harflerle yer almıştır. Başlık adının hemen solunda Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "*Hayatta En Doğru Yol Gösterici Bilimdir*" sözü koyu puntolarla yazılmıştır. Gazete, "*Londra'da Cumaları yayınlanır, Haftalık 'Bağımsız Gazete'*"¹⁶⁰⁶ adıyla neşredilmiştir. İngiltere'de yayımlanmış olan gazeteyle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır.

¹⁶⁰² S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 124.

¹⁶⁰³ *Yeni Vatan*, 30 Ağustos 1968, Sayı: 1.

¹⁶⁰⁴ *Yeni Vatan*, 30 Ağustos 1968, Sayı: 1.

¹⁶⁰⁵ *Yeni Vatan*, 30 Ağustos 1968, Sayı: 1.

¹⁶⁰⁶ *Yeni Vatan*, 31 Ağustos 1973, Sayı: 214.

Toplumun Sesi

Kıbrıs Türk Cemiyeti'nin yayın organı olan **Toplumun Sesi**'nin ilk sayısı **Aralık 1973**'de neşredilmiştir¹⁶⁰⁷. Her **onbeş** günde bir perşembe günleri **Londra**'da yayımlanan dergi, imkânların yetersizliğinden dolayı teksir makinesinde küçük boy olarak çıkarılmıştır¹⁶⁰⁸. Kıbrıs Türk Toplumunun İngiltere'deki sesi olan derginin ilk sayısında; Mustafa Gençsoy, Osman Türkay, T. S. Halman, Taner Baybars, Orhan Veli Kanık, Ahmet Muhip Dıranas, Yaşar İsmail, Aysun Bayramoğlu, Tomris Hüseyin, Zeliha Sönmez, Tezel Hilmi'ye ait Türk edebiyat ve sanat dünyasından yazılarla birlikte bir haber ve değerlendirme köşesi olan "*Olaylar ve Yankıları*" yer almıştır¹⁶⁰⁹. Fiyatı 10 pence olan dergi üyelere bedava gönderilmiştir¹⁶¹⁰. Dergi ilk nüshasında, "*Toplumun Sesi*" imzasıyla yayınladığı "*Toplumun Sesinden Okurlara Mektup*" başlıklı yazısında, okurlarına amaçlarını şöyle ifade ediyordu:

" Sevgili okurlarımız, İlk sayısını sunduğumuz Toplumun Sesi, kendi dar olanaklarımız içinde hazırladığımız iddiasız, sade bir dergidir. İlk amacı cemiyetimizin ve İngiltere'de bulunan, toplumumuzun sesini yansıtmaktadır. Dergi, Kıbrıs Türk Cemiyetinin malıdır. Kıbrıs Türk Cemiyeti, böyle bir yayın organının ihtiyacı içinde bulunuyordu. Fakat maddi imkânsızlıklar yıllardır cemiyetimizi böyle bir dergiden yoksun kılıyordu. İmkânsızlıklar hâlâ devam etmektedir. Fakat bu imkânsızlıklar içinde bir imkân yaratarak bu dergiyi sizlere sunmuş bulunuyoruz. Dergimiz, eğer basım evinde basılsaydı, kuşkusuz daha güzel daha etkili olacaktı. Umarız ki verdiğimiz bunca emek, basımevi sizlikten dolayı heba olmayacaktır. Umudumuz ve dileğimiz, ilerideki sayılarımızı daha iyi bir şekilde hazırlamak, Toplumun Sesini tam bir dergi olarak çıkarmaktır. Hatalarımızı bağışlayacağınızı umarız. Dergimizi 25 yıllık bir basım hayatı olan Osman Türkay, Cemiyet Başkanı Mustafa Gençsoy ve Yönetim Kurulu ile iş birliği halinde yönetmektedir. Bu ilk sayımızda göreceğiniz gibi sanat ve kültür çabasına geniş ölçüde yer verdik. Batıda ki Türk sanat çalışmalarını yansıtmaya en büyük emelimizdir. Umarız ki aydınlarımız ve sanatçılarımız bizi yazılarıyla, yapıtlarıyla destekleyecekler ve bu dergiyi onların yardımlarıyla verimli bir hale koyabileceğiz.

¹⁶⁰⁷ **Toplumun Sesi**, Aralık 1973, Sayı: 1.

¹⁶⁰⁸ **Toplumun Sesi**, Aralık 1973, Sayı: 1.

¹⁶⁰⁹ **Toplumun Sesi**, Aralık 1973, Sayı: 1.

¹⁶¹⁰ **Toplumun Sesi**, Aralık 1973, Sayı: 1.

*Aralık ayı Kıbrıs Türkü için bir ölüm kalım savaşına atılma ayıdır. 23 Aralık 1963'den bu yana on yıl geçmiştir. Aralık ayının son haftasında çıkacak olan gelecek sayımızı özel olarak bu konuya ayırmak arzusundayız*¹⁶¹¹. Kıbrıs Türk Cemiyeti Başkanı **Mustafa Gençsoy** da “Cemiyetimizi Bir Yayın Organına Kavuşturabilmek” adını taşıyan başyazısında, dergi için şunları ifade etmekteydi:

“ İngiltere’de bulunan en eski, en tanınmış ve en geniş bir Türk örgütü olan cemiyetimiz, kurulduğu günden beri kendi öz sesini yansıtarak, kendi malı, bir yayın organının özlemine çekmiştir. Yirmi ikinci yılını doldurmak üzere olan derneğimiz, geçmişte, çeşitli zamanlarda, çeşitli aralıklarla bülten çıkarma suretiyle üyelerimizle ve halkımızla haberleşmeyi başarmıştır. Buna rağmen bu bültenler, gerçek bir yayın organı olmak düzeyine ulaşamamış, halkımıza gereken özlü fikir ve kültür yazıları sunamamış, hatta bazıları sadece çağrı, duyuru niteliğini taşımıştır. Bununla birlikte o bültenlerle olsun halkla bir temas kurulmuştur. Ne yazık ki bu bültenlerin birçok sayıları ciltlenip korunmamıştır. Eğer bunlar ciltlenip korunsaydı hiç kuşkusuz cemiyetin geçmişini inceleyecek olanlara bültenler gerçek bir kaynaklık görevi yapmış olacaktı.

...Halkla ilişkilerin, reklam ve tanıtmanın çağımıza taşıdığı önemi hiçbir kimse küçümseyemez. Cemiyetimizin de böyle muntazaman çıkacak bir yayın organına büyük bir ihtiyacı vardır. Çünkü bir yandan üyelerimizle ve halkla bu yayın organı aracılığıyla sürekli bir ilişki kurabileceğiz öte yandan da halkımıza ve üyelerimize açık kalplilikle ve içtenlikle tartışabilecekleri bir platform hazırlamış olacağız. Bizim dergimiz bir örgüt organı olacaktır. Böyle olmakla şair Türkçe yayın organlarıyla bir rekabete girişmemiz her türlü ihtimalin dışında kalacaktır. Bunun tam tersi, öteki Türkçe yayınlarla her türlü iş birliğini yapmakta toplum yararına toplum hizmetine yönelecek çabada onların desteği ve yardımcısı olacağız. Bizim yapacağımız, yakın bir gelecekte bir federasyon halinde örgütlenmeyi amaçlayan cemiyetimizin sesini tam ve bağımsız olarak yansıtmaktan başka bir şey olmayacaktır. Eğer reklam kabul ediyorsak bunun da nedeni, cemiyetimizin bugünkü durumda mali bir bunalım içinde bulunması sonunda bu dergiyi muntazaman çıkarabilmekteki masrafı karşılamaktadır. Cemiyetin mali durumu iyi

¹⁶¹¹ Toplumun Sesi, Aralık 1973, Sayı: 1.

olsaydı, bu dergiyi kendi teksiz makinemizde değil bir basımevinde daha mükemmel bir şekilde bastırabilirdik...

Toplumun Sesi adıyla ilk sayısını yayınlayarak yayın alanına çıkardığımız bu dergi, cemiyetimizin yayın organı olma ötesinde, toplumumuz için bir özgürce tartışma alanı olacaktır. Yalnız cemiyetimizi ilgilendiren yazı ve haberleri değil tüm derneklerimiz hakkındaki sakıncasız haber ve yorumları da bu dergiyle yansıtmamızı amaçlıyoruz. Bunun yanı sıra, Kıbrıs ve Türkiye’de cereyan eden onbeş günlük olayları bir iyicene süzgeçten geçirip yayınlamak en büyük arzumuzdur. Amacımız ulusal davalarımıza geniş yer vermek, onları gücümüz oranında savunmaktır. Bundan başka, hele gençlerimizi güzel Türkçemize ısındırmak, onlara kendi ana dillerinde okumak, yazmak zevkini aşlamak da en büyük amaçlarımızdan biridir. İşte bu nedenle, bir yandan dergimize sosyal ve kültürel yazılar alırken öte yandan da gençlerimizden ve hele öğrencilerimizden gelecek olan şiirlere ve yazılara geniş yer vermek kararındayız. Gençleri güzel yazı yazmaya teşvik etmek amacıyla sayfalarımız arasına edebi değeri olan kültür ve eleştiri yazıları da serpiştireceğiz...

Ticari bir yayın organı olmadığımız için, halkımızın kültür seviyesini yüksek tutmak amacıyla fazla kültür yazılarına önem vereceğiz. Dergimiz üyelerimize bedava gönderilecektir. Üye olmayanlar ise derginin fiyatı olan 10 pence satılacaktır. Bu ülkede ulusal kimliğimizi yitirmeden yaşayabilmek için dilimize ve kültürümüze sıkıca bağlanmak zorundayız... Dergimizin siyaseti açıktır; Türklüğe ve cemiyetimize hizmet. Bu yönde halkımızın bizi destekleyeceğine inancımız vardır. Ancak bu destek sayesinde, dergimiz hayatını devam ettirebilecektir...”¹⁶¹² ifadeleri yer almaktaydı. Elde edilebilen son yayın 175-176 nüshasını taşıyan Eylül-Ekim 1993 tarihli aralığı olmuştur. Daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

Turkish News

1973 yılında yayınlanmaya başlamış aylık İngilizce dergidir. Londra’da yayınlanmış olan derginin Sahibi Kıbrıs Türk Cemiyeti’dir¹⁶¹³. Daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

¹⁶¹² *Toplumun Sesi*, Aralık 1973, Sayı: 1.

¹⁶¹³ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs’ta Enformasyon...*, II, s. 125.

Son Söz

Haziran 1983'de yayımlanmaya başlamış olan **haftalık** gazetedir. Gazetenin baskısı Londra'da Son Söz Matbaası'nda yapılmıştır. **Son Söz** gazetesinin Sahibi Timur Öztürk'dür. 12 sayfa çıkan gazete Türkçe, İngilizce ve Arapça yayınlanmıştır. Gazete Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türklerin sorunlarını dile getirmekteydi. **Son Söz**'ün yayın hayatı **1984** yılı içerisinde sona ermiştir¹⁶¹⁴. Yayın hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

Toplum Postası

İlk sayılarını tespit edilemeyen gazetenin dokuzuncu sayısı **Eylül 1983**'de yayınlanmıştır. Gazetenin başlık adı sol üst köşede büyük puntolarla dizilmiştir. Başlık adının hemen altında da gazetenin İngilizce karşılığı olan "*The Turkish Community Post*" ibareleri yer almıştır. **Aylık** bir gazete olan **Toplum Postası**, ücretsiz dağıtılmıştır. Gazetede hem Türkçe hem de İngilizce haberler çıkmıştır¹⁶¹⁵. **Toplum Postası**'nın elde edilebilen son yayını **Aralık 1984** tarihli **24** numaralı nüshası olmuştur¹⁶¹⁶.

Ada

Kasım 1986'da yayınlanmaya başlamış olan **aylık** dergidir. İngiltere Türklerinin yayın organı olan **Ada**'nın Sahibi Timur Öztürk'dür. Londra'da yayınlanan dergi ücretsiz olarak okurlarına ulaşmış ve 38 sayfadan oluşmuştur. Dergi **1987** yılı içerisinde yayın hayatından çekilmiştir¹⁶¹⁷.

Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi Birliğin Sesidir

23 Nisan 1987'de ilk nüshası yayımlanmak suretiyle yayın hayatına başlamıştır. **Londra**'daki Türk Birliği'nin yayın organıdır. Gazete "*Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi Birliğin Sesidir, Haftalık Tarafsız Gazete*" adıyla neşredilmiştir¹⁶¹⁸.

Türkün Sesi gazetesinin Sahibi N. Şükrü Uğursal, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü **Doğan Haktanır** yapmıştır¹⁶¹⁹. Gazete, **Ulus Ofset** tesislerinde dizilip basılmıştır. Orta

¹⁶¹⁴ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 125.

¹⁶¹⁵ **Toplum Postası**, Eylül 1983, Sayı: 9.

¹⁶¹⁶ **Toplum Postası**, Aralık 1984, Sayı: 24.

¹⁶¹⁷ S. S. DEDEÇAY, *Kıbrıs'ta Enformasyon...*, II, s. 125.

¹⁶¹⁸ **Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi**, 23 Nisan 1987, Sayı: 1.

boy olarak yayımlanan gazete, 12 sayfa çıkmıştır. 8-16 sayfa arasında çıktığı da olmuştur¹⁶²⁰. İlk nüshasındaki “Çıkarken” adlı yazıda, gazetenin yayınlanma amacı şu şekilde izah ediliyordu:

“ Muhterem soydaşlarımız, İngiltere’de Kıbrıs’tan Türkiye’den ve daha diğer ülkelerden güç etmiş yetmiş binin üzerinde Türk asıllı İngiliz vatandaşı iskân etmektedir. Buradaki soydaşlarımız diğer ulusların soydaşları gibi Ethnic Minorities diye isimlendirilen azınlıklar gruplarından biridir. Nüfus oranı sıralamasına bakarsak Hintlilerden sonra bazı yabancı görüşlere göre üçüncü, en kötü görüşlere göre de dördüncü sırayı alırız. Ancak, bizim yaptığımız araştırmalarda bu oranın ikinci sırayı alması kuvvetle muhtemeldir. Bunun nedeni de buraya yerleşen soydaşlarımızın yaşam kavgasının peşine düşmeleri ve sosyal alanda kendilerini gösterip gereken haklı yerlerini alamamalarıdır. Bu durum buradaki soydaşlarımızı ayırıcı duruma sokmuş; acıdır söylemesi, bazı makamların, toplumumuzu, haksızca, “geri-zekâlı” olarak sınıflandırmalarına neden olmuş, çocuklarımızın, bir matahmış gibi ailelerimize “özel” diye yutturulan ve bunu söylerken de gururlanmalarına neden olan special school denen ve geri zekâlı çocukların gittiği okullara gitmelerini sağlamışlardır.

Yerel idarelerde de ayırım gözetilmiş, toplumumuz bireyleri şu veya bu nedenlerle arındırılmış, istemedikleri başka azınlıkların ananeleri içerisine itilmişlerdir. Birçok entrikalarla üremesine fırsat verilmeyen derneklerimizin çabaları da fasit bir daire içerisinde kalmış, bazı ananevi milli günlerimizi kutlamaktan öteye gidememiş çalışmaları çok kısıtlı olmuştur. Bunların nedenleri bizce malûmdur ancak bu nedenleri şimdi sıralamak çok uzun yer kapsayacağından ve konumuzu dağıtacağından bu hususları daha sonra ele almayı tasarlıyoruz.

Neden çıkıyoruz? Çıkıyoruz; çünkü toplumumuza ışık tutacak, onları ciddiyetle yönlendirecek, onların görüşlerine değer verecek, seslerini duyuracak bağımsız bir yayın organına ihtiyacımız vardır. Çıkıyoruz; çünkü toplumumuzun birçok sorunları vardır ve bu sorunlara eğilmek gerekmektedir. Çıkıyoruz; çünkü haksızlığa uğrayan bireylerimizin toplumsal bir yayına ihtiyacı vardır. Çıkıyoruz; çünkü toplumumuzun,

¹⁶¹⁹ Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi, 23 Nisan 1987, Sayı: 1.

¹⁶²⁰ Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi, 23 Nisan 1987, Sayı: 1.

toplumsal, sosyal, kültürel yanlarını dile getirecek yerli bir yapıt gerekmektedir. Çıkıyoruz; çünkü çıkmamız artık Nizâm olmuştur.

*Yayınımız tamamen bağımsız olacak ve ortaya atılacak görüşleri tarafsız olarak inceleyecektir. Yayınımız toplumumuza yardımcı olacak buradaki kurum ve kuruluşlarımızın haklı yanlarını destekleyecek, arzu ettikleri takdirde sözcüleri olacak, çizgileri ne olursa olsun görüşlerine saygılı davranılacaktır. Yayınımız, yıkıcı, bozguncu ve olumsuz faaliyetleri onaylamayacağı gibi, gerekirse karşılarında da yer alacaktır...”*¹⁶²¹. **Türkün Sesi** gazetesinin merkezi bürosu, **İngiltere**’de “42 A Eldon Road-Wood Green London N22 5DX” adresinde bulunmakta olup KKTC bürosu da “*Kardeşler Pasajı No: 6 Yediler Sok. Lefkoşa*” kayıtlıdır¹⁶²². 12 sayfa çıkan gazete, **Ulus Ofset** tarafından basılmıştır. **Türkün Sesi**, İngiltere’de 20 P ve KKTC’de 100 Türk Lirası’ndan satışa sunulmuştur¹⁶²³.

Türkün Sesi gazetesinde İngilizce makaleler ve haberler de yayınlanmıştır. Gazete de **Ahmet Tolgay** “*Gezegen*”, ve **Necat Şükrü Uğursal** “*Başyazı*” ve “*Yorum*”, **Erten Kasımoğlu** “*İpin Ucu*” adı verilen köşelerinde yazıları çıkmıştır. **Zerin Ahmet**’in de İngilizce makaleleri yayımlanmıştır¹⁶²⁴. Önce “*Haftalık Siyasi Gazete*” ünvanıyla yayınlanan **Türkün Sesi** daha sonra “*Haftalık Tarafsız Siyasi Gazete*” olarak neşredilmeye başlanmıştır¹⁶²⁵.

Türkün Sesi gazetesi, 1-8 Eylül 1988 tarihli yayınında gazeteci yazar **Erten Kasımoğlu**’nun Yazı İşleri Müdürlüğü’ne atandığını duyurmuştur. Gazetenin Koordinatör’ü **Ahmet Tolgay** idi¹⁶²⁶. “**Türkün Sesi Birliğin Sesidir**” adıyla da yayınlanan gazete **Ortam Ofset** tarafından da basılmıştır¹⁶²⁷. 22-29 Eylül 1988 tarih aralığında yayınlanan sayısında, gazete yeni Yazı İşleri Müdürü’nün **Kemal Ergen** olduğunu okuyucularına duyurmuştur¹⁶²⁸. “*Bu Hafta İç Sayfalarımızda*” başlığı altında, gazete haftanın haberlerini başlıklar halinde sıralamıştır.

¹⁶²¹ **Ulusal Dava Yolunda Türkün Sesi**, 23 Nisan 1987, Sayı: 1.

¹⁶²² **Türkün Sesi**, 7-14 Ocak 1988, Sayı: 38.

¹⁶²³ **Türkün Sesi**, 7-14 Ocak 1988, Sayı: 38.

¹⁶²⁴ **Türkün Sesi**, 7-14 Ocak 1988, Sayı: 38.

¹⁶²⁵ **Türkün Sesi**, 7-14 Ocak 1988, Sayı: 38.

¹⁶²⁶ **Türkün Sesi**, 1-8 Eylül 1988, Sayı: 72.

¹⁶²⁷ **Türkün Sesi**, 1-8 Eylül 1988, Sayı: 72.

¹⁶²⁸ **Türkün Sesi**, 22-29 Eylül 1988, Sayı: 75.

Gazete, **1 Şubat 1989** tarihli sayısında “*Türkün Sesi Ulusal Dava Yolunda*” başlık adıyla çıkmıştır¹⁶²⁹. Gazete bu sayısında “*Sayın Okurlarımız*” başlığı altında yayınladığı yazıyla, yayınlarına bir süre ara vereceklerini şöyle duyurmuştu:

“*Yaklaşık iki yıldır çok ağır mali ve teknik külfetlere göğüs germemize rağmen, son haftalarda zuhur eden beklenmedik teknik sorunlar nedeniyle gazetemizin yayın hayatına geçici bir süre ara vermek mecburiyeti hâsıl olduğunu sizlere üzüntü ile duyururken en erken bir zamanda kendi matbaamıza sahip olma özlemiyle ve tekrar sizlerle birlikte olmak umuduyla şimdilik sizlere veda ediyoruz*”¹⁶³⁰ ifadeleri kullanılarak okurlarına bir süre yayınlanmayacakları ilân edilmiştir.

Gazetenin genelinde “*KKTC’den Haberler*”, “*Dünya’dan Haberler*”, “*Ekonomi*” başlığı ile çıkan haberlerin dışında tarihi yıl dönümleri, Kıbrıs Türk Mücadelesi, İngiltere’deki Türklerin durumu ve reklamlar, gazetede dikkat çekici konu başlıkları olmuştur. Gazetenin tespit edilebilen son yayını **1 Şubat 1989** tarihli **95** sayı numarasını taşıyan nüshası olmuştur¹⁶³¹.

Ses

İlk sayıları tespit edilemeyen *Ses*’in beşinci sayısı **21 Temmuz-3 Ağustos 1987** tarih aralığında yayınlanmıştır. Gazete “*Ses, Londra Türkünün Sesidir*” adıyla neşredilmiştir¹⁶³². “*Tarafsız Toplum Gazetesi*” olan *Ses* 15 pence olarak satış fiyatını belirlemiştir. Kıbrıs Türk Kültür Derneği’nin yayın organı olan gazetenin Genel Yönetmen ve Yazı İşleri Sorumlusu Fevzi Ali Rıza’dır¹⁶³³. *Ses* gazetesinin ulaşılabilen son yayını **28 Ekim-11 Kasım 1988** tarihini taşıyan **30** numaralı nüshası olmuştur¹⁶³⁴.

¹⁶²⁹ *Türkün Sesi*, 1 Şubat 1989, Sayı: 95.

¹⁶³⁰ *Türkün Sesi*, 1 Şubat 1989, Sayı: 95.

¹⁶³¹ *Türkün Sesi*, 1 Şubat 1989, Sayı: 95.

¹⁶³² *Ses*, 21 Temmuz-3 Ağustos 1987, Sayı: 5.

¹⁶³³ *Ses*, 21 Temmuz-3 Ağustos 1987, Sayı: 5.

¹⁶³⁴ *Ses*, 28 Ekim-11 Kasım 1988, Sayı: 30.

Pazar

Haftalık bir gazete olan **Pazar**'ın ne zaman yayınlandığı tam olarak tespit edilememiştir. Londra'da yayınlanan gazete Kıbrıslı Türklere hitap eden bir yayındır¹⁶³⁵. **Pazar** ile ilgili daha fazla bilgi elde edilememiştir.

c.Avustralya

Kuzey Kıbrıs'ın Sesi

Mart-Temmuz 1986'da yayınlanmaya başlamış olan **aylık** gazetedir. Sydney'deki Kıbrıs Türk Dernekleri'nin sahibi olduğu gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Dr. Cavit M. Atalar'dır. Avustralya'daki Kıbrıslı Türklere hitap eden gazetenin yayınları bir süre durmasına rağmen **Temmuz 1987**'den itibaren yeniden yayınlanmaya başlamıştır¹⁶³⁶. Yayın hakkında daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

Yeni Vatan

Temmuz 1987'den itibaren yayınlanmaya başlanmış olan **haftalık** Türkçe gazetedir. Sydney kentinde yaşayan Kıbrıslı Türkler tarafından yayınlanmıştır. 10 sayfa¹⁶³⁷ çıkan gazete hakkında daha fazla bilgiye ulaşamamıştır.

Avustralya'da Kıbrıslı

Avustralya Kıbrıs Türk Enformasyon Merkezi tarafından yayınlanan gazete **Aralık 1988**'de yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin Yazı İşleri Sorumlusu **Salih Çelebioğlu**'dur. Romans Mapolar, Sermen Erdoğan, M. Çetin Senova ve Can Desem isimli kişiler de Yazı Kurulu'nu oluşturmuştur. **Avustralya'da Kıbrıslı** gazetesini Melbourne'daki Kıbrıslı Türkler tarafından yayınlanmıştır¹⁶³⁸. Gazete hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

¹⁶³⁵ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 126.

¹⁶³⁶ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 127.

¹⁶³⁷ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 127.

¹⁶³⁸ S. S. DEDEÇAY, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 127.

SONUÇ

İngiltere, Kıbrıs'ın yönetimini 1878 yılında devraldığında, Kıbrıs halkı kendini yabancı bir idare altında bulmuştur. Bu yönetim değişikliği, Kıbrıs Rumları'nın lehine gelişirken Kıbrıs Türkü her geçen gün yeni zorlukları göğüslemek zorunda kalmıştır. İngiltere'nin adanın yönetimini devralması, Kıbrıs Rumları arasında büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Kıbrıs Türkü ise, bu idare değişikliğinin geçici olduğunu savunmuş ve bir gün Türkiye'nin yeniden Ada'ya geleceğine inanmış ve bu inanç doğrultusunda mücadele etmiştir.

Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması ve yayılmacı politikalar gütmesi, Yunan milliyetçiliğinin hızla Rum halkı arasında yayılmasında ana etken olmuştur. Kıbrıs Adası'nda Enosis (Kıbrıs'ı Yunanistan'a Bağlama) adıyla ortaya çıkan Yunan milliyetçiliği, İngiliz yönetiminin ilk yıllarından itibaren günümüze kadar sürmüştür.

1878 yılındaki yönetim değişikliği, Kıbrıs Türk Halkı'nı olumsuz yönde etkilemiştir. Yönetici konumdan yönetilen konuma geçen Kıbrıs Türk'ü, uzun bir süre panik içerisinde kendi varlığını korumaya çalışmıştır. Kıbrıs Türkü; zamanla, verdiği mücadeleyi daha sistemli, daha teşkilatlı bir yapıya sokmaya çalışmıştır.

Kilise etrafında güçlü bir teşkilata sahip olan Kıbrıs Rumları, Enosis yolunda verdikleri mücadelede her zaman Kıbrıs Türklerinin bir adım önünde olmuştur. Hiçbir teşkilata sahip olmayan Kıbrıs Türkü ise, Kıbrıs Rumlarının Enosis çabalarına karşı durmaya çalışmış ve bu uğurda mücadele etmiştir. Kıbrıs Türkü verdiği bu mücadelede birçok eksikliklerle karşılaşmıştır.

Kıbrıs Türkü Ada'nın yönetiminin İngilizlere geçmesinden sonra bir yandan Enosis'e karşı mücadele etmiş, bir yandan da Anadolu'yu yakından takip etmiştir. Özellikle I. Dünya Savaşı sonrasında, Kıbrıs Türkü, Anadolu'yu yakından takip ederek destek vermiştir. İçinde bulunduğu ağır koşullara rağmen, Anadolu'daki Milli Mücadele'ye başından sonuna kadar destek vermiş, inanmış ve bu konuda üzerine düşeni yapmaya çalışmıştır.

Kıbrıs Türkleri, çıkardıkları gazetelerle kendi varlıklarını korumaya çalışmış ve basın yoluyla Enosis karşısında durmaya çalışmıştır. I. Dünya Savaşı esnasında gazetesiz kalan Kıbrıs Türkü, 1919 yılından itibaren yeniden gazete çıkarmaya

başlamıştır. Bu dönemde canlanan Kıbrıs Türk Basını; adım adım izlediği Anadolu Milli Mücadelesi süresince, bir toplum olarak Kıbrıs Türkü'nün varlığını korumak için neler yapılması gerektiği konularını ele almıştır. Anadolu felaketzedelerine yardım kampanyaları açılmasını sağlamış; Enosisçilere karşı Türk'ün direnişini dile getirmiş, Rum taşkınlıklarına karşı hükümetin dikkatini çekmiş, Türk Toplumu'nun haklarını kararlı bir şekilde savunmuş; gerek Türkiye'nin gerekse de Kıbrıs'ın kaderi ile ilgili olarak yabancı basında özellikle Yunan ve Kıbrıs Rum basınında çıkan haberlere cevaplar vermek suretiyle yanlış bilgi ve yönlendirmelere engel olmuştur. Her şeyden önemlisi, kendi içindeki çekişmelere, ekonomik güçlüklerle ve sömürge yönetimine rağmen, Milli Mücadele'ye verilen maddi manevi destek Kıbrıs Türkünün her zaman övüneceği ve gurur duyacağı bir hareket olarak Kıbrıs tarihindeki yerini almıştır.

İstiklâl Savaşı'nın zaferle sonuçlanması üzerine Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu, uzun yıllar Kıbrıs Türk Basını'nda ön plânda tutulan, Jön Türkçülük, İttihat ve Terakkicilik Padişahçılık gibi politik akımların yerini Atatürk'ün zaferleri, inkılâpları ve sonsuzluğa intikali almaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'ndeki ekonomik kalkınması ve siyasî partiler ile 1926'da Kıbrıs'ın bir İngiliz Sömürgesi'ne dönüştürülüşüyle Kıbrıslı Türk'ün, Türkiye ile olan bağlarının daha da gevşemesi üzerine, Kıbrıs'ta var olma mücadelesi, Atatürk İnkılâpları ile ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalarak sürdürmeye çalışmıştır. 1930'da çıkarılan yeni basın yasasındaki aksaklıklar, 1931'de Enosis yanlılarının isyanı; II. Dünya Savaşı ve onun getirdiği yokluklar ile sıkıntılar, Kıbrıs Türk Basını'nı meşgul eden en önemli konular olmuştur.

II. Dünya Savaşı sonrasında, Kıbrıslı Rumların Enosis faaliyetlerini hızlandırmaları ve 1950'den itibaren Ankara Hükümeti'nin Ada'daki Kıbrıs Türk Toplumu'nu himayesine alması ve sahiplenmeye başlayarak Kıbrıs davasının milli mesele olmaya başlaması doğmuş ve bu mesele Kıbrıs Türk Basını'nda artık daha farklı değerlendirilmeye başlanmıştır. Enosis'in engellenmesine yönelik yayınların ve Kıbrıs Türklerinin sorunlarına getirilmesi gereken çözümlerle ilgili düşüncelerin Kıbrıs Türk Basını'nın daha fazla üzerinde durmaya başladığı hususlar olmuştur.

Kıbrıs Türk Basını'nda gazete ve dergiler, Ada'nın siyaset, sağlık, eğitim alanlarında görev yapan toplumun önde gelen şahısları tarafından çıkarılmıştır. Ada

Türk Basını'nın tarihsel seyrinde, gazete ve dergiler çoğunlukla şahsi çabalar ve özverili insanların çalışmaları sayesinde çıkmaya başlamış ancak zamanın ilerlemesine bağlı olarak bu değişmiş ve büyük ölçüde özel teşebbüsün bilinçli çalışmaları ve girişimciliği ile devam etmiştir. Bir kısım basın yayın organları, basının siyasal örgütlenmedeki rolünü dikkate alarak siyasal güçlerin teşviki ve desteği sayesinde yayınlanmışlardır.

Gazeteler siyah beyaz çıkmakla beraber II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle başlık adları renkli çıkmaya başlamıştır. Siyah beyaz dâhil özellikle renkli gazetelerde, renk; gazete açısından en temel görsel zenginlik olarak görülmüştür. Çok sayıda fotoğraf kullanılması renklerin önemini ortaya çıkarmıştır. Kıbrıs Türk Basını Dergiciliği içeriğinde; siyaset, kültür, sanat, edebiyat ağırlıklı olarak yer almasına rağmen, özellikle resmi ve özel kurumların kendilerini tanıtmak için daha çok göze hitap eden birçok dergi yayımlanmıştır. Dergi ve bültenlerin kaliteleri de geçen zamana paralel olarak önemli gelişmeler göstermiştir. Birçok dergi, özellikle kuşe kâğıda renkli ofset baskı olarak neşredilmiştir. Dergilerde tanıtım ve reklam ön plana geçtiği için birçok resmi ve özel kuruluş dergileri tercih etmiştir.

Gazeteler için ilân ve reklamlar bir gazetenin yayın hayatında çok önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle resmi ve özel kuruluşların ilânları gazeteler için vazgeçilmez olmuştur. Günümüzde ilânların önemi kaybolmamakla birlikte reklamların önemi ve sayısı giderek artmıştır. Gazetenin iç ve arka sayfalarında ilânlara ve reklamlara yer verilmiştir. Haberin vurgusuna göre puntolarla değişiklik yapılmıştır. İç ve dış haberlerle birlikte Rum tarafından haberlere, tüzüklere, anlaşmalara, piyasa ve borsa haberlerine, nöbetçi eczanelere, hava durumuna yer verilmiştir. Yine ekonomi, haberleşme, ulaşım ve fiyat listeleri bulunmaktadır.

Gazetelerin en fazla sıkıntı yaşadıkları alanlardan birisi abone konusu olmuştur. Abone yapmak zamanında abone ücretini tahsil etmek hiç kolay olmamıştır. Kıbrıs Türk Basını'nda uzun zaman ekonomik nedenler ve okur sayısının az olması nedeniyle gazete ve dergilerin ömürleri uzun süreli olmamıştır.

Kısıtlı imkânlar içerisinde yayın hayatına başlayan ve bu sınırlı olanaklar sonucu görevlerini yerine getirmenin bilinci içerisinde sessizce yayın yaşamından ayrılan ve yerlerini tıpkı bir bayrak yarışındaki gibi başka basın yayın elemanlarına bırakan gazete, dergi ve bültenler, Kıbrıs Türkü'nün azimli ve onurlu direnişini sayfalarına aktarmıştır.

Son olarak kısaca řu sylenabilir ki, Kıbrıs Türk Basını'nda hemen hemen yayınlanan tüm basın yayın organları; yayımcılarının, yazarlarının, gazetecilik heveslerini tatmin etmek için ya da ihtirasları için yayınlanmamışlardır. Basın yayın unsurlarının yayın ilkeleri ve takip ettikleri politik çizgilerine bakıldığında fark edilecektir ki, tüm gazete, dergi ve bültenlerin bir işlevini yerine getirmek için yayınlandıkları görülecektir. Bu işlev de Kıbrıs'da; Kıbrıs Türkü'nn sesini ve varlığını duyurmak, haklarını ve çıkarlarını müdafaa etmek, Ada'nın Yunanistan'a ilhak edilmesini yani Enosis'e karşı çıkmak ya da kısaca Mustafa Kemal ATATÜRK'n ifadesiyle Kıbrıs Adası'nda "*Türklüğün Sesinin Snmemesini*" engellemek olmuştur. Bu devleri yüklenen Kıbrıs Türk Basını'na bir tür mücadele basını demek de yanlış olmayacaktır.

Bir yandan Ada'yı Yunanistan'a bağlama uğraşı veren Kıbrıs Rumlarıyla, bir yandan halkı içten yıkmaya çalışanlarla, bir yandan da Sömürge Yönetimi ile savaşım veren Kıbrıs Türk Basını'na; bugün kendi vatanında, kendi cumhuriyetinde, kendi devletinin gurur ve mutluluğunu yaşayan Kıbrıslı Türklerin minnet borcu vardır.

EKLER

عکس مراجعت
تقریبی جزیرہ سندھ نقشہ شہر سندھ لالہ محمد
زمان مہتمم
امور ادارہ انجمن مطبعہ حبیبہ اور بحریرہ
انجمن بخیر بنانہ مراجعت اول دورہ
کوندرین اوراق غریبہ درج اولیوب
اولیوب سندھ مطبعہ مسئول اول دورہ
اعلامات ہر سطر سندھ اور غریبہ آئین
الفرجی کانون اول ۲۵ سندھ ۱۸۹۱

نوشته بیلک: زکوالی نشر اولنور

محرر مسئولی مظفر الدین غالب

سند - یا - اثبات ادبیات و قد زدن با حذر

۱۲ کانین اول رومی شد ۱۳۰۷

(محررک افادہ سی)

فقطوات کجسم معرفتک ازج نرفی بد فوره
آفتابید سیدر، صورتد، نسبد، اوراق ایله
نکثیر اعمالیدر، فقطه منا نرفک، مآثری
غربد، شمالک، مآثری جنوبه ایستاده اولان
فوق سیال، برقدید معادل، برقوقت دنیسه
شایسته در.

سنى اقتباسنامه اكامل كومر ذكر بدن شان
وشوكتلى اولي اغلازل دخول اولي
درجه سته بكنر ايكن حلقه بي شوكتلى
سلطان جهه شان حضر نريك كوتى اختلافه
قدسيانه جالوس ابد عالم اسلاميت شوهر
يسلرى اوزرجه شوعشت قلوب اسلامدن
اسلامت اولي .

(عالي اوليور عیالی اینه دولت اسلام)
(بورگو-زیور ایشنه بانک نصرت اسلام)
(لبریز کمال اولمه علویت اسلام)
— ۳ —
(غرق ایتمه الشانده هب خلق جهانی)
(المشده جهان فیض اینه اکبر امانی)
(نی چادر لک، مالک امداد رسانی)
(عنایتلرک سوکیلی، روح و روانی)

اوٹا مہذبیت عتق شریفہ صانک ابدہ
 و ملک و علم و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت
 مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت
 اوٹا مہذبیت عتق شریفہ صانک ابدہ
 و ملک و علم و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت
 مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت
 اوٹا مہذبیت عتق شریفہ صانک ابدہ
 و ملک و علم و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت
 مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت و مہذبیت

جناس حسابون خلاف ساجیاری متداب
ششہ قدر غوال حمیدہ و خاجی جیدی
ور باروی شویطہ دفعہ اطرش شرفین شرف
لک محرومہ و بنمہ جہانگیر لہ مبارکی
نیت. اخلاق حمیدہ کی فضائل عالیہ نک
شس و دولت ابدیت شہر یار یوںیک
انضامی شانی امون ادارہ امیر الملوک

فخر آیدنی چون ذاتی ایلد عالم نشت)
 هب جانی ذرا ایلمدک ارغرینه است)
 بایند، سمرایه دوز جود و ساحت)
 نامریه دیک مالدی ننا، لایم شوکت)

محل مراجعت
قریس جزیره سنه لفقوشه شهر نده طور نجلیده
شمالی قرائتخانه مطبعه
امور اداره و تحریر و انجمن مطبعه نماند
مراجعت اولور

کوندریان اوراق غرضه درج اولوب
اولئاسدن مطبعه منول اولدسن
اعلامک سهارنده ایکی غروش آلبز

قریس

نشر المطبوعات
لفقوشه دن ماء را محار ایچون بر
سنه کی پرسته اجر تبیه برابر
یارم انکلیز لبراسیدر
نفس لفقوشه ایچون
برسنه کی بدی شبلندر
(نفعاسی ۶۰ باره در)

پرسته اجر تبی و بریلین مکتوبر قول اولوز

نوشته ایلک بازار ابروی کونلری نشر اولور

۲۲ شباط روی سنه ۳۰۸

سیاسیات ، ادبیات ، وفوتدن باجندر

۶ مارث افرنجی سنه ۱۸۹۳



نومبر ۲۰۰ فی ۳۰ جمادی الآخر سنہ ۱۳۷۴ ہجری قمری
 ۲۰ اگست ۱۹۰۶ء اسلامی سنہ

بدل اشترا پیشیندر

فقوشہ ایچون سنہ لکی بش شایندر

قضائر ۷ شایندر

خارج ایچون ۱۶ قراندور

آئی آلمی نصف بدلدر

ہفتہ بر دفعہ نشر اولوردر

عمانلی غزنیہ سیدر

آدرس

قبریسہ القوشہ (مہرآق زمان)

دازمسی اسکی بولمیک قوشیہ کی

مسلکمرہ بازار اوراق مقبولدر

صاحب امتیاز و مدیر: توفیق

السخامی ۱۵۰۰ پارہدر

اعلافتک سطرین ۳ غروش آلیز

قبریس ملت اسلامیہ سٹاک مروج افکاریدر

ایشہ نورقاندور

مرغفر ایچون بو میدان رقابتہ مقبول اولمہ

چالشی لازمدور - یوسفہ صوکی مجتہددر - بو صوکی

زمناردر - بخارہ لردہ دشنہ قارشی اجیرا بدلیکی

کمر - خصمک - رقبتک مر حالہ - مر فکر مجتہددر

ایتمک ، آکلامق ، اوکا کورہ طاہرالحق لازمدور

یوسفہ علی العمیاجر کت ایدن ، خصمک ، رقبتک

حالتدن ، ترقیستدن خبردار اولمایان ، اوکا مقالہ ایچون

وسائط لازمی استحضار ایتمدن بر جمعیت ، بخارہ

دکترک قوتی ساندن وطوبہ قارشی بحق استمال ایدن

جز برده منافع مشترکدر ، و بو اشتراک ایچندہ دھشتلی

بر رقابتہ موجددر

اعلافتی صرفہ بر غصردن ، ہررق بر مادن عیار

اولان مالکدہ آردہ صرہ ظہور ایدن مجاہدات اجتماعیہ و

مدنیہ او غصرتک بقا و وجودیہ دخل و تأثیر ایدہ من

علیہ و رقی دائما اولمک سرکلاستدہ پرواز ایدر ، ہر کہ

مسورکہ اولورسہ اولسون تراکم ایدن خیرانہ عرفان و

مدنیہ اشتراک بقودر

آبونه‌بلی :

هه‌مانی لایق شه ایچون ایکی بیق شایین .
 بشاره لوح شایین بر باقر در . قوبیدن حاج
 بشاره ایچون یگری بیدی غروش صافدر . اوی
 بلی بوقیدر . (بیلا بدل بر نه‌سختدن
 زیاده بوللاغان) نه‌خه‌سی اغوشدر



اداره‌نامه‌سی :

سهریس جه‌یوریه‌سینه لایق و شاده (زمان)
 عظیمه سینه‌دور . ایشالاک هر سفارتن پیش
 غروش الیور . مکتاپ موروده انادا بیلده
 جکی کی بویت اسیرتی وریمالیورده قبول
 اوتار . رسته‌سی اغوشدر

هه‌اون بوش کونده برنشر اولور مشاح غشینه‌سیدر

فاتحه

جناب حنك عون و عسائيله وكون
 نازونوك تشريشه باشلاق . اهاليغري
 سالياندين خردار ايله حنك و طاهرده ايكي
 قران وارنده بر مشاح غشینه‌سی بولنه‌سندن
 لایق تشريفده عاجزانه بز در عهده ايلدك .
 هر ياد رنگه رغبت غوميه كسب مظهريت
 بهر چكدر . مسلكيزی اوزون اوزادی به
 نرف حاجت بوقدر . بر مشاح غشینه‌سك
 ايراجی شيلر طيبي تحفادن عبارت اولد
 يان لوقونوزده هر ياد يقي فقره اي احباب
 ساليه ك موجب شحك و خنده‌سی اولميشه
 بيت ايله چكدر .

بشاره ساحه مطبوعانده اون بوش كونده
 بياك وجود ايله حنك اولان لوقونوزمن
 نيت غوميه مظهر اولورسه هفتده بر
 نه‌الاق اوزرده نشر اولنه‌چقدر .
 لوقونوك برنجی نه‌خه‌سی بخانا كوندر .
 حنك رسرا حه‌مزه كوسترله‌یكي وجهه

ماريچيل شالی . كوش كوستانلی ساعتی .
 اياغنده‌مستی . باشنده بره‌سوقی . اوزنده
 لوكز اوياي غشینه اولاق شرطيله سقلاي
 بيض و اوزونجه سگساراك ايكي ادم
 بولنه‌چقدر .
 اوست برده دن مسافرله (يوروك) ديلده
 حنك و ايجلنده ساعز بولالرك قولاقورنه
 سوزونك ايچون زردان باشنده بکيلالرك
 اللنده بر نككوري بولنه‌چقدر .
 اوطالرك برده لری اطرافيك حاجالاق .
 مانی رنگی . مقاديری قزمی توكلای
 احرام ويا قهوه‌یكي چوخه ووج طرف
 دوشلی اولوب حتى بر سدا ليه و ليه‌چق
 بغيره لر آجاليوب اوله‌لك ايچي تونون
 دومانيله كوزكوزی كورمدرجه‌نه‌چكدر .
 مسافرله بيلنده بولنه‌چق مسافرله مرام
 اكلامق اوزره هر مسافرك انده بر نكك
 بوری بولنه‌چق و اوصورله قونوشولرق
 بوری سندن مسافرله سرسم اوله‌چقدر .
 صوفده برغوغوقی ساعت بولنه‌رق هر

مسافرك كوزی بلكه اوله‌چق و دلمان
 افندي طورموب قان ترار دوكه چكدر .
 سهره و بک
 ايشاهلی سهره و اوستونه عسولی بره‌به
 ايكلی شكيز وارنده‌سی التي باقل جده‌كاري
 باش اشاقی قونعی اسكله و ايجده برده بر
 كوزی كور الاجلی كسی و اوزنده برده‌مافر
 بیسی و نخته قاشقار قولاقورنه سكره اطرافدن
 (يوروك) سداری بو كسك برده دن ظهور
 ايله چكدر .
 ایشاقالاق باقرماس ايجده زربخلی مرجه
 جورباسی واندن سكره بهارات ايله قارشق
 اتودها سكره كشارلی نيك ايجنده غودلی
 بالار و ددرت عدد قره قاكاسه ايله زرده و نه‌با
 ينده قاريز نجعی بالور كاسه ايله اوزوم
 خوشاق قولاقورنه و ايجده برده مكامي بقه
 ایدن امام افنديك اوكونه (يوروك) ديه
 زرده كاسه‌سی - وریله چكدر .
 مسافرله كوكساری افندي قونوشولور
 سی و سائر ايله طولی اوله‌چق و بر قارش

اداره خانه مي :
قبريس جزيره سنده انقوشده (قبريس)
مطبعه سنده در

اعلانك هر سارنده بش غروش انبر
مكاتب موروده اعاده ايندلمه چكي
پوسنه اجرتي و برلمانيده قبول اولغان
مسكلمه موافق اوراق مفترأ
قبول اولغور



آيونه بيل
سايه طوقه ايون انكي بوق حاشين
نقداره اوج شايين و نوردور
ايرسده خارج محاور ايون بر بوق
محمديه در
التي انفي بوق قدر
شايي پوسنه بولي قبول اولغور
(بيل بر انقوشدن زياده بولانماز)

اون ايش اولده بر انبر اولغور مزاج غشيه سندر

وكون هر ايش تكميل اولمش و دولترده
بولاله اولان توسلفلرني اكل ايلمش اولد
يغندن ارتق صبر مسائل معلقك احلته
كلش در شدي انكاره دولتي مصردن
چيكي ديه دولترك ابد چكلري جدي
تكليله قارشي خير چيقيه جيم اليكردن
كليرسه كليرك سز چقاريكز كبر منا
سبشز جوايده بولانميه جني دركاردور

شايه اويله بر سوز ديه چك اولورسه
عوم دول مقلبه قارشي اويله بر
سوز سويلامك اويله من ايتديك قدر قولاي
دكار قزلميم چونكه ايش يك اهميتلير
وبونكله برابرد يك دهشيلير اويله
قهوه خالده سدايله قوربلرني باشي
آچولده كندني الماساني اولان تركه بي

چيقاريله جيني دوشدورسك سن نالبا التي
معلم دولتي شقه سايورسك ها
بركره عثمانلي دولتي مصره براسر
كولدريني عساكر مصر بهك انكارلري بر
جوربا ايتديكده قدر اسكندريه والنده
كيلير دوكد چكارى امر اشكاردر

ايشه اصل ايش كيلير كبر دكن
سكره دريا

ديكله كيلير كبر ديلري اسكندريه بي
ماور طوته جقلر دكلي

شهم سز

يا اسكندريه دكي قلعه لرد بولان طوپلر

آري قوواني دكلر آ انكارلر دكردن انديني

كبي اللرد ارمدين انه جقلر بونده شهمك

واري

طابع

جدي عاورد

قن المسم نوتو انار دكله سون
يشنه ورنه كولور كيك بونده نالبا
بربرت خوري ايشيك

الحديث وجوده ناليله مقدم
اولون اولمردن باره كاپور ا بر هفته
ردكوزل حوادث الدم ارتق كيم درت
ايشه كادي

الشافه خيردر دي باقم برار
بلان

انكاري مصردن چيقاريلورلر مش

كم چيقاريلورلر مش

دوك غلبه عثمانيه برابر اولديني

عده سار دولترك افانيله عومي بردن

مركه قرار و بر شلردر

عوم سز

شرائط اشترا :
قبریس ایچین
سنه لکی ۵ شلین

خارج یچین

سنه لکی ۸ شلین

بدل اشترا

بشیندر .

عنکبوت

مدیر و صاحب امتیاز :

درویش علی دمال

محرر و مرتبی :

معلم محمد فکری

اداره خانه سر :

قبریس - طوزلده

[عنکبوت مطبعه می]

﴿ هفته لك ادبی و اجتماعی تورك غزنه بیدر . ﴾ نسخه می ۱ هروش

قبریس اسلام عالمه

اور رکن . سن بافی ده ، بنه اوپو ا .
او ا ، ای استقبالی ، کوشه نسینده
پیرانان ، اوپو ا

نا یخک لکله ، تربیه استحالده .

بهرکن ، فالجه که سیاحت نورلری .

نملر ، کوندوزک صیجافلری باشلر دو کرکن

وسمای لاهوته ملکلر . سکا آجرکن ،

سن . بنه بودریای سستاکده ، مرینه

بویش اعصابک اور کولری انجیده ،

قیودیلهری مکیبانه ، اوپو ا . اوپو

و اوپا . . .

اوپا ا . . ای زوالی ، اوپا ا . .

اوپا ا . که بورغانک قمرخلام و یاناغک .

خارکاه جهان اوله حق ا . .

انظار اهمیت ا

ایکت نسخه می ، جزیره مزده

اسلام قردا رمزک باعث ترقی و نمایی

اوله حق اولان اسباب الله بر ملاکده .

رنک نه درجه ده عامل مؤثر اولدیغی سن

ایده رک ۱۸ ایلولده همه ایرسی کولی

جیقاجقدر . برنجی بی آلیقوالرک آو

اوله جقلمی مرض او اور .

اوپو و مؤید اوپو ا

اوپو ، زمانک طاش ارجاقلری ، غور

جکر سوزکده . بنی ، صیقیشدردیغی

سزدیکک و حیائلره فرحله بخش ایدن

سنانک آبودی رنکی ، آینه محقرک

اولدینی حالده ، اوپو ا

اوپو ، همده ، سایقلاهورق اوپو ا

اوپو ، ای ا لسل آتینی دیر

ینچهلره نرک ایدجک اولان لوند زمان

اوپو ا . نجلک سفیلر قدر آجی .

منغلهک پوهولر قدر عادی اولدینی حالده

اوپو ا . هرکس طاعلری کیردیکی ،

بیلدیرملری جواد ، اطراف می دیت

ایشقیرله ضیالایر بی بروقتده ، سن

ینه بوحدل پیسوده ، دوموره اوغرامش

جسملر کی دائمی و مؤید اوپو ا . .

سرکدننکه ، قوقومالور ، بایلرکن

ماجرالریکی ، بایلر ، مددرکن ، اوپو ا

ده . اوچاشکی ، سوندیریمی نفسلر ،

وہابیہ و مصلو لانی

[illegible]

[Faint handwritten notes, likely bleed-through from the reverse side.]

[illegible]

Handwritten notes in Arabic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.

En ziyade nerede bulunur?

[Faint, illegible handwritten text]

Hakikat Gazetesi Sayı:571, 29 Mart 1933

بر لک

باسلامان بازیلو کری ویرمز،

اعلامات اینجور می شود که

برکت السعادت اثر الخازن فی الاقتصاد اعمامی و سیاسى هفتاد و عربی

١٢٠ (١٢٠)

کے لیے

۱- اینجی جهته البوم الکتابه ک ازادی
 فاشلند.
 ۲- بانک - بانگی بر دهانه ترکی حار
 میزدن دکان استیو []
 ۳- درین ویرگوش و زکات بعض
 ویرگوش قوشانی فاشل الیهی جهته
 الکتابه حکومتی مذکور ویرگوش
 واریش لیسوسی مسئولی غنایه در
 ۴- ۱۹۱۶ الیهی واریش لیسوسی
 ویرگوش الکتابه واریش لیسوسی
 آسان باشد بر دهانه ترک الکتابه در دهانه
 الیهی کی استیو ۱۹۲۰ در سال
 دهانه فاشل الیهی در
 ۵- مره فقر حار زماشه ویرگوش
 مره خیرسی کورمشی الیهی
 طاهره مرکزی اوراق و الیهی الکتابه
 الیهی فاشل

بیت

عس قوایشده

۱۲ شاهانه آمیوان قوایی عسلی،
شیط صالح کون مناکراته عسلی رشده.
عسده تورک لورق قوایی عسلی
فرقان کون برقت تورک قوایی عسلی
معا کون عسلی ایل مشهده یوزدن
ایچون مر دقده موسوع عسلی، تاکم
بو تورقونک سیر اوایل برز مکره
معا کونک تورکجه برده ده اوزون
اوردیشت عرویه بکدن مورقاسی ای
آکاشلشده.

برضاده ویشتر قبول ایچیکدن
دولان مرقان کون لشکر ایلی بروجه
یلیر، مرقان کون عسلی تورکجه
ترجمه هرد، بکدن عسلی تورک
مورقده عسلی معا کونک قیدر
سک کافست ویرمشده.
قواییک و ایچاده اوزاده مورق
تورقونک عسلی عسلی عسلی
معا کونک عسلی عسلی عسلی
ایلیک واقع اوزون یاقیدر.
معا کونک عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

معا کونک تورکجه اوشور اوشور
ایلیک عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

لاراکه عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی

عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی
عسلی عسلی عسلی عسلی



ملتی تورکجه غزله • قاریخ تأسیس ۸ اپریل ۱۹۱۹

پرشنبه

۱۶ آغستوس ۱۹۲۸
۲۹ صفر ۱۳۴۷

مدیر و صاحب امتیازی: معلم محمد زمزی	
آیونه نشراتی: سنه کی ۱۰، آلی آیتی ۰، خارج اییون ۱۴ شلیندر.	
صافی	۳۵۰
نسخه (۲) غروشدر •	۹
آدرس: نیرس-سوز = پسته قوطوس ۱۵۶	

تشکیلاتی جماعت یاشایاماز

حکومت قوشک بزه وعد آیتدیکی لغتشدن آتجی اجنهای
بر تشکیلاتی ناله اولفله استفاده ایله بیلیور.

جزیره اوزدهمکی احوال و وضعیت
سطحی نظریه و با شخص متغیریک درجه سیه
اولیتر اییون عظیمه شایله، پرویز ولکسر
نهادن اوزاق و سالم بر حیاه مطهریزی
انده ایله بیلیور، خط بودولودعاز و کوروشل
جامک دوشدی کرداب صفای، طاعت
و عاقبت ویدیهی نظمی دیکتیمیک بیت
و امینی اسلا ساز اولاماز.
تسلطه قاری کورلری بوناق اولمیکت
منعم اوله جتی طن ایله کال غفلت تیککجه
کشتیلمی مروض لیمش اولور.
بر شای انکار ایتک اوتک هیچ بر زمان
عدم موجودت بر اثبات و دلیل تشکیلاتی
پرسیده شو قدر عسقری بر حیاه مانک اولان
تورک جانی موجودتی سلام براسله ربط
ایله بیلیور، یوفه و فوکانک برایشه
احوالک سیرت کجاست متوکله کشتی
تسلیمی ایشلور و ولت ولت اولامزده
مؤثر بر فلاک کی توکرمزی اوزر بر یولان
آداریس سوزی بی دیش اندیشله اعا
ایلیور. بر تیرک اوزلاشیدی زمانه کنون
و منبسط اولور. بر حال دوشیه ایلیت
اولان بر شای ایتک اوده بزه کیکه
وجودیت منعم بوناک جزیره کامسیر
بر تأمین ایله کده موکرم کوپر آیتی
جوت دیش بر غفلت افاذه مستن بانه غنی
اولانلی بر شاعت بزم اییون تیککله مال
ایلیور.

مصرده

ملیت و کیملی نیت ایلیور

یاشایم تورکجه چارشمه و حریف الله ایتک
عبود اولان مصر ایله مغربده موک احداث
ایلیان و منبته کشتی حکوم و بیوکری
ایله مجاهد ایتک مصر قائلور.
مصر فرانک زمان عاقبت ایله فلوپ
کیدهانی ایلیان و میونل جملری اعشاری
حکومت بونون تیکدانه دوما (مراشیری) ایتک
ساخته ایلیان ایله بیلیور.
اعشاری موی ایلیک قبول ایلیکری برقرار
سوزده، حکومت پلوشن بانی دانسته
ایلیان ایشلر جماعت ایشی اوزرته خصوصی
بر بزه جماعت ایلیکری قید ایلیش و میونلک
نظمی کیمیک قانون اساسیک متصد احکام
و موادنه عاقبت اولفله اثبات اولوشدور.
یونان مانعا پلوشنک حالا موجود اولفلی
ایلیان ایتک و حکومتی استعاضه عبود ایتک
حق و صلاحیتی اولفلی و شمعی حکومت
طرفدن قبول اولفلی هر مانکی قانون
و یا مفاوالت کان لم یکن کمنده اولفلی
اعلان ایلیشدر.

اولمپیاده تورکیه

بکری بر ملت آرمسته تورکجه شعی

ملیت و کیملی (آستردام) دهکی خصوصی
عبارتن آلوب لغیر ایلیکری بر عتقانه خط
اولمپیاده کیمرسنده تورکیه آتکلری سوزده کال
بر سوزده آتکلر ایشلر و حال کیکه ایتک
ایلیکری (هاتلر) ساخته سنده شعی کیمیک
تیکل ایلیکری غیر متصد قومی اثبات ایلیشدر.

یانه اشقیالری

سابق یونان میونلرین (میوناس) ایله
(معالا) بی شاعه قیدورن یانه شقیلری لغیه
نجات اولتی اوزره اون میون درامی سلب
ایلیور.
۱۱ آغستوس تاریخی (تول فیس کورو)
غزله شک بوکا دایر بریدیک میونله نظراً
میوناس سیرت بر ایشلر، یانه اشقیاس
شدی دیگریک تلخیص اییون و میون
دراغی ایلیور.
شایان دقتیک اشقیاتک دوراغه دوش
میونلرک هر ایلیکری ده قدامتوس فرقت
مسوهور.

یکی حرفلر

لایق حرفلری تعلیق و تفسیر قومسودن
و طیفاسی کال ایش و فرار لیلی شکی
رئیس جمهور حضرتیزه قدیم ایلیشدر.
قبول ایلیش شکل بقیته لغیر ایلیک
اوشن موکرم بر قانون ایلیکری بیوک ملت
عس و بر طه حکمر.

چین دیریلیور

آمریکا غزله ای جایی منجمه ایلی چین
جمهوری کرسنده عدد اولان بیی طاعتیک
ملتی نشر ایلیور. ساخته ک زاده مظهر
مساعده ملت حقوق اساسه استاد ایتکده
ویچیک کروش لغیر فیس لغین خصوصتیک
صلاحیت و مختاری تأیید ایلیکده.

جزا قانوننامه سی

فیراس خلقه بکی برشکل ویردحت اولان جزا قانوننامسی ۱۰ آبان ۱۳۲۹ اعتباراً موقع تطبیق قوتشدور. بکی قانون بر قلم کیدور: هرکس یوکا کورد و صغیت آتی مجبوریتدور. اوقه بر دقتسراق اولک هر هانکی بر دیکته چاربار و اناسک هر طرفی قن ویردیر ایشده برافهیلیر. اولک ایشودنلر که دیرین اوزکده هیزر یوکی قلم کوردو، شکیل آلمه مجبورور.

حکومت، خلقه بر سهولت اولوق اوزره مذکور قانونی الکلیجه تورک و روحه لسانی اوزره طبع و نشر ایشدور. بوندن بر راسخه ایلی و محتویاتی آکلامه حاله حق منفعتن اقتصاسدور.

ظن دکل حقیقتدر

بکی مذهبی «سوز» ده ایله مرکب دویسی هوز اظطامه آخاند و بکی دلم هوز طامه طابقانلر مکنته تطبیق ایلده سنل شکایت ایش و تطبیق هانکی قانون نختده بیلده یی صورشدی.

(برک) آردا دیشور و سوز کدیکدن جواب ویرسون و اصل علاقه دار مقامات حنی کلامی قصه ایدوک بینه بر غرضلرک یلیور. دیورکه:

«بو اسرول مصیریک شل ایشکی کی بیلایه ماسینه دکا، سوکل ووزو جعفر برک امتیازدن منوک دمای ووزو جعفر برک ازانه سی منصفه ووزو که مروتات پروغره ایزنه توغرا

جماعتک اوقافله علاقه سی کیلیمشدور

- ۲ -

ای اوقاق قوی خلقه کی علاقه دار ی بوغنده سوز ایدوک بو قون نختده مداه کچکی من ایشکدر مشکلات و اشتقاق افکار مجربیه مرین ایدمک.

مذکور اوقاق «اخیر مالدوسه دیلیور که» هر مغضوله دائره ماموریتک ماموری وحر راه و مصارف سازمی، اوقاق دارومی وارادندل سوچه ایشده کدر.

غیرده کی تورک جهانک عالی و صغیت نیم قدر حکومتده یلیور قانقدور. بولاشک ویردی چاربار ادا ایتک ایشدر که کرک اوقاق هر مغضوری و کرک اوقاق دارومی مامور لریک مکتلری هر مانکی مالی بر موصهت تشکیلات و مصارف ایل قن قیاس کدر.

آقاده قیرس باغسی اسلام ایشلر باغسی و دما دیکر بر یونی مؤسسه واروزکه بولش ادره ایشداری مناع اوقاق دارومسک چیریدری یازدن رواج منلی ایشدور. چوله اوقاقه یاز اومؤسسه ده استخام اولان مامورلر ویریل معاشه اوقاق دارومسک مایوب مامورلر ویریل معاشلری مقاصه ایدمک کوره جکسار که اوردو اسان حیرتله دوشورن مرطر واردر.

بو غیر طبعیتک جمیع حال اصلاح و تعمیر ایشل واراق دارومی فعلی مصروف قورق ایدمک. مخیر قیرس وایس دزمعه ایشدری مشایقی مذکور اولوق بو دارومه مایوب مامورلرک هر بریک کوردی و طبعه ایل آخیری منان حینه تحقیقات ییز و جمعت استغای نشنده بر مامورلر قاروی تشکیلی آقین ادرسه دیلیر مایه سده اولان بو زوالی عامته حیا بولش بر حمت ایش اوله یلردور.

اوقاق دارومه مربوط اولوق اوزره قضا سرکیزلر ده مداه کچکیلر ششمه لک یوبه کوردکری ایشله «ایستاد» مامورلر

طب قونفره سی

دهر طب مکنتک ۹۰۰ علی سله دوری سی ماسینه دهر ده طب قونفره سی عقد ایدمک.

قونفره ۲۶ مختلف حکومت دعوت ایشلر و یکدن قلمه دوقور ایشدرک ایشدر. قونفره (ایپرا) ده بلدات مصر ملکی قواد حضرلری طرفندن کتار ایدمک.

مختلف بروفسورلر قونفراس ویرمن و صیاق تشکیلات خسته ای و حفظ الصحه سی حقه بک و شکیل مداوله افکار اوشدور.

قونفره قی تربی ایل هیئت بر خاطره اولوق اوزره مدالیر احضار ایش و دیانک هر طرفندن کلن دوقورلر قدیم و توزیع ایدمک.

هیئت مذکور بر مدالیر قوال حضرلریه تقدیم ایدمک. عینی کون دوقورلوق آلات و ادواتی سرکیمی ده ایشدور.

قونفره ایشدرک ایلن تورک دوقورلر استانبول طب فاکولته سنلر استانبول درویش و هجرت ثابت، مدخلی شولن، اومردن خلوص، یوسف هیزت، اکرم خیری، اسد، قریصمن روف بک ایدیلیر.

تورک طب علمک ال بو کنت سبائلدن اولان موبی الیم تورکیه و تورکده کفر

VAKİT

LEFKOŞA - KIBRIS

Cuma
28
BİRİNCİ TEŞRİN
1938

Cuma Günüleri Çıkar Türk Gazetesidir.

SAYI: 1

29 Birinci Teşrin 1938. Türkiye Cumhuriyeti
16ncı Yılına Girecektir.

VAKİT

N ÇIKARIYORUZ ?

rtıpla-
esi her
birer
mü ga-
emua-
a, haf-
er ve
anla-
lyo-
a-
atim-
nomu
oğlu
iderok
timud.
bi-
emayn
fo ve
an ve
nünö
ç bi
azet-
ayın
onuk
gimil
vadi
çli-
ra
a-
o-
naka
müp
dili
pre-
sullir.
d bir
nenk,
uz-
ayrot-
e ga-
etini
kime-
alara
ünde
adlı
tek-
oruk
kışo-
le

kâğıt masraflarını ancak karşıyabilir.

İçerik ahval ve vakanın böyle olduğunu bildiğimiz halde yine biz, içtimai vazifemizi mümkün olduğu kadar ve elimizden geldiği derecede yapmak emelindeyiz. Bu vazifemizi ifa etmemizde cemiatimize nazaran küçük bir hizmetimiz geçerse, bu hizmetin bize vereceği vicdani zevk yegâne mükâfatımızı teşkil edecektir.

Biz bir gazeteci sıfatıyla vazifemizi yapmaya çalışırken imkânlarla karşılaşırız, nizamlarına daima saygı gösteririz. Memleketin siyasetine nazir ve hükümetle cemiatimizi karşı karşıya getirecek ve aramızda açacak yarıları negetmiyoruz. Cemiatimizin bu kükuru, yüksek menfaatlerini hükük kâfese, hukuk düğünce ve zihniyetle müdâfaa edeceğiz. Hiç bir vakit hak ve hakikatten ayrılmıyacağız.

Bir çok memleketlerde çıkan gazete ve mecmualar sizin için alâka ile takip ederek mühim ve faydalı kısımlarını gazetemize derledeceğiz.

Vakit cemiatimizin dört ortığı, müdafisi ve ilâzını olacağı için ondan himaye ve sevginizi esirgemiyeceğiz. Sizden emîn bulunuyoruz. Vakit'i bu sergi ve himayenize dayanarak ve büyük fedakârlıklarla husurunuza çıkarıyoruz.

Vakit'i vadettiğimiz yolda azimle, feragatle yürütmeye çalışacağız.

Hakkı Süleyman
Avukat

CUMHURİYETTE 15 YILA KISA BİR BAKIŞ

Dünya 15inci defa olmak suretiyle medeni bir ulus tarafından Cumhuriyetin, Türk Cumhuriyetinin, kurulmuşunu seyredmektedir.

Cumhuriyet Türkiye'si, her şeye ahvada bir istik, sonuncu yılında başlanmış bir çok işi. Fakat on beş yıl Türkiye'yi başlı başına bir vaziyet yapmış.

Onbeş yıl hemem bütün kazanımları değışirdi. Yerlerine Avrupa hukuku esaslarına dayanan kazanımlar koydu. Mahkemelere yeni bir şekil ve adaletin tevziine sıfat verdi.

On beş yıl Türkiye'yi mert edalı, zekik aklıla yaptı tefahhüs etmiş bir ulus.

On beş yılda yurta bir çok yollar yapıldı. Tem yolunun uzunluğu pek çok arttı. Denizlerde Türk gemilerinin sayısı fazlalaştı. Yurdun kalbi olan Ankara yeniden yazılarak modern bir şekil aldı. Bir çok şehirler, kasabalar inar edildi. Hastahanelerin dispensarlerinin edalı pek fazlalaştı.

On beş yılda Cumhuriyet vatanın her birisini verimli bir hale koymak için çok gayret sarfetti ve böyle kına bir müddete sığınacak sını ve ikivadi büyük işler başlatmış. Bey Senelik Ekonomik planını tedrik edilmiş, yarımların daha fazla refahını temine yaradı. Yeni kurulan fabrikalarda bir çok vatanşahlar iş buldular.

1924 de İy Bakası, 1926 da Envali Bytem Bankası, 1930 da Merkez Bankası, 1933 de Belediyeler Bankası, 1935 de Evi Bank, 1937 de Deniz Bank gibi bankalar kuruldu.

İlmü irfana daha fazla önem verildi. Ankarada bir çok Fakülter, Yüksek mektepler, Enstitüler açıldı, İttahat Üniversitesi yeniden islah edildi.

Türkiyede spora can ve kuvvet veren Cumhuriyet oldu. Cumhuriyet spora nazir ve manevi yardımlarda bulundu. Avrupada 1938 müsabakalarında Türk binnicileri derece kazanarak ve ön alarak meşketlerine döndüler. Türk güreşçileri büyük seneler Balkan şampiyonları oldular. Deniz sporlarına kadınlarda ilgisizlik Alt tarafı 4 üncü sayfada



TÜRKİYE CUMHUR REİSİ ATATÜRK

ATATÜRK İYİLEŞMİŞTİR

Türkiye Devlet Reisi Kamal ATATÜRK'in rahatsız bulundukları dün hafta içinde gelen haberler Kıbrıs'ta genel ve büyük tedavî müvazıfı almıştır. Son gelen 23 Birinci Teşrin, 1938 tarihli Rejter telgrafı ATATÜRK'ün sfayet kışpınlıkla bülünüyör. Bu kışpınlı haber hepimizi sevindirmiştir.

1001 Kitap

ATATÜRK ve yeni Türkiye hakkında 493 ü Almanca, 367 si Fransızca ve 141 i İngilizce olmak üzere yinediye kadar 1001 eser çıkarılmıştır.

Ziya Gökalp

24 Birinci Teşrin, 1924, Ziya Gökalp'ın ölümüne gündür. Anadolunun uzun yıllar geçmişi olmasına rağmen büyük mütefekkirin kışkığı başlık dâdurulmamıştır. Ziya Gökalp Her senelerinde üniversitede içtimaiyat okumu. Türk Yurdu, Milli Tarihçiler, İctimaiyet mecmualarında, Yeni Mecmualarda yalânce makaleler ve tedakikler neşretti.

Büyük mütefekkir epayı esgi bir müddet hastahane müvazıfı bulundurmış. Meh'us olduktan sonra hastahayı artı. Ankaradan İstanbul'a geldi ve hastı olmasına rağmen son eseri olan 'Türk Medeniyeti' ni tamamlamaya çalıştı. Kendisine bu keder vordumamamı tavsiye eden hekimlere dünyada pek az vatanı kalmış olan bir faninin yapacak Alt tarafı 4 üncü sayfada

Halkın Sesi

HER GÜN SABAH ÇIKAN TÜRK GAZETESİDİR.

CUMARTESİ

14

Mart

1942

SAYI: 1.  MÜDÜR VE İMTİYAZ SAHİBİ: Dr. M. FADİL KUÇUK  YIL: 1

Sayın Halkımızın Yüksek Huzurunda

Bir gözyaşına yatacağı zaman bir zaman bu bir fedakârlık ve meşakkat içinde iştirak eden «Söz» onun coşkun ve fedakâr hüsnüsiyetine, hayatı güzelliklerini kapamamasıyla aramızdan gitti oluyor.

Hepimiz; genç, ihtiyar, küçü, gönlü merhum Bay Remzi Okan'ın; millet ve memleketine pek az kimselere misyosor olan en büyük hizmetli ifa ederken vazife başında hayatı güzelliklerini kapamış bir kalamın olarak hayatımızda yaşatacağız. İsmi Halkın Sesi gazetesinde bu günkü sayısında kalmak ve onun küçük kahramanlık ve cesareti hepimize rehber olmaaktır.

«Söz» yararken ne kadar muhalefet garazkâr ve müfahharlarla uğraştı, ne kadar çetin mücadeleleri karşısında kaldı, fakat bütün bunlar o cesur adamın tuttuğu doğru yoldan gayretlemedi, hakikati haykırarak sesini susturmadı. O ise kendine hiç şükük kanlılık ve azim sayısında bütün eleştirilerini susturdu ve dağıttı.

Artık «Söz» yaşıyor. Memleket de dirliktedir. Biz Türk Osmânî dünyamız bu karışık ve karanlılık günlerinde otaflımızda olub bilmelerden bi haber karanlıklar içindeyiz. İste bu büyük noksanı düzelterek, huzurunuza çıkıyoruz. Memleket; bize kendine beryatı olduğumuz vazifeleri edememizi emrediyor.

Yine her şeyden önce biliyoruz ki biz de memleket Bay R. Okan gibi haklık hüsnüsiyet ve iflârlarla kirlenmiş çayracak olanlar bulunacak, belki de daha iflârı gidilerek tahmin edemiyorduk. Biz ise onlarla bile yapacağız. Fakat her ne olursa olsun bunlar önümüzde kat'iyen engel teşkil edemiyecaktır.

Biz nazırlarımızı mazinin kühne fikirlerine değil, bu günün ve yarının yeniliklerine göre yürümlük bulunuyoruz. Müfahharlar, bize-engel teşkil edecek olanlarla uğraşmaktan usanmıyacağız, korkmıyacağız. Osmânî koniren derleri ortaya atıp, onların tedavisiyle meşgul olmak



22 Son Kânun 1942 Perşembe günü İstanbulda Cerrah Paşa hastahanesinde hayata ebediyen gözlerini kapayan ve 24 Son Kânun Cumartesi günü Edirne kapı Şehitlik mezarlığında ebedi istirahatgahına bırakılan Sözü'n müessisi ve 24 senelik fahri müdürü ve sahibi merhum M. Remzi Okan.

istiyoruz. Çünkü ne de olsa iflâr etmeliyiz ki biz Türkler yeni başımızda yaşayın mısaklarla iflâmı salında kiyma kabul etmez bir gorililetiyiz.

Onların yorulmadan, bitmeden, usanmadan, kurdıkları mayın teşkilatlarından habersiz kaldık, yahut görmek istemedik. Onları sadece havayuran kaskına gayretlerini kahdılar değil, iflârlı nazırlarla veyredip, onları taklit etmeği kendimize bir şerefizlik, izzet nefsimizi reuâda edecek bir kıymet eddettik.

Beraberce düşünelim:

Onların; bin bir teşkilatı.

Bizim; hiç bir şeyimiz.

Onlar; birbiriyle kilit olmuş, ol olo yemiş, düşümlü kaldırımağa, âvâle olmağa gahire.

Biz; aynı ağılları dinidiz; yoruldu duran, derinmeğe gahire.

Onlar; küçük bir cemiyet kurar, onu her gün birz daha

büyüttür, nihayet güçlü bir rinde gıpta ile haklıgımız en yüksek seviyeye çıkarırlar.

Biz; ilk günden büyük bir cemiyet kurar ve yine onu kendi ellerimizle kısa bir zamanda sıkıcaz.

İste bütün bu iflâr, iflârlılık ve şerimsizlik ki iflâmıyattaki uorklimizi asfıra hıdırımlıdır. Gazetomizim on büyük gayelerinden birisi de sile ve iflâmı rahadaki meykimimize hıv virmek ve onu kendimize benimsenmektir.

Sözlerime hitam verirken sayın halkımızdan ricaım; hitanî niyetimizden omu olmaları ve manevî yardımlarını esirgememeleridir. Çünkü bu gün doğan gazeteyi yaşımak hepimize düşen bir memleket bereundur zann ediyoruz.

Programımız daima; bitaraf, kalnak, dedî koduya karışmamak, mısakıya kapı açacak yazılardan iflâmı almaktır.

Halkın ses kulaklarımızı gelirken, bu ses ne başkala-

Telgraf Haberleri

Normandiaki hareket hakkında bu sabah yeni bir malumat verilmişle beraber Pogu şimalında şiddetli muharebeler devam etmekte olduğu bildirilmiştir. Bir manevada İngiliz kuvvetleri ile yanyana çarpışmakta olan Çin kuvvetlerinin birinci sınıf asker oldukları bildirilmiştir. Bunların küçük ölçekli birliği olduğu halde ağır teçhizatın eksik olduğu zann edilmektedir.

RUS TEBLİĞİ— Rus ceteleri ile Macarlar arasında çarpışmalar olmuştur. Bu cetelerden bir grubun 100 kadar Macarı yok ettiği ve diğer bir grubun da 60 kadar Macar zabiti öldürdüğü bildirilmiştir. Tıyyaro meydana ve Macar uçarı tahrip edilmiştir. Ceteler cephanesini depoları, yiyecek anbarları, ve şimşekler rayları sükmek suretiyle düşmanın zarar vermektedir.

Singapur'dan kutulan İngiliz ordusunun teçhizat memurları beraberlerinde bir milyon İngiliz lirasına yakın meblağ ile Avustralyaya varmışlardır. Melböründen bildirildiğine göre bunların gemileri Singapur'a terkettikten sonra Pike bombardiası tayyarelerinin hücumuna uğramış kalın ve Japonların istila donanmasından da kaçmışlardır.

London, Sir Staford Grijin Hindistan şerhlerimisi İngiliz matbuatından bilâstisine ıy korumamış ve Hindistan işini bütün Hını parçaları arasında uyuşma basıl olman temennisi ifade edmiştir. Bu tehlike onda Hını Birliğin ehemmiyetli sözünü dahi tehorâ edilmştir. Hindistan hakkında matbuat tarafından şimdiki kadar bu derece tesenât izhar edilmemiş olup bu Hindistan hakkında İngiliz sempetisini gösteren bir hâdisedir; İngiliz halkı Hindistan kanunu esası meselesinin kanaatbeli bir surette istikrar

—devamı 2 inci sayfa—

rimin izzeti nefis ve şerefli rinde edor mahiyette yaygarar ve ne de dalkavukluk veya rıya foranmırları değil, bu ses Türkün kendine has şerefli ve gururlu sadası olmaktadır.

Dr. Fadil KUÇUK



İstiklâl Gazetesi, 28 Ekim 1949 Sayı: 1



CUMA

5

HAZİRAN 1959

Yıl 1 Sayı 1

Fiyat 15 Ml

N a c a k

HAFTALIK SIYASİ GAZETE

İktisadi ve Siyasal Hayat

K. T. A. Z. Adına
R. B. DENKTAŞAbonelik: Her ay 1 TL
Yıllık: 10 TL 50 Ml

GENÇLER TEŞKİLATINA ÖZEL OLARAK

Teşkilâtta hayal kardeşleriniz Federasyonu merkezinde
milletin ve Başbakanın Yürütme Komitesi tarafından

Tarihçe

P. K. 100 Laflıpa

Kıbrıs Türk Gençlik Teşkilâtının
iki Yeni BeyannamesiTÜRKLER, AGIRBAŞLI, MUTEVAZİ İNSANLAR.
DIRILAR, KONUŞACAKI SOZU ÖLÇER.
TARTAR VE ÖNDAN SONRA ATAR
ORTAYA. HER HANGİ BİR BAŞARI
ONU ŞİMARTMAZ.

Biz gençler, geçmişten gelen bir mirasla donatılmış, geleceğe doğru yürüyen bir toplumun üyesiyiz. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Biz gençler, geçmişten gelen bir mirasla donatılmış, geleceğe doğru yürüyen bir toplumun üyesiyiz. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.



Federasyon Başkanı Dr. İsmail Kaya'nın konuşması sırasında.

Öğretmenler, yeni bir vatan
yaratmak yolundayız, bu
inşaatın ustabaşıları
sizler olacaksınız

Yeni Öğretmenler

Mevki

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Yeni Öğretmenler

Mevki

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Yeni Öğretmenler

Mevki

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Öğretmenler, yeni bir vatan yaratmak yolundayız, bu inşaatın ustabaşıları sizler olacaksınız.

Önümüzdeki yol

R. B. DENKTAŞ

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.

Önümüzdeki yıl içinde, Kıbrıs Türk gençliği için en önemli görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır. Bizim için en büyük görev, bu mirası koruyarak ve geliştirerek, geleceğe taşıyarak, milletimizi ve vatanımızı kurtarmaktır.



16

Agosto
1960

Bozkurt

GONLOK MUSTANGH JYASHI CAZETE

Her Gun & Sayfa Finit

8371-10M

Wells of Illinois Group (C200)
Shaw-Walker, Illinois, U.S.A.
Depth: 100-120' - 120-140'
Wells Group No. 100-120'

HOS GELDİNİZ

Bu Topraklar Sizinle Bir Kere Daha Vatanlaşıyor

120,000 Kişilik Türk Kitleleri Olarak Sizi Bağrımıza Basmanın Heyecanı

717 8 11

English word just by
myself. Let's see. The
the first syllable is just
silently pronounced. So,



if yellow slippage was
not made

CUMHURİYET

YURTIA SULH CİHANDA SULH

Teknik imkanlar yâdünden
gizlenmiş bir elliğimiz gelişlik
teknikbilgilerde yayımlan-
mamıştır. Pek yakın bir gelecekte
bu eksiklikleri tamamlayarak ge-
celemizi daha geniş ve teknik ba-
kından daha mükemmel yayım-
layışımızı okuyucularımıza bi-
ldirebilir, tade dileriz.

Sayı: 1 Yılı: 1

Salı 16 Ağustos 1960

Fiyatı: 15 mls

Kıbrıs Cumhuriyeti Akşam İlan Edildi.

Kıbrıslıların Cumhuriyet Bayramı Bütün Yurttaşlara Kutlu Olsun

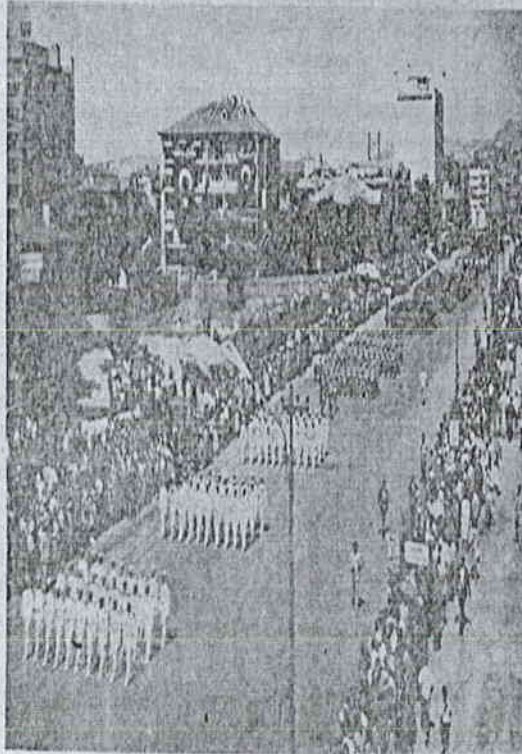
Bu Tarihi Günde Mehmetçigi Kıbrısta Selamlıyoruz...

Cumhuriyete Bağlanmak ve Onu Yaşatmak Ülkümüz Olmalıdır...

Akşam gazetesi Lefko-
şada Bakanlar Kurulu bin-
si yanında atılan 21 par-
topla Kıbrıs Cumhuriyeti
ilan edilmiş bulunmaktadır.
Bu toplantıda Cumhuriyetin,
Müstevleke idaresinin son
Valisi Sir Hugh Foot tara-
findan resmen ilanı takibi
etmiştir. Bu resmî ilan tö-
renine Bakanlar, Temsilci

Yolumuz Ve Ülkümüz

Sorgili okuyucularım, eli-
nize aldığınız ilk sayımızın
başyazsında aze yolumuz
ve ülkemiz hakkında hitab
etmekte büyük kıvanç
duymaktayız "CUMHURİ-
YET" gazetesi yillikden



Yukarıda belirtilen inza-
merasiminden sonra son İn-
giliz Valisi ve Lady Foot
bir kabul resmi ifa etmişler
ve kordiplomat gö vedâ et-
mişlerdir.

Cumhuriyete Bağlılık

Kıbrıs Cumhuriyeti uzun
ve kanlı bir devrenin sonun-
da adanmış, yedi bin yıl-
lık mazisi olan bu yeşil-
daya, barış güneşinin doğu-
şudur. Bağımız Kıbrısın
hür göklerinin tekis bulut-
lanmasını temin etmek
her Kıbrıslı vatandaşın ta-
rifi vazifesi olmalıdır. Bu-
gün bütün medeni dünya
nın aklı olduğu Birleşmiş
Milletler ülküsü bu tarihi
vazifemizi halkımız tarafın-
dan sere aere ifa edileceğini

Address: 11 Montague St. L.
LITTON - P. 2025
Tel: 1070 - P. 107
KUTCHES TARDI
1063
YH: 1 - 5471
FLATE: 15 MCL

Bağımsız Haftalık Sabah Gazetesi
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: Kemal AKINCI



«Kıbrıs Türklerinin endişeye kapılmasına mahal yoktur; bu bakımdan hiç endişe etmesinler. Onların âtisi Türkiye Hükûmetinin garantisi altındadır»

"Bizim asıl isteğimiz Kıbrıs Türklerinin her zaman birlik halinde olmalarıdır"

Arslançın Salihi Çelebiye... 107

[illegible]

bu şekilde Kilitli
başla Cümlelerin öbeği
nisi tere Kili Cümle-
nin dağılması ve ayır-
ma yapıyla ilgili bir
iki tere Kilitli Cümle-
nin dağılması ve ayır-
ma yapıyla ilgili bir

2. mamlakat, xalq, davlat
 tomonidan qabul qilingan
 qonunlar, qarorlar, hujjatlar
 va boshqalar.

Kari haluanu mara ma
 karepa gurek ki mara
 urutan de, ma gurek
 Gurek:nyahua Bera Teak
 Maran de ban mara

...der ...

142 57157:

— HARRY: better year for
Catholic budgeting. church
Harry Hines Capitalized in
the Catholic development of
the Catholic Church in the

— Same T-shirt and pants
washed the same day
as the pants!

The following information
is submitted by the
Turk League in
London by cable dated

[illegible]

Garmadik mahbuslarga deyur. AIN'i muvdi-

[illegible]

bu günün de...
bu günün de...
bu günün de...

Selanjutnya, pada 14 Desember 2011, para **AKSI** ini akan datang untuk melakukan aksi protes di depan gedung DPR RI.

YAYIN HAYATINA GİRİŞİNİ

Uzun ve yavaş palçuklardan sonra büyük KAN'ın
iki ayırmış dalele alayışının sevinç ve heyecanı işi-
dendir.

Yeni bir pazar çakırmak için yapılacak projelerin ardına katırlar bu gibi hataları her ne kadar her bir kalkınma için gerekli olduğu kadar aynı zamanda doğru. Yalnız buna bilimsel temelle ki bilimsel olarak çakırmak tesadüfî olarak yapılmış kırılganlığın önüne ve önüne

[illegible][illegible]

(Faint, illegible handwritten notes)

Mağusada bir
halk kütüphanesi
a c i l d i

Magna, II (Rev.)

the late Jack Lemmon
and Turk Maier. Dime-
baggy Walk Emphases
are sure to catch the
eye. Magazine Editor Ben
Casper also talks about
modern modern art. And
there's something apologetic
about the magazine's ap-
pearance. Magazine Turk Berdya
and Mustafa Kemal are
comparisons; perhaps there
is a Moslemian Translator

[illegible]

1. *Chlorophyll a* (Chl *a*)



Abstract

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

ÇARŞAMBA

25

KASIM

1964

Fiatı: 15 Mildir.

LIMASOL'UN

SESi

HAFTALIK HABER BÜLTENİ

YIL: 1 SAYI: 1

YA İSTİKLÂL,

YA ÖLÜM!

Fazilet ve Hürriyet Mücadelesi

21 Aralık, 1963 ten beri içinde bulunduğumuz millî mücadele, geçmişte yapılmış olan bütün Türk savaşları gibi, bir fazilet ve hürriyet mücadelesidir. Gayemiz, rumların alçakça ve hile ile çalınmış olduğunu hürriyetimizi, Türk geleceğini uygun olarak, faziletle dayanan bir mücadele ile geri almaktır.

Fazilet kelimesi, bir çok mânâlar taşımaktadır. Bu mânâlar da her millette aynı değildir.

Bizim görüşümüze göre, fazilet dediğimizde, itidal, cesaret, uzağı görüş, sabat, sabir ve doğruluk gibi meziyetler anlaşılır.

Kıbrıs mücadelemizde, daima itidalli olarak hareket ettik. Bizi kökten mahvetmek için üzerimize çullanmış, yüzlerce Türkü öldüren, av-siz barksız bırakan barbar rumlara karşı kendimizi sadece koruduk. Biz isteseydik, Limasol mücadelesi esnasında, rumları en con alıcı yerlerinden darbeleyebilirdik.

Fakat, gerek dünya kamu oyunun ve gerekse rumların (bir gün akilları başlarına gelirse) hangi cemaatin efendi olduğunu öğrenmesini istedik.

Kıbrıs mücadelemizde, cesaret sahibiyiz. Cün-

İcra Heyetinin Yerinde Kararı:

Mezarlık Park Oluyor

Limasol Türk İcra Heyeti, eski mezarlığı Park yapmaya karar vermiştir.

Gerekli projeler hazırlanmış olup pek yakında çalışmalarına başlanacaktır.

Limasol Türk İcra Heyetinin bu yerinde kararı, halkımız arasında sevinçle karşılanmıştır.

planmıştır.

Halkımızın dinlenmesinde büyük rol oynayacak olan parkımız, gündün güne güzelce kasabamızın tabii güzelliğini bir kat daha arttıracaktır.

İlgilere çalışmalarında başarılar dileriz.

Bir Rum Kadınının Ağzından:-

Makarios'un Değeri

Ayretes'li bir rum kadını çarpışmalar sırasında yaralanan oğlunun Makarios hükümeti tarafından gereken ihtimamı görememesi üzerine bu kadın bir Türkçe ağırlarak şöyle dert yanmıştır.

«Bu karışıklıkların çıkmasına sebep Makarios'tur. 10 ayda ne anladık veya ne anlayacağız. Çoğu öldü, bir sürü insan da yaralandı. Ne olduysa fakir halka olmuştur.» diyerek ağlamaya başlamıştır.

Olur elbet! Başınızda Makarios gibi adamlar olursa, rum halkı daha da kötü durumlara düşecektir.

Niçin çıkıyoruz

İlk başyazımızın ruhuna ve ifadesine uygun bir fazilet duygusunu ispat etmek için çıkıyoruz.

Biz, hakikatleri gün ışığına çıkartmak için çıkıyoruz.

Biz, faziletleri ile, karakterli bir toplum olduğumuzu ispat etmek için çıkıyoruz.

Biz, karşı unsura, fazilet ve doğruluk dersi vermek için çıkıyoruz.

Biz, milletimizin asil duygularını, millî birlik ruhu içinde faziletlerini ispat için çıkıyoruz.

Biz, tarihsel varlığımızla, yaşadığımız çağdaş asrın en modern ve en haysiyetli bir toplumu olduğumuzu bir defa daha dünyaya göstermek ve ispat etmek için çıkıyoruz.

Biz, nihayet, hürriyet ve fazilet mücadelemizin maksat ve gayelerini bütün cihana duyurmak için çıkıyoruz.

Sesimiz, tükenene, kalemimiz kırılana, tek canlı varlığımız kalana kadar mücadele etmeye azimli olduğumuzu ispat için çıkıyoruz.

Bir vahşet örneği daha

Alınan bilgiye göre geçen gün Paramallı Derviş, Kemal, Malya'da davasını otlattırken, Dorahı dört rum tedhişçisinin tecavüzüne uğrayıp cebinden 27.500 alındıktan sonra rum tedhişçiler tarafından dövölüp ağır surette yaralanmıştır. Durum ilgililere bildirilmiştir.

Yollarımız Asfaltlanıyor

Memnuniyetle öğrendiğimizize göre, Limasol Türk İcra Heyetine bağlı olan Limasol Türk Belediyesi, önümüzdeki günlerde ham-



Ankarada bir demeç veren Türk Cemaat Meclisi Başkanı

Denktaş: “Tuttuğunu koparır bir siyasete yönelmek icap eder” dedi

**RUMLAR ADAYA MÜHİMMAT
SOKMIYA DEVAM EDİYORLAR**

Şartlar müsavi olmadıkça ikili müzakereye oturmak hata olur

LETMOSUN:
Eğimler, bir yandan fazla
bu yarımadanın berinde bay-
laşmış atlatılan mabulünal
Kömlerle bütün ömürünün
güçleri içinde ve Ölü-
mün Karmayın 4 Mart ka-
rarnın rağmen bütün kulan-
lı ve devam etmektedir.
Nasıl 13 Nisan günü 11
nasıl İmanına gelen ELİ-
Nin bütün Yünlü gönlü ay-
rı göre 35 Karmayınak muh-

tefils asaveri manlarmı ile gayet büyük etabında 6 karnesle tapınan, muhtelif kasabalar çökürmüştür. Fegatına amacınınin bütün gece devam ettirdi limanında, çok sıkı mühyet tedbirleri alınmış ve vinçler haric hiç bir alevi limana sokulmamıştır.

14 Nisan sahabe da be
galmaya daveti edilmis ve
(Devam 8. Sayfada)

ANKARA

Bahen Akcaada bülteni Kültür Türk Cemiat Meclisi Başkanı Raif Denktas, Ana vatan'da verildiği bir beyanatta, "partiler müsavvı olmalıdır. Ada Yurtan gibi ilimden kurtulmalısın ve Papaz Anayusa nizamına dönmek, tepeüstünele girmek Türkler içinlerimdeki basıyıcı katırmadıca (ölü mümkürelere başlamak baş olu" demektir. Raif Denktas, "Kırsın feda etmek istemediğiz ilimle anılmak zamanı gelmiştir" diyerek sözlerine devam etmiştir.

Anavakın Bayram Gasetelerinde yayınlanan beyanatında Baş Dernek, şöyle demektedir:

"Kürsü Meclisi Türkiye için bir perof ve hayret davasıdır. Bu davayı kazanmak için cethal harekete geçmek ve tutuşunu koparır bir şavete yönelmek lazıdır. Kürsü Meclisi, Türkiye Dinyası için müddet bir aralığımlardan doğan hukuki bir (Devamı 8. Sayfada)



DÜŞMANA KARŞI: Bir boyak vardı, Kibris Türkü'nün şeref ve haysiyeti için en büyük çartire altında vatan ve boyuna bedeliği yapan kahraman mücähidleri-nin ölü Eserlerinde bir yabek anında. Bu kavimdeki bir raporımız "Başöğün arlar çiçekleri ile isaoçtu" başlığı altında 7, sayımızda bulacaksınız.

ΠΑΣΤΑΖΙ:

Zafer, Kıbrıs Türkünündür

[illegible]

Bizim misadefemizi, bizim kavramızı, her şeyden önce, bir hak ve hukuk misadefemizi, kavramızdır. Bizim misadefemizi, inşaatçı, hak ve hürriyet misadefemizin misadefiyetidir demektir. Bizden önce kimisi onlara da söyledi. Bu yüzden hi, misadefemizi hiç bir oyun boyutundan önce, yalınca ve bu oyun boyutunu oyunun aklımızla kavrayarak duyuruyoruz.

Biz internette insanları ve bu konuları bir davadan kendilerine büyük bir merakla izliyorlar. Biz, hep kiminle ne hakkında ve hakkında neyi yazdığını değiliz. Biz sadece, bir konu yüzünden bir konu altında olan, herhangi bir konuyu defalarca için konuşuyor ve bununla varlığını ve ulanmasını birisi olan potansiyel yerine getiriyoruz, insanları.

(Devon: TLA 501:01)

Türkler Lefkoşaya Sokulmadı

Makartun'un öbde, poliseri başın Türkelin Lefkaya çitir çuqunı keyti bir kararıa yuaklamışlardır. Bu yünden Lefkaya pelen blesk Türk volatunı Lefkaya sekubreyark perı pıvırdılı öbenilmiştir. Öe yandan Burulara keyti kararında öce Lefkaya gımeye muvaffak olan bi çok köylü kışkırlarında bi Lefkonda kalmaıya mecbur olmaı köylerine dönmüş mıştır.

**İŞİK AMERİKADAN DAHA EMNİYETLİ
BİR POLİTİKA BEKLEDİĞİNİ AÇIKLADI**

ANKARA
Düşünce Pasajı Mimar
İş, Ankara Tuncel Kızı-
lçin tarafından bir (kayıp)

Kitapın konusundaki Askeriye'nin daha emniyetli bir şekilde idare edildiği müddetince olduğu görülür. İhtiyar el imdadı.

Böken bə kənədə, "Amerikanın başqa bir bölümü həkləndirilmişdir". Fəqət Amerikanın Türkiyə ilə münasibətini dəyişməyə çalışır.

zəfəran təkiliyə uyğunlaşdırılaraq, ümumiyyətlə, məhsulata uyğunlaşdırılaraq dəyişdirilə bilər.
(Dəyirman & Səfərdar)

KURUTEPENİN SUYU KESİLDİ

Buğlar, Lağosla karıştı-
na baktır, Tallaga Məgəndi-
dəki Kərətəpə (şəki adı ilə
Kəşvəmələsin suyunu əvə-
ləyən gün kəməridir). 260
kiloqram çəkilmiş bu böy-
yünclü sülalə mədəm bə-
ləmlənir.



ZAMAN

14. Sayı 1 FİYAT 10 Mİ
Fakülte Binaları - 100
DURUM - 100

CUMA 1 HAZİRAN 1973

1973 YILI 1. SAYI 1
Fakülte Binaları - 100
DURUM - 100



BAŞMURAT: ÖZKARİ HATTAĞI, DAVA BAŞVURUSU

Halka, muhalif muvafık ayırımı yapmaksızın en iyi en dürüst şekilde, güler yüzle hizmet edeceğiz

Kooperatif yola ile köylünün kalkınmasını desteklemek, Ziraat-Sınai küçük kuruluşlara gitmek, toprak, konsolidasyon, ziraat araçları kooperatiflerinin mali olmasını sağlamakla milli servetin fazlusu araçlara yatırılmasını (İsrafı) önlemek, köylüye istisnai etim malları pazarlayacak Alın ve Satın Kooperatifleri kurmak ana hedefimizdir.

Çare Yunanistan'ın Enosis'i içine satmış bırakarak anlaşma peşinde olduğuna mercek açılmamasıdır. Bu görüşün milli bir siyaset olarak Rum Ortodoks Kilisesine kabul ettirilmesi, Yunanistan henüz bu yoldan çok uzaktadır.

Her ikisinin bir muhalif olur. Muhalefetin bize mesiyet yazmasını beklemeyiz. Saldıracaklar tahli. Mesile bu saldırılarda haklı olup olmadıklarıdır. Mesile halkın bu saldırıların altında yatan köşel düşünceleri anlayıp, anlamaması ve bunlara verdikleri cevabımızın olup olmadığdır.

Türk çarşının iyi ve kötü malı ile bir çarşı olduğunu düşünme emeli imkânlarımızla gerçekleştirilebilir. Türkiye çarşının desteklenmek, turistik tesislerde çalışacak personel yetiştirilmek için ve sosyal yollarını destekleyen mali ve idari tedbirler almak plan ve programımızdır.

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

DURUM

NEYE DÜŞÜYÜZ?

Bu günün başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?

Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?



Çarşının başkanı Mustafa Kemal Atatürk ve K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak

ZAMAN'ın K.T.Y. Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Cevat Toprak, bu amaçla Ankara'da bir toplantı yapmışlar. Toplantıda ne gibi düşünceler vardı? Ankara'da bir toplantı yapıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, bu toplantıda ne gibi düşünceler vardı?